

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

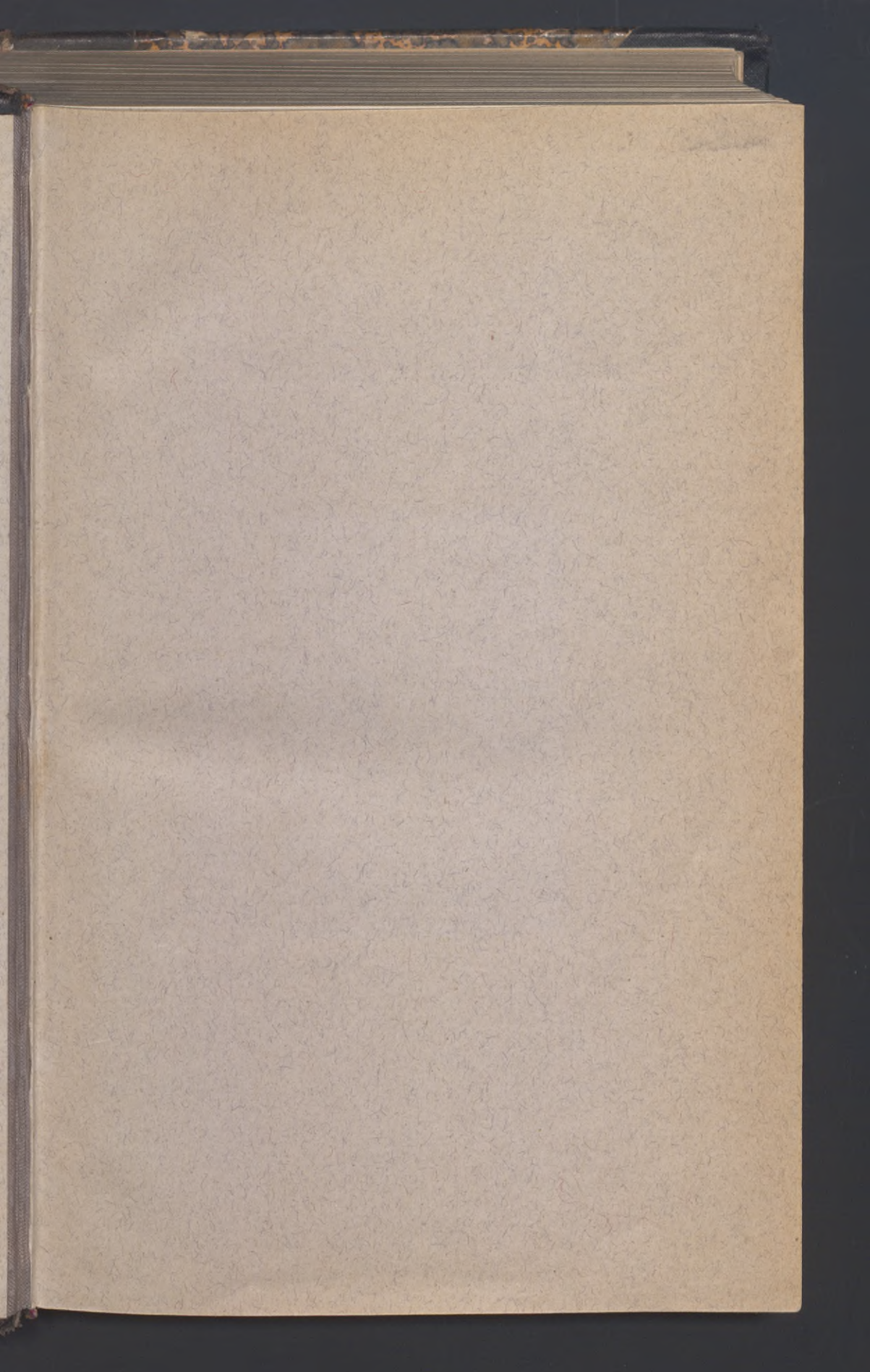

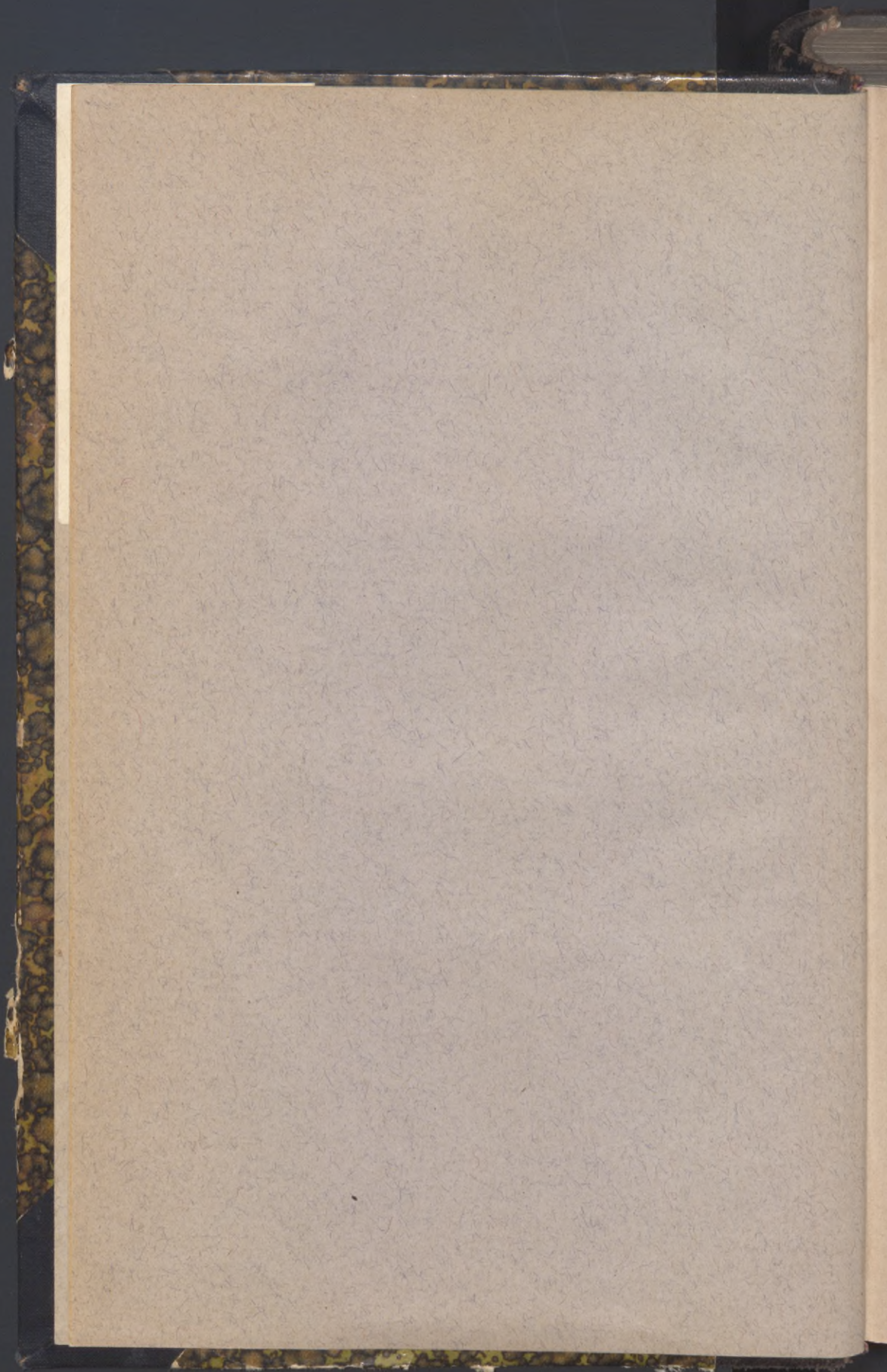

Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.

HANDBLINGAR

SVARIGES HISTORIA

NEW UNDERSTÖP AF STATISKEN I TRYCK UPPHWA

AF KRONIKEN

Första serien.

STOCKHOLM
BOKFÖRLAGS F. & C. BERNSTRÖM
1811

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF RIKSARKIVET.

Första serien.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER

1910

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

RIKSARKIVET

GENOM

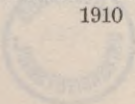
JOH. AX. ALMQUIST.

XXV.

1555.

08396

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

KÖNIGL. HANDELS-
HÖRSALEN
FÖRSTAF DEN FÖRSTES

AF HANDELS-
HÖRSALEN

AF HANDELS-
HÖRSALEN

AF HANDELS-
HÖRSALEN

HANDELS-
HÖRSALEN

HANDELS-
HÖRSALEN

HANDELS-
HÖRSALEN

XVI

1851

FÖRORD.

I den i föregående delar återopade gamla förteckningen öfver registraturen från Gustaf den förstes tid (införd i Titularregistret 1522—1592) upptages under 1555 ej mindre än tre band, sign. CC, DD och EE, rörande hvilka båda senare dock upplyses, att de innehålla »några k. Gustafs, men merendels herr Ture Pedherssons och Göstaf Finckes, ståthål. på Nyslot, bref». Det är tydligt, att härmed åsyftas ej konung Gustafs registratur, men väl de nämnda herrarnes kopieböcker, af hvilka den ena numera tillhör Skoklostersamlingen, men båda förvaras i riksarkivet. Dessa afskriftsböcker innehålla dock ingalunda bref endast från 1555. Finckes samling har redan användts vid utgifningen af tidigare år af registratoret (de däri införda brefven tillhöra hufvudsakligen åren 1545—1559), och Ture Bjelkes afskrifter omfatta utom 1555 äfven de två följande åren. Bådadera innehålla, beträffande de däri befintliga skrivelserna från konungen, till större delen bref som äfven återfinnas i det officiella registratoret, om ock undantag från regeln finnas.

Hvad däremot angår den återstående volymen, af ålder signerad CC, men på senare tid ombunden, omfattar denna 243 blad, som genom sin foliering (4—246) ger anledning förmoda, att den i början är defekt. Den är så godt som i sin helhet skriven af samma man; endast sju blad (32—34, 110—111, 130—131) röja den i föregående delar omnämnde yngre kopistens hand. På sista sidan är en teckning införd, föreställande plan till en »bråte» eller den slags förhuggning, som spelade en roll i tidens krigföring och af konungen flerstädes varmt förordades till användning vid Finlands försvar mot ryssarne.

Huruvida något särskildt tyskt-latinskt registratur för åren 1555—1560 blifvit utskrifvet, torde vara ovisst; åtminstone saknas därom hvarje anteckning. Titularregistret upptager emel-

lertid rubriker till 28 afgångna tyska och latinska bref, af hvilka dock endast ett fåtal kunnat identifieras med de från olika ut- och inländska arkiv hämtade tyska bref, som till ett antal af fjorton tryckts här nedan. De hafva i original eller afskrift återfunnits, utom i svenska riksarkivet (2), i danska riksarkivet (2), statsarkiven i Danzig (1) och Königsberg (4), kungl. biblioteket i Berlin (1), geheimearkivet i Schwerin (1) samt stadsarkiven i Reval (2) och Riga (1).

Hela antalet härnedan fullständigt tryckta bref från konung Gustaf utgör 304. Af dessa saknas dock många i det bevarade registratret. Sålunda hafva ej mindre än 99 eller nära en tredjedel hämtats från andra håll, nämligen utom de redan nämnda tyska brefven (14) 85 svenska skrivelser, fördelade på olika samlingar i riksarkivet (13) och den där deponerade Skoklostersamlingen (4), kammarsarkivet (55), kungl. biblioteket (1), universitetsbiblioteket i Uppsala (3), rådhusarkiven i Jönköping (1) och Arboga (1), f. d. Banérska arkivet, n. m. på Trolleholm (1), Brinckmanska arkivet på Trolle-Ljungby (1) samt statsarkivet i Helsingfors (4) och Tjusterby säteris arkiv (1). Om 109 skrivelser har anmärkts, att de förut en eller flere gånger i tryck offentliggjorts. Af dessa är ett publicerad redan som originalpatent. Utom dessa fullständigt bevarade bref finnes emellertid från och med 1555 en fortsättning på det s. k. protokoll eller diarium, ur hvilket anteckningar om numera förlorade bref trycktes senast i del XXIII. De hafva anförts i slutet af hvarje månad och omfatta ett ganska stort antal skrivelser, delvis af vikt för lokal- och personhistorien.

Af samma slag är den källa, ur hvilken vi kunna hämta kännedom om utvald konung Eriks bref, som, på ett par undantag när, endast finnas kvar i korta innehållsutdrag. Dessa, jämte ett bref från hertig Johan, hafva som vanligt fått plats i ett särskildt tillägg. Däremot återfinnas två kvitton, som utfärdats af drottning Katarina, bland bilagorna. Af dessa ingå fem, ehuru skrivelser *till* konungen, i riksregistratret och hafva af denna grund medtagits; de öfriga äro, utom en, bref till konung Gustaf, till hvilka originalen förvaras i riksarkivet. Den sid. 608 meddelade listan på dylika bref, som ej aftryckts, upptager ej de skrivelser, som ingå i kopieböcker och afskriftssamlingar, och som till största delen äro förut offentliggjorda (af Arwidsson). Den till sist meddelade livländ-

ska legationsberättelsen kastar ett ganska bjärt ljus öfver de utrikespolitiska förhållandena sommaren 1555 och öfver den misstämning, med hvilken konungen emottog underrättelsen om den livländska ordensstatens beslutade neutralitet i den hotande konflikten mellan Sverige och dess moskovitiske granne, och är därför af värde för förståendet af de förhållanden, som mera än några andra sätta sin prägel på den följande tidens korrespondens.

Stockholm i maj 1910.

Joh. Ax. Almquist.

Die Hauptbestandtheile des Kalks sind Calciumoxyd und Kohlenstoffdioxid. In der Natur findet man Kalk in Form von Kalkstein, Marmor, Kreide, etc. Die Gewinnung des Kalks erfolgt durch Erhitzen des Kalksteins in einem Kalkofen. Dabei wird das Kohlenstoffdioxid abgetrieben und es bleibt Calciumoxyd zurück. Dieses wird als Kalk bezeichnet. Kalk wird in der Industrie für die Herstellung von Zement, Glas, etc. verwendet.

Die Gewinnung des Kalks erfolgt durch Erhitzen des Kalksteins in einem Kalkofen. Dabei wird das Kohlenstoffdioxid abgetrieben und es bleibt Calciumoxyd zurück. Dieses wird als Kalk bezeichnet. Kalk wird in der Industrie für die Herstellung von Zement, Glas, etc. verwendet.

Die Gewinnung des Kalks erfolgt durch Erhitzen des Kalksteins in einem Kalkofen. Dabei wird das Kohlenstoffdioxid abgetrieben und es bleibt Calciumoxyd zurück. Dieses wird als Kalk bezeichnet. Kalk wird in der Industrie für die Herstellung von Zement, Glas, etc. verwendet.

Die Gewinnung des Kalks erfolgt durch Erhitzen des Kalksteins in einem Kalkofen. Dabei wird das Kohlenstoffdioxid abgetrieben und es bleibt Calciumoxyd zurück. Dieses wird als Kalk bezeichnet. Kalk wird in der Industrie für die Herstellung von Zement, Glas, etc. verwendet.

Die Gewinnung des Kalks erfolgt durch Erhitzen des Kalksteins in einem Kalkofen. Dabei wird das Kohlenstoffdioxid abgetrieben und es bleibt Calciumoxyd zurück. Dieses wird als Kalk bezeichnet. Kalk wird in der Industrie für die Herstellung von Zement, Glas, etc. verwendet.

1555.

Gripsholm den 5 Januari.

Till konung Kristiern III af Danmark angående quarstaden på Jöns Splits gods i Sverige och de svenska anspråken på vissa af honom innehafda gårdar i Norge.

Riksregistr. 1555, fol. 5. Utgör svar på ett konungens af Danmark bref, dat. Nyborg ^{2/10} 1554, som återfinnes bland bilagorna.

Vår vänliigh kärliig helsenn, medt hvad mere gott udi vår macht och förmågen är, altid tilförende. Stor-mechtiigeste förste, käre her svåger, broder och nåbo, vij haffve bekommet E. K. förschrifft um then arrest, hvilken här Johann Tursson och Larss Tursson med flere theris medtarffvinger opå Jöns Splidz godz här udi rijkett giortt haffve. Så käre herre och svåger, giffve vij edher här opå kärliigen för svar, att för:ne her Johan Turson, Larss Tursson och theris medärffve, som förschriffit står, haffve siig högligen beklagett, att the haffve tijtt och offte på svår skade, kost och taringh giortt många reijsser in udi Noriges rijke till att bekomme en christelig sententz och dom opå thet arff effter salige Erick Johanson och ytherliigere och eesom offtest både utaff eders käre her fader salig ij hugkommelse, tesliigest E. K. nådiige stempningar och förschriifter opå samme sack bekommet, att them måtte vederfares så mykit som rätt är och Noriiges lag medgiffver, haffve doch til thenne

dag ther med inteth fruchtsameligen kunnedt utt att rätthe, uthan med förhalingen och löse skudzmåler äre förviste vordne, hvarföre är vår kärliige bön och begärenn til E. K., att Eders Kärliighet ville här utijnnan haffve ett christeliget och nådigtt inseende, att våre undersåther, för:ne her Johan Turson, Larss Turson och theris medarffve, mätthe uthan lenger förtogh vederfares så mykett som lag, skäll och rätt är, thett vij medt E. K. udi like och större måthe alltid ganske gärne för:tiäne och förskylle vele. E. K. här medt then alzmechtiigeste Gudh befallendes. Datum Gripzholm 5 Januarij anno etc. 55.

Gripsholm den 5 Januari.

Till Jöns Split angående arfstvisten efter Erik Johansson [Ulf till Sjöholm] och om hans egen tjänstplikt i Sverige.

Riksregistr. 1555, fol. 7. Utgör svar på ett adressatens bref, dat. Lund ^{13/13} 1554, som återfinnes bland bilagorna.

Vår gunst tilförendde etc. Käre Jöns Spliitt, till thett förste, som eders schriffvelse förmålder, att her Johann Tursson, Larss Turson och flere theris medarffvinger effther salig Erick Johanson haffve siig för oss beklagett, att the icke må komme til then rätt och arfflott, som them med rätte bör effther för:ne Erick Johansson, och förthenskuld utaff oss begäredt thenn arrest på samme godz Rikebast, thil thäss och opå thett att the och motte theste snarere komme til sinn rätt udi Norriiges rijke, som the siig ther um nog besväre, att the många svære reijser til Norriiges rijke giortt haffve, opå svar kost, skade och taringh, som ther opå skedt är, och icke thäss mere udi theris rätt nogett haffve kunned fruchtsameliigenn utt att rätthe, så käre Jöns Spliitt, förhöppes oss, att samme arrest är icke skedt medt nogen oskäll, uthan som förschreffvit står, att sakenn theste

snarere motthe komme til endskap, och att the gode männ, för:ne her Johann, Larss och flere theris medarffvinger, motthe udi Noriges rike utan vjrdere skättzmäll eller udflycht komme til enn christeliig och rättvijss dom effther Norigis lag, thet vij och gärne såghe etc.

Till thett andre, ther I schriffve, att eder bör svare för eder hustru och hennis faderlöse barnn til lagh och rätt, så käre Jöns Splijdt, vethe vij inthett annedt ther til svare, utan effther thett I vele svare til lag och rätte för samme godz, kunne vij icke annerledz actedh utan för rättviseligit. Så söke och begäre the andre gode män, för:ne her Johan, Larss och theris medarffvinger, inthet annedt, utan att the må komme til enn rätt och christeliig dom effther Norigis lag. Thet samme vij oss och försee, att them thett icke måte länngre förholles, thett vij udi like motthe med hvar och en synnerliigen innen landz och uthan landz här udi rijkett med all gunst och nåde gärne efftherlathe och tilståde vele etc.

Till thett siiste, käre Jöns Splijt, som I schriffve, att I vele förpflichtige vare att göre oss och rijkett thenn tjäneste utaff samme eder godz, som eder tilkommer, therutinnen göre I thett eder effter Sverigis lag egner och bör att göre. Samelunde vethe I och, att alle the, som någon godz haffve antingenn ij Danmarck eller Norige, the moste alle förpflichtiige vare att göre Danmarckis herre och cronon theris tilbörlige tjänest, hvilket vij icke vethe, um I oss här till dagz någitt sådant bevist haffve. Udi hvadh mätthe vij kunne bevide eder gunsth och nåde, göre vij gärne. Edher Gudh befallendes. Datum Gripzholm 5 Januarij anno etc. 55.

Gripsholm den 5 Januari.

Till ridfogdarne i Växjö stift angående hafreodling till hästarnas utfodring.

Riksregistr. 1555, fol. 8.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder, våre trogne tjänere och rijdfogther alle udi Vexiö stigt, vår gunst och nåde tilförende och lathe edher här med förstå, att vij en hop häster til vårt och rigesens gagn och bäste åhrligen holle motthe, til hvilke vij icke alleneste höö och kornn, utan jemvell en hop haffre åhrligenn behöffve, hvilken haffre vij achte them så gott göre skall, som thett stride kornett, och effther många stedz här ij rikett både med våre slott och gårder, så och allestedz hoss bönderne finnes god jordh, platz och lägligheter til att såå sådane haffre, haffve vij för gott och rådeligt ansett, att sådane haffre både vid våre slott och gårder, så och hoss bönderne öffver hele rikett, ther som gode legenheter ij så mätthe finnes, här effther årliigen sås skall, ther um vij både til våre befalningsmen opå våre slott och gårder, så och til rijdfogterne udöffver hele rikett, vårt öpne mandatz breff haffve utgå latid *etc.* Och förthenskuld alffvarliigen biude och befalle eder för:ne våre rijdfogther utöffver allt Vexiö stigt, att I hvar ij sinn befalningh fljteligen och troligen handle med bönderne, så att hvar udi sin stad ville her effther så hoss siig någenn haffre, effther som hvar ther til haffver jord och lägenheter, så att the oss udi theris årlige skatt och uttskyller sådane haffre udgöre motthe. Här utinnan I hvar ij sinn stad vårt gagn och bäste troligen rame och förfordre vele *etc.* Datum Gripsholm 5 Januarij anno *etc.* 55.

Gripsholm den 6 Januari.

*Till danske ståthållaren på Bohus Claes Bille angående
Peder Gudmundssons rätt till tvenne gårdar i Norge.*

Riksregistr. 1555, fol. 8 v.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Eder förtäncker väll, käre här Claes, att vij någre reijser tilförende eder med våre förschiffter för thenne fattige man, vår undersåthe Peder Gudmunsson, nogsameliigen haffve anlanget och besöckt med bönn och förmaninger, att I honum the godz, nempliig Färdeby och Bredevick udi Norige, som honum medt rättthe tilhöre och I nu haffve händer emellen, utan vijdere hinder och förhalingh skulle iigenn bekomme lathe etc. Så förnimme vij, att han sådane våre förschiffter föge til gode än nu åttniutett haffver, hvilket oss giffver stortt under, all thenn stund hann icke udi någer mätthe thett hans är förbrutid haffver, och synes oss här utinnan thenn vänlige föreningh och confoederation rikerne emellen giortt är endelis förkränckes och försvechtes. Är förthen-skuld än nu vår nådiige vilie och begärenn, att I lathe för:ne Peder Gumundsson bekomme samme sine godz igenn, så frampt vij schole icke bliffve förursakede att haffve udi samme sack ett annet betänckende etc. Datum Gripsholm 6 Januarij anno etc. 55.

Gripsholm den 7 Januari.

Bytesbref å jordagods mellan Kungl. Maj:t å ena och fru Karin [Eriksdotter (Gyllenstierna)] till Lagnö å andra sidan.

Efter originalkonceptet i RA.

Vii Gustaff etc. giöre vetterligitt, att vii aff synnerlig gunst och nådhe haffve giort ett lageligidt jordeskiifte

medt oss elskelig, erlig, velbördig qvinne, fru Karin på Lagnö, framledne her Erick Trolles effterleffverska, udi såå måtte att vij haffve unt och uplatedt henne och hennes äffterkommande ervinger till everdelige äghe tesse våre godtz och gårder, som är en gård i Lött, ligger för ett mark land jord, renter korn tu pund, smör ett lispund, penningar en mark ortuger; en gård ther samestedz ligger och för ett marc land jord, renter korn tu pund, smör ett lispund, penningar en marc ortuger, liggendes udi Strengnes sockn i Åkers häredt udi Strängnes sticht; en gård i Säby upå Aspöön i Silbohäredt i för:ne sticht, ligger för sex öres land jord, renter korn trij pund, affradz pänningar sex öre, gingerdz pänningar en halff mark ortuger etc. Ter emot haffver hon uplatidt oss till vederlag igen tesse effter:ne henness godtz och gårder, som är en gård i Säby, renter jern sexhundrede; en gård thersammesteds renter och sexhundrede jern; en gård i Ribboholm renter korn tu pund, affradz penningar en halff mark ortuger, liggendes udi Kolbeckx sockn i Snaffvingx häredt i Vesterårs sticht; item en gård Hambra renter jern halffnijende hundret; en gård Tune renter trij fatt jern,* liggendes udi Muncketorpz sockn udi för:ne häredhe; item tre deler i Gellerskulla renter smör tu pund, pänningar sex öre, en utjord i Långevick renter smör ett pund, en utjord i Öxnevick renter penningar halffannen öre, en utjord Naffversvick renter penningar en fyrick, hvilcke Gellerskulla och uthjorder ligge udi Gladhammers sockn udi Tiust i Småland; item en qvern i Husemo kyrckieby udi södre Möre renter miöl otte spen etc. Hvarföre affhende vii oss och våre liffzerrffherrer för:ne våre godz och gårder och telegne them förbemelte fru Karin och hennes äffterkommende ervinger till everdelige äge med hus, jord, åker, äng, skogh, fiskievatn, qvern och qverneströmmen, torp och torpestäder i våte och torre, inted undentagandes som samme gårder

nu tilligger och aff ålder tilleged haffver etc., och tess till ytermere visse lathe vii henge vårt kon:ge secret her nedan före. Datum påå vårt slott Gripzholm 7 Januari anno etc. tusende femhundrede femtie påå dhed fempte etc.

Gripsholm den 8 Januari.

Till Erik Håkansson angående en man från Lissabon, som kommit in i riket för att indrifva en fordran.

Riksregistr. 1555, fol. 9.

Vår gunst tilförende etc. Vett Erick Håkonsson, att thet giffver oss någiit betänckende, att thu och Jochim Hornn äre thenn lisboenske mann så myket fordelig udi hans saker, effther ty I icke mere kunskap haffve med honum. Tyckes oss och vare siälsind, att hann drager så långh vägh att mane sinn gälld uthann beviss för 100 duchater skyld. Oss synes och siälsind vare, att samme man haffver någre sielsinde prachticher um köpenskap, myntt och andre stycker, ther han förmener siig, att vij skole icke bettere förstånd haffve, än oss egenom sådane hans lösachtighet att indlathe; hvarföre är högeliige för nödenne, att man seer siig visligen före med honum och sliigtt sellskap, att man them icke så hasteliigen betror, som vij och förnimme kunne, hvar han icke sådanne prachtiker medt oss fulfölije och uthrätte kann, vorder han icke att förgätte siig (til eventyrs) medt andre oförståndige siig udi like måthe inlathe til att bekomme anthen trävärke eller gott skiip siig udi händerne och skillie them ther ved allt samens, såsom then Jochim burgmestere udi förtijden giortt haffver, then med falske tygnesse och breff bekom ett sköntt skiip med godz och alltt samens och the svenske sothe ther effther med skadenn etc. Ther thu villtt tage tiig

til vare före och varne flere ther medt, effther thet vij befruchte, att the svenske äre alltiid så god trogne, siig sielffve til skade etc. Vele och somme seiye, att han är rymbd ifrå Bergen ij Norige till Liisbon för gälld skyld, tesligest att han skall vare tvägiffter etc.; vetendes tiig här effther rättthe. Datum Gripzholm 8 Januarij anno etc. 55.

Gripsholm den 8 Januari.

Förläningsbref för Bengt Nilsson på en gård i Ytterselö socken.

Enligt afskrift i Södermanl. handl. N. 8 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterlighitth, att vij aff synnerligitth gunsth och nådhe haffve untth och förläntth, som vij och nu med thetta vårtth öpne breff (oss till enn behagelig tijdh) unne och förläne thenne vår tro-tienere och fougte utij Åkers och Selebo häredher utij Strengness sticktth, Bengt Nilsson, enn vår och cronones konungs[gård] benempdh Karleby Oxelöde utij Yttersela socknn med all konglige rentte, som ther årligen affgåå böör. Ther vår camarerer och alle andre måge vittha sigh efftter rette. Datum på vårtt kong:e slåtth Gripzholm 8 Januarij anno 55.

Under vårtt secrett.

Gripsholm den 9 Januari.

Qvitto för två borgare i Jönköping å penningar, uppburna för såldt stål.

Enligt en i vitt-, hist.- och ant.-akademien förvarad afskrift af det egenhändigdt under-tecknade originalet i Jönköpings rådhusarkiv. Afskrifter finnas äfven i den ofta citerade kopieboken i KA. och i Anders Humblas m. fl. räkenskap 1551—55 bl. varuhushandl. i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij på vårtt slott Gripzholm then 9 Januarij anno etc. 55 annamedt och

upburidt haffve aff våre undersåther och borgere udi Jöneköpungh, Niels Bencktszon och Lasze Pedersson, peninger femhundrede fyretie en marck ortuger, tre öre och sex d:r; hvilcke förscreffne peninger the upburidt haffve för fiortton skeppund, otte lispundh och fempton marcker ställ, hvart skeppundh för tretie halff ottende marck ortuger the förytredt haffve opå våre vegna etc. Hvarföre göre vij förscreffne våre undersåther här medt qvitt och frij för alth yttermere tilltaell um förscreffne penningar. Och thess till visse lathe vij trycke vårt secrete här nedan före och medt egen hand underskriffvett. Datum tempore et loco ut supra.

Gostauus

m. p.

Gripsholm den 10 Januari.

*Öppet bref för herr Lars i [Öster-]Våla på ödatorpet
Ransta i Skuttunge socken.*

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij gunsteligen hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu medt thetta vårt öpne bref unne och effterlåtthe, att oss elskeligh vår troman M. Larss, kyrkeherre i Våla, må och skall uptage, niuthe och bruuke cronone till förbättring eett ödes torpeställe, benemd Randesta i Skuttunge sochn udi Balingh häradt, som tillförende under S. Ericks bröderlag leget hafver, doch medt sådanne beskiend och förordt, att han skall åhrligen giöre oss och cronen uthaf samme torpeställe alle the uthskyller, effter som thet af vår fougdt skattlagdt blifva kan. Ther våre befallningzmän och alle andre måge vete sig effter rette. Datum Gripsholm 10 Januarij anno 1555.

Gripsholm den 20 Januari.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående deras resa till bergslagen och om förhållandena vid Salberget.

Riksregistr. 1555, fol. 10. Sista stycket är förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplom. dalekarl., D. 3 (1846): s. 165—166, och hela brevet af N. Bielke i Tal vid præsidiij nedlägg. i vet.-akad. 1776, s. 89—90.

Vår faderlige gunsth och kärilige heilsen med Gud alsmechtigeste tilförende etc. Käre söner, såsom I vår mening tilförende haffve förståt, att oss icke synes nyttigt, thett vij alle skole drage ifrå Upland, så äre vij än nu vid samme mening, och hvar udi Stocholm både opå slåttiidt och ij stadenn är så beställt med upseende udi alle mätthe, effther som behoff görs, så våre oss icke obehagelligit, att I vele förfoge eder til vår berghverck, lagendis att ther motthe stå skickelligen til både ij en måthe och anner, och effther vid Salebergit är än nu mykett bly odriffvit, så såge vij gärne, att med sådane driffningh motthe icke länge bliffve fördrögett, och våre oss behagelligit, att I strax vele drage til Salebergit och um för:ne driffningh så beställedt, att ther motte fliteligen opå holles, och att oss ther utthinnen måtte skee skäll, och måtte mann icke mykett lithe opå hvad Christiern Schriffvere varder föregiiffvendis um samme driffningh, uthan heller achte opå, at han icke haffver någre prachticher til att vele försnelle och bedrage eder med, thi oss tycker, att han går inthet rätt til värke medt saken, effther han vill blände allt udi hoop och icke følge rätt årethaled och vethe göre beskedt för hvart stycke bly för siig. Vij befruchte och, att ther går icke liike til vid Salegruffve med malmen; våre förthenskuld rådeliigit, att thu, käre son Eriick, ville haffve acht opå, huru ther handles, och thu, käre son Johann, ville haffve nöge achtt opå driffningen. Såge och gärne, att I oss

vele förständiige, huru med för:ne Salebergiitt och eliest udi alle måthe tilgår etc.

Vijdere käre söner, haffve vij skickett en muremestere til Salebergiitt, som skall gøre ther någre vindugner, ther man skall kunne smelthe udi allehonde malm, och haffver han förtröstett oss, att til smällningen skole inge kull behöffves, uthan allenast veden, som bränner udi ugnen, och försee vij oss, att thett skall visseligen tage gott lagh etc.

Ytherliigere käre söner, effther nu gått åkeföre opå färde åhr, så såge vij gärne, att I vele lathe bestalle vedh, kull och andre deler, som til våre bergzbruckningar behoff göres. Samelunde våre och nyttiigtt, att I alltid vele haffve eder budh til Vestre och Östre Sölffbergiit och the andre bergvärck til att förfare, huru med bruckningenn handlett bliffver. Såge vij och gärne, att blytt och annedt mere motte komme ijfrå bergzlagenn nu, mäden åkefördt opå färde åhr. Käre söner, vij sende eder någre förseglede nykler, som lyde til blyboden och andre huss ther vidt Salebärgiitt, och see gärne, thett I achte, att samme nykler icke komme udi theris händer, som vårt och edert bäste icke söke vele etc. Eder Gud alzmechtiig befallendis. Datum Gripzholm 20 Januarij anno etc. 55.

Gripsholm den 20 Januari.

Quitto för Erik Dalkarl på inlevereradt silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligitt, att vij udi egen kong:re persone opå vårt slott Gripzholm then 20 Januari anno etc. 55 anammedt och upburidt haffve aff vår tro tienere och befallningsman opå för:ne Gripzholm Erich Dalekarll thette effter:ne sölff, som är oförgyltte skedar

4 stycker, voge tilhopa 16^{1/2} lodt, item oförgyltte kadio 1 stycke, vogh 7 lodt, item förgyltte spenner 3 par, voge 5 lodt 3 quintin, item huffvedt sölfver förgyltt 8 stycker store och 2 dopper medt löff udi, voge 11 lodt. Summa sölfver 4[0] lodt 1 quintin, hvilket för:ne sölfver han haffver upburit opå våre vegna aff Peder Anderson, som var tilförende underfogte opå förbe:te Gripzholm, att [o: och] han togh udi arff och gjorde sig till målssman effter en gammell hustru, ther som han icke var eller hade någon rätt till för:ne arff etc. Hvarföre göre vij för:ne Erich Dalekarl [här]medt qvitt och frij för alth yttermere til-tael um för:ne partzeler etc.

Gostaus.

Stegeborg den 26 Januari.

Till Germund Svensson [Somme] angående skyldigheten för dem, som drifva borgerlig näring, att därför betala skatt.

Riksregistr. 1555, fol. 11. Förut tryckt af G. Volm. Sylvander i Kalmar slotts och stads hist., Afd. 2: D. 2 (1865): s. 314, noten.

Vår gunst tilförende etc. Skall thu vethe, Germundh, att våre undersåther Pelle Katt och Bencht Öning, borgere udi Calmere, haffve udi underdånighet latid oss förstå, att udi för:ne Calmere haffve någre våre tjänere gifft siig och nedersatt, hvilke och bruke borgere näring såsom andre borgere ther ij staden och vele doch icke holle stadzens tunge etc. Så synes oss thet föge skall vare, kunne icke heller lidet, uthan vele och biude tiig, att thu beställer thett så, thett alle the, som vele bruke borgere näring, hvad heller the äre udi vår heller någenn annen mandz tjäneste, skole holle ther aff stadzens tunge udi alle mätthe, effther som the driffve handelen til, och skal ingen udi then måtte bliffve förskonedt, ee hvem thett hälst vare kann. Ther thu väst tiig effther rätte. Datum Stägkborgh 26 Januarij anno etc. 1555.

Stegeborg den 26 Januari.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående spannmåls-handeln och straffet för en stöld, om jordbyte med Ture Trolle och åtskilliga mellanhafvanden med de danske ståt-hållarne i gränslandskapen m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 11 v.

Vår gunsth tilförende etc. Som thu begärer vethe, Niels Birgesson, huru dyrtt tunne korn och rugh aff tienden settijes skall, så kunne vij inthet köp settie ther opå, uthan tijden motthe settie köpett, så väll opå tijenden som alltt annedt, och hvar man icke kan bekomme väll like och skäll för sådane tijende, så må man lathe väll förvaren till föråhrett, til thäss menige mann haffven mere behoff än the opå thenne tid haffve kunne etc. Then Siffridz skeppen udi Alboharedt måge the fattige udi spettalen och här Niels bokebinder än nu ij thette åhrett femtije fem beholle etc.

Um thenn tiuffnatt, som thu vidhlyfftiigt förtalier, kunne vij inthett annedt seije, uthan att vij gärne såghe thett otilbörlighet är mätthe tilbörliige straffet bliffve, effther som saken kräffver etc.

Vijdere äre vij väll tilfridz, att här Ture Trolle må bekomme, til vederlagh för thet Skragzhullt ved Ströms-rhum, thenn gård han begärer, liggendis ved Bärqware. Vij vele och lathe tillschriffve fru Anna på Åkeröö um thett Åby thu schriffver.

Um then Värner Pasberghz handel medt våre undersåthers svijn, kunne vij inthet svare tiig til opå thenne tijd, men then bordviid, som then danske bonde boendis udi Lobergiitt haffver huggett opå våre skoger, må thu anname til teg och ingelunde efftherlate, att oss sådane förtrett skall skee opå våre äger och skoger.

Thett allene flesk thu schriffver um må thu lathe komme til Calmare meden akeförett står; doch vele vij icke, att same flesk skall ther förtäres, utan framdelis opå föråhrett upskickes til Stocholm. Och äre vij tilfrijdz, atth vår köpmann udi Calmere upbär för:ne flesk med sådane beskedt, att han thet framdelis, när opiitt vatn bliffver, upsände skal til för:ne Stocholm.

The danske karer thu schriffver um vele vij ingelunde haffve ther nedre så när vid gräntzen, uthan ther någre äre dughlige och haffve lusth till att tiäne här udi rikett, så måge the giffve siig hiitt up ij landett, männ thee som thett icke vele göre, måge hugge sin koss aff landett hvarrt them synes etc.

Ytherliigere må thu vethe, att vij haffve afferdiiget en vår tiänere, benempd Asmus Selldenrick, med nogre våre värff och ärender til Tysland, hvilken nu strax skall reijsse egenom Danmarck och ther hädenn etc. Så är vår allfvarliig vilie och befalningh, att thu skalltt lathe honum bekomme en god starck klippere, som han kan vare väll hulpen medt och väll orker fram tijtt hann drage skall etc.

Vij haffve och förstätt Niels, att en stor hop utaff the knechter, som äre udi then landzenden, haffve än nu borgeläge hoss prästerne. Så må thu vete, att vij kunne ingelunde them samme borgeläge effterlathe, effther prästerne oss för sådane borgelege taxe giiffve skole etc. Datum Ståkeborgh 26 Januarij anno etc. 55.

Stegeborg den 28 Januari.

Till Hans Tomasson angående leverans af födoämnen till bergslagen.

Efter orig. i Uppsala universitetsbibliotek.

Gustaf etc. Vår gunst tilförendhe etc. Schall tu vete, Hans Thommesson, att vij haffve öfverseedt thette

inneluchte breff, som Rasmus Raffveldzson tigh tilskriffvedt haffver etc., och effter vij förnimme, att han behöffver fettalie, är förthenskuldh vår villie, att tu honom samme fettalie förskaffe skalt medt thet förste, och mädhen åkeföredt [är]. Vore och gott, att han sådane fettalie bekomme motte i the fögderij, som ligge nämest bergzlagen, män hvar ther icke råd h är till alth thett han begärer, dhå motte han bekomme the partzeler, som icke finnes råd till ther uppe, nu strax i Stockholm. Men fleskedh han begärer må thu lathe honom bekomme anthen opå Kogleholm eller annerstedz, ther fläskedh, som till Askersundh kommett är, nu ligger tilstädes etc. Vettendes tigh här effter rette. Datum Ståkeborgh 28 Januari anno etc. 55.

(Sigill.)

Utanskrift: Till oss elskelig vår tro tienere och camererer Hans Thommesson etc. gunsteligen, heller udi hans frävare till Erick Håkonsson eller Erick Matzson etc.¹⁾

Olika orter i Januari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

›Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre af K. M:tz cantzelij pro anno 1555› (RA.).

Gripsholm den 1 Januari.

Svar till her Göstaff Olsson, att Kong:e Ma:tt såge gerne, thet han ville än nu befli the sikh så, att Hans Nådh kunde bekomme en viss beskedh um alle vijchter och bismare ther nidre i landett etc.; item är Konglige Ma:ttz vilie, thet han ville lathe förstå, um han och fru Birgitte bliffve tilpass igen etc.

¹⁾ Senare anteckning: Lyder om fettalia til gamla Salbergett 28 januari anno 55.

Svar till Simon Thommesson, att han skall rätte sigh effter Kong:e Ma:ttz förre skriffvelse um rydzernes förre-tagende etc.

Till Lasse Pedersson, att han skall lathe Fors, Torsilie och Gilberga sochner liggie under Eskelstuna medt alle theris utskylder etc.

Svar till Arvedt v: Schara, att han må förläggie the knechter ther udi Östergötlandh effter som lägligheten kan best tiene; tesligest effter the icke stoor lön haffve, må the någett bliffve förskonedt medt stadzens tunge etc.; item skall han icke sköthe, huru gamble the knechter äre, uthan heller huru dugelige the kunne vare at bruke udi tienesten etc.

Gripsholm den 2 Januari.

Svar till Sigge Svensson, att han må veder kennes the godz opå Kong:e M:tz vegna, som för:de Kong:e M:t etc. haffver framlidne Joen Svensson förlänth etc.

Gripsholm den 3 Januari.

Till Joen Karsson, att hann skall haffve ett noge up-seende med Joenn Bagge, att han icke hemligen geffver sich till Norige.

Öpitt breff för menige man udi Torpa, Tumbo och Råby sochner, att Kon:ge Ma:tt haffver efftherlatijdt them för thetta åhr 55 frij för 3 fodringx hästar etc.

Till Germundh Svensson, att K. M:t åhr tilfrijdz han må göre någon medel medt them, som sågeplancker fram-före vele, antingen udi fodringen eller med annen uth-skyller etc.

Gripsholm den 5 Januari.

Till Per Kartt, att hann skall umskijffte alle jern-utskyller anthen till smör eller spannemåll.

Till Göstaff Berg, att han schall vederkännes thet heman udi Slaesta, som Karll Markusson en tijd lång besittid haffver etc.; item skall han vare Peder Nielsson i Myssinge udi Thuna sochn behielpelig, att han må bekomma sijn bethalning aff för:ne Karll Markusson och han honom länth haffver etc.

Gripsholm den 7 Januari.

Till Erich Knutzson, att han lather komme all then haffra, som aff Östre Näricke för thetta åhr 54 faller, till Arboga och Eskelsstuna etc., meden åkeföredt åhr etc.

Gripsholm den 8 Januari.

Till Jören Larsson, att han schall förschaffe till Salebergit thet mesthe gruffvedeler han aff sijtt fögderij åstadkomme kan etc. och Oleff Knutzsson honom vijdere berättthe veett etc.

Till Michell Helssing, att han handler medt bönderne udi hans fögderij, thet the schole göre vedt till Salebergitt för theres fodring pro anno etc. 55; item um han kan beveke them, at te vele göre ett staffrum vedh till hielp etc. hvar man.

Till Erich Knutzson, att Ko:ge Ma:tt vill ingelunde, att han och Anders Erson schole uthödhe thet fijske vattn, som åhr emellen Örebro och Kagleholm etc. Samme mening till Anders Ersson etc.

Till Joen Karlsson, att han handler med bönderne udi sitt fougderij, att the vele utgöre någon haffra till K. M:tz och rijksens häster etc., hvar effther som the haffve rådth och macht till etc. Samme mening till Joen Bagge.

Öpitt breff för Hans Holst, Niels Juthe och Jacob Juthe, hengistridere, upå thett daanarff effther Söffverijn Holst, then Chaspar Sneklott affdaga tog etc.

Till Oleff Nielsson, landbofougte udi Smålandh, atth han inthet schall befate sig med thet Betheby rätteredöme opå Ölandt, effther K. M:t haffver fååt vederlag för samme retteredöme igen udi Åleme häredh etc.

Till Jesper Jönsson, att han skall vederkennes the kyrckiegodtz, som icke ännu vederkens äre, och granneligen upspane hvar sådane godz finnes kan etc.; item att han skall förstendige K. M. um Savinemi gårdz lägenheter etc. *Latius in conceptis.*

Till her Oluff udi Vilberga, att han lather Lasse Vestervijck bekomme utaff kyrkieherbergitt 8 pund korn och 2 pund rog $2\frac{1}{2}$ span, hvilcken spannemål K. M:t honom skencht haffver etc.

Gripsholm den 9 Januari.

Svar till Måns Nielsson um lägenheterne vedh rydze gräntzen etc., att han medt alle saker nöge upseendhe haffve skall etc.; item att han cesomofthest med visse budskaper skall förstendige Kon:ge Ma:tt um alle lägenheter etc. *Latius in conceptis.*

Svar till Matz Dalekarle etc., att han skall late salthe opå nytt then fisk han skreffver um etc., opå thet man haffver någet udi förråd um sommeren, när K. M:t tith komendes varder; men then fisk, som icke lenge liggie kan, må han lathe komme till K. M:tz gårdher ther närmest omkring etc. *Latius inn conceptis.*

Öpitt breff för Matz Olsson i Morenäss, att han må beholle thet utrymes jordh, som han aff ödismarcken uptagit haffver etc.

Öpitt breff för Halffvardh Larsson, att han må obehjndredt uptage en ödis jord, benempd Klockerenäs udi Svalesjö sochn etc.

Svar till Peder Andersson, att Kon. Ma:t kan icke lenger efftherlathe honom frijheett opå the 2 sätningx-heman han här till hafft haffver etc. *Latius in conceptis.*

Till Erick Håkensson, att han lather Peder Andersson igen bekomme the 100 sågestäckar och 14 tölffther sågebräder han aff honom tagitt haffver etc.

Till Erick Dalekarll, att Kon:ge Ma:t haffver gunsteligen efftherlatijdt Jacob Eskelsson udi Torsnvi, att han må här effther årligen utgöre udi affradt 18 spän, i then städ han årligen 3 pund utgöre pläger. Latius in conceptis.

Gripsholm den 10 Januari.

Till Peder Larsson, att Kon:ge Ma:t haffver förstått, att then Jöns Olsson på Hedhan länssinan skall vetthe utaff ett skrijn, som framlidne Måns Nielsson schall haffve fördolt etc., att han ther um granneligen ransake skall etc.

Till Boo Olsson, att han skall lathe komme thet mesthe höö han utaff sijtt fögderij åstädh komme kan till Västre Sölffbergit etc.

Samme mening till Niels Tulsson, Bencht opå Konungxöör.

Till Anders Ericksson, att han lather Anders Hansson opå Västre Sölffbergitt bekomme 4 skippund fläsk, eenär han ther opå eskendes varder etc.

Till Hans Pedersson, att han förskicker till Oleff Knutzson 400 mark, ther medt han skall löne smeltherne med vedh Västra Sölffbergit etc.

Till Oleff Knutzson, att han anamer samme penningar och bethaler för:ne smeltere vedh Västre Sölffbergit etc.

Till Mattz Dalekarll vedt Fyssaren, att han lather Anders Hansson bekomme någon åll och gammell tor lax, enär han sijt bud ther effter haffvendes varder etc.

Till Bencht Nielsson, fougte udi Åkers heredt, att han lather Oluff Olsson i Svidinge bekomme ett pundh rogh och ett pundh korn utaff Aspöö kirkeherberge, som Kong:e M:t honom skencht haffver etc.

Gripsholm den 11 Januari.

Fougtebreff för Boo Olsson opå Västerårs slott, Åsundha och Thuhundratz häredher etc.

Stempning för Peder Galle opå Johan Olsson i Borgo etc., att han svarer honom inför Kon:ge Ma:t um nästkomendes påska etc.; item än en stempning för Peder Galle opå Erick Svensson i Borgo, att han svarer honom um Philippi et Jacobi nestkomendes etc.

Svar till Hans Pedersson um Sven Frijss, som haffver upburijdt fodringen utaff Bro och Odenssvij sochner etc. och skatten aff Malma s[o]chnn etc., [att han] skall giffve bönderne tilbake igen hvad han aff them upburijdt haffver, och the skole göre koll för samme theris fodring till Väster Sölffbergit etc.; item um then Torsten i Moren, som sig förseedt och 200 mark utfäst haffver etc., må han tage en lijdelig sacköre aff honom etc., och lathe utgöre kool för sijn sacköre till Väster Sölffbergit etc.

Till Sven Frijss, att han later bönderne igen bekomme alle the partzeler han aff them upburijdt haffver etc.

Gripsholm den 12 Januari.

Svar till Erick Håkensson um byssesmeden etc. Må han lathe honom smide sådane stycker, som man tenckie kan opå skepen tienlige och brukas kan etc.; item the smelthe[re] måge fare foort med theris arbethe etc.; item att han lather göre utaff sölffver någer rätt vinmått, en kanne, ett stop, ett $\frac{1}{2}$ stop och ett kvarter etc.

Svar till Jochim Bulgrin um fisken han elager ther vedt slottedt ganske lijthet fåås etc. Förundrar K. M., att ther större förtäring vare skall än vedh andre slott och gårdar etc., och kan Hans Ma:t lijde, att han lather hempfte ifrå Elffzborg någon baggefisk etc.

Till Rasmus Nielsson, att Kon:ge Ma:tt platt inthet behag haffver, thet han uptager och borger utaff köpsvennerne ther udi Stockholm the partzeler Hans Ma:tt nogsampt udi cläde cammeren tilförende haffver etc.; att han här effther thet affstelle skall, medt mindre han Kon:ge Ma:ttz synnerlige befallning ther till haffver etc.

Svar till Sven Birgesson um the penningar han för thet skep, som han såldhe, upburijdt haffver etc. må han lathe komme udi cammer etc.; item att han lather Joen Pedersson igen bekomme sijn gårdh, then han olageligen köpt haffver etc. *Latius in conceptis.*

Öpitt breff till alle Kon:ge Ma:ttz fougther och befallningzmän utöffver hele rijkitt, som befallningen haffve opå slott och gårdar, thesligeste till alle rijdfougther etc., att the schole troligen beflite sig hvar i sijn städh, att lathe såå haffre hoss Hans Ma:ttz slott och gårdar, ther som bästhe lägligheetherne ther till finnes etc. *Latius in conceptis.*¹⁾

Till Hans Pedersson, att Kon:ge Ma:tt haffver gunsteligen efftherlatijdt, thet bönderne utaff Lima, Malung, Järna, Nåås och Floda sochner för theris skatt och markgelle för thetta år 55 måge utgöre vedt till Väster Sölffbergit etc., och för hvaritt staffrum the framköre må han qvitte them 3 öre utaff etc.

Till Anders Nielsson, att han må anammen the partzeler utaff fougterne, ther närmest um kring theris befallning haffve och sligt handemellem haffve, som här effther fölier, till 55 [års] förtäring etc.: rog 10 lester, korn 6 lester, lax 4 tunnor, torsk 10 tunner, salt åll 10 tunnor, salt sijck 8 tunner, tor mathfisk 2 skippund, tor nårs 6 tunner, krampesild 12 tunner och humbla 5 skippund.

Till her Peder Joensson udi Strängenäs, att han lather Oleff Hansson på Holm skytte bekomme 3 pund spannemåll, som K. M. honom nådeligen skencht och giffvit haffver.

¹⁾ Jfr ofvan, s. 4.

Gripsholm den 16 Januari.

Till Peder schriffvere, fougte udi Gripsholms län, att K. M:t haffver skencht en H. N. landbo, benempd Joen i Öckne, 3 pundh spannemål aff thet affradh, som han skal utgöre pro anno etc. 55 etc.

Nyköping den 23 Januari.

Till Märthen myntheschriffvere, att han oförsumeligen förfoger sig till Kon:ge Ma:tt, haffvendis medt sig ett register eller copia upå the godz her Birge Nielsson och hans mederffvinger handemellem haffve och komme medh rätte Kon:ge Ma:tt till etc., latendes then dreng, som skall läre tilpynthe thet vattn Hans Ma:tt haffver umtaledh etc. bliffve förfordret med then dell han skall opåholle etc.

Utan ort den 25 Januari.

Till Biörn Pedersson, att han skall giffve Kong:e Ma:tt tilkenne medt thet förste hvadt skäll och bevijs han och hans medterffvinger haffve till att beholle then Tumbo qvarn etc.

Till Claes Jörensso, att han skall lathe Konglige Ma:tt bekomme huffvedt breffvedt opå Tumbo qvarn, item skall han och lathe K. M:t bekomme then konungzloott aff Bälinges nothen, tesliges H. N. egne landboer, ther um kring boo, bekomme lott udi ströminge nothen etc.

Öpett breff för Joen Halsz, att han sielf fempte skall upsöke och hugge till Kong:e Ma:ttz behoff en hoop gode masteträ, ehvar han them anthen på Kolemoren eller annerstedz öffverkomme kan etc.

Stegeborg den 26 Januari.

Öpedt breff för Nyköpungz borgere, att the måge beholle till en behagelig tijd en öö benempd Ålöö, lig-

gendis i Nyköpungz skär; sammelunde the holmer ther till ligge, like som the same öö och holmer tilförende hafft haffve, doch medt sådane beskedh, att the skole styre K. M:tz skep och galeijder up till Stocholm och nidh till Calmarna etc.

Förskriff för her Jönsses effterleffverska udi Calmarna till Germundh Svensson, att han later henne beholle halffparthen aff then renthe och underhold, som hennes framlidne man her Jöns hafft haffver udi thette äredt etc.

Stegeborg den 27 Januari.

Till her Göstaff, att Kong:e Ma:tt later honom förskicke copie utaff thett breff Konglige M:t haffver latijdt stelle svar igen till skepper Ulrick; item skall han lathe haffve ett nöge upseende medt thett skep, som är qvar-satt och arristeredt, att thet eller och thet godz ther udi är icke blifver förderffvedt etc.

Öpett breff för Trossa borgere, att the måge utlendes före master och annedt trävercke, som the kunne åstadkomme, dock icke ekeviyrcke eller annedt godz etc.

Thill Erick Dalekarll, att han skall lathe tilpynthe ther um kring Gripzholm någre sköne hagh, ther Kong:e M:t kunne få någon godh jacht etc.

Förskriff för Oluff Larsson till Thomus Nielsson, att han lather honom beholle obehindredt then dell han haffver udi thet huss medt sin broder, Peder Larsson benempd etc.

Till her Johan Tursson, att han skall tilseije them, som haffve bygt offven för Kong:e M:tz bygningh udi Svarthåå, att the upriffve sådane bygningh, opå thet att fijsken motte haffve sin rätte framgångh etc.

Till Oluff Nielsson, landbofogte udi Smålandh, att han skall förfare um the godzes lägenheter, som Hans Larsson vill uplathe Kong:e M:t etc.

Förskriffit för menige man, soñ bruke Rume noott, till Lasse Broor, att the skole lathe K. M:t bekomme then störste och bäste fjsken, som vedh samme noott fååss, och skall han samme fjsk väll dryffte medt saltett, like som skånesildh pläger tilpyntes etc.

Till Boo Olsson opå Vesterårs, att han skall late komme till västre Sölffbergit 7 eller 8 decker oxehuder, tesligest så mycket höö och halm, som han mest åstadkomme kan etc. Samme mening till Bencht opå Kongzör och Anders på Kegelholm, att te hvardere lathe komme dith 4 eller 5 decker huder, tesligest höö och halm etc.

Till Niels Tuleson udi Arboga, att han och later komme till för:ne bergh någre decker huder, höö och halm etc.

Stegeborg den 29 Januari.

Till Jöns Knutzon, att han tencker till och låther förskicke till Kong:e M:t the penningar fram aff sine jordegodz like som andre aff adelen giordt haffve etc.

Till fru Anna opå Åkeröö, att hon vill uplathe K. M:t en gårdh udi Smålandh, benempd Åby, för ett skäligh vederlagh etc.

Stegeborg den 30 Januari.

Till Jachim Bulgerin, att han skall her effter bruke the fjske lother till slotzens behoff, som fougten opå Alffvastra nu en tijdh långh haffver hafft udi Bråvijcken etc.

Förskriffit för Staffan Pederson i Stockebeck till Jören Ericksson, att han later Kong:e M:t förstå, huru thet haffver sig um the äger, som för:ne Jören haffver honom ifrå tagedt etc.

Svar till Oluff Knuttsson, att Kong:e Ma:tt haffver förholledt både gruffvefougten Lasse Ericksson och hyttefougten Arvedh Pedersson om bruckningen etc.; item är

Konglige M:tz villie, att han skall förhandle medt alle ridfogterne, som äre udi Vesterårs stigt, at te skole förmane menige man, som boo udi theris befallningar, thet the medt thet förste skole lathe komme vedh till Salebergitt för theris fodringh och andre utskylder, som the pläge utgöre årligen etc.

Stegeborg den 31 Januari.

Till Jachob Henricksson, att han skall lathe Esbiörn Pedersson bekomme en hest utaff them, som han haffver udi befallningh, hvilcken hest Kong:e M:t honom skencht haffver etc.

Stegeborg den 4 Februari.

Till Erik Håkansson angående rätt för en dansk köpman att indrifva sina fordringar inom landet samt om åtgärder med anledning af hotande rykten om ryssarnes fientliga afsikter.

Riksregistr. 1555, fol. 13.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstått, Erich Håkonsson, att thenn danske köpman, som äger the cypress kiistor til Stocholm ij fiord um vinther komme, begärer, att han må drage hiitt niid, till att upkreffie sin utheståndendes gäld. Så äre vij til frijdz, att thu lather honum drage hiitt, når han vill, doch må thu lathe nogenn fölge honum, som oförmärecht haffver acht opå, huru han handler udi vägen både med ordh [och] gärningar, som och kan lathe oss förstå ther um rätte meningen. Når han hiit ned kommer, vele vij och lathe betale honum här hvad som vij beholle aff hans godz thu oss tilskickede.

Vijdere vele vij tiig icke förholle, att vij haffve förnummet, thet rydzerne äre ju viid then meningh, at the

vele medt macht angripe Finland, hvar them ther til eliest tilfalledt giuffvit varder. Så såge vij gärne, att thett motthe bliffve tilpyntet emodt them, effther som saken kräffver, och vele vij, att alle the stålbuger och rör, som man kan bringe til väge nu strax, skole förschickes til Viborg och sedenn uddelthe bliffve ebland thett folck både ij Erupä och Savlax, som siig udi vår tjänest vele begiuffve, ther um vij och ytherliigere haffve latid vår käre sonn Erick, tesliigest Claes Christierson förstå vår villie och meningh. Vij vele och ändeligen, att thu skalltt förmane och skynde opå the stålbugesmeder och rörsmeder udi Uplandh, att the opå thet allertlijteliigeste holle opå att arbethe och göre både stålbuger och rör, så att vij mätthe bekomme någre tusende stycker med thet förste til råde att skicke til Finlandh, thenn landzenden til styrke hvar umtränger. Vij vele och lathe beställedt, att the rör och stålbugesmeder, som äre udi thenne landzendenn, skole och beflithe siig um så mykett the kunde mest til väge bringe aff för:ne partzeler, och vele sedan lathe sende them tiill Stocholm, att the täden och til Finlandh förskickes skole etc.

Thenn rydze breffdragere thu schriffver um må väll strax drage till vår käre sonn Erick och siitt värff för honum uptäcke. Thu må och skicke enn viiss kar til samme breffdragere, then honum ledsager till vår käre sonn, som och acht haffver på huru han siig ij vägenn förholler och schicker etc. Datum Stäkborgh 4 Februarij anno etc. 55.

Söderköping den 6 Februari.

*Till utvald konung Erik angående förhållandena i Finland
och om det ryska krigshotet.*

Riksregistr. 1555, fol. 14. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 192—194.

Vår faderlige helsse med Gudh alzmechtigeste alltid tilförende etc. Käre son, vij haffve förnummet aff thin schriffvelsse, hvadt then Marcus Vachtmester haffver förfaritt um the legenheter vidh rydze gräntzenn. Och som han haffver och berätted, att bönderne bliffve mygkit förtingede medt skiudzfärder både aff adelen och andre, tesliges ath våre fogter upbäre penningar och annedt mere, som inthet til eventyrs kommer udi vår cammer, samelunde ath frällsiit våre icke mykiitt väll rustädde udi Viborgh på thenne tijdh, item att enn parth aff våre knächter haffve undenstunget och nedsatt siig udi städerna, och att en partt äre ij tjäneste hoss adelen etc., så synes oss icke oliigtt vare, att thett och så finnes ij sanningen, ändoch vij haffve både med våre mandater och eliest högeligen förbudit sådane otilbörligh handel, som både adelen, fogter och andre driffve med skiudzfärder och andre oskeliige opålegningar med våre fatige undersåther udi thenn landzende. Vij haffve och icke ene reisse uthan altiid förmanedt frälsiit um then deel, som the plichtige äre att holle oss och riikit till tjänest, item att the icke skulle göre oss vårt folck ovilligt heller anamme våre knächter och tjänere udi theris tjänest utan vår vilie och tillatelse. Så förnimme vij doch, att våre förmaninger äre doch ringe achtede bleffne, thett Gudh känne oss ganske mykit til hiärtett går, och vethe snartt icke, huru vij skole handle med thett selskap, som våre gode rådth och förmaninger inthett achte heller siig effther rätte vele etc.

Vijdere hvad tin schriffvelsse belanger, käre son, um thett duglige folck udi Eurepä etc., så synes oss mycket nyttugt vare, att vij en hop aff samme folck udi vår eedh och tjäneste bekomme motthe, och effther Ålandz haff nu väll tilfrossit är, våre oss icke obehageligt, att alle the stalbuger och rör, tesligest så många spettzer, som man mest kunne bringe til väge, måtte nu strax skickes utöffver för:ne haff och til Viborgh; sedan kunne the, som udi vår tjänest siig vele begiffve, ther bekomme samme värijer udi försträchningh opå theris lön och underhold etc. Och vele vij tiig icke förholle, att Claes Christiernsson för någre dager sedhan til oss kommen är, hvilken oss haffver latid förstå um alle lägenheter vid rydze gräntzen och seger, att rydzene haffve ju fulkomeligen ij sinnet at angripe Finland, hvar them allfvarliigt modtstånd icke skeer på thenne sijde. Så vele vij nu betäncke oss, huru man med för:ne rydzer sakerne företage skall, och tiig sedan vårt betänckende ther um meddele.

Vij giffve tiig och tilkenne, käre son, att oss är til vittendis värdet, thett en rydz breffdragere ifrå Nogårdh skall vare udi Finlandh och medt thett förste varder udöffver Ålandz haff kommandes hiitt i landett etc. Så haffve vij latiid tilschriffve Erich Håkonsson, att han skall lathe fordre samme breffdragere till tiig, och är vår gunstiige begärenn, att thu vilt förhöre hans värff och ärender och oss ther um strax förstendige, latendes för:ne breffdragere bliffve ij Upsala och ther förbide svar och beskedt opå the ärender han haffver medfare, til thess vij haffve förfarett hans värff och tiig vår mening ther um giffvit tilkänne. Gud tiig befallendis. Datum Surköping 6 Februarij anno etc. 55.

Söderköping den 6 Februari.

Till konung Kristiern III af Danmark angående ersättning för ett från Johan Thuresson [Tre rosor] beslagtaget fartyg.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unser freuntlich dienst und wass wir mher liebs und guts vermögen bevhor. Grossmechtiger könig, freuntlicher lieber schwager, bruder und nachpar, wir stellen inn keijnen zweijffell, E. L. werden sich noch zur zeith unerss hiebevhorn ahn dieselbige gethanen schreybens des gestrengen unerss radts und lieben getreuen ern Johan Turson ritter etc. schieff, so anno xliij von E. L. befhelichhaber des vorsehens halben von desselbigen diener, welche durch wedter und windt vorsetzet und durch ungewöhnliche orter lauffen müssen, beschehen zu recht oder aber betzalung ahngehalten etc. betrefendt, freuntlich zuerinnern wiessen, das auch dieselbige sich dorauß schweger und nachparlich erbotten, unsser vorbitt und aufgerichter beijdersaitz bruderlichen voreyn halben, vorgedachtem unserm radt solch geldt, so von Jacob Lucasson bewilliget, sampt allen unkhosten und scheden auss dem arrest und kummer volgen zu lassen, welches erbieten unss zu sonderm freuntlichen gefhallen gereicht, bevhorauss das E. L. solches des vorprechens halben, welches die ahngezogene diener aus ehaft zu errettung ihres guts, auch leibss und lebents thuen muesen, und im fhall es anderss, wie E. L. furbracht worden, ergangen, doch wieder ihres herren, als des principaln wiessen, vielweniger ahnstiftung beschehen, zu thuen, und derogestaldt sich freuntlich zuertzeigen nicht schuldigh gewesen, wo sie darmith den freunt und nachparlichen willen und zuvorsicht nicht hetten stercken und vormheren wollen, seindt derohalben nochmhals des-

selbtigen Euer L. erpietens und zusage hiermith freundlich dangkbar, mith erpietung im gleichen und mherem nach gelegenhait und vermögen zuvogleichen, auff welche E. L. zusage, so anno xliij zu Coppenhagen, sontags Trinitatis, auf gemhelte unssere vorschrift ausgegangen, und desselbtigen copey sonder zweyffell inn dero cantzley zufinden, wir unss und der unsser gantzlich und nichts gwiesserss vertröstet und vorsehen, dan demselbtigen, dieweill es mith E. L. eygen handt undterschrieben, solte wirkkliche volntziehung gefolget sein. So ist doch nichstestoweniger derselbige unsser radt und lieber getreuer wiederumb mith der vorigen und nnummer underthenigen ahnlage und biette bey unss erschiñen und tzuvorstehen gegeben, wie ehr so eine lange zeith her inn vhester und ungezweyffelter zuversicht gestanden, nach dem wir ihme, auss demselbtigen E. L. schreiben und zusage, gnedigst entdeckt, das ehr unsser vorbiett bey E. L. geniessen und sich zufreuen haben solte, dem wurde also unvorzuglich sonder eynigen aufschub nachgesetzt und die arrestirung des ahngezogenen geldes laxiret worden sein, es where aber biss auf diesse zeith aus unbewusten ursachen vorplieben, wordurch ihme mergklicher schade und nachteill entstanden, und khonnte gleichwoll abnhemen, das der wichtigkeit vieler sachen, auch mancher geschwinden leufte halben, damith E. L. und mher potentaten umbgeben, der befhelich dorauf vorgessen und nicht ausgegangen, oder dogleich im fhall beschehen, durch den amptmhan, den es auferlegt, nicht volntzogen where. Ehr wuste aber gewiss und zweyffelte gar nicht, dieweill E. L. einmhall die zusage gethan, das ihme wie vorgemheldt umb unsser vorbiett das geldt, so mith dem mhergedachten Jacob Lucasson vorabscheidet, aus dem kammer folgen solte, E. L. wurde dasselbige auch ahne einige weiter einrede oder vielleicht ausszugk, als derselbigen zusage und erpieten, im wergk erfüllen,

who wir nhur ahn E. L. desshalben eine kleine erinnerung thedten, unss derhalben inn underthenigkeit ahngelangt, ihme darmith zu hulffe zukommen, das wir auf sein underthenigs ahnlangen und zuvorauss, nach dem auf dero zusage ehr so vhest bauet und fusset, inn gnaden nicht abschlagen wollen, gantz freundlich biettendt, E. L. woltten vielgedachten unsern radt in solchem seynem trauen und hoffnung weiter vorgeblich nicht stecken lassen, sonder ihme mith loslassung des vorgedachten geldts und unkhosten aus dem arrest, ihrem unss hiebevhor gethanem erbieten nach, gnedigst erscheinen und ihn diesser sowoll der voriger unsser vorschrift, auch E. L. dorauf beschehen zusage, geniessen lassen. Darin ergethet desselbtigen E. L. schreibens zusage, ahn welcher wir nhiemhals gezweyfeldt, wirckliche volnfhurung; so seindt wir es hinwiederumb umb dieselbige gleichssfhals freuntlich und inn allem gudten zubeschulden urpotigk, und der unsser inn aller dienstwilligkeit nach vermögen zuvordienen, auch gegen mheninglich zu ruhemen mher als gefliesst. Darauf E. L. zuvorlassiger andtwordt und execution gewertigk. Datum inn unser stadt Surkhopping den 6 Februarij anno etc. lv.

E. L. getrewe bruder Gostaus m. p. ¹⁾

Gustaff von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. konigk.

Utanskrift: Dem grossmechtigen fursten, unserm freuntlichen lieben schwagern, brudern und nachparn, hern Christian tzu Dennemargk, Norwegen, der Wenden und Gotten konigk, hertzogk tzu Schlesswigk, Holstein, Stormarn und der Dithmarschen, graffen zu Oldenburgk unnd Dellmenhorst. ²⁾

(Sigill.)

¹⁾ Ordningen i brefvet är omkastad: konungens egenhändigiga namnteckning är satt före den i kansliet uppsatta underskriften.

²⁾ Senare anteckning på brefvets yttersida: Des königs von Schwedenn schreiben hern Johan Dursön schiffe etc. belangenn. Productum Nijburg denn xj:ten Martij anno etc. lv:ten.

Söderköping den 7 Februari.

Till Abraham Eriksson [Leijonhufvud] angående hans förestående bröllop.

Riksregistr. 1555, fol. 15 v.

Vår synnerliig gunsth tilförende etc. Som I haffve begäredt, her Abram, att vij till edert bröllop nestkomendis fastelages söndag til Arboga komme vele, så betacke vij eder gunsteligen för edhers gode vilie och hade ther til icke obenägne varitt, um vij hade fått vethe ther någett utaff, för änn vij droge iifrå Upland, och effther vij äre nu komme här nedt til Östergylland och haffve storliige behoff att bese, huru här tilstår opå våre slott och gorder, therföre kunne I väll siällffve täncke, att tidenn är mykett kortt, och att oss icke lägligett är så hastiigtt häden förresse. I see och väll, att thette menföre, som nu opå färde är, mykitt hindrer, att thett är icke gott reisse någenn longh vägh opå thenne tiid etc., men um eders legligheter siig så begiiffve, att I kunne haffve upskuff medt samme bröllop til opiitt vatn bliffver, så vele vij gärne, um våre legenheter dhå så tillseije, eder besöke. Gud eder befallendis. Datum Sürköpingh 7 Februarij anno etc. 55.

Munkeboda den 7 Februari.

Till Jöran Jönsson angående tunnmättet i Åbo och där liggande spannmåls försäljande.

Riksregistr. 1555, fol. 16. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Fiol. häfder, D. 8 (1856): s. 194—195.

Vår gunst etc. Vij haffve förstätt aff thin schriffvelse, Jören Jonsson, att the, som vår spannemall haffve liggendis ij Åbo och then förÿtre schole, haffve olike

tunnor, thett oss inthett behager, och vele, att the schole haffve alle rätte och like store tunnor; item att the och alle schole förytre vår spannemål under itt köp, och effther spannemålen nu dyrere ähr än han var udi höstes, therfore vele vij och, att the schole förhöge köpett upå honum, så att the här effther måge tage halff fiärde march heller tre march och tre öre för tunnen, och må thu seije borgerne udi Åbo til att the förskaffet, thet vij få lathe ther selie samme spannemåll, effther vij för theris så väll som för böndernes skuld samme spannemåll ther hädan haffve latid förskicke, och hvar ther icke är råd til penningar att löse samme spannemåll medt, dhå må man tage varer, både smör, huder och skind för thet värddh, som samme partzeler gå och gällde etc. Datum Munkebodha 7 Februarij anno etc. 55.

Tuna den 9 Februari.

Till Erik Mattsson angående befallning till de uppländska fogdarne om spanmålen försäljande samt brödbakning och ölbrygd.

Riksregistr. 1555, fol. 16 v.

Vår gunsth tilförende etc. Är vår vilie och befallning, Erick Mattzson, att thu skalltt med thet förste tilseije alle våre fogter udi Upland, thett the skole förytre all then gamble spannemål, som the nu til städes liggen dis haffve, tagendes för spannen thet mäste the kunne bekomme. Vij haffve och latid tillschiffve vår käre son Erick, att han för:ne fogter ij Uplandh allffvarliige tilseijer, thet the schole förytre all then älste spannemål och lathe penningerne bliffve leffrerede med thet förste udi vår cammer.

Tesliigest skall thu och lathe bestyret hoss för:ne fogter um brygning och bakningh effther thett register

Hans Tomesson tiig offverantvordet haffver belangendis för:ne brygningh och bakningh; doch är icke behoff, att the fogter udi Finlandh äre schole förskicke någiit öll heller brödt til Stocholm udi tilkomendis sommer, medt mindre vij bekomme thäss förinnen ander tijender ifrå then landzenden, än som vij här til förfariitt haffve; vetendes tiig här effther rätte. Datum Tuna 9 Februarij anno etc. 55.

Linköping den 10 Februari.

Till utvald konung Erik om spanmålsförsäljning till räntekammarens förstärkning med penningar.

Riksregistr. 1555, fol. 17.

Vår faderliig gunsth och kärliige helssen medtt Gud alzmechtigeste alltid tilförende etc. Vij kunne tiig icke förholle, käre son Erick, att udi vår ränthecamer är opå thenne tiid föge til penningar. Är förthenskuld vår gunstiige vilie, käre son, att thu ville haffve våre fogter udi Upland förmanthe, thett the all thenn älste vår spannemåll medt thett förste förytre skole till thet dyreste the honum udselie kunne, och med thett allerförste latendis sedan penningarne komme in udi vår ränthecammer etc. Tetthe, käre son, thu så beställe villtt. Tiig Gud alzmechtigeste befallendes. Datum Linköpingh 10 Februarij anno etc. 55.

Linköping den 10 Februari.

Till Erik Håkansson angående afverkningen af ekvirke.

Riksregistr. 1555, fol. 17 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij giffve tiig tilkänne, Erick Håkansson, att her i Östergyllandh haffve varit

någre bodzmänn, som ifrå Uplandh förskickede våre til at hugge ekevärck, och haffve samme bodzmän varitt tre eller fyre mile ifrå salthesiönn opå våre egne äger udi ett häredt, benämpt Åkerbohäredt, och giort ther ingen ringe skade, ij thett the fälltt och nederhugget haffve många sköne eker, som hade bortt varit ohugne, effther the mykiit nyttige hade kunnedt varitt etc. Så vest thu väll siälff, thett vij befaledt haffve, att thet ekevärcke, som vij haffve behoff till skipzbygningh, skulle udi skärgårderne, och ther som mann gjorde ingen skade medt sådane hugning, hugges och tages. Kunne förthenskund icke vethe, hvars tilstand för:ne bodzmen haffve hafftt att hugge så långt up i landit och opå våre egne äger, och haffve vij ther utinnan slett inthet behag, biudendis tiig förthenskund alffvarligenn, att thu ransake skalltt, hvem för:ne bodzmen hiit nid förskicket och befalningh giffvit haffver att stryke så um kring up i landet och fördärfve skogenn. Vij vele och, att the, som thett giortt haffve, skole therföre straffede bliffve. Må thu och vare förtäncht att seije them alffvarlige til, som här effther bliffve tilskickede att hugge ekevärcke, thet the skone then skog, som bör vare skonedt, så frampt the vele någen tack förtiäne etc. Vetendes tiig här effther rätthe. Datum Linköping 10 Februarij anno etc. 55.

Linköping den 12 Februari.

Qvitto för Olof Hermansson på guld, uppburet vid tullen i Söderköping.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen konglige persone then 12 Februari anno etc. 55 anamedt och upburidt haffve aff vår tro tienere och tullseriffvere udi Suderköpungh, Oluff Hermansson, önsseguldh tu

pundh, hvilckedt guldh han haffver upburidt opå våre vegna udi tull pro anno etc. 54. Hvarföre giffve vij för:ne Oluff Hermansson her medt qvitt och frij för alth yttermere tiltaell um för:ne guldh etc. Datum ut supra.

Gustaus.

Linköping den 14 Februari.

Förläningsbref för herr Gunnar [Jonce Trolle] på sex läster af kyrkotionden i Östergötland.

Efter afskrift bl. 'Kon. Gustafs bref' i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligt, at vij aff vår synnerligh gunsth och nåde haffve unt och förlent, som vi och nu med thetta vårt öpna breffv [*sic*] oss till en behagligh tidh unne och förlene thenne oss älskelighe vår troo undersåte och kyrkiäherre uti vår stadh Linköpijng, här Gunnar, sigh årliga till underhåld 6 lester tiende spannamåll vidh the kyrkijor uti Östergötland, som honom äre legligasth, ther såå mykin tiend oförlente äre etc. Ther vår kammererare och alle andre moge veta sigh effther retta. Datum Linchöpijng 14 Februarii anno etc. 1555.

Linköping den 15 Februari.

Till menige man i Tierps socken angående afkortning i fodringen för lämnade hjälpdagsverken.

Riksregistr. 1555, fol. 18.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder alle våre trogne undersåther, som bygge och boo udi Tiarpen, vår gunsth och nåde tilförende etc. och betacke eder gunsteligen för thet I haffve latid finne eder välvilleghe medt the hiälpe dagzväcker til vår bygningh Tändismyre, och haffve vij

latid tilschriffve vår fogte Erick Henrichson, att han skall qvitthe utaff medt eder för edert omack så mykit aff vår fodring, som hvar kan haffve giort skäll före. Och försee vij oss, att I dannemän och här effther til samme bygning ytermere hielp och undsatthning göre vele, eenär eder ther um tilsagt bliffver, hvilkitt vij medt eder udi all gunsth och nåde vele betäncke. Datum Linköping 15 Februarij anno etc. 55.

Samme meningh til meninge man ij Gestringe landh.

Linköping den 15 Februari.

Till Sven Birgersson angående skatteafkortning för allmogen [i Gestrikland] på grund af visad villighet att lämna hjälp till nybyggnaden vid Tensmyra.

Efter afskrift i Norrlands handl. 1555: N. 3 i KA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Effter thet, Sven Bijrgesson, at bönderne, som boo udi thin befallning, haffve latedh sig finne velvillige bode med hielpe dagxvercker och annat, som man haffver hafft behoff till at uprette then bygning ved Tendissmyre medh, och uppå thet the ännu här effter måge finnes velvillige, när them bliffver tilsagt, såå äre vij till fridz, at tu skalt noget qvitte utaff medh them aff fodringen, som the oss plichtuge äre ut at göre, synnerligen så myket som the kunne haffve noget när skell utaff för theres omak etc. Ther tu vest tig effter rette. Datum Linköping 15 Februarij anno etc. 55.

Linköping den 16 Februari.

*Öppet bref till Svärdsjö socknemän angående nya hemmans
upptagande på deras skogsmarker.*

Riksregistr. 1555, fol. 18 v. En annan afskrift finnes i en »Kopiebok 1523—1605» i RA. Förut tryckt efter en kopia, dat. den 17 febr., bland Svärdsjö kyrkas handlingar af C. G. Kröningsvärd i Diplom. dalekarl., D. 3 (1846): s. 166—167.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder dannemän alle, våre och cronenes skattskyllige bönder och menige man, som bygge och boo udi Svalesjö sochn, vår gunsth tilförende *etc.* Vij haffve förståt, att en part aff eder icke vele fulkomeligen rättthe sig effther the faderlige råd och förmaninger, som vij offthe haffve latid eder förstå udi så måthe, att vij för meninge richsens och alles eders gagn och besta skuld haffve budit och befaledt, att the som icke haffve hemmen til att bruke och näre sig utaff, skole rödie och uptake siig hemman, ther som opå skogerne kunne finnes tillfälle, och icke ligge och tränges in på hvar annen, thvå, thre, fire eller flere på ett hemman, såsom udi then landzende här til mykit skedt är, och äre ther egenom många hemman sunderkloffne, cronones rånthe förminskedt och mest alle the, som så ligge i hop opå hvar annen, utarmede och ij grunden fördärffvede. Haffver och then svåre och dyre tijdenn ij thenn landzände opå färde ähr siig ther utaff förorsakett, att then ene tränger siig så in på then andre som förtaledt är *etc.* Och ändoch en parth ville gärne rättthe siig effther vår faderliige rådth och förmaninger, rödie, uptake och bruke hemman, ther tillfälle äre på skogerne, så förnimme vij, att en part vele thett icke tilståde, utan hägne under sig hele markenn för någon ringe fördell skuldt, som the haffve aff the diur och fogler the bekomme udi skogenn, hvilkett vij ingelunde länger liide kunne, uthan så nu som tilförende med thette vårt öpne breff förkunne, att

alle the som lusth och vilie haffve att rödie bort skogen och uptage siig hemman ther tilfalle ähr, cronone til förbättringh, dhå skall dett vare them frijtt och loffgiffvit, besynnerlige på the rhum och städer, som icke ligge någre heman til hinder eller förfångh. Och haffve vij befaledt vår länzman Jöns Olsson udi Benchtzheda, att han skall hialpe, styrke och förfordre them, som lust haffve at rödie och uptage siig hemman udi så måthe som förschriffvit står, förbiudendis förthenskuld alle, som för våre skuldh vele och skole göre och lathe, för:ne Jöns Olsson eller the[m], som siig någre hemman rödie och uptage vele, hindre eller udi någon mätthe förfångh göre, vid edzöre bruthit och thett straff som ther til hörer; ther hvar och en siigh effther rätte haffver etc. Datum Linköpinng 16 Februarij anno etc. 55.

Linköping den 17 Februari.

Quitto för Axel Eriksson [Bielke] på penningar.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i RA:s Bielkesamling, hvilket ursprungligen tillhört Tidösaml. Afskrifter finnas i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA., samt i Smål. handl. 1554: N. 15.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konglige persone then 17 Februari anno etc. 55 udi Linköpungh anamedt och upburidt haffve aff oss elskeligh vår tro man och råd h Axell Ericksson till Häredzsäter these effter:ne peninger, som är först restantier pro anno etc. 49 för tretietvå konungzhester aff Banckekindz heredt, hvar hest för 3 öre, ithem för nijtton konungzhäster aff Södra Vijdbo heredt, löper penningar nijtton marck en öre, sammelunde för siu konungzhester pro anno etc. 54 aff Södra Vedbo, hvar hest för 3 öre, löper penningar två marck och fem öre. Item än anamede vij aff för:ne Axell Ericksson öffverlopsz peninger, som bleffve effter then löningh han affbetaledede vårtt nyess antagne krigz-

folck medt udi Östergötlandh anno etc. 45¹⁾, som är penningar thuhundrede och otte marck ortuger, summa peninger thuhundrede tjugu och nije marck ortuger sex öre. Hvarföre giffve vij för:ne Axell Ericksson hermedt qvitt och frij för alt yttermere tiltaell um för:ne penningar och thäss till vjisse lathe vij trycke vårtt secret her nedan före och medt egen hand underskriffvit.²⁾ Datum tempore et loco ut supra.

Gostauus.

Norrby den 21 Februari.

Till borgmästare och råd i Stockholm angående därvarande borgerskaps gästningsskyldighet och beskattning och om straff för dem, som mot förbud seglat på Lybeck.

Riksregistr. 1555, fol. 19 v.

Vår gunsth etc. Vij haffve öfverset ett mantalzregister på Stocholms stadz inbyggere och theris handel, som vår tulschriffvere Simon Andersson oss haffver presenteredt etc. Så förnimme vij ther aff, at thett fast olike och oskickeliigen här til dagz både medt gestningen och all anden stadzens tunge tilgått haffver, så att then, som haffver och bruker störste handlingen, holler ingen mere gestningh eller tunge än som thenn menige mann, hvilkit oss icke synes vare skäll eller rett. Hvarföre är vår allffvarlige vilie och befallning, att udi thenn måthe annerlunde handlet här effther bliffve skall, så att hvar måtte holle och göre effther machten; och vele vij, att utaff hvarie tusende march, som handles, skall här effther holles en knächt och all annen stadzens tunge, både skatt,

¹⁾ I de ofvan anförda afskrifterna står anno etc. 54, hvilket förefaller mera sannolikt.

²⁾ Underskriften är anbragt ej i brevets slut (på papperets andra sida), utan nederst på första sidan.

dagzvärke och annet ther efter skickes och lages; och hvilken thenne vår alffvarliig befalning och påbud icke undergå och hörsameligen efftherkomme vill, then vele vij, att I effther tilbörlighet straffe schole såsom en ohörsam och motvilliger, och biude vij eder alffvarligen, att I icke, anthen genom vild eller vänskap, förskone mere then ene eller then andre medt för:ne gestning eller annen tunge, uthan förhandle ther utinnan effther som I täncke kunne skäligt och rättvisth är.

Vi förnimme och, att nogre borgere ther i Stocholm haffve seglett emod vår förbudh siälffvelendis til Lubeck, hvilke vij biude eder för sådane ohörsamhet straffe effther som saken kräffver, så frampt I vele göre thet oss är behageligit. Ther I eder effter rätte vele etc. Datum Norby 21 Februarij anno etc. 55.

Norrby den 21 Februari.

Till Erik Håkansson angående Stockholms borgerskaps beskattning, om en leverans af kabelgarn och gyllen, om tillverkning af godt mjöd och om utlämnandet af krut till Claes Kristersson [Horn].

Riksregistr. 1555, fol. 20 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstätt aff ett mantals och handels regiister, Erich Håkonsson, som Simonn tulschriffvere oss haffver presenteret och öffveranthvordet, att thet går fast oskeligen til i Stocholm med stadzens tunge, udi så mätthe att the, som bedriffve störste handelen, göre icke then rättighet ther aff, som them medt rätte göre borde, och att the fattige bliffve ther egenom förarmede och betungede. Så haffve vij nu til ett videre betänckende belevet och samtyckt, att hvar borgere för hvartt och ett tusende march, som han haffver i handel, skall holle en knecht och all anner stadzens tunge, så

att then rijke motthe så väll som then fattiige göre oss och rijkett then rättighet, som hvariom och enom ägner och bör. Är förthenskund vår vilie och alffvarlig befallning, att thu skallt haffve ett nöge upseende medt the Stocholms borgere, att vårtt mandat måtthe bliffve heruthinnan fulkommeligen hollett, och um någre lathe befinne siig här emod ohörsame, dhå må thu täncke til att straffe them therföre såsom saken kräffver, så att andre måtthe se ther vid.

Vij vele och, att thu skalt framdelis giffve oss tilkänne, huru samme ordinantz bliffver företagen och huru hon haffver sin framgångh etc.

Vijdere haffve vij och förståt, att thett kabell garn, som lille Jöns och Sven Månssonn skulle udgöre, är ännu icke alt framkommit, hvarföre vele vij, att thu skallt alffvarligen förmane them, att the leffrere samme kabelgarn medt thet förste ifrå siig, så frampt the vele göre thet oss behageligt är etc.

Vij vele och, att thu skallt alffvarliigen fordre aff för:ne Sven Månsson the thuhundrede ungerske gyllene han står tilbake medh etc.

Thernäst är vår vilie, att thu skalt förskaffe tiig någen, som kan blande god miöd utaff then honingh Harald Pedersson i befallningh haffver, så att samme miöd måtthe bekomme någen god smack och bliffve väll klar och passeliig stärck, samelunde att vaxet måtthe bliffve väll ifrå skiild, så att miöden ther utaff ingen smack måtthe haffve, som väll skee pläger, när the blände miöd, som ther opå icke haffve god förstand och vetthe ther medt retteliigh umgå.

Till thett siiste är vår vilie, att thu lather Claes Christiernsson bekomme en halff tunne kruth, then han kan före medt siig til Finlandh; haffve vij och effterlatiid, att Anders Biörnsson skal giffve siig med för:ne Claes Christernson utöffver til Finlandh och achte på

vårtt gagn och beste udi then landzenden, som för:ne Claes Christersson honum videre vår meningh varder giffvendes tilkänne. Datum Norby 21 Februarij anno etc. 55.

Norrby den 24 Februari.

Till den vid gränsen samlade finska adeln angående åtgärder för att möta det hotande ryska infallet.

Riksregistr. 1555, fol. 21 v. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplyn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 195—202.

Vår gunsth etc. Vij haffve förståt eders schriffvelsse, til thet förste um thet folck, som nu haffver variit församblet vedt rydze gräntzen til att affvärije menige rigsens schade och fördärff etc. Så förnimme vij aff thett mantals regiuster, som I haffve opå samme folck oss tilskickett, att then hop ther nu var församblet hade icke kunnedt mycket uträtted emod så mange tusende, som rydzene (när the någenn utresningh göre til kriig) vare pläge. Våre förthenskund rådeliigiit, att man ville lathe saken gå allfvarligen til hiärtdet och beväge hvad oförvinnelig skade och fördärff för:ne rydzer måtthe tilfoge först edher, som boo udi thenn landzende och sedan mening Svärigis rijke, um the finge öfverhånden vid gräntzenn och så starke och vällige in udi Finlandh komme, som the tilförende varitt haffve. Och effther I kunne nogsampt förmarke, att för:ne rydzers upsätt är ju aldelis vid then mening, att the fiendhligen vele angripe Finlandh och thet i grund fördärffve, therföre ligger ingen ringe macht opå, att man til thet fliteligeste hvad til modstand tiänligest är ville betäncke, och på thett I måtthe vare aldelis vederede, um farlighethen för dörren med hast så stor komme, att inge andre väger eller råd att söke våre förhånden, utan att man måtthe ju försökett

medt för:ne rydzer, så vele vij edher till thet högste haffve förmanedt, att I hvar udi sin stad nu strax, meden tilfäled är, äre förtänchte att förstärke eder både med dugeligit folck, värijer och anned mere, som til saken tiäner, thett ytherste hvars och ens macht kan tilseije. Och haffve vij latid Claes Christiernsson förstå vår meningh, huru oss rådeligeste synes vare, att alle saker emodt rysserne effther thenne tidsens lägligheter motthe företages etc.

Vijdere som I lathe förstå, att I haffve skicket Jöns Månson och Reinholt v. Stocholm til höffvidzmän öfver folkit vid Kiffvenebben, så kunne vij icke fulleligenn gille för:ne Reinholt til then befalning, effther vij neppeligen kunne tro, at han myket fruchtbarligit veett ther att utträtte. Vi hade och befaledt, att han skulle giffve siig til oss ifrå then landzenden, och måge I än nu förskaffen til oss, män Jöns Månsson må bliffve ther til städis; doch effter ingen ringe macht ligger opå, att gräntzen kunne bliffve udi alle mätthe væll förvaret, therfore synes oss rådeligit vare, att I icke vele allt lithe på för:ne Jöns Månsson, utan att någre aff edher och så ther tillstädes bliffve och flitheligen achte opå hvadt på färde ähr. Och kunne vij lide, att I äre ther til skifftes, så atth hvarije två aff eder bliffve ther opå en månadtz tijd eller längre, effther som lägligheterne kräffie kunne. Och utöfver alt vele vij haffve eder förmanet, thett I edre saker stelle såsom vij eder vårt betänckende lothe förstå udi vår förre schriffvelse, så att I icke giffve edher till någon fältslacht medt rydsserne på slätthe marken, uthan thett sker med fördell, så att man brukede thet smålenske sättid och ligger i väg för them och eliesth att öfverfalle them um nättherne i lägeren, ther the icke äre för styrke, och mätthe man undenföre all fetalie för them att Viborgh, til att förstärke och fetalie bynn Viborgh medt, effther som vår förre schriffvelsse ther um för-

målder etc. Hvadt och thette effter:ne register förmålder, måge I och vethe edher effther rättthe.

Thesse effter:ne articler haffver Kong:e Ma:tt vår n. herre beleffvett och samtycktt och viil, att the medt alffvarsamheet beställte bliffve skole etc.

Till thet förste att the, som befallningerne haffve opå Kong:e Ma:ttz slotth och gårder i Finlandh, synnerligen på Viborgh, Nyslott och Kiffvenebben, skole holle thet mästhe folck och hästher til hög:te hans Kong:e Ma:ttz och rijgsens tjänest, som the haffve rådt til, och opå thett att man skall haffve nogh höö til att holle samme häster medt, så skole alle the platzer rödies, ther tilfålle kan finnes til att göre ånger utaff, och thet höö som fåes på samme ångier skall komme til hästhernes behoff och icke bliffve sållt för penningar. Samelunde skole och bönderne utgöre höö och andre partzeler, som them bör utgöre, och icke penningar anammes för för:ne partzeler, som här til skedt är, ther aff både folck och hästher vid slotterne och gårderne schole effter skåliig vijss bliffve bespisede och holdne etc.

Tesligest skal och all then rånthe ther til bliffve brukedt, som fogterne och the andre, både kögemestere, redesvänner, cocker och annedt selskap, plåge upbåre aff bönderne, eehvad partzeler thett hållst vare kann, och thett underhold fogter och andre schole haffve måge the aff vår cammer fordre och aname och icke annerstedz etc. Item medt thet folck och hästär, som schole holles ved för:ne slotth och gardhe, skall rijgsens grentz försvares, och schal man achte udi rättthen tid um åredt att bårge både åker och ångier vid rydze gråntzen och föredt ifrå gråntzen til the orther, ther rydzerne icke kunne haffve tilfålle att rappet bort och upbrånnedt, som nu skedt är; och skall thett krigsfolck, som åre vid för:ne slott och gårder, vare förplichtige ved theris edh och trohett, som

the oss och Svärigis rijke loffvedt och svåriit haffve, atth achte fiiteliigen opå thett för:ne rydzer icke måtthe giffves tilfalle offthere så handle som the nu giortt haffve, och skall thett så beställes, att när en hop drager ifrå gräntzenn, så skall then annen strax vare ther till städis igen till att försvare gräntzen och hvad som Svärigis crone tilhörer etc.

Till thett andre att köpstäderne udi Finlandh skole utgöre när behoff görs så mykit folck, som här effther følger:

Aff Åboo stadh:

Till fott..... 200 personer.

Aff Helsingfors:

Till fott..... 150 personer.

Aff Viborgh:

Till fott..... 100 personer.

Till thett triidie att Henriich Claesson och Jöns Västgöthe schole kalle til hope meninge adelen i Finlandh och them allfvarligen tilseije, att Kong:e Ma:tt och rijkett är föge väll tjänth medt then ringe hop folck, som the nu haffve hafftt vedt gräntzen, och förthenskuldh skall menige frällsiit än nu opå nytt taxeres och holle hans Kong:e Ma:t och riket til tjänest thet mästhe them effther theris ytherste macht mögeligit är. Schole the och föreholle frällsiitt, som icke holle någon rystning, att the måtthe anthen täncke till att göre Kong:e Ma:t och riket then tjänest, som them aff theris frällsse bör göre, som är medt häst och värije, ther the kunne göre rigsens fiender mottstand medt, eller och att theris godz och äger skole legges under skatthen, liike som andre skattegodz.

Till thet fierde schole för:ne Henrich Claesson och Jöns Västgöthe förskicke Kong:e Ma:tt tilhonde ett clartt och vist register, så snart frelset udi för:ne Finland är

taxeret, opå alle theris upbördh, och huru mycket hvar för siig therutaff til rigsens tjänest holle skall, item hviilke aff frällsiit som under skatten legges schole etc.

Till thet fämpte at adelenn skole förskaffe then mäste fetalie til Viborgh, som the kunne åstadkomme, både nu ij vinther til landh, så länge akeförett är förhånden, och sedan frandelis opå föråret til siös, när öpiit vatn bliffver, opå thet fetalie motthe icke fatthes udi Viborgh, hvar ther en stor försambling komme skulle etc.

Til thett sietthe schal hvar presth, som någit förnögen är, tesliges hvar bondhe, som kröger holle, haffve en karl med got rör til häst emodt rydzerne, när umtränger etc.

Til thett siuende schole the fogter, som haffve theris befallningar ut medt siösjdenn, synnerligen vidh Saffvenemij och annerstedz nämest vid gräntzenn, lathe göre någre sköne starke håper, ther man kan bruke en hop skytt opå och rycke aff och tiill, ehvar the kunne göres behoff, anthen emodt rysserne eller annerstedz etc.

Till thet otthende at Claess Christierson skall antage udi Kong:e M:ttz tjänest alle the dugligeste unge karrer, som han kan öfverkomme udi Eurepä, Viborgz och Helsingfors länn, och the dughlige karrer, som giffthe äre och haffve heman att bruke, skall han tilgiffva opå Kong:e Ma:ttz vägna någett aff theris årlige udskyllder, opå thett the thessvilligere sijgh schole lathe bruke, när behoff görs, och the ogiffthe dugeliige karrer skal han lathe bekomme thvå eller tre march opå hånden. Thesligest skall han och lathe them bekomme Kong:e M:ttz värijer, bådhe stålbuger, rör och spedzer, när the schole brukes emodt fienderne, och thäss emellan skall han anamme samme värijer udi sin anthvårdning igen, til thäss the åter brukes schole etc.

Udi like mätthe skall Jöns Månsson handle udi Nyeslotz, Tavastehuss och the andre ther umliggende län, ehvar som helst någet dugeligt folck står til att bekomme etc.

Ytherliigere som I lathe förstå edert betänckende um the galleijder genom Nyen up til Nötheborgh um S. Johannis tiid förskickes skulle til att göre för:ne rydzer affbräck medt, så synes oss likere vare, um någit udi så måthe skulle företages och haffves för händer emod för:ne rydzer, att ther til mätthe brukes store och starke håper, ter opå man både skytt och andre värijer haffve kunne, thesliges en hop folck, som samme håper kunne med en hast rycke till och frå, effther som tizdens legliigheter kunne kräffie och behoff giordes etc.

Hvad edher schriffvelse belanger um the lättfärdige skytt, tesligest um then alcheliemesthere, som ther opå achte skulle, kunne vij icke ogille. Vij äre och benägne att lathe förskicke tiid en alcheliemestere. Tesligest vele vij och lathe opå föråhrett öffverskicke ifrå Stocholm och til Viborgh then landzänden til undsättningh så många järnnskytt, som vij haffve rådih till, och ther I vele förskaffe oss någre smeder ifrå Finlandh, så vele vij lathe läre them atth smijde allehonde slag järnnskytt och sedann lathe samme smeder komme tiitt igen til at smijde ther så många skytt som ther mäst behöffves etc.

Then fetalie, som the thär äre hemme longt ifrå gräntzen begäre til kiöpz aff väre fogter för peninger, äre vij väll til frijdz, att the måge bekomme, synnerlige så mykit väre fogter kunne afflathe, så att the icke ther egenom siälffve bliffve nödhstälthe; vij såge och gärne, att hvar udi sin stadh förskaffer then mästhe fetalie til Vijborgh, som I kunne astadh komme, opå thett att ther opå icke motthe vare någett mangel eller bräck, ehuru alle lägenheter siig begiffve kunne etc.

Som I begäre, att vij vele efftherlathe våre skytthere en span haffre til hvar hästh um veken, så måge I siälffve kunne täncke, att ij fridlige och ofridlige tiider vill vare åtthskillnadt på then deell både folck och hästher skole haffve, ty udi frijdlige tijder, och när folcket och hästerne inthet bliffve brukede, dhå haffve the icke så mykett behoff, som then tijden the alltid äre vederrede och både natt och dag, ehvar behoff är, brukede bliffve skole; och äre vij väll til frijdz, att våre skytther, som troliigen lathe siig bruke, när behoff görs, en span haffre um veken til hvar hästh måghe bekomme. Ther I vethe eder effther rätthe. Datum Norby 24 Februarij anno etc. 55.

Norrby den 24 Februari.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående två från hertig Frans af Sachsen ankomna bref och om begärdt uppskof med inleverandet af allmogens afradssäd.

Riksregistr. 1555, fol. 26 v.

Vår faderliig gunsth och kärliige helssen med Gudh alzmechtigeste altid tilförende etc. Vij försckicke eder thu breff, käre söner, hvilke hertiig Frans v. Sachsenn haffver oss och eder tillschriffvit etc., sampt en protestation han udi nogre saker hafft haffver. Så såge vij gärne, att I vele samme breff och protestation öffversee och sedan giffve oss udi samme saken tilkänne edertt betenkende med thenne vår tjänere Jören Pedersson. Vij förse oss och, att I vår mening utaff vår förre breff um thenn påleske legat och rydze breffdragere nogsampt förståt haffve etc.

Vijdere käre söner, som I lathe förstå, att I haffve mynteligen förhandlet med en part aff våre fogter i Uplandh, tesligest en part aff them schriffthelig förmanet

um theris leffreringh och rekenskaper etc., så är thet oss icke obehageligt; såge och gärne, att I vele lathe straffe them, som icke siig ther effther rätte etc.

Ytherligere käre söner, som I lathe förstå, att I bliffve aff bönderne besöchte um theris skatthe och affradz sädh, som allerede hade bortt varid utgiortt, och att en parth begäre lösse halffparthen för penningar och vele ther opå haffve dagh till nästkomendis höst, och en part begäre, att the motthe giffve span för span framdelis etc., så tycker oss, käre söner, icke rådeliget vare, att man them så lång dag efftherlather, ty vij väll kunne täncke, att thet vill inthet tage gott lag, effther udi näst komendis höst bör thett affrad udgå, som lyder 56 åhrett till, och komme dhå thu års affrad tilhope, och mätthe man dhå höre mere gnal aff then meninge man um theris skatt och affrad, när the haffve dragit så mykit in opå siig, än thett nu sker etc. Män till påske nästkomendis må man efftherlathe them dag, som theris skatthe och affradtz spannemåll för penningar löse vele och behoff haffve. Doch kunne vij icke efftherlathe them spannen ringere än för tie öre, och haffve vij förnummet, att spannen gallt tie öre udi tiugende dagz marknedhen etc. The som icke udi så mätthe theris skatt eller affratt löse vele, motthe nu udi tijd göre then dell utt, som them bör, och lated komme til the orther thett behöffves. Gudh eder altid befallendis. Datum Norby 24 Februarij anno etc. 55.

Olika orter i Februari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

•Prothocollonn opå alle the meningher, som utgångne äre aff Kong:e Matz cantzelij pro anno etc. 1555. •

Stegeborg den 4 Februari.

Till Erich Håkonsson och borgemestere och rådih udi Stocholm, att the skole lathe mure en kirke till the fatiges behoff vedh Danevijken, ther som beste lägligheten är, och skole the tage tegell utaff the gamble våningar, som äre vedh Gråmunckeholm, till att mure medt nu först etc.; tesligest att the och vele berådslå och lathe K. M:t förstå, hvarest som beste lägligheten skulle vare på Gråmunckeholm till att late mure then andre kirke, som högbe:te K. M:t haffver tilförende rört um etc.

[Stegeborg] den 5 Februari.

Till Erick Göstasson udi vestre Nerike, at han skal lathe före thet skat höö, som böndherne pro anno etc. 55 plictige äre ut at göre, til Örebro etc.; item til Erick Knutson, at han scal anamme för:te skatthöö och lathe före, medhan åkeförett är, så myckitt aff thet höö han tilförende haffver till Lindesbergh etc.

Öpett breff för Anna, Arendh tegelslageres effterleffverske, så: Kong:e M:t haffver gunsteligen effterlatid henne the ägedeler, som hon fick effter sin framlidne man till att betale hans geldh medt etc.

Öpett breff för Anders Bröms opå en tompt, som Kong:e M:t honom skencht haffver udi Nyköpungh etc.

Till Erick Dalekarl, att han skall lathe flithie rede-svennen undan medt sitt tingest utaff then cammer, som han nu haffver opå Gripzholm, för cantzellij skuld, som offvan opå är etc.

[Söderköping] den 6 Februari.

Till Erick Svenson, at K. M. haffver gunsteligen effterlatidt länsman i Redestadha Sven Larson tu pundh korn till underholdh utaff thet honom bleff affkortadt etc.

Öpedt breff för Esbiörn Pedersson opå Ståkeborg, att han må bekomme fodring opå fyre sine häster etc.

Till Boo Olsson opå Vesterårs, att han förskaffer Märthen myntescriffvere hvadt dell som han behöffver till then bygningh, som han skall lathe uprette udi för:ne Vesterårs etc.

Till Oluff Nielsson, att Kong:e M:t vill sielff beholle the tu hemen, nemligen Clemane och Stångehampn udi Döderhult sochn, och lathe them, som haffve besittet tilförende för:ne hemmen, bekomme andre hemmen igen.

[Söderköping] den 7 Februari.

Svar till Jören Larsson, att han skall förhandle med Hans Larsson udi Vesterårs, att han bliffver heredzhöffdinge udi hans fögderij etc.; item är Konglige M:t och tilfrijdz, att bönderne udi Torsstuna, Simetuna och Våla hereder måge löse tienden för penningar; the som bergxbruckningh holle må giffve j mark ortuger för spannen, men the andre, som ingen bruchning holle, skole giffve effter thet dyresta, som han mest gelder etc.

Utan ort den 8 Februari.

Till Erick Svensson udi Norköping, att han skall förskicke till Kong:e M:t någon neijgenögen etc.

[Linköping] den 12 Februari.

Til härtig Erich, ath han lather tillsäijie fogterne udi Uplandh, at the förytre all then gammel spannemåll

som the haffve, tagendes för spannen thet meste the kunne bekomme etc.

Förskriff till Jörenn Svensonn för menige man i Kinde häredt, at han icke förtunger them medh gestning och annen skatt, som han legger them upå etc.

Till Hans Larsonn på Helsingefärs, att han skall försträcke en tysk borgere, benempd Jacop Kreijer, någre lester smör, på thet han skall förskaffe her in i riket kistinger, spetzer, longe skiffverör och andre verier etc.; thesliges at han skall tage en nögafftig borgen utaff honom, opå thet K. M. sin betalning thes vissere bekomme motte etc.¹⁾

[Linköping] den 13 Februari.

Fogte breff för Oluff Michelsonn opå Tuna, att han i befallning haffve skall under för:ne gårdh Åkerbo häredher; thesliges Öretompta och Biörnsäther sochner udi Banckekinde häreder.

Till Michil Helsing, at han skall föryttre all then gamell spannemåll, som han udi sin befallning haffver, tagendes för spannen thet meste han kan bekomme etc.; thesliges att han lather bygge opå then holmen, ther te graner och the två store stener ligge etc.; thesliges att K. M. haffver unt honom frijhet upå en gårdh Ekeby, opå thet han thes flitigare vare skall etc.

Till Joen Bagge, att han lather thet fläsk komme till Örebro, som han nu i sin befallning upbäre skall, och tage ther qvittance opå etc.

Fogte breff för Niels Munck, att han fogte på Noor gårdh vare skall; thesliges skall haffve i befallning under samme gårdh alle skatte och crone bönder, sammelunde K. M. arffve godz, kyrcke, closters, prebende, biscops och preste landbönder, som äre belegne udi these effter:ne

¹⁾ Hela anteckningen om brevet till Hans Larsson är öfverstruken i handskriften.

häreder, nemligen Skerkinde, Memingz, Brobo häredher medh Risinge sochen och Vonge bergh etc.

[*Linköping*] den 15 Februari.

Till Siffrijd Jönsson, att han förskaffer Lasse Broor 4 tagell, som han till fiskerij vedh Vereboda och Simpevarrt bruka skal etc.; item såge K. M:t gerne, att han förskaffede sig schöne sillegarn och them udi rättan tijdt östen för Ölandh vill leggie lathe, och kan han ther så väll bekomme sild, som under Blekingxsijden etc.

Till Hans Helssing, atth han handler medt almogen udi Säffvedhe, att the vele göre hvar man $\frac{1}{2}$ mark lijn till Kon:ge Matz fjskerijs behoff udi Verebodha och Simpevarp etc., hvilkitt lijn han Lasse Broor leffverere skal etc.

[*Linköping*] den 16 Februari.

Till Erick Dalekarll, att han skall haffve biscop Bothvedt udi en fast bestrickning ther opå slottedt etc., opå thet han icke vjdere schall främie sijtt ondhe upsåätt, som han en tijdt long giordt haffver.

Till Erick Håkensson, att han med thet förste mögeligitt ähr skall lathe bindhe the stålbuger udi godhe och starke suler, som Claves Christiernsson honom tilhondha skicker, hvilke han thet folck försträcke schall udi Findlandt han antagendes varder etc.

Till Bencht Nielsson, att han handler medt bönderne udi sijn befallning, thet the vele före någon steen till Gripzholm, meden åkeföredt är, till then bygning ther förhänder haffves skall. Och må han qvitte utaff medt them någett utaff theris fodring eller annedt, som the utgöre plictige äre etc.

Till Lasse Topperijdt, att han handler medt bönderne udi sitt fögderij, att the vele sig välvillige fjnne

lathe att utgöre någon hielpe näffver, hvar man 1 [L] eller två etc.

Konungsbro den 18 Februari.

Till Erich Knutzson, att han skall anamme thet höö till sig, som Bryniell Benchtzson honom leffvererendes varder etc., och han samme höö, meden åkeföredt åhr, lathe komme till Västersölffbergitt eller annerstedz till Konge Ma:ttz gårdar, ther thet behöffves.

Nygård den 20 Februari.

Till Erick Knutson, at han skal förfoge sigh till K. M. til Vastena, haffvendes med sigh 3 stycker grönth, 3 stycker rött och 4 stycker brunth oberedt engilst eller så mång stycker bråbant; item så många liusestaker och dryckes glass, som han kan åstadkomme etc.

Till Haken Verme, att han skall lathe meninge man udi Folkerne, By och Grythenes bekomme så mykiit aff Konge Ma:ttz spannemåll, som the kunne hielpe sich medh; doch så att han haffver lenzmennerne och andre visse karrer ij borgen för betalningen thil pinzdag näst kommandes, och schole för:ne bönder hemptan sielfve ij hans förleningh etc.

Samme mening til Per Larsson landbofougte och Anders Hokensson landbofougte, Peder Olsson och Knut Benchtson, som var lanbofougte.

Till Jöns Ingemarsson, att han schal lathe Hans Erichson på Garpebergitt bekomme så myken fetalie han kan hielpe sig medt, thil thess han bekommer then fetalie han frå Stocholm haffve skall etc.

Tiill Kedell Nielson, att Konge Ma:t haffver unt Anna Hanssedotther, Hafsten Månses efftherleffverske, qvitt och frij för alle the utthlager, som bör udgöres aff then gårdtt hun nu besitther, (pro anno presenti etc. 55) like som hennes framlidne man hafft haffver etc.

[*Norrby*] den 21 Februari.

Till Jochim Bulgrin, att han skal förskaffe then valske legatt thett herberge, ther han kann bekomme hvadt han behöfver; item att han schall sielff giffve siig til Kong. M:tt etc.

Till Oluff Hermunsson, atth han skall förskaffe K. M:tt udi Suderköping någre sköne messing liussestaker och croner, tesligest en hop gott vijn, fijnsk miöd och preszning och lathe samme drycker oförsumelige vel förvarede för frost komme til Vastena etc.; item att han skall och annamme en hop gröntt och rött klädhe, som duger til att bedrage huss medt, och sedan strax giffve sig til Kong:e M:tt etc.

Effther samme tenor til Erich Knutson ij Norköpingh.

Till Erich Pederson, att Kong:e M. haffver tillgiffvit Kirstin, Hareldt Hemingsons efftherleffverske, thu pundht aff then affredt henne bör utgöre thetta närverendes år 55, um thett er ellest santh, thett hun haffver miist thu henne[s] skiutt vedtt Glasgruffven etc.

Passebord breff för Fredrich Leneman, att han må passere och söke siig tjenest hvar honum synes, efftherdy Kong:e M:tt haffver hans tjenest inthett behoff etc.

Till Jöns Olsson, att han skall uttkräffe och upbäre så många peninger, som kunne löpe på then spannemåll the upboret haffve, som bygge och boo udi Tiust herradt, så att Kong:e M:tt kunne bekomme betalningen till påske nestkomendes. Är och them efftherlatid, att the måge giffve för hvar tunne 20 öre etc.

Till Peder Andersson, att han skall med thett förste förstendige K. M:tt, huru om then gårdt fatt er, som han för nogre åhr sedan bodde på, benempd Vendelstorp, liggendes ved Suderköpingh. Och är samme gårdt kommen ifrå Kong:e M:ttz salige slechtt och byrdt, benempd

hustru Dorothea Knutthzdotther, hvilken gård her Svanthe Sture nu haffver hender emellem etc.

Till Jöns Ingemarson och Jacob Pedherson, att the schole lathe thet tackejern, som bönderne udi theris befallning schole uttgöre, komme med thett förste till Vesterårss etc., för en vintheren bliffver förliden.

Till Niels Tulson, att han skall handle medt bönderne udi sin befallning, at the lathe komme dhett tackejern the haffve udloffvett till Arboge medt thet förste etc.

Same meningh till Bencht schriffvere på Lindersberg.

[Norrby] den 22 Februari.

Svar til Sven Birgirszon, att han må lathe thenn boscap han schriffver om komme till Garpebergit, um Kong:e M:tz fougte haffver elliest sådane partzeler behoff. Till thet andre kan Kon. M:t lide, att thee bönder må få Hadegardh igen för Ekeby, om thett elliest gör fyllest för thet Hadebergh etc. Till thett siiste är K. M. vell behageligett, att han lather holle på att arbethe udi Odensiö gruffve, efftherdy strijckett förbättrer sig.

Till Jören Fincke, att han skall lathe Kong:e M:tz tiänere, som efftherfölje Mattz van Clewen, tesligest och legefolckett opå Ulsby gårdt, bekome teris lön, som the böre haffve etc.

Till Lasse Pederson, att Kong:e M:tt är vel til fridz, thet the bönder, som bygge och boo udi Svinevadz sochn, måghe bliffve förskonede med thett att the skole utgöre haffre för then stocke och brädhe körningh, som the årligen udgöre böre til Örebro slott; doch med sådane beskedt, att the schole nu föröke mere på then haffre the pläge udgöre etc.

[Norrby] den 23 Februari.

Svar til Matz v. Clewen, att han torff icke befruchte Jören Henrichsons eller noghen anders clamåll, hvar han skicker sig årliggett både för Gud och Kong:e M:t; item um then löön han skriffver, haffver K. M:tt latid schriffvit til Jören Fincke etc.

Till Peder Laurensen, at K. M. begerer vethe, huru thet nu tilgår ved Koperbergitt både med bygningen och bergzbruchningen etc., och er K. M:t[s] vilie, att han medt thet förste skal förfoge sig til K. Ma:tt.

Till Anders Pederson, att han schal oförsumeligen med tett allerförste giffve siig til K. M:tt til Vastena, haffvendes medt siig Peder Tordson, underfogte ij Sunnerbo etc.

Till Peder Tordson, att han oförsumelige schal förfoge siig til K. M:tt til Vastena etc.

Til hertig Johan, att Kong:e M:tth begärer, thett han vill förskicke Jacop camersven medt thet förste til Kong:e M:t, att Ko. M. motthe sielff handle och förhöre, huru han udi the verff och ärender, som K. M:t honum hemelige tilbetrott haffver, siig holledt haffver etc.

Svar til Biörn Pederson, att Kong:e Ma:tt kan icke troo, at alt thet fiske vatn, som ligger udi Sorunde sochn, skall alleneste lyde til Follenäss, uthan och så vell thil the skatthe och cronegårder, som ligge vedh siösiiden, och motthe förthenskuld K. M. haffve konungxloott udi samme sochn som annorstedz etc.

[Norrby den 24 Februari.]

Till Håken Krock, att Kong:e M:tt är tilfridz, att thesse breffviszere Jacob Olsson och Niels Jonsson måge bliffve under knechtene och han må förskaffe siig andre bodzmen etc.

Til hertiig Erich, att the loo och mårdt skindt han haffver förskickett til K. M. äre inthet K. M:tt tiänlige, ty the äre icke aff thet bäste slagh etc.

Till Germund Svensson, att han skall förständigie Kong:e M., huru dhett sig haffver um the träslepenningar, som borgemestere och rådt udi Calmare haffve sankedt tilhope aff sakören, efftherdy Jacob tulschriffvere i för:ne Calmere haffver skutedt siig til för:ne penningar, thett the schole vare orsaken til att utgiiffthen på hans reken-skap för thette framlidne år 54 reijser siig högijre udi sacken än upbördn; item att han skal beflijte siig um att late K. M:tt bekomme en annen tulschriffvere udi för:ne Jacobs stadh, som bättre förstand haffver etc. Och skall Germund haffve iit gott upseende, thet för-melde penningar schole komme til stadzens bygning och icke annerstedz til thet som them icke bör utgiffves.

Vadstena den 26 Februari.

Til Esbiörnn Pedersson, att han vachte[r] siig, att han icke udschicker nogre bodzmen eller andre til att hugge någett ekeverck så högtt up ij landet ifrå salttsiön, som här til dags skeedt är, men hvar han haffver behoff no-gett ekeverke, dhå skall han lathe huggett ved siösidn aff the trä, som äre ofruchtsamelige, och opå the orther ther ingen anden gagn aff skogen är etc.

Förschrifft för menige man udi Ydre till her Oluff, thet K. M. haffver them gunsteligen efftherlatidt, att the måge löse theres tidende för penningar, och haffve the förplictet sich att vilie och skole betale för:ne tijdende innen påsche, aderten öre för tunnen etc.

Samme mening till her Anders i Romskulle för me-nige män udi Seffvedhe etc.

[Vadstena] den 27 Februari.

Til Bror Erichson, att han skall tencke till att göre Sven Andersson ij Tödeby och hans broder Peder Andersson skäll och stelle them till fridz för thet par oxer han togh aff them udi stedzleöre utaff ett siitt godz the stadde aff honum, benempd Saletorp, och finge the icke bliffve ved godzett länger en ett år then ene, och then andre ett halfft etc.

Till Erich Matzson, att han förskicke til K. M:tt Erich Henrichson sampt med the rekenskaper, som fogterne i Östergylland gorde och förhördes pro anno etc. 52.

Till Jören Svensson, Svantes fogte, att han skall öffvergiffve medtt then handell och tilfelle, som han giffver tijdt, att Ko. M. undersåthe nödes til att bekymbre K. M:tt medt, och lathe Bencht Brömpz och andre bliffve tilfrijdz, når the ingen skul haffve och obrodzlige äre etc.

[Vadstena] den 28 Februari.

Till her Jöns proest udi ¹⁾, att han lather menige män udi Loffthe socknn bekome någett aff then kyrcke tijdende, som ligger i kyrckeherberget vedh Loffte, sig till hiellp till kyrkenes bygningh etc.

Vadstena den 2 Mars.

Skyddsbrief för Nils Håkansson och Arvid Persson i Ofdaskog.

Riksregistr. 1555, fol. 27 v.

Vij Göstaff etc. göre viittherligit, att thesse breffvizere, våre undersåther Niels Håkonsson och Arffvid

¹⁾ Lakun.

Pederson i Åffreskog udi Biurom sochn i Ösboharedh, haffve varit här för oss och opå thett aller underdånligesthe latid forstå, huru för:ne Niels Håkonssons fader, Hakonn Månssonn vid na[m]pn, egenom nödvärn för någgen tiid sedann är kommen udi skade för thvå karler, benempde Arffvid Månsson ij Paskog och Håkon Benchtsonn ij Tostetorp, och ändoch att för:ne Hakonn Månsson, som then misgerning giorde, haffver ståt sin rätt för samme sack, så äre theris målssägende, som ihiel bleffve slagne, doch icke ther med til friidz, uthan feijde och unseije för:ne Niels Håkensson och Arffvid Pederson utaff thenn orsack, att thenn ene är hans son och then andre hans måg, som för:ne mandrop bedriffvit haffver. Hvarföre haffve the opå thet ödmiukeligeste och underdånligeste begäredt, att vij them för allt öffvervåld och orett udi vår kong:e hägnn och försvar anamme ville, hvilket vij them för rättvisones vägne icke viste förveijre heller affslå. Therföre vij aff synnerlig gunsth och nåde haffve tagiit och anammet, som vij och nu med thette vårt öpne breff tage och aname för:ne Niels Håkonssonn och Arffvid Pedersonn med allt thet them tilhörer udi vår kong:e hägnn, frijd och försvar för all öffvervåld och orett och fördagtinge til lag och rätte, och besynnerlige til att hägne, frede och försvare them för framlidne Arffvid Månssons och Håkonn Benchtsons arffvinger. Ther hvar och en, så och för:ne Arffvid Månssons och Håkon Benchtsons arffvinger, måge fulkomeligen vethe sig effter rätthe, icke görendis offte:de Niels Hakonsson och Arffvid Pedersson här emodt någett förfångh vid högste straff. Doch um för:ne Arffvid och Håkons arffvinger förmene siig haffve någiit tiltal med rätthe til offthe:de Niels och Arffvid, dhå skall thet skee för oss heller andre gode men, som för lagh och rätthe bliffve skickede til att ådskilie sådane och andre saker, som medt lag och rätte bör ådtskijlies etc. Datum Vastena 2 Martij anno etc. 55.

Vadstena den 4 Mars.

Till Axel Eriksson [*Bielke*] till Häradssäter angående ett torp, som hört under prästebordet i Daretorp.

Efter original i RA.

Gustaff *etc.* Vår synnerligh gunst tilförende *etc.* Vij giffve eder tilkenne, Axell Erickson, ath thenne breffvisere, vår undersate her Håken, kirkeprest i Daratorp sokn udi Vartoffte häradh, haffver varitt her för oss och opå thet underdanligeste latidt förstå, thet I haffve tagitt en torpestadh ifrå prestebordett udi för:ne Darratorp sokn, och ath han eller någhen annen förthenskuldh icke haffver rådth till sigh ther hielpe, haffver han ock giffvitt tilkenne, ath samme torpestadh, I haffve ifrå för:ne prestebordh latidt vederkennes, haffver legatt ther undher udi många mandzåldher *etc.* Så synes oss icke nyttigt vare, ath prestebordett skulle läggas ödhe, och effter I haffve latidt vederkennes ther något ifrå och oss icke vetterligitt är um samme ärende *etc.*, är förthenskuldh vår villie och begären, att I vele förskicke till oss the breff och bevijs, medt hvilke I förmene edher haffve rätt till för:ne torpestadh *etc.* Edher Gudh befalendes. Datum Vastenis 4 Martij anno *etc.* 55.

Utanskrift: Till oss elskeligh vår tro man och rådth Axell Ericson till Häridzsätter *etc.* gunsteligen.

(Sigill.)

Vadstena den 7 Mars.

Till Erik Håkansson angående kyrkobyggnad dels vid Danviken, dels på Gråmunkeholmen, om de båtsmän, som användts vid sista årets ekvirkeshuggning, och om mäster Gilius Bössgjutare.

Riksregistr. 1555, fol. 28 v.

Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve förståt thin schriffvelse, Erick Håkonsson, um then stenkirke, som skulle upbygges till the fattiges behoff udi Danevijkenn, samelunde um thenn stadzkirke på Gramunkeholm. Same-lunde haffve vij bekommet borgemesters och rådz schriffvelse ther um, och giffve borgemestere och råd många orsächter och besväringer före, hvarföre them icke väll mögeliigit är udi thenne nästhtilkomendis somer ther i stadzkirkes bygningh opå holle, men effther the ther i stadhenn haffve doch myket en kyrke behoff, så såge vij förthenskuld gerne, att the icke länge ville förhale eller fördröije att haffvet förhänder medh thenn kyrkebygningh, utan heller tage saken allfvarligen före, såsom vij och haffve latid för:te borgemestere och råd hvar vår mening ther um än nu giffve tilkänne etc.

Videre som thu lather forstå, att thet styckit på by-kyrkenn, som rimnet är, rimner än nu daglige mere, och at thet våre förthenskuld likest, att thet stycket mätthe först nedbrythes, för än thet sielff niderfölle, så tycker oss thet icke orådeliget vare, och kunne vij lide, att man lather riffve samme stycke neder, effther som thu ther um udi tin schriffvelse förmälde, och mätthe nöge achtet, att ther sker icke någon skade, när samme stycke niderbrythes, anthen opå folck eller eliest, och at man tegelet niderbryther varlige, så att thet kunne bliffve helt och framdeles udi någon annen bygningh brukedt bliffve etc.

Um the bådsmen, som hade hugget thet ekevärke, hade icke varit behoff så vidhlöfftigt schriffve, effther thet vij menthe the bodzmän allenast, som udi thet näst förlidne åhret våre utskickede til att hugge ekevärke. Vij vele än nu haffve tiig alffvarligen förmanet, att thu alffvarlige holler them före, som udi så mathe bliffve utskickede, att the inge eker hugge heller fälle ther som man eliest någhen nyttie och gagn utaff [them] haffve kan etc.

Ther nest hvad M. Gilius byssegytheren belanger och thet skott han holler än nu opå att berede, kunne vij theg inthet annedt til svare, utan oss synes, thet han är mykit langsam med siit handtvärke, och såge gärne, att thu honum förmaner, thet han ville flux holle opå att arbethe och beflithe siig att giuthe medt thet förste någre flere stycker. Vij vele och, at thu skalt handle medt the andre byssegiutere ther uppe äre, item med rörsmidar och stålbuger smidar, att the och vele beflithe sig att giuthe och smiide thet mästhe the kunne åstadh komme, thi oss ligger ther ingen ringe macht opå. Datum Vadstena 7 Martij [1555].

Vadstena den 7 Mars.

Till borgmästare och råd i Stockholm angående kyrkobyggnaderna på Gråmunkeholmen och vid Danviken.

Riksregistr. 1555, fol. 30. Förnt tryckt af Joh. Chr. Stricker i Spec. acad. [pres. Ol. Celsio] fata templi Riddarholmensis sistens, P. 1 (1748): s. 41—42.

Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve bekommet eders schriffvelse och ther utaff förståt the besväringer I förvände, att eder udi then nestkomende sommer är icke väll möijgeligit att anhäffve then nye kirkes bygning på Gråmunkeholm, item spetals kirken i Daneviken, effther som vij vår mening um samme kirker eder tilförende haffve latid förstå etc. Så synes oss sådane edhers änth-

skyllinger icke göra saken fyllest, thi thet I föregiffve, at norre stadzporterne stå på fallende fott, samelunde och broer och bomer kringh um stadhen mycket förråtthne och nederfalne äre, hvilket först hielp behöffver, och I för then skuld med samme [brobyggning etc. först villen bestyre], ther til vij inthet annedt eder på thenne tijd svare kunne, uthan att effther man (Gud thess loff) nu längre än ij trättijo år god frijd och rolighet ther i staden hafft haffver, och edher som ther boo för then orsack skuld ingen synnerlig tunge är pålagd, så hade edher medt rättthe bort sådant länge sedan betäncke och bygdt hvad som i thenn mätthen hade giordz behoff, så att för:ne kyrke bygningar icke therföre hindrede bliffve skulle, och schole vij tro, att når man saken vill rätt förese, så finnes andre orsaker, som mere förhindre then kirkebygningh änn stadzbygningen, som först är theris sparsamhet, som någenn macht och förmögenhet haffve, thernästh thenn öffverflödighet, som ther i staden både i bröllop, bar[n]söll och andre gästabud haffves förhänder, hvilkit allt onyttige förspilningar äre och enn stor orsake atth samme bygningar bliffve tilbake, män når man ville vände allenast någet utaff sådane öffverflödighet, som almänneligen udi the onyttige gestebudh ther i staden vancke, til thet rättthe bruck, dhå skulle ther icke vare så stor mangel på färde, som äliest nu finnes etc. Vij skole och väll tro, att udi Stocholm finnes många, som större lusth och vilie haffve til att onyttelige försläme och fördämme på en affthen tilgörendis någre hundrede march än att vele giffve til förschriffne kirkes bygningh en march. Är förthenskuld icke underligit, at thet som skulle komme Gudi til äre och hele staden til nytte och gagn, bliffver tilbake, män thett, som är emod Gudz befalningh och allom til skade och fördärff, haffver sin daglig framganh. Och effther hvar förstandig man kan klarliige förmärke och döme um, att saken icke bliffver

rätt företagenn ther i Stocholm medt sådane handel, som nu företald är, hvarföre vele vij än nu edher her medt allffvarliige förmanet haffve, att I vele legge ther bott opå, förskaffendes tett så, att thet som är christeligit, ärligit och med Gudz ord kommer öffver ens, må haffve sin rätte framgång och tvert um thett, som ingen nytte eller gagn, utan heller skade och fördärff och Gudz förtörnelse åstad kommer, måtte bliffve afflagdt, och ther I medh allffvarsamhet vele haffve förhänder för:ne kyrkebygninger, så vele vij och på vår sijde så hielpe och fordre samme bygningh, at hvar erlig christen man skal kunne förstå, thett vij haffve giortt vårt ther till. Ther I haffve eder effther rättthe etc. Datum Vastena 7 Martii anno etc. 55.

Vadstena den 7 Mars.

Till konung Kristiern III af Danmark angående en borgarhustru i Oslo, som vägrats utfå landgille af fyra sina gårdar i Sverige, och om Peder Gunnarssons rätt till gods i Norge.

Riksregistr. 1555, fol. 34. Utgör svar på ett kon:s af Danmark bref, dat. 1554 17/10, som är infördt i riksregistr. 1555, fol. 31 (se bil.).

Vår vänlig kärliig helsen medh mere kärtt och gott, som udi vår macht och förmöge är, alltid tilförende. Stormechtiigeste förste, käre her svåger, broder och naboo, vij haffve bekommet Edhers K:hetz förschrifft för en borgeske udi Upsloo, Ingebor Jonssedotther benempd, um fire gårdar, som henne skulle tilkomme udi Normarken och vår fogthe ther samme stedz, Jörenn Knudzson benempd, skulle haffve henne förbudit att befatthe siig medh landhgillet aff för:ne gårdar etc. Så vele vij Eders Kärliighet icke förholle, att vij nu haffve latid förhöre medh för:ne vår fogthe, huru thet är bestältt um samme

landhgille. Så haffver han berättet, att för:ne iij gårders landhgilde icke anderledis är förbudit, utan allenast anam-medt udi arrest, til thäss vår undersåther, som haffve rätt till någre godz udi Norge, kunne ther um hvad skäll är vederfares etc.

Vi lathet och Eders Kärliighet kärliigen förstå, att her Claes Bilde haffver affhändh och ifrå tagit en aff våre fattige undersåther, Pedher Gunnersson benempd, någre godz, som honum medt rättthe tilkomme i Norige, för inge andre orsaker skuld, utan at för:ne Peder gaff siig ifrå Norige och in udi vårt rijke then tid han bleff skjinnnet och sköfflett och miste mäst allt thet han åttthe och siälff genom stor lifz farligheeter kom undan för rijgsens fiender, som våre udi Norige med gamble konungh Christiern. Haffver han och sedan bliffvit boendis här i riket och förseer sig icke ther medt haffve förbrutid sine godz han haffver udi Norige liggendis, och ändoch vij någre reisser tilförende E. K. um samme ärende schrifftelige haffve besögtt, så haffver han doch inthet godz igen bekommet. Hvarföre är vår kärliige begärenn, at Eders K:het ville här udi haffve et nådiigt inseende, så at för:ne Peder Gunnersson och andre flere våre undersåther måttthe bekomme theris igenn i Norige och therutinnan hvad rätt och skiäll är vederfares. Thet vele vij med E. K:het udi like och större måthe alltid förtiäne och förskulle. Datum Vadzstena 7 Martij anno etc. 55.

Vadstena den 8 Mars.

Bytesbref mellan K. Maj:t å ena och Sven Andersson [Stålhandske] till Torpa å andra sidan å uppräknade gårdar.

Efter original i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligitt heffde bythe medt vår tro undersåthe Svenn Andersson till Torppa udi så måtte, att vij haffve uplatidt honom en vår gårdh, heter Söderbo i Offva sockn i Kinde heredt udi Vestergötlandh, renther otta pundh smör; ther emott haffver för:ne Svenn Andersson uplatidt oss thesse två gårdar, som honom medt hans hustru lageligen tilfaldne äre, nembligen Siöarydh renther sex pundh smör, liggiendes i Ååss sockn i Ässe heredt, en gårdh i Näss kyrckieby i Vartoffte heredt renter smör 4 [L]æ och 1 [L]æ ost; doch medt så skääll att för:ne heffdebythe skall stå oss och honum altijdt frijtt och öpit till att skiffte eller ryggie. Och thess till visse lathe vij tryckie vårt konglige secret her nedan före *etc.* Datum opå vårt slott Vadstena 8 Martij anno *etc.* 55.

(Sigill.)

Vadstena den 8 Mars.

Öppet bref angående befrielse från utgörande af hästdagsverken till kronan för ladugårdsbönder och förläningsinnehafvare i Kronobergs län.

Efter afskrift uti Smålands handlingar 1554: N:o 11, KA.

Vij Gustaff *etc.* giöre vettherligit, at vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och efftherlathet, som vij och nu och här medt unne och effterlathe, ath the ladu-

gårdz bönder, som ligge kring om Cronoberg och Berquare, och alle våre lensmen, som byggie och boo i Cronoberg län udi Småland, måge och schole (oss till en behagelig tiid) bliffve frij för konungzhestar etc. Ther våre befalningzmen, fougter och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, vetthe sig effter rette, icke görendes för:ne ladugårdz bönder och länsmen här emott hinder, platz eller förfång. Datum Vastena 8 Martij anno 55.

Under vårt secret.

Vadstena den 9 Mars.

Till Jakob Henriksson [Hästesko] angående fördelningen på olika slott och gårdar af K. Maj:ts hästar.

Riksregistr. 1555, fol. 35.

Vår gunsth tilförende etc. Tiig förtäncker väll, Jacob Henrichsonn, att vij haffve för någhenn tiid sedann latet schriffve tig til vår meningh um the hästher, som vij vele haffve vid våre slot och gårdar etc. Så haffve vij änn nu ythermere betänckt oss, huru vij vele haffvet ther um bestält, och nu beleffvet, at alle våre häster skole fördeles til våre slot och gårdar, effther som thette efftherfölgende register förmälde, och motthe man täncke til att förskaffe och lathe komme til hvart slot och gårdh så många harnisk medt alle tilbehöringer, som ther äre hästerne til. Samelunde må thu och vare förtäncht att skicke till hvart slot och gård en förständig och skickeliig karll til stalmästere, som med sådane våre häster upseende haffve skall, så att the måtte bliffve väll beridne, och att våre hinxsteridere måge och rättthe siig effter honum och tilbörliige siig förholle udi alle måthe. Vij kunne och lide, att the, som til sådane stalmesteres embethe bliffve tilskickede och opå vårt gagn och beste på

för:ne våre slot och gårdar achte skole, måge bekomme mere udi lön än the andre hinxteriidere bekomme; thet thu och them på vår vägne må tilsige.

Videre på thet the, som ligge med samme häster på för:ne våre slot och gårdar, måge thess bättre bekomme hvad them effther skälighet behoff görs både til folck och häster, så haffve vij beleffvet, att alle våre landz-fogter udi alle länen skole lathe bönderne udgöre til våre slot och gårdar höö och korn för halff fodringen. Ther thu vest tiig effther rättthe. Datum Vastena 9 Martij anno etc. 55.

Register opå alle the hester, som till Kong:e Ma:ttz slott och gårdar fördeles skole.

Stockholms slott.....	60	
Svartesiö.....	30	
Venegarinn.....	20	
Ekeholms gård.....	10	
Ekelsund.....	20	
Upsala.....	60	
Örby.....	30	
Vesterars.....	30	
Arboga.....	20	
Konungxören.....	50	
Gripzholm.....	30	} hesther
Räffznäss.....	20	
Tynnelsö.....	20	
Konungxbergh.....	12	
Eskelstuna.....	30	
Kägleholm.....	10	
Örebro.....	1)	
Hamerstada och Häringe..	10	
Stäkeborgh.....	30	
Braskholm.....	16	
Tuna.....	16	

1) Lakun.

Linköpingz gård	30	} hester.
Konungzbro	12	
Nygårdh	16	
Motala	10	
Vadzstena slot.....	24	
Alvastra	20	
Calmare slot.....	50	
Strömsrum	14	
Cronebergh	30	
Hamersgård	30	
Otthenby	20	
Gärslösa	14	
Borgholm	16	
Horns gårdh	20	
Orreholm	60	

Vadzstena den 9 Mars.

Quitto för Olof Eriksson på penningar, som blifvit öfver vid skyttarnes löning i Vestergötland.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterliget, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Vadzstena then nijende Martij anno *etc.* femptije och fem anamedt och upburit haffve aff vår troo tjänere och fodermarsk udi Vestergötland, Oluff Erichsonn, öffverlöps penningar utaff then summa han våre skyttare udi för:ne Vestergötland medh lönth hade, som är fyrehundrede halff siunde mark ortuger. Hvarföre giffve vij för:ne Oluff Erichsonn her medh qvitt och frij för alt yttermere tiltaell um för:ne penningar *etc.* Datum ut supra.

Gostaus.

Vadstena den 10 Mars.

Till Erik Håkansson angående den holsteinske adelsmannen Hartvig Pogwisch samt om Sven Anderssons skrin, Gilius bössgjutares arbeten och vinutskänknigen på Stockholms slott.

Riksregistr. 1555, fol. 36 v.

Vår gunsth tilförende etc. Vij förnimme aff thinn schriffvelse, Erick, um then holsteske ädelman Hartwick Padwisk, som til Stocholm kommen är och begärer lejde och tjäneste. Så haffve vij latid här förhöre medh her Sten, her Svanthe och flere um hans legenheter och förnimme, att han haffver giffvit sine saker siälsind före, så att hoss honum neppeligen nogen sanning heller beständig grund finnes. Så haffver han och et siälsindh rychte både ij Jeneköping, här och flere stedz, hvar han haffver framdragit, så att han läner och borger, hvad han kan bekomme, och betaler anthen lited heller alzinthet. Sådant rychte är och effther honum kommit ifrå Halmstada, hvarföre synes oss, att ther man medt lempe kunne skilie siig aff medh honum, så att hann droge här aff riket och betalede thet han skyllig våre, dhå kunne thet vare likesth; doch må thu väll på våre vegne giffve honum lejde til rätthe, till thäss han kan komme sin kooss här aff riket, um han thet så begärendis är etc.

Um thett förseglede skrin, som thu rörer, at Sven Andersonn haffver öffverantvordet Jöns ij Tynninghö i Mikelsmesse markneden, ther thu och haffver giort bud effther, och menar atth kunne bekomme samme skrin, så är vår vilie, att thu skicker oss thet vällförvaret tillhände, som thet är, och lather ingelunde brythe thet up utan att förseglingerne bliffve ofördärfvede. Så må och samme Jöns i Tynningön fölie siälff hitt medh och göre

besked um samme skrin. Vij haffve och på någon tiid hafft then Sven Andersson udi fängelsse, doch ingen besked aff honum kunnet ther um bekommet. Vij kunne och väll täncke, att effther han haffver latid samme skrin komme tit ut i skärjegården, haffver thet fulkommelige varit Karin Niels Bijrgesons och Sven Andersons sinne att fly här aff landit och tage så samme skrin med siig, anners kunne vij icke betäncke sakenn etc.

Och tyckes oss, att thet går fast långsampt til med then byssegither M. Gilius, effther han haffver icke gutid mere än thet ene stycke, hvilket än nu hvarken beredt eller beskotiit är, thet vij haffve kunnet förnimme. Så må thu holle honum något alvarliigen före, at han skyn-der siig något ythermere med siit arbethe, så att någre flere stycker måtte medh tiden gottne bliffve. Så må thu och skynde på, att thet stycke, som gotiid ähr, måtte och snarligen bliffve beskotid och beredt, som thet siig bör, och giff oss sedan ther um någon beskedelig under- visningh, huru ther um är etc.

Ytherliiger är och vår vilie, at thu schalt haffve ett flittheligit och nöge upseende med vår vinkällere ther opå Stocholms slott, att ther måtte handles något trolli- gen med thett vin, som ther bliffver undertijden uttaget till vårt och våre käre söners behoff, och vele vij inge- lunde tilståde, thet the öll källersväner skole udgiffve någiit vin til vårt eller theris behoff, medh mindre thu skalt vare ther siälff hoss och granneligen upschriffve hvadh som ther udgiffz eller upbärs och sedan lathe oss medh thett förste ther um förständiget bliffve etc. Ther thu vest tiig effther rätte. Datum Vastena 10 Martij [1555].

Vadstena den 11 Mars.

Kungl. Maj:ts dom i tvisten angående Peder Larsson [Ulfstands] till Hallved quarlåtenkap.

Riksregistr. 1555, fol. 38. I [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, KA. är samma bref infördt under den 15 januari.

Vij Gustaff *etc.* göre vittherligit, att år effther Christi bördh tusende femhundredre femptio opå thet fempte, then 15 Januarij opå vårt slott Gripzholm lothe våre trogne män och tjänere, Niels och Lars Jespersonn brödre, oss udi underdånighet clagevijss förstå (såsom the och tilförende genom theris supplicatz hade giiffvit tilkänne), hurulunde Bencht Arensson, Niels Otthesonn och flere theris medhärffvinger på theris hustruers vägne éffther framlidne Pedher Larssonn på Halqvi haffve fasth olagliggen tilegnat siig thet arff, som falled är effther för:ne theris modherbrodher Peder Larsson, meden the medh gode leffvendis vittner och förseglede vittnesbreff kunne och ville beviser, att samme Peder Larssons dothrer effther Sverigis, så väll som all anner christelig och naturlig lag våre hvarken ädele eller ächte borne, och ändoch för:ne Niels och Lars Jäspersson (opå theris moders vegna hustru Barbroes i Holm) våre the rättte arffvinger effther framlidne Peder Larsson, så bleff them doch aff hans för:te oächte barnn alt arffvedt både ij löst och i fasth ifrå taget och förhollet, therudi för:ne Niels och Larss Jäsperson finne siig myket besvärede; och förthenskuld begärede um samme ärende en rätt ransaken, dom och sententz effther Sverigis lag *etc.*

Thå tilskickede vij these effter:ne våre gode männ och tjänere innen rådz och utan, nemplige her Svante Sture til Hörningzholm, Niels Krumme, Larss Turssonn, biscop Henrich i Vestherårss, Oluff Göstaffsonn, Lasse Masson, Madz Kagge, Arffvid Claeson, Jörenn Holgersson,

Hans Biörnson och her Peder Andree, hvilke alle för:ne emellen begge parterne saken förhöre, ransake, och hvad the kunne finnes rettest, döme skulle, såsom för Gudh och allt ärliigit folck kunne svarligit vare etc. Så komme först för rätthen för:ne Niels och Lars Jäsperson, såsom the rätte åklagere opå theris moders för:ne hustru Barbroes vägne, och tilsporde offthe:de framlidne Peder Larssons måger, med hvad skäll the kunne försvare thet arff the hade vället siig til effther framlidne Peder Larsson opå Halqvi, effter nog bevises kunne, att hans dotthrer, theris hustruer, äre hvarken ächte eller ädle borne och förthenskuld effther Sverigis lag inthet arff anname borde etc.

Ther til svarede Bencht Arensson och hans medärffvinger, att ändoch Peder Larsson hade udi någre år haft theris hustruers moder Elin hattemakeres til frille, så lot han doch vija siig vid hanne, för en han dödde, och ther medh echtede the barnn, som the tilförende ätthe til hope, och skole the förthenskuld vare the rätthe arffvinger effter offte:de Peder Larsson och ingen annen etc.

Ther emod svarede Niels och Larss Jäsperson, at thet äctenskap, som skedde emellen offthe:de Peder Larsson och Elin hattemakeres var både emod Gudh och all ändelig och värslig lag för the orsaker skuld, som här effther følger:

Till thet förste att Peder Larsson hade belägreth Elin hattemakeres udi hennes förre ächte mandz, Måns hattemakeres lifftiid etc.

Till thett annedt att han hade loffvet och tilsagt sin moder, salig hustru Karin på Årby, och udi alle sine syskenes närväre svoriit opå Gud, att han aldrig Elin hattemakeres til ächte tage skulle.

Till thett trijdie att han tog hanne medh våld ifrå rätthen upå Upsala rådshuffve, ther hon var steld för thenn orsack skuld, att hon var vollende udi sinn förre

mandz Månss hatthemakerses önkelige dödh och affgångh och therföre hade bort miste siit lifff etc.

Alle thesse för:ne och ändoch andre många otillbörlig stycker, som för:ne Peder Larsson hade bedriffvit med offthe:de Elin hattemakers, menthe Niels och Lasse Jäspersson siig med många mandz och qvinnens, både adle och oädle, beseglede vitnesbreff vele och kunne noghsamt bevisse etc.

Ther til svarede Bencht Arenson och hans medarffvinge, att the stycker Niels och Larss Jäsperssonn hade berätted skulle icke kunne bevises, utan att the medt skälig bevijs menthe siig samme otillbörlige stycker villie och kunne förlägge, och bleffve fast ständendis opå theris förre mening, att Peder Larson hade rätt ächtet barnen, then tid han tog moderen til ächte etc.

Och effther långt tall, svar och gensvar opå både sijder, toge the för:te förordinerede samme sack för siig i rättthe, och bägge parternäs breff och bevijsninger ther sammestudz medh all flijt öfversåge och ransakede och befunne til thet förste aff the schriffтелиге och förseglede bevisninger, som Niels Jäsperson och hans medarffvinger lade ij rättthen, thesse effter:ne skäll och vittnesbyrd um samme ärende etc.

Först vittnade Engelbrecht Larsson i Holbonäss med siit förseglede breff, att then tiid han tiänthe gamble biscop Jacob i Upsala för en dräng, dhå var honum nogh vittherligit, att Peder Larsson hade belägredh Elin hatthemakerses, meden hennes man Månss hattemakere leffde, och att biscop Jacob förböd honum för then skuld hvarken att gå udi hennes huss heller något ythermere befatthe siig medh henne, thet han doch föge achtede, utan låg medh henne så väll sedan som tilförende, och ther han icke gick til henne, dhå gick hon til honum etc. Item beröres och i samme viitnesbreff, at hustru Karin på Årby hade offthe förmanet Peder Larson, att han siig

vid en sådane berycted och slem qvinne icke skulle vije lathe, then sin ächte man så otilbörligen um lifvet kommet hade, görendis ther medh henne och hele slechten stoor nese och försmedelse, thett och Peder Larson svor och loffvade i alle sine syskenes närware sig aldrig göre vele, item att emellen Matz Larsson, Peder Larson och flere theris syskene hade alltid varit stor trätte, effther the ingelunde ville tilstädie, att han henne til ecthe tage skulle etc. Item udi samme vittnesbreff röres och um någet tall, som salig hustru Ingrid Engelbrechtz hade hafft medh Peder Larssons dotther Ursela um någon deel, som Engelbrecht skulle tilkomme udi Halqvij. Thå svarede Ursula för:ne hustru någet för kårtt. Thet förtröt hustru Ingrid och sade så åpenbare til Ursela: »Thin horunge, tig bör plat inthet ärfve opå Halqui, thy thu äst hvarken ächte eller ädele borenn, och thinn moder är än hore.» Ther med skildes the ått. Sedan Elin hattemakeres fick aff sin dotther sådant vethe, kom hon til Engelbrecht, talendis honum till, hvij hans hustru kallede hannes dotther en horeunge. Svarede Engelbrecht henne i ögenen: »Haffver min hustru någet sagt, dhå kan honn thett väll bestå, ty jag viste väll, att Peder Larsson låg med tiig, meden thin ächte man leffde och jag tjänthe ärkebiscopen.» Dhå gick hon sin kooss och svarede icke itt ordh, och thette skedde i Upsala. Datum Ekenäss 23 Aprilis anno etc. 54 under Engelbrechts och Peder Flämings signether.

Item Peder Knudhsons, Henrich Månssons, Brönolff schriffveres, Peder Anderssons, Oluff Jönssons, Oluff Ulffz, Christoffer schriffveres vittnesbreff, att the haffve hörtt aff hustru Benchta, Niels Andersons efftherleffverska, hvilken vittnade och effthersvor, att then tijd hon med flere hustruer vart kalled til att syne Måns hattemakeres lik, ther han hade störtt hallsen sönder ij Upsala, hvilket så tilgongit var, att når han ville gå i sin

nadstuffve up för någre trapper til sin sängh, dhå var Elin hatthemakeres med en prest, her Märthen benempd, her Sten Christiernsons cappelän, ther uppe för honum, och dhå bleff han skuthin utt för trapperne, så att han störte halsen sönder, och bleff samme ogerning bedriffven anthen aff samme hans egen hustru heller prästen, som med henne var i nadstuffven, och rymde samme her Märthin strax sin kooss, så at aldrig hördes eller spordes sedan någet aff honum. Thå vart Elin hatthemakeres fört opå rådhestuffven och skulle mist halsen, effther hon fick ingen, som henne verije ville; dhå kom Peder Larson med flere bispens tjänere och henne ther utaff rätthen anamede, och behölt Pedher Larson henne så väll sedan som tilförende, till thess the udi hans gamble alder bleffve vjgde. Datum Upsala anno et die ut supra.

Tesligest hade och för:ne Niels och Lars Jäsperson många andre åttskillelige förseglede och besvorne breff och bevijsningar opå samme handel, som här udi thette dombreff udi längden icke vell för kærtthethen skuld kunne indragne bliffve etc.

Ther emod bleffve och udi like måthe Niels Otthesons och hans medärffvingers breff (med hvilke the men the sig kunne försvare theris rätth) fljteligen öfversedde och ransakede. Så befans då udi samme theris bevisningar ingen then skäll, som för rätthen gildes kunne, utan atth samme theris vittnesbreff befunnes thet ene lydendis emod thet annet och somme them siälffve aldellis emot och under ögenen, så att the aff samme breff eller bevisningar slätt ingen behielp haffve kunne, och förthenskund aldellis krafftlöse och til inthet giordes. Som the och på thet sijste hvarken medh leffvendis vitner eller medh nogen annen skälig beviss kunne theris rätt försvare etc., så kunne förthenskund för:ne våre trogne män och tjänere, som i rätthen sothe, effther långt samptall och nödhtorfftig bevägende icke anned befinne, än att för:ne

Peder Larson udi then mätthen fasth ille och grofflige både emod Gudh och all verzlig lag mishandlet och siig förseet hade, och ther medh siälff giort sin barn oächte och arffvelösse, ther vij och icke udi någon mätthe kunne eller vethe att frije them före och besynnerligen effther then artickel ij arffvebalken, att horebarn måge eij arff tage etc. Hvarföre bleff och all arffvedell i löst och fast effther för:ne Peder Larson, som för:ne Niels och Lars Jäspersons moder och the siälffve icke med enn godh vilie then annen part ville unne eller efftherlate, för:ne hustru Barbro i Holm och hennes söner, för:ne Niels och Lars Jäsperson, tildömpth, såsom til the nemmesthe och rätte arffvinger til at niuthe och beholle utan hvars mandz gensegn eller modstånd etc. Hvilken dom vij och medh thette vårt öpne breff udi alle måthe gillde och stadfäste fast och obrodzliig att holles, förbiudendis alle, eho the hälst äre eller vare kunne, thenne dom udi någon mätthe opå tale, rygge eller förkränke vid vår ogunst och then plicht, som Sverigis lag förmälder för konungzdom. Och til ythermere visse late vij trycke vårt secret her under. Datum Vadstena 11 Martij anno etc. 55.

Vadstena den 13 Mars.

Quitto för Jöns Håkansson på guld och daler.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. gøre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Vadstena then 13 Martij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff vår tro tjänere och köpman udi Elffzborg, Jöns Håkansson, thette effter:ne gull och daler, som först ähr rosen nobbler 29 stycker, hvart stycke för 15 mark ortuger, item engelâte 100 fyretije fyre stycker, hvart stycke 9 mark ortuger, dubbell ducate 12¹/₂ stycke, hvart stycke 12 mark ortu-

ger, item rens gyllene 20 stycker, hvart stycke för 4 mark ortuger, item daler 800, hvart stycke $3\frac{1}{2}$ mark ortuger etc., hvilket förbe:te gull och daler för:ne Jöns Håkenson upburit haffver för våre köpmandz varer pro anno etc. 52. Hvarföre göre vij för:ne Jöns Håkenson her medh qvit och frij etc.

Gostaus.

Vadstena den 13 Mars.

Förläningsbref för Erik Hansson på en tomt i Linköping.

Riksregistr. 1555. fol. 33.

Vij Gustaff etc. göre vetterligt, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och efterlåttdt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlåtthe, att thenne vår tro tienere Erich Hansonn och hans efter:de arfvinger måge och schole niuthe, bruke och beholle till evärdelige äghe then tomt, som kallas visitationis, liggendes uthi vår köpstad Linköping, hvilchen tomt vår befalningzman ther sammastädz Olof Michelsonn framlidne her Måns Larsonn, canik i för:ne Linköping, opå våre vägne såltt och bebrefvet hafver och seden för:ne Erich Hansonn på hans hustrues vägna lagligen tilfallen ähr. Thesliges hafve vij och gunsteligen efterlåttdt, att för:ne Erich Hansonn och hans efterkommende erfvinger måge och skole niuthe, bruke och beholle thesse efterschrefne schatte uttjorder, hager och lycker, som förb:te framlidne her Måns Larsonn och så köpt hafver och seden uthi lijke motte för:ne Erich Hansonn på hans hustrues vägna uthi arff lagligen tilfalne äre, som äre tije stänger jord i Norresmidiesta och två små hager ther sammestädz, ithem fyre stänger jord i Södresmidiesta och två små hager ther sammestädz, ithem två stänger

jord i Bledesta och Gnasebo lycke; dog med sådane skäall och förord, att förb:te Erich Hansonn och hanss efterkommende erfvinger schole åhrligen uttgöre oss och cronone af för:ne uttjorder, hager och lycker, then rånthe och rättighet, som ther afgå plägar. Ther våre fougdter, etc. Datum Vastena denn 13 Martij anno 1555.

Vadstena den 13 Mars.

Förläningsbref för Måns Jönsson på en tomt i Stockholm.

Riksregistr. 1555, fol. 33 v.

Vij Gustaf etc. göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvillig och hulle tro tienst, som oss elschelig vår tro tienere och secreterer Måns Jönsson oss och vårtt rijke Sverige her till dagz tro-ligen giortt och bevist hafver och ähnnu ytermere her efter göre och bevise må och skall, hafve undt och gifvit, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och gifve honom och hans efterkommende erfvinger till everdelige äghe en vår och cronones tomt, liggendes uthi vår stad Stocholm, västhen till uthi Erich fodermarsches gränd, hvilcken tomt framlidne Borius Holste, fordom borgere uthi Stocholm, tilhört hafver och seden under oss och Sverigis crone uthi danarf tilfallen blef; hvarföre afhende vij oss och Sverigis crone för:ne tomt etc. Datum ut supra [Vastena denn 13 Martij anno 1555].

Vadstena den 16 Mars.

Till utvald konung Erik angående förhållandena i bergslagen, om hans och hertig Johans resa till Salberget och om skattelindringar för utgjorda eller framtida hjälper.

Registr. 1555, fol. 43. Delvis (första, andra och sista styckena) förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i Diplomat. dalekarl., D. 3 (1846): s. 168.

Vår faderliig gunst och kärliige helsen med Gudh allzmechtigesthe etc. Vij haffve förståt thin schriffvelse, käre son Erich, thesligest hvad thu haffver beställe latid um vid, koll och andre partzeler, som til våre bergzbruckninger behöffves, hvilket oss icke är obehageligt. Är och vår gunstige vilie, att hvad thu än nu ythermere kant beställe och förfordre til samme bergzbruchningers beste och fordring, att thet och nu i tijd och time bliffver tiltäncht och beställt etc.

Vijdere käre son, försee vij oss, att thu haffver bekommet thee penningar, som thu begärer til att betale allehonde partzeler med och til våre bergzbruchninger behöffves, hvilke vij tiig haffve för någre dager förlidne förskicket med Oluff Knutson etc.

Vore thet oss och icke obehageliigit, att thu sampt tin broder Johan ville giffve tiig up till Salebergit ther att beställe um alle ärender, som ther behöffves och förnöden vare vill, och sedan um alle legenheter, och synnerliigen hure med bruchningen tilgår, oss förständigige etc.

The böndher udi Tiärpen thu schriffver um, som haffve kiört til vår bygning Tendismyre sten och stocker, och ther före begäre någon förlosningh och affslag udaff fodringen etc., så äre vij till frijdz, att the ther haffve latiid siig befinne vällvillige til vårt gagn och bäste, att the och så thett samme till gode måge åttniutendis varde, så att the bliffve på thenne tijd förskonede med någett

utaff fodringen, ther um vij och haffve latid tilschriffve vår fogthe Erich Henrichson, at han them för samme theris kiørsle någit medel giffve skall, effther som hvar och en haffver latid finne siig vällvillig etc.

Ytherligere um the bönder utaff Mora, Orsa och Lexande sochner, som haffve haft theriis bud til tig, begärendis löse then spannemål udi kirkeherbergerne för en march spannen, hvilket vij them nådeligen efftherlathe vele; doch med sådane förord, att the ther emott lathe sig befinne välvillige med hugxter och anned, hvad som til våre bergzbruchningers gagn och beste vill behöffves, hvilket thu må lathe giffve them tilkänne, för än them bliffver thet vilkor inrymbdt etc. Gud tiig befallendes. Datum Vadzstena 16 Martij [1555].

Vadzstena den 17 Mars.

Förläningsbref för Erik Månsson på ett kyrkohemman i Ytterlännäs socken.

Efter afskrift i S. Åkermarks [sedan Leijonmarks] kopiebok å donationer, I, i KA.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu medt thette vårt åpne bref unne och effterlåte thenne vår tro tienare och skrifvere udi Ångermannelandh, Erich Månsson, eett kyrkeheman benempd Sundan Åcker, liggendis udi för:ne Ångermanland i Yterlenes sochn, och een öde jordh ther samme stedhz, benämpd Nordan åcker, och medt sådanne skäl och vilkor, att han skall göre oss åhrligen af för:ne the godhz skatt och afrat, [som theraf tilförene] gångit hafver. Ther våre befallningz man och cammererer veethe sig effter rätte, icke giörendis för:ne Erich heruthinnan något hinder, platz eller förfång. Datum på vårt slott Vastena 17 Martij anno 1555 etc.

Vadstena den 20 Mars.

Till hertig Albrecht af Preussen angående ett polskt sändebuds ankomst till Sverige.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i K. statsarkivet i Königsberg.

Wir Gustaff von Gottes gnaden zu Schweden der Gotten unnd Wenden etc. königk, entbieten dem hochgebornen fursten, unserm freuntlichem lieben schwageru unnd nachbarn, herrn Albrechten dem eltern, marggraffen zu Brandenburgk, inn Preussen, zu Stetin, Pommern, der Cassuben unnd Wenden etc. hertzogen, burggraffen zu Nürnberg unnd fursten zu Rügen, unsere freuntliche dienst mit mher liebs unnd guets bevhor, unnd fuegen E. L. freuntlich zuwissen, das bey uns des grossmechtigen fursten, herrn Sigismundi Augusti, königs zu Polen etc., unnsers geliebten herrn nachbars unnd brueders gesandter, der edel Jheronimus Makowietzki erschinen, unnd neben andern seines herrn habenden werwungen E. L. schreiben neben freuntlicher begruessung unnd alles gueten zuentbietung uberantwort, welches uns dan zu sonderm freuntlichem gefallen, daraus E. L. zuegethanes gemuet, so sie zu uns unnd den unsern tragen, genuessam zu spuren und zuvermerckhen gereicht. Unnd wolten nichts liebers, dan das es E. L. allenthalben nach derselben eignem willen unnd begeren, mit allen den Iren glucklich unnd wol ergieng, unnd da wir E. L. hinwiderumb schweger unnd nachbarlichen willen erzeigen kondten, weren wir zu demselbtigen freuntlich erbotig, die wir hiermit dem Almechtigen zu langer leibs gesuntheit zeitlicher und ewiger wolfart vleissigk entphelen thuen. Datum auff unserm schlos Wathstein den 20 Martij anno etc. 55:ten.

Gostaus subscripsi.

Utanskrift: Dem hochgebornen fursten, unserm freuntlichem lieben schwagern unnd nachbarn, herren Albrechten dem eltern, marggraffen tzu Brandenburgk, inn Preussen, tzu Stetin, Pommern, der Cassuben unnd Wenden hertzogen, burggraffen tzu Nürnberg unnd fursten tzu Rügen.

Norrköping den 21 Mars.

Öppet bref för Karl Siggeßon i Gåselöt på skattefrihet för lifstiden.

Efter afskrift i Östergötlands handl. 1555: N:o 4 i KA.

Vij Gustaff *etc.* giöre vittherlegit, att vij aff synnerligh gunst och nåde haffve undt och efftherlätit, som vij och nu her med unne och efftherlåte, att thenne vår tro undersätte, Karl Sigessonn ij Gåssielött ij Törnnavalla sockn udij Åkerbo häradtt, må och skal utij sin lifftid niutte, brucke och behålle förnemde Gåsselött qvit och frij för alle utskyllder, som ther aff gå plegär *etc.* Ther våra fougther vete sig effther rette. Datum Norrköpingh 21 Martij anno *etc.* 1555.

Under vårt secrett.

Vadstena den 22 Mars.

Till Hans Larsson angående skattejämkning i Finland, om dagsverksskyldigheten till Helsingfors och den otillåtna seglatsen samt om två Raumoborgares bestraffning.

Riksregistr. 1555, fol. 44 v. Förut tryckt af N. Bielke i Tal vid presidii nedlägg. i vet.-akad. 1776, s. 69—70, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 202—203, samt delvis af J. E. Hultgren i Grundskattehist. arkiv (1885), s. 13.

Vår gunsth tilförende *etc.* Vi haffve bekommit och förståt thin schriffvelse, Hans Larsson, um then olike skat-

jänchning ther i landet storligen för nöden är att bätres, så se vij gärne, att thu medh Lasse Michelson vinlegger och befither tiig, att samme skatläggning måtthe bliffve ther effther företagen och fulkomnet, som vij vår mening tig tilförende både mundligen och schrifftheligen ther um haffve latiid förstå. Vij haffve och latid schriffve för:ne Lasse Michelson till, att han ther i landit så lenge för-töffe skall, att för:ne skattlegning bliffver fulbordet; hvarföre är vår vilie och befallning, att I skole tage saken alffvarligen före, förskaffendis thet så att med samme skattläggning måtthe gå udi alle måte like till.

Vijdere kunne vij och lijde, att Lasse Michelson bliffver ther hoss tiig udi Helsingfors en tiid och underviser och lærer the unge dränger räkne, som thu haffver tagit ifrå scholan, och giffver them ett vist sätt före, huru renskaperne skole bliffve ställthe, effther thu beklager tiig, att thu ingen schriffvere än nu haffver bekommet. Hvadh belanger the sochner, som liggendis äre mykit longt ifrå Helsingfors och förthenskuld icke tjänlige til att göre dagxvärker och anned sådant til för:ne Helsingfors, um vij ther framdels någer bygning vele lathe up-rätte, kunne vij inthet annet svare på thenne tiid ther til, utan att thu må lathe samme sochner, som så långt ifrå garden ligge, uppunder the länn som the nemest beliggendis äre. Samelunde äre vij tilfridz, att the thvå sochner Borgo och Perno bliffve liggendis under Helsingfors igen, som vij och haffve latiid schriffve fougthen ther um till etc.

Thu må och vare förtäncht att haffve ett nöge up-seende medh the otilbörlige seglatie, som myket udi för:ne thvå sochner brukes pläge etc.

Thil thet sijsthe kunne vij icke nogsampt förundre, att någre utaff the Raumo borgere lathe sig så olydige befinne til att fulfölge thet vij them budit och befaled haffve, som är med then flytningh til Helsingfors etc. Så

ändoch the väll förtiänth haffve, att man skulle straffe them för sådane theris olydno skuld til lifvet, på thet att andre måge see ther viid, äre vij doch tilfridz, att the, som thu fänchlig för samme sack skuldh nu haffver insatt, måge bliffve lifvit benådet och giffve oss ett stycke penningar för theris halss, och må thu lathe tage en förplichtelse utaff them, att the flytie titt til Helsingfors medh thet allerförste; vethendis tig her effther rätthe. Datum Vastena 22 Martij anno etc. 55.

Vadstena den 22 Mars.

Till Hans Larsson och Lars Mikaelsson angående skattläggning i Finland, om åtgärder mot allmogens otillbörliga betungande och om de myntslag, som fingo emottagas i uppbörden.

Riksregistr. 1555, fol. 45 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 204.

Vår gunsth etc. Vij haffve förståt utaff eders schriffvelse, Hans Larsson och Lasse Michelson, um then olike och fasth otillbörlige skattläggningh, ther udi Finlandh utaff then orsack förnemligeste her til dags en tijd lång varit haffver, att the, som sådant skulle ransake och thet otillbörlige afflegge, haffve taget muther och gåffver för rätthen, ther utaff och kommet är, att vij årligen med så mång clagemål ifrå then landzenden bliffve betungede etc. Så opå thet at samme skatläggningh mätthe än nu komme til ett vist och rätt skick, effther som I nu föregiffve, är vår vilie och befalningh, att thu Lasse Michelson ther i landet så länge förtöffve skalt, som samme skatjänchning bliffver fuländet, och vele vij, att thu med Hans Larsson och någre andre förtrogne, och them I kunne täncke ther till tiänlige vare skole, tage saken allfvarligen före, att vår och cronones skatt mätthe bliffve

ther igenom i så måthe förbättrad, att the rike mätthe så väll göre cronone rätt och skäll aff theris ägher, som the fattige. Vij vele edher och haffve förmanedt, att I egenom muther och gäffver icke late bedrage edher ifrå thet som rätt är, hvilket um vij förmärkendis varde, må I vare förtänchte, att vij thet icke vele lathe bliffve ostraffedt. Och effther uppe i Tavastland och Sathagunden skall än nu större bräck finnes och olikere udi sådane skatlegning vare handlet än ther udi Helsingfors län och i hele Nyland, therföre är vår vilie, att I skole giffve edher tit up, när samme skattläggningh ther nidre fuläudet är, och henne samelunde ther uppe ij Tavastland och Sathakunde fulfolie etc.

Thernäst haffve vij och förståt utaff edhers schriffvelse, att thet och en stor orsack är, hvarföre landit bliffver mycket fördärffvet och utarmadt och vij årlighen så mycket medh onyttige clagemål bliffve bekymbrede och öffverlöpne, att the som befallningerne haffve pläge tilegne sig en hop frije böndher etc., item hvar landz-fogte och hvar schriffvere för sig haffve tagit siig egne gårdar, ther til hvar bonde hielpe måste hvad deel som the kunne haffve behoff etc. Samelunde begynne och schriffverne legge nye skatther opå bönderne och the arme fattige bönder genom sådane otilbörligheter bliffve platt i grund fördärffvede. Hvarföre är vår vilie och allfvarligh befallningh, at I skole fljteligen ransake och utspane, hvilke the äre, som sig så otilbörlige emod våre fattige undersåther holledt haffve, och sedan giffve oss theris namn schriffteligen tilkänne etc.

Till thet sijste, som I schriffve, att ther är ganske litid mynt ij landit, och begäre förthenskuld att vethe hvadh partzeler vij vele, att I skole upbäre utaff bönderne, så är vår vilie och befallningh, att ther man icke kan bekomme svänsk mynth, mätthe man dhå tage daler i samme staden, doch daleren icke högre

än för halffiärde march ortuger etc. Vetendis eder här effther rättthe. Datum Vadstena 22 Martij anno etc. 55.

Vadstena den 28 Mars.

Förläningsbref för Anders Målare på ett stenhus i Stockholm.

Riksregistr. 1555, fol. 32 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe, så och för velvillig och hulle tro tiennsthe, som thenne vår tro tienere Anders målere oss och vårt rijche Sverige her till dagz troligen giordt och bevist hafver och ähnnu ytermere her efter göre och bevijse må och schall, hafve undt och gifvit, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och gifve honom och hans efterkommende erfvinger till everdelige äghe itt vårt och cronones stenhus, liggendes uthi vår köpstad Stocholm uthi Stafen Sasses gränd i hörnet emellen Köpmanne gatun och förb:te Stafen Sasses huss etc. Hvarföre afhände vij oss *etc.* Datum uthi vår köpstad Vadstena ut supra [denn 28 Martij anno 1555].

Vadstena den 30 Mars.

Till Erik Andersson angående besittningstagandet af uppräknade gårdar.

Efter originalkonceptet i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst *etc.* The gårdar Eleker, Grimerstorp och Radlingxåss, som tu ransaket haffver, Erich Anderson, må tu vederkennes, men then skatte gård i Grinestorp må tu lathe blifve under skatten. The godz, som then Hans Larson i Vesterås seger seg tilkomme,

må tu och vederkennes. Om then Peder i Hesleby skal tu framdeles få vete vår vilie och mening, men then tråd tu rörer om, må tu late komme til Vernenäs. Datum Vastena 30 Martij anno 55.

Vadstena i Mars.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Kon:ge Matz cantzelij pro anno etc. 1555.» (R.A.).

Den 1 Mars.

Till Lasse Pedersson, att han skall lathe bönderne, som boo udi Asker och Lennes sochner, giffve penningar för thet höö, som the skole utgöre udi thette åår, som är en marck ortuger för hvart lasse höö etc.

Till Jacob Hindricksonn, att han skall förskaffe en hoop medh hester udi hvar landzende i rikedt etc., thes liges at han är förtenckt att upspane någer duglige karler, som duge till stalkestere embededt etc.

Till Hans Helsing, att han lather sokne bönderne i Vijasrum s. bekomme något aff then kyrcke tijende, som i kyrkeherberget ligger, till för:ne kyrckies bygning, som för någen tijdh seden aff vådelh brunnen ähr etc.

Den 3 Mars.

Öpedt breff för Hans Garffvundson, krutemakere i Nörcköpenpung (!), att han må och skall upsöke sådane jordh opå the platzer och orter, ther han ingen skade gör, som duger att göre saltpeter utaff etc.

Den 4 Mars.

Försvarelse breff för Pålffvell Jönsonn i Hornby i Hampnede socknn udi Synnerbo häredt etc.

Förskrift för Böriell Jönsson till her Sten, att han lather för:ne Böriell bekomme then jordh igen, som en hans styreman, benempd Jonn Galle, aff honom affhendet haffver etc.

Stempning för Joen Schriffvere till Barkistorp på Jören Trulsson och Anders Gastenberg, att the möte och svare honom udi neste herremöthe um Ebbetorpzgårdh och the äger ther till ligge etc.

Den 5 Mars.

Stempning för Måns Pedersson till Eskelstorp på Halsten Bagge med hans söner, att the svare honom näste herremöthe um någon arff effther framlijdne hustru Karin Gudmundt Slattes; thesligeste um någon landgille the haffve honom utan lag och doom ifrå etc.

Förskrift för Tordh Månsson till Jacob Holst, att han lather honom bekomme hans dreng igen, och [v: som] han udi tienesthen truga vill etc.

Fougte breff för Långe Måns opå Thuna län och Vjrboda gårdh etc.

Till Hans Helsing, att Kong:e M:t haffver benådet Nils Månsson i Naffstada medh någon medell för thet manslag han udi kommen är för sin egen broder, så att för the fem och femtije lodh sölff han haffver utfest må för:ne Hans Helsing på kongz saken aff honom tage 30 lodh sölff etc.

Till her Rasmus i Thåby proest etc., att han skall lathe Arffvedh v. Schara bekomma 4 pund spannemåll utaff siit proesterij vedh the kyrcker som oförlänth ähr och nu thill städes ähr för thetta ähr.

Den 7 Mars.

Stempning för hustru Margreta ij Bodetorp på Jöns Jönsson udi Ingelstada på två gårdar, som han haffver liggendes ij Fyltby.

Försvarelse breff [för] hustru Anne, Oleff Galles efftherleffverske, för alt öffvervåldh och orätth.

Till her Johan Tursson, att han then Oloff Nylening skeppere lather bliffve obekymbredh för then sack han haffver med honom.

Förschrift för Niels i Sätra och Måns udi Qvarnetorp till Hans Helssing um then drengen, benempd Niels Månsson, som kom i schadha för sijn egen broder, Jöns Månsson benempd, och haffver utfäst för konungxsack 55 lodh sölf etc., och haffver K. M. nådeligen efftherlatijdt honom, att han må giffve för samme mandzbott 30 lodh sölfver etc.

Den 8 Mars.

Förschrift för hustru Margrethe, Axell Anderssons efftherleffverska, till Jören Trulsson um en bryggepanne, två gryther, en fothepanse och en förgylt sölf skeedh han henne med orätt ifrå haffver, att han lather samme partzeler henne igen bekomme etc.

Till Sigge Svensson, att K. Ma:tt haffver efftherlatijdt M. Erick Falck then gårdhen gamble biscop Sven udi bodde etc., och att [han] flyther sig med boskapen och annen deel, som Kon:ge Ma:tt tilkommer, medt thet förste till Brunssboo, ther för:ne M. Erick Falck en tijdt lång udi boodt haffver etc.

Den 9 Mars.

Qvarstadha breff för M. Erick Falck opå någre gårdher, som Hålsten Bagge aff honom en tijdt long uthan lag och rätt haffver ifrå hafft etc.

Till Rassmus Raffveldzson, att han leffvererer till Grengisshytten thet mesthe höö han umbäre kan etc., opå [thet att] K. M. hester och boskap opå begge orther måtte bliffve förfordrett etc.

Den 10 Mars.

Svar till hertig Johan, att K. M:t är icke obehagelig[t], hvad som han opå bergxbruckningers förfordringer bestelt haffver etc., och seer gerne, att thet måtte så bliffve bestelt [som] han föregiffver etc.; item seer och Konge Ma:tt gerne, att han lather schriffve foug[t]erne till, att the meden åkeföredt ähr lathe tijenden udi befallningen komme up till bergverken och ther föryttre honom, anthen i penningar, vedh eller koll thet besthe the kunne etc. Och skicker K. Ma:tt med Oleff Knutzson en summa penningar up till bergvercken, them man till alle nottorffter ther ved bergen bruke må etc.

Den 11 Mars.

Fogte breff för Cristoffer Olsson, att han fogte utöffver Hammerkinde häredt vare skall.

Fogte breff för Måns scriffvere utöffver Valkebo häredt med alle kyrcke, preste och closters landbönder, undentagendes Kong:e M:tz arffve godz.

Den 12 Mars.

Till Longe Måns, att Kong:e M:tz undersåter i Tiuste häred skole göre sinn daxverken udi thette år 55 till Kalmerne, när Germundh Svenson ther på eskendes varder etc.

Den 13 Mars.

Fogte breff för Jöns Boosson opå Orreholmen, Vartoffte och Gäsene herader, tesliges öffver Kong:e M:tz arffvegodz udi Valla och Gudems hereder.

Till Michell Helsing på Eskilztuna, att han lather the fogleskytter bekomme en skälig nödtorfft till matt och öll, thesliges att han haffve[r] ett upseende medh them,

så att the göre någet skäll för maten etc. Och hvadh fiädrer the bekomme aff the fogler the skiute, skole the late komme udi fateburen, så att han aff them bliffver förbätredt etc.

Till Pedher Larsonn på Fremmenteby, att K. M:t haffver köpt Knut Hansons gårdh, benempdh Ingesarffvedt, i Torsånger sochhn för fyrehundrede mark ortuger etc. Thesliges haffver Kong:e M:t honum gunsteligen för Gudz och hans fatigdom skuldh tilgiffvit tubundrede mark ortuger, som han tilbake stodh udi sitt landgille etc.; thesliges att han later bebreffve samme gårdh på pergemänt under hans och flere gode mändz incigler, effter som then copie förmälder, som Kong:e M:t honom tilhonde sänt haffver etc.

Öpedt breff för Erick Hansonn i Linköpung, thet Kong:e M:t haffver honum tilgiffvit the 4 lester spannemåll, som han till akters kommen var, then tijdh han var fogte etc.

Den 16 Mars.

Till Jöns Boosson upå Orreholmen, att Kong:e Ma:tt förskicker till honom en, benempdh Håkon Jonsson timberman, att för:ne Jöns skall vare honom förfordelige till then qvernebygningh, som han skall ther anrätte etc.

Till Birge Månsson opå Räffznes, att Kon:ge Ma:tt vill ingelunde, att han skall tage till gården then gamble underfougte, som han begärer, uthan förskaffe sig en annen förtrogen karl, som ther opå gården achte skall medt honom etc.; item um the sädes ärther, som han begärer, må han sielff förskaffe sigh etc.

Till Sven Månsson, att han skall giffve sig till Orreholmen och vare hoss Håkon Jonsson, så lenge han anretter then qvarnebygning han ther förhender haffve skall etc.

Till Erick Dalekarll, att han skall haffve granneligen uppsynn medt her Johan Tursons och andre ädelmäns tienere, att the icke förmene K. M:tt[s] tienere ströminge fiskett både på Bråvijken och ij skergårderna etc.

Same mening til Peder schriffvere.

Till Oluff Erichson, fogte ij Ångermanneland, att han skall förskickte her Henrich och hans broder med thett förste öpett vattn till Kong:e M:tt; item att han skall tilseije alle landzköpmen ther, att the flytte in ij köpstäderne etc.

Till Seffridh Jönson, att han skall lathe komme till Calmarna slott så myckett utaff then röthe kalck, som ligger udi Horns gården etc.

Till borgerne udi Suderköpungh, att the skole lathe Arvedh Nielson bekomme en velförvaredt åboodh till att haffve Kong:e Ma:ttz spannemåll udi etc.

Till Joen Bagge, att han skall tilseije the bönder, som boo udi hans befallningh och bruke theris sijnäther uth med Kong:e Ma:ttz och cronones öijer och udi andre små elffver, thet the göre utaff samme fijskie udi skatt anthen lax eller fijsk etc.

Till alle proesterne udi her Steens Erickssons och her Svanthes förläninger, thet the vederkennes opå Kong:e Ma:ttz vegna then kyrkietierende, som the haffve udi förläningh etc.

Den 18 Mars.

Till Värner timberman udi Linchöping, att han giffver sig hijt till K. Ma:t etc.

Passpordt för Oleff Pedersson till Östrebothnen och med thet förste tilbake igen.

Förschriffit för Raffveldh Tydekesson i Tegneby udi Kudby sochn till Jören Trulsson, Jöns i Löffstada, Bencht i Åkerby och Karll i Göpestadha, att the svare för:ne

Raffveld in för K. M. um then gårdh the aff honom med orätte ifrå händt haffve etc.

Till Erick Håkensson, att han lather Oleff muremesthere bekomme $\frac{1}{2}$ tunne smör, $\frac{1}{2}$ tunne lax, $\frac{1}{2}$ tunne torsk, $\frac{1}{2}$ tunne ströming och ett $\frac{1}{2}$ skipp:d gedder, eenär han ther opå äskendes varder och K. M. honom giffvit haffver etc.

Till Erick Håckensonn, att han skarpelege handler medh Nils Personn draffvant, förhollendes honum, att han tilstår, um han haffver tagit the penningar, som bleffve borte i thenne framlidne höst på then håp, som bleff förskickedt från Stocholm och till Vesterårs etc.

Till Arffved v. Skara, att han haffver ett nöge upseende medh them, som boo udi Suderköpfung, att the icke hugge och brenne then ekeskog, som ther um kring är etc.

Till Anders Ersonn, ath han skall late Peder Larsonn bekomme thet meste flesk han kan åstad komme till Kopperberget etc.

Till Erick Håckenson, att han inthet lather utspise then ferske ströming, som ther vedh slotedt tages, uthan lather honom förvares till sommeren etc.

Den 19 Mars.

Fogte breff för Jöns Gunnerson, att han Östkindz och Biörcekindz häreder udi befalning haffve skall etc.

Till Bröniolff Benchtsonn, att Kong:e M:t är tillfridz, ath the som boo i Edzbo häredt moge giffve penningar för thet höö, som the Kong:e M:t för thette året 55 plichtige äre utgöre, effther the stor feell opå höö haffve etc.

Till Joen Karsonn, at han medh thet snareste giffver sig till Kong:e M:t medh thet inventarij register opå Orreholmen etc.

Till Sigge Svensonn, att han upå Kong:e M:tz vegne skall vederkennes ett godz, liggiendes i Kinde häredt i Kälby sochn, benempd Aspelunde, hviilket i förtijden legedt haffver till Alvastra closter och nu her Johan Turson haffver hand emellen etc.

Den 20 Mars.

Fogte breff för Peder Jonsonn på Motala, och skall han haffve under samme gård Skobo fierding medh all årlig rente, samelunde Aska och Appelby retteredöme medh all årlig dagsverken och hielpe daxverken etc.

Till Arffvedt Claesson, att han är then polneske legat, som nu her i Vadzstena hoss Kong:e M:t varidt haffver, udi hans rese förfordelig medh foorehester, vagner, gode herberger och andre skälige nödtorffter etc.

Till Peder Kartt, att han ett noge upseende haffve skall medh Anders Guldsmedh, som Kong:e M:tz knechter haffver i befallning, förmanendes honum, att han icke tager muter och gåffver för knechterne och lather them utur tjänsten etc.

Till Germundh Svensonn, att han inge skep eller skuter lather tilstedie att bruke seglasz, för än Kong:e M:tz planckverke och skepzverke är förfordrett till Stocholm; thesliges att han sampt medh Nils Grå skall antage alle the dugligeste karler ther nedh i siöstederne, som kunne doglige vare att bruke på Kong:e Ma:tz skep etc.

Till Anders guldsmedh, som Kong:e M:tz knechter haffver i befallning, att han icke tager muter och gåffver för Kong:e M:tz knechter och seden förloffver them aff tjänsten etc.

Den 21 Mars.

Till Peder Kart, att han skall skicke till Vadzstena en duglig karll, som haffver förstånd och förfarenhett till att bruke jorden vedh thet sätt, som the henne bruke pläge i Vadzbo; thesliges att han skicker till Vadzstena enn duglig qvinne, som kan tiäne till mölke-deije etc.

Till her Göstaff Olsonn, att Kong:e M:t sender honom tilhonde itt breff, hvilkedt han skicke skall till Amsterdam till Töniers Possemijrs moder, benempdh Cornelij Possemirs, lydendes opå någre handtverkere, som hon hitt till Kong:e M:t till Sverige förskicke skall etc.; thesliges att her Göstaff sender henne en tynne smör, opå thet hon thes velvilligere vare skall thill att förskaffe Kong:e M:t sådane handtverkere tilhonde.

Den 22 Mars.

Fougte breff för Peder Ambiörnsson utöffver Nor-köpungz stadh och Löstningz heradt medt alle schatte, crone, kyrckie, clöster och preste landboer etc.

Förschrift för M. Jacob, K. M:tz bardskärer, till borgmestere och råd i Skara, att the äre för:ne M. Jacob behielpelige, att han motte bekomme the penningar, hvilke penningar framlidne Jören bardskärere i Skara honom skyllig var etc.

Till Oluff Nielsonn, att Kong:e M:t skicker till Strömsrum enn linväffver, benempd Jacob Reaner, och skall för:ne Oluff Nielsonn förskaffe honom garnn och annen deell, som honom behoff är, thesliges skall hann haffve ett upseende medh honom, så att arbetedt går flux för sigh, så att han icke förterer sin matt fåfengeliga etc.

Till Erick Knutsonn på Örebro, att han lather byg-
gie vedh slotthet upå then platz, ther som Kong:e M:t
gaff honum tilkenne, senest Kong:e M:t ther var etc.,
thesliges att han antager alle the tijnbermen han kan
bekomme, opå thet bygningen motte thes bätre gå för
sich etc., och att han tilseger bönderne ther i Näricke,
att the icke föröde elgerne, uthan biörner och varger
och alle andre skadelige diur är them frijtt loffligit till
att föröde etc.

Till borgmestere och rådh udi Helsinge fors, att the
sampt medt K. M:t befelningmen skole ransake, hvar
legligest vare kan till att flyttie staden någon stedz etc.
Er Kong:e M:t tilfridz, att the bekomme then mulebet
the begäre, doch medh sådane förordh, att thet ingen
sker till förfong etc. Om then clocke the begäre, är
K. M:t till fridz anthen the tage henne i Raumo heller
i Ulffzby, ther som them beqvemligeste vare kan etc.

Den 23 Mars.

Förscrift för två bönder udi Hoffve och Liurestade
sochner till Peder Kart, att Kong:e M:t är tilfridz, att
the, som äre heme i för:ne sockner, måge göre utt så
myken hielpheffre, som the haffve rådh till etc.

Till Peder Kartt, att han later Sven i Åå skee så
mykedt som rätt är, att [han] och må nemmest vare till
att besittie sin gårdh, effther han honum upbygdt haff-
ver etc.

Till fru Malinn her Ture Trolles, att hon lather
Tordh i Nygård i Notabeckz s. bekomme sin äng igen,
benempd Åker, som her Ture aff honum medh orette
ifrå tagett haffver etc.

Till Erick Håkensonn, att han skall lathe Jöns Gud-
mundsonn become thet arff effther sin moderbroder, be-
nempdh Birge Jönsonn, then dödh bleff i Stocholm etc.

Den 24 Mars.

[Förskrift] till Sven Bondeson, att han skal leffrere till Motale så monge penningar, som behöffves till att betale the timbermän med ther arbetet haffve etc.

Quarstada breff för Lasse Törielsonn och Bencht Törielsonn brödre, boendes i Rör i Hasle s. i Vasbo häredt, opå store gården i för:ne Rör, som Nilz Jespersonn them olagligen haffve ifrå etc.

Till Kedell Nilson, att han förskicker hitt till Vadzstena någre duglige timbermän etc.

Till Karll Holgerson, att han ingen ny skatt legger upå them, som han i sin befallning haffver i Upvidhinge häredt, uthan lather them bliffve vedh sine gamble utskylder, som the tillförene pläge utt att göre etc.

Den 25 Mars.

Till Christian Pedersonn, att K. M. är icke obehageligt, [om] K. M. kan någett mere bekomme effther hvart dagzarbete än tillförende skedt är vidh Östre Silffberget etc. Om the penningar han scriffver um till att löne smelterne och köpe vedh före haffver K. M. skickedt honum till honde medh Oluff Knutson etc.

Till Erick Knuttson, att han skall lathe Brynolff Benchtson bekomme borgeläge till 2 sine hester ther opå Örebro slott etc.

Till Bencht scriffvere, att han schall förschaffe till Häffre gruffve i Närike 2 smeltere, en rostvendere och en soffrekarl, sammelunde en karl, som kan göre ett hyttehiull; tesligest skall han och förskaffe Philpus gruffvefogte 2 hyttebelger med alt ther tilhörer etc.; item skall han inthet her effter haffve att skaffe med Lockhyttan och Ramshyttan, uthan the skole liggie her epter under Häffre gruffve etc.

Den 28 Mars.

Öpedt breff för Johan Knutsonn att [o: till] prester och bönder, att the äre honum förfordelige medh höö och kornn till 9 K. M:tz hester heden ifrån Vastena och till Vesterårs; thesliges att han må bekomme till för:ne hester kornn utur kyrkeherbergen effther skälighheett, eehvar så för nöden ähr etc.

Till borgmestere och rådh i Suderköpfung, att the lathe Karll cammersvenn bekomme then lycke igen, som under Kong:e M:tz gårdh ther sammestedz aff ålder tilleget haffver etc.

Till Erich Hackenson, at han alffvarligen legger sich vin um, att then hammersmidie motte bliffve uprettedt ther, som tilförne borgereqvernen standet haffver etc.

Den 29 Mars.

Stempninge breff för Birge Torstensonn opå Tuffve Birgesonn, att han skall svare honum opå Schare lagmandzting till all then deell han haffver honum tiltale etc.

Till Måns Pedersonn på Eskilztorp, att han medh thet förste giffver sig till Kong:e M:th.

Den 30 Mars.

Till Germundh Svenson, att han lather Morthen Erichson bekomme borgereleije ther i Calmare hoss borgerne, så väll som the andre K. M:tz knechter etc.

Till mester Erich Falk, att han lather M. Jacob bekomme Lijdeköpfung s[c]hole etc., thesliges så mycket underholdh, som han sig medh skälighet hielpe kan etc.

Till Bencht Gylda, att han later Erick Bijrgeson och hans syster bekomme the godz och egedeler, som

effter Matz Jonsonn till Solffvetorp ähre, um the eliest näste arffvinger äre till samme godz och ägedeler etc.

Till Arffvedt scriffver, att han skall köpe the godz på Kong:e M:tz vegne, som Erick Birgesonn faller till effther Matz Jonsonn, effther thet för:ne Matz Jonsonn bödh Kong:e Ma:tz samme godz til köp opå Gripzholm för någon tidh seden etc.; thesliges att han och anamer then gårdh på K. M. vegne, benempd Ulffvestorp i Fullesta sochn, som han opå samme tijdh gaff K. M. för en skänck etc.

Till Erich Anderson, landbofogthe ij Norre Vidbo, att han skall med thet förste förständigige Kong:e M:tt, huruledes then sack haffver sig emellen Peder Erichsson och Jöns Larson ij Elestorp ij Askerijdz sochn etc.

Vadstena den 1 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per [Brahe] angående besiktning af lämplig plats för ett fäste på gränsen mot Danmark.

Riksregistr. 1555, fol. 47 v.

Vår synnerlig gunsth tilförende etc. Käre her Göstaff och her Pedher, som edher väll förtäncker, att vij haffve altid besväredh oss um the landzänder, som gräntze emod Danmark och Norige, att the äre icke så väll försedde eller så nöge achtede, som thet siig med rättthe borde, utan att the danske giffves mechtig stort tilfalle til att bedrage och besvige then simpel enfoldigh almoghe, både böndher, prester och en part aff frelsit, hvart såsom them siälffve synes, och effther thet att then falskhet, svig och bedrägeri, skadhe och fördärff och blodzuttgiuthelsse, som the danske nogsampt thette fättiige rijkett påfördt haffve, borde icke så hasteliigen bliffve förgättid, och är icke än så lång tiid förleden, att thet

än nu är i manneinne, så finne wij doch, att then danske liist och räffachtige stycke bliffve icke thess mindre försumedh, utan holle än nu på samme sättijdt som the giorde, för än thetta sijste öffverfald skedde här i riket, til att bedrage, smeke och locke the svänske, like som the hade en hop medh skööker för siig etc. Så giffver thet oss icke litit betänckende, att thenne svänske äre så lättfärdige til at tro, effther then store skade, svick och falskhet, som them är utaff the danske viderfarit, them icke kan i någre måthe beväge til att tage siig vare, effther som man seije pläger, at barn, som utaff eld är bränt, fruchter sig gärne för elden, thet the svänske doch inthet achte, utan ile och haste effther theris egit fördräff, thet siig Gudh öffver förbarne, kunne eller vele och inthet stå emod theris egen olycke; så käre her Göstaff och her Peder, effther thenne sack edher nogsampt kunnogh är, hvad macht här opå ligger att haffve ett fliteligere och nögere upseende, än som här til skedt är, och til att betage sådane onde tilfalle, som the danske siig udi theris sinne föresatt haffve, att I, effther som vårt sijste vidertal var här udi Vadzstena, skulle eder begiffve til gränzen til att besichtige the platzer, som umtaled bleff både i Sunderbo heller Kindt heller hvar som bäste tilfellit kunne varit etc.

Är förthenskuld vår nådige vilie, att thette motte medh thet aller försthe besichtiget varde och oss medh thet snarest tilkänne giffves um samme lägenheter, opå thet wij sedan kunne förordne the län, som ther till läglig vare kunne. Här udi I vele göre thett bäste, såsom wij eder fulkomelig tilbetro etc. Eder här medh Gudh befallendes. Datum Vadzstena prima Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 1 April.

*Förläningsbref för Lasse Mattsson [Kafle] på Åkatorps
prebendegård i Österbitterna socken.*

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff *etc.* gøre vetterligit, att vij af synnerlig
gunst och nåde hafve undt och effterlåtijt, som vij och
nu medt thette vårt öpne bref unne och effterlåtthe thenne
vår tro undersåte Lasse Mathzson, att han udi sin lijfz
tjtid må besittie, bruke och beholle een vår och cronones
prebende gårdh, liggiendes udi Österbitterne sochn i Laske
häredt udi Västergjötland, benembd Åcketorp, medh så-
danne skäal och förordh att han skall gøre oss och cro-
none åhrligen uthaf förskrefne gårdh thet landgielle ther
afgå plägar, som är 6 pund smör, men åhrlige fördringen,
stedzleören, skiutz och annat sådant hafve vij gunstelige
undt och gifvit honom frijheet före. Ther våre befall-
ningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och
skole gøre och låthe, vethe sig effter rette, icke görendes
förbemålte Lasse Matzson her emot hinder, platz eller
förfongh. Datum på vårt slott Vastena prima Aprilis
anno 1555.

Under vårt secret.

Vadstena den 1 April.

Förläningsbref för Per Brahe på en tomt i Vadstena.

Efter afskrift i den i RA. deponerade Skoklostersamlingen, folio n:o 51.¹⁾

Vij Gustaff *etc.* gøre vitterligitt, att vij aff synnerlige
gunst och nåde, så och för huldskapp, troskap och väl-
villighet, som thenne oss elskeligh troo mann och secrete

¹⁾ »I Crakavo af copijrt aff migh Jahann Gyllenstiärna denn 8 Martij
anno 1606», enligt anteckning i slutet.

rådth, her Peder Bradhe till Ribboholm, oss och vårtt rijke Sverige här till dagz troligenn giordt och bevist haffver och änn yttermere här effter göre och bevise må och kann, haffve unndtt och giffvidt, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och giffve honom och hans effterkomende ärrffvinger till evärdelige ägo enn vår och cronones tomtt udi vår köpstadt Vastena opå länge gathenn och sunnen ifrå Effverdt guldsmedhtz och Mickell Peder-sons gårder, näst västen ifrån Måns Larsons gårdh, medh ett lithedt steenus, liggendes på same tomtt och utt medh same längegate, som i gammell tijdh hafver lydt the fattiges siuckestuffve och kyrke till och nu platt i ödhe och förfalledt är, så att the fattige slätt ingen fördell eller proficht ther aff haffve, icke heller haffve rådth eller förnöden är att upbygge, effter the nu medt ett lägligitt och välbygd spettall (Gudh thes låff) försedde och försörgde äre, och holler för:ne stenhuss och tomtt udi bredden uth medt längegaten fyretije sex alner och längdenn utt medt tvergaten och tvertt ifrå för:ne Mans Larsons gårdh nijetije fyre alner etc. Hvarföre affhände vij oss och cronone för:ne stenhuss och tomtt och til-ägne them för:ne her Peder Brade, hans barn och effterkomende ärrffvinger, medt huss och grundh, som the nu äre, så att för:ne her Peder same huss och grundh effter sijn egen vilie sig och sine effterkomende ärrffvinger till nytte, gode och gangn byggie, förbättre och till evärdelige ägo niuthe, bruke och beholle må och skall etc. Biude förthenskuldh våre fougter, befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the icke i någon måtte för:ne her Peder eller hans effterkomende ärrffvingher här emott hijnder, platze eller förfång göre, vedt vår ogunst. Och thes till visso late vij hängie vårtt secret här neden under, som giffvet är udi Vastena prima Aprilis anno tusende fem hundrede femtije på thet fempthe.

Vadstena den 2 April.

Till Olof Stake angående upprättelse för Claes Trädgårdsmästare på hans sons mördare.

Efter det skadade originalet i RA. (förr i Brokinds arkiv).

Vår g[unst tilförende etc. Skall thu vethe, Oluff Stake,] att thenne [brefvissere, Claes¹⁾ Trädgårdsmästare] haffver var[it här hos oss och klage]vijsz giffvidt t[illkänne, att hans sonn är] i hiälslagen utaff en [person, benempd Oluff] Pedersonn i Hegvigh [men icke än]nu kunnedt bekomme på [honom något straff och för]thenskuldh utaff osz på thet ödmiukeligeste begäredt, att vij honum medh vår förscriffit gunsteligen hielpe ville, att förbemälte mandråpere motthe stå honum till lagh och rätte, hvilkedt vij honum på rätvisenes vägne icke viste eller kunde vägre. Hvarföre biude vij tich, Oluff Stake, att thu förbe:te Claes behielkelig vare skalt till all then deell, som han för:ne Oluff Pedersonn effther lagen kan haffve till att thale, och synnerligen att han steller honum till fridz för thet oredeelige mordh eller mandråp, som han opå hans fatige sonn haffver bedriffvit, opå thet vij frandelis medh samme clagemåll icke skole bliffve bekymbrede. Ther thu fulkommeligen vest tich effther rätte. Datum Vadstena 2 Aprilis anno etc. 55.

Utanskrift: Till osz elskelig vår tro tjänere och fougte udi Vermelandh Oluff Stake etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

¹⁾ I Prothocollon etc. kallas han Lucas.

Vadstena den 3 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående Tofta[holms] gårds användande för ett ifrågasatt fäste.

Riksregistr. 1555, fol. 48 v.

Vår synnerlig gunst och nådhe tilförende etc. Käre her Göstaff, som I utaff vår förre schriffvelse och elliest aff vårt samtall medh edher, then tijd I senest här uppe hoss oss våre, nogsampt förnummet haffve, att oss och rijket ligger ther stor macht opå, att vij mätthe haffve någon befast värn ther nidre vid gräntzen etc., så såge vij gärne, käre här Göstaff, att I vele oss uplathe för et skälligt viderlag Tofftha gård til samme befastningh, um eliest then platz ther til beläglig är, och um I oss samme gard för edre lägenheter icke väll uplathe kunne, I vele dhå oss upsöke en annen beläglig platz, ther vij för:ne värn eller befastning beqvemligeste kunne lathe uprätthe. Therutinnan I göre thet oss liufft och behageligt är. Eder Gudh befallendis. Datum Vadstena 3 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 5 April.

Öppet bref till menige man i Dals och Lysings härad angående en sammankomst inför konungen i Vadstena.

Riksregistr. 1555, fol. 49.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, våre och cronenes skattskyldige böndher och dannemän alle, som bygge och bo udi Lysningz och Dals häredher, vår gunst tilförende, och giffve eder dannemän här med tilkänne, att oss är förekommet, thet vår fogthe Arffvid Nielsson skall haffve kalled edher til hope på nästkommende lögerdag til tingz vid edhers tre marcher. Så effther man på thenne tijd

um åhret icke pläger holle någit lageting med almogen, vethe vij icke hvad orsack han kan haffve til sådane tingxstempne. Hvarföre åhr vår vilie, att I dannemän giffve edher hiit til oss, medan vij här i Vadzstena stadde äre, som haffve någre vichtige clakemåll emod hvem thet hålst vare kan, dhå skal eder viderfares så mykett som I kunne finnes haffve skäll och rätt til. Doch um för:ne Arffvid Nielson eder um någet timber tilsägendis varder, är vår vilie, att I lathe befinne eder vällvillige samme tijmber att framföre. Ther I dannemän måge vethe eder effther rättthe. Datum Vastena 5 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 5 April.

Till Erik Håkansson angående en holsteinsk adelsman, angående den pågående styckgjutningen, om bryggandet af mjöd och om en vintappare från Danzig.

Riksregistr. 1555, fol. 50.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommit tin schriffvelse, Erick Håkenson, och hvad thenn holsteske ädelman belanger, är vår vilie, att thu lather honum drage aff riket, hvart honum synes; doch må thu förordne nogen förtrogen karll medh honum in til gräntzen, som haffver acht opå, huru han siig förholler i vägen både medh tall och gärningar, såsom thin schriffvelse vijdere ther um förmälder, så att han icke må haffve tilfalle borge eller läne aff våre undersåther, ther han framdrager, så myket honum synes, som hans sedvane vare pläger etc.

Thet skrin thu hiit til oss förskickede är icke thet rättthe skrin, som vij menthe att thet vare skulle etc.

Videre effther Gilius mykit fördröger medh siit arbethe, kunne vij icke allenast lithe opå hans arbethe och tilsägelse, utan vele, at thu med Bencht byssegither och

the andre ther i staden förhandle skalt, att the och holle opå att giuthe the stycker, som thu vest oss tianlige vare etc.

Then miöd thu schriffver um och begärer vethe, um vij vele haffve någet mere bländet, än som bländet är aff then $\frac{1}{2}$ läst honning, så är vår vilie, att thu lather än nu mere blände, som är en halff läst honningh til godh blanck miöd, och må thu vare förtäncht haffve god tillsynn, att han bliffver någet starck, så att han kan bliffve beliggendis en tiid lång ofördärfvat; item att han bekommer och en god smack etc.

Till thet siisthe är vår villie och alffvarlig befallning, att thu oförsumeligen förskicker til oss then vintappere, som Lasse Pryss ifrå Danske hiit in i riket i höstes förskaffede; vethendes tiig här effther rättthe. Datum Vadstena 5 Aprilis [1555].

Vadstena den 6 April.

Öppet bref angående Ljungarums, Sanda och Järstorps socknars sammanslagning med Jönköpings stadsförsamling till ett prästgäll.

Riksregistr. 1555, fol. 51.

Vij Gustaff etc. göre vittherligit, att effther vij udi sanningh förnummet haffve, att sochnebönderne udi thesse effther:ne tre små sochner udi Tvetå härredt, nemplige Liungrum, Sanda och Järnstorp, ligge så när hart in til Jeneköpingh, att the ju så väll och lätteligen kunne komme tit til messe, prädiken och all anner christelig tidegärdh ther holles, som till för:ne theris sochnekyrker, så och effther kirken i Jeneköping är myket fördärfved och ilde faren, så att hon behöffver stor hielp och undsättningh til att bygges och förbätres, dherföre haffve vij aff synnerliig gunsth och nåde unt och efftherlatid,

som vij och nu med thette vårtt öpne breff unne och efftherlathe, att för:te tre kirkesochner Liungerum, Sanda och Järnstorp skole effther thenne dag ligge til sochne-lag in til för:ne Jeneköpinghx prästeboll och kirke etc. Hvarföre biude vij edher våre undersåther, som ij för:ne tre sochner bygge och bo, att I effther thenne dag göre eder tiende, offer, likstol och all anner rättighet, som I eder kirkepräst och sochnekyrke årliige plichtige och skyldige äre ut at göre, in til för:ne kirkeprest i Jäneköping och bykyrke etc., förbiudendis tesligeste, att ingen tijdegårdh effther thenne dag vid någon aff för:ne tre kyrker holles skall, så frampt kirkeprästenn och sochnebönderne ther sammestädz vele unvijske vår ogunsth; ther våre befalningsmen och fogter vele haffve acht och tilsyn med etc.

Vij haffve och så gunsteligen unt och efftherlatid, at the andre två sochner, nemplige Barnetorp och Månsetorp, skole effther thenne dag bliffve liggendis under för:te Jeneköpingx pastoria med like vilkor och besked, som the tilförende ther under legat haffve; ther våre befalningsmen och fogter måge och så vethe siig effther rättthe. Datum Vastena 6 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 8 April.

Till Hans Larsson angående borgläger på Helsingfors gård.

Riksregistr. 1555, fol. 52 v.

Vår gunsth tilförende etc. Tiig förtäncker väll, Hans Larsonn, att thu besvärede tiig then tiid thu senest hoss oss var udi Vesterårs, thet udi thin befalning icke väll belägligit är att holle ther något borgelege. Så effther som alle lägenheter siig nu tildrage, synes oss mycket aff nöden vare, att ther bliffve någre hesther udi borgelege beliggendis. Är förthenskuld vår vilie och befalning,

att thu skallt vinlägge tigg att förskaffe ther äng til thet mästhe thu kant åstادت komme, och må thu vare för-tänckt, att vij visseligen vele haffve ther någre udi borgelege beliggendis för många orsaker skuldh, som thu endelis sielff väll betäncke kan etc. Therföre är [vår] villie, att thu her utinnan ingen försumelse tage skalt, så framt oss skal skee thet liufft och behageligt är. Ther thu vest tig effther rätte. Datum Vastena 8 Aprilis [1555].

Vadstena den 8 April.

Till fru Kristina [Nilsdotter (Gyllenstjerna)] angående den tvistiga arfsrätten till åtskilliga gårdar och en qvarn.

Efter originalkonceptet i RA. Jfr Riksregistr. 1555, fol. 53.

Gustaff etc. Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij haffve förstått eders schriffvelse, käre fru Chirstin, att edhers moderbroder, her Knut Eskelsson, tillåate skulle eders framlijdne herre, salige her Sten, att löse the två gårdar i Viesten igen ifrå fru Margareta på Vijck etc. Så tyckes oss, att thet tael bäär icke aldelis lijcht effter sanningen, att skulle her Knut Eskelsson effterlate her Sten the godtz till lösn, dhå kunne ju icke fru Margarete på Vijck att bruke them udi sitt testemente under spet-talen, som breffven förmälde, uten her Johan Tursson haffver them vederkändz, seden Västerårs recess giordt bleff, och thet bäär lichere effter sanningen, såsom och i sanningen är. Käre fru Chirstin, ändoch her Knut Eskelsson (Gud hans siell nåde) var eders moderbroder och är eder så när skyld, haffver doch hvarcken han eller I någon rätt till samme godtz effter lagen, uten böör ju brystarff gå till och backarff frå. Udi liche måtte haffve I och så bekommet Tumbo qvern, ther I doch hvarcken lag, rett eller bevijs till haffve. Så vore förthenskuld,

käre fru Chirstin, vår begären, at I vele haffve oss med thenne trätte förschonet, effter vij vethe emellem Gud och oss icke haffve ifrå eder med orette så gott som en penning kan vare värdt. Ytterligere om thett skiffte, som I och schriffve etc., så äre the parter än nu tilstädes, hvilcke vij nu haffve utscriffve latijd och eder her med tilhonde skicke, försee oss, att I haffve fått på eders partt så myckit, som eders lott haffver kunnett tilfalle, thet vij och icke annat aff vethe. The gårder i Slunsta¹⁾ böör eder intet haffve, effter såsom vij haffve besedt registren, män the andre gårder I röre om, som eder tillagde äre och her Peder Brae och her Birge Nilsson eder förhålle, haffve vij nu talet her Birge ther om till, att han eder samme godz schulle fölie lathe, doch opå thet vij ene reesse med thenne trätte förschonede bliffve motte, såge vij gärne, at I sielffve tilstädes vare vilde, när her Peder och her Birge hoss oss stadde vore, att man dhå en ändelig ände och beslutt med samme skiffte göre motte, effter eders son Svantte vett intet ther om, uten haffver altijd skotzmåll in till eder. Så vethe I och väll, käre fru Chirstin, att eders salige moder fru Sigrid gick ju udi fult skeffte med vår salige moders syskenne. Hade hon udi lijche motte latijd samme vår salige moder och hennes syskenne bleffvet lottagne med then annen kullen, effter som thet sig med rette borde, dhå hade thenne trätte intet varit behoff. Och ändoch vij her om vore offte hoss fru Sigrid på Venegarn (som eder väll drager til minnes) och begärede, att hon ther med en ende göre vilde, thet hon oss dhå väll loffvede och tilsade, bleff ther doch intet vijdere tilgiordt, icke heller motte vij dhå bekomme aff henne någon viss berättelse um hennes egne fädernes och mödernes godz. Therutinnan vij befinne oss än nu vare besvärede. Datum Vastena 8 Aprilis anno etc. 55.

¹⁾ I registr. står Siölunda.

Vadstena den 8 April.

Öppet bref för nunnorna i Vadstena kloster med bekräftelse på årligt underhåll.

Riksregistr. 1555, fol. 54 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sverges reform- och kyrkohist. under kon. Gustaf I, Bd 2, H. 2 (1845): s. 385—388. En annan afskrift (bl. k. bref i KA.) är dat. den 3 april.

Vij Gustaff *etc.* göre vittherliigit, att effther systher Chatherina Benedicti abbadisse medh the andre conventzsystemene udi Vadzstena closter haffve ödmiukeligen latiud oss förstå, att the partzeler vij för någre åhr them nådeligen haffve unt och efftherlatit til theris årlige förtäringh och uppehälle, bliffver them aff någre våre fogther och befalningsmen, som the partzeler haffve hafft i händer och them leffverere skulle, förholdne och undertijden affkortede, för then orsack att systemene icke haffve varit försedde med vårt egiit breff och förseglingh opå samme nådige underhold *etc.*, hvarföre vij nu på nytt haffve gunsteligen unt och efftherlatid och nu med thette vårt öpne breff unne och efftherlathe, at för:ne abbadissen och conventz systemene i Vastena måge och skole här effther, oss till en behagelig tijd, sich till föde och uppehälle årligen anamme och upbäre aff thesse här effther förtegnede våre fogter och befalningxmen thesse effter:ne partzeler, som först är:

Aff vår fogthe på Vadzstena slott

Tortt nöthe kött	10 oxefall
Flask	2 skippunth
Finske gädder	1 skippunth.

Aff vår fogte på Ståkeborgh

Strömingh	2 ¹ / ₂ läst
Krampe siil	12 tunnor
Siälspech	12 [L]æ

Skäriegädder	8 [L]æ
Salt åll	3 tunnor
Törre {	
abbor	
mörther	2 skippundht.
braxn	

Aff vår herredtz fogte och lanbo fogte udi Dals och
Lyssninx härädh

Penningar	300 mark ortuger
Korn	12 läster
Rug	2 lester
Smör	12 tunnor
Får och låmb	122 stycker
Höns	250 stycker
Dagxvärke til clösters ladegård	200.

Item aff vår fogthe udi Östre och Upvidinge häredh
Oxar
 50 stycker. |

Aff vår köpman i Norköpingh

Järnn	1 fat 3 hundrade
Humble	3 ¹ / ₂ skippundht
Grofft salt	11 tunnor
Grant salt	1 tunna
Salt lax	4 tunnor.

Aff vår fogthe på Motala

Tör åll	20 [L]æ
Spike lax	50 stycker

En rese i hvarije 8 eller 14 dager någit aff krosit
eller inmathen ifrå laxafisket i Motala;

Item ett strö til rödinge fisket under enn öö ij Vä-
ther, benempd Fiukön, så länge rödinge fijsket står upå.

Aff fogten på Ölandh

Torsk	2 lester
Spitfisk	2000.

Biudendis förthenskuld förbe:te fogther och befallningsmän, att the lathe för:ne systrer ij Vadzstena closter bekomme thesse förbe:te partzeler i rätthen tiidh um året hiit in till clöstredh utan vjrdere skåådmåll och förhalning etc. Ther hvar och en aff eder sig effther rätte haffve måge, så frampt I vele göre thet oss liufft är etc. Datum 8 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 8 April.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående spanmålsförsäljningen i Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 56. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 206—207.

Vår gunsth tilförende etc. Oss är til vitthendis vordit, att thenn spannemål vij haffve medh stor umkost och taringh latid före till Finlandh bliffver ther i landit mykith långsampt förytret, utaff then orsach förnämpligeste att the borgere i Åbo söke mere theris egen nytte och fördeel ther egenom än vårt gagn och bestha, i så måthe at the ile och fördröge thet längste the kunne att köpe samme spannemål udi thet förhop, att the skole kunne bekomme honum för ringere köp och sedan förytren ibland bönderne sig till större proficht til thet dyresthe, ändoch oss synes, att tunnen på samme spannemåll är icke dyrtt satt, effther hon och här i Sverige så mycket gälder, nämplig tre mark örtuger etc. Är förthenskuld vår vilie och alffvarlig befallning, att thu skalt haffve här udinnen ett nögere inseende, att för:ne spannemåll icke mätthe bliffve ther länge beliggende och fördärffves, uthan med thet förste til penningar förytradt, och må thu öfveranthvarda borgemestere och råd udi för:te Åbo tiuge eller trettijo läster utaff samme spannemål eller så myket, som the kunne förytre, att the honum

oss till gode förytre ibland borgerne ther i Åbo och bönderne ther näst um kring och göre oss en klar och beskedelig räkenskap therföre udi vår cammer etc.

Vijdere effther många iblandh then meninge man finnes, som plat ingen rådth heller macht haffve til att köpe siig någon spannemål, så opå thet att the moghe bekomme någon lifzfördran, och att åkeren nu på för-åhret måtthe bliffve täste bättre såddher, haffve vij för någon tiid latid schriffve M. Michel och capitlet til i Åbo och nådeligen efftherlatid, att the måge anamme en deel utaff thett söloff, som finnes i kyrkerne ther i landit, och köpe ther spannemål före och udi så måthe komme the fattige hussarme til någon hielp och undsätningh, hvilket, at än nu så skee måtthe, är vår vilie, att thu ett flitigt och nöge upseende ther medh haffve skalt; ther thu vest tig effther rätte etc. Datum Vastena 8 Aprilis [1555].

Vadstena den 9 April.

Till Axel Eriksson [Bielke] angående anskaffandet af lämpliga ämnessvenner i rörsmedsyrket samt om förfärdigandet af så många skjutvapen och stålågar, som kunde åstadkommas.

Riksregistr. 1555, fol. 51 v.

Vår synnerliig gunst tilförende etc. Vij giffve eder tilkänne, käre Axell, att vij, effther som tidzens lägenheter siig nu tildrage, til rigsens gagn och bästa mykit behoff haffve duglige rörsmeder och stalbugesmeder etc. Är förthenskund vår vilie och begären, att I vele förskaffe oss til Stocholm utaff eders förläning eller eliest, hvar I them bekomme kunne, någre skickelige unge personer, som kunne hielpe the andre våre smedher och läre utaff them samme konsthen. Äre och någre be-

sithne, som udi samme konst tilførende väll öffvede och brukede äre, dhå see vij gärne, att I vele fordre hoss them, att the befithte siig göre the mästhe rör och stålbuger till vårt behoff, som the kunne åstad komme; härutinnan I göre thet oss liufft och behageligt ähr. Eder Gud befallendis. Datum Vastena 9 Aprilis anno etc. 55.

Samme mening til Jacop Turson.

Vadstena den 9 April.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående försnillningar vid tullen i Åbo och om adelns köpslagan med ut- och inländska handelsmän.

Riksregistr. 1555, fol. 57. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 207—208.

Vår gunst etc. Oss är til vitthendis vordiit, Simon Thomeson, att then tulschriffvere ther är ij Åbo skal siig icke aldels troligen och rättvisligen emodt oss haffve förhollit, i så mätthe att han skall haffve undenstungit någit aff then thull han på våre vägne upborit haffver. Samalunde skal han och haffve betungat borgerne ther i Åbo medh en ny thull, som ingestädz här i rikkit är plägsedh att udgöres och ther utaff icke heller någhen rekenskap udi vår ränthe cammer giordt etc. Är förthenskund vår vilie och allffvarlig befalningh, att thu här um flitheligen ransake skalt och oss sedan alle legenheter ther um förständigige. Vi vele och, att thu medh thet förste skalt förskicke til oss för:ne tulschriffvere väll förvared etc.

Vijdere må thu och vare förtäncht att handle medh adelen udi thin befalningh och andre, som komme til Åbo medh theris varer ther i landit, synnerligen med the tyske kiöpsväner, effther som ordinantien förmälder, så frampt the vele icke haffve förbrutit theris godz, doch

måge the inbördis, som är med inrikes köpmän, handle och köpslage, som the bästh kunne förene sig um köpit. Thet samme skal och föreholles the tyske köpsväner, att the inthet köpslage medh adelen heller andre, uthan som ordinantien förmälder. Ther thu vest tiig effther rätte. Datum Vastena 9 Aprilis [1555].

Vadstena den 10 April.

Till Erik Håkansson angående utrustningen af ett antal fartyg.

Riksregistr. 1555, fol. 57 v.

Vår gunsth etc. Är vår vilie och befallningh, Erick Håkonson, att thu lather med thet aller förste tilpynthe Västrevicks barken, Långe Barken, Soldanen, Morianen medh otthe eller tijo andre galleijder, latendis på samme skepen komme gode, starke och vällförvarede skått, tesligeste lodh, kruth och all annen tilbehöringer, som opå sådane skep förnöden vare vill, så att the alldelis ligge vederrede, hvadh tijd och stund man haffver them behoff att bruke etc.

Videre är och vår vilie, att thu skalt oss med thet förste förständigige um the nije håper, som vij opå then nye fansun haffve bygge latid, som thu tilförende vår mening um för:ne håper förnummet haffver, giffvendis oss oförsumeligen tilkänne, um samme håper bygde äre, heller huru ther um bestält är etc.

Till thett siste är vår vilie och befallning, att thu skallt lathe tilfärdige och tilrede någre skuther eller skip, som man kan lathe förskicke någon spannemåll medh til Viborg på sommeren. Ther thu vest tig effther rätte etc. Datum Vadstena 10 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 11 April.

Till utvald konung Erik och hertig Johan om ryssarnes infall i Viborgs län och om iordningställandet af de grafvårdar, som voro afsedda för konungens två första gemåler.

Riksregistr. 1555, fol. 58 v. Förut tryckt (utom sista stycket) af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 214—217.

Vår faderlig gunst och kärlige helsen med Gudh almectigeste alltid tilförende etc. Vij haffve bekommit eders schriffvelse, käre söner, medh the finske breff I oss tilhonde skickede, och ther aff förnummet, at rysserne haffve åther fallit hiit in öffver gräntzen, ändoch Gud skee priiss the finge ther föge framgångh, utan måtte vike in i theris land igen, ther the siig nu på nytt igen förstärke skole, och begäre I förthenskuld vethe hvadh oss synes til then sack göres skal etc. Ther opå kunne vij vår mening edher icke förholle, som och nog tilbetroendis theris acht och upsått vare videre att öffverfalle och angripe then landzänden och synnerliig Viborgx län, hvar the icke thäss stätligere modstond förhänden at vare förnimendes varde. Så och effther emellem Viborgz länn och the andre thu slotz län i Ryszlandh, Nöteborg och Kåxholm, ingen synnerlig älf eller något annedt, som them kan förmene att drage hiit in öffver gräntzen förhänden är, ändoch Henrick Claesson och Simon Tomeson giffve sakenn annerlunde före i theris breff, nämplige att rysserne skole ingen fördell kunne haffve ther ij landet, sedan bartt bliffver och beckene begynne rinne, utan att 100 utaff vårt folck skole mere kunne utträtthe än 1000 rysser; så ändoch vij icke fullleligen vethe kunne, huru ther um vare kan, så synes oss doch likeväll gått och rådeligit vare, att the förstärke siig i then landzänden thet ytherste them mögeligit vare kan, och lathe thet

mäste aff theris folck drage up emodt gräntzen, som the kunne affsted komme, haffvendis medh sig the nödhtorffter medh fettalie och anned, som ther till hörer, så att the kunne gøre fienderne affbräck och nederlag, hvar så för nöden är, hvilket I och vele schriffve them till, och att the vele rätte sig i sådane krigxhandlinger effther the schrifftelige och muntlige undervisningar, som vij haffve giffvit Claes Christiernson tijt utöffver med sig, aff hvilken undervisningh vij skicke eder här innelucht en copie, opå thett I måge see och förnimme, huru våre meninger ther um varit haffve. I vele tesligeste lathe schriffve the finske fogther till, att the befith sig och så skicke thet mästhe folck, fetalie och andre nödhtorffter tit emod gräntzen, som the kunne åstad komme etc.

Så är oss thet och någät siälsind, att Mäns Nielson och the andre, som hit nu schreffvit haffve, beröre um ryssernes infall någit olike. En part schriffve them infalne vare medh 4 och somme med 3 hoper, tesliigest att the haffve haftt trettijo veldige feniker och tre kvarther sijlke ij hvar fenicke etc. Så kunne vij icke fullleigen vethe hvadh theris mening ther medh varit haffver, anthen att the icke achte hvad the schriffve, eller um thet skall vare theris spott emot rydsjerne, hvilket föge behoff våre, effther the pläge icke före någre store feniker i marken utan elliest thäss mere folck. Är förthenskuld vår begären, at I nu medt thet försthe vele förskicke en trogen och förständig man tit utöffver, som än nu granneligenn förfare och utspäne mätthe alle lägenheter, eller um thet niderlag medh rysserne haffver varit, som the schriffve, så och huru rysserne nu i midlertijd haffve tagetth sakenn före, och huru vårt folck skicke sig ther till emott värn och alle andre legligheter, och sedan oförsumelig medh svar och besked ville skynde siig heller och schriffve hit tilbake igen etc.

Vårtt betänckende är och så, att tijt utöffver medh förste öpet vatnet the meste rör och stålbuger, som förhonden är, förskickes mätthe och videre lathe förhandle med the rörsmider och stålbuger smeder, ehvar the bruke theris hand värke ther i Upland, Helsingeland heller annerstedz, att the vele och flux skynde siig medh theris arbethe, så thet mätthe haffve någon fortgång, och ther them fattes rörplåther eller ställ, att I vele lathe beställe medh fogterne, att the mätthe bekomme then dell the behöffve till sådane theris arbetis förfordringh. Vij haffve och så nu latid schriffve Axel Erichson och Jacop Turson til, att the skole medh thet förste förskaffe här ifrå Östergylland någre, som någett lärtt haffve medt thet stålbuger smiide, opå thett the mätthe hielpe the stålbuger smiider ther uppe äre, och arbetett thäss bättre förfordratt bleffve, så att the mätthe lære samme handevärke någett fardigere, än the här nidre lärtt haffve etc.

Käre söner, som edher nog vittherligit är och vij offthe umtaledh haffve, att begge våre käre framlidne hustruers, edre käre moders lijk stå än nu offvan jordh, så känne Gud thett är oss emodt, kunne doch inthett mere göre til saken, än vij giortt haffve. Derföre bidie och förmane vij eder, att I vele tänke ther någett allfvarligenn till och så laget, att the icke längre mätthe bliffve ståendis, som nu skeer, och hvar medh theris graffver aff the stenhuggere för mykit fördröies vil, att man låthe dhå heller giuthe samme graffver renligen i kopper, och försee oss, att then Gilius byssegiutere ther till någett rättskaffet sett finne skulle, när man ther um medh honum allfvarligen handle och berådslå ville. Eder Gud befalendis etc. Datum Vadstena 11 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 11 April.

Till Johan Turesson [Tre rosor] angående hans tjänares framfart i Kila socken och annorstädes samt om den utländska handeln.

Riksregistr. 1555, fol. 61. Delvis tryckt af A. A. von Stiernman i Samling af K. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 132, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 208—210.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Wij haffve bekommit och förstått eders schriffvelse, käre her Johan, ther utinnen I giffve tilkänne, at her Svanthe haffver schriffvit eder på våre vegne til um någre eders tjänere, som siig otillbörligen skole haffve förhollit etc. Så kunne wij oss icke väll förinnere, när wij för:ne her Svanthe haffve befaleadt edher på våre vägne um sådant att tillschriffve, andoch oss är väll til vittendis vordit, att någre utaff eders tjänere skole för någon tiid sedan haffve oförrettetd våre fiskere udi Kila sochn etc.

Tesliigest kan eder icke heller alldelis ovitterligt vare, käre här Johan, att edre fogter och andre edre tjänere haffve mykett här til dagz haft för en ondh sedvane, att the vele pocke och öfverfalle våre fattige landhbönder och andre, ther them tilfäledt ther til eliest någre lunde giffves kan. Se wij förthenskuld gärne, att I vele haffve herudinnen ett flitigt och nöge upseende, att sådant måtte haffves fördrag.

Vijdere som I schriffve och begäre, att wij gunstligen vele efftherlathe, thett eders skuthe motthe bliffve frachtet til Lubeck, och att I någett godz ther in opå medh förskicke mätthe til att förskaffe edher vijnn och annedh, som til eders sons bröllop kan tjänligt vare etc., så käre her Johan, kunne wij väll lijde, att edher bliffver sådant efftherlatid, när I eliest vele så kööpslage och handle medh the främmende, att thett våre menige riket

så väll som eder siälffve icke til skade, thy vij kunne eder, käre här Johan, sanningen icke förholle, att oss är tilkännegiffvit, thet I pläge giffve allt förmykit gott kööp på edre varer och selije them the tyske kööpsväner föge annerledis, än som man köper them här inbördis, like som I hade mere utaff att tage än andre, eller att I edert icke så väll behoff hade, som vij vårt. Samelunde förtäncker eder och väll, att vij haffve oss offthe besvärett um then olike kööpmandzhandel her i rikkit skeer, i så måtte att vij haffve ett synnerligit sätt att kööpslage medh the främmendhe och annedh the utaff adelen och ett särdelis kööpmennen här i rikkit, hvilkit doch ingelunde ske borde, thy effther vij bygge och boo alle udi ett konunge rijke och bruke alle Sverigis lag, så våre thett christeligit och rättvisligit, thesliges menighe rikkit til stor nytte och fördell, att vij och brukede alle ett seet till att kööpslage, såsom udi andre konungerijker och furstendömer skee pläger, haffve förthenskuld offthe befiitet oss, at både riidderskapet och kiöpmennen här i rikkit måtte sällie och förytre theris varer, like som vij våre egne varer sällie lathe, opå thet kööpiit öffver allt måtthe vare like, än doch vij föge förbättring än nu haffve förnummet. Är förthenskuld vår vilie och begären, att I, käre her Johan, vele än nu både rätte edher siälffve her udinnen och tesliges handle med borgerne ther i Nyköping, samelunde medh adelen, prästmän och andre ther i eders förläning, som köpenskap bruke och någre varer haffve att sällie, att the skole förtänckte vare sällie theris varer, like som vij lathe våre kööpmän sällie våre egne varer, så frampt sådane varer under cronen icke skole förfaldne bliffve, eehvem the tilhöre, och sände vij eder här innelucht ett register, huru våre varer skole bliffve här effther the främmede såldhe, thesliges och ett register um the udländske varur, huru the skole bliffve inköothe, effther hvilke I, käre her Johan, så och

the andre godemän och alle andre vethe eder effther rättthe. Och haffve vij nu sådane ordning um köpen- skapen lathid förschriffve til alle landzender här i rikkit, synnerligen til alle siöstæder, så att the alle endrächte- ligen thenne vår ordning holle skole, vid thet straff som förnämnt står etc. Datum Vastena 11 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 11 April.

*Taxor, efter hvilka inländska varor borde säljas till ut-
ländska köpmän och utländska varor af dem inköpas.*

Riksregistr. 1555, fol. 63. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Samling af K. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 133, samt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 210—214.

Ordinantie opå alle inlänske köpmans varur, hureledis the förytres skole the tydzske til kiöps etc. Uttgångne opå Vastena 11 Aprilis anno etc. 55.

Tunne smör	38 marc
Läst ossmundz järn	126 »
Skippundht stånge järn	22 »
» ställ	35 »
Tynne lax	26 »
Skippundht gädder	25 »
Fatt tränn	40 »
Skippundht siälspeck	30 »
» clar talgh	40 »
» sylthe talgh	30 »
» sur talg	30 »
» kökenfet	30 »
» isther	30 »
Decker gille elgzhuder	110 »
» unge elgzhuder	55 »

Decker törre oxehuder.....	40 marc
» saltet oxehuder.....	50 »
» kohuder.....	20 »
» unghnödzhuder.....	20 »
» fårskind.....	2 ¹ / ₂ »
» kalffskind.....	2 »
» siäleheder.....	10 »
» bocker.....	10 »
Tynne hvete.....	5 »
» rogh	}..... 4 »
» kornn	
» malt	

Ordinantie opå utlendske partzeler, huruledis the inköpes skole aff tydzske kiöpmänn, som före sijne varur her inn i rijkiit.

Alen thvehårig samet.....	8 marc
» gemeen sammet	7 marc och 6 »
» damask.....	4 marc
» sijden kammelot.....	3 »
» dubbelt tafftt.....	12 öre
» skelerett.....	10 »
» arnesk.....	5 ¹ / ₂ »
Stycke halff saijen.....	16 marc
» machieijer.....	15 »
» vilffögel.....	30 »
» setenij.....	11 »
» sindell.....	16 »
Pundh tåghen gulborder.....	12 »
» super fint intzegull.....	72 »
» thet är intzen.....	6 »
» sölftrådh.....	60 »
» thet är intzen.....	5 »

Beredt engelst

Udi ett stycke engelst längd skall vare 44 alne	
Et stycke gott beredt engelst för..	130 marc
Et stycke medelmåthe engelst.....	100 »

Stammet

Et stycke	70 marc
Et stycke	63 »

Obered engelst

Et stycke gott engelst.....	85 marc
Et stycke middelmåte.....	75 »
Et stycke aff ringeste slag.....	70 »

Misnisk

Et stycke.....	65 marc
Et stycke.....	60 »

Bråbansk

Udi ett stycke bråbansk längd skall vare 42 alne	
Et stycke.....	70
Et stycke.....	65

Bockholisk

Et stycke.....	75 marc och 65 marc
----------------	---------------------

Hollisk kläde

Et stycke	70 marc och 65 marc
-----------------	---------------------

Mölnisk

Et stycke	55 och 50 marc
-----------------	----------------

Stendilisk

Ett stycke.....	28 marc och 26 marc
-----------------	---------------------

Kämblels

Et stycke.....	27 marc
----------------	---------

Dusenisk

Et stycke.....	24 marc
----------------	---------

Halff bhemisk

Ett stycke 13 marc

Westphelisk

Ett stycke 45 marc

Ett stycke 36 »

Spanneske bonett

Styckit $2\frac{1}{2}$ marc

Skerduck, stycke för 37 »

Camerduck 37 »

Hollandz lerefft

tilberedt

1 stycke 77 marc

1 » 68 »

1 » 58 »

1 » 43 »

1 » 30 »

1 » 29 »

1 » 28 »

1 » 27 »

1 » 25 »

1 » 24 »

En bred läreff

Bulthen till 7 marc, 6 marc

Buldagel

Alen 1 öre 18 däninger

Pecklingh

Groff peckling alnen 19 däninger

Barkede ryske oxehuder

Deckerit 30 marc

Sadler

Stycket 7 marc, 6 marc

Vin

Vin von Alekant åmen. 65 marc
 Åm rhensvin..... 32 » , 30 och 28 marc

Krydder

Pundh saffran..... 20 marc
 » canell 5¹/₂ »
 » muschathe..... 5¹/₂ »
 » näglike..... 5¹/₂ »
 » ingefär 2¹/₂ »
 » confecht..... 2 »
 » sucker carnarij.. 1 »
 1 ladeke sucker..... 1 » och 6 öre
 Pund pepar..... 3 »
 » sväsker..... 1¹/₂ öre
 » mandel 4 »
 » lagerbär..... 1 »
 » corinther..... 3 »
 » russin..... 1 »
 S[k]ippundht humble... 30 marc och 25 marc
 » grant salt 6 marc
 Tynne grofft saltt..... 2¹/₂ »
 S[k]ippundht hampe 30 » , 28 »
 » hampe blår 10 »
 » linblår..... 10 »
 Tynne tieru 1¹/₂ » .

Til these effter:ne bleff schriffvit um kiöp-
 ordinantzien effter thenne förschriffne tenoor til
 her Johan Tursson, mutatis mutandis

Her Göstaff Olsson	Esbiörn Pedersson
Her Johann Tursson	Niels Bijrgesson
Her Steen Ersson	Sven Bijrgesson
Her Svanthe Sture	Per Abiörnson
Her Bijrge Nielsson	Lass Jäpersson

Erick Hakonssonn
 Germundh Svenson
 Boo Olsson

Niels Tulson
 Sijmon Thomeson
 Måns Nielson.

Vadstena den 11 April.

Till Gustaf Fincke angående tillräckliga förråds samlande på de finska slotten och gårdarne för underhåll af större antal manskap.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok i Skoklostersamlingen. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 217—218.

Vår gunsth tilförende etc. Oss är tilkenne giffvidt, Göstaff, adh bode tu och the andre vore fougter po vore slott och gordher ther ij Findlandh, besvære edher adt holle flere hesther och folck, æn som I nu holle etc. Så effther tidzens legænheter sikh nu tilldraghe och begiffve, adh man uthi then landzende en hop hesther och dugeligt krigxfolck emott rydzerne årligh holle motthe, vele vij endelis och biude alvarlighe bode tigh och the andre vore fougter upo vore slott och gordher udi för:ne Findlandh, att I vinlegghe edher adt förskaffe edher nu med thet försthe bode höö, korn, haffre och annen nödtorffth, so adt upo hvar slott och gordh motthe holles so monge karler och hæsther med tiden, som thet register inneholder vij Claes Christersson senest giffvit haffve. Och mo tu och the andre fougter ther ij landhet væll leggie utaff the vintther tingh och andre onyttighe tæringher, som ær med then lændzmandz gordh, bolemantz gordh, som man hær till dagx hollid haffver, och anname all then ræntthe till slotthzens och gordhernes behoff, som utaff samme tingh falle plegher, hollendes same tingh om sommaren och icke om vinttren, dho man för sniö och ijss skuld icke væll nogre æghor syne kan etc. Herudinnan I eder beffite, effther som I tenckie k[unne] alsomstörste machth upo liggher. Datum Vastena 11 Aprilis etc. 5[5].

Vadstena den 16 April.

Till Jakob Henriksson [Hästesko] angående borglägren och om ett i Tyskland inköpt harnesk.

Riksregistr. 1555, fol. 66.

Vår gunsth tilförende etc. Som thu schriffver, Jacob Henrichson, och giffver tilkänne, att summan opå våre egne hester, som skole förlegges i borgeläge til våre slott och gårdar, sig icke högre reijser än til halfftrijdie hundrede etc., och kunne förthenskund icke så många nu i begynnelsen lägges til hvart slott och gårdh, som ordinantz registeret ther opå utgångit förmålder, så äre vij väll tilfrijdz, att thu förskicker samme våre hester umkringh till våre slott och gårdar, effther som thu kant betäncke rådth och empne vid hvar gård til höö och kornn vare kan, til thäss Gudh vill, att taled på hästerne siig mere föröker, hvilket vij försee oss innen en kortt tijdh väll skee kan, när man mere beffither sig, att hestestoden måtte bliffve föröket och förvidgat. Vij kunne och så lijde, att thu annammer till samme borgeläge the dugligeste skytthere och enspenner som finnes, såsom thu udi thin schriffvelse videre ther um förmålder.

Till thet andre, som thu lather förstå, att udi Finland skole och så vare belägligit att lathe göre ther en sådane ordinantz um borgeleges häster som här nu är etc., schall thu vethe, att vij medh Claes Christerson allerede ther um något beställt och handlet haffve, ändoch vij icke vethe, huru flijteliigen thet bliffver aff honum uträttedt etc.

Vijdere effther thu många stedz kunnog äst udi för:ne Finlandh, är vår vilie och befallningh, att thu skallt oss förständigige, hvar beste lägenheten kan finnes både udi Norfinlandh och Södrefinlandh, så och udi Cumogårdz

länn, Rasborgz länn och Tavastehuss länn, til någre gode ängier och beqvemlige orther att holle borgeläge, på thett vij än nu videre kunne lathe ther um beställe etc.

Um the harnisk thu schriffver, som Märthen Norman haffver beställt til vårt behoff i Brunswich, skall thu vethe, att vij vele lathe förhandle medh någre, som köppenskap bruke ther i Tyslandh, thet samme harnisk måtthe komme oss tilhände med thet förste etc. Vetendes tiig här effther rätte. Datum Vastena 16 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 18 April.

Till Herman Fleming angående skatteuppbörden i Tavastehus län samt om ärjemarkens användning och ett parti spannmåls afyttrande.

Riksregistr. 1555, fol. 67. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 217—218.

Vår gunsth etc. Som thu lather förstå, Hermen Flemingh, att vår årlige skatt ther udi Tavastehuss län icke bliffver upburen vid slottid, som annerstädz vid våre slot skee pläger, utan att ridfogterne upbäre samme skatt hvar udi siit fögderij, ther the haffve theris tilholdh, och att bönderne bliffve ther egenom mykit betungede, så kunne vij lide, är och vår vilie, att skatten skal bliffve här effther upburin vid slotten och inge annerstedz, och att ridfogtherne medh theris tjänere skole haffve theris tilhold och vistes her effter vid slottedt som andre våre tjänere och icke hoss bönderne emellen tingztiiderne etc.

Vijdere ändoch thu viidlöfftigt nogh giffver tilkänne um alle lägenheter, ther äre i äremarkena, och att vij skole större fördell kunne bekomme, när bönderne udi Tavastehuss län bruke samme äremarck som tilförende skedt är, än när alle the platzer udi äremarken besitne våre, som ligge under Tavastehus län; item att bönderne,

som för:ne äremarck tilförende brukede, bliffve mykit utarmede, hvar them icke bliffver efftherlatit att bruke samme äremark etc., så synnes oss doch fast mykit lickt vare, att thu medh samme thinn vidhlofflige schriffvelse föge annedt achter ther medh ut ath rättthe än then i sinnet haffver, som pläger skiutha til måls effther et heller thu skippund gädder etc. Thu beclager väll böndernes trånghmäll och nödhtorfft och mener doch i sanningh thin egen nytte och fördell ther medh, så mykit vij utaff samme thin schriffvelse kunne förmerke etc.

Till thett siisthe um then spannemåll thu schriffver, som Isaack Nielson skall haffve ther liggendis udi Tavastehus län, äre vij tilfrijdz, att samme spannemåll må bliffve ebland bönderne förtrytat, effther som tin schriffvelse ther um förmälder etc. Datum Vastena 18 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 18 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] och Per Brahe angående de föreslagna befestningarne mot danska gränsen, om förhållandena i Finland och konungens påtänkta resa dit, om spridandet af konungens mandat rörande hemmansbruket och om Arvid Claesson [Ugglas] utnämning till fogde i Sunnerbo.

Riksregistr. 1555, fol. 68.

Vår synnerlig gunsth tilförende etc. Käre her Göstaff, her Sten och her Peder Brae, som [*sic*] I utan tvill i hugkomme, i huredane måthe vij alltid och besynnerligenn nu, medan I våre her hoss [*oss*] ij Östregyllandh, udi egin kong:æ persone på thett fliteligeste oss mögeligit var haffve handlet och taled medh eder um någre våre och riigsens vordende ärender, och i bland andre besynnerligen um the lägligheter ut medh these danske grantzter,

att ther til någit alffvarligen och medh flitt tänckes måtte, på thet samme våre gräntzer någet bätther försedde och förstärkthe bliffve kunne, än the här til dagz varit haffve, särdelis för these orsaker skyld, att the danske effther theris gamle plägsed vele ju eesomoffthest gärne upväcke ebland almogen ther ut medh gräntzen någen ond sed, ther med the them til siig locke och be- drage kunne. Så är och vår almoge ther nidre under- tiden fast lätte siig att beväge lathe til thett, som til- äventyrs föge duger och theris egen skade vare kan, oan- seendis och så hvad skade eller någdell rijkit ther effther fölge motthe. Så driffve och the danske mykin fördärff- velig och olaglig köpenskap både i ene måthe och andre ther ibland våre undersåther ther vid gräntzen, genom hvilken the och så haffve allen fördelen och våre under- såther bliffve fördärffvede, föruthan flere andre farlig- heter och fördärff ther utaff förursakes, som genom vår siiste schriffvelse till eder någet videre ther um berördt bleff. För sådane och slike flere lägligheter skyldh haffver oss altid syntz rådeligit vare, som och än nu, att vij alle nu meden tijd är tänke någet alffvarligen til att förstärke våre gräntzer. Så kunne vij för vår persone intet bätther sätt, meddel eller lempe ther til betänke, utan som offthe tilförende sagt är, att vij förstärke oss medh gott och dugligit folck thett ytherste och bästa man kan, tesligest att någre flere befästningernåger städz ut med gräntzen, ther bäst och lägligeste våre, rijkit til gode upbygges motte, nu meden man haffver nogen fred medh våre gran- ner the danske. Ändoch att man föge til samme frijd sigh at förlathe eller beröme haffve kan, så mätthe man doch nyttien nu mädan man kan, ther man än ij någre saker skulle haffve någet tålemott medh them i hvad måthe lijdeligit vore, effther rijket haffver dogh många fiender både aff ryssen, the lybske och tileventyrs andre flere. Är förthenskund så nu som tilförende vårt råd och

trogne förmaningh, att I godemän vele, som I oss och loffved och tilsagt haffve, med thet allerförste tänke til att besichte någon läglig platz ther i Mark, Sunnerbo eller Kindh, opå hvilken någon god befästning företages och fuländes mätthe. Och kunne vij um sådane riigsens behöflige nöttorffter ingen annen ij the landzänder bruke eller tilschriffve i sådane saker, utan eder, som äre riigsens myndige ledemott, the ther medh landh och län ståttheligen försedde äre, haffve och så arff och egit gott och nogh etc. Vij vele och på våre sijde nästh Gudz hielp ingen flijt, möde eller arbethe spare til riigsens gagn och bästhe, ehvar vij kunne eller stadde äre. Giffve Gudh I gode män ville på eder sijde och så täncke ther något allffvarligen till, effther såsom saken kräffver och stor macht opå ligger, att så skee mätthe, och begäre [vij] än nu, att sådane beqvemelige platzer medh thet förste aff eder mätthe besichtede bliffve, och vij ther um förständigede, på thet vij och udi tijd mätthe förordne ther till the län och hvad andre nödtorffther, som till sådane befästningers förfordring behöffvelige vare vele.

Vij vele och icke förholle eder, gode män, att opå thet then landzänden Finlandh mätthe och så i någon mätthe better bliffve förseedt och förvaret än han nu varit haffver och så then fattige almoge ther i landit någon ythermere rättvise viderfares än undertiiden sker, så achte vij (näst Gudz hielp) medh thet förste i sommer giffve oss udi egin kong:e persone tit utöffver och ther ath skaffe och beställe um riigsens gagn och bästa thet ytherste vij kunne, ingen flit, möde eller arbethe therutöffver sparendes, som vij och försee oss, att I gode män varde och så på edre sijde beflithe eder troligen um riigsens gagn och beste i the landzänder I äre etc. Så vele vij icke heller dölie för eder, att rysserne haffve nu nyligen åther giort något angrep och infald in på riigsens gräntzer i Finlandh och medh brandt, mordh och

fiendliigh tiltastningh budit til att göre then landzände schade och affbräck, än doch Gud skee priiss the siig föge på marckneden förbättre haffve, thy the haffve fått hug och ther medh vijkit tilbake och in i theris landh igen; doch är tilförmodendes, att the varde siig åtther förstärkendis och vele ythermere försöke theris lycke, derföre och så storligen för nöden är, att Finlandh bliffver förstärket thett ytherste och bäste tilfalleddt någre lunde liide vill, och på thet I måge vethe, huru samme lägligheter medh rydzerne siig begiffvit haffve, sände vij eder här hoss någre copier aff the breff, som um samme handel oss nu tilschriffne äre, ther aff I alle umständer i the saker vijdere förnimmendes varde etc. Ändoch the schriffve någit olijke um ryssernes infall, en part schriffve medh fyre, en partt medh tre hoper indfaldne, och att the hafve 30 vellige fäneker och tre qvarther silke i hvar fänike, så kunne vij icke fulleligen vethe, um thet haffver varit theris skämptt eller alffvar, eller um the icke siälffve achte hvad the schriffve etc.

Vij lathe eder och så vethe, käre her Göstaff, att vij haffve nu latid uttgå någre våre öpne mandatz breff til någre landzänder här udi rijkit, besynnerligen ther vij förnimme, att almogen pläger så mykit tränge sig in opå hvar annen och ther medh klyffve cronenes hemer synde eller och tilegne siig mere jord och äger än the kunne väll besithie, fijke eller fare, som och myket skee pläger i Kindh, Mark, Synnerbo och Väsbo, som I och vijdere varde meningen förnimmendes aff samme öpne breff. Så sände vij nu edher här medh tilhonde samme vårt breff til Mark, Kind och Vesbo, nådeligen begärendis, att I vele lathe thet förkunne thet förste så lägligit vare vil och alffvarligen haffve almogen förmanet, att the och få rätte siig ther effther och fulfölge hvad vij them nu budit och befaledt haffve, så framt the vele och så unvike thet straff som ther um förmäldes.

Vij haffve och latid sättje Arffvid Claëson til vår fogte udi Synnerbo, ändoch vij icke fullleligen vethe, um han är ther någett dughlig till. Derföre begäre vij och, att I vele undertijden lathe haffve någet upseende med honum, huru han förholler och skicker sig och frandelis schriffve oss edher mening til um honum, och huru han beställer våre ärender ther nidre etc. Datum ut supra [Vastena 18 Aprilis anno etc. 55].

[Vadstena] den 19 April.

Öppet bref till alla landsändar angående hemmansbruken.

Riksregistr. 1555, fol. 71 v. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Samling af k. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 137—143.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude edher, oss elskelige, trogne undersåther, våre och cronones skattskyllige böndher, landboor och dannemän alle, som bygge och boo udi N. och N. herede, vår gunsth och nåde tilförende, och giffve edher, käre undersather, her medh nådeligen tilkänne, att effther vij udi sanningh haffve förstätt och förnummet hvadh rätte orsakerne äre, hvarföre en partt aff bönderne ibland then menige man dagligen ju mere och mere endeles försvagede och utarmede bliffve, så at the hvarken siig siälffve behiälpe, icke heller kunne göre oss och cronene (såsom theris rätte och aff Gudh tilförordnade öffverighet) theris skatt, skuld oc rättigheter, eller och preste[r]skapet, som äre theris åndelige lärefädre, theris tiende och andre utskyller, som the med rätthe och effther Gudz budh och Sveriigis beschriffne lag skyllige och plichtige äre etc.; och effther vij på vårt konungzlige ämbetis vägne äre skyllige Sverigis cronones och alles edhers skade och fördärff så mykit mögeligit ähr att förekomme och affvende, dherföre vele vij udi en god och trogen meningh eder faderligen här medh sådant tilkänne giffve

lathe, på thet I måge rätt läre vethe och besinne hvar utaff sådane cronenes och edhers egen skade och fattigdom sig förorsake. Och ther I, käre undersåther, vele fölge vårt faderlige råd och trogne förmaninger, så förhoppes oss, att I nästh Gudz hielp skole komme til näring och bärningh igen och sedan kunne göre then skat och anner rättighet ifrå eder, som eder medh rätte ägner och bör etc. Och förnimme vij, att sådane cronenes och edertt egit fördärf förorsaker siig till thet mästhe aff these thvenne stycker, först att en partt aff almogen vele slå under siig mere äger oc jordh än the kunne väll bestå, fijke eller fare etc., och til thet annedh att en part aff almogen vele tvärt um igen i somlige landzänder så många tränge siig in opå ett hemmen, att the sig ingelunde aff sådane hemmen alle näre och bärge kunne, mykit minne göre oss och cronene then rättighet ther aff, som the skyllige och plichtige äre etc. Opå these thvenne förne stycker skole I dannemän först och främst märke och vethe, att i förtijden haffver Sveriges rijke medh fast mere folck varit besittid och med åker, äng och all anner bruckning mykit mere förvidgat än thet nu är, såsom aff gamble cröneker och historier, så och gamble dijker, tompter och bolstäder nogsampt bevises kan. Ty Sverige och Finland (Gudh thäss loff) är så vilt begripit, att icke behoff är mykit söke eller clage effther utryme til åker, äng eller andre nyttige äger, när man eliest vill fliteligen arbethe och vinlägge sig att rödie och bruke, som och våre förfädre udi gammel tijd utan tvil giort haffve och förthenskund hafft theris gode näring och bärningh och giort then skat och rättighet väll ifrå siig, som them haffver bordt, så att her utaff kan nogsampt förmärkes, att folcket förökedes mykit på then tiid i rijkit, så at mäst alle the platzer och rhum våre bygde och besitne, som bygges och uptages kunne, alt in til thäss then meninge man begynthe misbruke

sådane Gudz gåffver medh många groffve och store synder, til thäss Gudh alzmechtigeste bleff förorsaked genom sin guddomelige rätthvise ath hemsöke och straffe våre förfäders misgerninger och hans helge budhordz öffverträdelse medh mænghe honde plåger och siukdomer, och särdelis med these tre namnkunnige plåger, som kalledis svarthe döden, dijgredöden och store döden, genom hvilke plåger och Gudz straff folkit her i rikket och i Finland på then tiid mere en thvädelerne uddöde, och ther egenom kom åther riket på sådant fall, att hvad som tilförende var uptagit och välbesittid i rikket, lades åther störste parthen öde igen, som nogh bevises kan aff thet som förbemält är. Så kan och hvar och en förnimme, att sedan folket i så måthe störste parthen utdöde våre, gaffz them, som effter leffde, stor tilfalle at tage til sig så myken jord igen, som them siälffve syntes och til äventyrs mere än the kunne haffve råd att bruke, fike eller fare, som och effther then tijdz läglighet väll stod till att lide, men nu sedan, Gudh thäss loff, att folkit här ij riket genom Gudz nådige tillatelse udi medler tijd sig åther fast föröked och förmeredt haffve, vill tiden och lägligheten icke tilstädie, att en bonde må eller skall haffve eller tilägne sig mere jordh eller äger, än som han kan vare väll fulsäthes opå, som nu en stor part göre, the ther vele tilägne siig in i skogerne och utmarkerne på alle sijder kring um siig til en mile vägh, thvå, tre, fyre eller mere, hvilket och besynnerligen myket sker på Dal och udi Värmeland, så at ingen må ther hoss them in på skogerne eller utmarkerne tage sig hemen eller bolstäder up, som i förtijden skedt är, utan nödges att tränge siig in på hvar annen, them siälffve och menige riket til stor skade. Så är och en slick ond sedvane upkommen, att en part [af] bönderne slå undher siig, somme medh köp och en part med arff och skiffte, all then måste jordh the kunne öffverkomme och fördärffve ther

med andre heman och göre doch cronone ther aff en ringe skatt, hvilkit altth Sverigis crone udi längden ingelunde udi så måthe vill stå til att lijde; tvert um så är och udi samme landzänder och besynnerligen udi alle Norlanden, på Dall, udi Värmeland och udi samme landzänder i Finlandh, så väll som flere stedz här i vårt rijke, en ond och fördärffvelig sedvane upkommen, ther utöffver mång fattig man bliffver så förarmedh och fördärffved, att han sig siälff hvarken näre eller bärge kan, mykit minne göre cronene then rättighet som hånne bör, nempelig i så måthe at fyre, sex, otte eller flere, och undertijden en hell slecht, vele alle tränge sig in opå ett hemmen och ingen vil lathe löse siig utt, utan mene, att the ingen annerstädz sig så väll behiälpe kunne, som ther the äre upfödde, och bliffve i så motte månge sköne cronones hemmen icke annerledis sunderkluffne, bytthe och parthede, än som mand udi arff andre lösörer, sölff, cleder, peninger och anned sådant utdele och skiffte pläger, och ändoch hemmenen i så måtte sunderkluffne bliffve, så sker doch cronone icke then rättighet aff them, som thet sich borde och Sverigis lag förmälde, ath ther sysken skilie sig ifrå hvar annen med disk och duck, dhå skole the och plichtige vare hvar för sig att drage cronones skatt och alle utskyller, thet doch icke heller sker. Så förorsaker sig och mykit ont och besvärigit ther aff, at så månge tränge siig in på it hemman, både medh svåre eder, mandrån och alle andre otalige laster och Gudz store förtörnelse, aff then orsack, att the haffve ingen gudzfruchtan. Så kan och icke heller them emellen någon godh semie eller kärleck vare, utan kijffve och trätthe så länge um cronones jordh och hemmen, att the på thet siste slå hvar annen ihjäll, och bliffver så Gudh alzmechtig ther egenom upvächt icke allenast att straffe them sådant bedriffve, utan och andre flere eller et helt landh för sådane misgerninger med hunger, pestelentzie och dyr tijdh och

andre sådane mar[g]fallelige plåger etc. Så kunne I, kære undersåther, utaff these förtalde orsaker siälffve nogsampt förnimme och förmärke, att hvarken cronen eller I siälffve aff sådant udi någer mätthe kunne förbättre eller förkoffrede bliffva, utan heller försvagat och i grundh fördärffvede. Så är och skett udi the gamble tijder för någre hundrede år, dhå som folckit her udi rijkit och så mykit förökedes, att landit them alle icke väll föde eller näre kunne; bleff dhå genom then öffrighett, som regerede, belevvet och samtyckt, som och then menige man theris gode samptycke ther til giffvit haffve, opå thet the icke ville tränge siig in opå hvar annen eller i så måthe fördärffve rijkit och siig siälffve inbördes, att en merkelig hop folk (som alle gamble historier och cröniker thett betyge) skulle drage här aff rijkit och söke beläglige landh och platzer, ther the sig näre, bärge och nidsättie kunde, som och skedde, att här aff rijkit drog på then tijd ett merkeliigit tal folck (som sig kallede the Göthers här), the ther droge genom allt Tyslandh och flere land och rijker och bedreffve många mannelige och dråpelige gärningar, in til thäss the komme in i Svizzerlandh ther the sig nidsatthe och än nu i dag besithne äre. The våre och i thet stycke visseligen mykit priss värde, effter the våre theris öffrighet i sådane stycker hörige och lydige och emot hvar annen här inbördes sådane ynnest och godvillighet hade, att the ville heller öffvergiffve theris fädernäsland och giffve siig genom så många farligheter in udi främede landh och söke ther sin föde och näring, än at bliffve här i thäris fädernesslandh besitiende, hvar annen så väll som sig siälffve til meens och förfongh, och såsom Gud alz:tig haffver loffvet och tilsagt att vilie giffve them vällsignelse, lycke och framgång, som honum och theris rättthe öffrighet äre hörige och lydige och beviser sin näste kärleck och thet som gott är, så begäffvede han och then hop, som här aff riket på then tijd

droge, medh sådane lycke och framgång, at hvad the sig företoge lyckedis them allt til thett bäste etc. Så är och endelis udi like måthe något ther effther skett med the helsinger och flere the norlenningar, att dhå som och här i rikkit folkekit på then tiid så mykit förökedes, att the begynthe (som och någer stedz nu sker) tränge och utarme hvar annen, bleff och aff öffrigheten och then menige man besluthet och samptycht, att en märkelig hop aff almogen skulle skickes in udi the obesiithne och obygd skoger och vilmarker udi Norlanden och ther upsöke siig rhum och platzer til at setie sig nid och söke siignäring och bärning, såsom och sket är, att Gudh alzmechtig, som sine milde gäffver udi många måtte underligen utdeler och skjiffther, haffver och the landzänder Helsingelandh, Medelpada, Ångermanneland och Norrebothn så vällsignat, att thet folck sig ther nidsatthe och än nu besitie haffve och bekommit nödtorfftig föde, näringh och bärningh, så att the sig väll behielpe kunne etc. Så är och, käre undersåther, thesse hijstorier icke förthenskund indragne, at man någon tränge och tvinge vill drage här aff rikket eller och in i någre obeläglige platzer eller rhum, utan på thet I måge höre och vethe, huru i gambel tider riigsens lägligheter siig i sådane saker begiffvit haffve. För thesse och andre flere slike orsaker skuld vele vij eder, käre undersåther, så nu som tilförende offthe och tit, troligen och alffvarligen förmanedt haffve, att I thenne vår faderlige förmaningh och trogne råd h vele eder til sinnes och hiertedt gå lathe och siälffve rätte eder udi thesse saker, så att I icke slå under eder mere jord än I kunne vare fulsäter opå, som til thenne tijd aff en part mykit skett är, utan ther tilfalle är til något utryme, at I vele doch rödie och uptake eder sådane nödtorfftige äger aff skogerne och i så mätthe föröke och förbättre eder hemman, eller och, ther I siälffve icke vele eller haffve råd sådant göre, att I dhå utan

knarck eller gensägn vele unne och efftherlathe andre, som thet gärne göre vele, rödie och uptage sig hemmen in opå cronones skoger och almänninger etc.; tesligeste att I icke heller effther thenne dag, i hvadh landzände thet hälst vare kan, vele så många tränge eder in opå et heman, som här til och mycket sket är, utan the, som yngre äre och mindre machten haffve, lathe sig för peninger och annedt gåt värde aff them, som äldre äre och hemanet bäst besitie kunne, utlöse, och the andre söke siig åther igen andre hemmen, ther the kunne bliffve eller rödie sig hemmen och äger in på cronones skoger och almänninger, som många städz god lägenhet och tilfalle ther til finnes. Och när så skee mätthe, så bliffve I alle väll besitne och icke allenast kunne göre cronones skat, så och edher tiende och andre rättigheter väll ifrå eder, utan och siälffve, näst Gudz hielp, bekomme god näring och bärning etc.

Så vele vij och på våre sijde, käre undersåter, lathe befinne oss udi alle gunsth och nåder til att hielpe och förfordre them, som thesse våre faderliige förmaninger efftherkomendis och hollendis varde och siig herutinnan bevise (effter Gudz befallningh) såsom the hörsamme, rätt-rådige och trogne undersåther etc. Ther och någre aff edher befundne bliffve, som thesse våre faderliige råd och gode förmaninger icke efftherkommendis varde, utan them förachte eller ther tvert emod göre, dhå skole the icke förundra, um the ther utöffver så straffet bliffve, att andre therutaff en varnagel och spegel haffve skole, effther vij icke längre udi sådane saker kunne se genom fingern opå meningne riigsens och edhers egen skade och fördärff. Ther I, käre undersåther, måge vethe eder effther rättthe. Datum 19 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 20 April.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående uppskof med repressaliers utkräfvande för ryssarnes infall i Finland samt om den utländska seglatsen från Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 78 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 218—221.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve bekommet thin schriffvelse, Måns Nielsson, och förnummet, ath rysserne haffve åther giortt anfall hitt in öffver gräntzen, ändoch Gudh gaff lycken, att the finge någer hug och drooge ther medh til bake in i theris landh igen, och begärer thu förthenskuuld vethe vår vilie och meningh, um thu skalt lathe vidergelle then schade in på them och theris landh här nästh vid gräntzen igen, såsom the medh roff och brandh här in på vårt landh nu bedriffvit haffve etc. Så ändoch saken fordrer och kräffver, at ther man udi någon måtthe kunne haffve tilfalle och lägenhett betale them medh like sådane måth och göre them något til gode igen, för thet the nu våre undersåther giort och be- vist haffve, at man thet icke skulle tilbake lathe, synes oss doch rådeligit vare, att thet än nu på någenn tijdh måtthe haffves fördrag, till thäss vij ythermere oss um samme rysse handel betäncke och berådhså kunne, hvad udi then sack rådeligest kan vare til at företage, medh minne så sker, att the åtther vele på nytt göre något anfal titt in på gräntzenn, och att I nu i midler tijd vele tänke til ath förstärke edher thet ytherste och beste I kunne, så att I måtthe vare starke nogh att göre them modstandh och niderlag, ther the någit videre öffverfald then landzänden tilfoge vele. Och som thu schriffver um the skidekarler, som medh rör kunne skiuthe, hade varit fast nyttige hoss vårt folck, när the rysser bleffve niderlagde etc., så är oss endelis underligit, att thu icke lenge

sedan haffver tagit en hop i tjänesten aff sådane selskap. Är än nu vår vilie och befalning, att thu än nu lather anamme udi tienesten the mäste dugliige unge karler, som thu öffverkomme kan och synnerligen the som väll kunne skiuthe och äre färdige at löpe på the skider. Thetta thu ingelunde försume skall.

Ther näst som thu berörer um thet ryske sendebudh här är i landit, så lathe vij tegh förstå, att han än nu icke förhördh är, effther vij haffve varit altid här nidre i Östregyllandh, sedan han kom hiit i landit. Doch skalt thu framdelis, när han bliffver förhördh, bekomme vårt schrifftelige beskedh, huru thu skalt handle medh honum etc.

Vijdere, som thu berörer um the bönder thu haffver ställt i borgen, för thet the haffve varit medh att röffve och tage till in i Rysselandh, therutaff the andre våre undersåther vidh gräntzen siig fasth besväre och rope, att the nu til onde nutijd haffve etc., så kunne vij icke fullleligen vethe hvadh ther til göres skall, utan att the måge bliffve udi samme borgenn til videre beskedh och vij oss ythermere ther um betänke kunne, men the andre thvå bönder, som haffve bygdt thet skip inne i Rysselandh, skulle medh rätte någit hårt straffede bliffve, så at andre mätthe haffve ther en vidersynn före etc.

Som thu berörer um thet skep thu haffver bygge latit och begärer vette, um vij vele effthe[r]lathe, att borgerne i Viborgh må frachte samme skep til the tyske städer etc., så kunne vij föge svare ther opå, effther thu icke schriffver til hvilke städer the vele segle; doch um the vele segle västvert eller tijt the kunne förvärffve någon fördell, så äre vij väll til frijdz, att thu lather them bekommet på fracht, och som thu lather förstå, att thu haffver slätth förbudit thet reffvelske seglatzet både hoss bönderne och Viborgs borgere, så är och vår vilie och begären, att thu ingelunde lather thet förbudh bliffve

förläset och besynnerlige thet bonde seglatz, effther ther følger inthet annedt med än skade och fördärff. Vij äre och icke obenägne att effterlate the Viborgz borgere något seglatz, ther man viste, att the ville eller kunde köpslage, så at the icke gjorde siig siälffve, så väll som andre rigsens inbyggere, ther medh skade och fördärff, och att the ville ställe theris köpenskap både medh inlänske och the främmede, effther som flere stedz här i rikit sker och vij haffve förkunne latit, som thu och vijdere aff thette andre vårt breff, som tig nu medh thenne breffvisere til honde kommer, vijdere förnimmendis varder etc. Ther thu må vethe at rättte tiig effter. Datum Vastena 20 Aprilis [1555].

Vadstena den 20 April.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående den ifrågasatta befästningen på danska gränsen samt om gängse politiska rykten i Danmark och Tyskland.

Riksregistr. 1555, fol. 80 v.

Vår synnerliig gunsth tilförende etc. Vij haffve förståt utaff eders schriffvelse, käre her Stenn, att her Göstaff för eders systems lägenheter skuld icke väll kan något hastiigt drage neder emott gräntzen och besichte the lägenheter ther kunne finnes til ath late upbygge någon värn och befästningh udi then landzenden etc. Så effther oss och rikit ligger ingen ringe macht opå, att samme befästningh måtte bliffve företagen och medh thet förste uprättet, såsom I nogsampt både utaff vårt samtall senest, så och utaff vår förre schriffvelse vårt iudicium och meningh ther um haffve förnummet, såge vij förthenskuld gärne, att I, um här Göstaff och här Peder Brae icke kunne för theris lägenheter skuld medh eder drage, ville medh thet förste leglighith kan vare, giffve eder tit nider

och granneligen besee, hvar belägligeste platzen kan vare til samme befästningh, och oss thet sedan förständigige etc.

Vijdere kunne vij eder icke förholle, at oss äre någre nye tiender udi thesse dager tilkompne, först att kongen ij Danmarck tager både ryttere och knechter an, the mäste han kan öfverkomme, och at han lather tilfärdige sin örligz skep, och vett man icke fullleligen hvart han achter siig, ändoch här seijes, at han skal haffve i sinnet at vele insättie en utaff sine brödre til biscop i stiftt v. Hillensheim, och att hertug Henrich til Brunswick skall ligge honum i vägen medh et stort tal folck och vele förhindre hans förehaffvende. Så skall och keijseren haffve thvå muster platzer udi Tyslandh, på hvilke och mykit krigzfolck bliffver antagit. Man seger och, att thet skall vare satt i dagh medh keiseren och kongen i Franckericke udi trij år etc. Och ändoch sådane tijdender synes att the skole komme oss föge vid, så är doch fast för nöden och mykit rådeligit, at vij haffve nöge acht och godh tilsyn opå alle saker och befäste och bemanne oss thet beste Gud giffver nåden til. Ty man vet icke hvart ut våre hemlige missgynners falske och hinderlistige prachticher siig medh tijden lände kunne. Är förthen-skuld vår gunstige vilie och begären, att I vele och tänke något alffvarligit til saken och oss um the lägenheter ther nidre vid gräntzen, som sagt är medh thet förste be-qvämmeligit kan vare, förständigige; oss våre och icke obehageligit, käre her Sten, um I ville förskicke någon förtrogen utaff eders tiänere, synnerligen then Hans Gram-bärg, til Tyslandh att förfare hvad visse tidender ther äre. Eder Gudh befallendes. Datum Vastena 20 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 21 April.

Till hertig Albrekt af Preussen med rekreditiv för det hemvändande preussiska sändebudet, borggreffen af Dohna.

Efter originalet i K. statsarkivet i Königsberg. Förut tryckt af A. Fryxell i Handl. rörande Sverges hist. ur utrikes arkiver saml., D. 2 (1836): s. 6—7.

Wir Gustaff von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. königk, entbieten dem hochbornen fursten, unserm freuntlichen lieben schwagern unnd nachparrn, herrn Albrechten dem eltern, marggraffen zu Brandenburg, inn Preussen, zu Stetin, Pommern, der Cassuben unnd Wenden hertzogen, burggraffen zu Nurnberg unnd fursten zu Rügen, unsere liebfreundschaft unnd was wir mher liebs unnd guets vermögen, darbeyneben freuntlich zuwissen, das wir E. L. credentz, so dieselbige inn etzlichen heimlichen sachen ahn uns gesandt, von dem edlen unserm lieben besondern, dero camerer, Friedrichen, burggraffen unnd herrn zu Donau, unlangst vor dato alhier auff unserm schloss uberkhommen, unnd darauff das anbringen von gemeltem E. L. gesandten (welchs mit allen treuen, fleis unnd geschickligkeit furbracht) angehoret. Nachdem wir aber Ihnen hernachmals darauff mit antwort E. L. herwiderumb zuruckzubringen allenthalbenn vorsehen, unnd unser volkhommenen gewalt dasselbtige alles derselbtigen zuentdeckhen unnd zuvormehlden, zuegeaignet unnd ubergeben, als ist hiermit gleichsfhals ahn E. L. unsser freuntlichen bieten, dieselbtige wolte nichts weniger gleichergestalt von uns beschehen, ihme inn denselbtigen allen volkhommenen glauben unnd gehör zuestellen unnd uns also ihren freuntlichen willen leisten und erzeigen. Das seindt wir umb dieselbige freuntt unnd schwererlich zubeschulden geneigt. Datum auff unserm schloss Wathstein den 21. Aprilis anno etc. 55:ten.

Gostaus subscripsi.

Utanskrift: Dem hochgebornen fursten, unserm freundlichen lieben schwagern und nachparn, herrn Albrechten dem eltern, margraffen tzu Brandenburg, inn Preussen, tzu Stetin, Pommern, der Cassuben und Wenden hertzen, burggraffen tzue Nurnberg unnd fursten tzu Rugen.

Odateradt [Vadstena i April].

Till borggreffen Fredrik von Dohna med svar på hertig Albrechts af Preussen genom honom gjorda förslag angående äktenskapshandel mellan en af konung Sigismund II Augusts af Polen systrar och utvald konung Erik.

Efter det ej undertecknade originalet, som af preussiska sändebudet von Dohna återfördes från Sverige, och nu förvaras i K. statsarkivet i Königsberg. Förut tryckt af And. Fryxell i Handl. rör. Sverges hist., ur utrikes arkiver saml., D. 2 (1836): s. 8—13.

Edler lieber besonder, wir haben abermhalss des hochgebornen fursten, unserss freundlichen lieben schwagerrss unnd nachparss, herrn Albrechts des eltern, margraffen zu Brandenburgk, inn Preussen, zu Stetin, Pommern, der Cassuben unnd Wenden hertzen, burggraffen tzu Nurnberg unnd fursten zu Ruegen, freundnachpar unnd schwegerliche zuentpietung, wollmeynendes unnd trewhertziges gemueth, so I. L. zu unss, unsern erbherchaften unnd reichen tragen, inn endeckung der aufgelegten gewerb tzum freundlichsten unnd mith danckbarem gemueth vernommen, und erbieten unss hinwiederumb freundlich, do wir derselbtigen ahngenhemen schwegerlichen willen ertzaigen khöndten, das ahn unserm gutten willen unnd geneigter wollmeynung kein mhangell solt befhundenn werdenn.

Unnd wass ferner thut betreffen, dass inn diesem gemheldtem ahnbringen, nach der lenge unsere vorige andtwort, auf I. L. erste des nehisten verflossenen jhares

¹⁾ *Senare anteckning på brefvets baksida:* Ankhomen und uberantwort durch denn hernn vonn Dona denn 27 Junij anno 1555.

beschehene werbungen, wirdt repetiret unnd verholet, das nhemblich I. L. auss derselbtigen vernhommen unnd gefhasset, nachdem vor allen dingen solcher handell der ahngetragenen ehestiftung von Gott seinen ahnfhangk nhemen unnd mith zeittigem radt vorbetrachtet werden muste, unnd unss zu dem die gelegenhait der königreich zu Polen nicht fhast khundigk, auch nicht wiessen khöndten, wass dem grossmechtigen fursten, herrn Sigissmundo Augusto, könige zu Polen etc., unserm freundtlichen lieben bruder unnd nachparn, hierinne thuenlich sein möchte, das wir unss gegen I. L. datzumhall gantzlich nicht zuerkleren oder zueroffenen gehabt, sonder wheren unsern gesandten ahn dieselbtigen örter, unss der gelegenhait mher zuerkhundigen, abzufertigen willenss unnd bedacht, unnd whan solches beschehen, das zufforderst der wille Gottes, unnd wir der hochgedachten Kö:r W:n zu Polen gemueth sampt aller gelegenhait verstendiget unnd berichtet sein möchten, I. L. auf unser ferner ahnsuchen unss inn deme mith guttem trewen radt nicht verlassen wurde, wir unss gantzlich und ungetzweyfelt vorsehen unnd getrösten wolten etc. Auff welches dan auch I. L. wir wurden berurte beschickung ahn dieselbtigen örter vorlengst vorthgestellet haben verhoffet unnd der erbottenen erklerung freundt unnd dienstlich gewhartet, khöndte aber nicht vormergken das solches beschehen. Dieweill nhu gleichwoll allerley vorlieffe, hette sie auss treulichem gemueth nicht undterlassenn khönnen, vor sich selbst der Kö: W: zu Polen desfalss meynung zuerkhundigen, welche auch I. L. entlich dorinne vernhommen unnd erlernet, unnd derohalben nicht undterlassen wollen wiederumb diesse potschaft ahn unss abzufertigen, dienst unnd freundtlich biettendt, wir wolten unss inn geheim wass unsser meynung unnd willen gegen euch erkleren; whan solches beschehen unnd vormergket, das wir zu solchem handell nicht ungeneigt, wolten sich

I. L., weill derselbtigen auch der K^ö. W. zu Polen gemueth nhumher inn deme wiessentlich, inn fhorderungk des handelss dermhassen ertzeigen, das wir ihre trew, liebe unnd freundschaft inn der that wircklich spuren unnd befhinden solten; where auch sonst unss viell freuntlichs willenss unnd diensts zuertzeigen geneigt, etc.

Wiewoll nhu nicht ohn, das wir unss solcher domhals gegebener andtwort allenthalben, wir verholet, gnugsam zuerinnern, das wir, unserm vormhelden unnd beantwortung nach, unsern gesandten inn vielgedachte örter der königreich zu Polen, aller umbstende unnd gelegenheit, wie dan inn solchen fellen zu wiessen von nödten, zu fhorderst unss zuerfragen unnd zuerkhundigen, vorlengst abzufertigen bedacht unnd entschlossen gewessenn, so haben wir doch gleichwill mith solcher abfertigung wieder unsern eigenen willen seumigk werden unnd biss-hier solches inn gedult beruehen lassen muessen. Whan wir I. L. freunt unnd schwegerlich nicht verhalten wollen, das wir nichts lieberss unnd mith mhererm fleiss von Gott dem allmechtigen (jedoch ahne rhum zusagen) die zeith unserer königlichen regierung gewuntzschet unnd begheret, auch soviell immer muglich gewessen, dohin getrachtet, wie wir mith allen umbliegenden königen, fursten unnd herren, nicht alleyne gutte freuntliche communication unnd nachparschaft erhalten helffen, sonder auch unser gemueth dohin gerichtet, wie wir gutte freuntliche voreynigung, tzuversicht, vorstandt unnd verhandtnuss mith denselbtigen umbliegenden aufrichten, stifften unnd eingehen möchten, unnd nhu solche trewhertzige mittell, die zu solchen wegen woll reichen möchten, von dero L. freuntlich unnd mith dangkbarem gemueth verstanden unnd eingenhommen. Dorauf auch solches dem hochgebornen fursten, unserm freuntlichen lieben sone, herrn Erichen, zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. erweltem könige (dieweill S. L. inn

dem den besten radt, nechst Gott, bey sich selbst hatt, unnd nhiemandt mher dan dieselbtige betreffent) zu ihrem eigenen freyen willen, wie dan vornhemblich solche felle requiriren, anheim gegeben unnd gelassen. Dadurch dan hochgemhelttter unser lieber son, mit ihren herren unnd freunden, wie sich nicht anderss gebueren wolte, unnd dero ahnkhuft I. L. woll bewust, durch ihren gesandten, so sie inn Teutschlandt abgefertigt, sich zubethen unnd derselbtigen gutte meynung zu suechen, bewogen unnd verursacht worden, unnd obwoll sich I. L. vorsehen, solcher soltte vorlengst wiederumb zur stedte khommen sein, so ist ehr doch auss etzlichen wichtigen ursachen, wie wir berichtet, bisshiehero ahn seinem zuruckzuge vorhindert worden. Derohalben dan auch wir mith unsern gesandten inn dass landt zu Polen abzufertigen wieder unsern willen, wie vormheldet, vortziehen muessen. Nicht destoweniger aber, so baldt solcher abgefertigter, welcher teglich gewhartet, wiederumb anheim gelangen wirdt, unnd viell auch hochgedachter unser lieber son ihrer herren unnd freunde (unter welche sie auch I. L. fhur den treulichsten unnd höchsten eyenen, innhassen sie sich gegen unss derselbtigen unnd allen andern unsern verhandten jtzo unnd jedererzeith bewiessen unnd verhalten gantzlich unnd mith höchstem vertrauwen, acht unnd heldt, derohalben auch wir neben dero L. sowoll inn diessem, als andern allem, zu unserm nutz unnd besten erspriesslich, ihren treuen unnd wolmeynenden radt nichtweniger weiter thuen suechen unnd begheren) wollmeynung unnd radt vernommen, auch wir, sampt unserm lieben sone, ferner allenthalben des handelss gelegenheit nach, wie dan jtzo inn eill umb abgelegenhait willen nicht geschehen khan, grundtliche beredung gehabt. So wollen wir unss alssdan gegen I. L. als unserm freundtlichen lieben schwagern unnd nachparn unser beyder gemuetsmeynung auf das aller erste

durch eynen eigenen geschickten schweger unnd nachparlichen vorstendigen, freuntlich biettendt, I. L. eines kleinen vertzugss keine beschwer haben unnd solches nicht anderss dan inn allem gutten vormhergken, auch unss der gelegenhait nach (wie dan I. L. als der vorstendige furst, bey sich zufhinden, das wir unss so plutzlich ohne den ahngezogenen ursachen endtlich nicht declariren khönnen) freuntlich entschuldigt nhemen wolle.

Es ist auch gleichssfhals unsere freuntliche biette, dieweill I. L. im ahntragen vormhelden lassenn, das derselbtigen (inn dem fhall) der Kö: W: zu Polen gemueth gantzlich erofnet unnd khundigk, unss auch nicht zweifelt, sie werde allerley anderer umbstende unnd gelegenhait gutte wiessenschaft haben, I. L. wolte unss hierinne auch ihr schwegerlich trewhertzigk gemueth entdecken und freuntlich inn geheim vorstendigen, auf wasserley condition, mittell unnd wege, domith diesse beyde königreich desto mber trosts, hulf unnd fforderungh von eynhander zugewhardten, solchs alles möchte gemeynet unnd vorgeschlagen werden. So wollen wir unss alssdan auch inn dem ferner gegen dieselbtige, freunt unnd schwegerlich erkleren.

Nachdem wir unss auch zuerinnern, das sich I. L. inn dem ersten ahntragen gleichsfhalss vornhemen lassen, das die wege zu fhinden, darmith unsere geliebte töchter unnd frewlein auch woll möchten berathen unnd aussgestadtet werden, unnd aber inn diessem jtzigem ahntragen solchs vorbeigangen unnd nicht gemheldt, so wollen wir unss, dieweill wir befhinden khönnen, das I. L. unsere geliebte junge herschaften unnd frewlein mit allen treuen meynen, gantzlich vorsehen, I. L. werde unss mith freuntlichem treuen radt, dieselbtigen betreffendt, nicht verlassen. Unnd erbieten unss herwiederumb, wass wir derselbtigen guttes ahngenhemes willenss trauhertzigkeit

unnd freundschaft je ertzaigen khöndten, das ahn unserm freundt unnd schwegerlichen willen nichts erwihnden solte.

Wass das ander ahntragen, so ihr auf unsere vorige gegebne andtwordt, von wegen des hochermheldten fursten, unserss freuntlichen lieben schwagerss unnd nachparss, hertzogenn inn Preussenn etc. ahn unss geworben unnd gelanget, das nhemblich I. L. freundt unnd schwegerlich sich erböten, do wirss fhur guth ahnseheten unnd unss geliebte, das sie mith der alden königin zu Polen desshalben underredte unnd dieselbtige handlung zum ahnfangk stellet, sie wolte sich ihrem vielfhaltigen treuhertzigen erbieten nach also unnd nicht anderss, als der getreue schwager und nachtpar, inn demselbtigen, wie im andern allem ertzaigen unnd verhalten etc. betreffen thut, wolten wir nichts lieberss, dan das wir unss vor dissmhall gegen dero L. gantzlich zuerkleren wusten. Dieweill aber, wie inn unser erster beantwortung zuvernemen, andere occasiones unnd gelegenhaiten, dardurch wir noch tzur zeith zu demselbtigen nicht schreidten muegen, im wege, so khonnen wir auch unserm eigenen willen desfalss itzo nicht gnug thuen. Seindt aber gleichergestaldt sampt der ersten unser jegenerbietung, das sich I. L. unser und unser verhandten halben so treulich unnd fleissigk ahnnimpt, freuntlich dankkbar unnd biettendt, sie wolte diesses vertzugs keinen missgefhallen tragen oder inn eynigem argen aufnemen, dan sobaldt dass hiebevhor bemheldte volntzogen unnd erlangt, wollen wir unss dergestaldt, wie doselbst von unss zugesagt, auch wir unss nochmhals auf dasselbtige alles referiren thuen, im wergk verhalten.¹⁾

¹⁾ *Senare anteckning på brevets baksida*: Ankhomen durch denn vonn Done den 27 Junij anno 1555.

Des königs zu Schwedenn antwort in der heyrathandlung.

Vadstena den 22 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående borgmästares och råds i Bremen bref rörande Konrad von Pyhys klenoder samt om varors uppsändande från Elfsborg till Stockholm.

Riksregistr. 1555, fol. 82.

Vår synnerlig gunsth och nåde tilförende etc. Vij giffve eder tilkänne, käre her Göstaff, att borgemestere och råd i Brämen haffve nu på nytt schreffvit oss til igen och lathe siig förmärke, att the vele förskaffe oss en part utaff the clenodier igen, som Conradh v. Phij ther i Brämen försat hade, synnerligen et korss um tutusende daler, såsom I vjldere aff thenne inneluchte copie förnimmandes varde. Och kunne vij väll tro, at thet vill ther til komme, at the bekomme medh tiden theris aristerede skep och godz igenn, när the oss til hände skicke the för:ne clenodier etc.

Vjldere käre her Göstaff, såge vij gärne, att I medh thet förste vele förskicke med något skep ther ifrå Elffzborgh och till Stocholm all then deel och skipz redhskap, som bärget bleff under Norigis sijde, och att I medh thet samme öffverskicke vele til Stocholm så mykin hampe, som vij haffve liggendis ther i Elffzborgh; doch kunne vij lide att I utaff samme hampe så mykit lathe anamme, som I thil våre skipz nödtorffter ther nidre behöffve. Oss synes och icke vare råd, at I förlytre the främmede något ekevärke, som faller ther nidre i landit, utan at thet förvares, til thäss man kan haffvet framdelis behoff etc.

I vele och, käre her Göstaff, förskaffet, att våre varur vij ther i Elffzborgh haffve liggendis, motte bliffve förlytrede, och att the varur, både siidentyg, cläde och

hvardh annedt som vij behöffe, motte ther emodh inköpes, oss opå både sijder til proficht och fördell. Eder Gud befallendis. Datum Vastena 22 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 25 April.

Till Germund Svensson [Somme] angående borgläger i Kalmar län, fartygs utrustande och krigsfolkets förökande där samt om den danske hertig Fredriks sinnelag mot Sverige och upptagande af tre kronor i sitt vapen m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 82 v.

Vår gunsth tilförende etc. Som thu schriffver, Germund Svensson, och begärer vethe, um vij til sinnes äre att efftherlathe the fogter och skyttare ther nidre i Calmare län något borgelege til theris häster udi thenne nästkomendis sommer etc., så kan thu väll siälff täncke, att thet vill vare förnöden, effther som tjdzens lägenheter siig nu tildrage, att man holler både häster och folck udi förrådth thet mäste man kan. Må thu för then skuld lathe bekomme them, som haffve någre duglige hester, ther vij och rikit kunne vare tjänthe medh, när behoff kan göres, men the odugelige hester, som vij inthet äre belathne med, them må thu ändeligen lathe utmustre och förskaffe, att the som bekomme borgeläge mätthe haffve godhe och välberidne häster etc.

Vijdere thet skipzöll, skipzbrödh och gryn, ther nidre udi thin befallingh tilrede är, må bliffve en part förvaret, til thäss mann frandelis kan haffvet behoff, och een dell förordnet till att spijse vare galleijder medh, som ther ligge för Calmara, hvilke vij vele, att thu medh folck, verijor, krutt och lodh samt andre nödhörfftige tilbehöringer skalt medh thet försthe lathe uptackle och färdige göre på et vijdere beskedh. Samelunde vele vij, att thu skalt förstärke tig med gode dugeligt krigzfolck

udi then landzände thet meste thu kan, och um the haffve någre besväringer um theris besoldningh, då må thu giffve them förtröstningh, att the skole bekomme hvadt rätt och skäll är, när löningz tiden kommer, ty vij kunne icke fullleligen vethe, hvad våre granners upsätt och meningh är medh then krigzrusthning the nu förehaffve, såsom thu någit ther um utaff thenne här inneluchte copie varder förnimmendis.

Vij haffve och udi these förlidne dager förnummet många farlige och underlige prachticher aff våre gran- ner the danske, som icke drage licht til någon venskap eller god förvanthenuss, effter then danske adell både höge och låge äre nu i thet sinnet, att ther the någre- lunde kunne haffve tilfälle och lägenheet att underkuffve thetthe rijkit, som the tilförende giortt haffve, thå lathe the ingelunde tilbake, thet the och än nu dagligen nog- sampt lathe opå skine, i thet att the med al flitt och förmåge undervijse, rethe och upväcke kongens son i Dan- marck, thenn udvalde hertiig Fredrich, til alt thet som thetthe vårt rijke Sverige til förderff och all tilkomende skade och farlighet komme kan, så att ther utaff nog- sampt märkes kan, at så snart som then gamble konungh Christian, som nu regerer, legger huffvedet nid, dhå haffve vij och thetthe riket både för:ne hans söner och then hele danske adel visseligen på halsen, oansett hvad föreeninger eller confoederationer på färde vare kunne. Oss är och för sanning tilkänne giffvit, att samme hertiig Fredrick haffver openbarliigen latid siig någre gånger förnimme, att han medh tijden ville finne rådth och tilfälle, at gränt- zerne skulle bliffve lagde längre hit up i landit, som är in til Holevidhen etc.

Vij äre och kompne i förfarenhet, at förbemälte her- tug Fredhrick skall haffve latid utgraffve udi sin signetes ringh Sverigis vapn, som äre the tre croner, hoss the andre Danmarcks vapn som han förer, som och för någre få år

skedde, dhå kongen i Danmarck lot giffve hertugh Augusto sin dotther och drothningen drogh medh henne til bröllopit, lot hon besmycke alle sine vagner med samme Sverigis vapn, så och hänge samme vapn för all sine herberger, ther hon framdrog etc. Utaff sådane theris falske och hinderlistiige prachticher kan hvar ärlig och förständig svensk man väll märke och besinne, at the sig inthet försumendis varde att fulkomne theris arglistige upsått, så snart them tilfalle ther till giffves kunne. Therföre vele vij tig haffve förmanedt, att thu vilt tage saken allfvarligen före och haffve flitigt och noge upseende både medh adelen, prästhmän och bönder, som boo mot gräntzen, och synnerligen medh them, som pläge mykin handel haffve medh the danske, att them måtthe bliffve sådant förtagit, och um ther nogre finnes, som alrede så mykit druckit haffve utaff then juthe flasken, ath the icke vele afflate theris gamble kundskap, köpslagen och falske stämplinger, som the en tiid lång hafft haffve medh the danske, dhå må thu vare förtäncht att med sådane lempe och skickelighet förskickett samme saller hit up till oss, att ibland bönderne ther utaff icke upkommer något obeständh etc.

Then fisk thu begärer til slotzens behoff med vid Simpevarp och Verebodhe liggendis, äre vij tilfrijdz, att thu lather anamme ther utaff så mykit, som thu effther skälighet til slotzens bespisningh kan behöffve etc. Ther thu vest tiig effther rätthe. Datum Vastena 25 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 26 April.

*Till Arvid Claësson [Ugglå] angående försvarsanstalter
gent emot danskarne.*

Riksregistr. 1555, fol. 85.

Vår gunsth etc. Vij förmärke, Arffvid Claeson, både utaff her Göstaffz, her Stens, Niels Bijrgessons på Croneberg och andre schriffvelser, att våre granner the danske tage mykit folck ahn och rusthe siig hemeligen thet meste the kunne, och ändoch man icke fülleligen veet, hvat theris rättthe upsåt och förehaffvende vare kan medh samme krigzrustningh etc., så haffve vij doch nogsampt utaff förfarenheten och theris svigkefulle stemplinger emodt thette fattige rike lärtt och förnummet, att theris rättte upsått är, hvar the eliest kunne någit beqvemmeligit tilfalle ther till bekomme, at komme oss och menige rijkit på högkste skade och förderff. Therföre biude och befale vij tig vid then eedh thu oss svorit haffver, at thu vilt vare förtänckt att förstärke tig medh dugeligit krigzfolck, thet meste thu kan, och haffve godh tilsynn och nöge acht opå alle saker, såsom thu kan tänke oss och rijkit ligger störste macht opå, och att thu ändeligen vinlegger tig att förfare och utspane, hvadh the danskes upsått är medh thet krigzfolck the på thenne tijd så mykit församble, och oss både thet och annedt, som oss ligger macht at vethe, sedan med thet förste förständige.

Vijdere såsom vij tilförende haffve giffvit tiig vår vilie och meningh til känne, så är än nu vår ändelig vilie och allffvarlig befallningh, att thu skaltht upsöke tiig någon beläglich platz ther nidre i Sunderbo, ther vij kunne holle um årett til thet minste ett hundra hester medh gode duglige ryttere och värrior, och äliest förstärker tiig

ther i länet thet ytherste mögeligit är, så att man kunne göre våre fiender modhstandh, um the then landzänden någit fiändligit tilfoge ville, anammendis till underhold utaff fodringen tijenden, lägge rogen heller andre partzeler, som för håndenn äre, så mykit ther til behöffves, antechnandis allt sådant i thin rekenskap, och må thu förskaffe tig ther till både höö, korn och andre tilbehöringer thet förste mögeligit vare kan. Oss är och för sanning til känne giffvit, atth enn stor part aff them, som boo ther i Sönderbo, både utaff adelen, prästmän och bönder, pläge haffve stor handell och köpslagen med the danske, en parth haffve och alredhe så mykit druckit aff juthe flasken, att the mere benägne äre the danske en theriis egit fädernesland Sverige etc. Therföre vele vij tig alffvarligen haffve förmanedt, at thu tänker till att förmene och förtage them sådane handel, och um thu förmärker någre eblandh them, som icke vele afflathe theris gamble kundskap och umgiängelse med the danske, utan lathe siig än nu befinne med större ynnest och kärleck til the danske (som doch udi sanningh theris störste fiender äre), än till theriis egiit fäderness landh, är vår vilie, att thu med någon lämpe förskicker them up til oss, så att the icke undkomme, doch likeväll med sådane skickelighet, att icke någit rop eller rychte ther aff kommer ibland almogen ther nidre eller the danske någon kundskap ther aff bekomme mätthe. Thette ingelunde försumendis, så framt thu vilt göre thet oss behageligit är etc. Datum Vastena 26 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 27 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående hans anbud om upplåtande af Tofta m. fl. gårdar till konungen och drottningen.

Riksregistr. 1555, fol. 86 v.

Vår synnerlig gunsth och nåde tilförende etc. Vij haffve bekommit eders schriffvelse, käre her Göstaff, och förnummet eders gode mening um eder gård Toftta, udi så måtte att I gärne föruthan viderlag vele uplathe oss och vår elskelige käre hustrue, eder käre dotter, icke allenast för:te eders gård, uthan och jämväll flere gårdar, som I äge ther näst kringh om, och hvad mere gott I och eder käre hustru äge i thenne verden, medh videre inhold etc. Så betacke vij eder, käre her Göstaff, gunsteligen och gerne på våre käre hustrues vägne för sådane eders gode tilbod och vällvillige meningar, och thet vij eller vår käre hustru udi någon måtte kunne sådant udi alle konungzlige gunsth och nåder betäncke och förskulle, ther till varde I oss altid godevillige och benägne förnimmendes. Och effther thenne sack är något vigtig och behöffver ett nödtorfftigt betänckende, derföre kunne vij på thenne tijdh inthet synnerligen svar eller beslutth schriffve edher ther til um eller göre medh henne någenn ände, för än Gudh foger I här näst kunne komme siälffve til orde och samtals med oss, så kunne vij dhå ythermere och vijdere handle och tale medh edher um samme ärende etc. Eder Gud befallendis. Datum Vadzstena 27 Aprilis etc. anno etc. 55.

Vadstena den 27 April.

Quitto för två borgare i Vadstena, Erik Skraddare och Jakob Olsson, på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårt slott Vadstena then 27 Aprilis anno *etc.* 55 anamedt och upburit haffve aff våre undersåter och borgere udi Vadstena Erich skreddere och Jacob Olson (genom vår tro tiänere och camererer Hans Tomeson) taxegull pro anno *etc.* 54 aff sexhundredede mark ortuger, ungers gyllene 12 stycker *etc.* Hvarföre *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gostaus.

Vadstena den 28 April.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående förhållandet till Danmark, om tre kronors upptagande i danska vapnet och om åtskilliga ekonomiska och förvaltningsärender i hans befallning.

Riksregistr. 1555, fol. 87 v.

Vår gunst tilförende *etc.* Vij haffve förståt thin schriffvelse, Niels Birgesson, um the nye tijdender thu schriffver oss til ifrå Danmarck *etc.* Så effther man både utaff daglige förfarenheet och aff alles Sverigis inbyggers högxte skade och fördärff nogsampt haffver förnummet, hvadh tro och tilförlatt man skall kunne siig haffve förmode hoss the danske *etc.*, är förthenskuld vår vilie och allfvarlig befallningh, att thu skalt holle tiig vid then förmaning och undervisning, som vij tiig gaffve then tid thu senast här i Vadstena hoss oss var, som är att både

thu och Arffvid Claesson sampt the andre, som befalningerne haffve ther nidre emott gräntzen, skole vare för-tänckte att förstärke eder medh dugeligit krigzfolck thet meste I kunne och haffve godh acht och godh tillsyn på alle saker, som thu kan tänke oss och rikkit ligger störste macht opå etc.

Vij haffve och udi thesse förlidne dager — — —
[*se ofvan s. 156 f.*].

Vijdere som thu schriffver, att then her Niels boke-binder, som haffver hafftt kyrkenes spannemåll hände emellem, ingen räkenskap giortt än nu therföre, så är vår vilie, att ordinarius skall förhöre samme hans räkenskap, för än han drager till Surköpingh etc.

Vij kunne och lijde, att her Måns Bijrgessonn, skolemesteren ther i Vexiö, må beholle och besitte samme gårdh medh åker och angh ther under ligger, som för:ne her Niels haffver besiittet och innehafft; doch effter vij försee oss, att för:ne her Måns haffver varit tilförende försedt medh tilbörlig underhold, må honum bliffve affkortedt någett utaff samme underhold för thenn domproestegård, som vij nu honum gunsteligen haffve förlänt etc.

Hvadh the olydige bönder belanger, som haffve emott vårt förbudh fördärfvett och nederhuggit skogen etc., är vår vilie och befalningh, at thu skaltt förskicke någre utaff hvartt härede hiit till oss väll förvarede, opå thett andre måge see ther ved och lere att vare theris öffrigheet lydige, doch medh sådane lämpe och skickelicheett, att ther utaff icke kommer eblandh bönderne någit obestandh. Samelunde må thu och förskicke till oss Niels Ribbingz landboo, Gunne Jäppessonn i Kullenn, för thet valdzväreke, som han bedriffvit haffver opå vår landboo i Enderyd etc.

Ytherligere effther thenn her Siffriid i Elmebodha udi Konge heredh haffver siig icke förhollit udi siit

præsteåmbethe såsom enn erlig christen predicant ägner och böör att göre, uthan besmittet siig medh hoor och andre sådane groffve laster, ther egenom then sempel almoge bliffver mykit förargett, är vår vilie och ändelige befalningh, att han skall bliffve theden kallett, icke achtendes att han haffver vårt försvarelse breff, och en annen skickelig och tjänlig man förordnet i hans stad, såsom vij och haffve latijd schriffve ordinario ther til um etc.

Um thet vederlag thu schriffver för the gårdar i Åby kunne vij tiig opå thenne tijd inthet ther till svare lathe, uthan vele haffvet än nu i vijdere betänckende etc. Therfore är och vår vilie, att thu skallt handle medh prästerne ther nijdre udi thinn befalningh, att the oss uttgöre vele för theris taxe, som faller udi thette år 55, någre oxer, och att the vele förskaffe siig ther till the oxer, som någit duglige äre och icke förmykit uttläpede och uttkörde etc. The dagzvärke thu begärer aff Väsbo häredh til Croneberg i thette år, äre vij tilfrijdz, at thu må bruke samme dagzvärker, upå thet at bygningenn må thäss bätter haffve sinn framgångh etc.

Vij haffve och latid schriffve Germund Svenson til, att han skall efftherlate tiig the dagzvärker, som bönderne udi Dädesjö, Nothabeck och Svarsåss [*sic*] prestegäld oss plichtige äre utt att göre. Må thu förthenskuld upbäre utaff them samme dagxverker, när tig synes beqvemligeste vare etc. Datum Vastena 28 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena den 29 April.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående några ängar under hans gård Ekeberga i Redvägs härad.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Gustaff *etc.* Vår synnerlige gunst och nåde tillförende. Vij hafve bekommit eder skrifvelse, kiäre her Gustaff, och förstätt um the ängier, som under [5: undan] eder gårdh Ekeberg i Rijdväg skole vare komne och I begäre, att eder ther om motte skie och vederfares så mycket som rätt är. Så kunne vij eder, käre her Göstaf, ther opå intet annat svare, uthen att I vele än nu lag sökie thenne saak, effter som Sverigis lagh förmälder, först med een egen syn, som nu skedt är, sedan medh en heredhz syn och till det sidste med een landzsyn, och hvar ther egenom samme ärende medt någon rätt och dom icke slijthes kan, måge I då bruke thenne innelychte vår konglige stempeninge bref, som vij eder opå eders vederpart till skjickede. Befalendes eder här medt Gudh. Datum Vadstena 29 Aprilis anno 1555.

Vadstena den 30 April.

Till Lasse Persson, fogde i Askers och Skyllersta härad, angående allmogens rätt att lösa sitt skattehö med penningar.

Efter afskrift i Södermanl. handl. 1555, n:o 7, i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Skall tu vette, Lasse Pedersson, att these breffvisere Niels Halstenson i Finnetorp och Joen Morthenson ij Bodom haffve åther varidt her för oss och uppå menige mandz vegna, som boo udi Asker och Lennes sochner udi Askers häradt,

underdånligen begäradt, att vij them gunsteligen vele efftherlate, att the måge löse theris schatt höö, som the oss för thette 55 åhr skuldge ähre ut ath göre, för penningar, hvilkit vij och så giordt haffve, och haffve vij undt och efftherlatidt them ett vinterlas höö för två mark ortuger. Ther tu vest tech effther rätte. Datum Vadstena 30 Aprilis anno etc. 55.

Vadstena i April.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Kon:ge Ma:tz cantzelij pro anno etc. 1555» (RA.).

Den 1 April.

Svar till Karl Småleninge, att han giffver sigh till Kong:e Ma:t med thet förste och förhandler hoss Hans Kong:e Ma:tt um the knechter, som icke haffve bekommedt theris lön än nu etc.

Till fru Anna på Åkeröö, att hon giffver Kong:e M:t tilkenne hvadh vederlag honn vill haffve igen för Hendelöff; sameledes um the två gårdar i Hornby; thesliges att honn uplater K. M. en gårdh ved Croneberg, benempd Åby etc.

Öpett bref för Lasse Matzsonn att besittia itt cronones heman i sin lijffztijdh.

Till Peder Nielsonn, att han her effther skall vare fogte opå Brömsbo(!), och skall han anamme inventeringen aff Sigge Svensonn och sedhen medh thet alder förste giffve sich till K. M. och bestendige um alle legenheter, som till samme gårdh ähr etc.

Till Bencht Scriffvere, att han genom natt och dag giffver sich till K. M.

Till Hans Helsing, att han lather te tu prestegäldh i Asbolandh, Mörlunda och Malunda [*sic*] bekomme något aff tijenden till kyrkiernes bygning etc.

Till Simon Tomesonn, att han lather borgmestere och råd h i Åbo föryttre K. M. spannemåll, som ther ligger etc.

Till Michill Helsing, att han lather byggie på then holmen på sidlandet, effther som hans scriffvelse förmedler, och att han skall inthet her effther befatte sich medh ålefiskedt i Hyndevadh etc.

Till Simon Jonsonn, att han skall haffve Hyndevadz ålefiskske i befallning, och att han lather salte then åll, som han bekommer, att han icke förfardz, och att han skall göre rägenskap för för:ne åll i K. M. cammer etc.

Till Erich Månsonn, att han skall holle knechterne före, som Peder Nilson tillförne i befallning hafft haffver, att the skole anamme tesse två karler för theres höffvidzmän, nemligen Erich Jönsonn och Verner Håkensonn etc.

Till hertig Erich, att han förårdner någon trogen, som upbär fogternes leffvereringer ther i Uplandh pro anno 54; thesliges att han och later en annen fogte bekomme then befallning, som Göstaff Scriffvere till fören hafft haffver, effther han sich så otroligen bevist haffver etc.

Till Abraham Erson, att han förskaffer medh thet alder förste till Vastena ifrån Julate [*sic*] sochn någre dykere etc.

Fogte breff för Nils Pedersonn på Holma opå Ambyrdh och Upvidinge hereder.

Till Oluff Erichsonn, att han anammer Sven Jonsonn i Vånga undher skytterne medh en häst eller två, och att han haffver ett nöge upseende medh the skyttre, att the motte haffve sin tyg alle ferdige, ee hvar som behoff giordes etc.

Den 5 April.

Fougtebreff för Per Nielsson opå Vermelandh etc.

Till Bröniolff Benchtson, att han lather komme till Vadstena en smedh, som kan smide kraner till vindebroen etc.

Till Jacob Holst, att han skall lathe bekomme Joachim Fleming hö och korn i sommer till 6 hans hester; thesliges att han effther skälig nödtorfft lather hans karler bekomme öll och matt etc.

Samme meningh till Esbiörnn Pedersonn på Stekeborg um 6 hester, som Jören Trulsonn ther i borgeleije haffve skall i sommer etc.

Till Niels Tulsson, att han förhandler med bönderne udi sijn befalning, att the lathe finne sig välvillige, att göre 2 eller 3 hielpedagxverker till Lindessberg etc.

Samme mening till Bencht Olsson etc.

Till Erick Håkensonn, att K. M:t sender honum tilhonde ett register eller ordinantz, lydendes på alle inlenske och utlenske varur, huru the sålde skole bliffve, både medh herremen, prestmen, borgere och alle andre the, som bruke köpslagen etc.; thesliges att han skall haffve ett nöge upseende medh them, som boo udi Stocholms skäriegårdh, att the effther thenne dag inge fureblåser bruke skole; tesliges och borgerne ther i staden, att the inge fureblåser bruke, uthan medh them, som bruklige kunne vare udi Vestersjön, the små skuter, som brukes pläge i Östersjön, att han seger them till, att the aldeles skole afflegges[!]; thesliges att han handler med the byssegiutere ther i Stocholm, att the holle flux på att giute sådane skott, som K. M. behaglige vare kunne etc.

Den 7 April.

Till Bencht Scriffver på Lindisberg, att han skall lathe Måns Månson i Jöneköpfung bekomme 2 skeppundh

kopper, och skall han leffverere K. M. nestkommende Olavij till Köpfung någre oxer opå samme kopper etc.

Till Nils Birgesonn, att han lather Bencht Helgesonn i Tagle skee så mykett som rätt ähr, att han motte bekomme sitt hemmen, som honum på laga ting tilsagt och tildömppt ähr etc.

Till Simon Tomesonn, att han lather Hendrick Gröp och Simon Nielsonn bekomme the sex skatte godz igen, som han på K. M. vegne vederkendtz haffver etc.

Till Jacob Hindricksonn, att han medh thet snareste lather göre the hindertyg till hertig Erichz och hertig Johans behoff etc.

Till her Svante, att han sich her effther inthet befatte skall medh biscops och prebende landbönderne, som bo udi Kinde, Skåning, Kollandz och Viste häredher.

Till Arffvedh Nilsonn, att han lather komme the bielker fram, som K. M. honum siälff um befalte etc.

Till Abraham Ersonn, att han her effther inthet skall befatte sich medh Valla häredt; och haffver K. M. gunsteligen i then stad undt honum Viste häred, som her Svante tilförne i förlåning hade etc.

Till Christoffer Ribbing, att han plat inthet föryttret thet hö, som han udi sin befallning haffver etc.

Till Oluff Nielsonn, att han befijter sich, att thet laxefiske och ålefiske vidh Emmen motte väll bliffve upbygd etc.; theslikes ähr Kong:e M. tilfredz, att hann må haffve frijheter på alle årlige utskylder på then skattegårdh, som han udi sin scriffvelse förmålder, K. M. til en behagelig tijdh etc.

Till hertig Erick och hertig Johan, att K. M. sender them tu aff sin egen hindertyg tilhonde etc.

Den 8 April.

Till Niels Tulszon, att han skall lathe the hammer-smeder, som äre vedh Köping, bekomme så mykett järn

the kunne haffve behoff att smidhe en hoop plather utåff etc.

Till fougten udi Vermelandh benempd¹⁾, att han skall förmane bönderne udi sin befallning, thet the göre hvar man 3 hielpe staffrum vedh till Lindesbergx bruckningx behoff etc.

Den 9 April.

Till Henrich Månsson, att han skall förskaffe K. M. spannemåll, som ligger ij Upsala, til galleijderne, når Oluff Stake thet förfordrendes varder etc.

Den 12 April.

Fogte breff för Bäncht Olsson opå Gäsene häredt udi Vestergötlandh utöffver alle kyrckie, preste, skatte, crone och closters landbönder etc.

Till Simon Tomesonn, att han medh thet förste sender then tulscrifver, som är i Åbo, K. M. tilhonde etc.; theslikes att han handler medh adelen, presterne, bönderne och köpmennerne etc. ther i Åbo sticht, att the selie the tyske sine varer såsom ordiantzien ther um förmelder etc.

Till Erich Svensonn, att han giffver K. M. tilkenne um alle lägenheter ther vidh B[r]åvikien, um fiskerijt huru thet sich haffver, theslikes um annedt, som han kan tenckie K. M. vare behageligt etc.

Samme mening till Erich Jacobsonn etc.

Befalningsbreff för Nils Olson, att han K. M. knechter i befallning haffve skall i Södre Vidbo, Ösbo och Vestre häredt etc.

Till Nils Birgesonn, att han ingelunde tilsteder the danske och andre utlenske köpslage ther nidre udi then befallning, som the her till giort haffve, uthan thet sker

¹⁾ Lakun.

udi Vexsiö såsâm andre köpsvener pläge bruke sin handell etc.

Till her Vidicke i Muncketorp och Lasse Jönsonn i Köpung, att the vinleggie sich, att the rörplåter, barseplåter och falkuneplåter motte bliffve ther vid hammer-smidien effther skamplunet vell slagne etc.; tesliges att the vinlegge sich om thet jern, som ther till brukes skall, att thet motte bliffve väll genom sudett etc.

Till Erich Håkensonn, att han lather komme then spannemåll, som ligger i Upsala i capittell husedt nid till Calmare, ther han föryttres kan, och att han qvitterer Oluff Stake samme spannemåll etc.

Till Nils Pedersonn, att han lather Håkon Svensonn i Asketorp bekomme sin gårdh igen, som hustru Biritta till Colletorp honum medh orette ifrå haffver etc.

Till Simon Tomesonn, att han handler medh adelen ther i Findlandh, medh borgere och prestmen och alle andre, att the sâlie sine varer like som K. M. lather selie sine egne varer etc. och ordinantien förmelder.

Till Erich Dalekarll, att hann medh thet förste öpet vatnn lather komme then sten till Gripzholm, som bönderne i Selbo häredt och Åkers häredt utköre skulle för sin fodringh. Um the penningar han begerer till timbermenneners[!] betalning skall han giffve K. M. ther um tilkenne, huru mykit han ther till behoff haffver etc.

Till Erich Håkenson, att han later komme te galeijder, håper och båter, som haffve leget i vinterleger i Vesterårs, till Ståkeborg eller Nörkepung, medh mat och öll, som till skepzbordh behöffves etc.

Till Lasse Fordell, att han inthet skall beskaffe sig her effter med then clockere renthe, som han hafft haffver, uthan uplathe Jöns Fordell samme clockere renthe etc.; tesligest är och Kong:e Mat icke tilsynes att lengre efftherlathe honom then heradzrett, som han udi förlänningh hafft haffver etc.

Den 13 April.

Pasbordt för en borgere, benempd Herman van dher Bryggie udi Suderköpungh, att göra sin rese med seglatz till Lubke med ett lubskt skep, som ligger vedh för:ne stadh, till ath uthrette någre sine ärender etc.

Till Bencht Olson, att han schall vederkennes en almenning, benempd Myre udi Schoningz heradt; ther till schall fogten vare honom behielpeligh etc.

Den 15 April.

Till Boo Olsson, att han skall förskaffe til Mölnetorps bygning thvå ladur med tegell och en ugnn med kalck; item att han skall förskicke til samme bygning alle the muremästere och timbermen, som äre ij Vesterårs, item att han skall förskicke mölneren ij Vesterårs, Oluff Månsonn benempd, til samme Möllnetorp, doch med thet vilkor att han bekommer en anden ij hans stad til mölnere etc.

Till Nils Tulesonn, att K. M. förskicker honum ett muster, effther hvilket han skall late göra någre hijlebarder; item att han vederkennes thet fisket till gårdzens behoff i Siölunde viken; item then Hedens holmen skall han bruke till stodgong under gården; item att han lather någet aff thet timber, som i vinter framkört ähr, komme till Mölnetorp, och att han seden framdelis giffver K. M. tilkenne hvad bygning han vill sedhen haffve uprettedt aff thet som igen ähr vidh gården etc.

Till her Johan Tursonn, att K. M. ähr till fridz, att han må late segle medh sin skute effther vin och annedt, som honum tienligit vare kan till hans såns bröllop;

thesliges att han haffver ett nöge upseende både medh adelen, presterne, bönder, köpmen, som bo udi hans för-
läning, att the sälie sine varer like som K. M. lather
selie sine egne varer och som ordinantzien her um för-
melder.

Samme mening till her Göstaff Olson etc.

Till Peder Ambjörnsonn, att han ingelunde skall til-
stedie, thet borgerne i Nörkepingh skole bruke något
fiske i strömmen i blandh laxekaren etc.

Till Anders Scriffver på Konungzbro, att han lather
väll förvare then store borgere stuffve, att hon icke för-
faller etc.

Till Esbiörnn Pederson på Ståkeborg, att han haffver
ett nöge upseende medh borgerne i Söderköping och Nör-
keping, thesliges medh adelen, prestmen, bönder, köpmen,
som boo udi hans förläning, att the sälie thesliges och
köpe sine varer, like som K. M. han later selie sine egne
varer, och som ordinantien både på inlenske och utlenske
varer, som K. M. sender honum till honde, videre ther
um förmelder etc.

Samme mening till Germundh Svenson på Calmara
och ther i hans befalning etc.

Item till her Berge Nielsonn um Vestervikz borgere
och köpmen och i befalningen.

Till Hans Larsonn på Helsingefors samme mening.

Till Erich Håkensonn på Stocholm samme me-
ning etc.

Till Oluff Knuttzon, att han schall förskaffe en an-
nen förtrogen karl udi Peder Larsons stadh opå Koper-
bergit etc.

Den 18 April.

Till Niels Munck, att hann skall lathe M. Hans
smedh bekomme hvad dell, som han behöffver till thet

smide, som han schall haffve förhender ther vedh Hellestaberg.

Till borgemestere och rådih udi Suderköpungh, at te intage thenne Märthen Pederson udi spetalet ther i Suderköping och laten bekomme så gott, som the andre fatige ther äre pläge bekomme till lijffzödha etc.

Till Håkon Verme, att han schall vederkennes Eneköpfungz stadh opå K. M:tz vegna, som M. Påvel i föränningh hafft haffver etc.

Den 19 April.

Svar till Lenardt sölffköpere, att han schall anamme udi schatt aff bergmennerne; at te schole her epter utgöre udi skatt halffierde lodt sölff etc.; item skall han med thet första förstendige K. M:t um alle lägenheter etc.; item later K. M:t honom nu tilhonde skicke tolf tusende mark ortuger till bergxbruckningens behoff etc.

Öpettbreff för Måns Anderson i Långön udi Tingevall s[ochn] att beholle same hemen obehindret och utgöre the utskylder ther årligen bör affgå etc.

Pasbordt för Törus Vargh, att haffve orloff utaff tienisten och bruke sitt eget gagn och beste etc.

Till Måns Nielson opå Vijborgh och Sven Birgeson, fogte udi Gäffle, samme meningh[!] schreffz them och thill um borgernes köpenskap udi Vijborg och Gäffle boo, som annerstedz ther siöstäder her äre tilscreffvet etc.

Samme mening till Öregrundh etc.

Till Bröniolff Benchtsonn, att han medh thet förste giffver K. M. tilkenna hvad rådih han haffver till höö udi sin befalningh.

Svar till hustru Anna på Flättna, att Kong:e Ma:tt haffver godh breff och beviss opå the 2 gårdar i Säre-

stada, som Hans K. M:t haffver nu latidt vederkennes ifrå henne etc.; item vill K. M:t giffve henne vederlagh för then öö H. K. M:t haffver vederkendz, benembd Lindöö, liggendes vedh Vesterårs etc.

Till Axell Erickson, att han vill uplate her Frederick, burgraff [von Dohna], någre hester tilköpz, hvar han haffver rådih till att afflate någre etc.¹⁾

Förschrift för en bonde, benempd Jöns Anderson i Lekeridz kirkeby, till her Sten Erichson, att han lather honom bekomme igen 20 mark d[ans]ca, som en hans fougte, benempd Adzer Erichson, haffver för:ne bonde ifrå tagedt för 2 markpundh smör, som han stodh till achters opå sin årlige utskylder etc.

Den 20 April.

Till Erick Håkensson, att Kon:ge Ma:tt haffver nådeligen tilgiffvit Hans Schreddere, hans moder och broder then sack the udi förbudh seglede till Lybke, att han till them inthet meer opå then sack tale schall.

Till her Joen i Hvarff, att han lather Arffvedt i Reffsiöö bekomme tu pundh spannemåll aff Hvilstadha kyrckeherberge, som Kon:ge Ma:tt honom skencht och giffvit haffver.

Den 21 April.

Till her Måns Johansson, att han skicker till Motala någre timbermen, som duglige och tiänlige vare kunne att haffve ther någen timbring förhender etc.

Till her Göstaff Olsson, att han åhr the handtverker och jubilerer förfordelige, som K. M. her in i riket befallet haffver etc.

¹⁾ De inklamrade orden förekomma i en anteckning om samma bref, i hvilka orden ›vill uplate› äro utbytta mot ›kan lijde ther han selger›.

Till her Birge Nielsonn, att han lather Berend von Sost bekomme thet arresteredt godz, som Eggerdh Göding liggendes haffver i Vestervik.

Samme mening till Germund Svenson um thet godz han liggiendes haffver i Calmara.

Till M. Erich Falk, att han lather tilsäie proesterne udi Schara sticht, att the medh thet förste skynde sich till K. M. medh sine rekenskaper etc.

Öpedt breff för Jacob Månsonn på Hamer, att han skall förskicke till K. M. her Peder i Vielsta sochn, Tomas Skotte och Sander Skotte etc.

Samme mening till her Göstaff Olsonn etc.

Till her Svante, att han skall umbäre then biscopz tiendh, som han her till i förläning hafft haffver etc.

Till ordinarium i Vreta, thet han giffver sich till K. M., när som här Hakan i Huseby och her Hans i Hershammer kommendes varde etc.

Till Erich Håkensonn, ath han tager the pa[r]tzeler i danaarff effther Henningh Gere, som han vett K. M. kunne best tiänlige vare etc.; thesliges att han lather M. Gilius byssegiutere bliffve archiele mestere, effther som han begärer etc.; item att han handler medh the andre byssegiutere, att the måtte läre samme Gilij konst till att stelle och skiute alle hande skott; item att han icke haffver så många bagersker ther vidh slottet, uthan lather [tilsäie] fogterne ther um kring, att the skole late bake allehande brödh hosz bönderne etc.

Till Germundh Svenson, att han haffver ett nöge upscendhe medh K. M. köpman, benempd Pedher Larson, effther thet han så altidh tilachters udi sin räkenskap bliffver, och han skall inventere och upmåle hvart stycke kläde för sich, som han handh emellen haffver etc.; item att han förordner en annen trogen man, som K. M. köpenskap i befalning haffve kan etc.

Till ordinarium i Vexiö, att han förskicker thill K. M. the prester i Vexiö sticht, som pläge bruke stor köpenskap medh the danske, och besynnerligen her Peder i Vielsta, her Jöns i Göttre och her Jöns i Markrö, och förskicke åther andre gode män i theres stadh igen etc.

Till Germundh Svenson och Nils Pederson, att the samt medh Karll Smäleninge skole anamme alle the dugligeste karler i K. M. tjänist, som the kunne öfverkomme och giffve them någon försträkning opå handen aff the tuhundrede mark ortuger, som them aff för:ne Karll förskickendes varde etc.

Till Esbiörn Pedersonn, att han vinlegger sich medh alle fljtt, att the doctores, som komme ifrå Calmara, motte bekomme gode herberger i Suderköpfung och godh fordenskap her i vägen etc.

Den 26 April.

Till fiskeren opå Verebodha och Simpevarp Peder Mörtt, att han lather Germundh Svensson bekomme så myken fisk, som han till slotzen[s] behoff behöffve vill, enär han ther opå äsker eller fordrer etc.

Till Bryniell Benchtsson, att han lather komme till Mothala gårdh thet mesthe bast och näffver, som han aff sitt fögderij kan åstädh komme etc.

Till Erich Håkensson, att han medt thet alder försthe förskicker hijtt till Kon:ge Ma:tt then mester Matzs mestersven, benempd Markus, och att han lather honom medt sig haffve en oxehud, en koohudh och två clippinger till Kon:ge Ma:ttz behoff; thesliges till vår n[ädiga] fru och frökens behoff en koohud och fyre klippinger etc.

Till Germund Svensson, att han icke skall fordre någon dagxverker aff Dädesiö, Nothabeck och Svarsås sochner för thetta år 55, uthan the skole göre samme deris dagxverken till Cronebergh etc.; item att han lather

the skyttare bekomme theris borgeclädhe, som Niels Birgesson haffver i befallning, enär för:ne Niels sitt bud ther effther haffvendes varder etc.

Till Hans Helsing, att K. M. haffver gunsteligen efftherlatijdt [N. N. i N. N.]¹⁾ häredt, at han inthet mere skall giffve för thet hor han bedreff med sin fräncke än 8 gille oxer etc.

Till Esbiörnn Pedersonn, att han förehåller borgerne ther i Suderköping, att the inthet seglatz bruke, för än K. M. kommer till Suderköping etc.

Svar till hustru Elines breff på Graby, att K. M. tycker thet väll att vare och ähr gerne tilfridz, thet hon sender hijt till K. M. sin sons dotter etc.

Till Arffved Scriffvere, att han vederlegger Matz Joensons söner någre kyrkegodz igen på någon tijdh för the gårdar K. M. haffver bekommet aff them; item att han lather beholle them the lösörer, som Matz Joenson them giffvit haffver.

Den 27 April.

Fougte breff för Joen Karlson opå Vastena slott [och] stadh, tesliges opå Dals och Aska hereder etc.

Svar till Jacob Holstes breff um then fiskere och båt, som han begerer aff Seffredh Jönson på Ölandh, att han skall samme båt och fiskere bekomme aff för:ne Seffredh, när han ther på fördrendes varder; item um the timbermän han scriffver um skall Anders målere vette honum svar[e] um, ehvar han skall bekomme någre timbermen etc.

Till Seffrid Jönsonn, att han lather the två fiskere få en godh båt till att fiske medh, som K. M. sender ther till Ölandh till at fiske etc.

¹⁾ Lakun.

Till Joen Bagge, att han ingelunde tillstedher, att någon skall rappe Oluff Larsons hemmen i Redvegh bort, benempdht Rasboda, effther han sielff samme hemmen up-tagit haffver.

Till ordinarium i Schara, att han läther beholle Nils i Herlunde i Schåningz häred för:ne Herlunda i thette åhr för sin vinther sädh skull och vårsädh, och kan K. M. sedhen tillate, att han tager samme gårdh till preste-gårdh etc.

Den 28 April.

Svar till her Birge Nielsons breff, att the bönder, som boo udi hans förläning, skole niuthe något medell opå theres daxverker, som Germundh Svensonn haffver till thet arbetes förfordring vedh Skäggenäs etc.

Till Sven Birgesonn, ath han inge breder skall sälie och föryttre, som han haffver latijd såge vedh K. M. så-geqvern, uthan att han lather en part komme till Stoc-holm etc.; item att han lather bönderne göre sin dags-verker till Garpeberget, och att han med thet förste för-stendiger K. M. um Offvensiö gruffve och om andre lä-genheter; item thet kläde och penningar han scriffver um till sine kares behoff skall Niels Jäsperson honum late bekomme etc.; item att han her effther skall göre reken-skap för the 4 osmunder järn, som scriffveren her till pläget att haffve upburit aff bönderne etc.

Den 29 April.

Till Boo Olsonn, att han lather the dalekarler hugge och rödie på Lindön och Biörsiönn och annerstedes, ther K. M. kunne haffve någon fördell ther um. Um the part-zeler han scriffver um till slotzens behoff, skall han giffve K. M. tilkenne, hvad partzeler han mest haffver behoff; sedhen skall han them bekomme etc.

Till Germund Svenson, att han lather Thomas Fastenoger bekomme skep i Calmara till the varer, som han aff K. M. haffver bekommet, och att han udi sin rese inthet motte bliffve förhindret etc.

Till Hindrich Tysk, att han lather Tidica förfordelig vare till thet jordeköp, så mykit som han kan haffve rätt till etc.

Den 30 April.

Öpet breff för Jöns Häckenson, K. M. köpman i Elffzborg, att K. M. haffver giffvit honom till 23 tunnor smör $\frac{1}{3}$ [L]α, som han till achters bleff pro anno etc. 52.

Till hustru Karin Jören Arffvedsons efftherleffverska, att K. M. sender henne sit försvarelse breff till lag och rätte etc. Men then Öije gårdh hon rörer um haffver K. M. latijdt upbäre udi skuldh aff Lasse Erichson för 300 mark ortuger.

Till Peder Olsson på Motala, att han drager um kring medh Antonio Possemyr och Peter stenhugger och ransaker um alle platzer och orter ther um Motala, ther man finne kunde kalksten och skiffvesten etc.

Till Nils Hundeberg, att han later uprette then bygning han scriffver om på castele holmen, effther att ther är icke tilfelle att settie samme bygning opå Strömsrum; item um the dagsverker han scriffver um skall Oluff Nielsonn honum them late bekomme etc.

Till Lasse Personn, att K. M. haffver gunsteligen efftherlatidt the bönder, som bo udi Asker och Länne sochner, att the måge giffve penningar för sit skatte höö, 2 mark ortuger för hvart lass etc.

Till her Göstaff Olsson, att han later Jacob jubilerer bekomme så mykit smör ther i Elffzborg, som kan löpe till ett tusendh daler, hvar tunne effther thet ordinantz, som honum tilhonde skicket ähr etc.

Vadstena den 1 Maj.

Quitto för en borgare i Jönköping på taxepenningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligt, att vij udi egen Kong:e persone then 1 Majj opå vårt slott Vadstena anno *etc.* 55 anamet och upburit haffve aff vår undersåte och borgere udi Jöneköping ¹⁾ taxepenningar pro anno *etc.* 54 aff halff fempte hundrede mark ortuger fem och fyretijo mark ortuger *etc.* Hvarföre giffve vij *etc.*

Gostaus.

Vadstena den 4 Maj.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående ryssarnes infall i Eurepäa härad, om de hotande rustningarne äfven i Danmark och Tyskland samt om åtgärder för rikets försvar och särskildt Elfsborgs säkerhet.

Riksregistr. 1555, fol. 90 v. Förut delvis tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 221—223.

Vår synnerlig gunsth och nåde tilförende *etc.* Som vij nu nyligen schreffve eder til, käre her Göstaff, huru saken hade begiffvit siig nu för nägen ringe tijd medh thet infal, som rydzerne hade giort in utöffver gräntzen udi Vijborgx länn, och sände eder ther hooss någre copier aff the breff oss ther um tilschriffne våre *etc.*, så haffve vij och nu viidere bekommit beskedt ifrå Jöns Månsson, som var höffvidzman för thet ringe vårt krigzfolck, som then tijd vare i manglingh medh samme rydzer, att saken i thet näste siig så förlupit hade, som eder och senast ther um tilschriffvit bleff. Doch kunne vij,

¹⁾ Lakun.

käre her Göstaff, sanningen icke fördölie, at samme rydzer haffve och så giort en stor skade i thenne vinther in opå Vijborgz länn ther näst vijdh gräntzen i Evrepe, röffvet och skinnet ther inne hvad the haffve kunnet öfverkomme och fört medh siig in i Rydzlandh öfver the 600 lästher spannemål, ther utöfver och så affbränt öfver halff trijdie hundrede gårder ther nämpst in mot gräntzen i Evrepe. Och skole rydzerne siig än nu fasth förstärke och vele til eväntyrers göre mere til saken och vrecke thet nederlag the fått haffve; och är nu sådant perlementhe, som I höre ther begynt och anhaffvit, ee huru thet kan ändis står i Gudz händer, och ändoch Gud kenne, att sådant är oss högeligen emot, som vij och för vår persone haffve ingen orsack giffvit ther till, uthan någre aff the oförståndige fogther medh någre flere ther nidre vijd gräntzen, som oss oatspurde och aldelis uthan vår vilie och befalningh haffve i fiord och nu i åhr giort någon tiltastning med mord, brandh och rooff in utöfver gräntzen i Ryslandh, mere för theris egen girigheet och fördels skyld, än at vij och rijkit ther med skulle i någon måtte tiänte bliffve, hvilke och med tiden theris förtiänthe lön för sådane öfverdådighet skyld icke unlöpe skole etc., så haffve I, käre her Göstaff, thesliges förnummit the lägligheeter vij edher och så tilförende tillschriffvit haffve, att våre granner the danske ruste siig och fast både til landh och vatn, eehvartt häden thett lände vill, må Gudh vethe etc.

I vethe och väll, huru våre saker stå med the lubske och theris anhangh, så att vij opå alle sijder haffve fiender och onde granner fåås vijd, och haffve vij förthen-skuld troliigen och flijteligen både munttliigenn her i Vadzstena och sedan offthe schriffteligen förmanett edher och the andre gode män här hooss oss vore, att I sådane lägligheter edher någit allfvarligen til sinnes och hiärtett ville gå lathe och vare förtänckte, att the landzänder

Smålandh och Västergyllandh måtte någit bätter försedde och förvarede och någon beläglig platz till thett fäste uttsett bliffve; tesliges att man siig ther nijdre vedh gräntzen till thett ytherste mögeligit vare kunne (ingen umkost elle penningx förspijlningh udi thässe farliige tijder ther utöffver sparendis) förstärke vilde medh gott och dugligit folck, tesligeste medh allehonde kriigz nödh-torffter både til landh och vatn, eehuru alle saker siig begiffve eller tildrage kunne. Så vele vij och än nu, käre her Göstaff, edher och flere the godemän ther nijdre til thet högste bedit och förmanet haffve, att I och så ther til täncke vele, som allerstörste macht opå ligger. Tesligeste och, käre her Göstaff, effther vij kunne väll täncke, att eder fast olägligit vare vijll sielffve altijd vare tilstädis ther opå Elffzborgh, och oss samelunde icke ovitterligit är, att edhers fogte then Håkon smålänningh är en försumelig man, then och ee som offtes tager mykit mere öllkanne til vare än gagnätt, stundom drijcker och slöser ther i byen, och undertijden är uthe opå siin gårdh på Hisingen stundom tre eller fyre dager i soender, så att oss nogh fruchter, att icke så god acht och tilsynn i edher fråvare bliffver thafft ther opå slotthett, som väll behöffdes och farligheeterne kräffvie, therfore haffve vij så betäncht sakenn, att när edre lägenheeter siig så begiffve, att I sielffve icke kunne vare tilstädis ther opå slotthett, att I velle dhå skicke någre andre gode, trogne och förständigige män aff adelenn, som udi edre fråvare stodhe ther i slottzloffven, the ther både natt och dagh, stundh och time vilde och kunne haffve fiftiigt acht och tilsyn opå slotthett, så att then befästningh icke egenom förräderij eller någit annett för-raskende oss och rijkit motte affhändigtt bliffve, såsom I väll sielffve täncke kunne oss och meniige rijkit alsomstörste machtt opå ligger, och haffve vij till sådane edre medhielpere nu til thet förste betäncht Benchtt Gyllte

och Tröbo Oluff Erichsonn och nu förthenskuld latijð
schriffve Bencht Gyllthe til och sielffve munttligen be-
falled Olhuff [*sic*] Erichson, att han siig ther heden medh
thet förste förfoge skall och medh edher um thenne sack
viðdere förhandle skal och öffver eens komme. Hvarföre
förmane och bedie vij edher än nu, käre her Göstaff, att
I vele medh allsom störste flijtt vinlegge edher, att slot-
thet bliffver så förvarett, befästed och achtet, som nu
sagtt är och thett siig bör, som störstee machtt opå lig-
ger. Och effther thet, käre her Göstaff, att vij näst Gudz
hielp achte drage nogit längre iifrå handen nu i somer,
nämpligen til Finlandh, för the orsaker skuldh vij eder
ther um senast tilschriffve lothe, så [vele] vij förthenskuldh
edher och the andre gode män i then landzänden til thet
högxte bedit och förmanet haffve, att I vele haffve i then
landzänden godh acht och tilsyn på alle saker och edher
emellen haffve någon godh samdräcktt och eniigheett, på
thet I thäss ythermere tilfalle och beqvämnelighett haffve
motte til att achte på rijcksens gagn och besthe udi alle
motte, som vij betro eder um och som thet högeligen
och mykit förnöden vare vill. I vele tesligeste late haffve
flijttigt acht och tilsynn, så att fogterne, så väll våre
som edre, alltid bliffve vijd gräntzerne och förstärcke
siig thet bäste the kunne, och att thee tesligeste haffve
sådana acht och tilsynn opå saken, som nu sagtt är och
storliigen för nöden vare vill etc. Inthett annett opå
thenne tijð, uthan ehvad motte vij kunne bevijsse eder
gunsth och nåder, göre vij alltid gärne etc. Datum Va-
stena 4 Maij anno etc. 55.

Vadstena den 4 Maj.

Till Bengt Gylta angående uppdraget att vara slottslofven på Elfsborgs slott i Gustaf Olsson [Stenbocks] frånvaro.

Riksregistr. 1555, fol. 92 v.

Vår gunsth etc. Effther thett, Benchtt Gylthe, vij kunne väll täncke, att vår tro man och rådih, her Göstaff Olsson, vill allt för tuncktt falle altijd att bliffve tilstade ther opå vårt och cronones slott Elffzborgh, ändhå these farlige tijder och svinde värdzlöp mykit och högligen för nöden våre, att han eller och någre andre trogne svänske män i hans fråvare ther tillstädis bliffve motte till att haffve acht och tilsynn på samme cronones slott, som menige rijkit och oss alle ther um mykit anliggende vare vill, hvarföre haffve vij så betäncht saken, att thu och Tröbo Oluff Erichsonn skole giffve edher tijtt til Elffzborgh, bliffvendis ther tillstädis in opå slotthet udi een ärlig slottzloffve, til thäss här Göstaff sielff til städis kommer, haffvendes noge acht och tilsynn medh slotthett, så att thett icke egenom någon lijst eller falskheett rijkit affhändigtt giort bliffve motte etc. Vij förnimme och, att then Håkon smålänningh, som befalningen haffver ther opå slotthett, är fast försumelig, achter föge annet än siit drinckerij, undhertijden ther hooss borgerne och stundom är han in på Hijsingen opå sijnn gård tree eller fyre nätter til lijke, och tässemellen kunne vij väll täncke, att slotthett bliffver icke så förvarett, som thet siig med rätte borde. Therföre vele vij ändeligen, att thu ingelunde tager här någon försumelse före, så framt thu vilt göre thet oss är behageligit etc. Datum Vastena 4 Maj anno etc. 55.

Vadstena den 4 Maj.

*Till utvald konung Erik och hertig Johan angående den af
M. Olof Svinfot utgifna Johannis Magni krönika.*

Riksregistr. 1555, fol. 93 v. Förut tryckt af E. M. Fant efter en afskrift i Uppsala univ.-bibl. i Annales typogr., Suppl. 2 (1800), s. 2—4, där brevet dock är orätt dat. 1554, samt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sverges reformations- och kyrkohist. under kon. Gust. I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 388—390.

Vår faderliige gunsth etc. Elskelige käre söner Eriick och Johann, vij skicke edher tilhonde ett exemplar utaff M. Oluffz Svinefottz crönicke, hvilkett oss nyliigenn är tilhonde kommit, och såge gärne, att I ville läse och öfverse samme crönicke, till thäss Gudh foger, att vij till Uplandh till edher komme, opå thett I måge grunttliigen förstå och vethe, hvad hans rätte upsått och meningh är medh samme crönicke. Vij kunne edher och sanningen icke förhålle, att ändhå samme Svinefoott giffver väll före vedh änden opå cröniccken, att han icke til sinnes är schriffve eller publicere någit um thett, som skeddtt är udi vår regementz tijd, för the orsaker skuldh, som han ther förmålder, så haffver han thett doch icke hollett, uthan öfver heele boken nästenn, ther honum nogit beqvemeligit tilfålle giffves, laster, häder och smäder uthan all sanningh, skäll och bevijsss både vårt christelige regement, så och vår egenn persone till thet högste, såsom I sielfve noghsamptt förnimmendis varde, synnerligen utaff förste capittelet i femptonde bokenn etc. Och ändoch mångh ärliig christen man väll veett, att hann oss sådant haffver luget och dictadh opå, såsom enn oerlig meenedhare och siit fädernes landz förredere, allenast för then förgifftige ondske, nijtt och cainiske hatt skuldh, som han haffver både emott Gudz helge, dyrbare ordh, så och emott alle the christelige herrer och potentater, som samme Gudhz helige ordh kærtt haffve och thett medh högste flijtt beskydde och förfächte, så

synes oss doch för nöden vare, att man lather schriffte-
ligen förlägge och tilbake driffve samme hans skamlöse
och förgifftige lögnn, besynnerligen effther the äre convi-
cia notoria, och antaste thett man kärest haffver här i
värden, som är heder och äre; såge vij förthenskuld gerne,
käre söner, att I vele vare obesvärede att öffverläse
samme crönicke och dele medh oss, när vij näst Gudz
hielp til edher komme, edhertt betänckende udi samme
sack, huru man skall kunne lathe svare honum ther opå
till thett beqvemligeste. Han haffver och förändret, så-
som I see udi thette exemplar vij edher nu tilskicket
haffve, epistolam dedicatoriam, så att han icke vijll edher
samme bock mere till äre schriffven vare, såsom han
medh thet förste exemplar gaff före, utaff [v: utan] sinom
affgudh påffven etc. Therutaff man noghsamptt förstå
kann, hvadh hans rätte upsåätt och grunnelige meningh
är med samme crönecke etc. Eder Gudh befallendes.
Datum Vastena 4 Majj anno etc. 55.

Vadstena den 4 Maj.

*Förläningsbref för Nils Olsson på en gård i Vånga
socken.*

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst
och nåde hafve undt och effterlätit, som vij och nu medt
thetta vårt öpne bref (oss till een behagelig tijdh) unne
och effterlåtthe thenne vår trotienare och skytte Nilss
Olofsson een vår och cronones gårdh, benempd Jonstorp
liggendis i Vånga sochn udi Åhs heredt, att han må och
skall obehindrat bygge och boo opå samme gårdh, doch
medt sådane beskedh och förordh att han skall hafve
frijheet opå städzell ören, som går af för:ne hemen, och
alle andre uthskyller, som utaf förbe:te hemend bör uth-

göres, ehvad pärtzeler the helst vare kunne; ther våre cammererer, befallningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole giöre och låthe måge vethe sig effter rette, icke giörandes för:ne Nilss Olofson her emot något hinder, platz eller förfongh. Datum Vastena 4 Majj anno 1555.

Vadstena den 5 Maj.

Till Erik Håkansson angående åtgärder för Finlands försvar, om Anders Nilsson [Sabelfanas] tagande i fängsligt förvar samt om sjöfarten från Stockholm och vinutskänningen m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 94 v. Förnt tryckt (utom slutet) af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 223—229.

Vår gunsth etc. Vj haffve förstätt aff thinn schriffvelse, Eriick Håkonsonn, att then Anders Nielssonn är kommen thiitt till Stocholm ifrå rydze gräntzen, och effter hann haffver någon ögneväreck, är han bliffven till bake etc. Så synes oss, att samme Andhers Nielssonn haffver handlett ther i sijnn befallningh såsom en amechtig förrädere, och som thenn icke borde leffve, effter han och flere hans vederlijker haffve oss aldelis oathsporde och föruthan vår befallningh mere för theris egen girighet, nyttie och fördell skuld een för vårtt eller rijchksens gagn och beste tagit siig sådane handell före til att bedriffve rooff, mordh och brandh in opå the rydzer och ther medh opväcktt them emott then landzenden Finlandh, som opå thenne tijd väll hade mått bliffvet tilbake, ther utöffver och thenn landzenden, synnerliigen Eugrepä (som vj nu aff Jöns Månssons breff förnummit haffve) ingen ringe skadhe och fördärff tilfoget bliffven är, i thett att the rydzer haffve icke allenast nu i thenne vijnther röffvet och borttförtt ther aff Eygrepä sådane

dråpelig summa spannemåll, som siig väll belöper till 600 läster, och någre tusende lass höö förbränt, uthan och nu in Martio affbränt och skjndet en stor partt aff Eugrepä, så att samme landzende och våre undersåther ther sammestädz äre nu bliffne ythermere fördärffvede och i ödhe, än the tilförende varitt haffve, hvilkett Gudh känne oss fast besvärligit och obehageligit är, och ändhå Gudh gaff lycken, att een partt aff the rydzer bleffve nedhlagde och finge någon skade, så är doch nogh tilförmodendis thee lathe icke förthenskuldh tilbake til att anfächte then landzenden. Men huru the gode män i Findlandh och the som haffve sådant förorsakett, haffve beredt och rustedt siig till att göre samme rijcksens fjender modhstandh och affbräck, kunne vij icke fülleligen vethe, och fruchter oss nogh, att the taghe saken icke så alffvarligen före, som thet siig med rätte borde och farligheten kräffveer. Therföre motte man och opå thenne sijden täncke och göre någit til saken, att skicke medh thett förste utöffver tiitt till Vijborgh een hoop folck, tesligeste krutt, lodh, någit felttskytt, the meeste stålbuger och rör man kunne komme åstadh, som och tilförende ther um schriffvit bleff, och ther till en hop fetalie aff thett, som vijd våre slott och gårder nu i vinther bruggedt och bakedh är, och hvad annett till fetalie man kunne affstedh komme, så att Vijborgx slott och stadh motte nödtorffteligen bespijsede bliffve och vårt folck, som ther vijd grantzene bliffve skole, motte och bekomme beringh, ther the kunne underholle siig utaff, och synes oss, att the fureskuther och skep, som ther äre vijd Stocholm och thu umschriffver, motte bliffve tilreede til att före sådane folck och fetalie utöffver medh. Vij äre och tilfrijdz, att thu sender en hoop salpeter och svaffvell till Simon Thomessonn, att han sielffver lather göre krutt ther aff; tesliges the tre tunnor kornekrutt han begärer må thu och sende titt oförsumeligen utöffver,

att han frandelis skicker them till Vijborgh. Thu vilt och så vare förtäncht, att alle våre skeep och galleijder motte medh thett förste bliffve tilredhe och besynnerligen galleijderne, och effther vij achte medh thett förste i som-mer sielffve att giffve oss ått Finlandh till att skicke och ordinere udi then landzenden hvadh som behoff giörs, och att then landzenden thäs ythermere förstärcktt bliffve motte, dherföre vele vij och, att opå för:ne våre galleijder motte i tijd och time bliffve höffvitzmän och alltt annet nödhtorfftigt folck, så mykit som ther opå böör att vare, tilförordnede och beställthe, så att folcket, modh thett vij upkomme, medh en hast kunne bliffve tilhope kallett och församledt, på hvadh tijd eller stundh vij thett haffve ville, så thet icke för langsamptt måtte tilgå och sedhan ther medh förlöpe, alle andre nödhtorffter så föresedde och i förrådskaffede, som saken kräffver och förnöden vare vill etc. Um thenne finske reesse må thu holle hämmelig hoss tiig, så thett icke kommer i alle mandz mundh etc. Vij vele och, att thu lather förvare then Anders Nielsson, så att han icke unkommer, så frampt thu vilt göre thett oss liufftt är, och är icke förnöden, att thu skicker honum anthen hiit till oss eller annerstedz, uthan att han bliffver ther uppe förvaredh, som thett siig bör till vijdere beskedh. Vij kunne och icke fulleligen besinne hvadh samme Anders Nielsson och the andre fogterne vedh gräntzen haffve täncktt eller hvadh förståndh the haffve hafft, all then stundh the sådane fientligh handell medh rooff och brandh emott rydzerne företoge, att the och icke täncke kunne rydzerne vijllde ju och någit göre till sakenn och vräcke sådane theris skade. Och förthenskuld är fast underligit, att the icke strax i höstes eller medh förste före haffve latijd före samme spannemåll och höö, som rydzerne nu sedan haffve borttröffvedh, in till Vijborgh, Kijffvenebbenn och flerestädz och hafft ther sådane spannemåll i förrådskaffede,

ther medh the hade mått bespijsett eet mechtigt taal folck på en långh tijd, all then stundh the och hörde och förnumme, att rydzerne församlede siig och achtede göre sådane infall hiit in öffver gräntzen. Så hade the och kunnett förtröste bönderne, att ändoch spannemålen bleff fördt till slotten och gårderna, så skulle the lijkeväll bekommedt ther theris sädh igen, när them hade träncht, allenest att thett fördes undhan för fienderne, på thett the icke ther utaff förstärckte bliffve skulle. Men vij kunne väll besinne, att oförståndett, giricheten och egen nytten haffver varit så stoor hooss thet selskap, som hon och än nu hooss them och andre flere i then landzenden så stoor är, att the hvarkenn thett ene heller thett andet så nödhtorffteligen betäncke eller beställe kunne, som thet siig medh rätte böör och saken kräffver etc.

Vij hade och väll förmodett, att Claus Christierson skulle länge sedan varet dragen utöffver till Finlandh medh the vichtige ärender vij honum befalltt och medh giffvit hade. Så förnimme vij doch, att han skall än nu vare här i landet eller och nyligen aldelis affdragen, hvilket oss föge behageligt är, effther vij gjorde honum all nödhtorfftig undervijssningh um the finske saker, både i ene måtte och andre, och ther sådant bliffver försumet, dhå våre thett icke gåått etc.

Vij haffve och förnummet, Erick, huru thu haffver förhandlett medh the Stocholms borgere um kiöpzhandelen, och att thu begärer ythermere vethe vår vilie um theris seglatz etc. Så kunne vij väll täncke, att samme Stocholms borgere och andre åstunde och ile flux, att the måtte få segle, endoch the icke sielfve fulleligen vethe hvadh the begäre. Så motte man doch för sådane för:ne tijdender och lägligheters skuldh icke allt efftherlate thett the begäre, uthan vele och biude allvarligen, att inthet seglatz skall bliffve löst giffvit, för än thu ytherligere vår vilie och meningh ther um förnimmendes varder eller

och någett nemmere up komme. Vij äre icke heller til sinnes att lathe någre aff vare skeep löpe opå frachtt. Thu kan doch väll finne rådth att lathe skaffe canifass, päcklingh och andre sådane nödhörffter hiit in etc.

Vij förnimme och, att then Gilius bereder sine stycker fast longsampt, och vethe doch än nu icke hvadh lagh thett vill tage medh then achterladningh, hvilkett vij försee oss man varder snarligenn förnimmendes etc. Och som thu giffver tilkänne, att Bencht byssegiutere haffver lagtt formor till två fällthslanger och två halffve slanger, och är thin meningh, att sådane skytt skall meest vare förnöden, hvilkett och så vare kan, doch synes oss, att vij haffve och behoff en hoop småt och lättfärdigtt skytt, som i marken til faldhskytt tiäne kunne, och sådant som medh en hast kunne ryckes aff och till. Sådant skytt måtte thu och beställe lathe, och besynnerligen skall thu vare förtäncktt att lathe göre än thu eller 300 dubbelte haker och mickehaker, the som väll smidde och borede vare måtte, hvilke haker vij achte att lathe bruke till en vågenborgh opå bocker och mijcker och medh järnläncker tilsammans fogende och medt järn skodde, effther som thenne medhfölgende skampelunn thet uttvijsar; såge vij och gärne, att sådant måtte så beställt bliffve. Mann skulde och lathe smijde vjdh järnbärgenn till fyre eller fäm hundrede yxer, tesligeste så månge hacker och spadher, så att man hade och sådane redskap i förrådth och färdiig till att tage i archelijet, när så behöffdes etc.

Schall thu och vethe, att her är kommen en missive ifrå her mesteren aff Lifflandh um någre skippundt bysselodh, som han begärer til een proba aff Jörenn byssegiuthere för penningar. Så effther vij icke obenägne äre, att her mesteren motte bekomme sådane lodh, och vij förnimme, att Jörenn är uppe vjdh järnbärgen, vethe och icke um han haffver någre lodh ther i Stocholm tilredhe,

dherföre äre vij tilfrijdz, att honum motte bliffve efftherlathne så många lodh aff vårt archelej huss, som han begärer och skicker them tijtt han begärer, doch så att thet icke skeer under vårt, uthan samme Jören byssegiutes namn, och att man motte och så förevethe siig um betalningen etc.

Zedell.

Är och vår vilie, Erick, att thu förskicker emott oss till Stäckeborgh medh våre galleijder tre eller fyra åhmer gott reenst vijnn och någon vinättecke, eller um the afflöpne äre, medh een aff the håper, ther giorde äre, förty vij äre nu i thett näste fast blottede och ställthe medh vij, effther then vijntappere här är hooss oss haffver så skänckt utt vårt vijnn, att vij haffve mindre igen. Vij haffve och förnummit, att then Henrick cammersven och Christoffer trummetere medh någre flere haffve varit våre vintappere ther uppe, theruthinnan vij haffve föge behag, effther vij kunne väll täncke, att the föge achtet, huru the spijsedh utt. Är än nu, som vij haffve tilförende schriffvet tig till, vår ändelig vilie och befalningh, att thu haffver ett gott och noge upseende medh vår vinkellere, och huru heer medh handlett bliffver. Ther må thu vethe tiig effther rätte. Datum Vastena 5 Majj anno etc. 55.

[Vadstena] den 5 Maj.

Till menige man i [Stora] Tuna socken med tacksägelse för visad beredvillighet vid biträde med dagsverken och körslor till bergsbruket och med förmaningar med anledning af den bland allmogen vanliga dryckenskapen.

Riksregistr. 1555, fol. 98. Förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i Diplom. dalekarl., D. 3 (1846): s. 168—170.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, dannemän alle, våre och cronones skattskyllige bönder och menige almoge,

som bygge och boo udi Tune sochn, vår gunsth och nåde tilförende, och tacke edher, våre trogne undersåther, gunsteligen och gärne för all vällvillighet och troskap, som I oss bevijsst, och synnerligen the dannemän, som haffve siig latijd befinne välvillige och hörsamme medh theris hielpe dagzväcker, vjndekörningar och andre nödhtörffigheter til våre och cronones bergxbruckningar vijd Grängishyttenn och Tvertaregruffven, hvilkett vij medh edher udi alle konungxlige gunsth och nåder vele betäncke och förskylle. Så är vår gunstige vilie och begärens till edher dannemän alle, att I udi lijke måtte än nu framdelis vele lathe befinne edher hörsamme, lydhaichtige och vällvillige till all then deel, som vår tianere och fogthe opå för:ne Grängeshyttenn edher opå våre vägne till samme bergzbruck förfordrer och tilseijendis vardher; sådant och alltt annedt vele vij gunsteligen och nådeligen, som sagtt är, medh edher förskylle etc.

Vjdere, käre undersåther, kunne vij edher icke förholle, att oss är för sanningh tilkänne giffvit, thet någre eblandh edher, som boo udi för:ne Tune sochn, haffve en fast underliig och ogudachtig bruck och plägsedh, i thet att um söndagerne och andre höghtijdes dager, medhan tijdegårdenn skeer och Gudz helige ordh bliffve förkunnedt i kyrken, pläge en partt aff edher bruke stoor dryckenskap, slå siig fulle med öll och före ett oskijkeligit och ochristeligit leffverne, så att Gudz helge ordh bliffver ther egenom mykit försumedt och föractedh, ther utaff Gudh alzmechtig bliffver högeligen förtörnett och till vrede upväcktt och förthenskuldh förorsakett att hemsöke och straffe medh pestelentzie, dyrtijdh, krieg och många honde blodzuttgiutelse och andre otalige plåger icke allenast them, som sådant bedriffve, uthan och jämväll then landzenden och andre flere för sådane hans helge ordz förachtelse skuldh. Therföre vele vij på Gudz vägne edher dannemän trooligen,

faderliigen och alffvarligen haffve förmanedt, att I vele haffve sådant onyttigt och skadeligett svalgh och dryckenskap fördragh och befithē edher att hōre och lāre Gudz helige ordh, ther opā alles vār siells saligheet och vāllfārdh hānger, och sedhan fōre ett sådant skickeligit, ārligit och christeligit leffverne, sāsom rātt christne menniskor egner och bōōr at fōre. Sameledis vele vij och edher, dannemān, som eliest plāge holle edher skickeligen och vāll och icke haffve lusth eller vilie till sādane onyttige och skadelige dryckenskap och tāringer, uthan befijthe siig heller at hōre och lāre Gudz helge ordh och fōre ett ārligit och christeligit leffverne, att I vele rāde och troligen fōrmāne the andre, som sāsoskickeligen och oordenteligen hooss edher leffve plāge, att the vele haffve fördragh sådant theris ogudachtigdt svālgerij, och hvar sādane edre gode fōrmaninger inthet hooss them skaffe eller utträtte kunne, att I vele dhā hielpe till, att the māge bliffve therutōffver straffede, sāsom the fōrtiānt haffve, opā thet att Gudz rāttvijse vrede och straff motte bliffve fōrblidkatt, och att Gudh alzmechtigh vilde verdiges giffve bāde edher och heele Sveriges inbyggere eett gott, fruchtsamptt och lyckesaligit āhr, hvilkett han uthan thviffll vāll giffvendis varder, nār vij fōre ett sådant leffverne, som honum kan behageligit vare. Ther I dannemān alle haffve edher effther rette. Datum [Vadstena] 5 Majj anno etc. 55.

Vadstena den 5 Maj.

Till Māns Nilsson [Stjernkors] angāende Anders Nilsson [Sabelfana] och om försvarsātgārder vid Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 99 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. hāfder, D. 8 (1856): s. 229—231.

Vār gunsth etc. Mā thu vethe, Māns Nielsson, att oss ingelunde behager thet perlementhe Anders Nielsson

på Kiffvenebenn medh the rydzer haffver begyntt, i thett han udi förlijdne år är dragenn in i Rydzlandh oss oåttsportt och giffvit rydzerne orsack till att göre een sådane drapelig skade här in opå gräntzen igenn, som nu skedt är, och än ytermere till äventhyrs väll göre kunne, hvar Gudh alzmechtig theris onde upsåatt icke nådeligen förhindrer. Så hade honum och the andre, som befalningen haffve ther emott gräntzen, ju medh rätte bortt att latijd undenföre till att bespijse Vijborgz slott, Nyslott och Kiiffvenebben med then otalige spannemåll och annat mere, som rydzerne egenom theris försumelse, som sådant förmene och förtage skulle, haffve nu borttfört, och latijd bönderne förstå hvad farligheeter på färde väre, effther man kunne ju väll tänke, att rydzerne skulle vele hämnes och vedergälle then brandt och mordh för:ne Anders Nielsson udi theres landh bedriffvit hade. Vij kunne och föge annedt täncke, när vij see sakenn rättzligen an, än att han och hans vederliker haffve mere söcktt theris egen nytte och fördell ther egenom än vårtt och then landzendes gagnn och beste, i thet att the så obeskedeligen, uthan någre vijchtige orsaker och föruthan vår befalningh fölle in i Rydzlandh och ther skjinnede och röffvede siig til gode, och effther thet är nu så vitt kommett utt, att man inthet annedt haffver att förmode siig utaff the rydzer än oppenbare feijdh, therföre vele vij alffvarligen haffve tiig förmanedh, så nu som offte tillförende, at thu vilt täncke till att förstärcke Vijborgz slott och stadh medh fetalie, gott dugligit krigxfolck och andre nödhtröfftige krigztilbehöringer och haffve godh acht och nogre tilsynn opå alle saker, såsom thu kan tänke oss och rikket ligger macht opå, att then landzenden bliffver vällförvaredt. Thu vilt och täncke till, huru man kunne til thet beqvemligeste göre för:ne rydzer någit manligit modhståndh och affbräck, um the vijdere then landzenden förarge och antaste vele.

Vij vele och komme edher medh thett förste mögeligit är til hielp och undhsättningh med fetalie, folck, krutt, lodh och hvad andre nödhdorffter, som här förhanden är och vij kunne åstadkomme. Samelunde ähr och vår alffvarlig vilie och befalningh, att thu skaltt förskaffe till Vijborgz slott the mäste änger thu kant åstadkomme, både medh uttmarker och andre beläglige platzer at lathe antage, så att man till thet minste någre tusende lass höö årligen till slotthett bekomme kunne, opå thet man altid kan holle ther (then landzenden til gode) någre hundrede hester um åhret; och vore väll förnödhden, att I gode karler, som befalningerne haffve, vele och så någit täncke till hvadh partzeler till kriigh meest behöffve[s] viill, nämpligen krutt, lodh, fetalie, höö, kornn, haffre och andre slike nödhdorffther, och när man ville begynne någit kriigh, dhå motte man och tilförende vare förtäncktt att skaffe siig sådane förråd, på thett sådane partzeler icke tryte motte, när såå behöffdis, hvilkett och än nu tiltänkes motte. Thette ingelunde försumendis, så frampt thu vilt göre thet oss behageligt är. Datum Vastena 5 Maj anno etc. 55.

Vadstena den 5 Maj.

Öppet bref till allmogen i Eurepäa härad angående trohet och mod under det förestående kriget med ryssarne.

Riksregistr. 1555, fol. 100 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 231—232.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, trogne undersåther, våre och cronones skattskyllige bönder, landhboor och dannemän alle, som bygge och boo udi Evgrepä, vår gunsth och nåde tilförende, och betacke edher gunsteligen och gärne för edhers gode vällvilligheet, hulskap, trooskap och manskap, som I (oss och then landzende Fin-

landh til bestondh, beskydden och försvar) haffve, såsom våre och Sveriges riikis rättrådige och trogne undersåther, emott the omilde rydzer nu i thenne nästförlidne vinther och vår bevijsst, och edher udi så måtte alldelis vällvilige och redebogne haffve bruke och befinne latijd, så offthe edher utaff våre befalningsmän är tilsagtt vordett, hvilken edher välvilligheett troskap och manskap vij medh eder alle och hvar i synderheet gunsteligen och nådeligen betänke vele, och the dannemän eblandh edher, som någen stoor skade och fördärff utaff rydzerne anthen egenom brandh, mord eller rooff vederfaren är eller här effther vederfare kan, vele vij sådane hans lijndne skade nådeligen hielpe och uprätte late och begäre förthenskuld, att I dannemän alle vele edher än nu vällvillige, trolige och manliige emott förbe:te våre och meninge rijksens hädske fiender och ovänner, the vantrogne och omilde rydzer, befinne och bruke lathe, när edher ther um tilsagt bliffver. Thett vij medh edher udi all gunsth och nåde, som förbemällt är, betänke vele och befale edher Gudh alzmechtig. Datum Vastena 5 Majj anno etc. 55.

Vadstena den 5 Maj.

Till Olof Nilsson angående förvärf af en gård under Strömsrum.

Efter orig. i Uppsala universitetsbibliotek.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vett Oloff Nilsson, att thenne vår undersåte Germund Joensson haffver latijd oss udi underdånigheet förstå, att vår fogte på Strömsrum, Nils Hundeborg, hans gård Becketorph skal på våre vegne haffver vederkendz och lagt under Strömsrum, och haffver han nu her upbudet oss samme gård tilköpz etc. Så effter vij icke vete kunne med hvad

skeel Nils Hundeberg samme gård vederkendz haffver, eller och um vij någen arffvelig rettigheet til samme gård haffve, är förthenskuld vår vilie, att tu her om ransake skalt, och hvar vij ingen arffveligh rettigheet haffve til samme gård, må tu dhå på våre vegne köpe samme gård, geffvendes femtije marc ortuger för pund korn rentte, och förskaffe thet så, att för:ne Germund oss samme gård lageligen hemble och bebreffve motte. Vetendes tig her effter rette. Datum Vastena 5 Maj anno etc. 55.

(Spår af sigill.)

Utanskrift: Till vår trotienere och landbofougte ut-
öffver våre arffve godz udi Småland Oloff Nilsson etc.
gunsteligenn.

Vadstena den 7 Maj.

*Till Jöns Månsson [Ulfsparre] angående försvarsåtgärderna
i Finland.*

Riksregistr. 1555, fol. 101. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af
Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 232—238.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommit thin schriff-
velse, Jöns Månsson, och i längden förnummet, huru
then handell medh thett infall rydzerne nu in Martio tijt
in öffver gräntzen giordt siig begiffvit och tildragit haff-
ver, och ändoch en stor mykenheett aff the rydzer för-
hondhen haffver varit, så gaff doch Gudh alzmechtig lyc-
ken (hvilken skee loff och prijs i evigheet), at then
ringe hoop aff vårt folck, som thu förde, komme samme
parthij opå fluchten, så att en stoor partt aff them bleffve
nedlagde etc. Så betacke vij tiig för then trooskap och
flijtige tjänest, som thu udi then måtten oss och Sveriges
rijke bevijsst haffver, så och the andre gode karle, som

medh tiig vore, och vele sådane trooskap mott tiig och the andre udi alle konungzlige gunsth och nåder betäncke. Och ändoch Gudh thenne seger giffvit haffver, så förnimme vij doch aff thin schriffvelse, att rydzerne haffve och så tilfogett then landzenden Evgrepe och våre fattige undersåther ther samme städz nu i thenne vinther ingen rijnge skade och förderff, som thin schriffvelse ther um förnälder etc. Så kunne vij icke nogsampt förundre, käre Jöns, hvarföre then Anders Nielsson och flere aff thett selskap ther vijd gräntzen oss oatspordhe så obeskickeligen och föruthan någon vichtig orsack haffve tagett siig sådane perlementhe före med the rydzer, all then stundh the hvarken befalningh eller någit tilstondh i then mätten aff oss hafft haffve, uthan raseet ther med effther theris galne huffvedh och mere för theris egenn nyttije och girickheetz skuld, än att the ther medt skulle haffve betänckt vårtt eller rijksens och våre fattige undersåthers gagn och bäste, som i thenn landzenden bygge och boo, och ther medh upväckt fienderne och giffvit them orsack till att öffverfalle then landzenden i sådane motthe, som nu skett är och än ythermere til äventyrs göre kunne, hvar man icke medh thäss större macht och allffvarsamheet täncker till att göre them mottstondh, nederlagh och affbräck, hvilkett Gudh känne oss icke allenast fast förträtteligit och obehageligit är, vare och fast bättre, att thett och annedh mere hadhe bliffvit tilbake, uthan oss besvärer doch icke minne thett store och groffve oförstandh, som samme Anders Nielsson medh flere aff thet selskap i then motthen hafft haffve, att all then stundh the toge siig sådane fientlig handell före till att mörde, bränne och röffve tijtt in öffver gräntzen, att the och icke ther hooss besinne och öffverväge kunne, rydzerne ville och ju täncke någit saken effther, till att vedergöre och hämnnes then skade och fördärff them skedde med like sådane rooff, mordh och brandt etc.

Dherföre skulle för:ne Anders Nielssonn och hans parthij medh rätte udi tijd allerede i höstes eller medh förste före i vinthers lathe undenföre en partt aff samme spannemål in til Vijborgh, Nyslot, Kijffvenebben och flerestedz, ther man hade kunnedt bespijsett och holledh en hoop folck medh udi lannvärn, hvar så hade behoff varit, och icke latijd fienderne medh sådane svar spannemåll förstärchte och vore undersåther och then landzenden försvagede bliffve, hvilkett och så för almogenn väll hade kunnet förlagt och försvaredt bleffvet med then skickelicheet, att samme spannemåll bleff icke förthenskuldh undenförtt, att the honum aldelis mijste skulle, uthan opå thet fienderne ther medh icke motte förstärckte bliffve, så skulle the bekomme störste partenn aff samme spannemåll igen, när them umträngde och the then begäre ville, men sådant haffver hvarcken hooss then ene heller then annen betäncktt bliffvit, uthan latijd så gå för vijndh och vågh, lijke som hvarkenn veett eller förstandh hooss någon aff thet selskap varit hade etc. Och effter saken är nu så vijdt kommenn, att man inthet annet kan haffve förvänte aff rydzerne, än enn openbare feijd (endoch man kunne väll haffve sådant fördragh, till thäss någit bettere tilfålle hade kunnedt förefalle, anthen med kongenn i Pålåndh, som och innen kortt tijd tiläventyrs medh the rydzer någit förhänder haffve vill, så och thee liffländer, så att the först hade begyntt sådane fiendlige handell med samme rydzer, hade vij och sedann kunned gøre någit manneligit til sakenn, hade thett ändhå varidt tijd nogh, menn nu är tilbefruchtendis, att sådane gode tilfålle bliffve egenom thette obeskedelige företackne perlementhe förhindret och tiläventyrs våre saker så mykit försvagede, at the kunne nu vände all theris macht in till oss), dherföre vele vij och til thett högste och alffvarligen tig och flere i then landzenden budit och förmanedt haffve, at I vele medh aller störste

fljtt täncke til Vijborgz slotz och stadz förstärckningh och befästningh, både medt gott krigzfolck, fetalie, krutt, lodh och alle andre krigznödtorffter, och att I vele än nu haffve noge acht och tillsynn opå alle saker, såsom oss och meninghe rijkit och särdelis then landzändenn Finlandh alle störste macht opå ligger, och att I thäsligeste vele vare förtänckte, effter man förnimmer, att fienderne än nu förstärcke siig och achte vjdere försöke, hvad the skaffe kunne, huru man till thet beqvemligeste måtte göre them någit manneligit modhstandh, affbräck och nederlagh, um the nu i sommer then landzänden någit ythermere öffvervold tilfoge vilde. Mann motthe och så alffvarligen vare förtänckt att skaffe i förrådth alle the partzeler, som till sådane krigzhandlinger förnöden vare vele, både til folcksens underhold, så och att en hoop häster motte altijd åhrligen bliffve underholdne ther in emott gräntzen udi Vijborgz län. Och till sådane nödh-torffter vill behöffves krutth, lood, matt, öll, spannemåll, kornn, haffre, höö och andre sliike nödh-torffter, så haff-ver och varitt eett gammeltt bruck både här i rijkit och flere städz hoss förståndigt kriigxfolck, att när man ville begynne nogit kriig, dhå motte man och tilförende vare förtäncht att skaffe sliike nödh-torffter i förrådth, som ther till behöffvelige vare ville, på thet sådane partzeler icke fattes eller tryte motte, när förnöden vare vilde, hvilket thu och I flere i then landzenden än nu alffvarligen tiltäncke vele, så frampt I vele vethe edhert egit och men-nige ricksens gagn och bästhe, och opå thet I måge än nu framdelis komme i någet förrådth medh höö, så synes oss likkast vare, att våre befalningsmen ther i Finlandh lathe rödhie, uptake och inhagne en hoop aff the ödis eller uttmarker, som ther i landet monge städis finnes och haffve godh grässbotn och ingen haffver nu'gagn aff, uthan ligge för fåfoot etc. Så skall man och icke effter thenne dag tage penningar hvarken för någit skatte

höö eller haffre, uthan bliffve förtt till Vijborgh, Kijffve-
nebben och flerestädz, ther något tilfalle vare kunne att
holle een hop folck och ther till 1000 hester till thett
minste, och när så skee motte, och att hvar i sin stad
ville alffvarligen och trooligen achte och betäncke me-
ninge ricksens och then landzendes gode gagn och long-
ligit bestondh mere än theris egen giricheett och annedh
sådant, dhå förhoppes oss, att then landzenden skall medh
Gudz hielp ingen nödh haffve och fienderne ther utaff
enn sådan fare och förskreckelsse tage, at the ther effter
väll skole läre att haffve sådane öffverfall och fientlige
handlingar fördrag, och opå thet then landzenden något
better förstärckett bliffve motte, achte vij medh thet aller-
förste att lathe öffverskicke then meste hielp och und-
sättningh titt in till Vijborgh, både medh folck, fetalie,
fälldtskytt, krutt, lodh, stålbuger, röör och hvad andre
nödtorffter här kan förhänden vare, så att opå våre sijde
skall ingen deel tryte, som then landzendenn til hielp,
tröst och undsättningh komme kann etc. Datum Vastena
7 Maij anno etc. 55.

Zedel.

Hvadh thett söloff och däninger belanger, som knech-
terne och andre våre tjänere och undersåther bekomme
udi then skermysell med rydzerne, kunne vij tiig inthet
annedt ther till svare, uthan att the måge niute och be-
holle siig till gode hvadh the bekommit haffve, opå thett
the frandelis siig thäss vällvilligere måge lathe befinne
emot för:ne våre och rijcksens fiender. Doch synes oss
rättvijsligt vare, att samme godz mätthe bliffve såledis
eblandt them uttdelat, at hvardhere finge ju något ther
utaff. The fyre tatterske rungnor thu schriffver um såge
vij gärne, att the motte bliffve till oss förskickede, opå
thett vij måge see hvadt artt sådane hester haffve.

Thill thet sijste, effther thu tiig så troligen och manligen på vårtt och ricksens gagn och besthe emot våre fiendher nu bevijsst haffver, så och opå thet thu framdelis thett samme göre skalltt, äre vij tilfrijdz, at thu bekommer igenn then häredzrätt, som thu för någon tijd ther i Nyslotz länn utaff oss udi förläningh hade; samelunde äre vij och icke obenägne att giffve tiig frijheet opå the fyre skattehemen thu haffver vijd gräntzen etc. Item haffve vij och gunsteligen unt och effterlatid thenne breffvisere Lasse Nielsson, att han må bekomme siig tilgodhe en aff the unge heester eller foler, vij haffve ståendis vedh Vijborgh, såsom thu udi thin schriffvelse begärer etc. Datum ut in litteris.

Vadstena den 7 Maj.

Öppet bref för Peder Kartt på hjälm och sköldemärke för honom själf och frälsefrihet för uppräknade gårdar.

Riksregistr. 1555, fol. 110 v., där samma bref är infördt utan angifvande af gårdarnes namn. Dessa hafva inhämtats af en vidimerad afskrift i KA., som säges vara »exhib:t vid extraordinarie lagmansrättegången i Åhmol den 4 Augustij 1702».

Vij Gustaf etc. göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för välvillig och hulle tro tjenst, som thenne oss ellskelig vår tro tienare Peder Kartt [till Snärten] oss och vårt rjche Sverige her till dagz troligen giort och bevijsst hafver och ähnnu ytermere her effter göre och bevijsse må och skall, så lenge han lefver, hafve undt och gifvit, som vij ock nu med thette vårt öpne bref unne och gifve honom och hans effterkommende ächte barn och barnearfve evig frijhet och frälse opå thesse effterschrefne godz och gårdar, som ähr [Snerten, reent[er] smör två [L]æ, Sätter reent[er] smör 2 [L]æ, Biörnekijl rent[er] smör 2 [L]æ och een gård heter Skievik rent[er] 2 [L]æ, liggjandes uti Amord sochn i Tössbo hä-

radh på Dahl, så] och opå alle andre godtz och gårdar, som han med gifftermåhl eller nogot annet lagefång tillkomme kan, dog thet tilförrerne frälst är och frälse varit hafver, och gifve vij honom her med skiöld, hielm och sköldemärke, som ähr itt svart ankar med en gull ankerstok uthi itt blått fiäld och een gäll stierne ofvan opå hiälmen, opå thet han samme godz under rätt frälse till vår och rijchsens tiensthe lijka som andre våre frälsismän her i rijchet theres godz under rätt frälse niuthe, bruke och beholle må och skall etc.; förbiudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the förbem:te Peder Kartt eller hans effterkommande barn och erfvinger her emot icke[!] uthi nogon motte hinder, plattz eller förfång göre skole, vidh vår ogunste, och thess till ytermere visse lathe vij vetterligen hengie vårt kong:æ secrett her nedhenföre. Datum på vårt slott Vasthena denn 7 Maij anno 1555.

Vadstena den 8 Maj.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående svar på det polska sändebudets framställningar.

Riksregistr. 1555, fol. 104 v.

Vår faderliig gunsth etc. Vij haffve bekommet edhers schriffvelse, käre söner, udi hvilke I gifve tilkänne, att I haffve hafftt then pålneske legatt til förhör, och att han sine värff effther then innelucht schriffitz innhold I oss nu tilskickede skall andragit haffve, och begäre förthenskuldh aff oss bliffve förständigede, hvad I honum för svar och affskedh gifve skole etc. Ther opå, käre söner, vij edher icke förholle kunne, att effther hans andragh in för edher icke haffve varit någit synnerligen

vichtige eller vijdlöfftige, uthan allenast vänlige tilbud och erbedinger, så hade I och (uthan thviffvel) väll kunnedh finne the meddell och väger genom lämpelige ordh och meningher, att I hade kunnedt latijd giffve honum the svar, som ther till kunnet haffve varit tiänlige, och icke hafft behooff at haffve edher skottzmåll i thenne sack vijdere hiit till oss eller skicket thenne länge vägh och begäredt vethe vår vilie udi sådane saker, ther medh och så fördröijendis tijden. Så vill och umkosten och taringen medh samme legat siig ther utöffver thäss högre belöpe etc. Doch effther nu så skett är och I vår meningh ther um begäre vethe, så synes oss, att I vedh thette effter:ne seett väll måge göre affskedett medh honum, thett och än nu så skee motte, nämpligen att effther I väll täncke kunne, edher och så vitterligit var, att opå the värff och ärender, som han här in för oss på sin herris konungzlige Ma:tz till Päländhz vägne hade värffvedh och andragit, hade han och bekommet så myken svar och beskedh, som påå thenn tijd kunne vare tilbekommendes, så att I ther utöffver inthet ythermere eller vijdere, så mykit dhe saker belangede, svare eller utträtte kunne. Doch effter Kong:e Ma:tt til Päländh haffver så vänligen både schriffteligen och muntligen latijd tilbiude edher sin vänskap, godh tilförsiicht, medh flere kärlecks och äres erbedinger, och att I till sådane saker och handlinger, som hans Kong:e Verdes legat udi befalningh hade oss att andrage till thet bäste ville forderlige och behielpelige vare, till sådant kunne I för edhre personer, såsom udi edre unge åhr och ålder, som och så i sådane vichtige handlinger inthett öffverigx öffvede eller förfarne våre, inthett annedh svare, uthan att hvad som I för edre personer kunne täncke sakenn udi alle måtte tilgode, och ther bägge Kong:e M:tt:ne theris konungerijker, landh, och folck till ähre, välfärd, myken lycke, gode och gagn komme kunne, ther ville I effter eder ungdoms lägenheet

såsom gode väner och förvanter altid lathe edher finnes ganske välvillige och osparde, och att I täsligeste betackede Kong:e Ma:tt till Påländ såsom edher käre herre och vän ganske vänligen och gärne för the fryntlige erbedinger, som hans Kong:e Ma:tt haffver nu latijd edher tilbiude, och att I tvärt um igenn udi lijke motte genom samme hans Kong:e Värdes legatt lathe vänligen tilbiude hans Kong:e Värde edher vänliige tienest och kärliige helssen medh alt hvad mere kärtt och gott udi edher macht eller förmögenhett vare kan. Och ther hans Kong:e Ma:tt i alle måtte udi siit regemente lycsalighenn och väll ginge, thett våre edher en synnerliig frögd att höre, förseendes edher och så uthan thviffvel, att udi hvad måtte Kong:e Ma:tt til Sverige, edher käre herre och fader, kann vare Kong:e Ma:tt till Påländh till vilie, tjäneste och all nåborliig vänskap, ther till varder Kong:e Värde till Påländh Kong:e Ma:tt till Sverige alltid såsom en trogen vän och godh nabo välvillig befinnendis; såsom I och vijdere udi thenne här inneluchte latiniske schrifftt vij edher nu tilhonde skicke vår grund och meningh til öffverflöd förnimmendis varde och udi lijke måtte eller och någit när vijdh samme meningh och sätt och[!] I lathe ställe edher svar til then hertogens i Liittogen schriffvelser, muntlige andragen och vänlige tilbudh. Thette haffve vij, käre söner, udi en faderlig och godh meningh edher icke förholle velet, hvilke vij udi then alzmectighe Gudhz beskyd och beskärm, sunde och salige vele befaled haffve. Datum Vastena 8 Majj anno etc. 55.

Zedell.

Käre söner, vij såge gärne, att I vele förskaffe late, att then her von Donnow måtte väll och tilbörligen tracteredt bliffve ther i Stocholm både udi hans herbergh och äliest, och att I och så honum all ähre och väll-

villigheet bevijssse vele. Theruthinnan skeer thett oss liufft är etc.

Vij förskicke edher och, käre söner, her innelucht thu latiniske concept. Med thet ene, som M. Morthen schriffvit haffver, måge I lathe giffve then påleske legat muntligen sin affskedh, men thett andre concept, som Ezechias ställtt och schriffvit haffver, måge I lathe rent schriffve och för:te legatt sedan öfveranthvordet med siig här aff landett. Datum ut in litteris.

Vadstena den 8 Maj.

Förläningsbref för Peder Fox på Hagelsrums gård.

Efter afskrift i Smålands handl. 1555: N:o 1. En annan kopia i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij af synnerligh gunst och nåde hafve unt och effterlåtitt, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och effterlåte (oss til en behageligh tijdt) thenne vår tro tienere Peder Fox en vår gårdt, benempdt Hagelsrum i Målille sochn udi Asbolandt, som tilförende haffver legat under Vastena clöster, att han må och skall obehindrat byggia och boo på för:ne gårdt, samelunda atth behålla thet ålefiske, som under förbe:te gårdt tilförende legat haffver, doch medh sådana beskedt att han skall giöra årligen utaff offtebe:te heman 4 L[æ] smör, teslikes utaff same ålefjske, som han nu igen under gården haffva skall, årligen tijo [L]æ fisk och bliffve frij för the andre utskylder, som utaff förbe:te heman årligen affgå pleger; biudandes förthen-skuldt våre föugter *etc.* Datum Vastena 8 Maij anno etc. 1555.

Under vårt secrett.

Vadstena den 8 Maj.

*Till Olof Eriksson angående klagomål mot hans skrifvare
[Erik Månsson].*

Efter originalkonceptet i RA. En afskrift finnes bilagd ett bref från menige man i Torsåker till Johan III, ank. 1582^{80/6}, bland Allmogens besvär, Vesternorr. län, i RA.

Gustaff. Vår gunst etc. Veet Oluff Erickson, att these breffvisere, våre undersåther N., haffve varit här för oss och underdånligen clageviiss berettett, att then skriffvere, som teg på våre vegne efftherfölger, (hvilken vij för någen tijd seden ett kyrke heman och en öde-jord benempd Sundan och Nordan Åker oss til en behagelig tijd unt och efftherlatid haffve) them någenn orett giortt haffver, i så måthe att han vill tiillägne siig mere äger, skog och utmarker än samme heman med rätte tilhörer eller han väll bestå, fijke eller fare kan eller och han aff vårt breff tilstand haffver etc. Så är förthen[skuld] vår vilie och befallingh, att thu skallt haffve för:ne schriffvere alffvarlige förmanedt, thett han ingelunde befatter siig med mere jord och äger, än som för:te kirkegodz han besitter med rätte tilkomer och vij honum gunsteligen efftherlatid haffve, och at han för:ne våre undersåter udi inge mätte hinder, platz eller förfångh gör, så myckit som theris heman och annedt mere hvad them tilhörer belangher, så framt han icke vill bliffve med tiiden allt samem qvitt. Ther thu vest tig effther rätthe. Datum Vadzstena 8 Maij anno etc. 55.

Vadstena den 9 Maj.

Förläningsbref för Jöns Månsson [Ulfsparre] på en häradsrätt i Nyslotts län och skattefrihet för fyra hemman.

Efter afskrift i Finlands statsarkiv N. 5117.

Gustaff etc. Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve bekommitt thinn scriiffvelsze, Jöns Monsson, och i lengden förnummit, huru then handell medt thet infall, rytzerne nu i Martio tijtt in öffver grentzen giortt, sich begiffvit och tilldragit haffver, och ändoch en stoor mykenhett aff the rydzer förhånden våre, så gaff doch Gudh alzmetig lycken, hvilken skee låff och priisz i evighet, att then ringe hoop aff vårt folck, som tu förde, komm samme partij upå flyckten, så att aff them en stoor partt bliffve nederlagde etc. Så betacke vij tich then trooskap och flitig tjänste, som thu i then måtton osz och Sveriges riike beviisth haffver, så och the andre godhe karar, som medt tigh våre, och vele sodane troskap emot tich och andre udi alle konglige gunst och nådhe betäncke. Till thet sijdzste efftter tu tich så troligen och manneligen upå vårt och rijksens gagnn och bästhe emot våre fiender nu beviist haffver, så och på thet thu framdelis thet sama göra skaltt, äre vij tillfridz, at tu bekommer igen then häridz rätt, som thu för noghn tiidh ther i Nyslätz län udåff osz i förläning hadhe. Samalundha äre vij och icke obenegne att giffva tich frijhett på the fyre skatte heman tu haffver vedh grentzen; ther thu vest tich effterrätte. Datum Vastena 9 Maj anno etc. 55.

Nygård den 13 Maj.

Förläningsbref för M. Erik Falk på en tomt med hus i Skara.

Riksregistr. 1555, fol. 110.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunsth och nådhe, så och för huldskap, troskap och vellighet, som oss elskelig, vördelig mann, mesther Erick Falck, ordinarius uthi Schara, oss och vårtt rijche Sverige her till dagz troligen giortt och bevist hafver och ähn nu ytermere här efter göre och bevijsse må och skall, hafve undt och gifvit, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och gifve honom och hanns efterkomende erfvinger till evärdelige äghe en vår och cronones tomt med the gamble förfalne stenhuss ther stå opå, liggendes uthi vår stadh Schara och tilförende hafver legatt under Johannis och Elene prebender och Olof gulsmid nu inne hafver *etc.* Hvarföre afhände vij oss *etc.* Datum opå Nygård denn 13 Majj anno 55.

Nygård den 13 Maj.

Förläningsbref för Joen Karlsson på årliga räntan af Daretorps socken.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och opå thet thenne oss elskelig vår tro tienare och befallningzman på Vastena, Joen Karsson, sig teste fliteligere och troligere udi samme sin befallning opå vårt gangh och beste skall befinne och brucke låthe, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och förläne honom (oss till een be-

hagelig tijdh) Darretorp gäld udi Vartoffte häredt medt all åhrlige rente, så och konungz och lagmandzfodring, stedzlöre och sacköre, ehvadh namn the hälst hafva kan, som ther af gå pläger, undentagendes våre egne arfve godhz, som udi för:ne Darretorp gäld liggiendes äre. Hvilket vij gifve våre fougter *etc.* Datum på vår gårdh Nygårdh 13 Majj anno 1555.

Norrby den 13 Maj.

Förläningsbref för Valentin von Ellenburg på en gård i Brunneby socken.

Efter afskrift i Östergötlands handl. 1555: N:o 6 i KA.

Vij Göstaff *etc.* göre vitterligit, att vij gunstelig haffve unth och efftherlatedth, som vij nu och her medh unne och effterlåte thenne vår tro tiennere och muremästare Falentin von Ellenborg (oss tiill enn behageliig tiidh) enn vår och cronones gård, benemdh Rudo i Bruneby socknn, qvit och frij för alla utsky[1]der *etc.* Ther våra fougtter och alla andra vetha sig efftter rettha. Dattum Narby [1] 13 Majj anno 1555.

Under vårt secreth.

Norrby den 13 Maj.

Till Arvid Claesson [Ugglä] angående besittningsrätten till en gård.

Efter afskrift i Smålands handl. 1555, N:o 18 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförrande *etc.* Vij haffve förstätt tin scriffvelse, Arffvid Claesson, om then gård Anders Person haffver tilförrande intagitt, benempd Gud-dorp, ere vij tilfridz, att tu beholler sosom tin scriffvelse förmeller. Ther tu vest tig efftter rette. Datum Norby 13 Majj anno *etc.* 55.

Nygård den 14 Maj.

Öppet bref till allmogen i Småland angående värfning af knektar.

Riksregistr. 1555, fol. 106.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, våre och cronones skatthskyllige bönder och dannemän alle, som bygge och boo udi N. häreder, vår gunsth och nåde tilförende och giffve edher dannemän här medt tilkänne, att effter vij behoff haffve en stoor hoop duglige och skickelige knächter til att affvärije meninge rijksens skade och fördärff medh och förskaffe alle Sverigis inbyggere frijd och rooligheet, på hvilke knechter vij och årliigen bekoste en otaligh summe penningar, såge och hälst, att the, som här inrijkis födde äre, motte bruke then fördeel fram för andre främmende, som är att årliigen upbäre våre penningar och clåde, och ther egenom hielpe bade siig och sine väner och fränder, therföre haffve vij befaledh och tilskicket thenne vår tro tjänere N., att han opå våre vägne skall anamme och antage udi vår och rijksens tjänest alle the dugligeste och skickeligeste karer han udi för:ne häreder kan öfverkomme och vij och rijkit kunne vare tienthe medh. Begäre förthenskuld, att I dannemän hvar i sin stadh, som bygge och boo udi för:de häreder och haffve någre skickeliige unge karrer, vele lathe befinne edher välvillige uplathe oss samme unge karrer udi vår tjänest, som vij och rijkit kunne vare behulpne medh, och försee vij oss, att I dannemän skole ju så plichtige vare att lathe oss bekomme någre tjänlige karrer udi vår tjänest till att förskaffe både edher och meninge Sveriges inbyggere frijd och rooligheet med, som I för någon tijd sedan lathe Niels Dackke och andre rijksens fiender bekomme dugligit kriigzfolck, oss och rijkiit til

ingen rijnge skade. Therföre vele vij edher här med tro-
ligen och allffvarligen haffve förmanedt, att I sielffve vele
betänke edher egen nytte och gån och lathe befinne
edher här udinnen välvillige och lydachtige, så frampt I
vele göre thet oss liufft och behageligt är. Ther I dan-
nemän haffve eder effter rätte. Datum Nygårdh 14 Majj
anno etc. 55.

Nygård den 14 Maj.

*Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per Brahe angående
försvaret mot Danmark.*

Riksregistr. 1555, fol. 106 v.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij giffve edher til-
känne, käre her Göstaff och her Pedher, att vij nu i
thesse dager haffve bekommet schriffvelse ifrå Kong:e
Värde i Danmarck, och giffver han tilkänne in genere
um någre sijne uvänner och missgynnere udi Tyslandh,
som han nu bär fruchtan och fare före, doch lather han
icke förstå, hvilke the äre, schriffver förthenskuld fast
mörckt och förtäcktt, så att vij hans grundh och meningh
icke väll förstå kunne, effter som I thett utaff thenne
innehuchte copie haffve til att förnimme etc. Så lather
han och förstå, att han någre sijne skep haffver uth-
ruste och uttlöpe latiid under Norigis sijde för någre
siöröffvere skuldh etc. Så synes oss förthe[n]skuld faast
rådeligit, att I, käre her Göstaff, vele haffve edre kund-
skaffter uthe till att lathe oförmärckt förfare, um samme
skep icke opå annedt uttlöpne äre, oss och rijkit tiläven-
tyrs till skade och fördärff, och att I thesligeste vele
lathe haffve godh och grann acht och tilsynn medh Elffz-
borgz slotth och stadh, så att the danske icke motte
stämpel och tilfoge oss ther någon skallckheet och för-
råderij. I vele och förstärcke Elffzborgx slott medh then

bäste och ytherste värn som I kunne, och att I Bencht Gylthe och Oluff Erickssonn alffvarligen förmane vele, att the städze opå slotthet vare vele och medh alle saker haffve godht och nöge upseende, effther som oss [och] rikket ther um nu ligger ingen ringe macht opå etc. Vij skicke och edher här innelucht ett skamplun, uttkastedh opå then bygningh och befästningh, som vij udi Smålandh vele uprätte lathe, menige rijkitt, synnerlige then landzändenn Smålandh, till beskydh och försvar. Och såge vij gärne, att I oss medh thet förste förständigge vele, hvar sådane platz och lägenheett udi Småland finnes, ther mann een godh befästningh effther thette skamplun kunne uprätte och bygge lathe, eller och um thette skamplun till någon sådane befästningh skulle vare tianliigh, eller och um I någit tianligere skamplun ther till uptänke kunne, att I oss edhers betänckende ther um med thet förste vele tillschriffve etc. Gudh eder befallendes. Datum Nygårdh 14 Maj anno etc. 55.

Nygård den 14 Maj.

Öppet bref på skattefrihet för de gamla präster, som fått sitt uppehälle i brödragården i Skara.

Riksregistr. 1555, fol. 111.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit med thette vårtt öpne bref, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och efterlåtidt, att the gamble, blinde och förlam-mede prästher, som vij tilförenne för Gudz skuld hafve gifvit theres bröd och opphålle uthi brödregården i Schare, så länge the lefve, måghe her efter vare frije för all stadzens tunge ther sammastädez, efter the ingen handell eller köpslagen bruke med borgerne, uthan lefve ved then Gudz almose vij them nådeligen skenckt och gifvit hafve. Ther våre befalningzmän och synnerligen

borgemestere och rådth uthi för:ne Schare vette sig att efter rätte *etc.* Datum på Nygårdh denn 14 Majj anno 55.

Nygård den 14 Maj.

Till fogden i Tjust och Tuna län, Långe Måns, angående nybyggnaden vid Väreboda och om fisket.

Enligt afskrift i Smål. handl. 1555: N. 3 (KA.).

Gustaff *etc.* Vår gunsth tilförrende *etc.* Vij haffve förstoott tinn scriffvelze, Mons, och hvadt belanger thenn bygningh vij acte att lathe upretthe vedth Vereboda, kunne vij tig ther till föge anneth svare, utann att tu må lathe ther upbygge så mænghe nödtorfftighe husz, att vij kunne haffve ther någre natläger, när vij titt nidre kommande varde *etc.*

Vidare spannemålann och fleskett tu scriffver um må tu leffverere till vårth slott Calmar, men vinterfiskenn tu udi tinn scriffvelze förmeller, må tu låthe komma enn lest ther utaff till vårth sloth Vastenna, och hvadt mere är skall leffvereres till Calmarnna. Ytherligare, effther vij mykinn fisk årligenn behöffve till att spise och uppeholle vore slot och gorder medth, kunne vij förtenskull icke väll efftherlåthe, att bönderne längre beholle halffparten aff idhenn udi strömingz fiskenn i Tunalänn och Ruma, utann ville, at tu skalth viderkennes och bruka hela fiskenn osz till gode. Till thet sista äre vij till friis, att tu bekommer then herres reeth udi Tunalänn vij tig till underholl förlänt, uppå thet tu tesz flitigare skalt ramma och acte vårth gangnn och beste bode medt fiske och anneth, som tu kanth tänke, att osz ligger macktt uppå. Ther tu vest tigh effther rettha. Datum på Nygordh 14 Majj anno 1555.

Nygård den 15 Maj.

*Till Svante [Stensson] Sture angående tiondens utgörande
i hans förläning.*

Riksregistr. 1555, fol. 107 v.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij gifve edher tilkenne, käre her Svanthe, att oss är för sanningh till vitthendis vordit, thet enn partt eblandh then menige man ther udi Vestergöttland lathe siig befinne mykit olydige til att göre thet ordinarius M. Erick eller presterne på våre vägne biude och tilseije, sameledis och någre aff adelen ther sammestädz, såsom then Joen Anderssonn ij Brynene udi Järpåse geldh thett nyligen giortt haffver, i thet att han upsatte siig emot för:te M. Erick Falck och brukede sin onde onyttige mundh opå honum, när han effter vår befallningh skulle aflägge ther opå Kollen någre utaff the många onyttige kirker ther äre, så att han på then tijd hoos bönderne platt inthet kunne skaffe eller utträtte. Och kunne vij väll tro, at sådane olydne eblandh then simpell almoge emot presterskapitt siig ther utaff mykit förorsaker, att the som befallningen haffve icke äre ordinario och presterne behielpelige til att utträtte thett vij them biude och befale, som nogsampt bevijsligit är medh then orätte tiende the många städz göre ther i landet. Är förthenskuld vår gunstige vilije och begärenn, att I, käre her Svanthe, vele haffve godh tilsynn och nöge acht opå sådane säller, som inthet annedt vethe än att upväcke then simpell enfoldige almoge till thet som inthet duger, och att the som sådant göre motte bekomme theris tilbörlige straff ther före. Vij vele edher och gunsteligen haffve förmanedt, att I vele haffve upseende både med bönderne, så och medh adelenn ther udi edhers förläningh, att the måtte göre theris tiendh utaff thett, som

Gudh them lather tilväxe. Edher Gudh befallendes etc.
Datum Nygårdh 15 Majj anno etc. 55.

Nygård den 15 Maj.

*Till konung Kristiern III af Danmark angående rykten
om i utlandet företagna rustningar.*

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unsere freuntliche dienste und wass wir mehr lie-
bess und guets vormuegen zeuvor. Grossmechtieger furst,
freuntlicher lieber schwager, brueder unnd nachpar, wijr
haben E. L. schreibenn, bey irem diener uberschickett,
unlangest entpfangenn und dorauss freuntlich vernohm-
men, dass E. L. kurtz verruckter zeitt nach uberstandener
langwirieger leibs unvormuegenheitt wiederumb mit gue-
ther gesundtheitt ahn ihr gewonlich koniglich hofflager
nach Koppenhagenn gelangett, derohalben sie nicht und-
terlassenn wollenn unss mit irem schreiben freuntlich
zuersuchenn, mitt ferner vormeldung, dass hin unnd wie-
der inn Deutzschlandt auch auff E. L. landgrentzenn des
landes zu Holstain unnd mehr anderer ortt, allerley selt-
zame, geheyme pracktiken getriebenn und ahngestalt wer-
denn, welcher dan E. L. getrewlichenn verwarnett wor-
denn, und dorauff verursacht ire sachenn inn hutt und
achtung zu nehmen, mitt biett, so sichs zutragenn solt,
dass sie zu landt oder wasser solten beschweret oder
ubertzogenn werdenn, wir unss denn vortregenn gemess
verhaltenn, auch unserm freuntlichenn erbietenn nach
bey deroselben zusetzenn unnd sie mit hulff und bey-
standt nicht verlassenn woltenn, welchs sich E. L. im
gleichnuss, so unss wess betreffen wurde, thettenn erbie-
thenn etc.

Habenn wir erstlich mit erfrewetem gemutt, das
dieselbige ire langwirige beschwernuss unnd kranck-

heytt, domitt sie behafftet gewessenn, überwunden und sich dero ohnig gemacht, vernohmmenn. Dessgleichenn mögenn E. L. wissenn, das wir noch zur zeytt neben denn unsernn, dem almechtigen sey lob und danck, inn guether leibs vermuegenheit erhaltenn sein. Wass aber ferner thuet belangenn die angezogene vormeldung der heymlichen practicken unnd ahnstiftungh, wiewoll wir leuchtlich bey unss abzunehmen unnd zu findenn, dass solche unnd dergleichen ahnstiftungh ethwo bey E. L. unnd unsernn wiederwerttiegenn, so unss die wolfartt, die von Gott gnediglich vorlehnet unnd gebenn, aus lauterer abgunst unnd neidt vergonnenn, vorhanden unnd vorgehommenn, so dancken wir jedoch dem ewiegen Gott, das ehr uns vor solchenn und dergleichenn unserer missgonner practiciren unnd unrechtmessigs vornehmen biss zu dieser zeytt veterlich unnd gnediglich beschutzett unnd bewarett hatt, wollenn unss auch gantzlich vortröstenn unnd verhoffenn, ehr werde hinfurder seyne handt von unss nicht abwendenn, sondernn viell mehr eynen jedernn bey dem, dartzu ehr berechtigett, erhalten unnd ihnen iren unpillichenn muthwillen nicht gestadtenn, wollen aber nichts desto weniger, wie dan vorlengest vonn unss geschehen, unserer sachenn warnehmen, wie auch albereitt innss wergk gestellet unnd unss mit unsern schieffen, ballenen unnd munition gerust unnd fertigk machenn, und unss gantzlich getrostenn, do wess gefelicherss wieder unss vorgehommenn werden solt, E. L. unss mitt hulff, beystandt und entsatz nicht verlassenn werden, welchs wir inn gleichem erbietent und geneigett sein, unnd wiewoll wir vorlengest, dieweill wir inn erfahrung gelanggett, dass sich E. L. inn ihrenn reichenn aufrustenn sollenn, deroselbigenn schreiben unnd eigentliche grundtliche vormeldungh aller umbstende und gelegenhaitt, dieweill E. L. mit denen, do sich solche kriegsrustungh und practicken ereugen, benachpartt, gewert-

tig gewesen, so haben wir gleichwoll nichts grundt-
 lichts erfahrenn muegen. Derowegen gelangett ahnn E. L.
 unser freundtliche biett, dieweill unss kein zweiffell sie
 habe umb der ortte gelegenheitt willenn eigentliche und
 gewisse allerley solcher hendell guethe kuntschafft und
 erfahrungh, sie wolle unss allezeit, wie sie dan auch hie-
 bevorn gethan, darvor wir freundtlich danckbar, den ge-
 wissenn grundt aller umbstende, von wehme oder wass
 hauptern solchs vorgenoommen, und wie ire practicken
 ahngestellet, freundtlichen und zum furderlichsten ver-
 warnen und vorstendigen. Dan ob wijr nhue solches
 alles selbest sovill mueglich erforschen zu lassenn, keynen
 fleiss unnd mhue hinterlassen, so können wir doch umb
 abgelegenheitt der ortt willenn selten oder gar langsam
 wess gewiesses erkundigen, abermalss bijttendt E. L. unss
 hierijnnen freundtlichen wilfahrenn wollen, dan deroselb-
 tiegen hinwiederumb freundtlichen, schwegerlichenn, ahn-
 genehmen willen und alles guethe zuerzeigen und zube-
 weissen seindt wir geneigt und erbötigk und befelhen
 hiemit E. L. inn den schutz dess almechtiegenn. Datum
 auff unserm hauss Newgarten den 15:ten tag dess monats
 may anno etc. lv:ten.

Gustaff von Gotts gnaden zu
 Schweden, der Gottenn und
 Wenden etc. königk
 E. L. getrewe bruder
 Gostauus.

Geraicht unss auch zu freundtlichem ahngenehmen
 gefallen, dass E. L. unss ihrer aufrustung wieder die pi-
 raten unnd seeraubern vorstendigett, erbieten unss inn
 gleichenn, wass wir hier widerumb E. L. zu wissen von
 nöthen erachten können, dass wir deroselbtigen solchs
 allezeit freundtlich wollenn vorstendigen. Datum ut in
 litteris.

Utanskrift: Dem grosmechtigen fursten, unserm freundlichen lieben schwager, brueder und nachparn, hern Christian tzu Dennemarkenn, Norwegen, der Wenden und Gotten könnigk, hertzog tzu Schlesswig, Holstain, Stormarnn und der Ditmarschen, gravenn zu Oldenburgk und Delmenhorst.

(Sigill.)¹⁾

Tuna den 18 Maj.

Förläningsbref för Lasse Mattsson i Ås på en utjord.

Efter afskrift i Östergötlands handl. 1555: n:o 4 i K. A.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och efftherlatit, som vij och nu med thetta vårtt öppna breff (oss til behagelig tid) unne och efftherlåte thenne vår troo undersåtthe och lenssman, Lasse Mattsson ij Åss udij Öratompta sockn, en vår och cronones romppa jord, ligendes udij samme Ås by och renther årligan två tunnor korn, så att han må behålla samma romppa jord skattfrij för alle utskyller och rettigheter, som utaff samme förnemde jord årligan pleger affgå. Ther våre fougther, cammererer och alle andre, som för våra skull vele och skolle giöra och låte, måge vete sig effther retta, icke giörendes förnemde Lasse her inott nogot hinder, platz eller förfång. Datum Tuna 18 Maj anno etc. 55.

Under vårt secrett.

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida:

Des konings zu Schwedenn antwortt die krigsbewerb belangen. Productum Hornsholm montags nach exaudi a:o etc. lv:ten.

Norrköping den 19 Maj.

*Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående underrättel-
sers inhämtande från Danmark, om nyheter från ryska
gränsen och om förbud mot utförel af hästar.*

Riksregistr. 1555. fol. 108.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre her Sten, vij haffve förstått the lägenheter, som edhers tjänere, then ther ny-
ligen kommen är ifrå Danmarck, haffver giffvit tilkänne,
och effther vij ingen good eller trofast vänskap och alff-
varlig tillförlatelse haffve oss til att förmode hoss thee
danske, therföre såge vij gärna, att I, käre her Steen,
samptt medt her Göstaff och her Pedher Brae ville städze
haffve edhre vjisse budh ther in i landit och granneligen
förfare, hvadh theris rätte meningh och upsått är medh
then kriigzrusthningh the nu mykit haffve förhänder,
sameledis och att the icke någit hinderlijstigt skalcke-
stycke motte oss och thette rijkit tilfoge, anthen medh
the skep the haffve latijd uttlöpe i Vestersiön eller och
elieft udi någenn annen måtte etc.

Vij kunne edher och icke förholle, att vij haffve be-
kommet åther udi thässe dager nye tijender um våre
skadelige granner rydzerne, thett the skole haffve åther
opå nytt strax effther påske helgdenn giordt infall opå
then landzenden Finlandh; doch haffve the bekommitt
hug och slag som tilförende, och äre ther medh dragne
tilbake igen etc.

Vijdere hvadh the hielpedagzvärker belanger, som I
begäre til then bygningz förfordringh vij vele att ther
i Jeneköpingh skall uprättes, kunne vij edher ther till
inthe svar giffve lathe, för än vij bliffve förständiget
um the lägenheeter emott danske gräntzen, ther vij vele
haffve latijd upbygge then befästningh etc.

Ytherligere um then tijende I begäre till slottzens behoff, vele vij hafve udi vijdere betänkende och framdelis vethe edher eett nådigt svar ther opå etc.

Till thet siiste kunne vij eder och icke förholle, käre her Steen, att vij icke tilsinnes äre längre att efftherlathe, att alle man utföre så många gode clippere och hester här aff rikkit um åhrett, som här till dagz skedt är, effther både vij och heele rikkiit haffve ther een stoor skade utaff, såsom I vijdere vår meningh ther um utaff thette inneluchte öpne breff till våre fogter och befalningsmän utöffver heele Smålandh haffve til att förnimme. Är förthenskuld vår gunstige vilie och begärenn, att I vele haffve godh upseende udi then landzendenn, att samme vårtt mandat motte bliffve hollet och effterkommet, och att I vele förskaffe, att samme breff motte bliffve förskijckedt till alle våre befalningsmän udi för:ne Smålandh. Ther uthinnen skeer thet oss liufft och behageligt är etc. Datum Norköping 19 Majj anno etc. 55.

Norrköping den 21 Maj.

Öppet bref på skattefrihet af ett hemman för Karl Siggeson i Gåslöt.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu her med unne och effterlåte, att thenne vår tro undersåte, Karl Siggeson i Gasslöt i Tornevalle sochn uthi Ackerbo häredt, må och skall udi sin lijftztiid niute, bruke och beholle för:ne Gasslöt qvidt och frij för alle uthskyllder, som ther af gå pläger. Thette våre fougder vete sig effter rette. Datum Norkiöping 21 Majj anno 1555.

Norrköping den 26 Maj.

Öppet bref till samtliga fogdar i Småland angående förbud mot utförsel af hästar.

Riksregistr. 1555, fol. 109.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, trogne tjänere, våre fogter och befallningsmen utöfver heele Smålandh, vår gunsth och nåde tilförennde och giffve edher här medh tilkänne, att effther meninge rikket, synnerligen våre och cronones bärckvärck skeer stoor skade och någdeell genom then uttförningh på heester och clippere, som här i rikkiit så väll utaff adelen, borgerne, som then meninge man alt för mykit här till skedt är, dherföre vele vij edher här medh haffve budett och befaledt, att hvar udi sin befallningh skole haffve godh achtt och inseende både medh adelen, borgerne, bönder och alle andre, som sådane uttförningher med hester bruke pläge, att the här effter motte haffve sådant fördrag och platt inge hester eller clippere uttföre, anthen till Danmarck, Tyslandh eller annerstädz, uthan att the, som någre gode hester och clippere haffve til att sälje, vele giffve siig till våre och cronones berckvärk eller och till Finlandh, ther skole the bekomme för them lijke och skäll, och hvilken som siig emodt thette vårt kong:e förbudh ohörsam befinne lather, må ther öfver tilbörligen effther som saken kräffver straffet bliffve. Ther I trogne tjänere haffver edher effter rätte. Datum Norköpingh 26 Maij anno etc. 55.

Norrköping den 26 Maj.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per Brahe angående den ifrågasatta befästningen på danska gränsen och om förbudet mot utförsel af hästar.

Riksregistr. 1555, fol. 109 v.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre her Göstaff och her Pedher, vij haffve bekommet och förståått edhers schriffvelse, att I haffve giffvit och förfogett edher tijt nedher emot gräntzen till att besee then lägenheett, ther kan finnes til then befästningh vij haffve i sinnedt att lathe ther uprätte. Så är oss icke obehageligit att så skett är. Vij see och gärne, att I vele haffve edhers vjssse budh och kundhskaper in i Danmarck till att förfare hvadh theris upsååth är medh then krigzrustningh the nu haffve förhänder, och eliest haffve godh tilsyn på thenn landzenden, som I kunne täncke att oss och rijkiit ligger störste macht opå.

Vijdere förskicke vij edher tilhonde här innelucht ett öpiit breff, som lyder till våre fogther och andre befalningsmen ther i Vestergöttlandh um then skadelige utförning på häster, som udi thenn landzendenn årligen skee plåger, och såge gerne, att I ville förskaffe, att samme breff måtte komme till alle våre befalningzmen udi then landzenden och bliffve obrodzligen hollet och effterkommedt, såsom oss och rijkiit ligger macht opå, effther som I och vijdere vår meningh um samme utförningh utaff sielffve breffvit haffve till att förnimme. Theruthinnen skeer thet oss liuffit och behageligit är etc. Datum Norrköpingh 26 Majj etc. [1555].¹⁾

¹⁾ Under dat. 'Helsingfors den 26 maj 1555' aftrycker R. Hausen i *Bi-drag t. Finl. hist.*, D. 3 (1904), ett konung Gustaf I:s öppna bref å lifstidsbesittning på vissa gårdar under Vexö sätesgård för Jöns Vestgöte och hans hustru Kristina Persdotter, efter en kopia i Lunds universitetsbiblioteks de la Gardieska samling. Då konungen vid denna tid ej befann sig i Helsingfors

Stockholm den 30 Maj.

Instruktion för alla fogdar och befallningsmän.

Efter en af J. Hadorph verkställd afskrift »ex antiq. mss:to bibl. doct. Dan. Sidenij» i antiqvitetensarkivets n. m. i K. bibl. förvarade samling af K. förordn. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i Samling af K. bref . . . ang. Sveriges rikets commercie, D. 1 (1747): s. 143—144, och af C. G. Styffe i Samling af instructioner för . . . landtregeringen (1852), s. 1—2.

Först att ingen fogte eller befallningzman skal tage penningar heller böther för någon handz sak eller andre vichtige saker eller låta dem förlijka eller döma om dem, med mindre det för Konungl. M:tt vår käre nådige herre eller på häredz tinget [dömt är], och att sådant tillförenne rådfrågat är hoos regementit, och the ther om theris mening tillkänna gifvit hafva.

2. Att ingen, then som med något berädt mod eller försåt ihial slår, mörder eller dräper, skal af någon hyyst, hägnat eller bespijsat varda.

3. Ingen then vår n. herris frijd bryter eller vår ordinantie, eller them ther med något försåt eller berädt mod ihial slår, skal få någon leygde uthan effter Sveriges lag till rätta.

4. Att ingen fogte eller befallningzman skal uthstädie oxar eller hästar af landet eller bruka någon köpmans handel i rijke, ej heller brucke eller läggie några penningar in med androm, synnerligen uthrijkes uppå någon handel eller köpmanskap.

5. Ingen fogte eller befallningzman, frijborne män eller andre skole betunge vår n. herris undersåther uthi hans namn med så svåra skiutzfärder eller annan tunga, som the vana äro, doch undantagandes the[r] Konungl. M:tt eller hans Nådes brefdragare framdrager, eller och någon rijkens reese på färde är.

Äro antingen ort eller datum oriktiga. Antagligen äsyftas den 26 november, då konungen verkligen var på den angifna orten och Jöns Vestgöte då kort förut $\frac{22}{11}$ testamenterat Vexö till hertig Johan.

6. Att alle städz ved gräntzerne skal flijtige uppmärcht blifve hvilke the äre ther med hvar annan handla och vandla.

7. Att på gräntzerna af hvar och en beskeed anammat blifver.

8. Att köpmän och andre vägfärande folk, främmande eller inländsker, skole allena bruke och färdas the meniga landzvägar, som nu uth ropas å nye; namn skola och förkunnat blifve.

9. Att hvar och en köpman skal hafve hoos sig väga bref eller passebord af then köpstad han boor uthi, framdelis af vår nådige herris ståthållare heller them han i sin stad förordineret hafver.

10. Att intet oskäligt eller dyrt köp uppå några främmande köpmäns varur skal här effter tillstädt blifve.

11. Att inga fördärfvade eller förfalskade köpmäns varur må hafvas fale eller sälljas veder stort straff.

12. Att een lijka alin, mått och vicht öfver allt brukas och hafvas skal.

13. Att ingen fetalie skal föras af landet, när sådant förbudit är, uthan Konungzlige M:tt synnerlige förlof gifver.

14. Att intet landzköp skal någorstädis här uthi landet tillåtit blifve.

15. Att ingen skal afspänne eller locke ifrå then andra hans stadda sven, hoffman eller annat tjenstfolk.

16. Att ingen reesig heller foot knecht eller någon anner löös person, som löper kring om landet husbondalöös, skal någorstädis lända, uthan fongelig antagen blifve.

17. Allt uppenbarligit hoor skal strängeliga straffat blifva efter lagen.

Actum Stockholm 1555 30 Maij.

Under vort secret.

Olika orter i Maj.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningber som utgångne äre aff Kon:ge Matz cantzelij pro anno etc. 1555» (RA.).

[Vadstena] den 2 Maj.

Svar till her Peder Braes breff, att han förskicker till Uplandh till K. M. sin tjänere Christoffer Nielsonn, opå thet han motte komme unden målsägenderne på någon tijdh, för thet dråp han kom i skade udi för then gammel qvinne etc.

[Vadstena] den 3 Maj.

Öpet breff för Peder Stöth, att han skall achte opå thet fjskie, som ligger udi Döderhulttz sochn udi Strande herade vedh Stongehampnby, tesliges skall han och boo udi same by, så lenge han achter opå same fjskie etc.

Till her Peder Brae, att K. M. haffver gunsteligen effther latedt Tönen Jönsonn i Faleköping thet arff effter her Anders i Stenstorp, undantagendes alth thet söloff ther finnes och tu par gille oxer och en upred säng K. M. til testemente etc.

Öpet breff för Peder Nilson till Flij, att han skall utspane och utspörre så monge godz och gårdar, eehvar the her i riket liggiendes ähre, som Bencht Algotsonn, Anders Benchtsonn och Algot Benchtsonn och theris sy-skene tillydt haffve etc.

[Vadstena] den 4 Maj.

Til Rasmus Raffvalson, atth Kong:ge Matz vill, att bönderne udi hans befallning skole gøre thu dagzvärke till Krängshyttan.

Till Markus Klingesten, att han med thet förste schynder sig till Grengisshytten och uprätter ther någre dammer och hytter, som ther behöffves vill etc.

Till Lasse Pedersonn på Ulffvesundh och Bencht Olsson på Kongzör, att the skicke till Grengishytten 6 par drettes oxar etc.¹⁾

Till Erich Knutzon på Örebro, att han skicker till Grängis hytten utur sin befalningh 13 hester etc.¹⁾

Svar till Matz dalekars breff, att han handler med Oluff Hindrichson um then kyrkie jordh i Lopadall, huru och medh hvadh skäll hon är honom tilkommen; item te holmer, som liggendes äre i Galten, och Åholmen i Strömsundh, att han them vederkennes på K. M. vegne etc.

Till borgmestere och rådih i Jönekeping, at the sampt medh Knut Ingesonn skole upkräffie the penningar aff borgerne ther i staden, som the borget haffve aff K. M. mälning etc.

Öpet breff för 10 dalekarler, att the måge medh frij vilie och obehindrede komme hem till Dalerne och till sine hemen igen etc.

Till Hans Claeson och Lasse Topperedth, att the äre her Lars Ingesons efftherleffverske behielpelige, thet hon motte bekomme enn skälig boott aff Nils Hindricksens hustru för sin dotters dödh, som en hennes kar skänneligen förrådde etc.; item att the utkräffie konungzsaken aff henne för samme sak etc.

Till Jöns Bosonn, att han tager effther skälighet aff then sakören, som ther nidre faller, och betaler timbermennerne medh, som ther arbete etc.; item att han beholler then Nils schriffvere ther på gården, som Hans Thomeson hade velet förskicke till Vermelandh; item haffver K. M. gunsteligen efftherlatidt, att bönderne udi hans befalning måge giffve penningar för then ene fodringen och för then andre oxer etc.

¹⁾ I marginalen: Relator Joss Tome.

[Vadstena] den 5 Maj.

Till Nils Birgesonn på Croneberg, att han skall late Joen Pedersonn bekomme halffparten aff hemenedt i Åserydh, um ther eliest kan sich väll två behielpe etc.

Till her Sten, att han icke tilstäder sin fougte Hans Jönsonn, att han skall lägge så många dagsverker opå menige man, som boo opå Vijsingzö, hvilke dagsverker alrig tilförende them opå lagde vore etc.

Till Knutt Ribbing, att her Johan Tursons fougte ingen oförrätte gör Knut i Armeridh eller någre andre, um han eliest vill undvike K. M. ogunst etc.

Till Nils Personn och Oluff Nielson, att han [!] later bönderne i Ambördh och Strände häreder giffve penninger för thet smör, som the i thetta 55 åhr plichtige äre ut at göre, nemligen 2 mark ortuger för pundet, men the, som haffve rådih till att göre ut smör, måge och skole thet utgöre etc.; item att her Måns Johansson skall her effther ther ingen lagmandz fodring i för:ne häreder bekomme etc.; item att hvar bonde ther i häreden skole bliffve förskonede med 2 dagsverken etc.

Till Bencht skreddere, att K. M. åhr tilsinnes att uprätte en affvelsgårdh på Kellery, och att han nästkommandes Michaelis skall vedherkennes och haffve i befallning samme Kellery medh the torper och gårder ther under lige etc.; item att han anammer aff Gäsunds häredt till att begynne affvelen medh the 10 skatte kör och 40 skattefår, som bönderne i thette åhr plichtige ähre K. M. ut ath göre etc.

[Vadstena] den 6 Maj.

Till Erich Matzson, att han förskaffer en trogen karll till Konungxöör, then ther opå Ko:ge Ma:ttz gagn

achte kunde, så lenge Lasse Pedersson kan bliffve helbrygdig etc.

Till Erick Göstaffsson, att han förskaffer till Arboga 2 gode smedhedrenger, som kunde hielpe arbethe the handtverker ther äre.

[Vadstena] den 7 Maj.

Till Måns Pedersonn och Jacob Månson, att the skole vare Asser Pederson i Vallesten i Värnemo sochn behielpelige till alle the godz och gårder, som han kan finnes haffve rätt till på sin hustrues vegne etc.

Till Nils Pederson till Holma, att han later för:ne Asser bekomme sin hustru igen etc.

Till Oluff Knutsonn, att han haffver ett nöge upseende medh then smeltningen, fineringen och drifningen ther upe vidh Saleberget; thesliges att han än nu later driffve thet hårdbly, som ther är bliffvit effther the 53 skeppundh sölfbly etc.

Till Arffvedh scriffvere, att han skall lathe bekomme Oluff Gunnerson i Byrgestijg sochn en gårdh Ladås, effther thet hans gårdh, benempd Byrestig, bleff lagdh till prästegårdh etc.

[Vadstena] den 8 Maj.

Öpett bref för Jönns Månsonn att beholle fyre schattegårdar frij, K. M:tt till behagelig tijdh.

Till Nils Munch, att han lather Nils Nilsonn i Boo i Svinevadz sochn bekomme thet hemen och fiskevatn igen, som aff alder under för:ne Boo tilförene legat haffver.

Till borgmestere och rådih i Sudherköping och Carll cammersvin [*sic*], att the skole med alle flij[t] vinlegge sich, thet te motte bekomme Hindrich Prijs för thet manslag han udi komen ähr etc.

Samme mening till Esbiörnn Pederson; item att [han] giffver sich till Suderköping och försegler alt thet han äger etc.

Till Nils Birgesonn, att han lather Peder Olsons inhus man i Ellenbodh bekomme thet straff för thet edzöres verk, som han för:ne Peder Olson i sin stuffve giort hade etc.

[Vadstena] den 9 Maj.

Försvarelse breff för Mattz Andersson i Sunnenbygd i Össe sochn udi Lysingx häredh för alt öffvervoldh och orätth etc.

Till her Joen i Hagaby, att han lather M. Hans, borskerere udi Vastena, bekomme en lesth spannemåll, som oförlänth ähr udi thetta ähr 55.

Motala den 10 Maj.

Förschrift för Jöns Nielson, borgere i Vastena, till Joen Karlsson, att han skall ransake um the cläder, som kembenerne haffve taget honom ifrå, och förskaffendes honom så myckedt Sverige[s lag] medtgiffver etc.

Till Hans Erichson opå Garpebergitt, att han tencker till och achter bether opå bergsbruckningen, än som nu skedt är, så att han motte lathe make flux till i gruffven; samelunde skall han och haffve fördragh medt then svåre dryck, medt schoosälning aff K. M:tz huder, och tesligest att öffverfalle legedrengerne uthan all brott, som han eesom offtest göre pläger etc.

Till Oluff Knuttsson, att han skall förhandle medt Lasse Ericksson, gruffvefougten vedh Salaberget, thet han later bergzlaget bekomme så mycken malm, som the kunne haffve behoff och vare behulpne medt; tesligest skall och Oluff förmane samme Lasse Erichsson, thet han

handler någett troligere medt then dell, som han haffver udi befallningh, än som han hertill giordt haffver etc.; item att han och giffver K. M:t tilkenne um alle lägenheter ved Saleberget etc.

Svar till Erick dalekarll, att han skall berådslå medt them, som någon god förfarenheet haffve, till att lathe upsättie någon bygningh och sedan lathe förhender haffve vedh bodhen then bygningh, som han scriffver um, till K. M:tz behoff etc.; item skall han skaffe um timbermernes fettalie, effter som beqvemligeste kan vare etc.

[*Motala*] den 12 Maj.

Svar till Erick dalekarl, att Kong:e M:t är tilfrijdz, thet bönderne udi Kierna s. och flerestedz ther kringom Gripzholm boo måge bekomme någon spannemål tillåns ther ved slottet med sådanth vilkor, att the betale nu i höst nästkommendes godh fersk rogh eller korn igen och ett dagxverkie för hvar span, som the tage tillåns etc.; item är K. M:t tilfrijdz, att han må bekomme till slotet then Anders klensmedh, som är på Vänegarn etc.; item skall han ingen stoodh sleppa opå Lindöön eller annen boskap, uthan att han lather hengne in samme öö, så att man kunde lathe berga henne och föret höet till slotet etc.; item är Kong:e Ma:tt etc. tilfrijdz, att han lather berga the mossa engier, som han scriffver um och höet lathe komme till slotet etc.

[*Nygård*] den 13 Maj.

Svar till Bencht Tordsson, fougte udi Gäsende häredt, att Kong:e Ma:tt etc. är tilfrijdz, thet han haffver vederkendz opå Hans Nådz vegna then almenningh, nemblich Myren udi Schånungx heradt, och skall han late rödie och inheffde hvadt som är ödelagdt udi samme al-

mening; tesligest schole bönderne, som haffve berget en partt aff för:ne almening till her Svanthes behoff, nu her epter berget till K. M:tz behoff then almeningh etc. The 10 stycker skatteköör ock 40 stycker fåår, som han scriffver um, skall han lathe komme till Kellery etc.

Fougte breff för Jören Torstenson utöffver Kong:e M:tz arff och ägett udi Hanekind, Banckekind, Valckebo, Görstringx, Dals, Lysningx, Vijfolcke och Aske häreder, så och udi Askersundz sochn och på Hamersbergh etc.

Till Erich dalekarl, att han skall förskaffe till Gripzholms slottz behoff någre flere och gode engisbordh, som är vedh Obygden, Ramsöö, Lådserken etc.

Samme meningh till Birge, fougte opå Räffznes, opå thesse effter:ne öijer, som är Algöö, Ringxö, Dagenäs, Ridön, Hampneskär, Junestaholmö, Gothö etc. Tesligest skall han och tenckie att lathe bryggie gott ööll till Kong:e Ma:ttz eget behoff.

Samme mening till Erich dalekarll etc.

Svar till Niels Pederson udi Upvidinge heredt, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz medt then schattlägningh, som han rörer um udi sin scriffvelse och vill förhender haffve, att bönderne motte årligen utgöre mere smör udi schatt, än the her till gjort haffve etc. Tesligest skall han och förhandle udi samme heredt med kirkie, clöster, preste och biscopz landboer, at te skole giffve Hans K. M:t halffparten aff byen, som the årligen bekomme pläge etc.

Svar till Peder Nilson, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, att bönderne udi hans befalningh utgöre udi thette åhredt penningar för fodringen, som elliest ingen råd haffve till att utgöre oxer etc.; item skall han rame Kong:e Ma:ttz fördell udi thet testementhe, som Hans Nädh tilfaller, effter framlidne her Torsten i Ekebergh etc.; item skall han och antage udi Kong:e M:tz tieniste the dugeligeste karler, som han kan öffverkomme udi

sin befallningh, och som trogne och råtrådige äre och under knechterne bliffve skole etc.

Fougte breff för Jacob Holst utöffver K. M:tz arff och eget udi Bobergx häredt och Godegårdh etc.

Till Sigge Svensson, att han skall lathe komme till spettaledt i Schara igen then engh, Bärsängh benempdh, som han haffver haft i sin värije etc.

Öpett breff för Carll Holgersonn till Biörkeviijk att beholle Twisthe(!) häredt uthi Vestergötland till behagelig tidh.

[Nygård] den 14 Maj.

Till Anders schriffvere opå Konungxbro, att han skall nu udi sommer late göre till gårdzens behoff 2 håper och någre andre små båther etc.

Öpett breff för Niels Olsson och Erich Jönsson, att the skole antage udi tienisten till K. M:tz behoff någre duglige och skickelige unge karler udi thesse effter:ne hereder, som är i Södre Vijdbo och Vestre herede, Norrevidbo, Viste och Tvethe hereder etc.

Till Germundh Svenson, att han skall lathe för:ne Niels och Erich bekomme theres borgeclåde 8 alener hvar etc.

Till menige man udi Upvidinge heredt, att the skole tenckie till her effter till att utgöre någett bättre och mere skatt utaff theres hemmen, än som the her till giordt haffve. Sammelunde skole the och lathe Kong:e M:t bekomme någon lott udi the bijstocker the haffve etc.

Till Joen Karlson, att han skall lathe komme till Konungxbro, Linköpungh och Tuna gårdh någre haffre etc.

Till honom och, att han skall lathe komme till Vastena slott then miölckedeije, som äre opå Motala etc.

Till Sigge Svenson, att han skall tilsäge Bencht Hel-singh, att han skall bliffve fogte opå Högnetorp och udi

Valla heredt; tesliges skall han och tilsägie en utaff thesse, som [v: att] bliffve fogte opå Brönsbo anthen Jören Torckelsson, Helie Arvidsson eller Lasse Håkansson, och then som tager Brönsbo skall och haffve udi befalningh Götala gårdh, som Villam Tysk hafft haffver. Men the andre 2, som icke komme til Brönsbo, skall bliffve bruckede ther udi Vestergötlandh till fougter etc.; item skall han upbäre opå K. M:tz vegna thet testemente, som hans K. M:t tilkommer effter framlidne her Anders i Stenstorp etc.

Till Lasse Bro[r], att han tencker till att lage, så att Kong:e M:t motte bekomme bättre gagn utaff thet fijskerij, som han haffver udi befalningh, än som han her till giordt haffver etc.

Svar till länge Måns, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, thet han later upbygge någre nödtorfftige huss till Kong:e Ma:ttz behoff vedh Vereboda etc. Är Kong:e Ma:tt och tilfrijdz, att han later komme then spannemåle och flesk, som han scriffver um, till Calmarna etc.

Öpett bref för Herman Läpper att frijtt utföra aff rijchet alle oförbudne vharur; item then fijsk, som han scriffver um, skall han lathe komme en lest till Vastena slott och then andre fijsk, som igen är, skall han och late komme till för:ne Calmarna; item skall han vederkennes och thet fijskie, som bönderne her til hafft haffver opå Kong:e Ma:tz vegna etc.; item är Kong:e Ma:t tilfrijdz, att han beholler then heredzrätt udi Tuna län etc.

[Nygård] den 15 Maj.

Svar till Peder scriffvere på Motala, att effther the dalekarler, ther vedh gården hugge, skole icke vele late sigh ättnöije medt 3 öre um dagen, uthen vele haffve 4 öre, dhå skall han lathe bestå medt samme hugningh, så lengie the dalekarler komme tilbake igen titt till går-

den, som nu nyligen droge hem, och lathe them hugge sådane skogh nedh för 3 öre hvar um dagen etc.; item skall han och ingelunde legie bönderne the laner uth, som han scriffver um, medt mindre the giffve Kong:e M:t årligen 2 skeppundh åll etc.

Utan ort den 16 Maj.

Till menige man udi Vestre och norre Vidbo, Tveta och Viste hereder och på Visingsö samt Nydals clösters landböndher, att the schole lathe befinne sig välvilligere med daxvercker och annen dell, som the schole göre till then befestningx behoff vedh Jöneköpungh för hender nu haffves, än som the her till giordt haffve etc.

Svar till Arvidh Claeson, att han schall tage clåde aff K. M:t köpman udi Calmarna till the karlers och knechters behoff, som han scriffver um etc.; item skall han och lathe medt thet förste skicke K. M:t tilhonde ett clartt mantall oc register opå the knechter, som han scriffver um och udi hans befalningh äre etc.; item the värier han haffver, skall han förvare hoss sigh till videre beskedh eller bruke them till knechternes behoff; item är Kong:e Ma:tt tilfrijdz, att han beholler then gård han scriffver um, benempd Guddorp etc.

Öpett bref för Nilss Tordsonn i Vedeme uthi Vinnerstadhe s., att niuthe trij åhrs frijhet.

Tuna den 18 Maj.

Öpedt breff för Birge Ingemarsson, att han schall tage någre skickelige och dugeligeste knechter, som ogiffte äre och äre udi Tiust och Tuna län, och före them till Stocholm med thet första.

Samme meningh till Bären Hulth utöffver the knechter han udi befalningh haffver.

Förscriff för Lasse Matzson i Åss udi Öretompta sochn till her Svanthes fougte Jören Jute, att han skall late honom bekomme under hans gårdh igen thet engiestycke, som han haffver lagdt under her Svantes godz, benempd Vråå udi samme sochn etc.

Norrköping den 19 Maj.

Fougte breff för Bencht Helsingh opå Högnetorpz gårdh och Valla herade i Vestergötlandh etc.

[Norrköping] den 20 Maj.

Svar till Joen Karlson, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, thet han lather stalmesteren bekomme $\frac{1}{2}$ span um veken till hästerne, men när han fåår haffren ifrå Vestergötlandh, dhå skall han lathe honom bekomme 2 fierdinger haffre och en fierdingh korn etc.; item är Kong:e Ma:tt och tilfrijdz, att han later fougten på Mothala bekomme daxvercker aff the 2 fierdinger udi Aske heredt, som ligge nemest Motala etc.; item skall han icke betunge bönderne udi hans befalningh äre medt daxvercker många, uthan lathe före till bygningennes behoff medt prämer och skuther kalck och steen etc.; item skall han och icke lathe förderffves then galeide ther ligger ved Vastena etc.: item skall han och haffve nöge upseende medt melterskan, huru hon melter maltedt etc.; item skall han och icke försume att haffve förhender then fyrekantige kölleren och graffningen vedh Kidevadh etc.

Till Esbiörn Pedersson, att han skall förskicke till Stocholm så monge halffhakor, rör och stålboger, som ther äre opå Stegborg etc.

[Norrköping] den 22 Maj.

Till Oluff Michelsson opå Tuna, att han lather Tordh Birgeson hingzstrijdere bekomme borgeläge till en hest ther opå gården etc.

Öpedt breff för Joen Karlson, att Kong:e Ma:tt haffver tilgiffvit honom thet, som han bleff skyllig opå sijn regenskap anno etc. 54 opå Orreholmen etc.

Tiill her Svanthe, att han skall giffve Kong:e M:tt tilkänne, hvad bevijs och skäll han haffver til et heman, benempd Klakatorp, hvilket han haffver affhent ifrå Peder Jonson i Tagelsäter i Biörnseter sochn etc.

Till Jon Carlson, att han skal tale Anders dalekarl hardelig til på Kong:e M:ttz vägne och förmanen, att han icke skal göre dalekarlene affspennige, at the ju skole lathe sig nöije med skelig lön; item at han skal förhandle med för:te hugxter karer, at the vele lathe befinne sig välvillige och icke alt för mykit ogene med sinn lön; at han skal och fliteligen schriffve K. M. tilbake igen, hureledes han haffver ther um bestält etc.

Svar til her Måns Johanssons breff, att Kong:e M:tt synes icke rådeligit, thet han reiser til Småland i sommer, som han schriffteligen giffver tilkänne, utan är K. M. vilie, at han bliffver her i Östergylland, förskaffendes them, som någon clagemål haffve, lag och rätt etc.

Gripsholm den 1 Juni.

Till Karl Holgersson [Gera] och Jakob Turesson [Rosen-gren] angående rustningar mot ryssarne.

Riksregistr. 1555, fol. 112.

Vår synnerligh gunsth tilförende etc. Vij giffve edher til känne, Karl Holgersson och Jacob Tursson,

att vij haffve bekommit udi thässe dager nye tidhender ifrå Finlandh um våre onde och skadelige granner rydzerne, att the förstärcke siig medt alle macht, så att man haffver siig inthet annedt utaff them till att förmode änn en openbare feijd, och är tilbefruktendis, att hvar man icke snarliigen kommer then fattige landzenden til hielp och undsättningh både med fetalie, folck, skytt och andre nödhторffter, att för:ne rydzer varde görendis ther een dråpligh skade; så opå thett theris skadelige förehaffende och upsått måtte bliffve i rätten tiid förtagit och förhindret, haffve vij acheded att öfverskicke til för:ne Finlandh thet meeste folck, fetalie och skytt vij kunne medh haast åstadbringe. Vij haffve och latijld schriffve meninge adelen till udi Östergötthlandh, Sudermannelandh och Uplandh, att the vele och täncke någit alffvarligit till sakenn och gøre siig färdige medh gott dugligit kriegzfolck och een halffårs förtärningh, och ther medh förfoge siig till Stocholm med thett allerförste mögeligit kan vare. Hvarföre är vår nådige vilie och befallningh, att I udi lijke måtte edher medh godt kriegzfolck och en halff års koost skole färdige gøre och edher sedan medh flere utaff adelen ther i Östregötthlandh oförsumeligen till Stocholm förfoge etc.

I vele och så opå våre vägne alffvarligen förmane the andre frälsesmän, att the strax gøre edher selskap til för:ne Stocholm etc. Vijdere så haffve vij och behoff att förskicke till för:ne Finlandh een hoop dugliige värijer till att beruste och bemanne vårt kriegzfolck medh emot rysserne. Är förthenskuld vår vilie och befallningh, att I vele medh någon goodh lämpe utspane både hooss prästerne och bönderne udi edhers förläningh och anamme till edher opå en skäliig betalningh alle the harniisk, halffhaker, röör, stålbuger och andre nyttige och tienlige värijer, som I kunne öfverkomme, och före samme värijer med edher till Stocholm, her till I oförsumeligen

alffvarligen vele vare förtänchte, effter som I sielffve kunne täncke ingen ringe machtt oppå ligger. Gudh edher befallendes. Datum Gripzholm 1 Junij anno etc. 55.

Gripsholm den 2 Juni.

Öppet bref angående en kostgård till truppernas underhåll.¹⁾

Riksregistr. 1555, fol. 113.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, oss elskelige våre trogne undersåther, prästmän, köpmän, våre och cronones skattskylliige bönder och meninge almoge, som bygge och boo udi N., vår gunsth och nåde tilförende och giffve edher dannemän här medh gunsteligenn tilkänne, att vij udi sanningh haffve förnummedt, thett både i Tyslandh och annerstädz en stoor krigzmacht skall vare förhånden, och ändoch man icke fulleligen vethe kann, hvart utt thet gälle vill med samme krigzfolck, så är oss doch egenom någre våre väner och trogne förvanter rådt och varnedt, att vij vele haffve godh acht och tillsynn opå alle våre saker, såsom thet och eliest är fast behoff och ingen ringe macht opå ligger. Therföre haffve vij nu i sinnet, att lathe färdiig göre vår heele skipzflothe med alle nödtorfftige kriigztilbehöringer opå en vijdere förvaringh, så att vij näst Gudz hielp vele göre våre ricksens mijssgynnere och ovenner modstandh, um the i siinnedt haffve thette rijkiit någit att förarge eller antaste, såsom vij och alltid tilförende egenom Gudz machtt och nådiige tilhielp giortt haffve, och vil vare behoff till att affvärije menige rijcksens och alles edher skade och fördärff, att

¹⁾ Rubriken: »Öpit breff till menige man udi Uplandt, Östergötlandt, Ångermanlandt, Helsingelandt, Gestringelandt, Östrebotn, Vesterbotnen och andre landzender.»

vij förstärcke oss medh en tiuge eller trettije tusendh mandh etc. Så vethe I väll, käre undersåther, att ther vill behöffves mycken fetalie till att holle så mykiit kriegzfolck uppe medh til vatn. Är förthenskuld vår gunstige vilie och begärenn, att I trogne undersåther vele lathe befinne edher vällvillige, hvar effther siinn macht och förmögenheet, och såsom våre befallningsmen edher opå våre vägne biudendis och befallendis vardhe, medh een skälig kostgård att uttgöre till att bespijse samme vårt kriegzfolck medh, såsom I dannemän oss altijd thett loffvedh, svoriit och tilsagtt haffve, att I vele vare oss och rijkit behielpelige till att affvärie meninge riicksens och edhers egen skade och fördärff till thet ytherste edher mögeligit vare kan, eehvadh som helst opå kommer, hvilkit vij och försee oss till edher, dannemän alle, att I varde oss thet fullleligen hollendis, som I oss loffvet och tilsacht haffve. Thett vij och medh edher ther emott udi all gunsth och nåde vele betäncke etc. Datum Gripsholm 2 Junij etc. [1555].

Gripsholm den 3 Juni.

Till Esbjörn Persson [Lilliehöök] och ridfogdarne i Östergötland östanstång angående hemlighållandet af det egentliga syftet med den begärda kostgården och om anskaffandet af hästar m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 114.

Vår gunsth etc. Vij sende edher här innelucht ett öpettt breff, som vij haffve latijd tilschriffve menige man udi edher befallingher, och varde I nogsampt aff samme breff vår meningh förnimmendis, och vele vij icke dölije för edher, att vij achte bruke then kosthgärdh vij haffve begäredt til hielp opå någre våre galleijder, som vij vele oförsumeligen lathe skicke till Finlandh och thenn landz-

enden till undsättningh emott rydzerne, hvilke vijd gräntzen nu til många tusende starke ligge och udi sinnedt haffve att öffverfalle och fördärfve för:ne Finlandh etc. Så är icke behoff, att I lathe then menige man ther um någit förstå, uthan holler sådant thett hemligeste och stilleste hooss edher, som mögeligit vare kan, och att I allenast fordre opå för:ne kostgårdh til vår skiipflothess behoff, effter som breffvit förmälder, och så snart I haffve samme kostgårdh tilhopa församledt, vele vij, att I oförsumeligen dhå leffreren til Stocholm och anamme ther opå rätte qvittencer etc. Vijdere effter vij vele haffve ett väldigt stoor thael folck emott rydzerne, så kunne icke the värijer förslå eller räckte till, som nu tilstädis äre i Finlandh, at utruste samme folck medh, hvarföre motte vij lathe upsöke the meeste värijer, här i landett kan finnes råd till, och medh thet förste skicke ther häden etc. Så är och vår vilie och befalningh, att I medh skickeligheett och lämpe skole uttspane udi Surköpingh, Norköpingh och annerstädz udi edre befalningar, både hooss präster, borgere och bönder alle the harnisk, rör, stålbuger och andre tiänlige värijer, som ther finnes, opå våre vägne them till edher annamme för en skälig betalningh och medh thet förste lathe them komme til Stocholm etc. I måge och vare förtäncht nu i sommer att lathe brygge och bake, föruthan thet som I haffve fåat befalningh tilförende um, än nu så mykit som thette inneluchte register förmälder etc.

Ytherligere må I och vethe, att vij behöffve någre tusende hester både store och små emott rydzerne. Är förthenskuldh vår allfvarlige vilie, att I skole handle medh alle the[m], som haffve någre gode häster store och små och sälje vele, att the ville lathe samme hester komme medh thet aller förste till Finlandh eller till Stocholm. Och vele vij lathe ther så förskaffet, att man skall

fåå lijke och skäll för samme hester, the som någit duge, hvadh heller the äre store eller små etc.

Item skole I och vethe, att vij haffve behoff en hoop graffve spader, skoffler och yxer, som vij kunne lathe bruke vijd rydze gräntzen, såge vij förthenskuldh gärne, att I kunne förskaffe thet meste råd h är til aff samme partzeler udi edhre befallningar til Stocholm med thet aller förste. Um alle thässe ärender vele vij, att I medh alsomstörste flijt beställe skole, och oss hvadh I ther um bestyre, oförsumeligenn tilschriffve. Vetendes tiig här effther rätte. Datum Gripzholm 3 Junij anno etc. 55.

[Gripsholm] den 4 Juni.

Till Per Brahe angående hans närvaro i Uppland under konungens resa till Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 115.

Vår synnerligen gunsth etc. Käre her Pedher, vij vele icke dölije för edher, att för the farligheetelegenheter skuld vij altid förnimme ifrå Finlandh, achte vij personligen att giffve oss till för:ne landzende udi thenne sommer etc. Så känne Gudh, att vij haffve her uppe icke många att lijthe opå udi vår frävare, synnerligen the vij kunne förlathe oss opå, som haffve någenn good tillsynn här kringh um Stocholm. Vij förnimme och föge vällvilligheet utaff een partt aff adelenn her uppe, somblige lathes vare mykiit svage och siukelige och förthenskuldh besväre siig att göre oss och rijkiit någenn tjänest, enn partt bevijse siig eliest sielsind nogh emott oss udi många stycker, och kunne vij edher icke förholle, att then tiid vij droge ifrå Östergöttlandh och vore stadde vedh Seffvedsundh, dhå kom ther her Johann Turssonn till oss och hade inthett annedt att beradhslå eller giffve oss tilkänne uthan um siin svaghett och siuckdom och ther

medh skjldis ifrå oss. Item haffver Svanthes fogthe opå Hörningzholm skjekiit siig udi mange måtter mykit siel-sindt, både snurkett och pucket medt våre landboor och nedherhugget en heel hoop ekeskogh opå theres äger etc. Hvadh sådant skall haffve för een meningh, thett kunne vij icke vethe, och effther oss vederfares sådane ovilligheet, therföre kunne vij icke fulleligen besinne hvad enn partt haffve i sinnedt eller huru the oss meene etc. Men opå thett, käre her Pedher, att vij fulkomeligen tilförsiichtt her i Uplandh udi vår fråvare haffve motte, therföre vij gärne såge, att I ville lage edher stycker ther nijdre, så att I här i Uplandt udi vår fråvare bliffve tilstädes och opå alle saker upseende haffve vele, och är vår gunstige vilie och begärenn, att I edher thett förste mögeligit är til oss till Stocholm samt medh her Svanthe (hvilken vij och till oss nu haffve latijd förschriffve) förfoge och begiffve vele, så kunne vij dhå yterliigere med edher handle, berådslå och besluthe um alle deeler etc. Gudh edher befallendis etc. Datum [Gripsholm] 4 Junij etc. anno etc. 55.

Gripsholm den 5 Juni.

Öppet bref till menige man i Östergötland angående tillförsel till Uppland, Norrland och Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 116. Ett liknande bref, ställdt till Dalsland och Värmland samt dat. den 11 juni, är efter original i Karlstads gymnasii bibliotek, tryckt af A. Lignell i Beskrifning öfver grefskapet Dal, 1 (1851): s. 270—272.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, våre trogne undersåther, frijborne frälsismän, fogter och befallningsmän, prester, köpstadmän, länssmän, cronones skattskyllige bönder, landhboer och menige almoge, som bygge och boo udi Östergöttlandh, vår gunsth och nåde tilförende etc. och giffve edher här medh tilkänne, att nu sedhan vij komme till Uplandh, haffve många våre fattige under-

såther udi thenne landzende Uplandh och Norlanden, samelunde utaff Finlandh varidt hooss oss och medt stort bekymmer latijd förstå, att the haffve lijdit stoor skade udi thenne näst förlidne vinther och våår, så att både hester, oxer och mykin annen qvickboskap så mykit haffve uttdödt, att the haffve nu ganske lijtidt igen. Så haffve samme våre fattige undersåther här i Uplandh och Finlandh förthenskuld aff oss ödmiukeligen begäredt, att vij ville göre förbudh opå the häster, booskap och allehonde fetalie, som uttaff rijkit i främmande landh pläge uttförtt bliffve, synnerligen opå någon tijd tilgörendis, och så länge landit kunne komme siig före igen medt sådane booskap och fetalie. Så effter vij opå vårtt embetes vägne äre plichtige att vethe och rame theris och alles Sverigis rijkis trogne inbyggeres gagn och beste, och kunne vij besinne, att the inthet annedt begäre uthan thet som menige rijkit väll lideligt är, therföre haffve vij theris nödtorfftige begärenn icke kunnedt affslå, uthan see gärne, som vij och ther till hielpe vele, att the fattige våre undersåther, som haffve lijdit sådane stoor skade, måtte ather med tijden komme siig före igen. Vij försee oss och til edher, trogne undersåther, att I alle, utaff hvad stand I äheelst äre, vele och betänke och söke edhert fädernäss rijkes beste och heller fordre och hielpe them, som medh edher här inrijkis bygge och boo, än the främmande. Så vele vij och haffve förmanedt alle ständer udi för:ne Östergötthlandh, som anthen heester eller annen qvickboskap, thesliges någre fetalie varer haffve råd till och selije och thet förytre vele, att the göre ther medt tilförningh till för:ne Uplandh och Finlandh medh thet allerförste, och vele vij lathe förskaffet, att hvar och een väl lijke och skäll för siitt bekomme skall, och hvar I trogne undersåther nu lathe edher finne vällvillige medh sådane tilförningh til för:ne landzänder Uplandh och Finlandh och udi framtijden samme landz-

enders hielp och undsättningh ather igen kunne behöffve, dhå bliffver edher uthan thviffvel lijke sådane välliligheet igen vederfarenn, som I nu bevijsse, och hvar vij förnimme häruthinnan edhers välvilligheet, vele vij också thet medh edher gunsteligen betäncke. Vij vele och medt thette vårt öpne breff haffve förbudt alle, utaff hvadt ståndh the hälst vare kunne, anthen att selije the främmande eller sielfve före uttrijkes hester, oxer eller någre andre fetalie varer udi thette åhr, eller thäsförinnen att menige rijksens inbyggere kunne komme siig före igen, så frampt the vele undvijke vår och riigsens stränge neffst och straff. Thär hvar och een siig effter rätte haffver. Datum Gripzholm 5 Junij anno etc. 55.

Samme meningh till Vestergötthlandh etc.

Gripsholm den 7 Juni.

Till Svante [Sture] angående leverans af oxar från Vestergötland, om en hans fogdes på Hörningsholm uppförande och om förbud mot utförsel af hästar.

Riksregistr. 1555, fol. 117.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij haffve förståt edhers schriffvelse, käre Svanthe etc. Så kunne vij edher inthet synnerligitther till svare opå thenne tijd, effter vij [med] många andre vichtige våre och rijgsens anliggende saker nu bekymbrede äre etc. Och kunne vij edher icke förholle, att våre onde och skadelige granner rydzerne haffve förstärcht siig udi thenne förlidne vår medh väldig machtt vedh grantznen emott Finlandh, så att thett selskap äre ther nu til många thusende församlede och dagligen mere förstärckte bliffve, och haffve vij oss fullligen inthet annedt utaff them till att förmode, uthan een openbare feijde, och är nogh tilbefruktendis, att

hvar våre undersåther udi then landzenden Finlandh icke bekomme snarligen hielp och undsättningh, att för:ne rydzer göre ther een dråplig och oförvinneligh skade. Så känne Gudh, att sådant går oss fast till hiertedh, vele och gärne göre the rydzer modtstandh och försvare then landzenden Finlandh, tesliges heele vårt käre fädernässlandh, thett bäste Gud alzmechtig giffver oss nåden till, och opå thett att för:ne rydzers onde upsått motte bliffve förhindrett och icke gå alt för siig effter theris onde vilie, så achte vij nu afferdiige een hop aff våre skip och galleijder medt thett meeste kriigxfolck vij upbringe kunne till för:ne Finlandh och thenn landzende till undsättningh, till att göre för:ne rydzer modtstandh medh. Och effther till för:ne skepz uttredningh een heel hop proviant och fetalie vill behöffves, therfore vij och någon undsättningh aff heele rijkit ther till haffve motte etc., så haffve vij nu först fordrett een koostgårdh till för:ne våre skiipz behoff her i Uplandh, att skepenn ther medt nu kunne bliffve uttredde, och vill doch samme koostgårdt icke mykit longtt förslå till så mykit folck, som ther opå lijte skole. Hvarfore vij och af the andre landzender undsättning behoff haffve. Och effther icke väll lägligit är att förskaffe så många partzeler ifrå then landzendenn Vestergöttlandh til Stocholm, som här ifrå Uplandh, therfore haffver oss syntz likkast vare, att udi then landzenden måtte uttgöres een partzell, som är oxer, till samme kostgårdt. Så såge vij gärne käre Svanthe, att I strax ville handle medt menige man både präster, borgere och bönder udi edhers förläningh, att the (effter som the oss altijd loffvet, svorijdt och tilsagtt haffve, thet the vele lathe siig befinne välvillige att komme oss och rijkit til hielp, ee när och hvar som helst kan behöffves) och nu motte komme oss till hielp och undsättningh medh een summa oxer medh thett allerförste,

som är nästkommendes S. Hansses tijd etc.¹⁾ Doch see vij gärne, att I holledt hemligen, att thet skall gälle emot rydzerne, och måge I sådant förslag giffve then menige man före, att thette vårtt rijke haffver många misgynnere, som thet i grunden förarge och fördärfve vele, och vij förthenskuld vår skipzflothe achte uttskicke til att förhindre rijksens fienders upsåt, um the siig hiit achtet haffve etc. Och så snart I haffve förhandlet i edhers förlänningh um för:ne oxer, våre oss icke obehageligt, att I sampt med her Peder Braë sedann med thet förste ville förfoge edher till oss till Stocholm, opå thett vij ther medh edher och flere våre gode männ um för:ne rydze handell och andre våre och rigsens ärender kunne handle, berådslå och besluthe etc.

Vijdere käre her Svanthe, vele vij edher icke förholle, att edhers fogte opå Hörningzholm skicker siig sielsint udi många stycker, och haffver han latijd nijderhugge een stoor hoop eker både opå cronones skattskyllige bönders, så och opå någre våre landboers äger opå Läderne vijd för:ne Hörningzholm; så biuder han och bönderne hugh och slagh och pucker them öffver all måtte; och var en aff hans selskap effther een vår landboo medh ett sijntherör och achtede legge honnum neder etc. Så är oss sådane hans handel platt inthet behagelig, kunne heller ingelunde lijde hans snurekenn eller puc-kenn. Vore förthenskuld goott, thet I ville befale honum att haffve sådane otilbörligheet fördragh etc.

Hvadh edhers schriffvelse belanger um the hester the danske köpmän aff adelenn och skytterne udi edherz förlänningh köpt haffve, kunne vij icke annedt seije uthan oss tycker, att the som haffve soldt uttrijkis någre syn-

¹⁾ I motsvarande del af brefvet till Gustaf Olsson och Per Brahe (se följ.) tillfogas här följande ord: »och haffve vij för gott anseedt att tije bönder motte vare um een oxe, item prästhmän och borgere motte uttgöre efter som hvar haffver macht och råd till».

nerlige gode hester, icke mykit väll haffve betäncht ther med ricksens beste, hvilkett och icke borde bliffve them til gode hollit. Och är vår gunstige vilie och begären, att I nu skole göre ett förbudh udi edhers förlänningh, att thäden inge heester hvarken store eller små uttrikes föres skole ved högste straff. Och hvar ther äre någre gode hester, store eller små, fale för penningar, dhå see vij gärne, att I förskaffet så, att the motte komme up till Stocholm nu med thett förste, ther the effther skälighet skole bliffve betalede. Och sende vij edher här medh ett öpett breff, som vij haffve latijld tilschriffve menige man udi edhers förlänningh, ther aff I och kunne afftage, hureledis vår meniingh är, att then man skall bliffve undervijst både um häster och fete varer etc. Gud edher befallendes. Datum Gripsholm 7 Junij anno etc. 55.

Gripsholm den 7 Juni.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per Brahe angående den pålagda kostgårdens utgörande i oxar, samt om anskaffandet af hästar och om försvaret på vestra gränsen.

Riksregistr. 1555, fol. 119.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij giffve edher tilkänne, käre her Göstaff och her Pedher Brae, thett vij udi these dager haffve åther bekommedt nye tijdender ifrå Finland um våre skadelige granner rydzerne — — —¹⁾.

Vijdere vele vij edher icke förholle, att vij haffve behoff någre thusende hester och rijdklippere att göre rydzerne modstandh medt. Så såge vij gärne, är och vår gunstige vilie och begären, att I vele handle medh meniige man udi Vestergöthland effther thette här inneluchte vårt öpne breffz inholdh och sedan förskaffet, ath Oluff Erich-

¹⁾ Det följande innehållet är likalydande med motsvarande del af föregående bref.

son motte församle the meeste dugeliige heester både store och små, som i then landzende Vestergötthland fale är för penningar, och sedhann förskaffet, att the motte medh thett förste komme till Uplandh; vij see och gärne, att I holle thenn menige man före, att effther både booskap och hester för then foderlöse skuld, som udi thenne framlidne vinther haffver giortt öffver heele rijkit, är [!] mesthe parthen udi Norlanden, bärgzlagen och i Finlandh bliffven dödt och förkommedt. Therföre haffver then meniige man udi för:ne Finlandh underdånligen hafftt theris budh till oss och opå thett ödmiukeligeste bedit och begäredt, att vij them gunsteligen vele komme till hielp och undsättningh egenom the väger och medel, som udi thette öpne breff, hvilkett vij then menige almoge udi för:ne Vestergöttlandh haffve latijd tilschriffve, förmälder. Vij haffve och latijd schriffve meniige adelen tijll udi Östergötthland, Sudermannelandh och Uplandh, att the vele och någit alffvarligit täncke till saken och förskaffe siig hvar effter siin förmögenheet gott, dugeligit krigzfolck med enn halff åhrs förtäringh och sedhen förfoge siig till Stocholm medh thet allerförste, och effter vij för the farliige lägenheeter skuldh, som vijd rydze gräntzen äre opå färde, måtte nu förskicke meste parthen utaff vårt kriigzfolck til Finlandh til att beskydde och försvare then fattige landzenden, såsom I sielffve väl täncke kunne, att oss ligger ther ingen ringe macht opå, kunne vij förthenskuld icke komme edher till hielp och undsätningh, hvar Gudh förbiude thett behöffves ther nedhre i landit. Therföre är vår nådige vilie och begären, att I käre her Göstaff vele och förstärcke edher medh gott dugligit kriigzfolck thet meste I kunne upbringe och åstadkomme med adelens ther i Vestergötthlandh och våre tjäneres thillhielp och bijständh och haffve godh acht och nogge tilsynn opå alle saker, såsom vij edher både muntligen och schriffteligen ther um noghsampt

haffve rådt tilförende och alsomstörste macht opå ligger
 Vij såge och gärne, att I alltijd ville haffve edhers vjssse
 kundskaffter in i Danmarck och Tyslandh, som kunne
 förfare um alle lägenheter, besynnerligen hvartt man haff-
 ver siig achtetd medh thet krigxfolck, ther nu mykit för-
 samb[1]edt är, och att the, som utskickede bliffve, motte
 altijdt sedhan både oss och edher ther um förständigige etc.

Vijdere kunne vij för edher icke dölije, käre her
 Göstaff och her Pedher, att vij haffve [förnummet]¹⁾ thet
 her Svanthe skall haffve latijdt hugge udi thenne vinther
 opå våre landboers egger, icke långt ifrå Hörningzholm
 opå een öö benempd Lederne, uthan vår nådiige tillatelse
 väll till en thuhundrede eker. Så kunne vij icke vette
 hvadh hans meningh är, män oss synes, att oss bevijses
 föge vällvilligheett medh sådane stycker etc. Edher Gudh
 befallendes. Datum Gripzholm 7 Junij anno etc. 55.

Gripsholm den 7 Juni.

*Till lifländske ordensmästaren Henrik von Galen angående
 förhållandet till Ryssland.*

Efter originalkonceptet i RA.

Wir Gustaff etc. empieten dem hochwirdigen fursten
 unserm freuntlichen lieben nachparn, hern Heinrichen von
 Galen, teutsches ordens meistern zu Lifflandt, unsere
 freuntschafft mit mehr liebs und guts bevhör unnd fugen
 E. L. hiemit freuntlich zuwissen, das wir kurtz vorschie-
 ner zeitt von unserm secretario und lieben getreuen Jo-
 chim Burwitzten E. L. auff seine von uns aufferlechte
 werbunge und antragen schriefftliche ubergegebene be-
 andtwortunge und balt darnach der selbigen beijde

¹⁾ Ursprungligen har genom skrifvel här stått ordet »latijdt», som emel-
 lertid ändrats till ett oläsligt ord. Utg. har därför valt att insätta det uttryck,
 som tvifvelsutän innebär meningen.

schreiben bey jegenwertigen uberschicket empfangen, auch ihres inhalts allerseits freuntlich unnd nachparlich vornommen haben, und wan wir uns dan in allem gutten gnugsam zuerinneren, das E. L. aus freuntlicher nachparlicher zavorsicht vorflossenes jhares, der irrunge unnd zunötunge halber, so zwiischen E. L. und dem muscowitter oder reussen erhalten gewesen, ihre gesanten bey uns erschienen lassen und freuntlich und nachparlich gebethen und angehalten, do gedachter muscowitter, aus unruhigem und blutdurstigem gemuet und furnehmen, etwas feindtlichs wieder E. L., derselbigen orden unnd stende zu Liffant vornemen wurde, das wir, was wir bey E. L., dero orden und den stenden zu Lifflandt zuthun beneigt, unsers gemuts meynunge eroffnen und ercleren wolttten etc.; und wijwoll wir nhun domals, so viel sich gemeltter E. L. geschigkten antragen unnd vorgeben erstregkt, so viell als uns darauff thunlich gewesen, mit andtwordt freuntlich vormergken haben lassen, so seindt wir jedoch, dieweiln wir die zeit aus vielgedachtten antragen nichts grundtlichs unnd wie die sachen gelegen vornemen kunden, obgedachtten unsern secretarien ahn E. L. zuschigkten, gnugsame erklerunge von derselbigen (aus freuntlichem nachparlichem gemuet und das uns E. L. wolfartt zuvornemen jeder zeit begirigk) zufrieden und zubegern vorursacht wurden, und weiln wir dan aus bemeltter beandtwordtunge klerlich befunden unnd ersehen, das E. L. nachmals auff ihrer vorhabender gebettener meynunge beruhen unnd solche unsere begerte weytere declaration zu freuntlichem dank auffgenommen unnd vorstanden, auch E. L. mit uns getrewe freuntliche gutte zavorsicht und nachparschafft, was den muscowitter betreffen, ist weiter auffzurichtten und zuerhalten, auch darauff solchem handel endtlichen vorfolg zugeben und ihre stadtliche botschafft mit vollkomner machtt und gewaltt mit dem ersten ahn unns

zuvorfertigen gesunnen unnd entschlossen, als haben wir solches hinwiederumb zu freuntlichem gefallen vornommen und wollen derselben gesantten, ob wir gleichselbst noch zweiffeln, wo wir die zeit anzutreffen unnd gleichvoll auff der nhe etwan zufinden, freuntlich unnd nachparlich gewerttigk, und als viel uns betreffent mit E. L. und derselbigen ordenn auch gemeiner nachparschafft zu heill und wolfartt, gutte nachparschafft und zuvorsichtt auff tregliche beyderseits condition zupflegen geneigt und gewilligt sein, und wollen uns hinwiederumb derselben vielfaltige erbietunge nach der gleichheit allezeit zuvorsehen haben. Was aber in den andern behendigkten schreiben, die glugkwunschunge von wegen des sieges oder victoria wieder denn muscowitter von den unsern erhalten, thut belangen, wiewoll nit ahne das sich wes auff denn grentzen auss ihrer aigenen zunotigunge wie sie dan vorgewonet und brauch, die benachpartten zubeleydigen haben zugetragen, auch der reussen mutwillenn unnd vorhabent gewehrett, und je etzlich, das wir doch vor unser persson viellieber nachgeblieben gesehen, geschlagen wurdenn, so thun wir uns jedoch vor solche glugkwunschunge freuntlich unnd nachparlich bedangen unnd wollen uns zu Gott dem almechtigen vorhoffen und getrosten ehr werde uns hinfurder seinen gottlichen willen und gnade vorleihen, damit wir wieder solche unglaubigen, die nichts anderst dan der gemeinen cristenheit und sonderheit der benachbartten ungedey suchen, sieg und victoria erhalten mugen, auch uns jegen E. L. ihrem vielfaltigem erbieten nach, da wir von vielgedachtem muscowitter furder feindtlichen angegriffen werden solten, sie wurden die gleichheit zuhalten unnd wie wir uns jegen dieselb erbotten, unns wieder inen auch hulff zuleysten unbeschwert sein.

Wir haben auch aus E. L. schreiben unther andern vornommen, das sie in glaubwirdige erfharunge kohm-

men, wie wir diesen sohmmer unser schieff jegen den reussen zurusten unnd sie vielleicht nach der Narbe laufen zu lassen vorhabens, und aber E. L. untherthanen von Revell unnd Narve umb teglicher nharunge willen das wasser brauchen müssen, derowegen bittend wir dieselbigen E. L. untherthanen durch die unsern nichtt wolten beschweren odir bescheidigen lassen, des sie dan gnugsame certification was ihr handell und wandell wehr bey sich haben solten etc., wollen wir unns zu E. L. als zu einem cristlichem nachparn, der nichts minder von solchem erbfeinde der gemeinen cristenheitt als wir vorgewaltigt unnd beschwerett wirtt, vorsehen unnd ihrem vielfaltigem erbietten nach gantzlich getrosten sie werden den irigen nit gestatten, das sie den feindt zu stergkunge, hulff und entsatz wieder die cristenheit eynigerley zufhur vorgonstiget werden. Dan so solches geschehen sollte, unnd dem veinde die zufhur, oder aber freier handell und wandell mit den irigen nachgelassen werden, und wir vielleicht, wie wir uns doch nicht vorsehen, in offentliche feyde jegen ihm gerathen solten, als haben E. L. bey sich selber woll abzunehmen, was vor schaden, gefhar unnd nachtheill nit allein uns, sondern auch E. L. unnd allen benachpartten daraus entstehen wurde. Dero halben so bitten wir E. L. freuntlich, da es die wege do Gott gnediglich vor sein wolte erreichen wurde E. L. den irigen zu ihrem selbst vorderb unnd schaden nichtt allein die zufhur dem feindt weren, sondern auch die communication freyen handell und wandell, womit man den feindt teglich stergkheit und in grosser ursach sich wieder einen nachparn nach dem andern zusetzen gibet, gantzlich vorbietten wolten, ausserhalb des, do es wie vormals gesagt, zu solcher weyterunge gelangen wurde, und die irigen ohne handell unnd wandell mit dem feindt die narunge suchttten, seint wir in dem wie dan allerwege von uns geschehen gutte freuntliche nachperschafft zuer-

haltten gewilligtt und E. L. unnd derselben orden auch allen stendenn des landes zu Lifflandt alle freuntschafft zugeleisten geneigt, und derselben botschafftten auff ihr bitt und begern gewertigk und wollen uns nachmals keines weges vorsehen, das E. L. den irigen solchen vorerblichen handell der cristenheit eyniger ley weyse gestatten werde, unnd befelen E. L. dem almechtigen in ihren gnadenreichen schutz. Datum auff unserm schloss Gripsholm denn 7 Junij anno etc. 55.

Gostaus.

[Zettel:]

Wan uns dan auch ghar kein zweiffell, E. L. werden sich inn allem jegen uns und den unsern irem vielfaltigem erbietten nach neben dero orden und stenden zu Lifflandt was zu erhaltunge guder nachparschafft dienlich und nutzlich, freuntlich nachparlich erzeigen und beweysen, als haben wir auff solche vheste zuvorsichttz etzliche unserer diener in diese orden, E. L. landt abgefertigt und inen in bevelich geben, uns und E. L., so woll allen benachpartten mit dem muscowitter zum besten ein anzal reutter zubespreehen und zubewerben, aufferlegt unnd bevholen. Derowegen gelangt ahn E. L. unsere freuntliche bitt sie wollen denselben von unsern wegen solches zuthun nit allein freuntlich gestatten, sondern auch dazzu hulflich unnd redtlich sein unnd alle gnedige furderunge darinne erzeigen unnd beweysenn, auch sonst andern den unsern, so E. L. oder derselben ritterlichen orden in noetten, wie sich die felde in solchen leufften seltzam begeben, anfallen wurden, alle mughliche forderunge und alles gutten erzeigen, auch die ab und zuffure aus unsern reichen und E. L. landen freuntlichen, daran wir ghar nichtt zweiffeln, vorgonstigen. Soliches gereichtt nichtt allein uns zu freuntlichem nach-

parlichem angenehmen gefallen, sondern auch E. L. unnd allen benachpartten zu nutz und trost wieder den gemeinen feindt unser aller. So wollen wir es auch gegen E. L., dero orden und stende zu Lifflandt in allem gutten und gleichen zubeschulden wissen. Datum ut in literis.

Gostaus.

Gripsholm den 8 Juni.

Till Birger Nilsson [Grip] angående knektarnes i hans förläning förände till Stockholm, om en kostgårds utkrävande af Vesterviks stad samt om behofvet af hästar och förbud mot utförsel af ütande varor.

Riksregistr. 1555, fol. 121.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre her Bijrge, vij giffve edher tilkänne, att vij haffve ather opå nytt bekommit nye tidender ifrå Finlandh um våre onde och skadelige granner rydzerne — — —¹⁾. Är förthenskuldh vår nådiige vilie och begären, att I, käre her Börge, vele och göre edher färdiige och rusthe och bemanne edher medt gott dugligit krigzfolck och ther medt een halff åhrs kost och förtäringh och förfoge edher sedhan till oss till Stocholm medh thett allerförste edher mögeligit vare kan medh alle the knechter ther äre udi edhers förläningh, såsom vij edher tilförende um samme knechter haffve latijd tilschriffve etc. I vele och udi lijke motte tilseije all then adeel udi edhers förläningh, att the göre edher selskap till Stocholm medh alle the nödhdorffter, som the skole opåholle. Doch see vij gärne, att I icke lathe någen förstå, att thett skall gelle till Rydzlandh, uthan hollad thet hemligeste hooss edher som mögeligit kan vare etc.

¹⁾ Det följande likalydande med motsvarande del af brevet till Svante Sture den 7 juni (se ofvan s. 246, r. 7 nedifr.).

Sameledis är och vår nådige vilie och begärens, att I vele handle medh borgerne ther i Vestervijck um en skäliigh kostgård till vår skipzflottes behoff, then vij haffve achtedh lathe löpe öfver til Finlandh medh thett förste i thenne sommer, och att samme Vestervijcks borgere vele komme oss til hielp medh thu skiip eller skuther, som man kan lathe före någit folck, fetalie och värijer medh till för:ne Finlandh etc. Item I vele och till vårt behoff medh foog och lämpe lathe uttsöke både hoss borgerne udi för:ne Vestervijck, samelunde hooss prester och bönderne udi Tiusth alle the harniisk, halffhaker, rör, stalbuger och andre tjänliige värijer, som I ther kunne öfverkomme, och samme värijer til edher anamme opå een skälig betalningh och strax före them medh edher till Stocholm etc. I vele och thäsligeste, käre her Bijrge, handle medh bönderne udi eders förlänningh, att the vele oss och rijkit udi lijke mätthe komme tilhielp och undsättningh medh en skälig kostgårdt, såsom the oss altijd loffvet, svoridt och tilsagt haffve, att the vele lathe befinne siig vällvillige och redobogne att komme oss och rijkit til hielp och undsättningh, eehvar som heelst kan behöffves, och att then deel som skall uttgöres, som är flesk, smör, köött, fijsk, brödt, ost, gryn, ärther, öll etc., så måtte vare förvaredt, at thet kunne oförderffvedt bliffve liggendis een tijd långh, besynnerligen att brödedt motte bliffve väll tunt och genöm bakett, och lathe vij nu tilskicke edher eett register, thereffter sådane kostgård uttgöres motte medh thett allerförste och leffvereres till Stocholm etc.

Vijdere kunne vij edher icke förholle, att man haffver och behoff någre thusende hester, hvar man skall komme udi mangel medh rydzerne; therföre vele vij ingelunde, att någre heester skole uttstädies aff landit udi thette år, uthan såge gärne, att hvar någre gode hester anthen store eller små kunne finnes fale udi edhers för-

läningh, att I dhå ville förskaffet, thett the motte komme til Finlandh medh thett förste, och skole the ther bliffve betalede effther som lijke och skäll är; samelunde all fetalie vare, eehvadh thett helst vare kan, then och, effther som lijke och skäll är, skall betalet varde. Och vele vij ingelunde, att sådane fetalie varer skole släpes eller föres någerstädz uttrijkis udi thette åhr, hvilkit I Vestervijkis [borgere] och andre flere tilseije måge, och hvar någon gör här emott, dhå skall han ther före straffes till thett höijgste etc. Edher Gudh befallendes etc. Datum Gripzholm 8 Junij etc. [1555].

Gripsholm den 8 Juni.

Öppet bref för borgaren Erik Joensson i Helsingfors och hans hustru på klockargället och kyrkotionden i Karislojo socken.

Riksregistr. 1555, fol. 130. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 238—239.

Vij Gustaf etc. gøre vetterligit, att vij af synnerlig gunstt och nådhe hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårtt öpne breff unne och förläne thenne vår undersåthe Erich Joensonn, borgere uthi Helsingfors, och hans hustru Gertrud Jacopzdotter uthi bägges theres lijftztid klockeregäldet och kyrketijenden vedh Karislojo cappelegäld, dog med så skääll och förord, att the skole vare förpflichtige att försörge förb:de cappelle-gäld utaf för:ne kyrketijende med vax, vijnn, oblater och andre kyrkenes nödtorfte etc. Förbiudendes förthenschuld våre befalningesmänn och alle andre att gøre förb:te Erich och hans hustru her emott hinder, platz eller förfång. Datum på vårtt slott Gripzholm denn 8 Junij anno 55.

[Gripsholm?] den 8 Juni.

*Öppet bref för Gustaf Olsson [Stenbock] på ett stenhuss i
Vadstena.*

Riksregistr. 1555, fol. 130.

Vij Gustaf *etc.* göre vetterligitt, att vij af synnerlig
gunst och nåde, så och för huldschap och troschap, som
thenne oss elskelig vår tro man och secrethe råd, her
Göstaff Olsson till Torpa, oss och vårtt rijke Sverige her
till dagz troligen giortt och bevist hafver och ähn yter-
mere her efter göre och bevijsse må, hafve undt och gif-
vit, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och
gifve honom och hanns efterkommende erfvinger till ever-
delige ägho itt vårtt och cronones stenhuss, liggendes uthi
vår stad Vastena, uthi hvilchet spetalen i gammall tijdh
varit hafver, och nu förfallit och ödhe ligger, efter the
fattige med itt lägligere och bättre byggtt hospital för-
sörgde och försedde ähre. Hvarföre afhende vij oss och
cronone för:ne stenhuss och tomp *etc.* Och till visse
lathe vij hengie vårtt secreet her nedan under, som gifvit
ähr uthi Vastena [!] denn 8 Junij anno 1555.

Gripsholm den 9 Juni.

*Till Sven Birgersson angående kostgårdens utgörande i
Gestrikland samt om ölbrygd, brödbakning, häst- och vapen-
anskaffning.*

Riksregistr. 1555, fol. 122 v.

Vår gunsth *etc.* Schall thu vethe, Sven Bijrgessonn,
att vij achte lathe uttrede vår hele skepzflothe medh thet
allerförste *etc.* Så förnimme vij, att thet öll och brödt,
som våre befallningsmen än nu haffve latijd bake och

brygge, inthet vill förslå eller tilträcke till sådane skepz-
uttredhningh. Therföre motte man än nu på nytt lathe
brygge och bake thet meste mögeligit vare kan. Same-
lunde motte vij haffve en kostgård til hielp aff hele rij-
kit til för:ne skipzflothe, och vele vij, att thu skalt fordre
och annamme aff Gestringelandh til samme skepzflothes
behoff en kostgårdt, effther som thenne inneluchte zedel
förmälder. Vij sende tiig och vårtt öpne breff, som vij
haffve latijd tilschriffve meniige man um samme kost-
gårdh, ther thu haffver tiig effter rätte etc. Vijdere vele
vij ändeligen, att thu skaltt annamme aff vår fogthe udi
Tijerpen, Erick Henrichson, een hoop både miöl och malth
och lathe brygge och bake i Gefle och opå landzbygdenn
i thin befalningh thett meste skipzbrödt och skipzöll
thu med en hast kan åstadkomme. Thu må och tänke
till att bake kakebrödt effter thett sätt, som the pläge
bake i Vestergöttlandh och Smålandh, och förskaffet, att
thet bliffver egenom bakett och torket, så att thett omög-
led och osmålåt kunne lijgge, till thäs man thet behöffver
att bruke, och så snartt samme öll och bröd bliffver til-
pyntedt, så vele vij, att thu skall haffve eett aff the
Gäffle skip tilrede och ther opå lathe komme the knech-
ter ther udi Gestringelandh och Norlanden med ölett och
brödett, thesliges then gårdh ther i landit nu skall utt-
göres och sedhan oförsumeligen skicker til Stocholm och
ther leffrerer både gården, ölett och brödett ifrå tiig och
annamme igen rätte qvittencer etc. Samelunde ähr vår
vilie och befalningh, att thu oförsumeligen skall uttspane
och upsöke både hooss adelenn, prästmän, borgere och
bönder udi thin befalningh the meeste dugligeste hester,
både små och store, som ther finnes fale för penningar,
hvilke vij vele effther theris värdt betale lathe etc. Och
vele vij, att thu skalt förskaffe samme hester godh gräss-
gång, att the bliffve väll til passe til S. Hansses tijd, och
dhå schriffve oss till, huru många häster thu haffver be-

stältt. Så vele vij lathe tiig forstå, hvartt vij them haffve vele etc. Vij vele och ingelunde, att thu skallt tilstådije Geffle borgere att utföre anthen hester eller fetalie varer aff rijkit, så frampt thu vilt göre thett oss är behageligit etc. Vijdere är vår vilie, att thu medh foge skallt upsöke både hoss präster, borgere, bönder och andre ther i thin befalningh the meste harnesk och du[g]-lige värijer, som ther finnes, synnerligen röör, stålbuger och halffhaker, och them opå våre vägne upköpe och sedan til Stocholm och så förskicke etc., tesliges en heel hoop yxer, spader och skoffler, och thett och medt thett förste til Stocholm skicke etc.

Ytherligere är vår vilie, att thu skalt lathe Erick Henrichson udi Tierpen bekomme någon humble till thet skipzöll han skall brygge lathe, samelunde och så många tunnor trä, som thu kan åstadkomme. Thette ingelunde försumendes. Datum Gripzholm 9 Junij anno etc. 55.

Gripsholm den 9 Juni.

Till Germund Svensson [Somme] angående kostgårdens utgörande i övar från Kalmar län, om behovet af hästar, om tillförsel af ätande varor till Uppland, Norrland och Finland och om det södra gränslandets försättande i för-svarstillstånd.

Riksregistr. 1555, fol. 124. Innehållet är i tillämpliga delar ordagrant likalydande med motsvarande i några af de ofvanstående breffen, hvarför det här uteslutes.

Gripsholm den 11 Juni.

Till Mauritz Stake, Olof Stake och Peder Nilsson angående samma ämnen.

Original i riksarkivet (förr i Brokinds arkiv). Likalydande med föregående men med afseende på Dalsland och Värmland. Jfr ofvan, s. 244.

Stockholm den 16 Juni.

*Till Nils Persson [Silfversparre] angående de landbohem-
man i Uppvidinge härad, hvilka tillförene lydt och fort-
farande borde lyda under Kronobergs län.*

Enligt afskrift i Rosenbladiska saml., Svenska handl., T. 2, KA.

Gustaffh *etc.* Vaar gunsth tiillförende *etc.* Vij haffve förståtth, Nils Persson, att tu och haffver vederkenttz oppåå vaare vegne alle the landböndher, som lijg-giandiis äre udi Opvidijnge herijth, hvilcke tiill Cronebiergh behöffves och icke täden umbäres kunne. Saa haffver thet icke varitth vor meningh, at tu skulle no-gith taga ifråån Cronebiergh aff thet ther tillegatth haff-ver och ther ijfrån icke kan umberes. Måå tu förthen-skull latta förnempda landböndher blijffve undher Cronebiergh udi lijka måatte, som tilförende skedh är, ther tu vesth tijgh efftter rette. Datum Stocholm 16 Junij anno *etc.* 55.

Stockholm den 20 Juni.

*Öppet bref angående allmogens oförmögenhet och botemedlen
däremot.*

Efter det tryckta originalpatentet, af hvilket två varianter finnas. Förut tryckt (utom ingressen) äfven af Gust. Berg i Bidrag t. den inre statsförvalt. hist. under Gustaf I (1893), s. 118—121. En afskrift i den Nordinska saml. i Uppsala univ.-bibl. (N. 160) har det tillägg i texten, som här nedan satts inom klammer.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude edher, oss elskelige trogne undersåter, frijborne, frelsismän, prestmen, våre och cronones skatskyldige bönder, landboer och menige almoge, som bygge och boo udi¹⁾ vår gunst och nåde til-

¹⁾ Rörande spridningen af plakatet finnas i registret på utgående bref (RA.) följande detaljerade upplysningar:

förende etc., och giffve eder käre undersåter her med til kenne, at effter vij udi sanning haffve förståt och

Thesse efftherschiffne mandats breff bleffve daterede then 20

Junij anno etc. 55.

Item ett annamede Niels Tulsonn then 27 Junij till Åkerboo häred i Vesterårs stigt.

Item then 27 Junij anammede Erich Håkenson ett mandatz breff till Stocholms länn.

Item anammede Jon Karsons tjänere, Mattz Simonsonn, these efter:ne mandatzbreff: ett till Vastena slotz länn; et til Aske heredh; ett til Vijfolke län; eet til Lysningz herred; eett til Dals häred; et til Göstringz häredh; ett till Orgahytte, Vänge och Hellestada bergzlagh; ett til Godegårdz bergzlagh; et til Mimingz häredh; til Broboo häredh; til Gulbärgz häred; til Bobergz häred.

Item 4 Julij med Joen Bagges tienere, benämbdh Peder Michilson, förskickedes till tesse efter:ne härader i Vestergötlandh: Valla häradh, Kåkindz häradh, Vasbo, Moo, Veen härader, Frökindz, Vartoffte, Vilske, Bierke, Gässene, Gudems, Ååss härader och Redhvågh.

Item medh Oluff Seffriidzon, Jöns Haralsons schriffvere, förskickedes till Solentuna, Valentuna, Sämingehundrat häreder och till Danerydz skiplag then 5 Julij anno etc. 55.

Item 7 Julij Håkon Verme till Trögd och Åssunde heradt.

Item Lasse Topridh till Uppunde, Jenåkers och Röne heradt.

Item 8 Julij sendes till her Göstaff Olsson till Elffzborgz län, Kind, Mark, Askims, Ballebygd, Säffvedalen, Kolandz, Ala, Flundra, Barne, Vätle, Hissingen, Vene och Laske heradt.

Item sendes till Esbiörn Persson till Ståkeborgz län, Hammerkind, Skerkind, Östkind, Bierkekind, Lössningz, Akerbo, Banckekind, Hanekind och Valckebo häredt etc.

Item anammede her Svanthe Sture til Läcke länn, til Skåningz hered, Kinne häredh, Vista hered, Kollönn, Åsa häred.

Item annammede Jören Larsson till Simetuna, Torstuna och Våla häreder 3 breff etc.

Item then 8 Julij annamede Peder scriffvere till Öknebo häredt, Hölbo häredt, Daga häredt, Åkers häredt och Selbo häredt etc.

Item then 13 Julij anammede Niels Pedersons karll, benempd Töniss Pederson, till Oestre, Upvijdinge, Konge, Kindvaldz, Albo, Norvijdinge hereder.

Item 12 Julij anamede Mickel Helsing, fogte på Eskelstune, två mandatter, et til Östre och thet andre til Vestre Rekerne etc.

Then 17 Julij tog Matz [Henrichson], scrifvere på Svartesiö, mandatz breff till Löfföen och Alznöen, till Fåringö och Kärssö, till Mundzö, Åkerö och Aliö etc.

Item tog Erich Pedersson till Sneffvingen etc.

Item annamede Göstaff hengisteridere till Erich Knutzsson på Örebro, mandater till Kumbla, Edzbergz, Sköllersta, Hardemo, Medellöse, Sundbo, Glansshammer, Askers, Örebro härader, Östre och Vestre Närrike etc.

förnummet hvad rette orsakerne äre, hvarföre en part aff bönderne ibland then menige man dageligen ju meer och meer endelis försvagade och utarmade bliffve, så at the hvarcken sigh sielffve väl behielpe, icke heller kunne göre oss och cronone och theris husbönder theres skatt, skuldh och rättigheter, eller och presterskapet, som äre theris andelige lärefäder, icke uthan ganske liten tiyende, fram för thet i gammell tijdh varit haffver, och andre utskyl- der, som the doch med rette och effter Gudz budh och Sverigis bescriffne lagh skyldige och plichtige äre, icke heller framföde sinn boskap till års, som äre oxer, köör, svin, fåår, häster etc., uthan latedt för oachtsamheet och försumelse skuldh ihuelsvelte, sigh sielffve och them, som the skyldige äre att göre theris utskyl- der och rättigheter, till stor skadhe och förderff etc.; och effter vij på vårt konungzlige embetes vegna äre skyldige Sverigis cronos och alles edhers skadhe och förderff så mykit mögelighitt är att förekomma och affvende, dherföre vele vij udi een

Item annamede her Steen then 16 Julij öpne mandaters breff, tu till Ösbo, 2 till norre Vidbo, Vist, Vestre h., Tveta, Visingsö och tu till Jönekö- pingz län, till Moo häredt etc.

Item schickedes till her Birge Nielsson med Mauritz, till Tiust, Tune- län, Ambyrd, Strände heradt, Ydre, Asboland, Sävede, södre Vidbo.

Item then 18 Julij annamede Bencht scriffvere tu mandaters breff till Lindisberg och till Noraskoga etc.

Item annamede Mårthen Tidekeson then 18 Julij mandather till Hagund och Lagundh.

Item annamede Peder Nielssons tjänere, benempd Erick Eskelson, then 18 Julij mandatz breff til Östre och Vestre Sysle i Vermeland.

Item annamede Markus Holst thenn 21 Julij mandather till Lång- hundratz häredh och Siuhundratz häred.

Item annamede Matz Stut then 21 Julij til Olandz häredh.

Item annamede Erik Hakenson thenn 23 Julij mandater till Sotholms, Svartlöse häreder; item till Åkers och Roedz skeplagh etc.; item till Värmdöen.

Item annamede Erik Håkenson then 30 Julij öpne mandaters breff til att förskicke som her effter fölier etc.: Till Upsale län, till Håbo häredt, till Lyhundretz häredt, till Brobo häredt, till Neringehundratz h., till Erlinge- hundratz h., till Öffvergerna och Mörcköö, till vester Rekerne, till Vingåker, till Vilättinge, till Östre Rekerne.

godh och trogen mening edher faderligen her medh sådant tilkenne giffve och förmane lathe, uppå thet I måge rätt läre vette och besinne, hvar utaff sådana cronones och edhers egen skadhe och fattigdom sigh förorsaker, och ther I, käre undersåter, vele følge vårt faderlige råd och trogne förmaninger effther, så förhoppes oss, att I näst Gudz hielp skole komme till näring och til yttermere förbättring, än som her till dagx skeedt är, och sedhan kunne göre then skatt och rättigheter ifrå idher, som edher medh rette ägner och bör. Och förnimme vij, att sådane cronones och edhert eget förderff förorsaker sigh till thet. meste aff these stycker, som först är, att ebland almogen är en sådane ondh och förderffvelig sedvane och plägsedh upkommen, att the vele slå under sigh, somme medh köp, somme medh arff och skiffte, mere äger och jord än the kunne väll bestå, fijke eller fare och theris heman med rätte tilhöre, och när som någer skatte heman komme udi arff och ther leffve barn effter, dhå vele the sunderriffve och skiffte sigh emellan cronones skatte jord, like som the skiffte pläge andre lössörer, så att hvar tager sitt stycke aff hemmenet, then ene tager engen ifrå rätte bolstaden, then andre åkeren, then tridie fiskevatnedt och then fierde skogen, och bliffver så cronones skattejord ther medh rycht ifrå rätte bolstaden, ther hon medh rätte liggie borde, ut under andre skattegårdar, ther som honn intet tillyder, och cronen och hennes rättigheet ther med mykit förkortet och förminskat och ganska förräderligen och tiuffzligen medh Sverigis crone i så måtte handlet och egenom fingeren seedt, hvilket för Gudhi och alt rätvist folk vare claget, att sådant skal tilstådes, och lyctes så ther med, att the hemen, som i förtijden vore väll besitne, bliffve udi så många deler skiffte, att man icke rätteligen vette kan, hvar man skal finne them igen, thet sigh Gudh öffver förbarne, att Sverigis crone skal så svichachteligen och

falskeligen bortdolt och förderffvet bliffve, så att ther cronen hade udi een sochn tiyo eller tiuge skattebönder, ther haffver hon nu näplige två eller tree, thet oss på vårt konungzlige embetes vägne ingelunde står till att lide, att så skall medh cronones ingeld spelet och lecht varde. Är och icke lithen skadhe, att ther medh bortgår all skatten, tesligest gästningen, skiutzreser, dagzvercker, gärder och andre uthskylder bliffve ther medh platt bortkompne och fördolde, thet ingen ringe skade är på hele riket. Thernest äre och en part bönderne så sielsinde, oachtsamme och lathe till theris egen nytte och gagn, att the nu platt låthe igengå hvart åhr effter annedt thet ene åkerstycket effter thet andre och ängen udi like måtte, så at the ingelunde vele holle thet vidh macht, såsom theres förfädre för them giordt haffve, och besynnerligen the gamble diker, såsom vidh macht för någre åhr sedhan varidt haffve, thet tyckes them orätt vare, att the them skole uptage igen, låtendes ther medh henedt platt i grund förderffves. Thesligest och thet som osådt bliffver i åkeren, ther som man väll kunde haffve gagn utaff, thet låthe the nu rätt i lättie, treeske och oachtsamheet theris svin altsammans förderffve och uprothe, så at the haffve gagn aff intet there och få ther medh hvarcken sädh eller gräss, så att thet som koon och annen boskap skulle haffve, thet förderffver soon och svelter så ihiall bådhe koo och soo och snarest sagt all boskapen, thet Gudh kenne oss högeligen förtryter, att sådane skade och förderff skall gå uthöffver riket och så skall sees egenom fingeren ther med. Thesligest finnes och en part ebland almogen, som gerna vele holle åker och äng vidh macht, bådhe medh dijchning, rödning och alt annet, såsom en godh bonde bör barge sikh medh, the komme doch thes icke vidh för the andre, som medh them i samme by boendes äre, ty när som then ene vill dika eller rödia, vill then andre thet icke göre, som

boor hoss honom udi tege skiffte, och haffver så then, som gerne vill berge sigh och fliteligen bruke och dike sin åker och äng, alt vatnedt in på sigh; lychtes och ther med at then, som gerna vil näre och bäрге sigh; förderffves så väl som then ther later är, och at thet ene åkerstycket effter thet andra bliffver igenlagdt, therföre at thet är icke dijkat och ängen udi like måtte och hele byen och hele landet ther igenom förderffves, och ther som tilförende sköne byier med åker och äng varit haffve och växt sädh och gräss uppå, ther är nu mosser och kär, som vexer uppå sqvakra, pors, blåbär och tranebär etc. Men hvad fördeel hvar ärlig bonde eller menige landet och theres rätte härskap utaff sådana brukning haffve kunne, ther må hvar och en förständig man döma om, sammeledis hvad rikedomer ther aff och effterfølge, kunne the väll sielfve betencke, som sådant haffve för händer. Och effter frälsislandbönder byggie och boo i by och haffve teegh och skiffte udi åker och äng med skatte och cronebönder, therföre skole the och vare förtenchte att bruka och dikia theres åker och gärde och hägne um theris engier såsom skatte och cronebönder plichtige äre att göre, så framt the icke skole bliffve straffede therföre såsom andre olydige och ohörsamme undersåter, och så framt vij icke skole räckne then skadhen hoss them, som sådane landbönder tilhöre, ther både frälsismen, så och theris landbönder måge vette sigh effter rätte och vare ther visse uppå, att vij icke vele see egenom fingeren hvarken med frälsis landbönder eller andre, ther vij förnimme sådane dråpligh skadhe och förderff. Vij förnimme och så, att thet är en stoor orsaak til tolket[!] förderff, att thet finnes en part ebland bönderne, som aldrig haffve lust eller vilie att bliffve på någon stadh, uthan fare och flyttie och vräkes kring um hele landet ifrå then ene sochnen til then andre, ifrå then ene byen til then andre, och ingestedz kunne bliffve

*Ladung
paluske*

för lättie skuld, uthan förderffve thet ene hemenedt effter thet andre och liuge sikh så tvert egenom hele landet till att förderffva mången man medh sikh. Uppå sådane vrakfogler skulle man haffve upseende och icke tilstedie, att the bliffve lijndne ebland erligit folk eller frome bönder. Så förnimmer man och een stoor orsaak vare, hvarföre sådane skadelige vrakfoglar och lätinger bliffver effterlåtiadt att förderffve thet ene hemanedt effter thet annet, att en stoor part bådhe fogter och rätttere för muter och gåffver skuld icke haffve något flitigt och noge upseende hvadt folk the låthe besittie hemenen, uthan ther fougten eller retteren kan bekomme een söloffskedh eller någre alner läreffft eller annet sådant till skänck, fördrister han sikh väll dhå till att aff settie ifrå hemenet then som haffver bäste råd och macht, tesligest hugh och vilia till att bruke och väll förestå något hemen, och settie en annen ther uppå igen, som aldeles oachtsam är och hemenet igrund förderffver. Hvad skadhe och förderff menige riket utaff sådana vrakfoglar i längden haffver, kan hvar och en förständig väll döme um etc. Så vele vij än nu her med allfvarligen haffve rådt och förmanedt bådhe fougter, rätttere och alle andre, som någon befallning udi så måtte haffve, at the skole vare förtenckte haffve fördragh så svikeligen med cronones jord att handle, så framt vij icke skole ther uthöffver till thet högste straffe låte etc. Sammelunde vele och en part af bönderne icke bruke och såå theris åker till fyllest, som them med rätte ägner oc böör, uthan låthe meer än halffparten utaff åkren liggie ödhe oc obrukat, så att ther, som borde såås otte eller tiyo pund, ther så the nu näpligen två eller tree töner eller pund och somme ändhå mykit mindre, ther egenom theres egen fattigdom sikh och mykit försaker och cronones ingeld och årlige räntte bliffver förminskedt och förkortedt. Så är och then rätte sådes tijden um våren, besynnerligen

ther leer jorden är, för Erikzmesse, ther kan doch offta icke bliffve sååt för än uth moott pindzagerne, hvilket en godh försichtig bonde icke göre borde, och effter åkeren icke bliffver (såsom med rette skee borde) tor och i rätten tijdh för dikeslöso skuld sådder, therföre är han offte ofruchtsam och läggies igen till ängies bord, tiurbett, thernest till kalffvehage, koobett, så länge och till thes att skogen förgåren dhå med alle [!], hvart åhr thet ene åkerstycket effter thet andre, hvilket oss på cronones vegne och ingelunde står längre till att lide. Oss synes och fast nyttigt och gagneligit vare, att I dannemän ville förskaffe idher godhe drättis oxer till att bruke och berge eders åker och äng med, ther I och äre bättre belatne med än med the bramhester I årligen med stoor bekostnadt holle i tiur. Sammeledes vore och nyttigt, um I villen granneligen betenckie och öffverväge hoos eder sielfve, huru lång tijd ähr emellan Märthensmesso och Valborgmesse dagh, och ther effter förslå, huru mykin booskap I haffve och huru mykit fodher I behöffe till att föde samme eder boskap med öffver vinteren, och ther I förnimme, at foderedt icke ville räckie till så mykin boskap, så vore thet bättre, att thet bleffve slachtet eller såldt (ändoch thet fast nyttigare vore, at man födde sin boskap väll fram till åhrs), uppå thet att then boskap, som i liffve är, icke måtte så jemmerligen och önckeligen svelte, så att han på thet sidste dör bort med alle, thet hvarcken för Gud eller menniskior väll försvarligit är. Så haffver och Gudh alzmechtig nådeligen skickedt och giffvedt många andre utväger och medell till att framföde boskapen med um åredt, när litijdt höö vexer eller man elliest icke godh angebord haffver, som är halm, löff, skaff, hvass, barck och annet sådant, såsom then väll finner, som flijtt haffver till att bärge sigh; thet I dannemän ville fliteligen bruke och i rätten tijd sådant förskaffe. Till thet sijdzste, så är och een stoor orsaak, att

både höö och korn icke kommer i rätten tijd i huss um året, som thet sigh med rätte borde, uthan bliffver för oachtsamheet oc lättie skuld förderffvet, the helge dagar med många onyttige gestebud och kyrkemesser, som många stedz holles, när man skall mest beflite och vinleggie sigh at bruke och berge åker och äng, som en part äre och udi then falsk mening och vilfarelse kompne, att the mena thet vare rette sättedt att holle helge dager gå fåfenge och inthet gagneligt göre, thet doch är tvert emoot Gudz vilie och befallning. Therföre vore gott och rådeligit, är och vår ändelige vilie och faderlige förmaning, att I vele haffve fördragh sådane onyttige helge dagar, som Gudh alzmechtig icke haffver budet och befalet att hålle, besynnerligen på then tijd um åhret, när eder bör achte och bruke eders åker och äng. [Uthi lijke mätto schier och, att mychen säadh, för oachtsamhet schull ofta förderfvess, besynnerligen när stoor vätho är i andtiden, att bönderne ichie villie bruche eller för-schaffve sig goode riijor, deer dee kunne fööre säden in af åkeren och torcha henne, såsom I Finneland brucheligit är, uthan låte henne antingien såå längie ståndandess på åkeren, till dess hon af regn plat förråtnar, eller och fööran in i ladan halftoran, deer hon sådan ligger och förbrinner och der igienom förderfvas etc. Såå synness oss rådeligare vara, at I danemen ville betenchie edert eget besta och för-schaffa eder riijor om sommaren till at torcka säden deer uthi om hösteen, deer myckeen vee-the förhanden är, och ichie såå lätom blifvan förråtnadt och förderfvat och I sådan sådan hungeer, nödh och armodh lida måtte, som fast ofte (ty ver) sche plegar.] Så synes oss rådeligit vare, at I dannemän vele betencke edert eget beste och rette edher effter våre faderlige råd och förmaninger, uppå thet I sådane stoor hunger, nödh och armodt icke här effter lide måtte, som här til udi många åår (ty verr) skedt är. Oc hvar Gud förbiude, at

I dannemen thette vårt råd oc trogne förmaningar icke säte eller lyde vele, då är thet fast tilbefruktendes, att menige man och heele riket bliffver ther med igrund förderffvedt etc. Så haffve I nu, käre undersåter, här utaff nog hördt oc förnummet, hvad rette orsakerne äre till alles eders fattigdom, skade oc förderff, oc hvarföre cronones skatt och andre rettigheter dagligen mere och mere bliffve förkortede och förminskade, hvilkedt vij edher udi een faderlig godh acht och mening uppå vårt konungslige embetes vägne gunsteligen haffve låtjdt giffve tilkenne, och när I dannemän vele thesse våre faderlige och trogne förmaningar edher till sinnes och hiertet gå låthe och före böter uppå hvad som här till försumedt är, dhå skole I befinne oss alltid välvillige till at rame och vette alles eders gagn och bäste, thet ytterste Gudh alzmechtigh giffver oss nåden till, så länge vij leffve. Finnes och någre, som thet icke göre vele, uthan thessa våre godhe förmaningar och rådh förachte, så kenne Gudh, att vij bliffve ther till förorsakede sådant effter Sverigis lagh att straffe och nepse. Vij vele och här medh allfvarligen haffve budet och befalet alle friborne, frälsismän, lagmän, heredzhöffdingar, fogter oc alle andre, som haffve någon befalning, thet the skole förtenckte vara att haffve godh acht oc noga tilsyn, at thetta vårt konglige mandat bliffver aldels obrotzligen och fulkomligen hollet och effterkommet, och synnerligen skole the fliteligen tilsee, att bådhe skatte och cronebönder och frälsislanbönder, ehvem the tilhøre, bruke, dike och inhegne theres åker oc äng, som tilbör- ligit är, och att the som thet icke göre vele, uthan äre the andre till meens och förfång, måge bliffve straffede ther före, såsom rätvisen kräffver och Sveriges lagh ut- vijsser; sammeledes och att the rumpe jorder, hvar the finnas, måtte bliffva lagde och komme till theres rätte häffd och bolstadh igen etc.

Udi like måtte vele vij och här med budet och befalet haffve the tolff eller fyre och tiuge, som våre och cronones jord och äger syne och ransake skole, att the udi så måtte rätvisligen syne, ransake och döme skole, såsom the thet både för Gudh, oss och hvar christen man tryggeligen ansvare vele, och then, som sikh här udinnen orätvijss befinne låther, skal ther utöffver till fyretiye marck saakfelt och straffet bliffve och ändoch upfyller cronen sin schada igen etc. Ther hvar och en må sikh fulkomligen att effter rätte. Datum Stocholm 20 Junij anno etc. 1555.

Stockholm den 21 Juni.

Till Hans Larsson angående den politiska ställningen särskildt i förhållande till Ryssland och Livland samt om kunskapares utsändande öfver gränsen och åtskilliga rustningsåtgärder.

Riksregistr. 1555, fol. 126. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8* (1856): s. 239—243.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt och förståt thin schriffvelse, Hans Larsson, och ther aff förståt, at vij aff rydzerne haffve oss förmodhe en openbare feijde etc. Så känne Gudh, att oss går icke lijtid till hiertedt, thet vij opå thenne tijd skole haffve att skaffe medh thet sellskap, effther vij opå andre orther icke mykit ähre försäkrade, uthan sijttije nu lijke som emellen två eelder. Och är befruchtendis, at um vij alt vårt krigzfolck till Finlandh emott rydzerne utskicke, thet våre ovänner och missgynnere annerstädz skole ther aff bekomme stortt modt och tilfalle att göre oss hinder opå andre orther. Oss förundrer och storligen, att the, som haffve nu variid en tijd långh vedh gräntzen, icke haffve haftt bud till the rydzer, som opå then annen sijde församlede äre,

och latijd förhöre medt them opå thett aller flijtigeste, hvad theris grundh och meningh är etc. Så synes oss än nu rådeligit vare, att man medh alsomstörsthe vinlågningh siig ärkunner um alle lägenheter opå alle orther, för än någit företages till openbare feijde. Såge och gärne, att thu medh the andre hooss tiig äre ville haffve edhert budh med schriffvelse till the rydzers läger och förhöre, huru the äre til sinnes och för hvadh orsack skuld the förstärcke siig så mykit vedh vår gräntz, effther vij icke förse oss, thet the vele haffve förhänder medh oss någon feijde, thy vij vethe oss inthet haffve handlett emott frijdzbreffven eller korsskyssningen, therutaff sådant kunne förorsakes, men um någer aff våre undersåther [haffve thet giortt], och the ville oss thett lathe forstå, skulle vij dhå förskaffet, att ther skulle läggas böther opå etc. Samelunde såge vij gärne, att thu och ville beffijthe tiig att förfare um thässe effter:ne lägenheter, först um then församling är skedt vedh gräntzen effther storförstens egen eller och stådhollerens opå Nogårdh befalningh etc., item huru starcke rydzerne äre församlede vijd gräntzen, och huru många hooper etc. Och synes oss likkast vare, att thu måtte beställe någre vjisse förslagne och förtrogne karrer anthen köpmen eller andre, eehvad ther opå våges skulle, och them förskicke till thässe orther opå kundskap, som är till Nyen, Narffven, stiigt v. Derpt, Lifflandh, Riige, Räfte, tesliges um mögeligit våre till Nogårdh, Musskoffven och till andre orther, ther man kunne någit vjst förfare um för:ne rydzers lägenheeter, anslagh och förehaffvende, och udi mijdler tijd och thässförinnen sådhant grunthligen förfares, skulle man inthet infall göre udi Rydzlandh, uthan äliest haffve nöge acht och tilsynn opå alle saker vijd gräntzen. Doch um rydzerne göre infall i Finlandh, måtte man dhå göre them alffvarligit modhstandh och then landzenden Finlandh manneligen och troligen försvare etc. Vij haffve och nu latijd

afferdiget ifrå Stocholm och till Helsingfors eleffve aff våre galleijder medt krigzfolek, fetalie, skytth, krutth, lodh och andre nödhörfflige kriigztilbehöringer, then landzende Finlandh til undhsäthningh emot rydzerne. Så såge vij gärne, att thu strax ville haffve någre förfarne siömän utt thil att förfare och försöke, hvar beqvemligeste hampnerne finnes nämest gränzen, att samme galleijder vällförvarede ligge kunne, och ther man medh een hast kunne göre fienderne affbräck utaff för:ne galleijder, hvar så behöffves etc. Oss är och icke obehageligit, att thu haffver latid bygd the jachter och skärijebåther thu schriffver um, och ogille vij icke thin meningh, att man them hooss våre galleijder motte bruke opå thett rydze farvathnedt til att förhindre rydzerne all tilförningh både aff Tyslandh, Liifflandh och andre orther. Oss synes och rådeligit vare, att thu och the andre våre befalningzmän ville lathe bygge någre flere starcke store båther och espinge, som man kunne bruke skytt opå, och medh them rycke til och frå, eehvar thett medh een hast behoff vare kunne, och opå thett at rydzerne ingen tilförningh aff Liifflandh motte bekomme, så haffve vij nu latijd tillschriffve hermesteren udi för:ne Liifflandh, att han våre och then rätte christenhetenes lägenheeter vill öffverväge och såsom een christen leem skicke siig i saken och icke tilstädije någon tilförningh aff siit landh och till för:ne Rydzlandh opå vårt argeste, och haffver honum ochså annedh tillschriffvit, effther som thu aff thenne inneluchte copie haffver att förnimme, ther thu och må vethe skicke tine saker effter. Doch vele vij tiig icke förholle, att the liiffländers handell synes oss fast sielsindt, thy oss tycker, att hermesteren ställer siine saker så, att han ville gärne före oss i hårett medt rydzerne och sielfff medh them haffve inthet att skaffe, effther han i fiord skreff oss till och begärede, att vij ville förclare oss för honum, hvadt vij vele göre till saken emott rydzerne, och

strax ther effter bevilligede han medh them frijdståndh, thet vij och nu aff margraff Wilhelms så väl som tilförende aff thin schriffvelse haffve förnummedt, och synes oss förthenskuldh icke mykit tryggt att bygge eller lijthe opå för:ne hermesters och hans anhangs handel eller tillsage etc. Doch hvar thu kunne förnimme, att någre aff adelen i Liifflandh hade lusth att giffve siig udi vår tjänest och lathe siig bruke emott för:ne rydzer, dhå våre oss inthett obehageligt, att thu toge them an opå våre vägne etc.

Vij skiicke tiig och här medh vår bestälningh, som thu må bruke till att antage både liiffländer och annedh folck medt, som haffve lust att vare udi vår eedh och tjänest; se och gärne, att thu tager an aff alle nationer thett meste folck thu kan bekomme, effther samme beställ[n]ingz lydelse, och vele vij (näst Gudz hielp) personligen med thet förste komme til Finlandh att beställe både um een deell och annen, hvadh oss mögeligit är. Så see vij gärne, vele tiig och till thett högste haffve förmanedt, att thu sampt medh the andre, som hooss tiig äre, opå alle saker, till thäss vij ther tilstädis komme, så achte vele, som the lägenheter nu förhanden äre fordre och kräffve etc., och att thu med thet förste oss um alle lägenheeter förständigiger. Datum Stocholm 21 Junij anno etc. 55.

Stockholm den 24 Juni.

Till hertig Johan Albrecht af Mecklenburg angående hans begäran att från Sverige få järn, koppar och bly.

Efter originalet på papper i geheime-arkivet i Schwerin.

Unsere freundtliche dienst und was wir mher liebes und guts vormögen zuvor, hochgeborner fürst, freuntlicher lieber schwager und nachtpar. Wir haben E. L. freundt-

lich begehren von irem diener Jochim Sineban belangende etzlichen osemundt, copper und blei vernhommen. Und nach dem wir E. L. je und allewege mit freuntlichem schwegerlichem und nachtparlichem willen zugethan, als wolten wir hierinnen E. L. auch gerne wilfehrih erscheinen, do wir ahn genanter metalle den vorradt hetten, das wir ohne verseumnus unser schlosser gebeude und sonst zu schmeltzungen und nottürfftigem erfordern solches entrathen köntenn. Weiln es aber ahn dem, das wir itziger zeit nitt woll dartzu gelangen mögen, auch keine schieffe ausz E. L. landen, auf welche wir solch gutt laden lassen könten, vorhanden, derhalben wir E. L. vor dis mhall irem begehrenn nach nit zu willen sein können. Doch haben wir E. L. diener Jochim Sineban vier lest osemundt uberlieffern lassen, damit wollen wir E. L. freuntlich vor dis mhall vorehret habenn, do wir auch unser reiche gelegenheit nach mher entrathen mögen, wolten wir E. L. irem begehrenn nach gerne gewilfheret haben, E. L. unsz itziger zeit desfals entschuldiget, und mit anders dan im besten aussnehmenn, auch dieses unser geschenck vor lieb und gutt annehmenn, mher unser gemute den die geringeschatzige gabe ansehenn woltenn. Dan worinnen wir sonst E. L. schwegerlichenn angenehmen willen erzeigen mogen, seint wir jederzeit geneigt und befehlen E. [L.] hiermit dem almechtige zu aller wolffart. Datum of unserm schlosz Stockholm den xxiiij Junij a:o etc. Lv:n.

Gustaf von Gots gnaden zu Schwedenn der
Gottenn und Wendenn etc. königh,

Gostaus.

Utanskript: Dem hochgebornen fürsten, unserm freuntlichen lieben schwagern und nachparrn, hern Johan Al-

brecht, hertzogen zu Mechlenburgh, fürsten zu Wenden,
graffen zu Schwerin, der lande Rostock und Stargart
herren.

(Sigill.)

Stockholm den 26 Juni.

*Till Birger Nilsson [Grip] till Vinäs och Axel Eriksson
[Bjelke] till Häradssäter angående gårdens fördelning.*

Efter original i RA.

Gustaff *etc.* Vår synnerlige gunsth tillförende *etc.*
Vij haffve bekommedt eders scriffvelse, käre her Bijrge
och Axell, och ther udaff förnummedt, huru I haffve be-
stälth um gårdenn, som vij aff Tiusth, Södre Vidboo och
Ydre häreder haffve fordre lathet *etc.* Och som I geffve
tillkenne, att bönderne i för:ne häreder besväre sich, thet
the icke kunne haffve rådth till thenn salthfijsk vij be-
gärede medt sama gårdh *etc.*, så äre vij tijlfrijdz, att the
måge bliffve förskonedhe medt sådane salthfijsk, doch att
the i thenn stedh uttgöre andre partzeler, hvadh the helst
kunne åstadh komme *etc.* Och ther the, som boo udi
Södre Vijdboo och annerstedz ifrå sijösjdhenn, vele geffve
oxer för alle the partzeler, som the schole uttgöre *etc.*,
dhå äre vij och ther medtt tillfrijdz, så att tije bönder
bliffve um en oxe *etc.*

Vijdere synes oss icke rätt vare lagett um then deell
presterne schole uttgöre, effther the äre alle lijke taxe-
rede, och vett man doch vell, att the äre icke alle lijke
förmögne. Therföre see vij gerne, att I ännu vele lagett
medt them som skäll är, att the, som mer förmå, måtte
och större hielp och the, som mijndre macht haffve, rin-
gere hielpen göre, så att hvar gör effter sijn förmögen-
heet. Gudh eder befalendes *etc.* Datum Stocholm 26
Juni anno *etc.* 55.

Utanskrift: Oss elskelige våre trogne menn och råd, her Bijrge Nilszonn till Vijenäs och Axell Erichszonn till Häredzsätter etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 26 Juni.

Kollationsbref för herr Peder Erics på Ilmola prästgäll.

Enligt afskrift i Finlands statsarkiv, N. 4700. Förut tryckt af C. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan, Saml. 1 (1892): s. 21—22.

Vij Gustaff *etc.* gøre vetterligit, att vij aff synnerligh gunsth och nådhe haffve undt och confereret, som vij och nu medt thette vårt åpne breff unne och conferere vår tro undersåte her Peder Erics Ilmola prestegäldh udi Östrobotnen medh all then rentte och rettighet, som ther nu tillegger och aff alder tilleget haffver etc. Hvarföre biudhe vij edher, våre undersåter och dannemän alle, som udi för:ne Ilmolo gäldh byggie och boo, att I anname för:ne her Peder för eders kyrkieherre och pastor, utgörendhes honom välvilligen all then rättighet, medh tijendh, offer, likstoll och all annen deell, som I eders kyrkiepresth effther en godh gammell och christeligh sedvane pläge utgöre och Sverigis lagh utviser. Han skall ther emot sikh fliteligen vinleggie att prediche och förkunne för edher Gudz helige rene ordh och evangelium och eliesth gøre edher then tieniste medt messe, soknebudh och alt annedt, som han opå Gudz och sitt preste embetes vegna plichtigh ähr, och som han framdeles för Gudh, oss och hvar christen man vill och skall tryggeligen försvare. Ther I dannemen måge vette edher effther rätte. Datum Stocholm 26 Junij anno etc. 55.

Stockholm den 28 Juni.

Öppet bref till menige man i Sunnerbo, Östbo och Vestbo härader angående denna landsdels läggande under Vexjö stift.

Riksregistr. 1555, fol. 128 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sverges reformations- och kyrkohist., Bd 2, H. 2 (1845): s. 390—391, samt af C. G. Södergren i Småländska archifvet, 1 (1859): s. 221—222.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, trogne undersåther, frijborne, frälsismän, prester och meniige almoge, som bygge och boo udi Sunderboo, Väsboo och Ösbo, vår gunsth och nåde tilförende, och giffve edher här medh tilkänne, att vij haffve förstätt, thett honum, som är tillsynes man udi Lincköpingh, M. Claes, är icke väll lägligit att söke läre och underviise edher um edhers siells saligheett och eliest hvad edher kan komme tilgode, så offte som behoff giordis, effther han är så långgt i frå handenn etc. Så haffve vij förthenskuld för gott ansedt, att then, som är tillsynes man udi Vexjö, her Niels Knuthson, skall här effter och haffve tillsyn udi för:ne trij härender, läre och undervise edher um then deel och the saker som förmäldt är etc., och att I trogne undersåther, som udi för:ne hereder boendis äre, skole icke her effther mere lyde till Linköpingx, uthan till Vexjöz domkirke. Tesliges skole och diecknener i Vexjö haffve deris sochnegong och underhold hooss edher, och I ther emot skolé ther bekomme edher kirkeprester och eliest all then tienest I aff edhers tillsynes man och domkirke haffve skole. I vele förthenskuldh, som trogne undersåther och christne mennisker egner och bör, vare för:ne her Niels Knuthson, så mykit som then christelige religions sak belanger, hörige och lydiige och rätte edher effter hvadh som helst han edher opå Gudz vägne lärendis och förehollandis varder etc. Theruthinnan sker thet oss behageligit år. Datum Stocholm 28 Junij anno etc. 55.

Stockholm den 28 Juni.

Öppet bref för Jakob Bagge angående hans rätt att oförkränkt behålla ett af honom inköpt hus i Stockholm.

Riksregistr. 1555, fol. 129.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vår tro underståthe, Jacop Bagge i Stocholm, haffver udi thett underdånigeste berättedt för oss um ett huss, liggendis vesten till opå Longegathen udi Stocholm, som honum för fiorthen åhr sedan hade köpt aff framlidne Rodtger Dräntzick, haffver och för oss presenterett ett breff beläggande samme köp, som våre undersåther, borgemestere och rådt udi för:ne Stocholm, haffve utgiffvedt, hvilkit breff vij haffve ransakett och öfverseett, och kunne inthet annedt förnimme än thett är effther Sverigis lag förfatedt och utgiffvit. Så haffver doch för:ne Jacob latijd förstå, att framlidne Bertill v. Erens ärfvinger nu vele klandre samme steenhuss, effther the förmeene siig haffve ther arffrätth till, och giffve före, att för:ne framlidne Rodtger Drentziig haffver såltt samme huss ohemeltt och the förthenskuld thett köp rygge vele, och effther offte:de Jacob förnimmer, att han för:ne stenhuss icke kan niuthe oclandrett, så haffver han udi thett underdånigeste begäredt aff oss, att han må beholledt udi panth, så länge han kan komme till then deel igen, som han haffver utgiffvit för samme huss, och hvar the, som förmeene sig haffve ther arffrätt till, medt tijden vele och kunne löse samme huss till siig för så mykit, som therföre utgiffvit är, och han thäsförinnen ther opå någit förbygger, att hann dhå tilfyllest motthe therföre igen vederlagdt bliffve. Så effter han udi så måtte inthett annedt än som tilbörigit är haffver begäredt, hvarföre vij och hans underdånige begärenn icke haffve honum i någon måtte velett

affslå, uthann biude her medt våre befallningsmen, tesliges och borgemester och rådth udi för:ne Stocholm, att the offte:de Jacob Bagge här uthinnan inthett hinder heller förfång göre skole. Ther hvar och en siig effter rätte haffver. Datum Stocholm 28 Junij anno etc. 55.

Stockholm den 28 Juni.

Öppet bref angående Jakob Bagges utnämning till befälhafvare öfver flottan samt med de för skeppsmanskapet gällande krigsartiklar.¹⁾

Riksregistr. 1555, fol. 132. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 222—226.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve förordineret och tillschickedt oss elskelig vår tro undersåthe och tjänere Jacob Bagge til höffvitzman utöffver våre skeep och galleijder, som vij nu förskicke till Finlandh etc. Hvarföre biude vij her medt alle våre kriegzmän, skeppere, styremän, bysseskyttare, bodzmen och alle andre, som äre opå för:ne våre skip och galleijder förordinerede, att I äre förbe:te Jacob Bagge höriige och lydijge och välvilligen lathe edher bruke och befinne emott vårtt och meniige rijgsens gagn och bäste til landh och vatn, eehvar han haffver edher behooff och tilseijendis varder; theruthinnan skeer thett oss behageligit är. Och vele vij medt edher samteligen och medh hvar besynnerligen sådant udi all gunsth och nåde igen betäncke, och opå thett att hvar och een skall vethe, hvad hann skall göre och lathe, så haffve vij latid här effter upteckne the artielcer, som vij eblandt för:ne vårtt folck aldelis vele haffve fulföljde och viid macht holdne, och skole våre höffvitz-

¹⁾ Rubriken i riksregistr. lyder emellertid: »Artickelsbref för Jacob Bagge och alle Kong:e Marti[z] knechter, som droge till rydze gräntzen, huruledis the skole förholle siig etc.», hvarför det vill synas, att artiklarne gällt äfven för landthären. *

män, secretere[re] och andre befallningsmen vare förplichtige att haffve gott upseende och acht opå, thett samme articler måge och bliffve vedh macht holdne udi alle theris punchter vedh theris ähre och redeligheet och then eedt, som the oss svoridt haffve etc.

Till thett förste skole höffvidzmännerne, befallningsmännen, meniige kriegzfolckit, både ryttere och knächter, tesliges skepere, styremän, bysseskytter, bådmen och alle andre, som äre förordnade opå våre skeep och gallejder, loffve och svärije, att the vele vare oss, våre barnn och ärfvinger och meniige Sväries rijke och inbyggere hulle, trogne och rätträdiige och alles våres skade och fördärff medh högste fljtt, medt rådth och dådt, liiff och machtt hielpe till att affvärije och affvände.

Till thett annedh skole alle förplichtige vare, att vare theris öfverste och befallningsmän, som opå våre vägne tilskickede och förordinerede äre, hörriige och lydiige opå vårt gagn och besthe, både till landh och vatn, och inthet förethage anthen i ene måtte eller annen, medt fryndt eller fijender, väner eller oväner, uthan thett skeer medt välbetänckt rådth, sinne och förståndh, och att the galne icke skole råde för them som bättre vethe, så att man icke tager väner och gör siig fiender utaff, anthen till land eller vatn, vedh liiffz straff etc.

Till thett trijdie skall och ingen fördriste siig til att upsäthie siig emot them, som befallningen haffve, medh puckerij, anthen för lönn, öll, matt eller annen tingest, hvadh thett helst kan vare til landh eller vatn, vijd liiffzstraff, uthan hvar och en skall siig behielpe och lyde och undgälle, effter som lägenheeten siig begiffve kan, stundom mere och stundom mindre, hvilket eet rät kriegzbruck är, att skicke siig effter tijden, så att ther lijtedt är, ther är ondt att tage mykit etc.

Till thet färde schall ingen fördriiste siig löpe till landh eller vatn hijt eller tijtt, till by eller fråå by, ifra

hampn eller til hampn, medt heele fäneker eller halffve, heele roother eller halffve, eller enslige personer, uthan thet skeer med höffvedzmännernes och theris, som med them udi rådzvijss äre förordnade, samtlig råd, vijd liiffzstraff, som för:vit står etc.

Till thett fämpte schall och ingen fördrijste siig at göre siig till målssman eller taleman för menige hopen eller rothevijss, uthan thett skeer medh the förständigestes samtycke, veethskap eller vilie, som regementedt haffve, så att ther icke upväxer ebland vårt krigzfolck någon tvädreht eller ovilligheett etc.; hvilken thet gör, straffes till halssenn.

Till thett siätte schall och ingen fördrijste siig anthenn till landh eller vatn opå siin egenn handh att löpe effter musserij och bythe, uthan thett skeer med höffvedzmennernes och theris, som medt them udi rådzvijss äre förordnade, rådt, loff och samptycke, vedh liiffzstraff etc.

Till thett siuende skole vårtt kriegzfolck granneligen vachte siig, att the icke drijcke siig druckne, när the skole vare för fienderne eller opå theris vacht till landh eller vatn, så att the somne opå vachten, ther medt heele hoopen motte bliffve förråd. Hvilken ther med beslås, kan inthet för annedt achtet vare än en openbare förrädere, som förräder hele hoopen och straffes til lifvet, som för-schriiffvit står etc.

Till thett ottende schall ingen fördriste siig til att biude siig udi rothenskap, så att ther utaff förorsaker någon tvädreht eller anned obestandh; hvilken ther med befunnen bliffver, straffes til halssenn.

Till thett nijende schall ingen fördriste siig att dölje sig tilbake, anthen i städer, på bögden eller i hampner, anthen till landh eller vathn, uthan han är förhindret genom siuckdom, vijd liiffzstraff etc.

Till thett tijende schal ingen fördriiste siig att bäre eller drage en anners värije, anthen egenom mustring eller emot fiender, vedh samme straff, som för:vit står etc.

Till thett elleffte schall ingen fördriste siig drage fram för hoopenn, för nattläge eller annen fördell skuldh, medh mindre han aff höffvetzmännerne eller andree, som högxte befalningen haffve, utskickett och förordnedt är till att drage för hopen, vijd samme straff, som för:vit står etc.

Till thett tolfte schall ingen fördriiste siig til att giffve siig ifrå siin fänicke eller sin rothe, medh mindre thet skeer medt höffvedzmennernes vilie och samptycke, vedh lifzstraff etc.

Till thet trettende skall ingen fördriiste siig til att skiuthe til land eller vatn, med mindre han haffver förloff utaff höffvidzmennerne heller the befallningerne haffve. Och skall ingen fördrijste siig att skiuthe til måls eller äliest någit fäfangtt och ther medt bortskiuthe vårt krutth och giffve fienderne techn ther medt, vijdh samme straff, som förschrieffvit står etc.

Till thett fiorthende schall ingenn fördriste siig til att upväcke någon thvedrecht, skamfare, hugges eller slås inbyrdes, så att folckit ther aff bliffver lämlästedt etc.; hvilken ther medh beslagen bliffver, skal straffes effther som sakenn kräffver, och um någon haffver tiilltal til then annen, dhå skall thet skeep för rätthen etc.

Till thett femtonde schall ingen fördriiste siig att göre våre undersåther förfång eller öffvervold, anthen på theris qvinfolck eller medt tiltastning på maat, öll eller någit anned, hvadt thet helst vare kan, viid lifzstraff etc.

Till thett sextonde schall ingen fördriiste siig att haffve någit tall eller hemelig handell med någre främ-mende, medh mindre thett skeer med höffvetzmansens och the[r]is], som medt honum rådsvijss äre förordnade, vijdskap och förloff, vedh lifzstraff etc.

Till thett siuthende skall ingen fördriste siig medt völd att tage någit ifrå them, som tilförningh göre till vårt krigzfolck, anthen fetalie, värijer, clede eller hvadt thet helst vare kan, lijtid eller mykit, ved lifzstraff, som för:vit står etc.

Till thet adertonde schall och ingen fördriiste siig att dobble bortt sin löön eller värijer, ther han skall göre oss och rikkit tiänest medh, vedh liiffz straff etc.

Till thett nijttonde schole alle höffvitzmännen haffve upseende med bysseskytterne, att the icke lade skytten medh mere krudt än them böör göre, och skole the försöke hvad krafft krutedt haffver, för än the lathe lade skytten ther medh, så frampt the icke skole svare til skaden, um någit skytt sundergår etc.

Thäss till visse att vij vele ändeligen, thet alle thässe articler obrutzligen holles skole, lathe vij trycke vårt secret här nedan före. Datum Stocholm 28 Junij anno etc. 55.

Stockholm den 29 Juni.

*Quitto för lappfogden Hans Nilsson på inlevererade sak-
öresmedel.*

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kong:re persone opå vårt slott Stocholm then 29 Junij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff thenne vår tro undersåte och lappfogte utöffver Lula lappemarck, Hans Nilsson, söloff 19^{1/2} lott och daler 6 stycker, hvilkit söloff och daler han aff för:ne lapper udi sacköre upburit haffver etc. Hvarföre giffve vij för:ne Hans Nilsson her medt qvitt och frij för alt ytermere tiltael etc.

Gostaus.

Stockholm den 29 Juni.

Qvitto för kämnärerna Peder Killing och Markus Bengtsson på inlevererade saköresmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kong:re persone opå vårtt slott Stocholm then 29 Junij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff våre undersåter Peder Killing och Marcus Benctsson, som vore kemmenärer udi Stocholm anno etc. 54, thette effter:ne guld, som är ungerske gyllene 3 stycker, korssgyllene 2 stycker och renssgyllene 1 stycke etc., hvilkit guld the hade upburit opå våre vegne udi sacköre för åhr 54 etc. Hvarföre giffve vij för:ne Peder och Marcus her med qvit etc.

Gostaus.

Stockholm den 29 Juni.

Qvitto för lappfogden Nils Jönsson på inlevererade saköresmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm 29 Junij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff vår lappefogte utöffver Pithe lappemark, Niels Jönson, söloff 14^{1/2} lodh, daler et stycke, penningar 4 mark, hvilkit söloff, daler och penningar han aff för:ne lapper udi saköre upburit haffve. Hvarföre giffve vij för:ne Niels her med qvit etc.

Gostaus.

Stockholm den 30 (?) Juni.

Quitto för Jöns Knutsson [Kurck] till Lauko på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 31 [*sic*] Junij anno etc. 55 anammedt och upburidt haffve aff oss elskelig vår tro man och undersåte, Jöns Knutsson till Lauko, thette effter:ne guldh, daler och penningar, som är korsater 2 stycker, item ungerske gyllene 1 stycke, item renss gyllene 25 stycker, item daler 26^{1/2} stycke och penningar 278 mark ortuger, hvilcke för:ne partzeler adelen udi Norrefinlandh haffve utgiordt, som är 3 mark ortuger aff hvartt godz the äge etc. Hvarföre etc.

Gostauus.

Utan ort och dag [i Juni?].

*Till hertig Albrekt af Preussen angående det ryska krigs-
utbrottet.*

Efter originalkonceptet i RA.

Unsere freuntliche dienst und was wir mehr liebes und guttes vermoegen zuvor. Hochgeborner furst, freuntlicher gelipter schwager und nachbaur, wir wollen nicht zweiffeln E. L. werden vorlenggest aus gemeinem geschrey und dornach unser eigen schriftlichen vormeldungk, wie wir mitt dem muscowihter oder reussenn aus seiner verursachungk zu einer vehde und kriegk gerahtenn, vernohmmen habenn, das es derhalben unsers erachtens weiteres verhohlens oder referirens unnoehtigk. Wir konnen aber E. L. unseren freuntlichen schweger-

lichen vertrauen und guetter zuvorsicht nach, die wir aus derselben trauen raht und wolmeinungk, so sie gegen uns und unsere junggen herschaft dargethan, erschepffett, ob uns gleich bewust, das sie dess alles gutte wissenschaft tragen, freuntlichen nicht vorhaltenn, das der grosmechtigste furst, herr Sigismundus Augustus, koenig zu Pohlen, grossfurst zu Lijttawen etc., unser gelipter herr nachbar und brueder, do Ir Koen. W. aus wichtigen angezogenen ursachenn, welche ohne zweiffel neben der ganzen handelungk E. L. auch kundigk, die vorgeschlagene vorein und confoederation mitt uns wieder ergemelten muscowihter nicht eingehen oder ins werck sezenn koennenn, sondern einen frieden auff's jar mitt im auff sein anbitten inn itzigen leuft tregklicher umzugehen erachtett, uns gleichergestalt auff weniger oder mehr jar einen friede mitt im zu rahmen durch unsere gesanten freuntlich, bruederlich und wolmeinent vorgeschlagen, gerahtenn und sich solchs durch ire geschickten zu verhandeln erbohten, welches wir, dieweilnn wir es umb selzamheit der leufft, so sich im itziger welt geschwindt zutragen, auch des vorhandenen turkenzugs und goetlicher straff, so leider uber die ganze christenheit vor der tuhr, uns und unseren reichen einzugehen vor ratsahm, nuzlich und dienstlich erachtet, von S. Koen. W. zu freuntlichen bruederlichen gefallen mitt gebührender dancksagungk angenommen und dorauff unser gemüts meinungk derselben hierinnen entlichen anheimgestellet bruederlichen und treulichen entdeckett. Ob uns nuh gar nicht zweiffelt Ir Koen. W. werden sich hier ine gegen uns irem gutwilligen erbittenn nach unbeschwehret erzeigen und es alles zum schleunigsten ins werck stellen lassenn, so haben wir jedoch E. L. als unseren vertrautenn freundtt, und das uns bewust, das sie inn allenn mueglichen und billichen hendelnn der Koen. W. mechtigk und derselben forderungk nicht geringge frucht schaffen wurde, domitt

hirschmales nach ausgang solches beiderseits gemachtes und vorhabendes friedes beyde reich einhelligk zusammen sezenn und die vorbunt bestendigklich vorgenommen werden moechten, freuntlichen und schwegerlichen hierine auch ersuchenn wollenn und bitten demnach E. L. freuntlich Sie wolten bey hochgemelter Koen. W. mitt allem fleis darob sein, damitt die wege, so uns I. W. vorgeschlagen, mitt dem ersten nicht alleine uns und unseren reichen frohmen und wolfartt, sondern auch der ganzen chron zu Pohlen nuz und kunftiger ersprissungk vor die handt genommen und ins werck gestellet werdenn möcht. Do aber je der friede mitt im nicht zulanggen wolt und Ir Koen. W. autoritet keine staht, wie er voller hoffet, sterket bei im haben wurde, als dann bittenn wir im gleichen schwegerlich und freuntlich E. L. die wege und mittell, dorzu sie leichtlich raht denneselben mas und ordnungk irem hohen fürstlichen vorstant nach wol wirt zu geben wissenn, erfindenn wolt, domitt unser aufristungk, so wir hirschmales inn entscheinigk des friedes gegen im vornehmen müssen, dem tatarischen keyser Crymskij genant, oder aber andern, die feintlichen mitt im zu thun, zu wissenn gegeben, ob er oder sie nicht wieder inen inn solcher gelegenheit zu recuperirung ires entnomenes (?) aufgebrochen und vorhertzett, domit er also von beiden teillen gedrunggen und im desto leichtlicher allenn umbliegenden an der Ostseh zum besten abbruch gethan werdenn moecht. Do aber solches auch, wie wir uns doch nicht vorsehen willenn, sondern vielmehr E. L. ratt dorzu wissen werdenn hoffen thun, nicht treffen wurde, ist nichts weniger an E. L. unser freuntliche schwegerliche bitt Sie wolle bey oft und hochgemelter Koen. W. so viel beschaffenn, domitt wir ein 80000 tausentt [*sic*] von den tatarn, die Ire Koen. W. inn irer bestallungk haben, umb die selbe besoldungk, wie sie Ir Koen. W. vergenueget, zu dienst bekommen moechtenn, uns auch inn sol-

chem unsern anliegen, wie wir das fest vortrawen zu E. L. gestellet und derselben der ort und sachen als einen alten kriegesman mehr dan uns umb abgelegheit willen bewust, treulichen und schwegerlichen raht mitteilen wollen. Das seint wir umb E. L., die wir dem almechtigen treulich befehlenn, inn grosseren und mehren freuntlich und schwegerlich inn allem gutten zuvordienen bereit und willig und bitten dorauf E. L. ungesumte antwortt.

Olika orter i Juni.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

»Prothocollonn opå alle the meningher, som utgångne äre aff Konige Matz cantzelij pro anno etc. 1555.» (RA.)

[Gripsholm] den 1 Juni.

Till Jacob Hindrichson, att han samt medh flere K. M. stalmestere skall legge sig vin um at upsöke alle the dugligeste hester the kunne öfverkomme och förskicke till Finlandh; item att han i thet beqvemligeste giffver K. M. tilkenne, huru man skulle kunne förskicke något höö öfver till Viborgh.

[Gripsholm] den 3 Juni.

Till hertig Erich och hertig Johan, att the öfverse, hvad rådth ther ähr till cläde udi K. M. cläde cammer till drabanternes behoff, och att thet sedhen motte öfverskäres etc.

Till Jacob Hindrichsonn, att han lather the bönder, som haffve clagemåll mott Erich dalekarll, komme sielffve samt medh Erich till K. M.; item att han förholder K. M. befallningsmen, att the handle sich rätvisligen emot bönderne, som them ägner och bör.

Till Erich Håkensonn, att han medh thet förste later tillrede 6 eller 8 galejder medh fettalie, krut, lodh och andra tilbehöringer och later them löpe till Helsingefors till Hans Larson etc.; item att han giffver K. M. tilkenne, huru mykit brödh och öll till Stochholm i thenne vår leffvereret ähr etc.

Till Peder Jönsonn, att han leffvererer thet smör han haffver Erich Knutson i Nörkeping. Then lax han scriffver um vill K. M. haffve 200 speke; item att han later dalekarlerne pyntte och rödie then skog han scriffver um, och att han giffver them theres betalning aff the penningar, som K. M. sender honum tilhonde etc.

Till Oluff Knutsonn, att han giffver sig till K. M. och underviser K. M. um alle legenheter ther vidh gruffverne etc.

[Gripsholm] den 4 Juni.

Till fru Anna på Åkeröö, att honn sich medh thet förste giffver till Stochholm till K. M.; item att honn holder K. M. och riket tilgode 6 eller otte hester och karrer medh all stridz tilbehöringer för then förläning hon haffver aff K. M. och förskicker them medt thet snarest till Stochholm; item the harnesk och värier, som hon haffver rådih till, att honn them uplåther K. M. för en skälig betalning etc.

Till Nils Spedz, att han ingelunde anammer någet stongejernn eller plåter till sich, med mindre thet bliffver honum proberet i hender etc.

Till fru Kirstin, att hon förfoger sich till Stochholm medh thet snarest, opå thet K. M. motte få göre en ende medh thet skiffte.

Öpet breff för Michill Michilsonn i Halolby udi Nykyrcke sochn i norre Findlandh, att han må obehindrat segle till Danmark eller ull andre orter till att föryttre och selie the träkärill som han haffver etc.

Svar till Torsten Hendrichsons breff um then ländzman i Mola, att han förskicker honum till K. M.; item then spannemåll han scriffver um skall han late bryggies och bakes och seden förskaffet till Vijborgh; item skall han töffve vidh grentzen, till tes han varder vjdere bekomende K. M. scriffvelse; um then fettalie han scriffver um skall han lathe leffverere till Vijborgh etc.

Till Nils Tulsonn, att han sampt medh thee andre K. M. fogter, som haffve hammersmidier i befalning, att the haffve nöge acht och tilsynn opå thet järn, som ther faller, att thet motte bliffve väll sudit och tilpyntet; item att han haffver besynnerlig rum till hvars hyttie järn, opå thet att man sedhen teste bäter kunde skelie thet godhe ifrå thet onde etc.; item att han lather probere alt thet järn, som han anammer, för än thet honom bliffver leffvereret i händer etc.

Till Henrich Simonson, att han och the andre fogter late bryggie och bake like så mykit nu, som the finge befalning opå udi vinters etc.

Till K. M. befalningsmen udi Östergötlandh, att the sampt medh Jören Trulson skole upsöke the meste hester the kunne öffverkomme opå en skälig betalning etc.; item skole the och upsökie the meste rör och harnesk och andre värier och förskicke thet oförsummeligen till Stocholm etc.; item att the och late bryggie och bake thet meste skipzöll och skipzbrödh the mest kunne affstedh komme etc.

Till Häken Verme, att K. M. sender honum tilhonde ett öpet breff lydendes opå någon kostgärdh, som han aff menige man ther i hans befalning opå K. M. vegne utkreffie skall till then skipzflotes behoff och sedhen oförsummeligen förskaffe samme kostgärdh till Stocholm; item att han lather upspäne bådhe hoss prester, borgere och bönder effther alle the meste harnesk och rör och stålboger, som han kan mest öffverkomme och förskickes

till Stocholm på en skälig betalningh etc.; item att han och lather bryggie och bake thet meste öll och brödh han haffver rådih till; item att han upsöker the meste hester han kan öffverkomme bådhe små och store till en skälig betalningh etc.

[Gripsholm] den 5 Juni.

Till fru Biritte, att honn sender till Stocholm the karrer och hester, som hon på rigsens gagn och bäste holler; item thet harnesk och andre värier, som hon haffver rådih till att sälie, att honn thet K. M. uplate ville till en skälig betalning etc.

Till Anders Hansonn, att han öffvergiffver thet slemmende och demmende, som han bruker på vester sölffberget etc.

Till menige man udi Västerbotnen, att the ähre K. M. och riket behielpelige medh en skälig kostgärdh etc.

[Gripsholm] den 7 Juni.

Till Jöns Ingemarson, att han giffver sich till K. M. etc.

Till mester Erich, att K. M. ähr til fridz, att thenn, som nu er oechonumus ecclesie i Schara, må beholle samme underholdh, som framlidne her Lars tilförende hade etc.

Gripsholm den 8 Juni.

Fogte breff för Helie Arffvidsonn på Bremsbro [sic] och Götale gårdar etc.

[Gripsholm] den 9 Juni.

Till Oluff Erichsonn, att K. M. schicker honum tilhonde ett öpet breff, lydendes att thee menige män, som bo udi Ångermannelandh och Melpa, skole komme K. M.

och riket tilhielp medh en skälig kostgärdh; item att han utan stor umkostnat skall skaffe sig en eller två skuter till the knechter ther ähre i landet och till gierdzens behoff och medh thet förste skickes till Stocholm.

Samme mening till Anders scriffver i Helsingelandh etc.

[*Gripsholm*] den 10 Juni.

Till Matz Törne, att han förfoger sich till Stocholm medh alle the knechter han haffver i sin befallningh etc.; item att han förmaner them, att the förskaffe sich gode och duglige värier.

Till Erich Knutson, att han giffver sich till Stocholm medh alt thet kläde och sårduk och andre partzeler, som han haffver hand emillen etc.

Svar till Bencht Helsingz scriffvelse, att han skall vederkennes Vernemo closters landbönder etc.

Till Erich Håkenson, att K. M. haffver gunsteligen efftherlatidt, att the borgere, som vele löpe västvert, skall them thet icke vare förhindret etc.

Till her Johann Turson, att han sampt medh the andre udi Nykepingz län skole rätte sich effther thet, som Pedher scriffvere them seijendes varder på K. M. vägne etc.

Till Lasse Jäspersonn, att K. M. skicker till honum en hoop medh breff, och skall han oförsumeligen skicke them titt, som the tilägnede ähre etc.

Svar till Erick Tröbo, att han skall före bother opå sin oachtsamheet och haffve nögere upseende med bergbruchningen än han her till giordt haffver.

Till Marcus Klingesten, att han skall haffve upskuff medt att haffve förhender nägen synnerligh bygningh vedh bergxlagen, för än Kong:e Ma:tt fåår handle medt honom etc.

[Gripsholm] den 11 Juni.

Till Erich Skåning, att han intet befatter sich medh then mandzbot, som Erich Larson i Säby utfestedt haffver, opå thet han icke schall svare till sielffve saken etc.

Utan ort den 14 Juni.

Till Lasse Olsonn, att han inthet förskicker hitt till Stocholm the knechter och then kostgärdh, uthan medh thet förste förskicker them sampt medh kostgården till Findlandh etc.

Samme mening till alle K. M. knechter i Norlanden.

[Stockholm] den 16 Juni.

Till Esbiörn Pedersonn på Ståkeborg, att han sampt medh alle K. M. befalningsmen östen Stongebro schole vare Arffvedh v. Schara behielpelige till att samensanke alle the knechter ther ähre och sedhen anthen i Suderchöping eller i Nörkeping lathe them bekomme skuter och skep, ther the sampt medh then kostgärdh medh thet snaraste motte komme till Findlandh etc.

Till Peder scriffver, att han upkräffver thee sakörer, som Erich scriffvere reest haffver i Öknebo häredt, och gör ther regenskap före etc.

Till fru Beritta till Sundby, att honn förskicker then målare, som honn haffver udi tienist, till K. M:t etc.

Till fru Anna på Åkerö, att honn giffver sig till K. M. medh sitt krigzfolk; item um hon haffver någre harnesk och värier mere en hon behöffver, att honn dhå ville uplate K. M. them på en betalningh.

Svar till Abram Ericsson, att K. M:t såghe gerne, thet han ville med thet förste förfoge sig till Hans Ko. M:t, lagendes thet så, ath hans folck, harnesk och värier kunne med thet förste komme effter etc.

Förscriff till Joen Erichsonn till Anders Seffridsonn, att han lather honom bekomme sin jordh igen, såsom hans brodher honum medh urett ifrå haffver etc.

Till Sven Birgesonn, att han giffver sich oförsummeligen till K. M.

[Stockholm] den 19 Juni.

Till Boo Olson, att han öfverantvorder Clemet Larson och Jören Gylte the penninge kister, som äre på Vesterårs slott; item att han förskicker till K. M. then rörsmedh och alle the rör, som han ther giordt haffver etc.

Till her Birge Nilsonn, att han tilsteder ingen, hvad ske inlensker eller utlensk, före aff landet hester eller andre fete varer.

Till Hendrich Simonsonn, att han later brygie och bake skepz öll och brödh thet meste han haffver rådih till; item att han lather kole the meste kooll han haffver rådih till och förskicker them sampt medh ölet och brödet till Stocholm.

Till Esbiörn Pedersonn, att han skynder alle the knechter, som ther nidre ähre, sampt medh then kostgärdh medh thet alder förste till Stocholm etc.

Samme mening till Arffvedt v. Schara.

Till her Nils Canuti i Vexiö, att han granneligen förhörer medh then her Peder i Vijelsta, hvarföre han icke haffver giffvit sich till K. M.; item att han her effther skall haffve under Vexsiö Sunnerbo, Vesbo, Ösbo etc.; item um the presternes taxe han scriffver um, ähr K. M. vilie, att the måge så utgöre, som han ther um scriffvit haffver, och at samme oxer motte komme emellen Johannis och Olavij up till Stocholm.

Till her Erich i Jämtelandh, att han inge daler anammer högre än till halff fierde mark ortuger.

[Stockholm] den 20 Juni.

Till Marcus Klingesten, att han giffver sich till K. M., tagendes medh sich then redskap han bruke pläger till hammersmedier etc.

Till Nils Boije, att han lather Bencht Johansson bekomme foring ther vidh grentzen till två sine hester etc.

Till Esbiörn Pederson, att han tilstäder Kort Witt att utföre the partzeler, som han för K. M. berettedt haffver.

[Stockholm] den 24 Juni.

Till Erik dalekarll, att han later Peder rörsmedh beholle thet torpet han haffver ther vedh Gripzholm; item att han later honum bekomme the partzeler till sin kost och underholdh, effther som thet register förmedler, som K. M. honum förskicket; item att han må bekomme 3 drenger, som medh honum arbete kunne etc.

[Stockholm] den 26 Juni.

Till Erich Knutzsonn, att hann schall lathe Nilss Tulssonn [bekomme] så många gode ölträ, som hann behöffver, eenär han ther opå fordrandes varder etc.

Till Michel Helszingh, att hann förskaffer Nilss Tulsson enn sågemestere.

Till Erik Knutson, att han förskaffer sig en godh grashage till the giärdefår han bekommet haffver och seden lathe slakte them och välförvare them medh salt och sedhen sende them till Stocholm etc.; item att Arboge borgere skole före till Stocholm then gärdh the hoss sig haffve och förskicke till K. M. ett vist mantals register opå samme gärdh.

Till Marcus Benchtsonn, att han lather Claes Nielsson i Lagge sochn bekomme någett medell upå thet aff-

radh, som han skall utgöre i thette åhr 55, för then vådell skull som honum öffvergik etc.

Till Hermen Fleming, att han ransaker um then utjordh, som Lasse Haraldson i Måskåleby vill medh orette tilegne sigh aff Seffredh Jörensonn, Nils Pederson och Eskill Märthensonn etc.

Till Esbiörn Pedersonn, att han föreholler Nils Håkensonn i Suderköping, att han ingen orett her effter skall göre Oluff Larsonn, som han her till giordt haffver och flere ther i Suderköping etc.

Till Lasse Olsonn, att han antager udi K. M. tjänist thet meste dugeligeste folk, som han kan öffver komme och sedhen förskicker them till Findlandh.

[Stockholm] den 27 Juni.

Till Sigge Svenson, att han förskaffer Peder Larson så gått hemen igen, som thet var, som Lasse scriffvere bekom aff K. M., benempdt Åketo[r]p etc.

Förscript opå menige mandz vegne, som byggie och boo udi Såksale booll i Bierne sochnn, att the skole bliffve frij för thenn skatt, som them bör utgöre i thetta åhr 55.

Till Esbiörn Pedersonn, att han tilstäder thet the 3 skuter, som liggiendes ähre i Suderköping och kompne ähre ifrå Danmark, att the motte komme sin kooss med the partzeler the haffve, um the eliest köpslaget haffve, effter som ordinantz register ther um förmelder etc.

Öpet breff för Jakob Hendrikson, lydendes till menige frelsedt udi Findlandh, att the settie troo och loffve till alt thet, som han them opå K. M. vegne tilseienes varder etc.

Till Erik Knutsonn, att han inthet mere tager aff hvart järnfat än en gamell ortug, effter the stort omak haffve för then gerdh the lathe komme till Stocholm etc.

Till Peder Jonsonn, att han sender till K. M. thenn lax som han scriffver um, lagendes thet så, att han bliffver väll förvaret, så att han icke kråses etc.

Till Nils Birgesonn, att han vederkennes alle konglige saker, som frelsedt ther nidre haffve, och att han later straffe theris bönder, som så otilbörligen haffve hugget eke och böke skogen etc.; item att bönderne måge utgöre smör för sitt landgille etc.; item thet flesk han haffver må han late komme till K. M. köpman i Calmara; item alle the oxer han haffver bekommet skall han medh thet förste förskicke till Arboga, till Köping och till Konungzör etc.

[Stockholm] den 29 Juni.

Till Erik Pedersonn, att han later Bencht Olsonn become till Kalfvesker så många daxverker honum behöffves.

[Stockholm] den 30 Juni.

Till Simon Tomeson, att han later brygge och bake till K. M. behoff etc.

Stockholm den 4 Juli.

Öppet bref för Olof Nilsson på skattefrihet för en gård.

Enligt afskrift i Rosenbladiska saml., Sv. handl., T. 2, KA.

Vij Gustaffh etc. göre vijtterlijgh, atth vij aff synnerlijge gunsth och nååde haffve untth och efftter lattijtth, som vij och her med unda och efftterlatta, atth thenne vaar tro tienare och landbo fogtthe udij Smaalandh, Oluffh Nilsson, mää och skall oss til en behagelijgh tijdh niutta, bruka och behåålla then gardh ij Vestra Valakra ij Höxby sochen udi Ambyrdz herijtt qvitth och frij för

alle aarlijga utskyller etc., ther vårth camerrath, fogtte och alle andra vetta sijgh her efftter rätte. Datum Stocholm 4 Julij anno 1555.

Undher vortth secrett.

Stockholm den 5 Juli.

Qvitto för Tord Bengtsson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterlegitt, att vij udi egen kong:ne persone opå vårt slott Stocholm then 5 Julij anno etc. 55 anamedt och upburidt haffve aff vår undersåthe och borgere udi Nyköpung, Tordh Benchtsson, penningar 1096 mark 2 öre, som her Johan Turson haffver latidt upbäre udi Nyköpung lään för 15 lester 2 tunnor 3 fierdinger hielpegärdz fijsk, tynnen för 6 mark ortuger etc. Hvarföre giffve vij för:ne Tordh Benchtson hermedt qvitt och frij för alth yttermere tiltaell um för[:ne] penningar etc.

Göstaff mijn handth.

Stockholm den 6 Juli.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående inhämtade underrättelser från Danmark och om vaksamhet under konungens frånvaro i Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 134 v.

Vår synnerliig gunsth etc. Käre her Steen, vij haffve bekommedt edhers schriffvelse och ther utaff förståt hvadh edhert budh, som var i Danmarck, um kongens skipflothe och thett folck ther var försambledt haffver förfarit och förnummedt, och hvadh thett rychte be-

langer um hertig Hans, att han medt then skipzflothe achter siig til Skåttlandh, och att skottherne skulle ville drage honum landit up, thett synes oss föge lijcht, men thett andre rychte, att thet skulle gälle emot the fransoser, som haffve antasted nogre kongens skep under Noriges sijde, tycker oss likkere vare, och effter [I] oss laathe förstå, att utaff thet menige tall ebland bönderne giusses alt onth um oss, therföre synes oss rådeligit vare, att man till thett aller fljteligeste ville lathe förfare um sådane gijssningh haffver någit opå siig, eller huru ther um är, och att I sampt med the andre godemän ther nedre i landit vele ihugkomme våre ijdkelige förmaninger både um förstärckninger och upseende, effter som thenne tijdz lägenheeter thett högligen kräffie. Och effther vij achte oss nu medh thet förste ått Finland, så är icke behoff, att I opå thenne tijd edher till oss förfoge, uthan see gärne, at I ther nijdre i landit udi vår fråvare vele lathe haffve nöge achtt och tilsyn opå alle saker etc. Gudh edher befallendis. Datum Stocholm then 5 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 8 Juli.

Quitto för Peder Bruntesson på inlevereradt guld.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen konge persone på vårt slott Stocholm then 8 Julij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff vår tienere och cammersven, Peder Bruntesson, guldstiffte 90 par, som toges aff en svartt sammetz tröije, uthskurin opå gyllene atlask, item små vredne guldstiffter 101¹/₂ par, som toges aff ett svartt sammetz öffvertog, utskurit opå gyllene atlask och underdragit med gyllene tafft; item guldstiffter 14 par, som toges aff en svart sammetz kiortill, genomsmat med svartt tafft etc.

Stockholm den 10 Juli.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kongl. Maj:t, Per Brahe och Birger Nilsson [Grip] å ena samt Johan Turesson [Tre rosor] och hans hustru Kristina Nilsdotter [Gyllenstjerna] å andra sidan.

Efter originalet på pergament i RA. (ursprungligen i KA.). Jfr Gustaf I:s registr., D. 5: s. 114—120.

Vij Gustaff *etc.* och vij Peder Brade till Ribboholm och Birge Nilsson till Vienäss riddere, göre vetterligitt medt thette vårtt öpne breff, att åhr effter Christi byrd 1555 then 10:de Julij, dhå vij udi Stockholm stadde våre, gjorde vij ett venligitt och stadigt jordeskiifte medt erlig välbördig man och strenge riddere her Johan Tursson till Lindholmen, höffvidtzman på Nyköpung, och hans elskelige käre hustru, erlig välbördig qvinne fru Christine Nilsedotter, um alle the godtz och gårder, som oss konung Göstaff på vår salige framlidne moders fru Cicilies Monssedotters vegne, och mig Peder Brade och Birge Nilsson på vår salige framlidne moders fru Margaretes vegne, greffvinne till Höijen och Brockhussen, Kon:ge M:tz vår alder nådigeste herres salige framlidne syster, effter framlidne fru Sigrid Eskelsdotter, vår konung Göstaffz salige mormoder och förbe:te fru Christine Nilsedotters moder udi arff lageligen tilfaldne äre. Och äre tässe effterschreffne godtz och gårder faldne på förbe:te her Johan Turssons och fru Christines dell och arffvelott, som her effterschreffne stå, först the godtz her Nils Erickson, fru Christines salige fader, hade giffvit förbe:te fru Sigrid udi morgongåffver, nembligen udi Täby sockn i Vallentune häredt, fyre gårder i Täby rente penningar fyre marc, korn sexton pund; två gårder i Broby rente penningar tolf öre, korn otte pund; en gård i Sädesta renter penningar en marc, korn trij pund; två gårder i

Valla rente penningar tolff öre, korn sex pund; item udi Vigstade sockn i Norunde häredt en gård i Lötebrunna renter penningar en marc; udi Ekeby sockn i Olandtz häredt en gård i Tånga renter penningar nije marc; udi Knuteby sockn en gård Hemorda renter penningar tre marc; udi Skäffthammer sockn två gårdar i Vårdade [*sic*] rente penningar sex marc; en qvern ther sammesteds renter penningar tre marc; udi Våla sockn och häredt en gård i Råffvesätter renter penningar tre marc etc. Thernäst är förberte fru Christine udi liche motte tilfallet på en nijende dell emot fyre hennes brödre effter her Nils Ericksson, nembligen Erich Nilsson, Karl Nilsson, Eskel Nilsson och Nils Nilsson, tässe effterschreffne godtz och gårdar, först udi Bålingx sockn och häredt en gård i Sviesta, renter penningar tije öre, korn halff siuende pund; annen gård thersammesteds renter penningar fem öre, korn trij pund, två spän; tridie gård thersammesteds renter penningar fem öre, korn trij pund; fierde och fempte gård thersammesteds rente penningar tije öre sexton penningar, korn siu pund; item udi Vaxale sockn och häredt en gård i Ella renter korn trij pund; udi Rasbo sockn och häredt två gårdar i Ååsta rente penningar fyre marc; en gård Bränneböle renter penningar två marc; item udi Vasbo häredt i Västergötland fyre gårdar i Rydtzby rente smör sexton [L]æ, ost fyre [L]æ; en gård i Högstorp renter smör trij [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Boda renter smör fyre [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Hugeboda renter smör ett [L]æ, ost ett [L]æ; udi Ridväg en qvern i Åråass renter biugmiöll fem tunnor och halff trettode span; item udi Östergötland i Hallesta sockn en ödes jord Fallet renter penningar halfannen öre, humble ett [L]æ; udi Åkerbo häredt i Biörnskogx sockn två gårdar i Biörntorp rente penningar två marc; en utjord i Öcknem renter penningar två öre; udi Medåker sockn en gård i Hageby renter jern ett fatt etc.

Sammeledes är och förbe:te fru Christine tilfallet upå en halffpart emot hannes moder fru Sigrid effter förbe:te fyre hennes brödre tässe effterschreffne godtz, nembligen udi Nysättre sockn i Lagunden fem gårdar i Nysättreby rente penningar fem marc sex öre aderton d:r och korn aderton pund sex spän; en gård i Högeby renter penningar tretton öre och otte d:r, korn $5\frac{1}{2}$ pund; annen gård thersämmestedtzt renter penningar nije öre aderton d:r, 3 pund 6 spen; en utjord i Gliesta renter penningar tiugu d:r, korn halfftridie span; ett almuse godz i Nysättreby renter penningar en halff marc; en hesthage till fem hester och en eng i Nysättreby; item udi Vallentune sockn och häredt en gård i Ekeby renter penningar tolff öre; item udi Gotröre sockn i Longhundertzt häredt två gårdar i Mädelby rente korn siu pund; en gård i Frandesta renter korn tolff spän; udi Öije sockn på Västre Reekerne en gård Salesta renter penningar tre öre sexton d:r, korn tu pund sex spän; en gård Valby renter penningar fiorton öre, korn fiorton spän; två gårdar i Huseby rente penningar sex öre, korn halff fempte pund; en gård i Härshammer renter penningar fempton öre, korn fempton spän; en gård i Böklinge renter penningar halff fierde öre, korn en och tiugu spän; item udi Tumbo sockn en gård i Huseby, renter penningar fem öre, korn halfftridie pund; en gård i Sundby renter penningar en halff marc, korn tu pund; item udi Dalby sockn i Hagunden en gård i Vigby renter penningar en marc, korn fem pund; item udi Hålm sockn i Lagunden en gård i Meeshattesund renter penningar en öre, korn aderton spän; fem gårdar i Karleby rente korn halfftrettonde pund; udi Svinegarns sockn i Åsundhe häredt en gård i Svinegarns by renter penningar tije öre sexton penningar, korn otte pund; udi Vändell sockn en gård Laggemyre, renter penningar fyre öre otte penningar, korn 1 pund; udi Öffversele sockn i Selbo häredt en gård i Glisberga

renter penningar tije öre, korn tiugu spän; udi Tierp sockn fyre gårdar i Odenskareby renter penningar tolff marc; ett ödistorp heter Vindzöö renter penningar sex öre; udi Mådåker sockn i Åkerbohäret en gård i Hageby renter jern halffannet fatt; en gård i Bärge renter penningar sex öre; item Dal renter penningar sex öre; udi Biörnskogx sockn en gård Lille Täby renter jern tu fatt ett hundret; udi Fundb[o] sockn Skällerydz qvern, renter rogmiöll tije pund, penningar två marc; item udi Närike i Svinevadtz sockn två gårdar i Bodzkulla renter penningar tiugu öre; en gård i Bodtzkulletorp renter penningar sex öre; en gård i Bredehult renter penningar en halff marc; en gård i Kopperbole renter penningar en marc; två gårdar i Koffretorp rente penningar två marc; en gård i Stenkulla renter penningar en halff marc; Harg renter penningar två öre; en gård i Kalckeboða renter penningar en marc; en ödesqvern renter penningar en marc; två gårdar i Diureboða rente penningar fiorton öre; item udi Östergötland i Hellesta sockn en gård Demperyd renter penningar hallffannen öre, humble ett [L]æ. Item udi Västergötland i Vasbo häredt en gård i Rydh renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Asketorp renter smör sex [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Gäddenäs renter smör ett [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Spedzbool renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Måseboda renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Abborydh renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Gåseboda renter smör fyre [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Ekeboda renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Huliem renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Hälgenäs renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Ballingekälla renter smör otte [L]æ; en gård Tievadh renter smör sex [L]æ; en gård Bögien renter smör tu [L]æ; item udi Rijdväg två gårdar i Tähult rente smör otte [L]æ; en gård Gunneryd renter smör fyre [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Valshall

renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Krogxhult renter smör tu [L]æ; en gård Biörneback renter smör trij [L]æ; en gård Fröijeryd renter smör trij [L]æ; en gård Nunneryd renter smör trij [L]æ; en gård Siöboda renter smör tu [L]æ; en gård Barga renter smör tu [L]æ; item udi Kåkindtz häredt två gårdar i Brunnetorp rente smör otte [L]æ; två gårdar i Karstorp rente smör sex [L]æ etc. Item är och udi liche motte förbe:te fru Christine tilfallet upå en fiärde partt emott oss effter fru Sigred tässe effterschreffne godtz och gårdar, nembligen udi Höle sockn och Hölbo häredt, huffvudgården Tulgarn renter korn halffannen läst, penningar sex marc; två gårdar i Tulbotorp rente penningar tre marc; två gårdar i Håggenäs rente penningar tre marc; item udi Öffverselle sockn i Selbo häredt två gårdar i Husesta rente penningar sex öre sexton d:r, korn fem pund; en utmark thersammetzedz renter penningar en öre otte d:r; udi Tillinge sockn i Åsunde häredt en gård i Hvappa renter korn fempton spän, penningar fem öre; en gård Ullebro renter penningar sex öre otte d:r, korn tu pund; udi Öija sockn på Västre Reekerne en gård i Hersammer renter penningar elffve öre, korn elffve spän; udi Mådåker sockn i Åkerbo häredt en gård i Hageby sockn renter jern tu fatt; udi Svinevadtz sockn i Närike en gård i Berga renter penningar tolff öre; en gård i Giusanäs renter penningar tije öre; udi Västergötland i Ridveg en gård i Stensryd renter smör fyre [L]æ; sex gårdar i Vallarydh rente smör tolff [L]æ, ost sex [L]æ; en gård i Åårås renter smör fyre [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Flärekulla renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård i Tånga renter smör tu [L]æ, ost ett [L]æ; en gård Påvelstorp renter smör fyre [L]æ; en gård i Vånga renter smör sex [L]æ; på Kållen en gård i Fröslunda renter smör otte [L]æ; item udi Östergötland i Hållesta sockn en gård Liusefall renter penningar en marc en öre, humble otte [L]æ,

åll ett halfft [L]ā; udi Svinegarns sockn i Åsunde häredt fem gårdar i Hallingersboda rente penningar fem marc fem öre, smör fem [L]ā, höns fem, egg femtije etc. Till thett sijdzste är och förbe:te fru Christine tilfallet på en halffpartt emot oss utaff alt fru Sigridz arff, som hon ärfde effter her Nils Erickssons barn och hennes föräldrar, först udi Svinegarns sockn fyre gårdar i Svinegarns by rente korn sexton pund, penningar en och tiugu öre otte d:r, höns otte, egg fyretije; två gårdar i Laggereboda rente penningar tre marc, smör tu [L]ā, höns tu, egg tiugu; en gård heeter Leegeäng renter penningar en marc; almusegodzet i Svinegarns by renter penningar en halff marc; udi Håtune sockn i Håbo häredt fyre gårdar i Hammerby rente penningar halff fierde marc, malt en lest; två gårdar i Sundby rente penningar fiorton öre, malt en halff läst; en gård Turunda renter penningar nije öre; tre gårdar i Tibbile rente penningar halff fierde marc, malt en lest; udi Vaxele sockn och häredt tre gårdar i Sköllesta rente penningar sex marc, korn halffsiuende pund; udi Säby sockn i Tuhundretz häredt en gård i Torunda renter penningar en halff marc, korn trij pund; en gård Tiell renter penningar nije öre, korn tu pund; en gård i Eneby renter penningar halffannen marc, korn halff fierde pund; udi Vändell sockn en gård i Offvanberg renter penningar halffsiuende öre fyre penningar, korn halff fiortonde spän; udi Täby sockn i Vallentune häredt en gård i Hageby renter penningar halff nijende öre, korn fyre pund; en gård i Näsby renter penningar fyre marc; item två ortuger land jord i Fittie renter korn två spän; två ortuger land jord i Fellebro renter korn halfftridie span; udi Sollentune sockn och häredt en utjord i Vedha renter penningar två öre, korn sex spän; udi Vallentune sockn och häredt en gård i Kragesta renter penningar tolff öre; udi Tillberga sockn i Siende häredt två gårdar i Hedens-

berg rente jern tu fatt; item på Åkeröö en gård i Tryninge renter penningar nije öre, korn en halff läst; udi Huddinge sockn i Svartelöse häredt en gård Raffvaldztorp renter penningar en halff marc; en gård i Almby renter penningar tolff öre; udi Mörcköö sockn i Hölbo häredt en gård Huffva renter penningar två öre otte d:r, korn tolff spän, smör ett [L]ā; en gård Skuru renter korn aderton spän, penningar en halff marc, smör ett [L]ā; udi Tvete sockn i [Öknebo] häredt tre gårder i Medeltvete renter korn otte pund, penningar tolff öre, smör sex [L]ā; två gårder i Solberga rente korn en halff läst, penningar en marc, smör fyre [L]ā; en gård Dunccker renter penningar tije öre; en gård Bijrckeby renter penningar nije öre; en gård Vesta renter korn tre töner, penningar en halff marc, smör tu [L]ā; item udi Lysättre och Hultinge retteredöme en gård Lysätter renter korn ett pund, penningar siu öre, matu siu marcker; en gård Lisleduncker renter korn aderton spän, penningar tije öre tiugu d:r; en gård Ralm renter korn tolff spän, penningar nije öre två d:r, matu siu marcker; en gård Torp renter korn fyre tunnor, penningar tije öre tiugu d:r, matu fior-ton marcker; en gård Söderby renter penningar fyre marc ortuger; udi Spelvijck sockn en gård Ingristada renter penningar en marc, korn två tunnor; udi Tuna sockn en gård i Tiustada renter korn trij pund, penningar en halff marc; en gård i Henesta renter penningar en marc; udi Rinckeby sockn i Närike en gård Myre renter penningar halff fierde marc, jern ett halfft hundret; udi Östergötland i Brunneby sockn två gårder i Huseby rente korn två töner, penningar fyre sk[at]p[enninge]r; en utjord i Möreby renter korn tre töner, penningar två sk[at]p[enninge]r, halffempte hviter, fåår ett stycke; Brunneby qvern renter biugmiöll tre thöner, rogmiöll tre thöner; en gård Berckeby renter korn fyre thöner, penningar halff fempte hvijter; en utjord i Söderby renter korn halffannen span; udi Kinden två gårder

i Karleby rente penningar tije öre; Biörnedall renter penningar sex öre; Köllefårs qvern renter penningar sex öre; Ekeberg renter penningar halff fempte örtuger; en gård Uphem renter penningar fiorton öre; en ödesmarck renter bast ett halfft [L]ā; udi Småland i Hvene sockn en gård Tillinge renter penningar tije öre; udi Vimberby sockn en gård Öristahult renter penningar sex öre; udi Vester-götland i Vasbo sex gårdar i Skalckerijke rente smör tiugu siu [L]ā; en gård Torstorp renter smör fyre [L]ā; Strijdhult renter smör tu [L]ā; Ridderetorp renter smör tu [L]ā etc. Thette förshreffne jordeskiifte haffve vij Göstaff med Gudtz nåde Sverigis, Götis och Vendis etc. konung, för oss, våre lifzärffherrer och ärffvinger, och vij Peder Brade och Birge Nilsson för oss och våre erffvinger beleffvedt, samptycht och stadfast, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff beleffve, samptyckie och stadfaste udi alle sine punchter och artickler stadigt, fast och obrotzligen att holles schole för födde och ofödde, effter som thet nu aff bäggie parterne giordt, stadfast och laget är. Och tess till yttermere visse lathe vij hengie vårt kon:ge secret neden för thetta breff, och vij Peder Brade och Birge Nilsson våre incigler sampt med tässe erlige och välbördige mendz incigler, som äre her Sten Erickssons till Gräffznäs, her Abram Erickssons till Ekeberg, Joen Olssons till Hakesta och Nils Krummes till Örebroholm, hvileke på samme tijd, när förshreffne jordeskiifte giordt bleff, tilstädes och therutöffver varit haffve. Datum loco et tempore ut supra.

(Sigillen borta.)

Stockholm den 10 Juli.

Till Torsten Henriksson angående i Finland gängse rykten om ryssarnes förehafvanden, om vikten af ytterligare upplysningars inhämtande samt om gårdsbruket vid Nurmis och Saviniemi.

Riksregistr. 1555, fol. 135. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 247—248.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommet thin schriffvelse, Torstenn Henrichssonn, och förnummit ther aff hvad thu haffver förfarit um rydzernes lägenheter. Så kunne vij icke vethe, um thet är allt sant, som the rydsee köpmän aff Kåxholm seije, thett storförsten haffver latijd tage the bajjorer fäncklig, som udi vinthers bliffve tilbake slagne vijd Jontzälke. Kan väll skee, att samme rydze köpmän lathe gå sådant rychte udi then meningh, att vij opå thenne sijde skulle vare thäss säckrere och föge achte opå våre saker, ther egenom them motte och giffves ythermere tilfalle att göre oss hinder och skade, när the förnimme, att vij så trygge vore, thett vij alt ville lijte opå theris tijdender och ther ställe troo och loffve till, att vij ingen fare aff them skulle haffve till att förmode etc. Så tycker oss icke rådeligit vare, att man mykit troor hvad som the rydze köpmän seije, uthan vore fast nyttigere, att thu och flere ville haffve någre andre vjisse kundskap, eehvad rådth ther till finnes, thett längste in i Rydzland mögeligit kunne vare, samelunde opå andre orther, som är udi stiigt v. Derptt, Riige och Räfte, til att förfare ther någiit vijssere udi saken um rydzernes förehaffvende än som the rydze köpmän lathe gå för rychte och tijdender, och um thu eller the andre någit vjst i så måtte kunne förfare, dhå såge vij gärne, att vij ther um strax motte bliffve förstændigit.

Um then Nurmis och Saffvenemij gårder thu scriffver kunne vij tiig icke annedt svare opå thenne tijd, uthan att vij gärne see, thet thu medt fljtt ville täncke till att bruke och förbättre samme gårder, synnerligen att ther som tilfälle är motte rödijes änger, att man kunne ther aff få årligen någre thusende lass höö til att holle een hoop hester medh, som man kunne bruke vijd gräntzenn och försvare then landzenden medh för sådane öffvervold, som the rydzer ther in opå våre fattige under-såther bedriffve pläge.

Kunne vij och lijde, är och vår vilie, att thu lather the hester, som opå Åland ähre, medh thet förste komme taden och till Vijborgh. Vij äre och tilfrijdz, att thu må haffve tijt tilhold medh thine heester opå Saffvanemij gårdh, till thäss vij personlige til Finlandh komme kunne, och vele vij dhå vethe tiig ythermere beskedt um samme gårdh och the landbönder ther under ligge etc. Ther thu vest tig effter rätte. Datum Stocholm 10 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 10 Juli.

Till Nils Persson [Silfversparre] angående skattläggningen i Uppvidinge härad.

Enligt afskrift ur Rosenbladska saml. i KA. (Svenska handl., T. 2).

Gustaff etc. Vår gunsth tillförende etc. Vij haffve förståtth aff tijn scriffvelse, Nils Persson, huru tu haffver bestelth om schattlegninghen udi Opvidinge herith, och kunne her om icke annath sije, utan atth oss synes, thet tu haffver udi then mååttten, efftter som tilbörligith är, förhandlad, försee [oss] och, att ingen ther ijjönom sker för kortt. Såå haffver dåå menige mans sendebud varith hos oss och begäritth medell oppaa samma schattlegningh, efftter en stor hop boskap är bleffven dödt för them i

thet år, haffver thåå uttloffvat opåå menige mans vegne, at the skulle finnis velvelige tiill att utt göra hvadt the kunne atth statth komma; saa äre vij tiill friis, att tu förskoner en parth med thet smör the skulle ut göra udi thette år, synnerligen the som icke haffve råådth til atth ut göratth, och att tu tager aff them flesk eller annetth hvadh the kunne aastadkomme. Vij kunne och lijdatth, att tu undher them naagen medell oppaa samme theras skatth i begynnelsen i thette aar, men [um] Gudh täckes unda them nu godh aarsvext, saa maa tu vara för thencht, atth then skattlenning, som nu skedth är, blijffver saa fulfölgd oppaa etth annatth år, och se vij gerne, at tu handler med them opaa thenne tijdh, saa att vij behåålle ther en velvelijgh almoge, vetandis tijgh her efftter retta. Datum Stocholm then 10 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 11 Juli.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående uppskof med fiendtligheterna mot ryssarne, om anskaffande af åtskilliga slags krigsförnödenheter och om ett till Novgorod afsändt bref.

Riksregistr. 1555, fol. 136 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn. af Finl. häfder*, D. 8 (1856): s. 249—252.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Måns Nielsson, och haffve ther aff förnummett, att vårt krigzfolck sampt medh adelen och theris tianere haffve beläghredh siig vijd salthesiön udi Vamelssöö, och att the icke lenge kunne underholle siig ther, medh mindre the måge tage till udaff fiende landh hvadh the skole förtäre etc. Så tycker oss sielsiind vare, att udi Vijborgh skall icke vare förrådth nogh opå fetalie förhånden, så att folckit, som är i läghredt, ther aff effther skällighett motte bliffve spiisede, all then stundh vij så fliteligen haffve

förmanedt både adelen och våre fogter, thet the icke skulle försume att lathe komme tijtt all then fetalie the kunne til väge bringe och åstadkomme. Oss förundrer och, att thu inthet nu haffver latijd oss förstå, hvadh förrådth thär äre opå ferde, och hvad som både våre fogter och andre haffve latijd komme tijtt udi nästförlidne vinther och våår, och opå thett att vij doch motte vethe, hvad ther är att liithe opå, så vele vij tiig än nu haffve förmanedt, att thu oss med thett förste schriffteligen förständiiger, först hvadh som våre befalningsmen haffve latijd framkomme till Vijborgh, thernest hvadh adelen haffve giort til saken, tesliges hvadh tilförningh både häden och aff andre orther tijtt kommen är; item hvadh förråd ther är opå färde, så väl opå fethalie, som opå skytt, krutt, lodh, värijer och alle andre partzeler, them man kan opå lijthe, hvar um tränger etc. Vijdere hvadh thet bevogh och rådslag belanger, som thu medh the andre haffve föregiffvit, huruledis man skulle gripett an medh fördell emot rydzerne, um the medh oss icke någon handell till frijd innan Laurentij företage etc., kunne vij inthet synnerligit til svare opå thenne tijd, ändoch vij samme bevogh icke heller ogijlle, och see vij gärne, att thu samt med the andre vele alffvarligen täncke till att förskaffe udi tijd alle nödtorffter, som kunne behöffves till att fulfölge sådane behvock och rådslag med, hvar um tränger. Vij vele och opå vår sijde inthett förgette hvadt som vij kunne täncke nödhtorfften kräffver, äre och til sijtnes medt thett förste att giffve oss personligen till Finland med en hoop folck både ryttere, knächter och annedt mere, som till saken tiäner etc. Så vele vij tiig och thee andre medh ännu haffve förmanedt, att I icke göre infall udi för:ne Rydzlandh, för än I ytherliigere beskeedh ther um aff oss bekomme, uthan att I allenast achte flijteligen opå gräntzen och then medh alffvarsamheet försvare, lathendis bärge både höö och sädh och förskaffet

strax till the orther, ther thett kann vare väll förvaredt för rydzerne, eehuru alle lägenheeter siig sedhan kunne tildrage etc.

Som thu lather forstå, att Sijmon Thomessonn haffver förplichted siig vele läre någre unge karrer att siude salpetter, thett oss icke obehageligit är, vij haffve och nu latijd schriffve honom till, att han vill siig lathe bruke för archelij mestere i lägeredt och ther medh söke vårt och riigsens gagn och beste etc.

Vij vele och lathe beställe fem eller sex par kettell trumber och een hoop fänijcker, som medh thet förste skole förskickes till Viborgh etc.

Vij såge och gärne, att vij med thet förste motte bekomme register opå thett folck, som thu lather forstå, att Claes Christiernsson haffver udi vår tjänest antagit etc.

Ytherligere som thu lather forstå, att thu opå våre vägne haffver vederkändz någre änger både aff präster och borgere, och att thu haffver upfunnedt en sköön platz, som enn skattebonde haffver, ther godh tilfalle är att uprätte een sköön affvell etc., så kan thu väll sielff besijnne, att effther vij motte haffve till någre tusende häster ther i landiit både i Vijborgh och annerstädz till att försvare våre undersåther medh för sådane öffervoldh och orett, som rydzerne pläge them ther altijd tilfoge, haffve vij storligen behoff thett meeste höö, som man kan skrape tilhope och åstadkomme, och see förthenskuld gärne, att thu och the andre våre befalningzmän medt tig ville vinlegge edher att beställe och förskaffe edher then meste angh, som I kunne finne rådt till, och ther präster, köpmen eller bönder haffve slagit mere äng under siig än som the haffve behoff, dhå må thu och the andre våre fogter tagedt igen och sedan brukedt till vårt och riigsens gagn och besthe udi sådane måtte som för:vit ståår etc.

The fåler, som thu lather forstå icke oss eller våre kære søner äre tiänlige, äre vij tilfrijdz, att thu lather våre skytter bekomme, som haffve giortt oss någon flitig tiänist och än nu här effter oss och rijkit ytherligere för sådane hester tilbörliq tiänest göre vele och kunne etc.

Vij haffve och öfversedt then copie aff thet breff, som thu och the andre haffve schriffvit stadtholleren till udi Nogårdh, och kunne icke annedt seije än honum är rätte meningén föregiffven, och hvar I strax i vinthers hade schriffvit städtholleren i Nogård sådant breff till, dhå hade I uthan tviffvel lenge sedan ther opå bekommedt svar och nu veted hvadh till sakenn tänckes och göres skulle. Så see vij än nu gerne, att um I bekomme svar opå edhers schriffvelse ifrå för:ne stadthollere, att I dhå oförsumeligen oss samme svar med ett vijst budh tilschicke. Vij såge och gärne, at thu ville befijte tiig um kundskap opå alle orther, synnerligen udi Liifflandh, stigt v. Derpt, Riige och Reffle, tesliges um mögeligit våre udi Nogårdh och thett lengste mann kunne haffve rådt till kundskap in udi Rydzland, och att thu oss strax ville förständigé hvad tijdender ther kunne förfares etc.

Hvad thin schriffvelse belanger um Torsten Henrichson, ther um vele vij oss än nu betäncke, till thäss vij personligen till Finlandh komme kunne etc. Datum Stocholm 11 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 11 Juli.

Till borgmästare och råd i Reval angående rättegången mellan Stefan Sasse och Hans Schepers sterbhus.

Efter det skadade originalet på papper i Kongl. biblioteket i Berlin, Radowitzska autografsamlingen. En afskrift finnes i Revals stadsarkiv.

Gustaff etc. Unsernn gnedigenn willen bevohr, ersamen lieben besondern. Ir habett euch sonder zweiffel

woll zuerinnern, das wir auff ansuchen des erbarnn unsers liebenn getreuen Steffan [Sa]chssenn zum mehren mahlen inn sachen [und] irrungen sich zwischen ime eines und euerem geweseneen mitbürger Hansen Schöpern seligen nachgelassenen kindern vormunden anderss theiles enthalten, nicht alleine ahn euch, sondern auch ahnn unsern freundtlichen geliepten nachparn, den hochwirdigen fürsten hernn H[einrich] vonn Gahlenn, meisternn deutsches o[r]dens zu Liefflandtt, so woll I. L. vofahren vorbitlich und gnedigst suchung gethan, dem unsern, wortzu ehr berechtigett lautt eurer gegebenen sententz und abspruch zum forderlichsten zuvorhelffen, und wie woll solches ein zeitlangk ahngestandenn und aus ursachen inn eueren schreiben angetzogen bis hiehere vorblieben, so geraicht uns jedoch, das Ir solchen irrungen fast nuhmher endschaft und endscheitt gegeben, zu gnedigem gefallen. Und dieweill dan gemelter unser unterthaner euerem angetzogenen gesprochenen urteill inn der letzten vorbehaltlichenn clausell auff unsern ernsten [b]ephelich (damitt die sachen ein mall endtlich ingelegt werden mochten) gehorsamblichen geburlichenn verfolck gegeben und mit dem auffgelegten jurament die warheitt dorijnne erhalten und befestiegett, auch dorauff seinen volmechtiengen jegenwertiegen unsern underthanen Pawell Sachssen mit genugsamer gewalt ahn euch abgefertiget, so [ges]innen und begerenn wir hiemit gnedigst, Ir wollet euerem er bieten nach der gegebenen sententz, dieweill der unser derselbiegenn unsers erachtens genugsame wirckliche volziehung geleistet, und seinen volmechtiengen das jenige, so ime zustendigk sambt den erweisslichen erlittenen scheden und uncosten unvorzüglichen aus andwortten, domit allerley weyterung hinfurder mocht vorbleiben, und guethe nachparschaft zwischen den unsern und euch erhalten, und ehr gantzlich einss für alles clagloss gemacht werde. Solches kommett euch selbst zu nutz und

frommen, so seindt wir es inn gnaden zuerkennen genaigt, der unser aber wirtt sich sonder zweiffell der pilligkhaitt auch erweisen und befinden lassen. Datum auff unserm schloss Stock[holtz] den 11 Julij anno etc. Lv:ten.

Gostaus.

Utanskript: Den ersamen unsern lieben besondern bürgermeistern unnd radtmannen der stat Revell.

(Sigill.)

Stockholm den 12 Juli.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående de gårdeoxar, som skulle utgöras från hans förläning, samt om besmansvigten i Vestergötland.

Riksregistr. 1555, fol. 138 v.

Vår synnerligh gunsth etc. Käre her Göstaff, vij haffve förstått aff edhers schriffvelse, huru I haffve handledt och bestelt um kostgårdenn i Vestergöthlandh etc., Så see vij gerne, att the oxer, som ther skole uttgöres, motte komme till Köpingh um Oluffzmesse, och vele vij lathe skicke någon till för:ne Köpingh, som ther samme oxer skall anamme och upbäre. Vij lathe oss och väll benöije medt thet, som presterne och bönderne oss haffve uttloffvedt, men köpstäderne motte någit mere täncke till sakenn, thy the haffve föge tilförende hulpiit til then svare umkost vij haffve hafftt för meniige riigsens beste skuldh, och måge the Bågesundz borgere väll uttgiffve otte oxer, Faleköpingx borgere fem oxer, men the i Sköd-vij måge uttgöre the tree, som the haffve uttloffvedt, the borgere udi Elffzborgh måge giffve een summa guldh, effther vij kunne täncke, att the haffve ther bättre rådth till än till oxer eller fetalie. I vele och ther um medh

them förhandle effter lägenheten och theris förmöge etc. Vijdere som I lathe förstå, att I haffve förkunnad för meniige man vårt öpne breff um then tillförningh til våre och cronones berckverck och till thässe landzender her uppe, och att meniige man ther till välvillige vele lathe siig befinne, besynnerligen medh tilförningh anthenn till Hioo eller till Vastena etc., så är thet oss icke obehageligt, och synthes oss likkast vare, att vestgötherne motte göre tilförningh till Vadzstena, Hio och täsliges till Köping nu til nästkommendes Oluffzmesse markneden, och att the borgere udi Östergötthlandh motthe ther nijdre förlösse vestgötherne och köpe utaff them thett godz the haffve medhfare, och the borgere udi Uplandh motte upköpe thet som kommer til Köpingh, ther um vij och them haffve latijd tilschriffve etc.

Um thett bijssmar I lathe förstå, att the bönder i Rijdhvägh haffve besväredt siig um, haffve våre camererer oss så berättedt, att thet bijssmar, som ijfrå Åsshäredh til vår cammer senast upskickedis, var till thvå mark större än thett biissmar, som smörett pläger upbäres med udi Elffzborg, och thett som kom ifrå Redhväg var fyre march större, och effter the hade så stoor bijssmar udi samme heredh till att väge medh sielffve hvad the ther väge pläge, therfore lothe vij och bliffvet ther vedh och lothe befalle fogthen medh samme bismar upbäre vår skatt och vethe att göre oss beskedt för öffvervijchten, som han ther opå haffver udi Elffzborgh, och försee vij oss, att bönderne udi för:ne häreder ther med icke skeer någen oskäll etc. Gudh edher befallendes. Datum Stocholm 12 Julij etc. [1555].

Stockholm den 12 Juli.

Qvitto för Måns Jönsson på inlevererade tullmedel.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm then 12 Julij anno *etc.* 55 anamet och upburit haffve aff vår tulscriffver udi Öregrundh, Måns Jönson, ungerske gyllene 12 stycker, hvilcket för:ne gull han haffver upburit opå våre vegne udi tull pro anno *etc.* 54. Hvarföre göre vij för:ne Måns Jönson her medh qvitt och frij *etc.*

Gostaus.

Stockholm den 13 Juli.

Öppet bref för borgerskapet i Öregrund på tull- och skattefrihet.

Riksregistr. 1555, fol. 136.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunsth och nåde haffve unt och effterlatijd, som vij och nu medh thette vårtt åpne breff unne och efftherlathe, atth våre undersåther, boofaste borgere udi Öregrundh, som haffve gård och grund, måge bliffve tulfrij, effther som ordinantien ther um giordt inneholler, tesliges att the måge bliffve skattfrij udi thette tilkommendes åhr femtije sex; ther våre befalningsmän och cammererer måge vethe siig effther rätte. Datum Stocholm 13 Julij anno *etc.* 55.

Stockholm den 13 Juli.

Till Per Brahe angående den danska skeppsflottan.

Riksregistr. 1555, fol. 139 v.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse, käre her Pedher, och effther I lathe förstå, att I haffve besportt, thet the danske hade för fulltt rychte, att I vore på vägen med ett stortt taal folck och ville göre them infall, senast I droge ther nijdre till att besiichte the lägenheter vijd gräntzen etc., så tycker oss, att sådant rychte är sielsindh nogh, haffver icke heller thett anseende, att the mykin troo och loffven achte att holle oss, um the bekomme beqvemlige lägenheeter att fulfölje, hvadt the haffve udi sinnedt etc., och effter I icke än nu fulleligen vethe, hvad rätte grunden och meningen är medt then skipzflothe aff Sunnedt uttlöpen är, therföre vij än nu gärne såge, att I till thett fliteligeste ther um ville lathe förfare. Vij kunne och lijde, att I bliffve ther nijdre tilstädis, till thäss I få fulkome-ligen vethe, hvartt then skipzflothe haffver siig achtet, och till hvem then uttrushning gälle vill. Gudh edher befallendes. Datum Stocholm 13 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 13 Juli.

Förläningsbref för Vilhelm Tysk på Horshaga gård.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff etc. giöre vijtterligit, att effter vij nu hafve vederkens och igenkalle låtit then gårdh Götala, som vår tro undersåthe Vilhelm Tysk af oss een tijdh long i förläningh hafft hafver, så hafve vij nu af synnerlig gunst och nåde undt och förlänt, som vij och medt

thenne vårt öpne bref unne och förläne honom igen (oss till een behagelig tijdh) een vår och cronones gårdh, benempd Hårsshage, liggendi udi Västergötland i Skåningz häradt vjdh Skara, medh the äger ther tilligge qvitt och frij för all then ränthe och uthskyller ther åhrligen afgå pläger. Ther våre befallningzmän *etc.* Datum Stockholm 13 Julij anno 1555.

Under vårt secret.

Stockholm den 15 Juli.

Förläningsbref för Peder Larsson på Landsberga by.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och opå thet thenne vår tro tienare och landbo fogte udi Ekolsundz län, Peder Larsson, skall thes fljteligare och troligare achte och ramme vårt gangh och bäste udi then befallning vij honom ombefalt hafve eller vjdare her effter befallendes varder, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och förläne honum (oss till een behagelig tijdh) een vår och cronones kongzby, benämpd Lansberga, liggendi i Bijskopzkulla sochn udi Lagunden medt all konglige ränte och rättigheeter, som ther åhrligen afgå pläger. Ther våre cammerer *etc.* Datum Stockholm 15 Julij anno 1555.

Stockholm den 20 Juli.

Till Måns Skrifvare angående en tysk köpmans betalning för varor.

Efter afskrift i Måns Håkanssons räkenskap 1555 bl. Varuhushandl. (Elfsborg) i RA.

Gostaff *etc.* Var gunst tilförne *etc.* Vett Mons Scriffvere, att vij haffve latet handle medt en tysk köp-

man, Anders Ærnesth benempdt, som bruchar sijn handel här i Stockholm, til vort behoff om godzett för 20 lester smör, som vij honom therföre vele betale late. Hvarföre ær vor vilie och befalningh, att tu thenne breffvisser Gyllius, för:ne Anders Ærnestes tiænare, förbe:te tiugo lester smör ther i Elffsborg skaltt leffverera och bekoma latha, ee när han ther oppå esker och fordrer, vethandes tigh her effter rette. Datum Stocholm 20 Julii anno 55.

Stockholm den 20 Juli.

Quitto för Olof Nilsson på inlevererade taxemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen kongli[g]e persone opå vårt slott Stocholm then 20 Julij anno etc. 55 anamet och upburit haffve aff vår lappenfougte utöffver Torna och Varangers lappemarcker, Oluff Nielson, taxepenningar 100 tiuge, 5^{1/2} mark, item daler tiuge halff ottende stycker, hvitt söloff 40 halff ottende lodh etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 21 Juli.

Till Nils Tuleson samt borgmästare och råd i Arboga och Köping angående iordningstillandet af fartyg för öfverflyttande af krigsfolkets hästar till Finland.

Efter originalet i Arboga stadsarkiv.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij giffve eder tilkänne, Nils Tuleson och trogne undersäter, att vij än nu behöffve en hoop schuter till att öfverskicke her ifrå Sverige och till Findland våre hester medt, både

the som äre på Örebro, Kagleholm, Arboge, Ören, Mølne-
torp och Vesterårs etc. Dherföre är vår vilie och befal-
ning, att I nu medh thet alder förste, både ther i Ar-
boge och Köpung, så många schuter schole lathe för-
byggie innen till opå bothnen med bräder, som I mäst
haffve rådth till och tienelige äre till att öffverskicke
förbete våre hester till Findland medt, förskickendes seden
samme schuter med gott skepzfolck hijtt till Stockholm.
Therutinnen skeer thet oss behageligt är. Datum Stock-
holm 21 Julij anno etc. 1555.

Utanskrift: Till vår trotienere och befalningzman
udi Åkerbo häredt, Nils Tulsson, sampt borgemestere och
rådt udi Arboge och Köpung gunsteligenn.

Stockholm den 22 Juli.

Quitto för Mats Stut på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligt, att vij udi egen
konglige persone opå vårt slott Stocholm then 22 Julij
anamet och upburit haffve aff vår tro tjänere och fougte
på Hökhuffvedzberg, Matz Stutt, sölf siu lödige marker,
3 lodh, hvilket sölf han haffver anammet igen opå våre
vegne aff någre bönder udi Hökhuffvedz sokn för tre
gårdar i Sandby, en gårdh i Lött, som vij köpte för någre
åhr seden etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 24 Juli.

Till Joen Bagge angående ryskt våld på svenska undersåtar, som idkat fiske vid Ijo elf, och om förberedelser till försvar mot nya öfvergrepp.

Riksregistr. 1555, fol. 140. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 254—255, och efter denna källa af And. Joh. Malmgren i Handl. och förordn. ang. Finlands fiskerier, H. 3 (1869): s. 456—457.

Vår gunsth etc. Vij haffve förstätt thin schriffvelse, Jonn Bagge, att rydserne haffve giortt infall i Östrebothnen och ihuelslagit 40 aff våre undersåther, som låge udi fjske udi Ijo elff, tesliges borttagit all fiisken och huggedt sunder all then fjske redskap, som the funne ther för siig etc. Så tycker oss sielsind vare, att thu haffver icke hafftt större acht vedh gräntzen i thin befalningh opå thenne tijd en som skett är, effther thu ju uthan tviffel haffver hörtt, huru rydzerne skicke siig emott våre undersåther ved then karelske gräntz, så att samme rydzer ther haffve öffverfalled våre undersåther både medh mordh, brand och rooff, thett meeste the haffve kunnedt, ändoch thett selskap till thenne tijd medh theris onde upsått och företagende föge framgång hafftt haffve, uthan att the aff vårt krigzfolek opå fluchten i theris landh äre tilbake driffne, och som thu lather förstå, att våre undersåther hade väll hafftt bättre vacht um siig och icke bliffved så förraskede, hvar the rydze köpmän ther i Östrebothnen icke hade bedragett them i så måtte, att the förtröstede samme våre undersåther um säckerhedt opå theris sijde etc., så borde the rydze köpmän inthett bliffve ostraffede för theris skalckhett, och må thu vare förtäncht att beholle them och theris godz tilstädis till vijdere beskedd. Doch må thu giffve them sådane förtröstningh, att um the kunne förskaffe tiig then Corke och hans selskap tilstädis, som våre undersåther nederlade och eliest stoor

skalckheet opå theris fijskerij bedreffve, kan väll dhå stå rådh till, att the kunne bliffve löse och komme hem till siit igen etc.

Vijdere vele vij tiig icke förholle, att vij udi sanning haffve förnummedt, thett vij inthet [annet] haffve oss förmodhe aff thett selskap rydzerne [än] en openbare feijde etc.

Hvarföre vele vij tig haffve förmanedt, att thu förstärcker tiig I thin befalningh med alt thett du[ge]lige folck, rör och andre gode värijer, som thu ther meest kan upbringe. Samelunde må thu förmane alle biirkarler udi thin befalningh, att the och siig, thett meste hvar haffver rådt till, både medh folck och värijer tilpynte och utrusthe, och att thu samt medh them äre förtänchte att haffve rydzerne allfvarligit modhstånd och försvare våre och rijgens gräntzer udi thin befalningh för thet öffvervold the vele oss opå then sijde tilfoge. Vij biude tig och, att thu ingelunde skall försume att haffve thine vjisse kundskaper utthe, som kunne förfare hvadh rydzerne haffve förhender; tesliges att thu och schriffver oss altijd till hvad tijdender thu förnimmer aff Rydzland, som oss och vårtt rijke äre anliggende etc. Thette ingelunde försumendis, så frampt thu vilt göre thet oss är behageligit. Datum Stocholm 24 Julij [1555].

Stockholm den 26 Juli.

Till Lars Olsson [Björnram] och Joen Bagge angående rustningar mot ryssarne.

Riksregistr. 1555, fol. 141. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn. af Finl. häfder*, D. 8 (1856): s. 256.

Vår gunsth etc. Såsom vij senest lothe schriffve edher till, Lasse Olsson och Joen Bagge, um the rydzer etc., så äre vij än vijdh samme meningh, effther vij vjiseligen förnimme, att the ju ändelige vele före krijg medh

oss och våre undersåther, och är nogh tilbefruktendis, att the äre venthendis in till then landzende Norbotn, ther the förmode minste modstandet, såsom thett skedde then tijd Hans Reen var ther fogthe, thet thu Las Olsson väl tilförende hörtt haffver, hvilken inthett vijste aff samme rydzer, för än the komme ther in och giorde een dråplig stoor skade etc. Dherföre biude och förmane vij edher, att I tage edher vare för sådane förraskningh, och råde edher vijd udi tijd medh folck, röör, stålbuger och andre gode värijer, sammelande med the meste skjidekarrer och reener, som I kunne till väge bringe, och att I aldellis vederrede äre med förste åkeföredt att göre för:ne rydzer alffvarligit modtstand och affbräck, hvar behoff görs. Thette I ändeligen så beställe skole, haffvendis alle saker udi god acht, såsom I kunne täncke macht opå ligger, försumendis och ingelunde att giffve oss altijd tilkänne hvadh I aff för:ne rydzers upsått och lägenheeter förnimme etc. Datum Stocholm 26 Julij anno etc. 55.

Stockholm den 27 Juli.

Quitto för Lasse Pedersson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 27 Julij anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff vår tro tiener och fogte på vår gård Ekolsundh, Lasse Pedersson, ungerske gyllene 4 stycker, hvilkit gull han upburit haffver på våre vegne för någon spannemål, som han föröret haffver i Finlandh etc. Hvarföre giffve vij för:ne Lass Persson her med qvitt och frij etc.

Gostaus.

[Stockholm] den 30 Juli.

Quitto för Anders Ernst på emottagna varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA. En annan afskrift i Nils Spetz qvittensregister bl. Varuhushandl. i RA. företer vissa olikheter (bland hvilka förekomsten af de ord, som här satts inom klammer) och är undert. Johannes nomine regie Maj:tis.

Vij Gustaff etc. bekennes oss haffve anammet aff en tysk köpsven, benempd Anders Ernst, en krutflaska för 3 mark, enn semisk taske för en mark, [en svart silkeshatt för 5 mark], tu sametzboneter för tije mark, tu spaniske boneter för fem mark, en kryddepung för en mark, item aff Antonius Hageno en svart silkishat för fem mark, hvilkit skedde then 30 Julij anno etc. 55, och skall vår köpman Niels Spetz betale för:ne partzeler etc.

Gostaus.

Stockholm den 30 Juli.

Quitto för Jörgen Beneken på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone anammet och upburit haffve på vårt slott Stocholm then 30 Julij anno etc. 55 aff vår underståte och borgere udi Stocholm, Jörgen Beneken, daler fyrehundrede ottetije och halffsiette stycke på en renskap i then summa han oss skyllig ähr etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 30 Juli.

Qvitto för herr Hans Nicolai på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm then 30 Julij anno etc. 55 anamet och upburit haffve aff oss elskelig her Hans Nicolai, predicant udi Stocholm, ungerske gyllene tretije tu stycker och penningar trijhundrede otte mark ortuger opå then summa, nempligen ettusende mark ortuger, som oss ähr utfest för biscop Botvedz sak i Strängnäs etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 30 Juli.

Qvitto för Lasse Pryss på saköresmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen kong:re persone på vårt slott Stocholm then 30 Julij anno etc. 55 anamet och upburit haffve aff vår troo tjänere och profos Lasz Prijs först ett hundrede mark ortuger, item 40 mark ortuger, item ungerske gyllene tije stycker, item än ungerske gyllene tije stycker, som han upburit hade i sackfall utaff hustru Valborg, Clemet bastekarls, item hustru Brite, Oloff muremesteres, her Oloff i Vilberge och her Per Hård i Vielsta etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm i Juli.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Kon:ge Matz cantzelij pro anno etc. 1555» (RA.).

Den 1 Juli.

Öpet breff för Oluff Amundson, att han skall vare K. M. fougte udi Kimi lappemark, och skall han årligen utgöre K. M. thesse effter:ne partzeler, gode morder 3 timber, svarte bäffrer fem st:r, klockvercke 10 timber etc.; item skall han köpe till K. M. behoff the meste skinn han kan öffverkomme etc.

Den 2 Juli.

Svar till Joen Karlsonn, att han sender till Stockholm någon trogen karll effter så många penningar, som han kan behöfve till att löne folket medh; item gafflerne skall han late teckie medh godh skiffvesten; item the öffverste stuger i träbygningen öffver porten skole neder riffves.

Till Joen Bagge, att han leffvererer the oxer han haffver tijtt som han them tilförende leffverere pläger etc.; item att han tager oxer eller penningar för theres langille, som bönderne giffve skole etc.

Samme mening till Mauritz Stake.

Den 4 Juli.

Försvarelse breff för Joen Arffvedson i Lydesiö i Kinne häredt etc.

Den 5 Juli.

Till Jacob Tursonn, att han förskicker till K. M. the två danske studenter, som hijt i landet kompne ähre.

Till Anders Nielson på Väsby, att K. M. ähr väll tilfridz, att han selier sine hester thet beste han kan och som honum synes etc.; item att han flytier then bygning utur sankket och settier henne titt som hon best kan tiänlig att vare etc.

Den 6 Juli.

Till Bencht scriffvere och Måns Jönson, att K. M. haffver effterlatidt, thet Öregrundz borgere måge bruke segladz, dock icke till Lubek eller till andre förbudne steder.

Till Claes Holst, att han lather komme thill Stocholm the meste skuter, som han kan öffverkomme udi sin för-läning etc.

Till Lasse Olsonn och Erik Svenson, att the schole granneligen ransake the articler, som her Nils i Bota, her Hindrik i Torsåker och Oluff Ersonn sig emellen haffve etc.

Till Hans Gardener, att han giffver sig till K. M., tagendes medh sig en handh full aff the krydder, effther som thet register [utviser], som K. M. sender honum tilhonde etc.

Till Niels Birgesonn, att han upkräffver i thette ähr 55 halffparten aff the 60 oxer, som the K. M. utfest haffve för then ekehugning, och annen halff part later bestå till annet ähr.

Till her Karll i Tuna och her Birge i Mora, att the giffve scrifftligen K. M. tilkenne, um thet i sanning ähr, att the nörske skole begynne rödie väg till Dalerne etc.

Den 7 Juli.

Till Jören Trulsonn, att han medh thet förste later kome utöffver till Findlandh 124 hester aff the som ther nidre äre etc.

Den 8 Juli.

Till M. Siffridt udi Schara, att han skall med thet alderförste förskicke en god dieckne till Brönsbo, som kan scriffve up hvadt som ther upbärs oc utgiffz till för:ne gårdz behoff etc.

Svar till Oluff Jönson på Tängen, att K. M:t vill ingelunde, thet han skall förytre H. N. spannemål för thet värde, som han scriffver um, utan att han skall lathe samme spannemål haffve udi god förvaringh till vinteren och dhå leffreren till Elffzborgh, och skall han med thet förste giffve Kong:e Ma:tt tilkenne, huru mycken spanne-målen ähr etc.

Till Sigge Svensson, att han skall lathe Kong:e Mattz fougter opå Brönsbo och Götale, Peder Nielsson och Helge Arvidson, bekomme så många dagxvercker, som the kunne behöfve till för:ne gårdar etc.; item schall han och lathe bönderne udi hans befallning göre them undsetning med fördzler till salth och humble, som the ifrå Elffzborgh till för:ne gårders behoff anammendes, så och till then deell the till för:ne Elffzborg utaff samme gårders affvell leffrerendes varde etc.

Till Jesper scriffvere, att han skall giffve [sich] till Brönsbo opå någon tijd och läre then dieckne, som ther gårdzscriffvere vare skall etc.

Svar till Anders schreddere, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, thet bönderne udi hans befallning, som icke haffve rådth till att utgöre theris landgilles smör, måge då giffve penningar, thet meste som han kan bekomme, utaff them för hvart [L]æ smör; item the städzelöres oxer, som han bekommer udi thette åhr, skall han medt thet förste lathe förskicke innan Oluffzmesse till Köpungh; item then hånungh, som han scriffver um, skall han sende till Jönköping och till siöss tädan och till Askesundh och täden och till Eskelstuna etc.

Den 9 Juli.

Fougte breff för Jacob Hansson udi Lula lappemarck vare skall etc.

Till Jöns Månsonn, att han giffver sig till Kiffvennebben och annamer igen samme befallning, som Anders Nielson ther tilförene haft haffver; item att han later berge alt thet höö och korn, som nämost vedh gräntzen ähr, och latedt förvaret, så att thet icke bliffver borte aff rydzerne etc.

Den 10 Juli.

Till Joen Bagge, att han inthet hinder gör Peder Birgeson i Nötögärde opå sitt hemmen och på andre hemmen ther ähre etc.

Till mester Erik i Schara, att presterne måge bliffve vidh then taxering, effter som han them nu taxeret haffver, och att thet motte komme i tijdh fram etc.

Öpett bref för Nilss Svensonn att besittia itt cronones hemman K. M:tt till behagelig tijdh, Sölbärga benempdt.

Till Jöns Knutsonn, att han granneligen ransaker um then jordh, som her Märten i Lauco kommer till, och hans halffbroder nu honom samme jordh ifrå haffve vill etc.

Till Joen Larson, att han medh thet förste giffver sig [till] K. M., haffvendes medh sig the penningar, som bönderne utgöre vele för then hielpegärdh the tilsagde ähre etc.

Den 11 Juli.

Till Boo Olson, att han handler medh någon aff the skytter ther äre i Vesterårs, som haffve någon gammell

hest, och lathe honum seden komme up till Kopperberg[e]t, och skall samme skytte få igen en annen hest utaff K. M. egne hester etc.

Den 12 juli.

Öpet breff för Jören Hendrichson, att han skall late tillsäie opå K. M. vegne, att bönderne skole tilpynte stalrum i Finlandh till någre hundrede häster, ther som K. M. hester framdragendes varde etc.

Till Tomas Iliansonn, att han med thet förste skall göre till K. M. sex par kopper trumber.

Till Sven Esbiörnsonn, att han med thet förste giffver sig till K. M., när han the restantier upkräft haffver, som hans fader K. M. skyllig var.

Till Sigge Svensonn, att [han] later Vellem Tysk bekomme så mykin sädh i Horshaga, som han sådt haffver i Götala.

Till Boo Olson, att han allfvarligen tilsäger adelen i Vesterårs stigt, att the giffve sig oförsummeligen till K. M. medh sine hester, folk och alle krigz tilbehöringer etc.

Svar till Erick Henrickson udi Tierpen, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, som han haffver bestelt um the fåår som han schriffver um etc., doch så att han skall förskaffe them godh beeth, thet the kunne fethe bliffve, och sedan lathe slachte them, och så att saltet icke spares medt köttet, så att thet kött och koldun motte och bliffve velförvaredt udi gode tynner och sedan lathe förskicket till Stocholms slott etc.; item skall han och lathe uprette igen then bygningh, som stoodh vedh Tendismyre etc.

Till Esbiörn Pederson, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, thet the tysker, som ligge medt theris skep udi Suder-cöping och Norcöpingh, måge komme theres kooss medt thet the haffve köpt her i rijkedt och ordinantien medt-giffver etc.

Den 13 Juli.

Till Boo Olsson upå Vesterårs, att han skall tilseije borgerne ther sammestedz, thet the köpe utaff östgöterne the meste varer nu udi Oluffzmesse marcknaden i Köpungh, som the vele sellie och the haffve rådth till att bekommet utaff them för like och skääl etc.

Samme mening till Erich Knutzon udi Örebro och till Niels Tulson udi Arboga.

Item samme meningh till Esbiörn Pederson, Joen Karlson, Kedell Nielson och Peder Ambiörnson um tilförningen udi the städer the udi befallning haffve.

Svar till her Måns Johanson, att Kong:e M:t är tilfrijdz, som han haffver bestelth um gården udi hans för läning etc.; item är H. N. och tilfrijdz medt bönderne udi Kinden boo um then kostgerdh, som the haffve utgiort etc. Doch kan K. M:t lide, att the måge giffve oxer för then ene tunne salt fisk, såsom han udi sin schriffvelse förmelder medt hvarie 3 gårdar två oxer etc.; item är Kong:e Ma:tt och tilfrijdz um the knechter, som han schriffver um etc.

Den 14 Juli.

Till Joen Karlson, att han skall late Jochim Bulgrin bekomme borgeläge till sine karler och häster ther opå Vastena slott etc.

Den 16 Juli.

Svar till Erich Knuttson udi Örebro, att han skal utspane, hvilcke the äre, som haffve tendt elden opå the lader och rier, som äre upbrende ther vedh slotten etc.; item är Kong:e Ma:tt tilfrijdz, att han anammer till sin upbördh 3 skeppundh flesk, som han schriffver um, och lathe thet annedt liggie tilstädes till att bespijsse Hans

Nådz bergverck medt etc.; item är K. M:t och tilfrijdz, att bönderne udi hans befallning måge bliffve förskonede medt the hester the skole utgöre etc.

Den 17 Juli.

Svar till Lasse Nielson på Tynnelsö, att Kong:e Ma:tt är tilfrijdz, thett han skall vederkennes opå K. M:tz vegna then Åby engh, som biscop Botvidt her till hafft haffver och han schriffver um etc.

Till Hans Pederssonn, att Kong:e M:tt förundrer icke lijttitt, att hann så länge haffver fördrögtt ath förfoge sich till Kong:e M:tt medt the knechter han haffver udi befallning. Är Kong:e M:ttz villie, att han med thett förste förfoger sich till Kong:e M:tt medt the dugeligeste knechter han haffver udi befallningh etc.

Öpett bref för Eskill Tomeson på klockere dömet i Virmo s:n uthi Norfinland.

Den 19 Juli.

Till Nils Tulssonn, [att thet] ähr Kong:e M:tt behageligitt, att hann opå thett skickeligeste skall förhandle medt bönderne udi hans befallning, thett the ville göre K. M:tt ther till någon hielp, synnerligen med någre körningar opå Lindesbergh etc.

Till Esbiörn Pedherssonn, [att thet] är Kong:e M:ttz villie, att Hans Plage må bekomme sijn geldh; the som honum udi Söderköping nogett skyllige ähre, motte honum betale, som han medh skäligh bevijs kan haffve rätt till etc.

Till her Bijrge, att hann vill vare thenne Kong:e M:ttz tienere Anders Torbiörnssonn behielpeligh, att hann ännu måtte få the knechter uthi Mora sochen, ther äre igen, synnerligen the som duglige och ogiffte karer äre;

samelunde at han är honum behielpelig till att antage udi Kong:e M:ttz tienist så många dugelige unge karer, som han kan ther mäst upbringe etc. Ytterligere är Kong:e M:ttz villie, att han vill haffve alltid sitt visse budh och kundskaffther in udi Norige etc.

Svar till her Karll i Tuna um samme meningh etc.

Den 21 Juli.

Till her Johan Tursson, ath han ville handle med borgerne udi Nyköpungh, thet the ville försicke sine skuter med gott skipzfolck, tesliges så monge bräder, stocker och spijker till Stocholm, som man kunne late förbygge med för hesterne etc., och skal Lass Topperid late then kost gerdh han aff presterne upburit haffver komme på same skuter etc.

Den 22 Juli.

Svar till her Birge Nilsson och Axel Ericsson um then gärdh, tesliges ath knechterne måge bliffve skånede medt the oxer, som skole uthgöris; bönderne måge haffve dag till Oleffzmesse. Item är K. M. tilfrijdz, ath the som giffte äre eblandh knechterne måge väll bliffve hemma sampt the som bo udi Södre Vidbo eller udi the andre häreder, som ligge lengst udi Smålandh.

Collation för her Larss Olavi på Kijle preste-geldh etc.

Pasbordh för Simon garndreng till Norby effter K. M:ttz rågarn etc.

Till Matz Körning, att han legger till Koohampn medh the norlenske knechter och kommer seden till Stocholm effter the penningar, som the schole lönes medh etc.

Den 23 Juli.

Till Erich Knutzson, Boo Olsson, Nils Tulsson, Anders Ericsson, Erich Pedersson, ath the skole anname aff K. M:tz klippere så monge the kunne holle en tijd tilgörendes.

Till Esbiörn Pedersson på Stäkeborg, ath han skall förhandle medt borgerne udi Suderköpung och Norköpung, thet the skole vare K. M. skytter och hengisteridere behielpelige med skuter etc.

Till M. Hans i Vadstena, ath han skal late Jören Truelsson bekomme sin mester sven till feltbardskärere under skytterne.

Till her Göstaff Olson, att K. M. haffver giffvit then arrest lösz opå thet Bremer skep och godz, som är i Elffzborgh etc.

Den 24 Juli.

Öpit breff för Joen stalsven, Lambrecht Dijrichsonn, Hans Holst och Chrestoffer beridere, att the skole utdele till K. M. slot og gårder alle the hester, som utgiorde ähre ifrå Östergötlandh, Vestergötlandh och Smålandh etc.

Till Jören Torstenson, att han lather Jacob Holst bekomme någon dagxverken till stenusbygningen opå Norby etc.

Till Peder Fox, att han skicker medh thet förste up till Arboga eller Köping the gerdes oxer, som han upburit haffver etc.

Till Erik dalekarll, att han annamer aff Dage häredt och aff Lasse Topperedz befallning så monge dagsverker, som honum behöffves.

Den 25 Juli.

Till Arffvedh Nielson, att han later Bencht Erichson bekomme så många daxverker, som honum behöffves till Alvastra gård; item att han inthet her effter bruker samme dagsverker sig till gode opå sin egen gårdh etc.

Till Erich Knutson, att han samt medh the andre fougter i Närike lathe slå ett tusende gånger skoor, thesliges så monge gonger sömm etc.

Till Matz Pederson, att han skall affslå halffparten aff alle the utskylder, som Oluff Pederson, Erich Benchtson och Niels Olson i Ålsta utgöre skole, för then våldh skull the lidit haffva etc.

Till Joen Karlson, att han haffver fördrag att lathe rödie någerstedz ther som någon smok jacht brukes kunne, synnerligen ther som häsle lunder äre etc.; item att han giffver K. M. tilkenne, hvar som han haffver latidt rödie.

Till Germundh Svenson, att han förskaffer sig någon, som samt medh honum skole mustre och löne ther nidre i Calmare län; item att han annamer aff the saköres oxar opå Ölandh, som vele behöffves till slachterijdt etc. Un thet höö han scriffver um, som bönderne schole utgöre för fodringen, må han handle ther medh, effther som han ther um K. M. mening ther aff förnummit haffver etc.

Svar till Joen scriffvere i Möre, att han later komme the saköres oxer, som han haffver, up till Stocholm, um the icke äre behoff på Calmara heller annerstedz ther nidre etc.; item att han förskaffer bönderne, som boo vedh Skeggenäs andre hemen, effter the gårder skole liggie under Skäggenäs etc.

Svar till Bryniolff Benctson, att han skall anname the köör han scriffver um udi Köping och försörrie them sedhen [med] bett, till thes K. M. varder ther bekommen-des en affvelzgårdh etc.

Till Oluff stålsmedh och the andre smeder vedh Nore, Linde och Stenstada, at the lathe sig befinne någet flitiger, än the her till giort haffve udi sitt arbete etc.

Pasbord för Matz Rödhår, Ambrosius Duffva och Anders styreman, att the obehindrede schole fare hem till Rågön igen etc.

Den 26 Juli.

Svar till Joen Karsson, ath K. M. är inthet behageligt, thet han haffver latid rödie och borthugge hasle skogen aff Marstade engh; item skal han giffve K. M. tilkenne, huru um the dagxverken är, som Arvedt Nilsson till sin egen gård annamet haffver etc.

Till Peder Larson, att han medh flijt later arbete opå bergzbrukningerne etc.; item then spannemål han scriffver um åhr K. M. [tilfridz], ath han tager så mykit effter skälighet, som han behoff haffver i Henemora eller annerstedes etc.

Svar till borgmestere och rådih i Geffla, att K. M. är tilfridz, att the måge utföre ethundrede läster järnn, förskaffendes i rikit igen gode verier, rör, stålboger och andre verier, och seden göre theris tilföring till Vijborg etc.

Till Kedell Nilsonn, att han förschicker en aff the koppersmedher hit up till Stocholm, som Philpus hosz sig haffver, och um han ingen rådih till någon haffver, att han dhå förskicker för:ne Philpus sielf hit up opå någon tijdh till att slå ketzlar och koppertrummer opå någon tijdh.

Till Jören Larson, att K. M. är väll tilfrijdz, att M. Lars i Våla icke skall holle then gruffvedell vedh Sala-berget, effter han är ther så langt ifrå heme etc.

Den 27 Juli.

Till Peder Nilson, att han inthet later föryttre then smörskat, som faller i Vermelandh, uthan leffvererer thet till Elffzborgh etc.

Den 29 Juli.

Till storfursten i Rysselandh beläggande fridh och enighet, latius in conceptis, och begärer K. M. vette svar igen innen Bartholomei etc.

Till Esbiörn Pederson, att han må beh[ol]le then Nicho finne han scriffver um till kok; item att han tilstädter borgerne i Suderchöping segle till Riga, Danske och annerstedes, titt som icke förbudit ähr etc.

Till her Peder Brae, att han giffver sig up till Stocholm etc.

Till länge Månsz, att K. M. är tilfridz, att the bij, som i år svermet haffve, måge bliffve inventarium till anno etc. 56; item then boskap han scriffver um skall han lathe gå till slachtetijden och seden slachten och väll förvaren och före både kött och kåldun up till Stocholm etc.; item ähr och K. M. tillfridz, att han haffver taget torfisk för then saltede gerdefisk, som bönderne utgiört haffver etc.

Den 30 Juli.

Svar til Nils Birgesonn, att han vederkennes opå K. M. vegne the två gårdar, som liggie vedh Heliesiö, som Nils Arffvedson haffver rappet ifrå domkyrkien i Vexiö etc.

Till fru Anna på Ååkerö, att hon giffver Nils Birgeson tilkenne, hvadt hon vill haffve i vederlag för then gårdh, som vidh Croneberg ligger, benempd Åby etc.

Till Joen i Stensvad, att han skall bliffve fougte opå Brånäs etc.

Samme mening till Clemet Jönson, att han skall bliffve fougte opå Skenäs etc.

Öpit breff för Germundh Svenson, att K. M. haffver giffvit honum all then dell till, som han til achters kom opå sin rekenskap pro anno etc. 54 etc.

Till Erik dalekarll, att biscop Botvedh må bliffve förlosset ifrå Gripzholm, och skall han her effter inthet haffve att bestelle med presterne i Strengnäs stigt etc.

Öpet breff till fougterne udi Findlandh, att the äre förtenchte att late komme kostgärder åstadh, ther som vår nådige herres folk och hester framdrage etc.

Stockholm den 1 Augusti.

Till Per Ambjörnsson samt borgmästare och råd i Norköping angående därvarande kyrkor och prästgårdar.

Riksregistr. 1555, fol. 141 v.

Vår gunsth etc. Vij giffve edher tilkänne, Per Abiorsson samt borgemester och rådh, att vij haffve befallett her Niels bokebinder, som vij haffve nu latijd förordinere til kirkeherre udi Norköpingh, att han then ene kirke ther i stadenn afflägge skall, opå thet then annen kan thäss bättre bliffve vijd machtt hollen, och kunne både borgerne och bönderne udi Norköpingh väll ryme siig udi en kyrke. Samelunde äre vij tilfrijdz, att för:ne her Niels må bekomme then andre prestegårdh vijd bondekyrken, effther vij lathe tage then andre till vårt behoff, och må I vare förtänckte att förskaffe honum så mykin åker och äng, som han kan väll hielpe siig medh. Vij kunne och lijde, att han må niuthe tijende och andre vijlkor, som framlidne her Håkon udi siin tijd hade. Ther I edher effther rätte haffve etc. Datum Stocholm 1 Augusti anno etc. 55.

Stockholm den 1 Augusti.

Quitto för Erik Håkansson på uppburit danaarf.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone på vårt slott Stocholm then förste dagen Augusti anamet och upburit haffve aff vår befalningsman ther sammestedz thette effter:ne guldh, daler och söloff, som han opå våre vegne udi danearff effter framlidne Henning Gere borgere udi Stocholm upburit hade, som är ett stycke myntet gull i Sverige, vog nije gyllene, dubbell ducat 1 stycke, ungerske gyllene 5 stycker, crone 1 stycke, gulring uthan stener 6 stycker, voge 23 croner, item allehonde brutidt söloff medh en förgylt halsring, vog 12 lödig marker 8 lodh, skeder 9 stycker, voge en lödig mark tolff lodh 3 quintinn, söloffstop tu, söloffskåler två, voge 5 lödig marker fem lodh, och daler 35 stycker etc. Hvarföre [etc.].

Gostaus.

Stockholm den 2 Augusti.

Till Sigge Svensson angående den nyligen aflidne abbotens i Varnhem quarlåtenskap.

Riksregistr. 1555, fol. 142. Förnt tryckt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sverges reformations- och kyrkohist. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 391—392.

Vår gunsth etc. Vij haffve förnummet, Sigge Svensson, thett abothen i Varnhem är nu affsomnedt, och haffver Bencht Helsing öffveranthvordett oss ett register opå thet testemente han udi sitt ytherste giorde. Så kunne vij lijde, att um andre partzeler må bliffve såsom thet lagedt är, allenast att vij beholle alltt thet gull, meste

parthen aff sölfvedt och alle the oxer, som han effther siig lefftt haffver. Och är vår vilije och befalningh, att thu sampt vår fogte Bencht Helsing skole samptligen be-see för:ne abbots ägedeler och förskaffet, att vij bekomme the partzeler, som förberörde äre, och när thett är öffversedt, så må tu skicke till oss ther opå ett clartt och vijst register med gulleddt och sölfvett etc. Ther thu vesth tiig effther rätte. Datum Stocholm 2 Augusti anno etc. 55.

Stockholm den 2 Augusti.

Till Nils Munk angående skattläggningen, om inköp af ett antal gårdar och om lagning af en quarn.

Riksregistr. 1555, fol. 142 v.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommit thin schriffvelse, Niels, och som thu lather förstå, huru thu haffver handledt med bönderne udi Regna och Skedvij sochner um skattläggningen, så lathe vij oss att nöije, effther som ther um bestäldt är etc. Ternest som thu schriffver, att thu haffver handlet med bergzmennene opå Vånge [och] Hellestada bergh, att the skole giffve oss ossmundh för tackejärnn, så äre vij ther med tilfrijdz, doch vele vij ingelunde, att man skall upbäre etthundrede ossmunder för högre värde en sex [L]ætackejärn.

The tree gårder, som bönderne udi Torluna vele oss uplathe medh åker, angh och fjskevatn, må thu på våre vegne vederkennes och förnöije them betalningen för samme gårder, och skicke vij tiig penningerne med vår fogthe Christoffer Rijbbing, både til att betale för:ne gårder och dalekarende medt. Then Bencht i Thosthorp, som vil uplathe oss för 40 mark sin gårdh, för:ne Tostorp, må thu och förnöije och betale, samelunde må thu och handle en nu med then Sigge i Bodetorp, och tiänthe han

better att vare ebland enn hoop krigzfolck en till att be-
siithije och bruke någit hemmen.

Vijdere som thu giffver tilkänne um the thre gårdar
i Norköpingh, att the bliffve inthet väll holdne och åkeren
ther till lyder bliffver egenom oachtsamheet fördärffved
aff borgerne, som ther ebland jordh haffver, så äre vij
tilfrijdz, att thu vedherkännes samme gårdar etc.

Um thenn såge qvärn, som Lasse Erichson lott up-
bygge, må thu lage thet bäste thu kann, så att vij ther
aff någit gagn och fördel haffve, kunne och lijde, att thu
flöttier henne til Forsby. Ther thu vest tiig effter rätte
etc. Datum Stocholm 2 Augusti anno etc. 55.

[Stockholm] den 2 Augusti.

*Öppet bref för Hans Pedersson angående värfning i Da-
larne.*

Riksregistr. 1555, fol. 143.

Vij Gustaff etc. göre vitterligt, at vij befaledt haffve
thenne vår tro tjänere och fogte i Vestergöttlandh [*sic*],
Hans Pederson, at antage opå våre vägne til knechter alle
the dugligeste unge karler, som udi för:ne Vesterdalerne (!)
finnes och udi vår tjäneste brucklige vare kunne, biudendis
förthenskund våre undersåther, både prester och länzmän
udi för:ne Vesterdalerne, thet the äre för:ne Hans Pe-
dersson behielpelige, att han motte bekomme alle the
unge karrer, som ther till skickeligeste vare kunne. Vij
vele och her medt alffvarligen haffve budit och befalledt
alle unge karler, som för:ne Hans Pedersson udi så måtte
tilseijendes varder, att the vällvilligen giffve siig udi
samme vår tjänest, och vele vij them underholle, så at
the icke udi någon måtte skole haffve siig til att beclage
och eliest sådane theris välvillighet gunsteligen betänke.
Ther hvar och en vett siig effter rätte. Datum ut supra
[Stockholm 2 Augusti anno etc. 55].

Stockholm den 2 Augusti.

Qvitto för Joen Larsson på penningar och silfver.

Efter afskrift i Norrlands handl. 1555: n:o 1 i KA. Jfr den ofta citerade kopieboken där.

Vij Gustaff etc. göra veteligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vortth slotth Stocholm then 2 Augusti anno etc. 55 annamett och upburitt haffve aff vor fogde udi Medelpada, Jonn Larsson, penningar fyrehundrade nije mark örtuge, 2 öre 16 penningar, hvilke penningar then menningh man uti för:de Medelpada oss till hielp uttgiortt haffve etc., teslikes een sölffskåll vogh 19 lodh, hvilken skåll her Pedher i Skön oss uti testamenthe giffvitt haffver; hvarföre giffve [vij] för:de Joen Larsson her medh qvit och frij för alt ytre mere tilltal um för:de penningar och sölff, och tess till visso låtta vij tryckia vortt sechrett her nedan fore, och med egen hand unterschreffvett. Datum ut supra.

Stockholm den 2 Augusti.

Qvitto för Erik Mattsson på silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göra vetterligit, att vij udi egen konglige person opå Stocholms slott then 2 Augusti anno etc. 55 anamet och upburit haffve aff vår troo tjänere och camererer, Erich Matzon, förgylt sölff fyretijefem löde-[marker], tolff lodh, halffierde qvintin, hvilket sölff han udi vår rentecammer upburit haffver anno etc. 51. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 2 Augusti.

Quitto för Erik Håkansson på kyrksilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm then 2 Augusti [anno etc. 55] anamet och upburit haffve aff vår troo tjänere och befalningsman ther sammesteds, Erik Håkenson, thette efter:ne kyrcke sölff, som han upburit hade aff Långhundrat, Siuhundratz och Tijerpe häreder anno etc. 54, förgylt sölff ethundrede nijetije nije lödemarker, nije lodh och ett qvintin, oförgylt sölff en lödigmark, nije lodh och halffannedt qvinten, förgylt kopper fyre lödemarcker, tu lodh, och sex oförgylte bandstener voge fem lodh, summa opå för:ne sölffver tuhundrede en lödemark, tu lodh, halff trijdie qvinten etc. Hvarföre [etc.].

Gostaus.

Stockholm den 2 Augusti.

Quitto för Håkan Larsson på kyrksilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm then 2 Augusti anno etc. 55 anamedt och upburit haffve aff vår tjänere och fougte udi Olandz häredt, Håkan Larson, thette efter:ne kyrckie sölff, först aff Adelunde kyrckie förgylt sölff tu monstrantz, en kalk med paten, trij kors och en krone, voge tillhope tretije sex lödemarker, fiorten lodh, oförgylt sölff en kalk medh paten, ett ax och ett stycke aff ett kors voge två lödemarker, trij lodh. Aff Tuna kyrckie förgylt sölff et monstrantz medh någet småt sölff

vog tiugu siu lödemarker, halfftridie lodh. Aff Morckare kyrcke förgylt sölff ett monstrantz, en kalk, ett kors, voge elleffve lödemarker, fiorten lodh. Aff Skeffthammers kyrcke förgylt sölff ett monstrantz, vog nije lödemarker, tretten lodh. Aff Ekeby kyrcke förgylt sölff ett monstrantz medh ett lithet kors, vog halff elleffte lödemarker, oförgylt sölff en kalk, vog en lödemark, fyre lodh. Aff Staby kyrcke förgylt sölff ett monstrantz uthan foott, vog nije lödemark, halfft annedt lodh, oförgylt sölff en monstrantze fott, en kalk medh paten, tu kors och något småt sölff, voge siu lödemarker, tu lodh, förgylt kopper aff för:ne sex kyrcker vog halffannen lödemarker. Summa aff för:ne sex kyrcker i Olandz häredt förgylt sölff hundrede fem lödemarker, fem lodh, oförgylt sölff tije lödemarker nije lodh etc. Hvarföre etc.

Gostaus.

Stockholm den 3 Augusti.

Till Nils Pedersson angående förvaltningen af Uppvidinge härad.

Enligt afskrift i Rosenbladska saml., Svenska handl., T. 2. (KA.)

Gustaffh *etc.* Vaar gunsth tiill förende *etc.* Som vij sänasth latte scriffva tijgh tiill, Nils Persson, at tu inntthe skulle befatta tijgh medt böndherna udi Opvidinga herijth, som tiill förende haffve lägatth undher Cronebiergh *etc.*, saa vele vij tijgh en nu her medt haffve förmanatth, at thu retther tijgh ther efftter, theslijgeste at thu icke heller befattade [tijgh] medth presterna udi förnempda Opvidinga herijth, uttan efftter her Nils Knuttzson haffver them udi befallningh ij aandelijge sachur, saa mååge the och svara Nils Bergesson um thet [the] oss påå cronones vegne plijetige äre *etc.*, vetandis tijgh her efftter rettha. Datum Stocholm 3 Augustij anno *etc.* 55.

Stockholm den 5 Augusti.

Quitto för Nils Spetz på guld.

Efter afskrift i Nils Spetz qvittensregister bland Varuhushandl. i RA.

Vij Gostaff *etc.* göre vittherligit och bekennes medh thenne vor qvittance, att vij udhij eijgen kong:e persone upå vorth sloth Stocholm then 5 Augusti anno etc. 55 anammadhe aff vor trootienare och köpman, Nils Spetz, 3 pund superfijn ynse guldh. Thes till visso haffve vij låtiit her undher tryckia vort secret och medh eijgen handh undher skrivit. Datum ut supra.

Gostaus.

Stockholm den 6 Augusti.

Quitto för Clemet Hansson på återbetaladt lån.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA. Ett ordagrant lika qvitto finnes i afskrift i ett register på kon. m:tz skuldt och utlånta peninger uti Stocholm bl. Rosenbladska saml. i KA., men är där undertecknad »Johannes nomine regie maiestatis».

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårt slott Stocholm then siette Augusti anno etc. 55 anamet och upburit haffve aff vår tro tianere och secreterer Clemet Hanson fyrehundrede mark opå then summa siuhundrede mark, som han aff vår kläde-cammer länt haffver *etc.* Hvarföre [etc.].

Gostaus.

Stockholm den 6 Augusti.

Quitto för Göran Peen på levererade varor.

Efter afskrift i Nils Spetz qvittensregister bland Varuhushandl. i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vittherligith och her medh bekenne, att vij haffve untfanghett thesse effther:ne partzeler aff Jören Peen för[st] 1 guldringh med 1 rubijn, item 8 små pantzare guldkedior, item 10 dusin gyllene stijfftor, item 4 medalegher, item 2 gyllene hierta, item 300 korelstenar, och haffve vij tilsackth för:dhe Jören Peen för för:ne partzeler 400 mark ortigher, hvilka penningar vor köpman Nils Spetz upå våre vegna med vore varor betala skall. Thes till visso undher vårt secret och medh eijgen hand undher skrivith. Datum Stocholm 6 Augusti anno etc. femtonhundet femtijo fem.

Gostauus.

Kappelskär den 10 Augusti.

Till utvald konung Erik angående en dansk köpman, om en kunskapares nedsändande till Danmark och om undsättning med vapen till Vester- och Österbotten.

Riksregistr. 1555, fol. 143 v.

Vår faderligh gunsth *etc.* Tiig är väll viitterligit, elskelige käre son, um then köpman, som kommen är til Stocholm med ett lijted skip ifrå Danmarck och lather siig höre, att hann är aff kongen uttskickedt till att köpe järn *etc.* Så kunne vij näppeligen tro, att han opå thenne tijd allenast för jernn skuldh hiitt kommen är, uthan mere til att see och merke hvadh vij nu förhender haffve, och huru vij alle saker företage medh vår kriigzrustningh *etc.*; doch äre vij icke täss mindre tilfrijdz att medh

samme köpman må bliffve väll handled, så att han måtte bekomme then deel han begärer opå kongens vägne och ther medh komme siin vägh, när honum synes, och effter the i Danmarck nu haffve hafft samme köpman hiit till at besee och förfare um våre lägenheter, så våre oss icke obehageligt, att vij motte och så vethe någenn vijss beskedh um thet the haffve förhänder i Danmarck etc. See förthenskuldh gärne, att thu ville befale Erick Håkonson, att han förhandler medh någon vijss och förtrogen aff borgerne i Stocholm, som ville löpe till Danmarck med een passelig skuthe, lad medh järn, til att köpe ther före sijld och annedt, som här i rikkit tjänligt är, och att then som ther heden drager, motte fiteligen bliffve förmanedt, att han giffver acht opå hvad ther bestalles och förhänder haffz, synnerligen att han motte få vethe hvart kongens skipflothe haffver siig achtet och eliest um andre lägenheter, hvadh som mögeligit kan vare til att förfare etc.

Vijdere giffve vij tiig tilkänne, at våre fogter [*sic*] udi Vestrebotnen, Lasse Olsson, haffver latijd oss förstå thet rydzerne lathe siig höre, att the vele göre infal opå then landzende, så väll som annenstädz, hvilkit the och uthan tviffl görendis varde, hvar tilfäledt ther till icke bliffver them udi tijd förhindret etc. Så giffver för:ne Lass Olsson godh förtröstningh, att them skulle skee alffvarligit modhständh, hvar han hade rådih till thett, som ther till behöffves, och lather han förstå, at udi al Vesterbotnen skall icke finnes eth dusin anthen rör eller stålbuger, och förthenskuldh aff oss begäredt undhsätningh medh sådane eller andre värijer. Är förthenskuld vår gunstige vilie, att thu vilt alffvarliige haffve förmanedt alle, som värijer göre plege, både byssesmedher, rörsmeder, stålbugesmedher och andre, att the flux holle opå att arbe-the, opå thet vij motte haffve förrådih opå allehonde värijer, um vij ju skole haffvet förhänder att kriige med

för:ne rydzer. Vij haffve och nu latijd tilschriffve våre fougter udi Helsingelandh, Medelpad och Ångermanlandh, at the skole komme för:ne Lass Olsson, tesliges Joen Bagge i Östrebothnen, til undhsättningh med then meste macht the kunne udi theris befallningar upbringe och åstadkomme, så att the skole förskaffe aff theris befallningar all then hielp, både folck och värijer, som the mest kunne åstad komme etc. Gudh tiig befallendes etc. Datum Kappelskär 10 Augusti anno etc. 55.

Taskeskär den 12 Augusti.

Till Erik Håkansson angående förfärdigande af hjul till kanonvagnar, om öl till flottan och om gjutande af kanoner samt om skinn och kläde till härens behof.

Riksregistr. 1555, fol. 144 v.

Vår gunsth etc. Må thu vethe, Erick Håkansson, att vij ändeliigen vele haffve medh thet allerförste tilredhe gjorde vijd pass än 200 hiull eller någit mere, som tiäner til att haffve allehonde skytt opå etc. Är förthensskuld vår vilie och allffvarlige befallningh, att hvar thu haffver feel opå hiulmakere, thet thu dhå förskaffer een hoop timbermän, som med een hast kunne läre att göre sådane hiull, och vele vij haffve samme hiull både stoore och små effther thett skick, som the små giordes nu senast. Thu må och vare förtäncht att skicke een hoop sågere till alle orther, både i Mälaren och Jälmaren, till att lathe hugge och hempte the vjreke, som thill hiull beest tiäne, som är aln, lönn, aske och kartbijreck och med thet förste förskaffet, ath hiulen bliffve färdiige etc.

Samelunde lathe vij tiig förstå, att Hans Thomesson haffver oss icke väll försörgdt medh öll til vår skipzflotes [behof] etc. Är förthensskuld vår vilie, att thu skaltt med

thett aller förste skicke till oss herre öll 2 lester, fogte öll 3 läster och skipzöll 30 lester etc.

Vijdere är vår vilie, att thu skaltt tilseije Gilius byssegiuthere, thett han giuther the halffve kartoger, som han vill haffve förhender, så att the få sin rätte längd, och att the bliffve vijd pass en foot länger och någit tiuckere än the äre, som Bencht gutted haffver, opå thett the motte skiuthe väll skarpt, när man them bruke skall etc.

Ytherligere är vår vilie, att thu seijer honum till, som haffver vår fårskind och lambskind udi befalningh, thett han udi tijd täncke till att skicke til oss så många skjinn vij behöffve till the qvinfolck och dränger oss effterfölge etc.

Thu må och seije Hans Tomesson till, att han lather thet meste clåde komme till Finlandh, som ther är råd till udi Stocholm, synnerligen aff thet slag, som tiäner till thett folck vij lathe antage i för:ne Findlandh. Ther thu vest tiig effter rätte. Datum Taskeskär 12 Augusti anno etc. 55.

Hospitalsund den 13 Augusti.

Till Anders Sigfridsson [Rålamb] angående rustningar mot ryssarne.

Riksregistr. 1555, fol. 145. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. uppl. af Finl. häfder*, D. 8 (1856): s. 257.

Vår gunsth etc. Vij haffve förstätt, Anders Siffridson, aff våre fogter udi Vestre- och Östrebotnenne, Lasse Olssons och Jons Bagges schriffvelser, att rydzerne lathe siig höre, att the ju ändeligen vele göre infall opå then landzende Norrebothn så väll som opå andre landzender, som gräntze in till theris landh, hvilkit the och uthan tivffl görendis varde, hvar them icke varder giortt manne-

ligt modstand. Dherföre vele vij tiig alffvarligenn haffve förmanedt och befaled, att thu skallt udi tijd förstärke tiig med dugligit folck och värijer, som är gode röör, stålbuger och andre värijer, thett meste som thu udi thin befalningh kant upbringe, och må thu så laget, att sådane värijer, som är spiutt, svärd, dägener, pijler och skiächter, motte göres väll skarpe och hvasse, så att the kunne bijte opå, när man komme til handels och udi mangel medh fienderne, haffvendis sådane folck och värijer vederrede til att gøre för:ne Lasse Olsson och Jon Bagge bijstånd, när the tiig ther um tilseijendes varde. Thu må och schriffve them till, att the late tiig forstå, hvadh undhsättningh the aff thiin befalningh behoff haffve. Thette ingelunde försumentes. Datum Spitalsundh 13 Augusti anno etc. 55.

Samme meningh till Oluff Erichson och Jon Larsson.

Hospitalsund den 13 Augusti.

Till Lars Olsson [Björnram] angående förhållandet till, rustningarne emot och förhandlingar med ryssarne samt om kostgården från Vesterbotten och anskaffandet af vapen.

Riksregistr. 1555, fol. 145 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 258—259.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommett thin schriffvelse, Lasse Olsson, och ther utaff forstått, huru thu haffver beställt både um thett folck och kostgård, som vij aff thin befalningh haffve fordre latijd, och hade gärne seedt, att thu hade latijd oss och så forstå, huru mykit folckit är, tesliges kostgården udi alle partzeler, hvilkiit thu oss än nu må förständig, och effter folcket icke väll opå thenne tijd ijfrå then landzenden kan umbäres, therefore må thu skicke gården till Åbo nu um Bartolomei,

såsom thu udi thin schriffvelse förmelder, och beholle samme folck hooss tiig, effter vij väll täncke kunne, thett the rydzer vinlägge siig att göre oss skade, så väll opå then landzenden, som opå alle andre landzender, som gräntze in till theris landh. Therföre vele vij än nu haffve tiig förmanedt, att thu ingelunde försumer att haffve alle saker udi god achtt, sammelunde at thu förstärcker tiig medt thett meste folck, både skijdekarler och annedt dugligit folck, tesliges förskaffer tiig ther till en hoop reener och acchier, som een partt kan färdis medh, the ther motte bruke allehonde värijer emott fienderne, som är handhbuger, röör, stålbuger, svärd, spiutt och andre gode värijer, som beest tiäne til att göre them modständh medh, och må thu så lagat, att sådane värijer motte göres väll skarpe och hvasse, så att the kunne bijte opå och gå egenom, när man skulle komme til handels och udi mangel med fienderne. Thu vilt och äliest beflijte tiig med vacht och nöge tilsyn, att samme selskap icke motte giffves tilfalle att förraske våre undersåther udi then landzende, såsom senest skedde etc.

Vij haffve och nu latijd tilschriffve Anders Siffrijdson, Joen Larsson och Oluff Erichsson, att the och skole göre tiigh bijständh medh then meste macht the udi theris befalningh upbringe och åstadkomme kunne, eenär thu them ther um tilseijendis varder etc. The ottetije köpe rydzer thu schriffver um, må thu medh thet förste skicke til oss välförvarede till Finlandh. Thu må och schriffve the capitener och bajjorer till, som boo vijd gräntzen och förhöre medh them, huru the äre til sinnes, anthen the vele ändeligen feijde medh oss eller och haffve saken till förlickningh igen.

Till thett sijste som thu lather förstå, att ther i landit äre icke många vä[r]ijer, så see vij gerne, att thu ville beflijte tiig att förskaffe thit värijer aff the orther, ther thu them kan bekomme, synnerlig gode rör och stålbuger

etc. Vij vele och framdelis medh the bothneskuther, som i höst till Stocholm komme, göre tiig undsätningh med en hop värijer, både stålbuger, röör, lodh och krutt och annet, hvad som vij kunne åstadkomme. Ther thu veest tiig effter rätte etc. Datum Spitalsundh 13 Augusti anno etc. 55.

Hospitalsund den 13 Augusti.

Till Joen Bagge angående den honom anförtrodda landsändans försvar och om ett antal fångna ryssars sändande från gränsen in åt landet.

Riksregistr. 1555, fol. 146 v.

Vår gunsth etc. Vij kunne nogsampt täncke, Joen Bagge, att thet selskap thu senest schreff oss till um, som gjorde thett infall i Ijo laxelff, icke giffve siig så slett ther med tilfrijdz, utan äre igen ventendis med thett förste åkeföre som bliffve kan; dherföre vele vij tiig alffvarligen haffve förmanedt, att tu täncker till att haffve god acht opå alle saker etc. *hic articulus continuatur ut in precedenti concepto*¹⁾; och opå thett the köpe rydzer, ther äre i Östrebothnen, thäss bätter motte vare förvarede, så biude vij tiig, att thu them sende skall medh thet förste till oss välförvarede till Finland. Vethendes tiig här effter rätte etc. Datum Spetalsund 13 Augusti anno etc. 55.

¹⁾ Se föreg. sida, rad 6 ff.

Hospitalsund den 13 Augusti.

Till Erik Håkansson angående åtskilliga förnödenheters skickande till konungen och hären samt om undsättning till Norrbotten och om vapensmedernas påskyndande i deras arbete.

Riksregistr. 1555, fol. 147. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 260—261.

Vår gunsth etc. Är vår vilie, Erick Håkonsson, att thu medt thet förste skall fordre ifrå Niels Tulson ett rapper, som han till vårt behoff haffver latid tilpynte, förskickendis oss thett sedan medh thett förste tilhonde. Samelunde vele vij och, at thu medh thet förste skall sende alle the skytt effter oss, som Gilius byssegjutere nu haffver giortt tilrede. Vij haffve och behoff en hoop gryter. Är förthenskuld vår vilie, att thu en hoop gryter ifrå vår fogte opå Näss gård fordre skall, förskickendes them sedan till oss medt thet allerförste etc.

Vijdere vele vij icke dölje för tiig, att Lass Olsson, fogte udi Vestrebothnen, haffver oss schriffteligen latijd förstå, att vij skole vijsseligen förmode, thet rydzerne varde inthett förgätte siig heller vijd gräntzen ved Vestrebothnen än Östrebotnen och then Vijborgske gräntz, hvar them ther till, effther som the mykit åstunde, tillfäledt bliffver effterlatijd etc. Haffver och för:ne Lass Olsson latijd oss förstå, att han med flere våre befalningsmen udi Norlanden ett flitiigt upseende förevände velle, at för:ne rydzers anslagh med allfvarligit modstand skall bliffve förhindret. Doch beclager han um stor nöd och bräck, som udi Vestrebothnen är opå värijer, så att udi hele Vestrebothnen icke skole finnes utöffver ett dusijn rör och stålbuger, och förthenskuld haffver han aff oss undsättningh medh en hoop värijer underdånigest begäredt etc. Så kenne Gudh, att vij gärne ville komme våre

undersåther så väl i then landzende som annerstädz till hielp och undhsättningh emott våre och riigsens fiender, hvar thett eliest allestädz kunne tilräcke. Och effter udi för:ne Vestrebothnen så lijthen förrådth opå värijer är förhanden och förmodendis, ath then landzende aff för:ne rydzer inthet bliffver oanfächtet etc., therföre vele vij, att thu skall bestället, att the skuther, som nu i höst komme ifrå för:ne Norrebothn och til Stocholm, motte ther bekomme undsättningh både medt rör, stålbuger, spetzer och andre värijer, som ther brukes kunne, thett meste som thu kan åstadkomme, tesliges och medh så mykit bly och krutt, som thett folck ther är förhånden kunne hielpe siig medt. Thu vilt och icke försume att förmane alle rör- och stålbugesmederne, så väll udi Stocholm som alle andre städz, ther samme handvärcker äre och theris ämbete bruke, thet the motte fliteligen holle opå att arbete, att vij med en hast motte bekomme en heel hop rör, stålbuger och allehonde värijer till att göre våre undersåther undhsättning medh, som them behoff haffve. Ytherligere biude vij tiig, att thu och stedze skall skicke till Vijborg så mykit miöll och malt, som thu mest kan haffve råd til at skicke ther häden. Tetthe ingelunde försummendes. Datum Spetalsundh 13 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 20 Augusti.

Öppet bref till prästerskapet i Ångermanland¹⁾ angående hästars anskaffande till Finlands försvar.

Riksregistr. 1555, fol. 148.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, oss elskelige trogne undersåther, meniige clerkerijtt, som bygge och boo udi

¹⁾ I rubriken står: »Öpit bref till meniige clerkerijtt udi alle Norlandens».

Ångermannelandh, vår gunsth och nåde tilförende och giffve edher här medh tilkänne, som I väl tiläventyrs förnummedt haffve, at rydzerne haffve giort våre fattige undersåther, som boo ved Vijborgz och Östrebotns gränzer, stor skade medh mordh, rooff och brand. Therföre motte vij gøre them modstand och affvärije the landzenders och menige Sveriges rikkes skade och fördärff thet beste vij kunne. Så giffve vij edher tilkänne, att vij ther till någre tusende hester haffve behoff, um vij någit skole uträtte, begärendis förthenskuld, at I trogne undersåter och vele än nu gøre oss ther till någon hielp och undsätningh, som är med en hop starcke hester och klippere, så att vij motte bekomme alle the beste hester och klippere, ther i landit finnes kunne både hoss en och annen, till att gøre samme rydzer modstand medh och vårt och menige Sveriges rikis skade och fördärff affverije och affvende etc. Och ther I edher her uthinnen vele välvilligen lathe befinne, dhå vele vij sådane edhers vävillighet udi all gunsth och nåde igen betänke etc. Datum Åbo 20 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 20 Augusti.

Till Joen Bagge angående ryssarnes andra infall i Östrobotten och därpå föranledda åtgärder till försvarets stärkande.

Riksregistr. 1555, fol. 148 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 262—263.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Jon Bagge, och ther utaff förstätt, huru rydzerne nu annen resen haffve giort infall opå Östrebothnen och ther öfverfallid och ihielslagit våre undersåther vedh Uleträske. Så förundrar oss storligen, att all then stundh thu then förste reijsen bleff förraskett, att thu icke better

haffver vachtedt för them, uthan giffvit them än nu ythermere tilfalle att göra skade och dhå platt inthett täncht till att sådant vedergälle etc., ändoch thu hade väll fått rådth till att reest een hoop bönder och betaletd them igenn, lijke som the hade förskylledt. Så tycker oss, att thu i then måtten haffver icke mykit achtsam variidt eller handlet såsom thiig borde, och ther thu icke annerlunde här effther täncker till saken, dhå skall thu vethe, att vij holle tiig thett ingelunde till gode. Vij vele tiig och her medt alffvarligen haffve förmanedt, att thu än nu i tijd skall täncke till att förstärcke tiig medh thett meste folck och vä[r]ijer thu kan åstadkomme, tesliges schriffve våre fogter till både udi Tavastelandh, som näst ligge in till Östrebotnen, så och udi Vestrebothnen, Ångermanneland, Medelpade och Helsingelandh um hielp och bijståndh till att göra samme rydzer alffvarligit modstandh och affbreck igen för then skade, som the oss och vare undersåther giort haffve. Vij haffve och nu skickett till Östrebothnen vår tiänere Jon Vargh med otte roter knechter och ett dusin mickehaker (!), rör och stålbuger tig till bijstand emott rydzerne etc.

Vijdere är vår vilie, att thu skall förhandle medt presterne udi thin befalningh, att the än nu vele göra oss undhsätningh medh så många gode starke hester och clippere, som ther mest kan finnes rådt till, och um bönderne ther i landit haffve någre starke clippere, dhå må thu och beställe them till vårtt behoff, latendis samme hester och clippere komme till Vijborgh medh thet aller förste, och effter man föge kan uttrette emott fienderne i then landzenden Östrebotnen med hester; derföre är vår vilie, att thu i then stad skall råde tig vijd the meste reener och skjidekarler till at bruke emott rydzerne, såsom thu haffver vår mening ther um förståt tilförende etc. Vij haffve och nu latijd schriffve meniige clärkerijtt udi thin befalning till um hester och skicke tiig breffvit

här med tillhonde, att thu them thett öffveranthvorde skall och fordre opå, att hesterne motte medh thet förste bliffve udtgiorde och sedan skickede till för:ne Vijborgh. Thette ingelunde försumendes. Datum Åboo 20 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 20 Augusti.

Till Olof Eriksson angående undsättning till Joen Bagge.

Riksregistr. 1555, fol. 149 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 264—265.

Vår gunsth etc. Vij giffve tiig tillkänne, Oluff Erichson, att vår fogte udi Östrebothnen, Jon Bagge, haffver latijd oss förstå, att rydzerne haffve nu annen ressen falled in opå för:ne landzende och ihielslagit trijhundrede menniskior, både män, qvinnor och barn, ved Ulåträske och upbränt theris huss och heman. Doch haffver för:ne Joenn Bagge sådane theris öffvervold inthet vedergiort, uthan lathe[t] them aldellis förgäffz drage tilbake igen. Så känne Gud, att vij see thet ganske nödiigt, att våre fatige undersåther skole så bliffve mörde och öffverfaldne. Derföre är vår vilie och alffvarlige befalningh, att thu nu strax skalt komme för:ne Jon Bagge til undsätningh medh thet meeste folck och värijer tu kant åstadkomme till att göre the rydzer alffvarligit modstand och affbräck igen, för then skade the oss och våre undersåther tilfogett haffve. Samelunde är vår vilie, att thu skallt förhandle medh presterne etc.¹⁾ Datum Åbo 20 Augusti anno etc. 55.

Samme mening till Lasse Olson, Anders Seffridson och Joenn Larsson etc.²⁾

¹⁾ Fortsättningen är lika med motsvarande del af föregående bref.

²⁾ Tillägget är hämtadt ur Protocollon.

Åbo den 20 Augusti.

*Till Jakob Bagge angående Måns Nilsson [Stjernkors'] af-
sättning från befälet på Viborg, om värfning af knektar
och ryttare i Reval samt om en brefdragare från ryske
storfursten.*

Riksregistr. 1555, fol. 150. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af
Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 265—266.

Vår gunsth etc. Må thu Jacob Bagge [veta], att vij
ingelunde vele haffve längre Måns Nielsson opå Vijborg,
uthan see gerne, att thu vill skicke en annen god tro
kar udi hans stadh, som flijtigt acht och upseende opå
alle saker ther haffve kunne, till thäss vij personligen
tijt kommendis varde; och att Måns Nielson motte strax
giffve siig till oss, ehvar han oss finne kan, ther um vij
honum nu haffve tilschriffvit, och må thu lathe hans tiä-
nere følge tiig och hopen, och sende någre andre med
honum, som oförmercht kunne haffve acht opå, att han
icke giffver siig annerstädz, uthan strax till oss etc.

Vijdere är vår vilie, att thu vilt haffve tiit visse budh
til Räffle och lathe ther antage en eller två fänicker
knechter, item trij eller fyrehundrede ryttare, och lathe
tilseije them besoldningh och byte, och vele vij med thett
förste lathe sende tiig vår bestälningh ther um tilhonde.

Ytherligere haffver Oluff Skotte giffvit tilkänne, at
ett sendebudh eller breffdragere skall nu komme til Vi-
borgh ifrå storförsten. Så motte man achte, hvad hans
verff är och hvad han haffver medfare, anthen sanning
eller bedragh, frijd eller feijde och ther effther fort rycke
etc. Och kunne vij inthett vijdere schriffve um saken,
uthan see gerne, att thu och the andre vele sielffve ansee
alle lägenheter och udi alle motte see edher väl och
vijssligen före etc. Datum Åbo 20 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 21 Augusti.

*Krigsartiklar för den svenska landthären på dess marsch
mot Nöteborg.*

Inledningen är hämtad ur Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.). Själffa artiklarna finnas såväl där som i Riksregistr. 1555, fol. 150 v. (under datum 20 augusti), men äro här aftr. efter sistnämnda källa. En afskrift finnes äfven i en kopiebok bl. Muscovitica, Förhandl. (urspr. fr. Tidösaml.). Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 230—232.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att thet är vår alvarlige vilie och befalningh, att vår höffvesman för vårtt krigzfolck, Jacob Bagge, täslikes adelän sampt alle våre befalningxmän öffver krigzfolcket, som äre församlade vedh rysse gräntzen, skulle aldeles rätta sigh effter thesse effter:ne artichler.

Till thet förste, att man gör ett lantogh up ått Nyen till Nötheborgh med ryttere och knechter, och att meste parthen aff knechterne, som opå skipen äre, tages ther aff till att förstärke veldige hopen med, och eij flere bliffve opå skepen än the, som skepen medh bådzmännerne väll bevarer kunne.

Till thett andre, att man ingelunde gör våltächt opå qvinfolck, eij heller brenner *etc.*

Till thett trijdie, att man haffver med siig the meste feltskytt man kan åstadkomme, som är falkuner, halffveslanger och falckeneter, hvilke aff skepen tages skole *etc.*

Till thett fiärde, att man hyller under siig medh foge och gode ordh alle the rydzer man öffverkommer och setter doch ingen tro till them.

Till thett fempte, att man löper utt ifrå Viborgh medh alle the skep man kan åstadkomme, både små och store, och att störste skipen, som eij inflythe skole, ligge vijd Åminnedt och haffve ett nöge och fljigtgt upseende, att diupett icke sänckes *etc.*

Till thett siätte, att skipen möthe fothfolckit och rytterne vijd Nötheborgh, eller um mögeligit våre, såge vij helst, att skepen, rytterne och knechterne fölgdes ätth etc.

Till thett siuende, att man intager Nötheborgh, Kåxholm och Koporea, och thett alffvarligen befäster och bespijser.

Till thett ottende, att ingen införningh eller utförningh skall tillstädies egenom Nyen.

Till thett nijende, att man siig inthet förlather till the lifflänske etc.

Till thett tijende, hvar man förmärker, att the räffvelske vele göre rydzerne någon tilförningh medt hvad thett helst vare kan, dhå skall man them antaste, effter the äre ther um tilförende varnede.

Till thett elffvete, att man en god och anseende ordning holler medh inlopiit i Nyen.

Till thet tolfte, att skepen skole ligge i vintherleije vedh Vijborgh eller ved Nyen, um lägenheterne siig så begiffve.

Till thett trettonde, att slachtordenen inthett svänges, tesliges att felttskytten ställes till fäldslacht effther then ord[n]ing vij nu haffve vijst Oluff Skotte.

Till thett fiortende, att man siig grannelig achter för förgiffitt och venen.

Till thett femtonde, att man nu antager och införer med siig thett meeste folck mögeligit är att åstad komme. Och vele vij framdelis lathe giffve samme folck penningar.

Till thett sextonde, att platt ingen loffven till rydzerne ställes skall, them man hyller.

Till thett siuthende, att all medel och lempe medh störste flijtt motte företages um kundskap in i Rydzlandh, hvad tijdender ther vancke um oss och vår krigxrustingh etc.

Till thett adertonde, att någre peninger motte sendis medh våre skep och giffves them, som vijss och san kundskap bringe ifrå Rydzlandh etc.

Till thett nijttende vele vij ingelunde, at Jacob Bagge skall lathe folckit storme någre slott, för än the äre skothne til storm, att man icke ther medh förseer så skantzen, som then ther för Halmstadh förseed bleff, och um mögeligit våre skulle man opå tre eller fyre orther skiuthe all fäste till storm, them man achter intage.

Täss til visse att vij ändeligen vele, thet I gode karer allesamen skulle rätte eder effter tässe förtalde artichler haffve [vij] trycht vår secret här under. Datum Åbå 21 Augusti anno domini 1555.

Åbo den 21 Augusti.

Till Per Brahe angående flottans och härens proviantering.

Riksregistr. 1555, fol. 152.

Vår gunsth etc. Käre her Pedher, vij kunne oss icke nogsamptt clage för eder, att Erick Håkonsson och Hans Thomesson, som hade befallning aff oss till att beställe um fetalien, som vij skole haffve med oss hiitt utöfver till Finlandh opå våre skip och galleijder, haffve ther um beställtt och lagadt som inge erliige karrer, och befalthe vij them, att the skulle försörge alt folckit, som oss følge skulle, med fetalie till två måneder eller till thett minsthe sex vekor, och är nu icke längre tijd sedan vij droge ifrå Stocholm än i tijsdagz fiortan dager, och hvadh vij hade til fetalie medh oss är nu snart förtärdt, så att thett igen är til otte dager här effter näppeligen tilräcke kan att bespijsse sådane hop folck medh, som vij nu hooss oss haffve. Effter som I aff thette medhföljende register både opå mantedt och fetalien sielffve kunne förslå och se, huru mögeligit thett är, att sådane

hoop folck skulle hielpe siig medt samme fetalie opå två måneders eller sex vekers tijd tilgörendis etc., så kunne vij her um icke annedt täncke eller seije, uthan att för:ne Erick och Hans haffve handledt emot oss udi thette stycke, som the aldrig kunne stå till svars medt, och är lijcktt, att the ther medt haffve hafftt i sinnedt ett för-rådere stycke och veled före oss och hele hopen på flijs-bäncken etc.

Så kenne Gudh, att oss går icke lijtidt till hiertedt, thett vij äre nu dragne hiit uttöffver till Finlandh för thenn orsack skuld, att vij gärne vele affvärije thenne landzendes och meniige Sveriges rijkis skade och förderff och måtte haffve mykin omsorgh, bekymber och umack till att beställe och förskaffe alle nödtörffter, som till rijgsens gagn och beste behöffves, och the som thett sedan skole förestå och i befalningh haffve icke vele latijd komme ther till som thett bör och mest görs behoff, utan stingedt undan till att bruke ther medh theris egen nytte och fördell. Och haffve vij latiid komme til Stocholm udi thenne sommer all then hielpegård, som bijsper, prester, köpstadzmen och menige man udi Upsala, Vesterårss, Strängnäs och Linköpingz stigter haffve kommedt oss til undsättningh medh, tesliges en stoor summa öll och brödt, som vij haffve latijd brygge och bake opå våre slott och gårder, samelunde opå landzbygden och udi köpstäderne, och hade vij sådant allt bestaldt ther till, att thet skulle bliffvit skickedt strax medt oss hiit utöffver både till vårt egit behoff och så till att bespijse then store hop folck vij nu haffve i thenne landzende. Och är doch inthet mere medt oss kommedt, än som her udi registeret finnes antechnedt. Så förnimme vij och, att här i landit är icke mykit tilförende, kunne och väl täncke, att thet ringe här är icke längre vill förslå eller räcke till att bespijse sådane hoop folck medt, som her i landit nu förhonden äre och dagligen tilkomme. Hvar-

före är vår gunstige vilie och begären, käre her Peder, att I våre legenheter vele beväge och ansee och så lathe beställedt, thet vij medh thett förste motte bekomme utöffver och till then ortth, som vij staddē äre, then meste fetalie udi alle partzeler, som opå Stocholm tilstädis är och thedan någrelunde umbäres kan, samelunde att när slachtethiiden är öffverstånden, thett vij dhå motte bekomme thäden och till oss oxekött, fårekött, kaldun och annedt, som ther är rådth till att afflathe, effther sådant görs oss altijð behoff, och måtte allt förskaffes utöffver nu i höösth, ty um vintheren står icke råd till att bekomme mykin undhsätningh hiit ifrå Sveriige etc.

Vijdere käre her Pedher, såge vij gärne, att I och här Gostaff ville nu lathe haffve ett fliitigt och gott upseende udi Sverige i vår frånvare, och att I altijð vele haffve edhre kundskaper uthe i alle landzender til att förfare hvad opå ferde är, latendis oss och städze um alle lägenheter bliffve förständigedt. I vele och täncke till atth förstärcke edher medh ryttere och knechter ther i landit thet meeste edher er mögeligit; kunne I och förskaffet, att vij någon ythermere undhsättningh täden med gott kriigxfolck, verijer och hester bekomme motte, dhå såge vij gärne, att I edher ther um ville beffijthe och vinlegge, effther att oss görs nu behoff alt thett som vij kunne åstadkomme, som tiärer till att göre våre fiender rydzerne affbreck medt etc. Käre her Pedher, vij förlathe oss aldelis ther till, att I udi vår frävare varde um alle deler beställendis ther i Sverige, såsom thenne tijdz lägenheter och nödhstorfften kräffver. Gudh edher befalendes. Datum Åboo 21 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 21 Augusti.

Till menige adeln vid ryska gränsen angående ett bref från ryske ståthållaren på Novgorod och om underhandlingarne med Ryssland samt om den i Finland pålagda kostgårdens utgörande och om krigsfolkets sold.

Riksregistr. 1555, fol. 159. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 270—273.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse och ther aff förstätt, att I haffve fååth svar ifrå stadthollaren opå Nogårdh, och som han schriffver um then skade och fördärff vore undersåther skole haffve giordt storförstens undersåter öffver gräntzen, så måge I ther till svare, att I icke vethe, hvar han mener thett rätte gräntzen vare skall, och förthenskuldh icke heller kunne döme um then oskäll, som han föregiffver att våre undersåther skole haffve giortt udtöffver öffver [*sic*] gräntzen in udi Rydzlandh, men thett han schriffver, att han ville gärne thett inthett menlöst blodh skulle bliffve utgutijd och rågången nu skulle haffves förhender then förste Septembris och grändzenn göres clar effther her Jörens och konungh Månsses breff, så kunne vij väll täncke, att then rågång är inthett för vårt rikkes besthe, uthan att rydzerne ther medh vele haffve oss ifrå ett stycke aff Finlandh, och måge I svare städthollaren til then artichel, att I vethe inthett aff her Jörens eller konungh Månsses breff, icke heller achte att haffve förhender någon förnygringh opå gräntzen, uthan vele holle edher vijd then gamble gräntz och häffdh, som våre förelde för oss udi Sverige väll udi thu hundrede år och ändhå länger hafftt och nutijd haffve, som är udi Systerbäck, och sedhan ther ifrå in till Vesterhaffvedt, meen ther Sveriges crone ingelunde udi frijd och obehindrett må beholle samme siine gamble gräntzer och häffd, dhå motte man täncke

till att försvare samme gräntzer för allt öffvervold thett besthe Gudh giffver nåden till. Thenne mening måge I lathe schriffve stådholleren till igen etc.

Vijdere må I och fulkomeligen förlathe edher ther till att undher the godhe ordh stådholleren giffver är inthett annedt än eet förtäcktt förrädere stycke, som han bruker till att förhale tijden medh, så länge rydzerne kunne förstärcke siig och bekomme beqvemelige tijd och lägenhett till att göre infall hiit i rikkit, när the siig beest ther till rustedh haffver. Och haffve thee rydzer, som boo näst in till Östrebotns gräntzen, två reeser falled in i för:ne Östrebotn udi thenne somer medh mordh och roff, och haffve förste reessen, som var um S. Pedhers dagh, ther ihieslagit ottetije personer, och annen reessen nu nyligen, som var then 30 dagen Julij, niderlagd trijhundrede personer både männ, qvinnor och barn, såsom I aff thenne här inneluchte copie aff M. Michels och Jon Bagges schriffvelse kunne förnimme etc. Therföre synes och icke rådeligit vare, at man lenger lijther opå theris gode ordh, uthan heller achte tijden och tilfällen, och se vij gerne, att I nu alffvarligen och manneligen vele täncke till att söke för:ne rydzer både till landh och vathn, doch att I haffve altid eder rådth medh Jacob Bagge, effther vij haffve latijd honum ytherligere förstå, huru vij äre til sijtnes att lathe handle medh för:ne rydzer.

Um then kostgård I föregiffve, som uttgöres skulle i leffvendis boskap och fijsk här i Finlandh, vele vij gärne vijdere vethe edhert betänckende, huru samme kostgård skulle uttgöres, effther I best vethe thenne landz lägenheter och hvadth rådth udi hvart länn opå färde är till att uttgöres etc.

Vijdere som I begäre, att vårtt krigfolck, ther är vijd gräntzen, motte bliffve affbetaled, så såge vij gerne, att the finge thett, som them bör haffve, och hade thet

lengi sedan skedt, hvar vij hade bekommet rätte muster register och besked ifrå edher, huru mykit til samme betalningh behöffves vill. Och må I än nu medh thet förste lathe oss bekomme rätte musterregister, så vele vij skicke till edher then deel the haffve skole. Datum Åbo 21 Augusti etc. anno etc. 55.

Åbo den 21 Augusti.

Till Gustaf Fincke med befallning att infinna sig hos konungen.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok i Skoklostersamlingen. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 229—230.

Gustaff etc. Vår gunsth tilförende etc. Må thu veta, Göstaff Fincke, adh vij nu ære kompne till Åbo, haffve och med thet förste acthat lengher in i Finlandh. So kunne vij nu inthet synnerligit svare tig opå thin schriffvelse, utan see gerne, är och vor vilie och alvarlige befallningh, ath thu sielffver giffver tig till oss med thet förste, ee hvar thu oss finne kan, till ad göre oss undervisningh om alle deler, vetendes tigh här effhter rätte. Datum Åbo 21 Augustij anno etc. 55.

Åbo den 22 Augusti.

Till utvald konung Erik angående Gilius bössgjutares och öfriga vapensmeders arbeten, om förhållandena på ryska gränsen och om förstärkningar till hären.

Riksregistr. 1555, fol. 154. Förut tryckt delvis af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 17—19, och i sin helhet af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 266—270. I Protocollon är brevet dat. den 26 augusti.

Vår faderlige gunsth etc. Käre son, vij giffve tiig tilkänne, att vij Gudh thäss loff ære väll framkomne til Åbo och haffve här bekommidt thin schriffvelse then 20

Augusti och ther aff förståt, hvad Gilius byssegiuther nu haffver förhänder, och hvad hann först achter att giuthe. Så såge vij helst, at han först motte giuthe the två halffve kartoger och två feldslanger medh achterladningh, som man kunne bruke opå skepen, och sedan lathe bestått medh the andre store skytt, så lenge han kunne först göre oss färdige ett hundrede eller thu aff thet små skytt medh achterladningh och opå piässer och tunges, them man kunne bruke både till landh och opå the små skepen, effter som vij honum ther um haffve förständii- get. Vij såge och gärne, att thet lille stycke effter thet nye seet, som opå råsbärer kunne föres och man medt landtärne skiuthe kan, motte bliffve oss tilskickedt, så snart the bliffve giorde tilrede. Och är icke behoff, att Gilius mykit kruser thee skytt han nu giuthe skall, uthan allenast setter ther opå vårtt vapn, opå thet arbetedt motte täss bättre gå för siig, så att vij kunne medh thet förste få en heel hoop skytt tilrede. Våre och nyttigt, att Benchtt byssegiuthere motte och holle opå att giuthe the små skytt medh achterladningh, um han sådane skytt giuthe kan etc. Vij såge och gärne, att Gilius motte muntere oss en håp effter galleijdeevijss och någit bredere än the andre håper äre, så att man kunne bruke tre piäser udi en håp, en främpst och ther opå etth pas- seligit falckenedt, then annen mit udi och then trijdie achter och ther opå kunne man bruke the små skytt etc. Vij vele och gerne haffve bygde tre galleijder, thvå så store som Flytspånen är och en någit mindre, och att the motte bliffve så bygde, thet man kunne och så bruke piässer till skytten, både frammen til uth, tesliges mit opå och achter, såsom opå håperne.

Vij såge och gerne, att Gilius motte muntere oss en slede medh piäss och ladhe, att man kunne legge krutt och lodt alt um kringh piässen, och att vij motte be- komme samme slåde til oss medh thet allerförste etc.

Tu vilt och alffvarligen förmane alle byssesmeder, rör-smeder och stålbugesmeder, att the medh all flijtt holle opå att arbethe, och see vij gerne, att man altijd schicker utöffver till oss hvad som til redhe giordt bliffver etc.

Vijdere käre sonn, som tiig uthan tviff till minnes drager um thet breff stådholleren opå Nogårdh hade schriffvit Måns Nielsson till och giffvit före, att han ville gärne, thet inthet menlöst blod skulle bliffve utguttet, item att rågången nu skulle haffves förhänder then förste Septembris och gränzen göres clar effther her Jörens och konungh Månsses breff, så kunne vij nog-sampt betäncke, att then rågång han ville holle effther theris breff är inthet för vårt rikis beste, uthann att rydzerne ther medt vele haffve ifrå oss ett stycke aff Finlandh, thet vij them icke gärne vele effterlathe, och thett han giffver godh ordh och schriffver, att han icke gärne ville, thett någit meenlöst blodh skulle bliffve utguttet, item att rydzerne icke skole falle in i Finlandh öffver gräntzen, till thäss att rågången skedt är, thet är inthet annedt än ett förtächt förrädere stycke, som han bruker till att förhale tijden medh, så lenge rydzerne kunne förstärke siig emot vintheren, och till thäss the kunne bekomme beqvemligh tijd och lägenhett till att handle, som the vele, och kan thu väl sielff besinne aff thenne inneluchte copie vij tiig tilskicke hvad meniing the haffve med theres gode ordh och rågång, all then stundh the haffve opå nytt falliid utöffver gräntzen in i Östrebothnen och ther ihieslagit trijhundrede personer, både männ, qvinnor och barn etc. Så effter vij för så-dane höghmod skuldh ju ändeligen motte före krig medh them och haffve nu föge annedt att förlathe oss till, uthann vårt egit folck och then deel, som vij aff vårt rijke kunne åstadkomme, ändoch vij hade förmodett, att the liiffenske effter theris förste tilbudh skulle anner-lunde haffve meent och fulfölgtt saken, än som skedt är,

och skicke vij tiig här medh theris verff beschriffvit tilhonde, therutaff thu sielff merke kan, huru tviffachtige the handle i saken, att man siig till them inthett kan förlathe; therföre måtte vij medh alffvarsamheett nu söke all medell och rådt och medh störste flijtt göre hvad vij kunne. Så see vij gärne, är och vår gunstige vilie och begären, att thu och ther i Sverige ville täncke till alle deeler, som till saken tiäne, och thette strax lathe ther beställe, först att alle the hester, som nu församblede äre aff alle landzender, tesliges fetalie, folck och värijer, som är kommet till Stocholm, motte medh thett förste bliffve hijt utöffver förskickede, samelunde att thu och ville lathe schriffve till them, som haffve befallningh utöffver vårt kriegxfolck udi Vestergötthland, Östregötthland och Smålandt, att vij behöffve fast mere folck till att göre rydzerne modstandh medh, än som vij nu haffve här i Finlandh, och att the förthenskuld lathe oss bekomme en hoop aff thett dugligeste folck ther är antagit i vår tjänest, och att the åther tage an annedt folck udi staden igen; samelunde att thu ville lathe beställe, thett vij motte bekomme alle the starke hester och clippere, som man kan än nu öffverkomme, tesliges allehonde värijer, och så förskaffet, att alltt thet, som vij skole haffve ifråå Sverige, både fetalie och annedt, motte bliffve utöffver skickett i höst, för än iserne lägges, effter um vintheren är icke godh rådth til att hempte hiit hvad som theden behöffves etc.

Käre son, oss synes och rådeligit vare, att thu ville förstärke tiig sielff medh en hoop manneligit och dugligit folck, som altijd motte bliffve hooss tiig, för alle lägenheter skuld, som sig kunne tildrage. Vore och nyttigt, att thu ville altijd haffve thine vjisse kunskaper i alle landzender till att förfare hvad opå färde ähr, och at thu ville oss altijd förständiige, hvad thu förnimmer, som macht opå ligger. Gud tiig befallendes. Datum Åboo 22 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 22 Augusti.

Till Per Brahe, Gabriel Kristiernsson [Oxenstjerna] och Erik Håkansson angående öfverförandet af hästar från Sverige till Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 156 v.

Vår synnerliig gunsth etc. Vij giffve edher tilkänne, käre her Pedher, Gabriel och Erick Håkonson, att Jacob Henrichson haffver latijd oss förstå, thett våre fogter udi Upland haffve besett en hop hester, hvar i siit fögderij, som kunne tiäne till att bruke opå togit emott rydzerne, och haffve the opå våre vägne tilsagtt them, som äge samme hester, at the skole bliffve tilstädis, til thäss the få vethe, um vij them behöffve etc. Så lathe vij edher förstå, thett vij haffve them alle väll behoff, och ändoch fast flere, hvarföre vij och nu haffve latijd afferdiige the skuther igen til Stocholm, som Jacob Henrichson hade med siig hiit til Åboo till att hempte både the hester och andre, som ther äre nu församlede. Och är vår gunstige vilie och begären, att I vele bestelledt, thett samme hester sampt medh the[n], som Lambrecht Dirichson och Jören stalsven haffve udi befallning, tesliges the hester som Jören Truelson kommer up medt, motte medh thett aller förste komme in opå these och andre skuther, och sedan oförsumeligen skickes hiit uttöffver till Finland, och hvar vederett ville foge them, så måtte the löpe genast ått Korpström, sedan ått Helsingfors och inthett lägge hiit til Åboo, och effter skeperne opå these skuther, som nu fölgde Jacob Henrichson, skole nu trijdie resen åstad medh theris skuther och fåå inthet söke theris fördell med them i thenne sommer, så äre vij tilfrijdz, att I lathe them bekomme skiäll för theres omack, opå thett the skole vare thäss välvilligere och befijte siig att

fordre hesterne fram thäss snarere etc. Och effter personerne äre fåå, som samme hester hiit utöffver fölge schole, så haffve vij förthenskuld latijd tilschriffve våre fogter udi Vermelandh och Östergöthland, Oluff Stake, Peder Kartt, Joenn Bagge, Sigge Svenson och Jöns Boson, att the skole med thett förste upskicke till Stocholm så månge hoffmän, som hoss them äre och icke sielffve haffve hester, och sende edher breffven thilhonde, att I strax samme folck kunne upfordre, och när folckitt kommer till Stocholm, så måtte the skickes till att achte opå hesterne och fölge them hiitt utöffver medh för:ne Lanbrecht och Jon stalsven medh thett aller förste. Kunne I och bekomme någre flere unge karer att skicke medh samme hester, dhå see vij och gärne, att I edher ther um vinlegge vele etc. Gudh edher befallendis etc. Datum Åboo 22 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 22 Augusti.

Till Erik Håkansson angående tillförsel till Finland af proviant och krigsförnödenheter.

Riksregistr. 1555, fol. 157 v.

Vår gunsth etc. Effther thett, Erick Håkansson, tiig är väll vitterligit, att här udi Finlandh haffve varid månge horde åhr och her förthenskuldh ganske ringe förhanden är till att bespijse sådane stoor hoop folck med, som her i landit nu äre församlede etc., så förundrer oss icke liitid, att thu och Hans Thomesson sådant icke betänkte then tijd I senast uttspijsede thett folck vij hade med oss hiit til Finlandh, uthan spijsede them till fiorton dagar, lijke som här hade varid fulle huss och man inthett mere hade hafftt behoff att lijthe opå hvad som vij hade med oss ifrå Sverige, och kunne vij edher föge tack för thet I icke bättre haffve försörgtt oss och

vårtt folck med fetalie til thenne resen. Så må thu vethe, att folckit, som äre i lägreddt vid rydze gräntzen, haffve ther nu icke mykit till att förtäre och hielpe siig medh, och geller nu i Vijborgh tunne öll tolff mark ortuger och en mark humble en march ortuger, och effter ther är allrede så dyr tijd, huru mykit dyrere kan man tänke, att thett vill bliffve framdelis i vinther, och motte vij doch med en stoor hop folck bliffve her i landit udi tilkomendis vinther. Therföre liigger macht opå, att man täncker alvarligen til hvad som behöffves til att förtäre. Så är vår allffvarlige vilie och befalningh, Erick, at thu medh thett förste skall skicke utöffver til oss then meste fetalie, ther än nu igen tilstädis [är] opå Stocholm aff then hielp, som udi thenne somer tijt öffverflödeligen inkomsten är, samelunde alt thet miöll, maltt och humble thu kan åstadkomme, och effter slachte tijden nu tilstunder, så biude vij tiig och, at thu icke viill förgätthe, när thu lather slachte, hvad vij til sådane hoop folck som vij haffve här i landit behoff, och må thu vare förtäncht att beställedt så, att medt slachterijt icke slumbres häden, som ther vid slottedh skee pläger, uthan att ther medt motte tilbörliche handles, så att inthett kommer til spijlles aff thet, som duger till att förtäre, och att kåldun, korffver och alltt annedt, som faller så väll effter the fåar ther slachtede bliffve, som effter oxerne, måtte så tilpynnett och udi tunnor förvarede bliffve, att folckit väll kan förtäredt etc. Och vele vij ändeligen, att thu skall och seende till oss framdelis i höst så väll kaldun och korffver effther slachterijt, som kööt och andre partzeler thu haffver dhå til oss öffverskickendes, och må thu täncke till att tijdeligen sende oss i höst för än ijserne legges hvadh vij skole hielpe oss med utöffver vintheren, effther um vintheren är icke myken godh rådth till att hempte hiit hvad vij behöffve ifrå Sverige; vethendis tiig aldellis här effther rätte etc. Vijdere är vår vilije, att thu skaltt

skicke utöffver till oss alle the hiull, som sthå på murhen udi kryddegården, och beställedt, att Gilius byssegiuthere pynther piåser under skytten igen, effther som vij lothe tiig vår meningh ther um förstå i Stocholm etc. År och vår vilie, att thu skall skicke til oss alle the skamplun, som för:ne Gilius haffver föregiffvit, att skiuthe hagel-skott medt etc. Thu må och skicke till oss en goodh svarffvere, tesliges vele vij, att thu skall lathe göre någre hiull, som man kan bruke till halffve kartoger och halffve slanger, effther thett seett, som Gilius haffver giortt the and[r]e tilförende, och sedan skicke them uttöffver till oss. Samelunde vele vij, at thu skall seende till oss the meste krijdzlod och slange lodh, som thu kan åstadkomme etc. Vij haffve och flere värijer behoff til thett folck vij lathe her antage. Therföre vele vij, att thu skall anamme aff the tyske köpsvener opå en bethalningh alle the harnesk, rör, stålbuger, degener, hillebårder, spedzer och eliest hvad värijer the haffve fale, förskickendis them och hiit medt thett förste. Thu vilt och beställed, att the ville förskaffe flere harnesk och verijer i landit udi hööst, och att vij them ochså måtte bekomme, och opå thet the thäss villigere thett göre skole, så vele vij unne them frijheet för tullen opå alle the harnesk och verijer the vele införe etc.

Vij vele och, att thu skall lathe beställe til Vijborgh någre tusende alne lärefftt och vadmall, samelunde så monge barkede oxehuder, skoor och stöffler, som mest kan finnes rådih till, så att folckit, som lijtiid haffve opå siig, motte ther aff bekomme undsethning emott vintheren etc. Vij vele och, att thu skalt lathe skredderne i Stocholm än nu göre oss tijo eller tolff knechte fänicker, och att the och till oss medh thett förste komme motthe etc. Datum Åboo 22 Augusti anno etc. 55.

Åbo den 22 Augusti.

Till Jakob Bagge angående ett planerad anfall öfver ryska gränsen.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok i Skoklostersamlingen. Finnes äfven i en kopiebok bl. Muscovitica, Förhandl. (föret i Tidösambl.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 232—233.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstott thin scriffvelse, Jacob Bagge, och hvad den handel belanger tu haffver hafft med the baiorer udi Rydzlandh, tycker oss, att tu haffver fatthet rätte meningen, uti thet att tu haffver fogeligen giffvit them gode ordh. Så effter thet tu ju haffver besichtet lägenheter ifro Viborgh til Nyen och sedan vijdare in emott Nöteborgh, therföre see vij nu gärna, att tu med vårtt krigzfolck ville bruka titt bästa emott rydzerne, dragendis in udi theris landh bode til landh och vatn och ther handle effter thet sätt, som Oloff Hansons medgiffne instruction inneholler och för-mäller, och haffve vij för gott anseet och beleffvet, att dhu skal vare öffverste höffvitzman för allt folckith etc. Vethendes tigh här effter rätte. Datum Åbbå 22 Augusti anno etc. 1555.

Åbo den 24 Augusti.

Till Olof Stake angående oberidet manskaps uppsändande till Stockholm.

Efter originalet på papper i Uppsala universitetsbibl. (förr i Brokinds archiv).

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Schall tu vette, Oluff Stake, att vij haffve latijdt bestelt en hoop häster aff alle landzender i Sverige till Stocholm, them vij medt thet allerförste vele haffve utöffver skickede hijtt till Findlandh etc. Så effther vij icke haffve så många

karrer, som samme hester kunne følge utöfver, dherföre ähr vår allffvarlige vilie och befallning, att tu skalt skicke till Stocholm alle thine karrer, som icke haffve häster sielffve, att the følge samme våre hester hijtt till Findlandh etc., ingelunde thette försumendis, så frampt tu vilt göre thet osz ähr behageligt. Datum Abo 24 Augusti anno etc. 55.

Utanskrift: Till osz elskelig vår troo tjänere och fougte udi Östersyslet i Vermelandh, Oluff Stake etc. gunsteligen.

(Sigillet bortfallet.)

Qvidia den 26 Augusti.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående ett antal uppstudsiga bönder, om gårdens utgörande i Kronobergs län samt om Jep Nilssons gods och en häst till Lars Vestgöte.

Riksregistr. 1555, fol. 160 v.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Niels Birgesson, och som thu giffver tilkänne, att tu haffver bekommedt handhsträckningh och lyffte för the bönder sig emot oss förseet hade, thet the vele här effter bättre siig och aldriig mere medh sådane otilbörligheett och ohörsamheett finne lathe, så äre vij tilfrijdz, att the må komme hem til siit igen och haffve dag till åhrs opå the 60 oxer the oss uttloffvatt haffve, effter som thin schriffvelse förmelder etc.

Som thu och lather förstå um then gårdh skattebönderne för fyre hester aff fodringen udi thin befallningh uttgöre skole, att the, som boo ther longdt ifrå, komme icke väl till medh att uttgöre höö för then onde väg ther emellen är etc., så äre vij tilfrijdz, att thu handler ther medh, effther som tiig synes likkast vare, kunne

och lijde, att the, som boo långt ifrå slotthet och haffve ondt väg, måge bliffve med then partzel förskonede, meen thee, som nemest boo in till Croneberg, motte väll göre höött in til slotthet etc.

Then booskap thu schriffver um, som är stutar och qvigor, som här effter skulle kunne göre gagn, kunne vij tig inthet annedt svare, uthan att thu må förhöre med våre fogther opå våre slott och gårdar udi Smålandh och Östergötthland, um the sådane booskap behoff haffve till vår affvel, och lathe them samme boskap sedan bekomme, hvarijom så mykit som behoff görs etc. Um the tynne penninger thu schriffver, äre vij tilfrijdz, att thu lager såsom tiig synes likast vare etc. Som thu och begärer vethe, hvem vij vele lathe löne vårt krigzfolck udi Cronebergx län, så kunne vij inthet annedt svare ther till, uthan att thu må ther um förhandle medh vår son Erick, och varder han tiig ther um beskeed giffvendis etc. The ladegårdz bönder kunne vij inthet annedt medel effterlathe opå gården än andre, effter samme hielpegård skal brukes till meniige rijksens gagn och beste etc.

Hvadh thu haffver til att leffrere, må thu lathe komme till Calmare och sedan up till Stocholm. Thu må och handle medh then Jep Nielson, att han lather oss bekomme the godz han haffver i Sunderboo, och kan thu väll hielpe till att honum vederfares så mykit, som rätt är, utaff hans vederpartt um samme godz. Datum Qvidie 26 Augusti anno etc. 55.

Zedell.

Vij äre tilfrijdz, Niels Birgesson, att thenne breffvisere Lass Vestgötte må bekomme then brokede stodhest, som haffver gått medh the stod vedh Cronebergh äre, effther att samme hest görs gammell och inthet an-

nedt effter honum faller en meerföll. Och må thu skaffe tiig en godh starck och passelig stor svensk heest til stoden igen etc. Datum ut in litteris.

Qyidia den 26 Augusti.

Till Germund Svensson [Somme] angående hjälpsändning af folk och fartyg till Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 161 v.

Vår gunsth etc. Vij giffve tig tilkänne, Germundh Svenson, att vij haffve varijd förorsakedt giffve oss till Finlandh til att göre våre fiender rydzerne modstandh, som thenne landzende vele förarge och förderffve, och äre (täss Gudi ske loff) medh helssen hiit utöffver kompne etc. Så såge vij gerne, atth effter vij äre nu stadde så långt ifrå Smålandh, att thu och flere våre befallningzmän hvar i sin stadh ville all flijtt förevende udi vår frävare, att ther motte gå like till, och att I ville än nu förstärcke edher medh thet meeste duglige folck, som I kunne upbringe, och effter rydzerne äre veldige och starcke, så att the medh en hast kunne upbringe till ett-hundrede tusende man, therföre vij och motte oss rusthe emott them medh then medste macht vij kunne åstadkomme, så är vår vilie och befallingh, att thu nu vilt skicke enn partt aff the dugligeste folck, ther är i Calmare län, hiit utöffver til oss till hielp och undsätning emot för:ne rydzer och en partt beholle ther i landit till att förhindre alle farligheter, som siig anthen egenom uproor eller aff våre granner både the danske och the lybske motte siig tildrage. Och effter udi Möre och flere-städz i Calmare län finnes många starcke och duglige karer, som väll tiänte till att bruke udi vår tiänesth, så see vij gärne, att thu effter sådant selskap flijteligen söke vill och täncke till att lathe antage udi vår tiänest alle

the dugligeste karrer, både giffthe och ogiffte, som thu kan öfverkomme, ingelunde thette försumendes; same- lunde att thu och the andre våre befallningsmen ett gott och nöge upseende vele förevände ther nijdre i landit, att ther icke motte skee någit buller eller perlementhe udi vår fråvare. Thu vilt och thenne meningh giffve våre befallningsmen, Niels Bijrgesson opå Cronebergh och Arffvid Claeson udi Sunderboo, och the andre våre fog- ther tilkenne etc.

Vijdere see vij gerne, att thu villt täncke til att lathe bygge oss någre håper och them sedan til oss för- skicke. Och vele vij icke dölije för tig, ath thett skep Ålekråken thu oss tilskickede haffver stött her under Nylandz sijden och står emellen thvå stenar under Ny- landz sijdan, och förmode vij oss ingen mer nytte aff thet skeep etc. Datum Quidie 26 Augusti anno etc. 55.

Ängshamn den 28 Augusti.

Till Olof Nilsson angående laxfisket och åtskilliga andra ärenden rörande den inre förvaltningen i hans förläning.

Riksregistr. 1555, fol. 162.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriff- velse, Oluff Nielson, och som thu lather förstå, att laxen går nu flux till udi Torsforsen etc., så haffve vij icke allenast velet vethe, att han går till, uthan huru många laxekar ther äre, och huru mykin lax thu haffver be- kommedt etc.

Um the lägenheeter thu schriffver, som äre ved Gård- vede, tycker oss icke oligtt vare, uthan see gärne, att thu pynter och lager um then thulqvärn och ålefjske, så att vij motte haffve ther någon nytte och gagn utaff, och effther som thu udi thin schriffvelse ther um förmäl- der etc.

Som thu och lather forstå, att bijen ere alle uttdöde, så att vij ingen håningh bekomme i thette åhr, så kunne vij icke täncke, att the så slett äre uttdöde, at thu platt inge kan få slachte, uthan att thu haffver samme siinnedt, som the andre hafft haffve, att thu söker mere tijt egit gagn och beste ther med än vårt etc. Thu må förthensskuld vare förtäncht att förskaffet, thet vij motte bekomme någon håningh hvarrt åhr och icke altid lathe bijen bliffve inventarium etc.

Thu giffver och tilkenne, att ther är godh tilfalle til att brenne tiäre, och förthensskuld begärer holle thertill tolff drenger. Så se vij gärne, att thu haffver sådant förhender, sökendis ther medh vårt gagn och beste, doch synes oss icke vare licht, att thu skallt holle så många dränger, uthan må thu haffve sex, dhå kan thu väll hielpe tiig ther medh. Thu vilt och förskicke två drenger up till Råffznäss, som kunne umgå medh att brenne tiäre etc.

Vij see och gerne, att thu förskaffer tiig en hoop gether, effther thu lather forstå, att ther är gott tilfalle til haffve sådane booskap, lagendis så att vij motte aff them haffve fördell och gagn etc.

Um ållenskogen och bökeskogen thu schriffver, att han är väll besatt etc., så såge vij gerne at ther medh bliffve så handledt, att vij motte och haffve ther gagn utaff etc. Then engh, benempd Mølehuen, thu lather forstå undher Grøneskogx äger legedt haffver, kunne vij inthet annedh svare, utan att thu än nu måtte ransake, huru Verner Slatte, Jon schriffvere och Niels Pederson äre kompne til samme angh eller hvadh skäll och bevijs the haffve ther till.

Um the landbönder thu schriffver, som vij aff Lage Brae bekommedt haffve och än nu äre vedh theris gamble udskylder, kunne vij inthet anned svare, uthan att thu må ransake, hvad theris gårder kunne göre skäll före,

och oss sedan thet förständigige, vethendes tiig her effter rätte etc. Datum Ängeshampn 28 Augusti anno etc. 55.

Olika orter i Augusti.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

»Prothocollon opå alle the meningber som utgångne äre aff Kong:ge Ma:tz cantzelij pro anno etc. 1555» (RA.).

[Stockholm] den 1 Augusti.

Svar till Seffridt Jönszon opå Ölandh, att Kong:e Ma:tt vill, thett bönderne udi hans befallningh skole utgöre smör för theres skatt och landgille etc.

[Stockholm] den 2 Augusti.

Förscrift för hustru Brijte opå Ridön till her Jören, proest opå Rekerne, at K. M. haffver giffvit henne dag opå then spannemåll, som hon anamet haffver aff Jäders kyrkeherberge etc.

[Stockholm] den 4 Augusti.

Till Joen Karlson, att K. M. sender honum en muremester, som kommen ähr ifrå Andorpen, och schall han ther bruke honum till att mure opå Vadstena och sedhen medh thet förste förschicke Antonium up till Gripzholm etc.

Till Jacob Holst, att K. M. förskicker honum 2 snickere, som komne ähre ifrå Andorpen, och skall han lathe komme them till arbetes etc.

[Stockholm] den 5 Augusti.

Till Nilsz Tulson, att han later både klingesmeder och hillebardedesmeder slå et hundrede glaffvene udder

effther then skamplun, som K. M. sender honum tilhonde etc.

Till Erik Pederson, att han besteller medh then Grebo gruffve, så att K. M. måtte haffve något gagn och fördel therutaff etc.

Till Niels Munk, att han inthet öffervoldh gör Joen Jäske opå then häredzrät, som K. M. honum förlänt haffver i Viste sochn etc.

Utan ort den 9 Augusti.

Till Erich Håkenson, att han skynder opå them, som göre K. M. paulun, att thet medh thet förste motte bliffve rede och sedhen skickes till K. M. etc.

Kapellskär den 10 Augusti.

Till Erik Håkenson, att han haffver upseende medh Gilius byssegiuter, att han besteller um piäser, tungor och skruerne opå K. M. skytt, att han ther medh besteller, effter som K. M. honum ther um tilscriffvit haffver etc.

Taskehamn den 11 Augusti.

Till Erik dalekarll, att han förschicker till K. M. en hoop äple och pärun aff then bäste frucht, som ther finnes vedh Gripzholm etc.

Same mening till Matz Ingemarson och Peder Galle etc.

Åbo den 22 Augusti.

Till Claes Holst opå Ålandh, att han skall medt thet alder förste förskaffe utaff sin befalningh thett meste folck och verijer, som han mesth åstadkomme kan; tesliges skall han och förskaffe the meste starckeste klippere ther finnes rådth till udi then landzenden, och skall han

giffve them, hvadt som the kunne göre skäl före, och sedan förskicke både folck, värier och klippere till grentzen etc.

Till Niels Tulson och Bencht schriffvere, at te och flere K. M:tz fogter, som järn upbäre, thet the skole upbäre gott järn, allehonde slagh järn etc. Samelunde schole the och haffve tilsyn medt hammersmederne, att the smide gott stongejärn etc.

Till Niels Spedtz, att udi Lybeke geller nu ett fatt trån 100 mark. Ther epter skall han skicke sigh, och skall han laget, så att Kong:e M:t bekommer skäll för then trån han haffver udi befallning opå K. M:tz vegna etc.

Åbo den 23 Augusti.

Till Erich dalekarll, att han ingelunde skall fördriffve Hans hoffslageres hustru, uthan lather henne bekomme then deell, som K. M. henne efftherlatidt haffver etc.

Till Jören Matzon, att han anamer K. M. dreng (Falentin vedh namn) udi stallet, att han ther bruket bliffve motte etc.

Qvidia den 26 Augusti.

Till Jören Jönson, att han inthet föröker the 5 mark opå thet besmer, som the pläge väge sit smör ut medh, uthan lather them bliffve vedh theris gamble besman etc., samelunde att han och inthet föröker opå theris span etc.

Ängshamn uti finska skären den 28 Augusti.

Till Erich Håkenson, att han taler till Gilius, att han holler opå then krut mölle, som han K. M. loffvet haffver; item att han maner opå Bencht, Anders Störms sonn, att han medh all flijtt holler opå the mösser och

stempler, att the motte bliffve tilrede och seden skickede till K. M.

Svar till Seffred Jönson, att han later komme till Calmare aff the saköres oxer, som falne ähre opå Ölandh i thetta åhr 55, så monge som kunne behöffves till förterningen, men the ther icke ähre behoff, både oxer och fisk, ath thet dhå motte förskickes till Stocholm etc.

Till Niels Tulson, att han later then Lenerdh göre the vatekonster och sågemöller, som han scriffver um, och vill K. M. lathe giffve honum seden sin lön, effther som han kan göre skäll före etc.

Till Joen Karlsonn, att han lather teckie opå Vadzstena slott medh holtegeell, effther then skiffvesten ähr alt för skör etc.; item att Anders målere skall schicke honum ett skamplun, effther hvilcket han skall late bygge thet sparrevärk effter etc.

Till Anders målere, att han later Joen Karlson bekomme samme skamplun medh thet förste etc.

Porkala udde den 30 Augusti.

Till Jacob Holst, att han förskaffer sig kopper sielff till att lathe teckie medh, effter K. M. är så langt ifrå handen; item att han later Philippus kopperslagere bekomme sin betalning aff then upbyrdh som han haffver.

Till Peder scrifvere, att han later torcke the hundrede laxer, som han ännu haffver och seden skicke them till hertig Erich; item att han annamer 40 mark aff then opbyrdh, som han haffver, till at löne muremesteren medh.

Till Erich Håkenson, att han later fateburs hustrun opå Norby gårdh bekomme en hoop fiedrer och bolstervar till gårdzens behoff etc.

Helsingfors den 2 September.

*Till Simon Tomasson [Tavast] angående anskaffandet af
lotsar genom den finska skärgården och om tillförsel till
Viborg.*

Riksregistr. 1555, fol. 163 v. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 273—274. I Prothocollon är ett bref med samma innehåll dat. Porkala udde den 30 augusti.

Vår gunsth etc. Må thu vethe, Simon Thomeson, at vij haffve nu dragit egenom then finske och nylenske skäregårdh och hade förmodet, thet adelen, som både i finske och nylenske skären boendis äre, item våre fogter, prester och ländzmennerne, skulle haffve kommedt till oss, ther vij haffve framdragit, och undervist oss um alle lägenheter, hvilkit doch icke skedt är, uthan någre fattige böndher haffve oss undherstundom besögtt, som föge haffve vetted att giffve tilkenne um någre lägenheter etc. Så tycker oss, att både thu och Jören Jönsson haffve icke mykit väl her um bestältt, och hade Jören väll kunnedt sielf fölgdt oss och latijd någon annen beställe um hesterne medh Jacob Henrichsonn. Vij hade och förmodedt, att thu skulle haffve foget tiig till oss til Qvidie och fölgdt oss någre veker siöo udi then skerijegårdh etc.

Vijdere giffve vij tiig tilkänne, att vij udi vår tjänest haffve behoff een hoop styremen, som väl vethe alle ledher och legenheter udi thenne skäregårdh emellen Åbo och Helsingfors. Så är vår alffvarlige vilie och befallningh, att thu skaltt lathe utspane alle the unge karrer, som opå samme leedh kunnige äre, och antage them till styremänn eller bådzmän udi vår tjänest, samelunde alle tijmbermän och smedher, lathendis them sedan komme till oss, ehvar vij stadde äre, och vele vij lathe giffve them godh lön, effther som hvar kann göre skäll före etc.

Samelunde vele vij tiig och haffve förmanedt, att thu alffvarligen förmane skall Åbo borgere, att the göre tilförningh til Vijborgh medh fetalie, huder, sköffler, skoor, vadmall, lerefftt, clede och annedt mere, som tiäner ebland vårt kriegzfoleck, och vele vij lathe förskaffet, att the skole fåå väll lijke och skäll för thett thee tijtt före etc. Ther thu vest tiig effter rätte. Datum Helsingfors 2 Septembris anno etc. 55.

Helsingfors den 7 September.

Till Per Brahe och Erik Håkansson angående tillförsel af handverkare och krigsförnödenheter till Finland och vaksamhet gentemot Danmark.

Riksregistr. 1555, fol. 164.

Vår synnerligh gunsth etc. Vij giffve edher tilkenne, käre her Peder och Erick Håkenson, att vij storligen behoff haffve her i Findlandh these effter:ne handverker, som är till thet förste en god smelthere, som kan umgå medh rennevärck, en goodh hammersmidh och en god qvernebyggere etc. Dherföre är vår gunstige vilie och begären, att I vele skicke til oss sådane handverkere medh thett aller förste etc.;

till thett annedt, att I vele handle medh M. Gilius um en skamplun aff trä opå een falckenett medh achterladningh, hiull, piässer och annen tilbehöringh, förskickendis och samme skamplunn till oss medh thett förste etc.;

till thett trijdie, att I vele förskicke till Vijborgh någre flere skytt, både stortt och smått, samelunde och så mykit både körne och slangekrutth, som I meest kunne haffve råd till, effther samme partzeler vele her nu meest göres behoff, så frampt vij någit skole kunne uträtte etc.;

item att I, käre her Pedher, vele altid haffve edher visse budh och kundskaper uthe både i Danmarck och annerstedz till att lathe förfare um alle lägenheter, och att I altid haffve edher budh emellom her Göstaff Olsson och edher, giffvendis oss sedan medh thett aller förste tilkänne um alle the lägenheter I förfare kunne, som oss och hele rijkiiit anliggendes äre. Gudh edher befallendes. Datum Helsingfors 7 Septembris anno etc. 55.

Helsingfors den 8 September.

Till Jakob Bagge angående slottsloffen på Viborg, förhållandet till den livländska ordensstaten och rätta tidpunkten för fiendtligheternas begynnelse mot Ryssland.

Riksregistr. 1555, fol. 165.

Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve bekommet thin schriffvelse, Jacob Bagge, dateret udi Vijborg then 2 Septembris, och ther utaff förstätt, hvilke som äre förornede til att achte både opå Vijborgz slott och stadh. Så kunne vij icke annett förnimme, än att um slottzloffven effther nödhtörfften beställt är; doch såge vij gärne, att man ville än nu förstärke både slotthet och stadhen medh skytt, så att all ting kunne vare uthan farhe etc.

Till thett annett thu schriffver um thet folck, både ryttere och knechter, man skulle lathe antage udi Räffle etc., så kunne vij tiig icke förholle, atth vij haffve oss nu til the räffvelske och lifflänske inthett att förlathe, effther vij förmärche väll, att the rydzer haffve sådane practiche medh samme lifflänske, att them bliffver giortt tilförningh både ifrå Räffle och til Narffven och sedan ifrå Narffven öffver landh alle vagner in i Rydzlandh medh hvad deel the behoff haffve. Är förthenskuldh rådeliigit och storligen behoff, att man fliteliggen til-

täncker alle medel och råd, ther medh man them sådant kunne förtage etc., anthen man kunne haffve någon godh reed in för Narffven, ther man kunne legge någre skep före, heller hvad råd man kunne finne til att förtage och förhindre sådane tilförningh etc.

Till thett trijdie, hvadh belanger stadhollerens opå Nogårdh legdhe för vår breffdragere, item städthollerens opå Nötheborgh schriffvelse til Måns Nielson um then bajor ifrå storförsten utskicket är til gräntzen til att holle rågången etc., kunne vij väll täncke, att ther medh inthet annedh sökes, uthan att the vele förhale och fördröije tijden till vijntheren, och til täss them kan lägligit vare att göre oss och våre undersäter affbräck och skade, dherföre man ingen tro eller loffve haffver att settije ther till, uthan är rådeligere, att man achter the tilfalle nu förhonden äre. Doch hade vij gerne seedt, att thu inthett togh hade giortt ther in, för än alt folcket bleffve försambledt, så att både ryttere och knechter, som här hoss oss äre, kunne komme til thett folck, thär är tilförende etc. Och effther vij icke kunne vethe, huru mykit folck ther är försambledh, eller hvad feel ther är opå färde, therföre skicke vij tiig här inneluchtt någre articler, ther opå vij vele haffve svar medh thett aller förste, opå thett vij kunne vethe, huru vij um alle saker best beställe, skicke och lage skole. Oss synes och icke vare rhådeligit, att man skiill folcket ått i många hoper, uthan att thet bliffver allt tilhope, till thäss man finge see, huru lycken ville begiffve siigh, effther rydzerne äre så starcke, att vij väl behöffve opå een stadh alltt thet folck man kan åstad komme etc. Vethendes tiig här effter rätte. Datum Helsingfors 8 Septembris [1555].

Articler opå hvilke Kong:e Ma:tt begärer svar med thett förste aff Jacob Bagge.

Riksregistr. 1555, fol. 166. Förut tryckt delvis af C. Adlersparre i Hist. saml., D. 1 (1793): s. 19—21, och efter en annan något afvikande afskrift i svenska riksarkivet af R. Hausen i Bidrag t. Finl. hist., D. 3 (1904): s. 319—324.

Till thett förste vijll Kong:e Ma:tt vethe, huru mykit kriigzfolck, som är utaff Hans Ma:tz eijgit kriigzfolck i lägrett til foott, tesliges huru många ryttere;

item huru mykett folck man udi als kan bekomme utaff Nyslottz län, Äugrepä och Savlax; item vill Kong:e Ma:tt, att folkit bliffver alt tilhope, hvartt thet skal gälle, och icke förskingras i många hoper;

item att vethe, huru många skytt man kan komme åstadh både aff skepen och slotten utaff allehonde slagh, som är kartoger, felttslanger, halffve slanger, falckenether, falkuner, dubbelde falckuner och mickehaker etc.;

item att thett små skytt, som än nu äre opå skepen, som äre mickehaker, dubbelde falckuner och någre halffve slanger, så mykitt mann kan meest umbäre utaff hvartt skiiip medh fellttslanger och halffve karthoger, skall mann bruke til landh, och skole höffvetzmännerne lathe tilflye för:ne skytt, så att thee medh thett allerförste motte komme ständendis opå hiull, så att man kan före them i markenn, samelunde lathe alle bysseskytterne holle opå att göre enn heel hoop landhtärner til allehonde skytt både smått och stortt, ther man kan skiuthe hagelskott medh etc.

Item effther Kong:e Ma:tt väll kan besinne, att heele hopen både ryttere och knechter kan icke så snarligen försambles opå en tijd eller på enn dagh, uthan the som komme motthe ju bliffve liggendis, till thäss heele hoopenn försambles; doch vill ther en stoor förtäringh till then hopenn, som ther allerede tilstädis äre, åthgå; therföre är Hans Ma:tt begärendis att vethe, hvadh theris råd är,

och hvar the förtröste siig till att bekomme så mykin fetalie, som förtäres skall, til then hoop, som nu allredhe församblett är, så och then hoopen, som ännu förväntes och dagligen tildrager; tesliges hvad partzeler opå fetalie, som mest fattes i lägrett; item i hurudane måtte folckit bliffver bespisett, anthen effther then ordinantzie Kong:e Ma:tt haffver föregiffvit eller elliest etc.

Item förundrer Hans Kong:e Ma:tt och storliigen, hvi the icke haffve länge sedhan giffvit tilkänne, hvadh theris rådth är til att bekomme både fetalie til folckett, tesliges höö och haffre till hästerne, eller um man skall skynde alle the gårdar her utaff Finlandh och tijtt i lägrett, opå thett the medh alle nödthorffter motte medh thet aller förste bliffve försörgde, all then stundh Hans Ma:tt alle dager både till landh och vatn möther them, som thäden drage och vethe doch ingen beskedh göre anthen um ett eller annett etc.

Samelunde effther then fattige meniige man her i Finlandh är ganske vällvillig både medh skiuttzrejser och annett, hvadh them tilseijes, så att the, som drage ifrå lägrett och till, som äre fogther och theris tjänere, knaper och theris tjänere, the ther rijde och ränne then ene hesten ihjel effther then andre udi theris egne ärender, hvarföre samme selskap icke motte haffve the värff medh siig, som Kong:e Ma:tt och hele rikkit macht opå ligger, att Hans Ma:tt udi tijd motte vethe besked um alle lägenheter och hvadh som handles och företages udi alle saker etc.

Tesliges begärer Kong:e Ma:tt ändeligen med thett aller förste att vethe, hvadh fördeell och lägenheter the nu haffve affseett och förfarett til att göre fienderne affbräck medh; item hvad rådth eller förtröstningh the kunne giffve Hans Kong:e Ma:tt etc., samelunde um the än nu haffve någon beskedh sedan bekommit ifrå Rydzlandh,

anthen att the vele vare til någon frijd benägne, eller huru the äre til sijtnes etc.

Udi lijke måtte kan Kong:e Ma:tt icke nogsampt förundre, hvi the rydze köpmänn, som haffve theris handel i Vijborgh, icke bliffve opå thenne tijd antastede, uthan tilstodde att gå ther ledige och löse, affsee och märcke alle lägenheeter, och ingen viill giffve Hans Ma:tt ther um någit tilkänne eller bespörje siig, huru medh samme köpmän handles skall etc.

Är och Kong:e Ma:ttz alffvarlige vilie och befallningh, att the altijd skole haffve theris visse budh och kundskaffter in i Rysslandh till att förfare um alle lägenheeter; tesliges um samme rydzer haffve rödh them vägh hiitt till finske gräntzen, som Hans Larssonn haffver tilkänne giffvit; item um the än nu hothe Hans Ma:tt medh vintheren, att the dhå vele göre infall udi Hans K. Ma:ttz landh etc.

Ytherligere skole the siig och erkunnige, um the liiffländere vele göre rydzerne någon hemliig tilförningh, anthen opå enn dell eller annen, och ther the sådant kunne förmarke, skole the them så mykiit meest mögeligit är förhindre och förmene.

Item skole the och giffve siig i handell medh the räffvelske, riigeske och the andre liifflänske städer och förfare, um the äre icke benägne till att göre Kong:e Ma:tt tilförningh medh harniisk, rör och andre gode värijer, som til krich tienlige äre etc.; tesliges att man alffvarligen holler folckit före, att the göre siig skiölder aff brädher öffver huffvedett och annen sådane tingest, ther medh the kunne frije siig före the pijler, som rydzerne uttskiuthe och såsom annet rägn nederkomme; item att Kong:e Ma:tt skiicker them ett register opå thett krutt Hans Ma:tt haffver latijld komme till Vijborgh i thette åähr.

Item effther thet här i Finlandh finnes ludher nogh både store och små, att Jacob Bagge ville förthenskuld lathe annamme tilhope någre ther utaff, the ther kunne tiäne til att beteckne någit märke eller lösen, hvadh man udi fiende vijss behoff hade, anthen hemligh eller openbarlighe, så att heele hopen när the hörde sådant liudh, att the dhå vijste, hvadh thet betecknede och sedhann skicke siig ther effther, opå thett man icke altijð skall slå um medh trumbenn, såsom sedvane haffver varitt til att kalle heele hoopenn til sammen. Vijll och icke heller vare nogh medh thässe ludrer, effther folckit bliffver mykit, och man måtthe ju haffve attskyllige techn til hvartt anslag man vill förhänder haffve. Man skall förthenskuld haffve många hände slag opå trumben, så att folckit kunne höre trij, fyre eller sexhonda merke och techn ther medh, effther som lägenheeten kan begiffve siigh etc. Så är och icke här medh nogh, effther många seett vill vare behoff till att giffve folckett technn, när man vill haffve them anthen fram, på sijde, tilbake eller hvartt man drage skall. Dherföre må man somptt göre medh svijdzerpjiper, somptt medh siöflött små och store, sompt med trumether, sompt med skalmeijer, somptt medh horn, effther som lägenheeten kan siig tildrage, opå thet folckett motte vethe, huru the siig skicke skole etc.

Att Jacob Bagge vill icke förmykit bruke then Oluff Skotte udi sådane saker, som nu förhånden äre, effther han haffver så mykit att seije, giffver och store förtröstningar både um eett och annett, nempligen huru alle bajjorer i Nötheborgx och Kæxholms län skole gå Kong:e Ma:t tilhonde, för än Hans Kong:e Ma:t komme til Vijborgh; item att Kong:e Ma:ttz folck skole nu snart haffve för:ne slott inne, tesliges att storförsten skall vare död och mykit annett, och seger, att Jacob Bagge haffver honum befaledt sådant giffve tilkenne och förvilkoredt siig

opå sin hals, att hvad han sade, thett skulle allt vare sant, så kan Kong:e Ma:tt icke vethe, um thett är alt sant han seger, uthan befruchter, effter han seger så mykit utaff allehonde, att både Kong:e Ma:tt och the vijd grentzen äre bliffve ther egenom ille förförde och för-rådde; dherföre haffver Hans Ma:tt nu afferdigitt Göstaff Fincke och Hans Loffvensten med för:ne Oluff Skotte, opå thett Hans Ma:tt motte vethe en vijss beskedt, så att Oluff Skätte medh siine store ordh icke motthe förföre begge parterne, både Kong:e Ma:tt och them.

Hans Ma:tt vill och, att Jacob Bagge skall och bruke någre andre förtrogne karrer, fyre eller sex medh breff och beskedh um alle lägenheeter, ther Hans Ma:t kan settije någenn mere tro till än thet för:ne Oluff Skothe seger etc.

Kong:e Ma:tt vill och, att the gamble knechter her haffve variid i landit och måledt kunne och eliest något förstånd haffve, skole bliffve satte till höffvetzmen, befalningsmen och skickemestere, för thett finske folckit, både bönder och annedt selskap, och att samme folck motte bliffve bevaredt [ø: bevandt] medt, så att the kunne höre, hvadh thett märker, när man ville giffve nogit techn, anthen nat eller dagh, hemeligen eller openbarliigen etc.

Item hade Kong:e Ma:tt gärne sett, att Jacob Bagge hade icke dragit för något slott till att beskiutedt, medt mindre han hade siig först förkunskapett, så att han vare vijss opå saken och hade så välligt skytt, at man så kunne pusthe opå, att thet icke länge kunne stå ther emodt, och effther then Oluff Skotte gör så stoor för-tröstningh både um Nötheborgh och Kåxholm, förundrar Hans Ma:tt, att Jacob Bagge inthett haffver förkunskapett, hvadt the äre för slott, och huru tiuck mur, eller hvad folck ther er opå etc.

Item att effther Kong:e Ma:tt icke kan til priicke vethe alle lägenheter, anthen vedh gräntzen eller i Rydz-

landh, dherföre är icke Hans Marttz vilie eller befallningh, att the ändeligen effter bockstaffven allenest skole rätte siig, hvad Hans Ma:tt lather schriffve them till, uthan ther the kunne vethe någon bettere rådth eller lägenheeter, måge the dhå thett effterfølge, doch att the udi alle måtte see siig vijssligen före, såsom the kunne täncke allsomstörste macht opå ligger etc.

Item hvadt fäldläger och slachtordningh belanger, haffver Kong:e Ma:t undervijst Göstaff Finckē och Hans Loffvensteen, huru ther um beställes skall etc.

Item haffver Kong:e Ma:tt öffveranthvordet Oluff Skotte så mykit silke till fänicker, som thette medhföl-gende register förmälder etc.

Item vill Kong:e Ma:t vethe, hvem som är förordnet till att anamme the penningar till Vijborgh leffvererede äre udi thette årh, opå thet Hans Ma:t må vethe, hvilken som skall svare Hans Kong:e Ma:t och göre rekenskap för samme penningar etc.

Hans Kong:e Ma:t vil och alffvarligen haffve them förmanedt, att the alltjyd hvar otthende dag, hvar siette dag, hvar tridije dagh, effther som Hans Ma:tt kan lijde till opå reesen, giffve Hans Ma:t um alle lägenheeter til-känne etc.

Item um någon bliffver siuck aff krigzfolckit, dhå måge the försträcke them någit opå handen, doch icke giffve them theris årsslön, för än man seer, huru thet vill skicke siig medt them etc.

Tesliges begärer Hans Kong:e Ma:tt eet svar opå alle för:ne punchter och articler medh thet aller förste och egenom natt och dagh etc.

Helsingfors den 8 September.

Förteckning på ärender, som af utvald konung Erik borde beställas i Sverige under K. Maj:ts vistelse i Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 170 v.

Till thett förste, att udi Sverige måtte antages udi Kong:e Ma:tt[z] tjäneste så mykit dugligt folck, som man ther meest kan öfverkomme, och att samme folck bliffve ther tilstädis och vederrede till thet Hans Ma:t lather kalle them genom Hans Kong:e Ma:ttz schriffvelse etc.

Till thett andre, att meniige man motte än nu komme Kong:e Ma:t til undhsätningh udi thenne hösth medh en passeligh kostgårdh, tesliges att presterne motte och göre Hans Kong:e Ma:tt undhsättningh medh fetalie, samelunde och medh någre heester till archelies behoff, och skulle både fetalien och hesterne medh thet förste mögeligit är skickes till Vijborgh etc.

Till thett tridije, att alle köpstadmän motte bliffve förmanthe, thett the göre tilförningh medt fetalie, harnisk, värijer och andre kriegztilbehöringer till Vijborgh, och skole the ther bekomme skäll för then deel the hiit före. Item alle tydske och svenske köpsvener motthe och göre tilförningh till Vijborgh, både med harnisk, värijer, cläde, lärefftt, stöffler, skoor och annedt mere, som i lägredt tjänligt är, och skole the bekomme udi Vijborgh igen allehonde varer, som här i landit falle och them tjänlige äre, tesliges bliffve frij för then thull the aff sådane partzeler giöre borde.

Till thett fierde, att Gilius byssegiuthere alltid holles villig, så att han flijteligen motte holle opå att arbethe och göre färdiigt, hvad han haffver förhender, och att han motte och bliffve förmanedt um then krutth mölle han haffver loffvedt Kong:e Ma:tt att göre utaff koper

och teen, så att hon motte rede giordt bliffve medt thet förste etc.

Till thett fempthe, att alle byssesmeder, rörsmeder och stålbugesmeder både udi Norlanden, bergzlagen och flerestädz motte altijd holle opå att arbethe, och att thett allt bliffver strax utöffver skickedt, som the mest kunne göre färdiigtt etc.

Till thett siette, att all flijtt motte förevändes um kundskaper både i Danmarck och Tyslandh, samelunde att och så motte nöge achtas opå hvad här inrijkis opå färde är, och att man tager siig väll tilvare för upror och inbördis thvädrecht udi vår fravare etc.

Till thet siuende, att the norlänske fogter bliffve alffvarligen förmanthe, att the lathe all theris leffreringh både i fetalie och andre varur, som the icke haffve leffreredt ifrå siig till Stocholm, medh thett förste komme till Vijborgh; tesligeste att fogterne förmane landzköpmennerne, thett the göre och medh thett förste tilförningh till Vijborgh både medh fetalie och alle andre varur, som the kunne åstadkomme, och skole the bekomme lijke och skäll för then deell the före ther heden etc.

Til thett ottende, att till Vijborgh motte bliffve skickede någre flere valmestere etc.

Till thett nijende, att then Sven smålenningh, som är fogte i Gäffle, samelunde then Niels Nebb, ther är i Gäffle, motte bliffve skickede till Kong:e Ma:t, effter Hans Ma:tt är tilsinnes att bruke them eblandh kriigzfolckit etc. Datum Helsingfors 8 Septembris anno etc. 55.

Borgå den 10 September.

Till Simon Tomasson [Tavast], Jöran Jönsson och Raffvald Halvardsson angående åtgärder för den svenska tillförselns framskaffande i Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 171 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 274—276.

Vår gunsth etc. Vij giffve edher tilkänne, Simon Thomesson, Jören Jönsson och Raffvald Halffvardsonn, att vij förventhe medh thett förste utöffver effther oss ifrå Stocholm och sedan altijd framdelis i höösth en hop folck, hester, fetalie och andre kriigztilbehöringer etc., och opå thett the fattige män, våre undersåther udi the uplänske städer, Norlanden och Ålandh, som samme partzeler medh theris skep och skuther före skole, icke alltt för svårtt falle skall och föredt för mykit långtt, så haffve vij för gott ansedt, att the anthen vijd Korpeström eller Åbo motte bliffve förlossede och strax komme tilbake igen. Dherföre är vår allffvarlige vilie och befalningh, att I sampteligen skole beställe, thett alle Åbo, norre och sudre Finlandz skep och skuther motte möthe them udi Korpeström och ther tage vedh hvad the haffve medh fare och föredh sedan till Helsingfors eller Sandhampn; ther haffve vij så bestäld medh Hans Larsson, att the skole bliffve förlossede, och skole thesse nylandzbor sedan föredt till Vijborgh; samelunde att I och medh thet allerförste skole skicke till Vijborgh all then fetalie och kostgärdt, som I nu haffve aff edre befalningar upboridt; item att I skole lathe bönderne, som boo i skärijegården uptechne all grundh her emellen både innen skärs och uthan skärs medh store qvaster och rijsker, så att ther lång grundh äre utt medh ledhen motte bliffve upmerchte på både ender, så frampt I icke vele uprette

oss igen, hvar oss opå sådane grundh någon skade vederfaren bliffver etc.

Vijdere är vår alffvarlige vilie och befallningh, att I skole beställedt, så atth the, som äre styremen och löpe medh theris skep och skuther både ifrå Aboo och finske skären medh vårtt godz til Helsingefors eller Sandehampn, motte bliffve förnögde för theris omack aff the andre, som hemme bliffve, opå thett all tungen icke skall henge opå them, som skepen och skutherne äge etc.; vetendis edher fulkomeligen her effter rätte. Datum Borgå 10 Septembris anno etc. 55.

Samme mening till Claes Holst opå Åland, Hans Larsson, Niels Pedersson och Bertill Jörenson mutatis mutandis.

Borgå den 12 September.

Till borgmästare och råd i Danzig angående Jakob Grek.

Efter originalet i Danzigs statsarkiv.

Gustaff etc. Unsern gnedigen grus, gunstigen und geneigten willen zuvor, wolweisen lieben besondern. Was uns gegenwertiger unser underthan und lieber getreuer Jacob Grecker underthenigst clagende zu vornehmen gegeben, habt Ir aus ingelegter seiner suplicationschrift genugsam zuvornehmen. Dieweill ehr sich dan nicht wenig beschweret befindet und im mergklich unrecht widerfahren anzeugt, so gelanget ahn euch, do dem also, wie ehr berichtet, unser gnedigst sijnnen und begeren, wollet dem unsern was billich und recht und wozu ehr befueget schleunigk vorhelfen, wie Ir den eueren gerne wollet gethan haben, domit ehr endtlich clagloss gemachet, Ihr und wir ferner muhe dorijnnen enthaben. Doran geschicht was recht und uns zugefallen. Seindt

auch die gleichheit jegen die euere zu halten gewilligt.
Datum Burga den 12 Septembris anno etc. LV.

Den wolweisen unsern lieben besondern burgermeistern und rathmannen der stad Dantzick.¹⁾

(Sigill.)

Borgå den 12 September.

Till borgmästare och råd i Riga angående tillförsel till Viborg.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i stadsarkivet i Riga.

Gustaff etc. Unsern gnedigenn grus, gunstiegen unnd geneigten willen zuvor, wolweisse liebe besondere. Wir stellen inn keinenn zweiffel, Ir habett euch zu erinnern, wie vor alten zeitenn und nach bey unser regierungh diese unsere reich zu Schwedenn unnd ein gemeine stadt Riga freuntliche communication, guethe nachparschaft unnd zuvorsicht undter sich gefordert unnd erhaltenn, welche dan gemelter stadt Riga nicht zu kleinem aufnehmen, nutz und gedey gereichet. Als wollen wir nicht zweyffelnn Ir werdet solchs freuntliches handels unnd wandels, den sie untereinander gehabt unnd noch ingedenck unnd unvorgessendt sein, euch auch alles gueten nachparlichen willens hinwiederumb jegen uns und unsere reich, wie wir dan nach zur zeitt nicht anderss vernohmmen, vorhaltenn. Derwegenn gelanget ahn euch, als zu den wir nachmals die zuvorsicht haben, dieweill wir ethwan inn irrungh unnd entporungh mit dem muschowierter aus seiner eigenen verursachungh gewachsen, unser gnedigst sijnnen und begehren, Ir wollet euerem handtierenden kaufman uns allerley vitalia, rustungh, wehren und alles was zu kriegsrustungh dien-

¹⁾ Senare anteckning: Allatum 22. Maji a:o etc. 56.

lich unnd noetigk, nebenn lakn und anderer wahr inn unser leger nach Wiborch zu fhueren, auferlegn unnd vorgunstigenn. Des seindt wir solchs alles nach wiriden zu betzalen und sie alles zolles unnd beschwerungh frey und unbekummert zu lassenn gnedigst erboetigk. Datum Burga den 12 Septembris anno etc. lv:ten.

Gostaus.

Utanskript: Den wolweisenn unsern lieben besondern bürgermeistern und radtmannen der stad Riga.

(Spår af sigill.)

Veckelaxskär den 15 September.

Till Per Brahe angående nödvändigheten af hans personliga tillsyn öfver hvad som beställes i Stockholm och om vaksamhet gent emot Danmark.

Riksregistr. 1555, fol. 172 v.

Vår synnerliig gunsth etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse, käre her Pedher, then 8 Septembris, dateredt udi Stocholm then 20 Augusti, och som I till thett förste lathe förstå, att hundrede aff the dugligeste knechter, ther äre i landit, skole bliffve i Stocholm både opå slotthet och i staden etc., så see vij gerne, att I medh störste flijt vele förmene och undervijsse samme knechter, hvadt the achte och göre skole, och att I och så lathe haffve gott och flijtigt upseende både ther i Stocholm och annerstedz opå alle saker och försterke edher medt alt thet folck, både ryttere och knechter, som I meest kunne åstad komme, samelunde att I vele skynde utöffver till oss icke allenast the hester, som Oluff Erichson haffver bestältt i Vestergöthlandh, uthan alle the hester, som I meest kunne upbringe, och förundrer

oss icke lijtiid, att Erick Håkonson haffver icke sentt strax hiit effther oss både folck, hester och fetalie, effther som vij honum ther um alffvarligen tilsade och förmanede, och begäre, att I honum än nu till thet högste vele förmane, thet han icke tager försumelse udi sådane dråpelige ärender, ther oss och meniige rijkit alsomstörste macht opå ligger etc. Vij hade och befaledt för:ne Erick, at han skulle holle then Gilius bysegiutere villig til at beflijte siig um thet arbethe han haffver förhender, att thet motthe gå flux för siig. Så kunne vij väl täncke, at han gör föge mere ther til än annedt, som honum är befaled etc. Icke haffver han heller förstånd till att handle med honum eller annedt folck, så att the kunne holles villige, uthan fölger siit egit sinne och huffved effther, bannes och pucker med alle man och ther medt gör alle ovillige. Therföre, käre her Pedher, är vår gunstige begärens, att I inthet vele lijte opå thet han beställer, uthann sielfve haffve tilsyn medt alle deler, så at alle ting motte bliffve effther nödhörfften beställthe, så framt att thet skall gå någit lijke till etc.

Vijdere, käre her Peder, såge vij gerne, att I medt thett förste ville fiteligen erkunne edher, huru thett haffver siig um the tijdender um kongens skipflothe i Danmarck, och att I och vele beställed medt her Göstaff Olsson och alle våre fogther, som befaelingen haffve vedh Danmarcks och Norges grentzer, thet the hvar i sin stedh eet fljigt och gott upseende opå alle saker förevede, och att the och så förstärcke siig med alle the ryttere och knechter, som the mest kunne upbringe, behollendis een partt hooss siig till atth affvärije all skade och farliighet, som vedh the grentzer motte siig tildrage, och en part skicke hiit utöffver till oss att bruke emott rydzerne, ty hvar vij icke medt alffvarsamheett nu täncke till att förstärcke oss opå alle orther medt then meste macht vij kunne upbringe och medt thet förste göre

för:ne rydzer manneligit modhstandt och affbreck, för än the sin veldige macht församble, dhå är befruchtendis, att the handle med oss, så att oss alle vill svijde ther effther i längden. Thette I, käre her Pedher, vele lathe gå till hiertedt och så mykit edher är mögeligit tencke til alle deeler, som tiäne till att affvärije vårt och meniige riigsens skade och förderff medt. Vij vele och I tänke till allt thet oss är mest mögeligit att göre till saken etc. Datum Veckelaxskär 15 Septembris anno etc. 55.

Pitkepaasi den 27 September.

Till Hans Larsson angående behovet af fisk i lägret.

Riksregistr. 1555, fol. 173 v. I Prothocollon är samma bref dat. den 17 september.

Vår gunsth etc. Effther thett, Hans Larsson, vij storliigen haffve behoff til uttspisningh både opå Vijborgh och udi legredt ved gräntzen en stoor hop fijsk så väl som annen fetalie, derföre [är] vår alffvarlige vilie och befalningh, att thu skallt beställe oss både för salt och spannemåll then meste fijsk både strömingh och fielfijsk, som bönderne udi Helsingfors och Rasborgz län nu i hööst, tesliges och framdelis i vinther och våår bekomme och afflathe kunne, och skall thu utfå [aff] ländzmennerne udi hvar sochn både salt och spannemål udi sådane fijsk. Samelunde må thu lathe tilseije alle presterne udi thin befalningh, thet the tage någit aff then tijende spannemål udi thette åhr faller och then förbytte och så udi fijsk. Vij vele och, att thu skall sielff haffve fijskere allestedz uthe till att tage och salthe then meeste fijsk the kunne bekomme, lagendis så att samme fijsk motte bliffve väl tilpyntet och sedan skickis till Vijborgh thet förste mögeligit är. Ingelunde thette försumendes. Datum Pijtkepås 27 Septembris anno etc. 55.

Samme mening till Sijmon Thomeson, Jörenn Jönnson, Raffvald Halffvardson, Matz v. Clewen, Jören Henrichson och Matz Siffridson.

Pitkepaasi den 27 September.

Till Erik Håkansson angående uppgifters lämnande om förråden på Stockholms slott m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 174.

Vår gunsth etc. Är vår vilie och allffvarlige befallning, Erick Håkonson, att thu med thet aller förste skalltt oss förständigge, huru mykin spannemål, salt och kruth, tesliges svaffvel och salpether, thu haffver opå Stocholms slotth tilstädis, samelunde huru många oxer thu haffver latid slachte udi thenne höst, och huru många nödhfaldz köött thu hiit til Finlandh udi thette åhr haffver latijd öffverskicke etc.

Vijdere vele vij, att thu schalt tilseije Peder kökenskriffvere, att han skicker oss ett vijst register opå sijn upbyrdt och uttgiffitt udi alle partzeler, som han udi thette åhr 55 hafft haffver opå then hielpe gärdt han haffver upburit, och må thu vethe, att vij vele lathe bruke honum her effther till slottzschriffvere opå Stocholm och skall um Michilmesse tage vedh samme befallningh etc. Thu må och allffvarligen tilseije Niels Spedz, Harald schriffvere och the andre, som haffve nägen upbördt upå Stocholms slotth, att the skicke till oss clare och vjisse register opå allt thet, som the tilstädis haffve etc.; item att thu skynder hiit Sven kornschriffvere medt sin rekenskap pro anno 54 och 55 medh thet förste, viitthendis tiig her effther rätte. Datum Pitkepäss 27 Septembris anno 55.

Pitkepaasi den 27 September

Till Hans Larsson angående tillförsel till Viborg och farledernas utprickning.

Riksregistr. 1555, fol. 174 v.

Vår gunsth etc. Må thu vethe, Hans Larsson, att vij haffve förnummit, thett opå Vijborgh är ganske ringe fetalie förhanden och folckit är mykit och dagligen mere förökes, som ther opå lijte skole, så att vij befruchte (hvar vij icke snart bekomme annerstädz någon undhsettningh), att vij dhå äre ganske ilde uttsatte. Så haffve vij någre reser latid schriffve tig till, att thu skulle skynde then gärdh till Vijborgh, som utaff Helsingfors län utgöres skall, vethe doch icke hvadt ther är tilgiortt, effther thu inthet ther um haffver schriffvit oss till. Derföre är änn nu vår alffvarlige vilie och befallningh, att thu med thett aller förste skall skynde samme gärd åstad både aff Helsingfors och Rasborgz länn, och ther vinden icke foger, att man kan komme uthanskärs, motte man dhå fordre samme gärd innanskärs, huru man best kan, opå thett han motte medt thett allerförste komme fram; ther och bönderne icke än nu haffve alle partzeler tilredhe, må thu dhå lathe anamme och åstad skicke thett som rede är, till thäss thett annedt kan bliffve tilrede etc. Vij försee oss och, att thu ju haffver beställt um ledhen både innenskärs och uthanskärs her emellen, så att hon är upmärcktt, såsom vij senast lothe tiig ther um tilschriffve ifrå Borgo. Vij vele och, att thu med thenne breffvisere skall schriffteligen oss förständigige, huru um alle deler beställt är etc. Ther thu må vethe tiig effther rätte etc. Datum Pijtkepäss 27 Septembris anno etc. 55.

Olika orter i September.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

»Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Konge Matz cantzelij pro anno etc. 1555.» (RA.)

Helsingfors den 3 September.

Öpet breff för her Måns Johanson och Karl Holgeron, att the skole antage udi K. M:tz tjänist alle the unge duglige karrer, som the öffverkomme kunne udi Tavestehus län, nedre Sategunden och Cumegårdz län.

Helsingfors den 4 September.

Försvarelse breff för Lasse Hvit udi Hvit by i Kyrckesletz sochn för alt öffvervoldh, som honum skee pläger aff them, som riffve up hans gerdes gårder och göre sig almunde väger genom hans engh och åker etc.

Helsingfors den 6 September.

Försvarelse breff för Oluff Nielson, borgere i Helsingfors, för Hendrich Pederson, borgmestere ther samstedz etc.

Helsingfors den 7 September.

Till hertig Erich, att Konge M:t skicker Michill Rydz till Vesterårsz igen för någre synnerlige orsaker skull, och skall Boo Olson haffve hempligen upseende och acht opå honum, hvadt som han haffver för hender etc.

Borgå den 12 September.

Iterum till Simon Thomeson, Jören Jönson och Ravaldd Haldvardson, att the late slachte både oxer, får och annen boskap, som the upburit haffve, saltandes både

kött, koldun, korffvar och alt annet, som doger att äthe, och seden förskicke thet till Vijborg etc.

Till Hermen Flemming, att han lather driffve både oxer och får och annen boskap, som han upburit haffver opå Tavestehusz, till Vijborgh etc.

Pitkepaasi den 18 September.

Till Johan Pederson och Niels Ryningh, att the skicke till Jöns Månson 10 roter rörskytter till att late antaste the bönder udi Eurepe, som icke haffve velet följt Jacob Bagge in udi Rydzlandh etc.

Pitkepaasi den 20 September.

Svar till Jacob Hendrichsons breff, thet K. M:t haffver förståt the lägenheter, som han förfarit haffver, seden han kom in i Vijborgz län etc. Latius in conceptis.

Pitkepaasi den 21 September.

Till Larsz Flemming och Torsten Hendrichson, att K. M:t haffver giffvet the bönder frijhett udi Eurepe häredt opå alle the penninge partzeler, som the aff theris hemen plichtige ähre utt ath göre, opå thet the sig thess velvilligere befinne skole till att drage in udi Rydzlandh etc.

Pitkepaasi den 23 September.

Till Larsz Flemmingh, att han oförsummeligen giffver sikh till K. M:t etc.

Öpet breff för the bönder, som boo udi Verlax skäregårdh, att the moge utföre till Lijfflandh något aff then fisk the bekomme till att förbyte udi spannemåll och lijn, och skole the lathe K. M. bekomme en hoop båtzmén, når K. M. them behöffver och fordre later etc.

Till Jacob Bagge, att han holler sig udi saken i Rydlandh effther then mening, som K. M. senest lott förstå Göstaff Fincke.

Viborg den 30 September.

Fougte breff för Matz Seffredsonn opå Eleme, Hol- lula, Villekis, Pittis, Perno och Borgo sochner etc.

Fougte breff för Bertill Jönszon och Matz Matzonn opå Lappa, Vesy, Tappaijala, Veckelax, Verlax och Sec- kyerffvij sochner etc.

Viborg den 2 Oktober.

Till Mats Sigfridsson angående saltning af fisk och den sämre spannmålen användning.

Riksregistr. 1555, fol. 175.

Vår gunsth etc. Effther thett, Matz Siffrijdsonn, att vij haffve storligen behoff en hoop salltt fijsk, så väll som annen fetalie til uttspisningh, therföre haffve vij latijd afferdiige någre aff våre botzmen till Borga län medt någit sallt, att the allestädz, ther fijskerij opå färde är udi samme län, skole ligge till fijskes och tage och sallthe så mykin fijsk til vårtt behoff, som the mest kunne haffve rådt till, och biude vij tiig, att thu medt ländzmennerne udi hvar sochn skall så beställedt, att the bekomme så många nöther och annen fiske redskap, som the mest kunne behöffve; vettendes tiig her effter rätte. Thu må och annamme någre lester salt ifrå Hel- singfors och så bytedt med bönderne udi fijsk, effther som vij tiig vår meningh tilförende ther um haffve giff- vit tilkenne, menn aff spannemålen motte man icke my- kett förytre udij fijsk, uthan rogen och en part aff kor- nett skall males till miöll och bakes udi bröd och en partt aff kornett melthes i gott maltt och sedan för-

skijckes hiit til Vijborg, så snartt thet så är tilpyntet. Och som thu lather förstå, att en partt aff then spannemål, som senast bleff bergedt, icke duger til brödt, effther thet icke vell häffs etc., så syntes oss lijkast, att man lothe bakett udi tynne kaker, och förmode, att man kunne ändhå få ther passelige gott brödt utaff, men att man skulle skjackett hiit udi sådane måtte, som thet nu är, thett gille vij inthett, ty her er allt för myken förderffvett spannemål tilförende etc. Datum Vijborg 2 Octobris anno etc. 55.

Samme meningh till Bertill Jönsson i Lapvijssheredt.

Viborg den 2 Oktober.

Till Hans Larsson angående användandet af den påbudna kostgården.

Riksregistr. 1555, fol. 176. Förut delvis tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 21—22.

Vår gunsth etc. Vij haffve förstätt thin schriffvelse, Hans Larsson, och som thu giffver tilkenne, att thu haffver en hoop aff gerden tilredhe, så såge vij gerne, thett thu ville beflijte tig, att hon motte komme hiitt medt thett allerförste, och må thu skjicke först hiit the partzeler, som först äre redhe etc.

Thett smör, hudher och fårskijndh thu schriffver um vore vij tilfrijdz, att thu motte leffrere hiit til Vijborgh, och ther man hade rådt til att lathe menthe en hoop aff samme hudher, så att man kunne lathe göre ther krager utaff til vårt krigzfolcks behoff, sammelunde att fårskijnnen bliffve betthe och tilpyntede, så att man kunne bruke them thil foder, dhå tienthe the och väll till att giffve folckit nu til vintheren. Men the hester och folck thu schriffver um må thu haffve tilstädis ther i länit, til thäss man haffver behoff att bruke them, effther her opå

Vijborg är icke myken god rådt till att holle anthenn folck eller hesther etc.

Vijdere är vår vilie, att thu lather förskaffe hiit till Vijborgh the meste brönder [?], som udi thin befalningh kan finnes rådt till. Må thu och sielff oförsumeligen skynde tiig hit til oss, vittendes tiig här effther rätte. Datum Vijborgh 2 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 9 Oktober.

Öppet bref angående solden till befäl och menige i landthäven på ryska gränsen.

Riksregistr. 1555, fol. 176 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793); s. 23—24, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856); s. 276—277.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att opå thet vårt krigzfolck, som udi lägredt är vid rydze gräntzen, siig thäss manneligere och troligere bevise skole emott våre och ricksens fiender, eenår behoff görs, haffve vij unt och efftherlatiid, som vij och nu medt thette vårt beställningzbreff unne och efftherlate, att the måge och schole (oss til en behagelig tijd) bekomme månadz penningar til att köpe siig före fetalie och andre nödhörffter, ther the kunne hielpe siig medt, och haffve vij latijd göre hvars besolningh, effther som vij kunne täncke, att hvar kann göre oss rijkit tienesten till etc. Först hvar höffvitzman utöffver knechterne um månaden sex mark, item hvar befalningsman fem mark, item musterschriffveren halffsiette mark, item öffverste rothemestere halff-fempte mark, item rothemestere och menige knechter fyre mark, item hvar skytte till siig och sin heest um månaden otte mark ortuger, och effter vij lathe giffve samme vårt folck månadzpenningar och besolningh, så skole the vare förplichtige att betale fetalie, höö, korn, haffre och alt annedt, som them tilförtt bliffver, effther som lijke och

skäll kan vare, och icke tage något ifrå våre undersåther eller andre, som göre tilförningh til lägredd, vijd lifzstraff. Datum Vijborgh 9 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 9 Oktober.

Till Per Brahe angående befunna missbruk och brister så väl i förvaltningen som eljes i Finland, om Jakob Bagges infall i Ryssland och om behofvet af förstärkningar.

Riksregistr. 1555, fol. 178. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 277—287.

Vår synnerlig gunsth tilförende etc. Vij giffve edher tilkenne, käre her Pedher, att vij haffve varit opå någon tijd tilgörendis her opå Vijborgh och seet och förfarijd, hvad lägenheter här äre, och huru här tilstår etc. Så vele vij edher icke förholle, at Måns Nielson och the andre, som här pläge vare, haffve så handlet både här opå slotthett och allestädz här i thenne landzende, att vij oss ther um icke nogsamptt kunne beclage etc.

Till thett förste, att her opå slotthett haffver ingen achted eller latijd siig vorde um slottzens bygningh; therföre äre och meest alle huss och rhum här taacklöse, förfaldne, nidrötte och förderffvede, så att man ingen städz haffver rådth till att göre värnn här aff slotthett. Her är och een heel hoop spannemåll, som udi mång åhr haffver legatt udi the nidrötte och förfaldne rhum, som ingen haffver achtedt, och är nu meste parthen aff samme spannemåll så platth förderffvedt, att hann duger hvarken till brygning, backning eller till något annedt. Samelunde är här och medh alltt annedt så oskickeligen lagedt, att man haffver aldrig sett sådane oskickelighet, som här är opå färde etc.

Till thett annedt, att här opå slotthett eller i stadhen äre inge förrådth til fetalie, ändoch vij haffve altijd udi mång åhr och besynnerligen udi fiordh och i thette när-

varendis åhr medh våre schriffvelser till thet höxte rådt och förmanedt både Måns Nielsson, tesliges och frälsiit, samelunde alle fogter och befallningsmen här i Finlandh, att the skulle förskaffe all then fetalie hiitt till Vijborgh, som the mest kunne aff heele Finlandh åstadkomme, och är doch ther inthett tillgiortt etc.

Till thett trijdie, att Måns Nielson haffver inthet veelet latijd upbäre then spannemåll och annedt, som udi somers bleff skickedt hiit ifrå Sverige, uthan sagtt, att han hade här mere tilförende än han vijste rådth före, och ther medh affvijst ifrå siig them, som bådhe spannemåll och annedt hiit förde, och haffve en partt legatt här 6 eller 8 vekor, för en the kunne bliffve utaff med thet the fördhe etc.

Till thett färde haffver Måns Nielsson driffvit en stor handel medt rydzerne, alt sedan han kom hiit till Vijborgh, och haffve rydzerne bekommedt aff honum hester för 3000 mark, föruthen alt annedt som han them såltt haffver. Tesliges haffver han hafft sine rydze köpmän här opå slotthet och giort them store gestebudh, och then tijd the skulle drage hedan, så haffve våre fattige undersåther och bönder bleffvett tvingede till att göre samme rydze köpmän skiutzferder. Haffver och för:ne Måns Nielsson eliest udi många saker, som långt vore till att förtalie, genom sin otroheet, groffhett och oförståndh så handledt, thet han haffver giort oss sådane dråplig skade, att han aldrig kan vare ther till svars medt etc.

Vijdere hvadh brijster och feel vij haffve förnummit opå färde vare här udi heele Finlandh, haffve vij här effther och latiid antechne etc.

Till thett förste, att meniige frelsiit, fogter, hoffmän, prester, köpmän, ländzmän, fiärdingzmen och boolmän driffve alle samem stoortt landzköp, och hvadt som the köpe aff then meeniige fattige hoop, bönderne, ther giffve

the icke halfft värde före, men thett the fattige skole haffve aff them igenn, både saltt och annedt, motte the dobbeltt up bethale etc.

Till thett annedt, att alle för:ne parthijeer bruke falsk vijchtt och måått, så att fogterne haffve större vijcht till att upbäre medt aff bönderne, både smör, spannemål och annedt mere, än som the bruke till att uttgiffve och leffverere medt och ther medt bruke fogterne store tiuffve stycker, så att the beholle och stinge udi theris egen pung all then fördeel the aff all öffvervijcht och öffvermålning bekomme. Item frelsiit och thet annedt selskap bruke och samme sätt med then menige mann för theris egen nytte och fördell skuldh etc.

Till thett trijdie, att för:ne frälse och thett annet partij, så väll then ene som then andre, bruke alle the prachticher, som the kunne uptäncke til att slå undher sig cronones skattejorder och hemen, och finnes här udi Finlandh flere än tuthusende skattehemen, som frelsit och the andre haffve svikeligen kommit under siig och brukit samme godz frijtt, lijke som andre frälsis godz etc.

Till thett fierde är här allestädz udi landit stoor oskickelighet opå färde ebland then menige man, så at the klyffve alle heman sunder udi många deler och bythe och skiffthe siig emellen jorden lijke som andre lössörer. Och äre mångestädz tije, tiuge och än sommestädz flere bönder besitne opå eth heman och haffve så trängt sig in på hvar annen, att ingen aff them haffver så myken jordh, som han kan hielpe siig medt, ther egenom the och äre så uttarmede, att the hvarken haffve rådth att uttgöre theris rättighet eller föde siig sielfve etc. Och haffver then menige hopen icke kunnett förstå orsaken till theris fattigdom och armodh, för än vij them nu thett haffve rätteligen undervijst, men lagmenn, häredzhöffdingger eller fogter haffve inthett latijld siig värde um then oskickelighet, som här i landit, så väll udi then måtten

som all annen, opå färde är, uthan upboriit theris rhänthe och ther utöffver tagit skäncker och gåffvor aff alle the[m], som haffve hafftt någre jordetretter siig emellom och sedan efftherlatijd, att the haffve frijtt mått skiffte och parthe cronones hemen udi så många deler, som the sielfve haffve velett, och utaff sådane otilbörlige handell äre mesth alle hemen nu förlammede och then menige man aldellis utarmede, och är thette hele landh nu så fördärfvet, att thett seenth eller aldrig står till att uprätte etc.

Ytherligere, käre her Pedher, vele vij icke dölje för edher, huru handelen emellen oss och rydzerne haffver begiffvit siig, sedan vij komme hiit till Finland, hvilken siig så udi längden haffver tildragit, att någre dager effther vij vore komne ifrå Sverige och till Abo, dhå kom Oluff Skotte ther till oss medh Jacob Bagges schriffvelse ifrå Vijborg, och gaff Jacob tilkänne, att han medt någre aff våre gallejder hade varit udi Nyen opå två veckor siö när Nötheborgz slott och besett ther alle lägenheter och var theden igenkommen tilbake till Vijborgh etc. Gaff och Jacob tilkänne, att förne Oluff Schotte skulle vethe att underviise oss ythermere um alle lägenheter etc. När vij tilsporde honum, hvad han hade till att undervijse oss, så svarede han oss, att effther vij hade en hoop kriigzfolck liggendis vijd gräntzen och här i landit var ringe fetalie, som samme folck kunne hielpe sig medt och för thenskuldh lijde stoor nöd aff hunger, therföre meniige kriigzfolckit, thesliges the Savlax och Karelske bönder hade stor lusth och vilie att försöke theres lycke udi Rydzlandh och försörge siig ther med fetalie, förtröstede och oss um alle deler, såsom her effther är antechned, sade siig och haffve ther opå fulle befalningh aff Jacob Bagge och hele hopen etc.

Till thett förste, att Jacop Bagge var tiuge thusendh starck allenast medh bönder, föruthan ryttere och knechter.

Till thett andre, att alle bajorer udi Kåxholms län skulle gå oss välvilligen tilhonde, för än vij komme till Vijborgh etc.

Till thett trijdie, att vårt folck skulle uthan alt hinder bekomme slotthen in udi Rydzland uthan alt modstandh.

Till thett fierde, att storförsten skulle vare död, med mykit annedt, som han oss förtröstedde um alle deler, som för mykit longtt våre allt att förtalie, hvilkett doch inthet santh var, och egenom sådane förtröstningar förförde han först oss och brachte saken så vijdt, att vij gaffve oss tilfrijdz, att Jacob Bagge medt heele hoopen motte bruke theris fördell och beste, doch att the siig väll och vijsligen skulle försee, och then tijd han kom igen til Jacob Bagge, så sadhe han, att thett var vår allfvarlige vilie, att the strax skulle rycke up och in udi Rydzlandh, och med samme hans store ord och bedrägelige handell förförde han Jacob Bagge och hele hopen, så att the gaffve siig strax opå tugit in udi Rydzlandh, bådhe till landh och vatn, och sloge theris felttläger in under Nötheborgz sloth och vore doch icke starkere både til landh och vatn än til thet högxte fyre thusendh man. Så haffve vij icke ringe varet bekymbrede ther um, att then ringe hoop folck vij hadhe gaffve siig udi sådane stoor fare udi etth fremmende och obekendh landh, befructede och icke lijttitt, att både folck, skip och skytt ther egenom umbringedt bliffve motthe, och för sådane farligheter, som man hade siig til att förmode, haffve vij nu kalledt för:ne Jacob Bagge med heele hoopen tilbake igen, haffver och vårt krigzfolck nu giffvit siig in udi vårt landh igen, både till landh och vatn, och äre på alle sijdher nogh udi afftogit försöchte aff fienderne, och är så tilgått, att um S. Michels dagh droge the först aff lägreddt, som till landtoget vore förordnade, och bleffve ändhå skepen ther effther beliggendis och Jacob Bagge bleff hoss

skepen och hade inthet achtet siig thäden then dagh, effther the och hade starckt modh veder, menn samme dag um middagen bleste up een huffvedh storm, så att alle våre skeep dreffve in under landett hartt vedt Nötheborghz slotth, och som the på slotthet våre thett förnumme och effther the hade seett, att thett folck, som i lägered var, drog förre sin vägh, så rychte the utth aff slotthett och hade achtetd falle til skepen, var och ett annedt selskap affsiides opå landiit, som och hade achtet siig medt thett samme att falle till skepen. När Jacob Bagge såg folckit medt theris fulle verijer komme aff slotthet, samelunde och thett annedt selskap, som affsiides vore, tog han all felskytten aff skepen, tesliges knechterne medt theris värijer och gaff siig ther medh i landh och ställthe strax skytthen ätth fienderne och lätt gå mit ebland them, som komme utaff slotthett, thett ene skytt effther thett andre, så länge the gäffve siig opå fluchten in på slotthett igen; och then tijd the andre rydzer, som affsiides vore opå landit, såge, att the som vore komne aff slotthett hade ingen framgångh, uthan motte giffve siig opå fluchten, så finge och the ther aff förskreckelse och strax flydde, och emott affthonen förnam Jacob, att han ingen mere fare aff them hade opå then dagh, och lett så skytthen komme in igen opå skepen. Um annen dagen tijligen um morgenen var stille väder, så lott Jacob skepen drage nid ätt elffven medt strömmen, och som han kom tre vekor siö ifrå för:ne Nötheborgz slott, så var ther en fergestad och lägliig platz att ligge för ancker. Ther satte och Jacob med heele skipzflothen, och som han ther hade varid opå någre tijmer tilgörendis, komme ther äther een heel hop rydzer och hade veledt varitt um bordh medh skepen. Som Jacob Bagge thett förnam, var han och dhå strax i landit medt felttskytten och knechterne och dreff them äther opå fluchten och hörde inthet mere aff them opå then dagen. Trijdie dagen bleffve

och skepen liggendis ther sammestädz för modtveder skuldh, och um middags tijd vore åter rydzerne förhånden och hade veledt fälle till skepen; så bleffve the och dhå slagne opå fluchten, lijke som tilförende, och sedhan annen dagenn ther effther fogede vindhen, så att Jacob Bagge medt hele flotten kom väll utaff elffven och hiit under svenske sijden tilbake iigen, och samme dag som Jacob hade senest varit med rydzerne til värke, så hade och thett folck, som til landiit droge, mött en heel hoop krigzfolck sex miler opå thenne sijde um Nötheborgh, hvilkett skulle vare kommedt ifrå Nogårdh, och går rychedh, att udi samme hoop våre tiuge thusendh rytthere och tijotusendh fottfolck, och ändoch dhen hoop fast stoor och väldig var, så fölle vårt folck flux till them och aff Gudhz nådige försynn finge öffverhånden, behölle marcken och dreffve them opå fluchten till een fierdingx mile vägh, och skedde thette emott affthenen och emot mörcke natthen, så att vårt folck icke lenger kunne fulfölge them samme affthenen, meen um morgonen drog vårt folck thvå eller tre miler udi fotspår effther fienderne och funne ingen för siig, uthan alle våre dhå borttflydde. Sedan gaff vårt folck siig in till vår gräntz och siig ther nu förholle, till thäss man fåår see, hvadh rydzerne ytherliigere vele företage etc.

Så effther thett, käre her Pedher, att vintheren och then tijd nu tilstunder, som rydzerne plege haffve beste tilfallett att bruke theris fördeel, therföre kan man täncke, att the sådane tilfälle icke försumee, uthan siig nu medt alle macht emott oss förstärcke. Ligger oss och förthenskuld macht opå, att vij haffve våre saker udi godh achtt och täncke til alle deler, som tiäne til att göre them modstandh medh, och synnerlig att Vijborgz slotth och stadh både medt folck, fetalie, skytt, krutth, lodh och andre munitioner bliffver effther nödhторfften försörgtt och bemannedt. Tesliges är och storligen behoff, att

vedh grändzen och en velliig hoop både ryttere och knechter till landhvärn udi thenne vinther bliffve motte; så veet Gudh, att här är föge god rådth till så mykit folck och andre munitioner, som nu behöffves. Är her och ganske lijthen fetalie i landit att försörge then ringe hoop folck medt, som här nu förhånden äre, och um man icke bekommer udi thenne hösth undhsätthningh medh fetalie ifrå Sverige, dhå är nogh befruchtendis, att här inthett folck kan bliffve öffver vintheren för hungeren skuldh etc. Så såge vij gärne, käre her Pedher, att I ville alt thette effther nödhtorfften beväge och lathe så beställedt, att så mykit miöll och maltt, som man kan meest åstadkomme ifrå Sverige, medh thett allerförste motte hiit utöffver skickedt bliffve, samelunde att I och vele skynde utöffver udi hösth både folck, hester, skytt, fetalie och annedt mere, som vij haffve lathed schriffve edher til um tilförende etc. Item såge vij gärne, att våre fogther, prester och alle the, som vår spannemåll haffve udi befalningh så väl i Östergöthlandh som Uplandh, motte bliffve alffvarligen förmanthe, att the hvar i sin stadh lathe male både rogh och korn udi miöll, thett meste som hvar kan haffve rådth till, och att miölett motthe komme til Stocholm och sedhan skickes hiitt medh skep utöffver, så länge öpit vathn ähr och man för ijss obehindrett kan framkomme, och thet som icke nu i höst kan komme til Stocholm, att thet dhå motte strax opå föråhrett framkomme och hiit utöffver förskickett etc. I vele och beställe medt Gilius byssegithere, att han medh thett förste giuther fyre mörssijer, som man kan skiuthe fyrballer medt, item att vij och motthe bekomme hiit opå föråhrett två nothslanger och fyre the störste kartoger ther äre opå Stocholm etc.

Vijdere, käre her Pedher, vele vij haffve edher nådeligen förmanedt, att I udi vår fråvare eeth gott och nöge upseende udi alle saker vele förevände, och att I altijd

haffve edher budh till her Göstaff och våre fogther, som äre vedh gräntzen, latendis förfare hvadh våre granner the danske och städerne förhender haffve, tesliges att I lathe altijd förfare, hvadh meningh eller tall ebland then menige man vancker, och att man fliiteligen achter opå thett icke någit upror eller tvedrecht ther i landit udi vår fråvare upvexe motte etc. Gud edher befallendis. Datum Vijborgh 9 Octobris anno etc. 55.

Samme meningh til hertigh Erick, her Göstaff och her Stenn.

Viborg den 11 Oktober.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående kostgården, om fångna ryssars förplägning och om det från Sverige anlända krigsfolkets förläggning.

Riksregistr. 1555, fol. 177. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn. af Finl. häfder*, D. 8 (1856): s. 287—289.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Sijmon Thomesson, och ett register opå then kostgårdt, som aff norre och södre Finland utgiort är, och ändhå thu haffver förtröstedt oss, thet samme kostgårdt skulle oförsumeligen komme hiit till Vijborgh, så är doch ther aff än nu inthet framkommedt. Biude thig förthen-skuld, att thu skynder opå thet samme gerdt motte medt thet förste hiitt förfordret bliffve, och hvar vindhen icke vill foge, att store skuther kunne komme fram medt samme gerdh, så måtte man bruke båther och rhoo innen skärs udi thette stilla väder, så atth man ändhå kunne framkomme etc.

Hvad thin schriffvelse belanger um våre rijdfogthers leffverering udi Åbo län, synes oss lijkast vare, att smör, huder, talgh och annedt mere, som samme rijdhfogter haffve til att leffrere, motte nu först komme til Åbo

slotth, effter vij haffve achtedt til Åbo tillbaka igen innen vintheren, och um thett framdelis behöffves här eller annerstedz, så kan mann, när åkeföredt bliffver, lated komme tijtt thet mest behoff är etc.

Som thu begerer vethe um the rydzer, som kompne äre til Åbo ifrå Stocholm, skole lengre ligge ther opå borgernes umkost etc., så tycker oss, att man haffver alt för mykit kostad opå samme rydzer, och kunne tiig icke annedt ther opå svare, än att the må väll betale hvad som the hooss borgerne förtäre. Förundrer oss och storligen, att thu inthet annedt haffver schriffvit oss till um the rydzer ifrå Östrebothnen komme äre, utan att thu viltt lathe upschriffve theres godz och sedan giffve oss tilkenne hvad thett är, och att thu icke haffver betänckt, att oss ligger mere macht opå at vete um andre lägenheter, som är, hvarföre the rydzer, som boo ved Östrebotnss gräntzen, haffve falledt in udi vårt landh medt rooff och mordh, item hvad skade, som skeedt är på både sijder vijd then Östrebothns gräntz, och huru samme rydzer äre nu tilsinnes, anthen the äre benegne til frijd eller feijde, hvilkett thu än nu må legge tig vinningh um att förfare och sedan oss ther um förständigige etc.

The ottetijo hester thu lather förstå utgiorde äre aff Åboo län må thu lathe ther bliffve tilstädis hoss them, som samme hester haffve utgiort, till man them behöffver att bruke. Thett folck och hester, som nu är kommit utöffver ijfrå Sverige, vele vij icke haffve strax hijt til Vijborgh, effther her är ganske ringe rådth både til fetalie och fodher etc. Så see vij gerne, att samme folck och hester motthe förlegges allestädz um kring til frelssit, prester, ländzmen och till våre slotth och gårdar, både udi Åbo, Tavastehuss och Kumegårdzlän, och att thett icke bliffver hiit skickedt för än behoff görs etc. Ther thu veest tiig effther rätte. Datum Vijborgh 11 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 14 Oktober.

*Öppet bref till allmogen i Eurepäa härad angående trup-
pernas underhåll m. m.*

Riksregistr. 1555, fol. 184. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af
Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 289—291.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, trogne undersåther, dannemän alle, som bygge och boo udi Eurepä häredt, vår gunsth och nåde tilförende etc. och giffve edher tilkänne, att vår tro man och råd, här Svanthe Sture, som nu var aff oss uttsendt til att handle medt edher opå våre vägne um hulskap, troskap och manskap och annedt mere, som I så väll som alle andre Sverigis rijkis inbyggere oss plichtige äre etc., haffver latiid oss förstå, att I dannemän haffve alle svaredt honum väll opå våre vägne och latijd finne edher välvillige udi alle motthe, tesliiges att I haffve loffved, thett I vele manneligen och troligen hielpe til att affvärije edhers egen och menige riigsens skadhe och fördärff effther edher ytherste machtt och förnögenheett etc., therfore vij edher gunsteligen betacke vele och edhers vällvillighet udi all gunsth och nåde betäncke etc. Samelunde haffver och för:ne her Svanthe giffvit oss tilkänne, thett I haffve honum latijd förstå, att vårt krigzfolck haffve förtärt mykitt hooss edher, sedhan the komme ifra Rydzland, och att I haffve stoor brijsth och feel opå fetalie och förthenskuldh icke nu haffve råd til att komme samme vårt krigxfolck till undsethning och hielp medh så mykin fetalie, som the kunne hielpe siig medh opå någon tijd tilgörendis vedh grantzenn etc. Så skole I vethe, dannemän, att hvadt som vårt tolck haffve mere förtärdt hooss edher än som edher haffver bortt uttgiffve udi edhre rättigheter, thet skall edher allt bliffve betalet, och effther vij förnimme, thett I icke haffve råd til att lathe alt vårt folck få bärningh till

gräntzen för lijke och skäll, så haffve vij förthenskuldh anseedt bådhe theris och edhers lägenheeter och nu befaledt, att mesthe parthen aff same folck skall medt thett förste giffve siig hiit til Vijborgh, och opå thett att the icke här skole lijde nödh aff hunger och svältt, så haffve vij latijd beställe, att hiit skall komme tilförning medt allehonde fetalie aff heele Vijborgx län, och haffve vij nu befaledt thesse våre trogne män och rådh, her Bijrge Nielsson, Lars Fleming och Niels Boije, att the med edher opå våre vägne handle skole um så myken fetalie, som I kunne åstadkomme, förhoppes oss och, att I som trogne undersåther vele finnes vällvillige til then deel edher opå våre vägne bliffver tilsagtt och befaledt, besynnerligen att I vele göre tilförningh hiit til Vijborgh medt alle the mattvarer, som I haffve rådh til att afflathe och selije för penningar, effther som hvariom opå lagdt och tilsagtt bliffver, och när I ther medt hiit komme, dhå skall edher här aff vårtt folck til fyllest bliffve betalet för allt thett I hiit förendis varde effther thett värde, som I medt för:ne våre trogne män utöffver eens nu opå tinget komme kunne, och skall ingen tage edher ifrå till fyre penningar verde, uthan han thett strax betaler vedh högste straff. Ytherliigere effther thett vij nu lathe komme meste parthen aff vårtt kriegxfolck ifrå gräntzen och hiit til Vijborgh, så är rådeligit, att I dannemän, som boo udi Eugrepå häredt, tage edher vare för rydzerne thet bäste I kunne, att the icke förraske och öffverfalle edher medh mord, rooff och brandh, såsom the pläge göre, och um I förnimme, att för:ne rydzer vele falle hiit in i landit, så rådhe vij edher, att I tage edhre ägedeler, både penningar, clåde, booskap och annedt, som I vele haffve förvaredt, och ther medt giffve edher anthen här in udi Vijborgz stadh eller thett nämmeste, som I här vid staden bliffve kunne, så att vårtt kriegxfolck kunne haffve rådh till att komme edher till undsätningh emott ryd-

zerne hvar umtränger. Ther I dannemän vethe edher effther rätte. Datum Vijborgh 14 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 15 Oktober.

Öppet bref på skattefrihet för ett hemman i Jäskis socken.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu med tette vårt öpne bref unne och effterlåte, att thenne vår undersåthe, Olof Vepsälaiiid [*sic*] i Alakuluby udi Jeskis sochn, må och skall (oss till een behagelig tijdh) blifve frij för then skatt han oss åhrligen af samme sitt heman plichtig är uth att göre. Ther våre fougdtter och andre måge vethe sig effter rette. Datum Vijborgh 15 Octobris anno 1555.

Viborg den 16 Oktober.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående malning och mältning af skattespanmålen.

Riksregistr. 1555, fol. 185 v. Enligt Prothocollon var samma bref dat. den 21 oktober.

Vår gunsth etc. Effther thett, Simon Thomesson, att vij nu haffve här i landiit een svår hoop folck och förventhe än nu dagligen mere ifrå Sverige, them vij här utöffver vintheren och till eventyrs ytherligere uppeholle motte, ther till en heel hoop både miöll, maltt och annen fetalie vill behöffves, så opå thett vij motthe haffve för-råd opå sådane partzeler, eehuru alle lägenheeter siig sedhan begiffve kunne, dherföre är vår vilie och alffvarlige befallning, att thu skaltt tilseije bönderne udi thin befallning, att the male all skatte rogen i miöll och melthe kornedt i maltt, så att vij kunne bekomme miöll och

malt i then stadh the plege tilförende uttgöre roog och korn, vittendes tiig här effter rätte. Datum Vijborgh 16 Octobris anno etc. 55.

Samme meningh till Jören Jönsson, Raffvald Halffvardson, Niels Ingeson, Matz v. Clewen, Jören Henrichson, Göstaff Fincke, Matz Raffvalson, Oluff sadelmakere, Jacob Pederson och Herman Flemming.

Viborg den 23 Oktober.

Till Jöran Trulsson angående förläggningen af de under hans befäl stående skyttar.

Riksregistr. 1555, fol. 186 v.

Vår gunsth etc. Som thu lather förstå, Jören Truelson, att thu äst kommen till Åboo medt våre skytter och theres hester, och begärer vethe, um thu skalltt skynde tiig strax hiitt eller förholle tiig någerstädz opå vägen, så må thu vethe, att här i Vijborgh och här i länedt är en stoor hoop hester och lijtiid foder förhanden. The[r]-före synes oss lijkast, att thu förholler tiig medt tiit selskap udi Nylandh och Tavastelandh, till thäss man haffver här samme folck och hester behoff, och vele vij lathe giffve the skytter thu haffver i befallning månadz penningar, ther the kunne köpe siig före koost, höö och haffre och ther medh försörge siigh sielffve alle nödtorffther, och skole the bekomme till kiöps så mykit aff ländz-mans ränthen, som the kunne hielpe siig medt. Män the härremändz tiänere hooss tiig äre måge rycke fortt hiit medh theris hester och sielffve försörge siig hvadt the skole oppå holle. Thu må och med thett förste förskicke till oss clarth register opå för:ne skytter och lathe anamme penningar till theres behoff. Vittendes tiig här effther rätte. Datum Vijborgh 23 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 23 Oktober.

Quitto för Markus Matsson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopicbok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1523—1560 i KA. Förut tryckt efter det egenhändig undertecknade originalet (då i Lüdekes saml.) i Handl. rör. Skand. hist., D. 19 (1834): s. 185—186.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Vijborgh then 23 Octobris anno etc. 55 anammet och upburit haffve aff vår tro tiere Marcus Matzson 100 mark ortuger, som han aff Jöns Knutzson till Laucko skulle igenlösse medt Tockejerrffve gårdh, som var kommen ifrå för:ne Marcus Matzsons slecte och under förnempde Jönns Knutzsonn, [hvilcke för:ne peninger förbete Jöns Knutzson] icke anamme vilde, uthan them uthöffver lagligh bestembd tijdt under oss och Sverges crone förbrutidt och försittidt haffver etc. Hvarföre giffve vij förbete Marchus Matsson här med qvitt och frij etc.

Gostaus.

Viborg den 24 Oktober.

Till rådet i Reval angående önskad tillförsel af folk och förråd till lägret utanför Viborg.

Efter det skadade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff etc. Unsernn gnedigenn gruess zuvor, wolweisenn liebenn besondernn. Nach dem wir dan mit dem muschkowiter oder reüssenn, wie euch bewust, aus seyner eigenen verursachungh, in dem das ehr den aufgerichtenn friede jegen uns tetlich verbrochenn, zu entpörungh und aufrustung gerathen unnd wir zu befurderung solches vornehmens frömbder reuter und knechte, so wol allerley vitalia unnd zufuehr ahn wahren, so zur kriegs rustungh

vonnöthen, b[eh]uefen, derohalben auch vonn hächwirdigen fürstenn, unserm freuntlichen li[eben nach]barn, herrn Heinrichenn von Gahlenn, meistern teutsches ordens zu Lijfflandt . . .¹⁾ iren landen unnd steten zuvergunstigen unnd zufurenn zu lassen, auch den . . .¹⁾ befehlen ahngbotene vertröstungh erlanget, nichts desto weniger aber, so gesijnne . . .¹⁾ hiermit gnedigst Ihr den unsern auf ihr ahnsuchenn inn euerer stadt knechte ahnnehmen verstadten, auch dem handtirenden kaufman uns vitalia unnd wahr innss leger nach Wiburch umb gepürliche gutte bezalungh zuverführen zu lassen und sie zu solchen christlichen vornehmen euch mit zum besten vermahnen wöllet. Doran geschicht uns zu gnedigem gefallen, Gott bepholen. Datum inn unser stadt Wijburch den 24 Oct[o]bris anno etc. 55.

Utanskrift: Denn wolweissen unsern lieben besondern, bürgermeistern unnd radtmannen der stadt Revell.

(Sigill.)

Viborg den 25 Oktober.

Till Mats Bertilsson och Jakob Grek angående Lasse Flemmings och Jöran Holgersson [Geras] resa till Reval.

Riksregistr. 1555, fol. 186.

Vår gunsth etc. Vether, Matz Bertilson och Jacob Greck, att vij haffve afferdighedt thesse oss elskelige våre trogne män, Lasse Flemmingh och Jören Holgerson, häden ifrå Vijborgh och till Räfte medt en summa räffvelske myntt och befaledt them, att the ther för samme penningar till vårtt behoff, kläde, värijer, öl, miöll, maltt och andre varur, som vårtt krigzfolck tänlige äre, hiit i rijkit medt thett förste i höst förskaffe skole, och effther

¹⁾ Bortrifvet stycke.

the och så längre bortt udi våre värff och ärender förrese skole, dherföre är vår vilie, att I nu strax them fölgachtige vare skole, upbarendis och anammendis til edher udi för:ne Räfte alle the partzeler, som the ther till vårtt behoff köpendis varde. Tesliges vele vij, att I och så till edher annamme skole alle the huder och kökenfett, som vij haffve i Helsingfors tilståde liggendis, förtrendis samme hudher och kökenfett udi för:ne partzeler thet beste I kunne, och såge vij gerne, att um vinden edher foge ville, att I dhå giffve edher ther med genast hiit til Vijborgh med thet aller förste. Ther I vethe edher effter rätte. Datum Vijborgh 25 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 26 Oktober.

Öppet bref för Lasse i Torp på hans gård.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu medt tette vårt öppne bref (oss till een behagelig tijd) unne och effterlåte, att thenne brefvijsere vår undersåthe Lasse i Torp i Varnems sochn må och skall niute och beholle för:ne gårdh Torp, icke [*sic*] som han honom her till haft och brukedt hafver, att han ter af uthgiöre skall alle the uthskyller, såsom åhrligen ther af uthgiöres pläge. Ther våre befallningzmän måge vete sig effterrette, icke görendes för:ne Lasse her emot något hinder eller förfångh. Datum Viborg 26 Octobris anno 1555.

Under vårt secret.

Viborg den 27 Oktober.

Till Erik Håkansson angående anskaffandet af olika slags vapen, varor och redskap.

Riksregistr. 1555, fol. 187.

Vår gunsth etc. Är vår alffvarlig vilie och befallning, Erick Håkonson, att thu skaltt förmane både Gilius och the andre byssegiuthere och byssesmeder, att the hvar i sin stad motte flux holle opå och arbethe, så att vij motthe bekomme een heel hop skytt tilrede medt thett allerförste. Thu viltt och lathe oss förstå, hvadh skytt och huru många the nu haffve rede och hvadh the här effther vele haffve förhänder att göre till redhe etc., samelunde att thu skalt lathe göre och förskaffe oss hiitt utöffver the meste fodervagner thu kan åstadkomme, tesliges så mykit krutth thu kan utöffver komme, item allehonde värijer, icke allenast röör, uthan jämväll spedzer, hillebårder och andre gode värijer, som kunne vare vårtt krigzfolck tjänlige etc.

Vijdere vele vij tiig alffvarligen haffve förmanedt, att thu skalltt skicke hiitt utöffver thett meesthe clæde, som man kan öffverkomme, effther vij haffve här en hoop nakett folck i landit, som clæder väll behoff haffve. Samelunde vele vij, att thu skaltt lathe göre och skicke hiitt två kiätzler, som tiäne till att luthre gammeltt salltpetter udi, och skole samme kiätzler vare hellsmidde och hvar there så stoor, att ther går een tunne udi etc. Thu vilt och beställe både um fetalie och annedt, effther som vij tiig haffve latijd tilschriffve tilförende. Ingelunde thette försumendis. Datum Vijborgh 27 Octobris anno etc. 55.

Viborg den 27 Oktober.

Öppet bref angående befålet vid hären i Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 187 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 295—298.

Vij Gustaff etc. göre vitterligt medt thette vårt öpne breff, att vij haffve oss så betäncht och besluthett, thett vij vele haffve vårt krigzfolck udi vinther lege i Vijborg, och opå thett att samme vårt krigzfolck måge vethe, hvad the skole rätte siig effther, så haffve vij bevilligett, att thenne effter:ne ordningh medt befallninger och embether ebland heele hopen hollen bliffve skall.

Till thett förste öffverster för alltt krigzfolckit både ryttere och knechter her Abram Erichson och her Bijrge Nielson.

Item rythmestere för the svenske ryttere Jacob Henrichson, Niels Jäspersson och Jören Truelsson.

Item ryttmestere för the finske ryttere Nijels Boije, Erick Spårre och Måns Ilde.

Item skole thesse effter:ne vare i Vijborgz slotzloffven och achte opå Vijborgx slotth och stadh, som äre her Måns Johansson, Jören Erichson, Karll Holdgerdson, Niels Ryning, Hans Kyle, Erick Arffvidson, Larss Larsson och Jöns Håkenson, item öffverste för alle knechterne Jacob Bagge, Claes Christierson.

Item höffvetzmän för knechterne länge Bencht, Hans Krafft, Erick Matzonn, Svän v. Schara, Matz Törne, Arffvid v. Schara, Anders Östgöthe, Reinholtt v. Stockholm etc.

Item Anders Nielsson för thett nyssantagne finske folck.

Item proviantzmestere Tönne Olsson och Henrick i Arlax.

Item höffvetzmän utöffver bysseskytterne, skytt och allt archelijett Jören Fincke, Knuth Haraldhson och Niels Eskielson.

Item archelimestere Herman kruthmakere och lille Dijrick.

Item skall Lasse Pedersson haffve alle seler, släder och andre archelies tilbehöringer i befalningh och förfore ther medt skytten udi marcken, när behoff görs etc.

Item archelijsschriffvere Pedher Hansson.

Item skall Lambrecht Dijrichson och Joen stalsven haffve alle the hester udi befalning, som aff Sverige äre utgiorde, och holle clar register opå samme hester, förskaffe them fodher och skicke them, hvar the kunne behöffves, till arbethe och fljteligen achte opå, att the icke för vanrycht skuldh bliffve förderffvede etc.

Udi lijke måtte skall Matz Staffanson och Michel Resson haffve alle the hester udi befalning, som aff Findhlandh äre utgiorde.

Item schall Greger Häss och Valmar valmestere samptt medt Jören schriffver haffve alle yxer, spader och skoffler udi befalningh och vethe göre rede för hvar the bliffve etc.

Thenne för:ne ordning vele vij aldelis haffve vedh macht hollen, förhoppes oss och, att våre trogne männ, råd och undersåther, som till befalningar ere förordnede, varde siig hvar udi sin stadh troligen här uthinnen bevijsse, effther som vij oss till hvar och een fulkomeligen förlathe, och som the opå eedh och äres vägne skyllige och plichtige äre. Thernest biudhe och befale vij alle våre trogne tjänere, både the, ther äre i högre och ringere ståndh, så väll ryttere som knechter och alle andre, the ther i lägredd bliffve skole, att the äre förbemelthe tilförordnede befallningzmän hörige och lydige, bevijsendis siig troligen och manneligen emott våre och menige Sveriges rikis fiender, eehvar och när behoff görs, och att

the aliest lathe siig finne välvillige til vårtt och menige rijgsens gagn och beste, såsom trogne och rättrådige tiänere egner och böör att göre. Hvilket vij medt alle och hvar i sunderheett gunsteligen vele betäncke. Datum Vijborgh 27 Octobris anno etc. 55.

Olika orter i Oktober.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Kon:ge Matz cantzelij pro anno etc. 1555.» (RA.)

Viborg den 1 Oktober.

Svar till Matz v. Cleffven, att han beholler the hester han scriffver um, till thess han bekommer vjddere besked aff K. M. um för:ne hester; item att han lather slachte then boskap, som han anamet haffver medt gerden, och att köttthet och kåldun och all annen inmakh motte bliffve saltthet och välförvaret i tunner och seden sendes till Vijborgh.

Öpet breff för Påffvell Jönson, att han skall upbäre all then fisk, som skärekarere udi Veckelax och Verlax K. M. plichtige ähre uthgöre etc.

Viborg den 2 Oktober.

Till Simon Tomeson, att [han] flux holler opå att greffve then brunn, som han begynt haffver opå Korpelax bergh etc.; item att han medt thet allerförste genom natt och dagh förstendiger K. M. um alle lägenheter och tijdender, som kunne sig tildrage emillen Sverige och Finlandh.

Öpett breff för Herman Simonson, att ingen aff K. M. krigzfolk skall tage honum något ifrå anthen verijer eller annet, som han hijt in i rikit införendes varder.

Viborg den 5 Oktober.

Fougte breff för Lasse Matzon utöffver Vijborgz sochn etc.

Till her Månsz Johanson och Karll Holdgersonn, att the tilseije the nyantagne knechter udi Tavestehusz län, thet the än nu bliffve heme, till thess the vijdere bekomme K. M:tz schriffvelse etc.; item att the tilrede sig medt verijer och hvadt deell the opåholle skole etc.

Viborg den 10 Oktober.

Till Hansz Larszon, att han lather tage all the skytt, krutt och lodh aff K. M. skeep och galeijder, och att skytten och loden motte serdeles förvares udi ett huss, sammelunde och krutet, och folckett förlegges um byen etc.

Viborg den 11 Oktober.

Till Lasse Jönszon, att han følger Beren Hult till en gårdh, som liggende ähr udi Norrefindland, till att upscriffve alt thet, som ther kan finnes löst vare, och the kister och skrin ther finnes skole försegles och seden förvares udi ett huss, skickendes registret till K. M. medt Beren Hult opå för:ne ägedeler etc.

Viborg den 12 Oktober.

Till borgmestere, rådth och menigheten udi Åbo stadh, att the ähre förtenchte att förskaffe både fetalie och annet till thet folk, som the utgiordt haffve till rydze grentzen.

Viborg den 14 Oktober.

Till Jönsz Månszon, att K. M. vill haffve utöffver vinteren opå Kiffvenebben 60 hester och tuhundrede

knechter, och skall han samme folk haffve udi befalning etc.

Till Erich Håkenson, att han later Jost v. Hart bekomme igen alt the arresterede godz han haffver udi Stocholm, och haffver för:ne Jost utloffvedt, att han medt thet förste udi nest kommandes vår vill göre tilförning hijtt till Findlandh medt verijer och allehande krigxrustninger etc.

Till Svän v. Schara och Anders Östgöte, att the late tuhundrede aff the knechter, som the i befalning haffve, bliffve opå Kiffvenebben och alle the andre knechter giffve sig hijtt till Vijborgh etc.

Viborg den 16 Oktober.

Till Claes Christerson, att han än nu antager udi K. M:tz tjäniste alla the dugligeste unge karrer, som ther kan finnes udi Eugrepe häredt; item att han medt thet förste giffver sig till K. M:t.

Viborg den 17 Oktober.

Till Jöns Vesgöte och Erich Henrickson, att hvar ther är icke godh hampn vedh Helsingefors att haffve galleijderne ther udi vinterläge, at te dhå berådslå med skepperne, och så snart vinden foger them, att the reese med för:ne galleijder till Ekenäs eller till Ålandh etc.

Viborg den 20 Oktober.

Till Göstaff Fincke, att han skall tilseije ridfougterne udi Nyslottz län, thet the äre these breffvisere behielpe lige att bekomme till köpz allehonde fettalie till K. M:tz etc. krigxfolcks behoff, som her udi Vijborg liggie etc.; item schall han och tilseije rijdfogterne, thet the och skole holle register opå thet the köpe och huru dyrtt the aff bönderne hvar partzell bekomme etc.

Viborg den 22 Oktober.

Till Niels Spedz, att han schall medh thet alder förste förskicke till Ko. M:t ett register opå alle the partzeler, som han haffver latidt skicke utöffver till Vijborgh etc.

Till herttug Erich, att han medt thett alder förste lather skicke till Vijborg thett mest[a] clåde, som ther udi Stocholm nu förhanden är, till knechternes behoff, som nu äre udi för:ne Vijborgh etc.

Viborg den 24 Oktober.

Svar till her Måns Johansson och Karll Holgerdson, thet K. M:t vill, thet the skole skicke Hans K. M:t ett register opå alt thet folck, som the haffve antagitt udi tienisten etc.

Viborg den 26 Oktober.

Svar till Bencht Helsing, att Kon. M:t är icke tilsinnes att holle någon affvell vedh thet torp, som han schriffver um, uthan är tilfrijdz, thet Lasse beholler samme torp like som tilförende etc.

Till Jöns Brun, att han skall giffve sigh till Tavestehuss slott och ther bliffve fogte etc.

Kusala hamn den 29 Oktober.

Till Jacob Bagge, att K. M. skicker honum ett register på all then fetalie och all annen dell, som kompne ähre ifrå Åbo län, Helsingefors och Nörkepingh, hvilcke skuter K. M. mötte udi Kusala hampn; item ett register opå then fetalie, skytt och krutt och annen deell, som kommen ähr opå the skuter, som kompne ähre ifrå Stocholm etc.

Kymmenegård den 2 November.

Till det i lägret vid Viborg närvarande riksrådet angående tillförsel och förstärkning samt om ett uppsnappadt ryskt bref.

Riksregistr. 1555, fol. 189. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 298—299.

Vår gunsth etc. Vij skicke edher, käre gode män, här inneluchtt register opå all then fetalie och all annen deel, som nu kommit är på någre skuther ifrå Abo län, Helsingfors och Norköpingh, hvilke skuther oss mötthe här udi Kusale hamn. Tesliges sende vij och edher register opå en heel hoop fetalie, skytt, kruth, lodh och annedt mere, som ifrå Stocholm och till Helsingfors nu och så kommedt är, och förhoppes oss, atth för:ne skuther allesammen medt förste fogende väder till Vijborgh kommedes varde etc. Hvarföre see vij gärne, att I vele förtröste vårt krigzfolck ther i Vijborgh um samme hielp, och vele vij än nu ythermere täncke till att lathe förskaffe till Vijborgh både fetalie och annedt mere hvadh vij kunne åstadkomme, och ther I godemän vele och befljthe edher um alle deler, så förhoppes oss, thett man finner rhåd till att folckit fåår, hvadh som the kunne hielpe siig medt etc.

Vijdere giffve vij edher tilkänne, att vij haffve bekommit eeth rydze breff ijfrå Östrebothnen, som är funnedt udi Rydzlandh vedh then Östrebothns grantz, och skole vij tro, att för samme breff är storförstens egen beseglingh. Så effther vij ingen rydze tolck haffve hooss oss, som samme breff kan uttolcke, therföre vij edher thett tilskicke medt thenne breffvizere Joen dalekarll, begärendis, att I vele medt thett förste lathe Hans Skalm uttolcke samme breff opå svenske och sedan skicke både breffvett och uttolckningen till oss igen, besegledt och

valförvaredt medt för:ne Jon dalekarll; måge I och sielffve lathe schriffve och beholle ther aff en copie, um edher synes så behoff vare etc.

Ytherligere skicke vij och edher her medt een undervisning, som vij haffve förfaredt um the lägenheter rydzerne kunne bekomme till atth falle hiit in i landit i vinther utöffver ijsen, och kunne I sielffve ythermere förfare, huru ther um är. Så vele vij edher udi een nådig meniing haffve rådt och förmanedt, att I vele see edher vijssligen före udi alle måtte och så företage alle saker, atth man icke förseer skantzen, effther som vij edher och ther um vår meningh munthligen haffve giffvit tilkänne etc. Datum Kymenegårdt 2 Novembris anno etc. 55.

Kymmene den 2 November.

Till Jöns Vestgöte och Henrik Pedersson angående sold och underhåll till krigsfolket i Helsingfors och om hamnplatserna i finska skärgården.

Riksregistr. 1555, fol. 190. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 299—301.

Vår gunsth etc. Effther thett, Jöns Vestgöthe och Henrich Pedersson, att udi Helsingfors är een hoop folck försambledt både knechter och skepzfolck, så vele vij, at I skole handle medt samme folck, så att the giffve siig tilfrijdz medt thett deel the haffve att hielpe siig medt och förtäre, och må I lathe them förstå, at vij äre opå vägen ifrå Vijborgh och achte oss medt thet förste till Helsingfors, och när vij tiit komme, så vele vij lathe giffve them månadz peninger, ther the kunne köpe före sielffve, hvadh the skole förtäre, och må I handle medt borgerne udi Helsingfors, thett the vele lathe samme folck bekomme öll och maat effther skäligheett, till thäss

vij thiit komme kunne, och vele vij lathe betale them ther före hvadh skiäll kan vare, men um borgerne icke haffve rådt till att försörge them alle medt matt och öll, så motthe man tage til läns till eth tusende marck och skicke någre trogne karer uth både till Tavasthelandh och Rasborgzlän till att köpe fetalie, så att folckit få[r] then deell the kunne hielpe siig medt, till thäss vij kunne framkomme etc.

Vijdere haffve vij förnummet, att våre skipperere och styremän, som hooss edher ere, haffve rådt edher till, att I skole lathe våre barcker [bliffve] liggendis vedh Helsingfors, ändoch vij haffve befaledt, att I skulle lathe upsöke någon hampn annerstädz, ther the för alle farligheter kunne vare bättre förvarede. Så kan väll skee, att samme våre skipperere eller styremen vethe föge aff the lägenheeter här äre i landit, eller hvar samme skip äre bäst förvarede i vintherlege. Vij skole och troo, att um någre finnes här i landedt, som vethe, hvar någon godh lägenheet är till hampn, dhå vele the thett inthett giffve tilkänne, ty vij förnimme, att the vele icke gerne, thett vij skole få vethe, hvar någre gode lägenheter här i landit opå färde äre, och lathe vij edher förstå, thett oss är til vittendis vordit, att vedh Porkele uddh skall vare een good hampn, ther för:ne skeep kunne vare förvarede udi. Så see vij gärne, att I än nu vele utskicke någre vjisse karrer till atth ransake och förfare ther um, och um I förnimme, att vedh för:ne Porkele udd eller annerstädz är någon säkrere hampn än vedh för:ne Helsingfors, så må I lathe för:ne skeep komme ther häden thett förste vinden foger. Vethendis edher här äffter rätte. Datum Kymene 2 Novembris anno etc. 55.

Kymmenegård den 2 November.

Till det i Viborg närvarande riksrådet angående en ordentlig bokföring och redovisning för tillförseln.

Riksregistr. 1555, fol. 191.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre gode män, effther vij kunne täncke, att nu dagligen kommer een good hoop fetalie till Vijborgh, som vårt krigzfolck skall bliffve bespijsedt medt, och kunne icke vethe, huru troligen medh samme fetalie förhandledt bliffver, är förthenskuld vår nådige vilie och begären, att I vele haffve godh acht och nøge tilsyn, att samme fetalie måtte bliffve fljteligen utaff the personer, som ther till förordnade äre, upschreffven och sedan förfaredt och effther skälighett förtyredt, såsom I tilförende nogsampt vår vilie ther um haffve förstätt och förnummed. Vij see och gärne, är och vår nådige vilije, att I vele förskaffe, att alle the qvettencier, som uttgiffves på samme fetalie, motte bliffve ordenteligen udi eeth register antechnade och oss sedan tilhånde förskickede, på thett vij kunne fåå vethe, huru ther medt handlett bliffver, och huru mykit samme fetalie kan förslå. Edher Gudh befallendis etc. Datum Kymmene gårdh 2 Novembris anno etc. 55.

Sarflax den 8 November.

Till Joen Varg angående de i Norrbotten förlagda knektarnes marsch till Savolaks.

Riksregistr. 1555, fol. 191 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 301—303.

Vår gunsth etc. Vij haffve förstätt thin schriffvelse, Jon Vargh, att thu achter göre infall udi Rydzlandh, så snart åkeföredt bliffver etc. Så kunne vij icke vethe,

huru man skulle kunne göre rydzerne udi så måtte något affbreck, besynnerligen ther man haffver så långh väg, som är siutije miiler att drage in udi Rydzlandh, effther som thu udi thin schriffvelse lather förstå. Vij haffve och förnummit utaff them, som haffve någon förfarenheett um the lägenheter vedt rydze gräntzen ther udi Norrebothn, att rydzerne för samme orsack skuldh icke heller medt någon stoor kriegzmacht skole kunne göre infall udi för:ne Norrebothn, som man haffver här till befructedt, och förthenskuldh icke är behoff, att vij hälle opå then ortth mykit krigzfolck till att göre för:te rydzer modtstandh medt. Men effther man haffver till att förmode för:ne rydzer till andre orther, som är Savlax, Eurepä och Jäschis, hvarföre see vij nu för gott ann, att thu skaltt medt alle the knechter thu haffver i befallning samptt medt the dugligeste karrer, som thu än nu udi vår tjänest bekomme kan, giffve tiig medt thett förste mögeligit är ifrå Östrebothnen och genasth till thett folck vij haffve udi Savlax, anthen egenom Tavastelandh eller ther man beest kan framkomme, förstärkendis then hoop ther äre, så att man ther kunne haffve rådth till atth [göre] rydzerne manneligit modtstandh och affbräck, och motthe någre aff the haker thu hade medt tiig ifrå Åboo bliffve udi Östrebothnen, som Jonn Bagge ther kunne bruke, hvar behoff görs, och een partt aff samme haker må thu tage medt tiig till för:ne Savlax, och må thu förtröste the knechter thu haffver i befallningh, att the skole bekomme cläde och penningar, så snart the komme till för:ne Savlax. Vij haffve och latijd tillschriffve Jon Bagge, att han skall förstrecke hvar knecht fyre eller fem mark opå handen aff then upbördh hann haffver i Östrebothnen, så att the kunne haffve någit att hielpe siig medt till att förtäre, så lenge the komme till för:ne Savlax etc. Vij haffve och latijd tillschriffve Lass Olsson, att han skall lathe komme altt thet folck, som

uttgörs aff Helsingelandh, Ångermannelandh, Medelpade och Vestrebothnen, till för:ne Savlax, och kan samme folck fölge tiig och them, som drage ifrå Östrebothnen, och förhoppes oss, att um någre rydzer vele falle in udi Östre eller Vestrebothnen, att Lass Olsson och Jon Bagge kunne väll komme åstad så många bönder aff theris be-falningar, som the haffve behoff att göre samme rydzer modstandh medh; haffve vij och them ther um tillschriffve latijd, förmode och, att the varde tiltänckendis hvadh som behöffves etc. Vijdere effther the knechter thu haffver udi befallningh äre icke så väll besörgde medt vinther-kledhe, som behoff görs, therföre må thu lägge tiig vinningh um samptt medt Jonn Bagge, att the kunne bekomme någon undhsetthningh medh fårskijnn, siälskindh och valmall, så att the få thett the kunne hielpe siig medh för köldh i vinther etc. Ther thu vest tiig effter rätte etc. Datum Sarvelax 8 Novembris anno etc. 55.

Sarflax den 8 November.

Till Lars Olsson [Björnram] angående det norrländska krigsfolkets sändande till Finland.

Riksregistr. 1555, fol. 192 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 303—305.

Vår gunsth etc. Må thu vethe, Lasse Olsson, att för oss är berättedt och tilkenne giffvit — — —¹⁾, therföre vele vij, att thu med thett förste skallt lathe komme allt thett folck, som uttgörs ifrå Helsingelandh, Medelpade, Ångermannelandh och Vestrebothnen, till the knechter Joenn Vargh haffver udi befallningh udi Östrebothnen, och att the giffve siig sedan alle tilhöpe in emott Ny-slothth till then hoop folck vij ther tilförende haffve lathid

¹⁾ Ingressen är i hufvudsak ordagrant lika med motsvarande i föreg. bref.

församle, och förhoppes oss, att thu samptt medt Jon Bagge väll kunne komme så många bönder åstadh ther utaff Östre och Vestrebothnen, att man kan göre the rydzer modstandh med, som vele göre infal udi then landzende, effther vij förnimme, att thett är icke annedt än fijskere och annedt lösth parthi, som pläge komme ifrå the orther udi Rydzlandh och göre skade in i Norrebothn, och må I vare förtänchte att haffve godh acht och nöge tilsyn, att för:ne rydzer icke oförvarendis göre någit hastiigt infall och skadhe ther i landit, sameledes att I och fljteligen handle medh bönderne udi edhre befallinger, att the vele altijd vare vederrede att göre för:ne rydzer modstandh och försvare then landzende, hvar så behoff görs. Vij haffve och efftherlatijd, att någre utaff the haker Jon Varg förde medtt siig ifrå Åboo måge bliffve ther i landit, them I och bruke kunne emott rydzerne, um lägenheterne siig så begiffve etc.

Till thett sijsthe, effther vij nu lathe giffve vårt krigzfolck månadzpenningar, som ligge vedh rydze grantzzen, opå thett the thäss better kunne behielpe siig, therföre såge vij gerne, är och vår vilie och befallning, att thu skall försträcke the knechter, som komme ifrå Helsingeland, Medelpada, Ångermannelandh och Vestrebothnen, någre penningar utaff then åhrs upbördt ther faller udi Vestrebothnen, så att hvar knecht kunne bekomme til fyre eller sex mark opå handen till att köpe siig fetalie medh i vägen, ther the skole framdrage. Och ther thu icke så många penningar haffver i förrådth utaff thin upbördh, atth knechterne kunne få någon undsätthningh, så må thu tage till låns, ehvar som helst thu kan bekomme så många penningar, som ther till behöffves, och att thu ändeligen lager så, att the få undsättning. Vtendis tig här effther rätte. Datum Sarvelax 8 Novembris anno etc. 55.

Borgå prestgård den 10 November.

Öppet bref för inbyggarne uti Gerby i Pernå socken på halfparten af skogen mellan Gerby och Jackarby i Borgå socken.

Efter en gammal afskrift i Tjusterby säteris arkiv (Finl.), uppvisad i riksarkivet 1903. Sedermera tryckt af R. Hausen i *Bidrag till Finl. hist.*, D. 3 (1904): s. 324—325.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att vij gunsteligen hafve effterlattit, thet våre undersåther, såm boo udi Geerby i Perno sochn, skole bruke halfparthen aff then skogh, såm ligger emillan för:ne Geerby och Jackarby i Borgo sochen, effter vij förnimme, att samme skog är så belägn, att bode byerne väll kunne haffve ther aff theres nödtorffter, både timber, näfver och annat mehre, som the haffve behoff att hielpe sig medh; biudandes för:enskuldth för:ne Jakarbyes boor, att dhe icke göre för:ne Geerby boor emott denne vår gunstige tillattelse någon hinder eller förfångh. Datum udi Bårgo prestegårdh 10 Novembris anno 1555.

Borgå den 12 November.

Till Jöns Vestgöte och Hans Larsson angående krigsfolkets i Helsingfors underhåll och uppförande samt om tillförseln från Reval.

Riksregistr. 1555, fol. 193 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i *Handl. t. upplysn.* af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 306—307.

Vår gunsth *etc.* Som I schriffve och giffve tilkänne, Jöns Vestgöthe och Hans Larsson, att borgerne udi Helsingfors icke haffve rådth till att holle länge vårt krigzfolck, som ther nu ligge, och förthenskuldh rådeligit [är], att samme folck motte förlegges til prestmän, ländzmän och krögere thär um kring, effther the känne beest alle bön-

der, kunne och beest beställe, att folcket kan bekomme til köps hvadh the kunne hielpe siig med etc., så haffver thett och varit vårt betänckende och befalning, att folckett skulle bliffve såledis um kringh lagde, är och ännu vår vilie, att så skeep motte; vij vele och lathe giffve them månadz penningar, så snart vij udi egen personn komme til Helsingfors, ther the skole köpe siig före then deel the haffve behoff etc. Hvadh the skyttene belanger Jören Truelson haffver i befalningh, vele vij och betäncke oss, till thäss vij komme till för:ne Helsingfors etc. Vij gille och edher tt betänckende um then boskap, som bönderne motte slachte och ther medt göre tilförningh till vårt folck för peninger, såge och gerne, att fogtherne hvar udi sin befalning ville fliteligen handle medt bönderne, att the medt thett förste motte slachte tridhije parthen eller och mere aff theris booskap, och ther medt göre tilförningh tijtt, som behoff görs, thett meeste the kunne etc. Vijdere som I och lathe förstå, att een partt aff the knechter och bääsmän, ther ligge udi Helsingfors, förholle siig mykit oskickeligen både medh pockerij och öffvervold udi theris herberger etc., så haffve vij nu latijdschriffve them eett öpiit breff till och förmanedt them, att the skole haffve sådant fördrag, hvilkett vij edher här innelucht tilhonde förskicke, thett I måge lathe läse för them och beställedt, att the bliffve tilstädis, som siig så otillbörligen haffve förholledt, til thäss vij personligen till för:ne Helsingfors kommendis vardhe etc.

Till thett sijste må thu och vare förtäncht, Hans Larsson, att beställe thett någre skuther kunne bliffve ännu medt thett förste förskickede till Räfte till att köpe thenn deel, som behoff ähr, effther vij förnimme, att sådant är udi thenne sommer försumedt bliffvet. Och um Ezechias ännu tilstädis är, så motte man förmane honom, att han fliteligen ville handle medt the räffvelske um tilförningh medt harnisk, värijer, krutth, lodtt, fetalie

och andre nödtorfftige parzeler, och att the giorde tilförningh til Helsingforss, um the till Vijborgh udi thenne hööst icke komme kunne. Ther I haffve edher effther rätte. Datum Borgo 12 Novembris anno etc. 55.

Borgå den 12 November.

Öppet bref till krigsfolket i Helsingfors angående dess uppförande och sold.

Riksregistr. 1555, fol. 194 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 308—309, och efter denna källa af P. Nordmann i Bidrag till Helsingfors stads hist. (Skr. utg. af Sv. litt.-sällsk. i Finland 69), 1 (1905): s. 8—9.

Vij Gustaff etc. giffve edher, våre trogne tjänere, knechter och båssmän, som på thenne tijd äre udi Helsingfors, här medt tilkänne, att oss är til vijttendis vordit, thett någre eblandh edher skole haffve holledt siig udi theris herberger, ther the inlagde äre, icke såsom ärlige karrer ägner och böör att göre, uthan puckett och snurckett, tesliges och öffverfalledt theris värdh och verdiner medh hug och slagh och icke velet varid tilfrijdz eller latijd siig åtnöije medt then deel, som borgerne haffve hafft rådt till att lathe them bekomme, uthan velet varit fulle och svermett både netther och dager uthan åthervende etc. Så vethe I väll, gode karrer, att vij icke haffve latijd fordre eder hiit til thenne landzenden Finlandh för någre gestebudh skuldh, mykit mindre till att öffverfalle och oförrätte våre fattige undersåther, ther som I framdrage, uthan att I skulle förtage och manneligen affvärije all orett och öffvervoldh, som the omilde och ochristne rydzer haffve i sinnett för:ne våre fattige undersåther udi thenne landzende att tilfoge. Sameledis kunne I och sielfve väll täncke, att the ärlige ryttere och knechter, som ligge för fienden ved rydze gräntzen, icke heller haffve all ting så öffverflödeligt och bevist sig doch

udi alle motte såsom ärlige krigsmän bör att göra. Therfore vele vij edher allfvarligen och vedh vår högste ogunsth haffve rådt och förmanedt, att I här effther vele haffve sådant puckerij aldelis fördragh och lathe benöije edher medt thenn deell borgerne haffve rådth till att giffve edher etc. Vij vele och, att I skole vare förtänchte haffve them förvarede hooss edher, som siig udi theris herberge så otilbörlige haffve förholledt, så framptt vij icke skole tale edher till um sådant puckerij etc.

Vij giffve edher och här medt till känne, att vij vele lathe giffve edher, ther I skole kunne köpe edher medt, hvadh I haffve behoff, månadz peninger, såsom vij lathe giffve the andre våre knechter, som allerede troligen och manneligen sig haffve bevijsst emott våre och rigsens fiender etc. Ther rätte edher effther. Datum Borgo 12 Novembris anno etc. 55.

Sibbo den 12 November.

Till Ture Pedersson [Bielke] angående lägenheter inom Nyslotts län till afvelsgårdar och fisken.

Riksregistr. 1555, fol. 197. Förut tryckt efter en afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.) af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 256—257. Den där efter samma källa tryckta bilagan »Lägenheter att bese till affvelsgordher» saknas i riksregistr. och uteslutes här. En tredje afskrift finnes i Ture Pederssons egen kopiebok (RA.).

Vår synnerlig gunsth etc. Vij haffve förståt, käre Ture, att thu begärer vethe, um vij vele, att thu skaltt bliffve opå Nyslotth eller giffve tig annerstädz. Så synes oss likkast för the lägenheter nu opå färde äre, att thu ville bliffve ther qvar opå någon tijd tilgörendis, och see vij gerne, att thu udi alle måtte viltt achte och rame vårt och menige rigsens gagn och beste, såsom vij tiig fulkomeligen tilbetroo, och hvar thu kunne upspane någre sköne platzer' udi Savlax, ther god tilfelle vore att up-

rätte affvels gårder, dhå såge vij gerne, att thu tiig ther um ville beflijte. Vij skicke tiig och här medt några platzer uptecknade, som oss är undervijst väll skole tiäne till att göre affvels gårder utaff, ther um thu och ransake viltt, och hvadh lägenheeter ther äre oss medt thett förste förständig. Och effther thu lather forstå, att vedh Bullerborgh äre sköne lägenheeter opå färde, therföre see vij gerne, att ther motte bliffve en affvelsgårdh uprättedt. Kunne man och befäste siig och lägge ett blockhuss opå then platz thu schriffver um, så att man hade rådth till att göre värn therutaff, dhå såge vij och gerne, att ther till måtte bliffve tiltencht medt thett förste etc.

Vij giffve tiig och tilkenne, käre Ture, thett vij haffve beseett, ther vij nu haffve framdragit både udi Vijborgz och Borgo län, sköne elffver och lägenheter både till laxefijske, ålefijske och andre fijskerij, och äre doch här till inthett så achtede heller bygde, att man haffver bekommedt ther aff någon synnerlig fördeell etc. Så kunne vij väll täncke, att udi Nyslottz län finnes och sköne lägenheter till fijskerij. Såge förthenskuldh gärne, att thu ther um ville fljteligen efftherspörije och beställedt, att ther som elffver äre och tilfälle till fijskerij motte så bliffve bygdh och tilpyntedt, att vij och cronen ther aff mere gagn här effther bekomme motte än här till skedh är. Kunne man och lathe bygge effther thett seett, som vijd Hinnevadh är bygdh, dhå förhoppes oss, att thett skulle vare mykit nyttigt. Gudh tig befallendis. Datum Sibbo 12 Novembris anno etc. 55.

Sibbo den 12 November.

*Till Ture [Pedersson (Bielke)] och Gustaf Fincke angående
försvaret mot ryssarne.*

Riksregistr. 1555, fol. 197 v. Andra afskrifter finnas i dels G. Finckes, dels Ture Perssons kopicböcker. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 10—17, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 250—255.

Vår gunsth tilförende etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse, Ture Pedhersson och Göstaff Fincke, och ther aff förnummedt hvadh lägenheter äre opå Ny-slotth. Samelunde haffve vij och förstätt, huru mykit folck ther vill behöffves till att bemanne slotthet och till att göra uttfall, um behoff görs, emott fienderne etc. Så haffver man nogh till att förmode och är befructendis, att så snart gott före bliffver, varde rydzerne medt väldigh stoor macht infallendis anthen udi Savlax, Jäs-chis, Eurepä eller till Vijborgh, och opå thett man kunne haffve rådth till att göra them manneligit modhstandh, så synes oss rådeligit, att vårt krigzfolck motte icke vare så långtt åtskijlde, att the ju kunne komme tilhope medt en hasth och hvar annen til undhsethning, när behoff görs, aff een aff för:ne orther, ther mann kunne förnimme rydzerne vore förmodendis, och ther rydzerne achte göra infall, så skall man väll täncke, att the fördele sitt krigz-folck udi två, tre eller flere hoper och mene tileventyrs, att vij och sameledis vårt folck skole förskingre udi många hooper och bliffve så ther egenom icke mechtige nog att göra them modståndh, och synes oss rådeligit, att I alltid haffve edher rådth med the gode män, som äre udi Vijborgh, så att alle saker medh välbetäncht rådth företages och beställes motte etc. Och när man förnumme, opå hvilke orther rydzerne ville göra infall, så motte man icke vare för hastig till att gripe them ahn, uthan förstth opå thett fljteligeste förkunskafe hvadh

väg the indrage och udi huru många hooper the komme, och församble så all vår macht både krigzfolckit och bönderne udi een hoop opå någon ortt, ther bäste lägenheeterne vore att göra them affbreck, och ther först falle till een aff samme rydze hoopen, och skulle thett skeep, när vårt folck vore väl hvile och fienderne hade dragit så länge, att både folckett och hesterne vore uttrötte och försmäktede. Samelunde opå thett vårt folck icke motte mykit förspilles, när man skulle giffve siig i mangell medt them, så motte man först täncke till att haffve tilredhe och bruke all feldskytten opå fienderne, och skulle resettygett och knechterne holle så länge stille, thett man finge see, thett fienderne kunne driffves medt feldskytten opå fluchten; sedan motte rytterne och knechterne medt fördeell söke och gripe fienderne ahn, thett meste the kunne haffve råd till. Och förhoppes oss, att när all vår krigzmacht, både ryttere, knechter, bönder och skytt, är alltt tilhoop och medt good försyn och fördeell vändh emott een hoop aff rydzerne, skole the haffve good råd till att göra then hoop affbräck och nederlag, och ther man först kunne komme een hoop opå fluchten, så försee vij oss, att um the våre flere hooper, skulle the inthett bijde, uthan och så giffve siig opå fluchten, effther som the pläge göra, när them skeer någit affbräck. Man motte och täncke till udi tijd att tilseije och förmane then menige man udi Savlax, Jäskis och Eurepä, att the alltid äre vederrede medt theris värijer och så myken koosth the kunne hielpe siig medt opå någon tijd tilgörendis, anthen opå een månadt eller längre, effther som saken kräffver etc.; item att opå alle väger, som man haffver förmode, thett rydzerne vele komme, skall föres unden spannemåll, höö och all fetalie, så att the finne inthett före siig, ther the framdrage, till att hielpe siig medt. Och är til förmodendis, att the icke heller kunne före medt siig aff Rydzlandh mykin fetalie, att the långvarigt

ther med kunne sig behielpe etc.; item att man motte medt thett förste lathe affsee udi skogerne och opå vägerne, ther man kan täncke att rydzerne skole drage fram, hvar tilfalle kunne vare, att fälle väldige stoore bråther, så att man medt fördeel kunne kringhvärfve them opå någon ortt, ther the framdrage etc.

Vijdere vele vij edher icke förholle, att vij haffve förnummedt aff någre, som haffve förfarenheett vedh rydze gräntzen udi Norrebothn, thett hvarken rydzerne kunne medt någon stoor krigzmacht göre infall udi för:ne Norrebothn, icke heller vårtt krigzfolck göre någon merckelig skade in udi Rydzlandh ifrå then landzänden för then länge vägh skuldh ther är till att reese öfver store skoger, siöger, måser och kär ifrå ytherste byerne udi Norrebothn och in till the näste byer udi för:ne Rydzlandh, hvilken väg siig sträcker väll till sextie eller siuthio mijler, och förthenskuldh synes oss icke behoff vare, att man holler opå then ortth mykit kriigzfolck, men um rydzerne vele göre infall i för:ne Norrebothn, dhå skeer thett aff en hoop fijskeree och annedt lööst partij, som ther vijd gräntzen boo och viistes pläge. Och förhoppes oss, att våre fogter udi för:ne Bothnen haffve rådth till att göre them ther modständh medh the bönder, som hvar haffver i sin befalningh, och opå thet vårtt folck motte bliffve flux förstärckte både i Savlax, Jäskis och Eurepä, så haffve vij latijd förschriffve alle the knechter medh theris värijer, som äre i för:ne Norrebothnen, samelunde så många värijer och folck, som man kan mest åstadkomme aff Helsingelandh, Medelpada och Ångermannelandh, att the medt thet förste skole giffve siig till Savlax och the andre för:ne orther, opå hvilke aff samme orther man them haffver behoff, och när samme folck komme till Savlax, motte the få penningar till att köpe siig före, hvadh the haffve behoff, lijke som the andre våre knechter bekomme etc. Och haffve vij latijd schriffve Oluff

Andersson till, som haffver våre penningar udi Vijborgh, att han någre tusende mark till samme folkes behoff medt thet förste till Nyslott försicke skall etc.

Vijdere som I lathe förstå, att opå Nyslott är behoff mere krutt, tesliges flere bysseskyttare etc., så måge I skicke budh till våre gode män, som opå Vijborgh äre, och hooss them fordre, hvadh I udi så måtte haffve behoff, tesliges saltt, humble och annedt mere, som ther kan finnes råd till etc.

Vij haffve öfverseett thet register, som I oss tilskickede opå årlige ränthen aff Nyslottz län etc. Så haffve vij aff samme register allenast förfaredt, huru mykit ländzmans, fiärdingzmans och tionde karrers ränthen förslår, män huru årlige skatthen uttgår, finnes inthet udi samme register. Så såge vij gärne, att I edher än nu vinlegge att förfare och förskaffe oss ythermere beskeedh, som är huru myken jord räcknes opå eett skattskin och hvadh ther utaff skattes udi alle partzeler, tesliges huru många skattskijnn räcknes för een heell skatt och hvad aff en heel skatt uttgörs udi alle partzeler, samelunde huru många skattskijnn och huru många heele skatter äre udi hvar sochn etc.

Ytherligere haffve vij och förstätt, att ländzmennerne, boolemän, tiondes karrer och någre aff the förstandigeste bönder utaff hvar fierding i Nyslottz län haffve utloffvett, att ther någon stoor macht kommer aff Rydzlandh, så vill hvar man vare vederrede till att göre them modståndh etc. Så såge vij och gärne, att I ville handle med prästerne, ländzmän, boolemän, tiondis bönder, clockere och andre flere, som någon förmögenheett haffve, att the motte skaffe siig heester och sådane värijer, som the kunne bruke till heest, både röör och handboger, och motte man beställedt, att hvar prest bliffver taxerett, effther som han haffver prestegälledt och förmögenheten, till fyre, fem eller flere hester och

karer medt gode värijer och annedt mere hvad ther till hörer etc.

Som I och lathe förstå, att the rydze bönder, som boo nemest gräntzen, haffve hafftt theris budh till edher um leijgde, och att I haffve och så giffvit them legde att komme till ordz med edher, så förmode vij, att samme bönder haffve nu varit til ordz medt edher, och såge vij gärne, att vij medt thet förste aff edher motte bliffve förständigedt, hvadt theris värff haffver varijd och hvad svar I them giffvit haffve. I vele och giffve the gode män, som äre udi Vijborgh, thet tilkänne, att the kunne siig ther effter rätte etc.

Ytherligere är vår vilie, att I tilseije och förmane vårt folck, som icke haffve harnisk, att the lathe göre siig skiölder aff bräder och tilpynthe samme skiölder medt lijm och annedt, som kan fäste tilhope och göre them väll starcke. Och förmode vij, att thet blotte folck, som sådane skiölder vill bruke, skole haffve rådth till att försettije ther medt the många pijler, som rydzerne pläge bruke. I vele och flitheligen undervijse för:ne vårt folck, huru the samme skiölder beesth bruke skole etc. Datum Sibbo 12 Novembris anno etc. 55.

Förste artickelen udi thette conceptt, ehvad som förstärckningen och ordningen belanger, bleff och schriffven till rådet i Vijborgh mutatis tamen mutandis.

Sibbo den 12 November.

Till Pelle Persson¹⁾ angående underhåll för en trupp knektar på durchtåg till Nyslott.

Riksregistr. 1555, fol. 200 v.

Vår gunsth etc. Schall thu vethe, Pelle Pedersson, att vij achte förskicke till 6 eller 800 knechter ifrå Hel-

¹⁾ Enligt rubriken: »och the andre Kon. Matz fogter udi Tavastelandh äre».

singforss egenom Tavastelandh och till Nyslotth. Så är vår vilie, att thu skall lathe beställedt, att samme folck kunne bekomme till köps udi thin befallningh opå the orther, ther the framdrage, anthen aff gården eller aff ländzmandzränthen så mykit the kunne hielpe sig medt, och att thet motte oförsumeligen komme til thesse effter:ne orther, som äre Lampis, Assekala, Lussij och Anatho, och må thu täncke till att lathe thin schriffvere selie them, hvadh the haffve behoff, och sedan vethe göre oss ther opå godh redhe och rekenskap. Vettendes tig här effter rätte. Datum Sibbo 12 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 14 November.

Till riksråden i Viborg angående uppförandet af ett blockhus och om förrådens undanförande från gränsen.

Riksregistr. 1555, fol. 201. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 309—310.

Vår synnerlighe gunsth etc. Vij giffve edher tilkänne, gode män, att oss är til vittendis vordit utaff the köpmän, som nyligen hemkompne äre ifrå Räfte, thet rydzerne skole förstärcke siig medt väldig machtt, både medt folck, värijer och andre krigztilbehöringer, doch hvadh ther um santh är må Gudh vethe. Therföre vele vij edher haffve rådth och förmanedt, så nu som tilförende, att I vele effther edhers ytherste förmögenheett beskantz och befäste Vijborgz slotth och stadh med alle nödhörfftige tilbehöringer och haffve godh acht och nöge tillsynn opå alle saker, såsom I kunne täncke, att sakenn opå thenne tijd kreffver. Oss synes och nyttugt och rådeligit vare, att man lothe göre etht blochuss aff trä opå thet höge bergit, ther rådstuffven står, att mann kunne skiuthe ther aff medt skarp skytt öffver heele staden till fienderne, hvar så behoff vore. Tesliiges motte

man och täncke till att lathe undenföre all then fetalie, som finnes nämost gräntzen, ehvadh heller thett är bönderne emott eller medt, um man förmärker, att för:ne rydzer vele ändeligen göre infall, så att the ingen fetalie finne för siig, ther the framdrage, um the varde görendis infall etc. I vele och granneligen lathe upschriffve alle skep och skuther till Vijborgh komme ifrå Sverige och andre orther, och huru mykin fetalie och andre partzeler opå hvartht skep eller skuthe för siig varidt haffver, och oss ther um medt thett förste förständigige och förskicke oss etth vijst register opå alle partzeler, såsom vij udi vår förre schriffvelse edher ther um haffve förmanedt. Edher Gudh befallendes. Datum Helsingforss 14 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 14 November.

Till borgmästare och råd i Reval angående tillförsel till Finland.

Enligt det skadade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff etc. Unsern gruss unnd gnedigen willen behor, ersame liebe besondere. Wir haben euer schreiben beyneben den zugesickten weijnen von euern diener Jeorgen Preuzen zu gnedigstem gefhallen unnd dangk empfangen unnd sonst daraus euer zuneygung vermherckt, unnd obwoill wir inn unsern reichen von dem allmechtigen mith notturft vorsehenn, dieweill wir aber inn diese unsere fürstenthumbe Vinlandt dessmhall zu abwherung unserer reiche grenzen und unterthanen krigen unsern und gemeijnen feindt christlichs nhamens unnd glaubens ethwass stercker vorrucken muessen, habt Ihr abzunhemen, das dennoch unsern underthanen, sonderlich der zufhur halben, mhergkliches auflauffen unnd die notturft auf khunftigen vorradt mheningklich nicht abligt, wie Ihr die

gelegenhait solcher leufte besserer zubedencken habt. So wollen wir unss zu euch vorlassen Ihr inn betrachtung der wolvhart unnd nharung, so Ihr lange zeith aufs unsern reichen nachbarlich genossen unnd hinfhurder aufs gnaden zugeniessen haben werdet, un[ss] bey euren einwhonenden bürgern die . . . ahnzeigung beschaffen, dass diess . . . fürstenthumbe inn diessen leu[ften] allerley zufhur zu diessen zeithen . . . entweder auf unser stadt Wijb[orch] oder aber der naheit Helsingfors suchen muegen, welches dan ey[nen und] jedern, das von Ihnen einhero gefh . . . und abgenhommen, von den unsern . . . nhumher monat solt gegen . . . ferner zuverfolgen geneigt, . . . bezalet und vorgnuget we[rden] . . . Solches werdet Ihr euern ein[whonenden] bürgern unnd stadt, bey uns . . . unseren reichen itzo und [kun]ftigk herwiederumb fruchtbar . . . messen, und wir wollen es auch v[on] euch sampt unnd besonder inn allen gn[aden] erkennen. Datum inn unser stadt Helsingforss den 14 Novembris anno etc. Lv.

Utanskrift: Den ersamen [unsern lieben be]sondern, burg[ermeistern und radt]mhannen der [stadt Revel].

(Spår af sigillet.)

Helsingfors den 15 November.

Till utvald konung Erik med kreditiv för Dionysius Beur-reus.

Riksregistr. 1555, fol. 201 v.

Vår faderliighe gunsth etc. Käre son Erick, vij giffve tig tillkänne, atth vij haffve afferdigedt till tiig Dionissium Burreum medt någre besynnerlige värff och ärender, som vij honum haffve befaledt muntligen tiig uptäcke. Är förthenskuldh vår nådige vilie och begären,

att thu vilt ställe troo och loffve till thet, som han varder tiig opå våre vägne berättendis. Gudh tiig befallendes. Datum Helsingfors 15 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 15 November.

Till utvald konung Erik angående förhållandet till Danmark och Lybeck samt om åtskilliga åtgärder till försvarets stärkande och provianterings fullföljande.

Riksregistr. 1555, fol. 201 v.

Vår faderliighe gunsth etc. Käre son Erick, vij undfinge tvenne thine schriffvelser medt M. Märthen och haffve ther aff förstätt, huru thu haffver latijd beställe um alle deeler, bådhe folck, fetalie, hester, värijer och annedt mere udi Sverige, hvilkett oss alltt ganske väll behager. Så haffver och för:ne M. Märthen oss berätted, att thu ville gerne vethe vårt betänckende, huru man skulle täncke till the främmande lägenheeter, som anthen aff the lybske eller danske opå föråhrett motte sig tildrage etc. Så kenne Gudh, att the saker ligge oss mykit opå hierthed och kunne doch inthet annedt ther um seije, uthan att oss synes fasth rådeligit, att man all flijtt ville förevede um förstreckning medt ryttere, knechter, skytt, harnisk, värijer och alltt annedt, som till saken tiäner thett meesthe och yterste mögeligit vare kan. Vij haffve oss och inthett annedt förmodhe än eeth besvärligit och longvarichtt krich medt rydzerne, effther thett är ett höghferdigdt och hempngiricht folck, kunne och upbringe otalige mykit folck, när behoff görs. Therföre ligger alsomstörste machtt opå, att vij oss och emot them förstärcke motthe medt then meste machtt oss är mögeligit åstad komme. Och ändoch vij kunne täncke, att udi Sverige vill behöffves een hop krigzfolck, som ther motte bliffve tilstädis för the farligheeter, som man haffver be-

fruchte aff the andre orther, så såge vij doch gärne, att the meeste ryttere, hester och harnisk, som man meest kunne åstadkomme, medt thett förste än nu i hösth hiit utöffver skickes motthe, och ther man opå föråhrett hade förmode någon farligheett ifrå andre orther, kunne man dhå medt een hast förskicke een partt utaff samme folck tilbake igen, effther rydzerne icke haffve så stoortt tilfälle och lägenheet um sommer tijd som um vintheren att göre infall och skade här i landit. Så synes oss rådeligit, att man motte lathe handle medt borgerne öffver heele rijkit, att the uttgöre och medt thet förste hiit till Finlandh öffverskicke een hoop folck medt duglige värijer och så mykin fetalie, att samme folck kan hielpe siig medt till Vijborgh; sedan vele vij lathe giffve them månadz penningar till att holle siig medt, såsom vij lathe giffve the andre våre knechter, som i lägeredt ähre udi Vijborgh. Och effther till så mykiit folck vill behöffves een stoor hoop fetalie, besynnerligen bröddh och öll, therefore synes oss icke rådeligit, att man udi thette åhr förtyrer then spannemåll, som oss tilkommer udi Sverige, uthan seedt för gott ahn, at alle skatte, affradz och tijende spannemåll motte tilpyntes, så att man kan göredt udi öl och bröddh, och såge gerne, att thu medt thet förste våre fogter, tesliges alle proester, ville schriffteligen lathe förmane, att the hvar i sin städh lathe male rogen i miöll och melthe kornedt udi gott malltt, och sedan beställedt, att een partt både miöll och maltth medt thet förste öpit vatn motte medt skep förskickes hiit utöffver till Finlandh, och är icke behoff, att man lather slå miölett udi tunnor, effther the tage för mykit stoortt rhum i skepen, uthan synes oss likkasth vare, att man lather göre ther till någre synnerlige rhum udi skepen, ther man kunne slöthe eller packe thette miöledt udi, så toge man icke så stoortt rhum ther medt bortt, som eliest skier medt the tynnor etc. Haffver och för:de M.

Mårthen latijd oss förstå, att thu achter udi thenne vinther lathe bygge någre skep och galleijder. Så vore ganske nyttugt, att sådane bygning motte flux haffves förhender, besynnerligen någre sköne galleijder både små och store, och såge vij gerne, att M. Gilius motte undervijse skepbyggerne, huru the skole bygge samme galleijder, besynnerligen öfverloppenn, att man kunne med skickelighett bruke skytten ther opå effther thet seett, som vij tiig ther um tilförende haffve latijd tillschriffve etc.

Vijdere käre son, som thu lather förstå, att then tillförningh ifrå Östrebothnen och Finlandh til Stocholm dagligen kommer både medt lax och booskap, och att thu haffver förbudit, thet någre fetalie varur skole utföres anthen ifrå Stocholm eller andre städher utöfver heele landith, så lothe vij sådant förbudh allestädz förkunne medt vårtt öpne breff udi nästförlidne sommer, såge och gärne, att samme förbudh motte och bliffve holledt vedh macht, så länge man kunne förnimme någon förändringh opå the farlige lägenheter nu opå färde äre. Gudh tiig befallendes.

Zedell.

Um thet selskap, som haffve brukett theris onyttige mund, kunne vij icke anned seije, uthan att thet vore ju tilbörligit, thet the motte bliffve straffede effter som saken kreffver. Datum Helsingfors 15 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 15 November.

Fullmakt för Lasse Fordell att uppbära lagmansröntan i Österbotten och att använda den till inköp af skinnvaror.

Riksregistr. 1555, fol. 203 v.

Vij Gustaff etc. gøre vitterligit medt thette vårt öpne breff, att vij haffve befaledt thenne breffvizere vår tiänere Lasse Fordell, att han opå våre vägne skall upbäre alle the lagmandz penningar, som åhrligen falle udi Östrebothnen, och skall han vare förplichtiig att köpe till vårtt behoff för samme lagmandz penningar the skjinnvarer ther falle udi för:ne Östrebothnen och oss tiänlige äre. Ther våre befalningzmän, camererer och andre haffve siig att effther rätte etc. Datum Helsingfors 15 Novembris etc. [1555].

Helsingfors den 16 November.

Till Joen Bagge angående krigsfolkets sammandragning till Savolaks och om Hans Fordell.

Riksregistr. 1555, fol. 203 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 310—312.

Vår gunsth etc. Som vij lothe tiig tillschriffve för någre dager sedan, Joen Bagge, att thu skulle sampt medt Lasse Olsson och Jon Vargh förskaffe, att thet folck, som förschreffvit och församb[l]edt är til att gøre rydzerne modhständh medt ther udi Norrebothn, um the någit infall udi then landzende görendis varde, motte komme medt thett förste genom Tavastelandh in udi Savlax län in emott Nyslott, effther man haffver förnummid, thet för:ne rydzer icke kunne gøre någon märkelig skade in udi för:ne Norrebothn för then länge väg skuld, ther är emellen, och vij haffve till att förmode,

thet rydzerne opå andre orther vele göre infall medh väldig macht, så snartt före bliffver, och haffve förthenskuldh behoff samme folck på the orther, som för:ne rydzer äre förmodendis, till att affvärije menige rijgsens skade och förderff medt, så haffver och Lasse Fordeel berättedt för oss, att udi Östrebothnen skall vare till en 1500 duglige unge karrer opschiffne och antagne till att göre för:ne rydzer modståndh medt, thett oss icke obehageligt är, och vele, att samme unge karrer sampt medt the knechter Joon Vargh haffver udi befallningh och thet folck, som är för:vit ifrå Helsingelandh, Medelpada, Ångermanlandh och Vestrebothnen, skole förskickes till Savlax, effther som vij med vår förre schriffvelse tiig vår vilie och meningh ther um haffve latijd giffve tilkänne. Och opå thet man kunne haffve rådt till att göre the rydzer modstandh, som boo ther vedh gräntzen, um the någit infall görendis varde, så må thu samptt medt Lasse Olsson vare förtäncht att förstärke edher ännu ythermere medh thett meeste folck edher mögeligit är etc.

Vijdere är oss tilvittendes vordiit, att för:ne Lasse Fordells broder Hans Fordell skall haffve förhollit siig icke aldelis rättvissligen och som tilbörligit är udi för:ne Norrebothn. Therföre må thu ther um granneligen ransake och oss medt thin schriffvelse ther um förständigige. Vij vele och, att för:ne Hans Fordell skall förskickes medt the andre knechter till Savlax, ther han kan göre oss och rijkit nägen tjänesth, och ther han icke vill medt gode drage åstadh, dhå skall thu vare förtäncht att skicke honum tiigt udi eetth par handhkloffver. Och effther han haffver gode rör och stålbuger och andre nyttige och tjänlige värijer och gör oss doch lijthen tjänesth ther medt, therföre må thu anamme till vårt behoff så många värijer, som han haffver icke sielff behoff att bruke och lathe vårtt folck samme värijer bekomme emott våre och

rijskens fiender. Ther thu vest tiig effther rätte. Datum
Helsingfors 16 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 16 November.

*Till Lars Olsson [Björnran] angående försvaret mot rys-
sarne.*

Riksregistr. 1555, fol. 204 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn.
af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 312—313.

Vår gunsth etc. Som vij haffve för någon tijd se-
dhann latijd schriffve tiig till, Lasse Olsson, att thu medt
thett förste skulle förskicke thett folck utöffver til Sav-
lax, som förschriffvit är till Norrebothn ifrå Helsinge-
landh, Medelpada och Ångermannelandh, så är än nu vår
änd[el]ige vilie, att än nu så oförsumelig skee motte, opå
thet att vårt folck, som vij opå the orther tilförende
haffve församledt, motte bliffve thäss mechtigere till att
göre rydzerne manneligit modhständh och affbräck, um
the ther infall görendis varde, såsom man nogh haffver
opå the orther till att förmode. Och ther rydzerne än
göre någit infall udi Norrebothnen, så kunne the doch
icke opå then orth göre så stoor skade, som opå thesse
orther udi Finlandh, meen hvar vårt folck kunne här i
Finlandh bliffve så starcke, att the hade rådth till att
bliffve först en aff the rydze hoper öffvermechtige, så
förhoppes oss, att man sedan skulle icke mykett haffve
til att befruchte sig för the andre hooper, ty thett är
rydzerne plägsedh, att när the förnimme en aff theris
hooper bliffver öffvervunden, så pläge the icke gärne
lenger bijde, uthan giffve siig alle opå fluchten thet lij-
kaste the kunne etc. Vij förmode och, att um någett
löösth selskap ville göre infall udi för:ne Bothnen, att
thu dhå haffver rådth till att göre them affbräck medt
the bönder udi thin befalningh äre, så att man ingen

stoor nödh opå then sijde aff them lijde skulle etc. Datum Helsingfors 16 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 18 November.

*Till Nils Ingesson, Mats von Klewen och Jöran Henriks-
son angående nedslaktandet af prästerskapets och allmogens
boskap till besparing af höfoder.*

Riksregistr. 1555, fol. 205. Ett likalydande bref, dat. 19/11 och ställdt till Gustaf Fincke, Jakob Pedersson och Mats Ragvaldsson, är efter den förstnämndes kopicbok (Skoklostersaml.) tryckt af A. J. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder. D. 3 (1849): s. 263—264. Jfr äfven Ture Pedersson [Bielkes] kopicbok i RA.

Vår gunsth etc. Effther thett, Niels Ingesson, Matz v. Cleffven och Jören Henrichson, vij haffve här i Finlandh ett stort thaall folck, tesliges en hoop hester, förmode och än nu mere ifrå Sverige, så vill behöffves till samme folck och häster myken fetalie, höö och haffre, och opå thett att både folckett och hesterne motte bekomme theris nödtorfftt framdelis i vinther och opå föråhredt, så ligger machtt opå, att man udi thid täncker till att beställe alle the förråd, som man ther till kan uptäncke, och synes oss likasth, är och vår vilie, att I skole handle medt präster, ländzmän och then menige man udi edre befallningar, thet the slachte medt thett förste, och för än [aff] alltt folck mykiit höö uptärtt bliffver, halffparthen eller till thett minste trijdije parthen aff all theris boskap, så kunne the sedan haffve råd, till att selije för penningar både fetalie och höö, ther folckett och hester kunne hielpe siig medt. I vele och fljteligen förmane både prester, ländzmän och then menige man, att the göre thiit, som vårt folck är, then meste tilförning, som the haffve råd till, och tillseije them, att the skole bliffve betalede för allt thet the tilföre, effther som lijke och skiäll kan vare. Thette I ingelunde skole försume. Vij vele och, att I medt thett

förste skole lathe oss förstå, huru I här um bestalle. Vij skicke edher och her medt eett öpit breff tilhonde, som vij haffve latijd tilschriffve menige man udi edre befallningar, och varde I aff samme breff nogsampt förnimmendis vår vilie och meningh. Ther I och aldelis edher effther rätte skole etc. Datum Helsingfors 18 Novembris anno etc. 55.

Samme mening till alle fougter udi Findlandh.¹⁾

Helsingfors den 18 November.

Till Reinhold von Stockholm angående befälet öfver knechtarne i Tavastland.

Riksregistr. 1555, fol. 205 v.

Vår gunsth etc. Schal thu vethe, Reinholtt v. Stockholm, att vij haffve bekommet tre feneker knächter ifrå Sverige, och fattes udi hvar fänicke någett udi mantalet, at the äre icke fulle etc. Så haffve vij bevilligit, att samme fänecker skole upfylles medt the knechter thu och Anundh Kartt haffve i befallningh, och skole Hans Pederson och Hans Svenske haffve samme tre fenicker i befallningh. Och haffve vij för gotth anseedt, at thu skall här effter haffve alle the knechter udi befallningh, som udi Tavastlandh i vår tjänest äre antagne. Må thu förthenskuldh oförsumeligen giffve tiig till för:ne Tavastlandh, och skall thu ther bekomme aff Karll Holgerdson register opå the knechter, ther äre antagne och thu udi befallningh haffve skall. Vettendes tiig här effther rätte. Datum Helsingfors 18 Novembris anno etc. 55.

¹⁾ Tillägget är hämtadt ur Prothocollon, där brevet är dat. den 19 november.

Helsingfors den 18 November.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående medel till utskrifningens verksammare bedrifvande i hans befallning.

Rikregistr. 1555, fol. 206. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 313—315.

Vår gunsth etc. Såsom tiig väll vitterligt är, Sijmonn Thomessonn, att vij haffve offte latijd tilseije och förmane både frälsit, prästmän, ländzmän, clockere och andre flere, som godh förmögenheett haffve här i landit, att the skulle hielpe till, hvar effter sin ytherste machtt, att affvärije thette fattige landz skade och förderff både medt folck, fetalie, värijer och annedt mere, som ther til vill behöffves, så förnimme vij, att sådane vår befallning bliffver aff een stoor partt ganske lijtid achtet, och att präster och ländzmän, som haffve råd h till folck, bådhe theris egne söner och andre starcke karrer och dränger, vele inthett göre them utth, uthan stinge them aff vägen. Icke vele heller ländzmännen utvijse någre andre duglige karer, uthan tage skianckningar och gäffver aff the[m], som kunne vare tjänlige, och lathe them sedan bliffve hvar the vele, hvarföre vill storligen behöffves, att man ther um motthe beställedt, så att thee uthan alle insager motte göre hvadh som vij them tilseije, och synes oss likkast, att hvar fogthe udi sin befallningh motte uttskicke någre vjisse och duglige karrer, the ther allfvarligen tage saken före och drage ifrå then ene sochnen till then andre och förskaffett, att vår befallningh motte allestädz fulfölgtt bliffve. Är förthenskuldh vår ändeligh vilie och befallningh, att thu skaltt medt thet allerförste uttskicke sex eller otthe sådane karrer aff them thu haffver, ifrå then ene sochnen till then andre utöffver heele Åboo län, the ther oförsumeligen motte beställedt bådhe hooss frälsit, präster, ländzmän, clockere, bolemän och andre, the som

förmögenheett haffve, att hvar motte utgöre än nu thett meeste välrustadh folck till heest medh duglige värijer och så mykin fetalie, som the kunne hielpe siig medt till två månader eller längre, effther som tijden siig dhå begiffver och saken kräffver. Thette ingelunde försumendis, så framptt thu villtt göre thett oss liufftt och behageligt är. Datum Helsingfors 18 Novembris anno etc. 55.

Samme mening till Matz Siffrijdson i Borge län, Hans Olsson, Pelle Pederson och Henrich Jönson i Tavastehuss län, till Niels Ingeson, Matz v. Clewen och Jören Henrichson i Cumegårdz län.

Helsingfors den 18 November.

Till Ture Pedersson [Bielke] och Gustaf Fincke om trupernas rörelser och förplägning samt om de stupade ryssarnes rustningar och vapen.

Riksregistr. 1555, fol. 206 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 259—262. Såväl i Ture Bielkes som i Gustaf Finckes kopicböcker, där afskrifter af detta bref äfven finnas införda, är detsamma dat. den 19 nov.

Vår gunsth etc. Vij giffve edher tilkenne, käre Ture och Göstaff, att vij nu skicke här ifrå Helsingfors och genom Tavastelandh till Savlax tre fenicker knechter medt våre tjänere Hans Pedersonn och Hans Svenske, och effther samme fanicker äre icke fulle till mantalett, dherföre vele vij, att thee skole upfylles medt alle the knechter Reinholtt v. Stocholm och Amundh Kartt udi befalningh haffve, och haffve vij för gott anseett, att för:ne Reinholtt skall drage till Tavastelandh och haffve alltt thett folck udi befalningh, som ther är udi vår tjänest antagit, ther um vij och honum nu haffve latijld tillschriffve, och haffve latijld giffve för:ne knechter, som vij nu haffve hädeen skickett, månadz penningar, ther medt

the sielfve skole försörge siig, hvad the haffve behoff til att förtäre etc. Så är vår vilie och begären, att I så beställedt, thett samme vårt folck motthe bliffve förlagdt både till frälsiit, präster, krögere och andre flere, ther tilfalle är, och att then menige man motte göre them tilförningh för penningar medh allehonde fetalie, som the haffve behoff att hielpe siig medt. Synes oss och rådeligit, att samme knechter motte förlegges thet nämeste til hoope, som man kan haffve rådth till, att the medt een hast kunne försambles, när behoff görs etc. Och opå thett fetalien icke motte bliffve för mykit knap både till thett folck nu förhänden är, så och till thett än nu framdelis förmodis och skickes motte till gräntzen, tesliges att the hester, som äre här i landet, motte och bekomme theris nödhtorfftt medt höö och haffre, så motthe udi tijd sökes alle the uthväger, som man kan uptäncke till att beställe och förskaffe förrådth både opå fetalie och hestefodher. Och synes oss likkasth, att man nu strax motte handle medt then meninge man, thett the slachte halffparthenn eller thil thett minste trijdie parthen aff all theris booskap medt thet aller förste, och för än höött bliffver mykit uptärtt, så kunne thet sedan haffve rådth till att göre thäss mere tilförningh för lijke och skäll, tijtt som folckit försambledt bliffver, både med fetalie till folckit, så och medh höö och haffre till hesternes behoff. Och opå thett att man kunne haffve någit till att tage till opå föråhredt både till våre skipz uttredhningh och till att underholle thett folck man här i landit och dhå holle motte, så såge vij gärne, att skatten och ländzmansränthen motte holles udi förrådth fram opå åhrett thett längste man kan, och så länge then menige man haffve rådth till aff theris egetth att göre krigzfolckit tilförningh medt then deel the kunne hielpe siig medt etc.

Vijdere skole I vethe, att vij haffve befaledt Niels Jäsperson, att han medt the hester och skytter, som han haffver i befalningh, skall och giffve siig ifrå Thavastehuss till Savlax, opå thet man skall haffve thäss bättre rådth att göre rydzerne modhständh, hvar the opå thenn ortth infall göre vele. Och vele vij skicke Jören Truelson medt hans selskap här ifrå Helsingfors och till Tavastehuss igen, så snart någit före bliffver, att man någenstädz reese kan med hesterne etc. Så är vår vilie, att I och vele bestället, att för:ne Niels Jäsperson medt the skytter honum følge motthe bliffve förlagde ther rådth och tilfalle är, att the kunne både skytterne och knechterne få theris nödtorffter, både til folck och hester effther skälighet. Samelunde motte man och förlägge [them] ther, som rydzerne icke kunne haffve rådth till att öfverfalle och förraske them, um the vele göre ther infall etc. I vele och altijd befijthe edher um kunskaper udi Rydzlandh, och hvad I kunne förnimme, thett machtt opå ligger, oss altijd förständige. Thette I ingelunde vele försume etc.

Ytherligere såge vij gärne, att I ville flitheligen ransake effther hvar the hester, harnisk eller värijer äre bleffne, som the nederlagde rydzer haffve hafftt och våre undersåther bönderne udi Rydzlandh bekomme, och hvar I någett sådant finne hooss bönderne, dhå måtte man köpett aff them och giffve them therföre någit när skäll och lathe krigxfolcket bekommedt, som vethe rätt til att brukett emott fienderne etc. Tesliges är rådeligit, att man medt thett förste lather förfare opå hvadh väger rydzerne äre förmodendis, och skulle man medt thett förste felle väldige stoore bråther, ther man förnumme the ville framdrage, så att the kunne ther bliffve hindrede och icke opå många väger framdrage, effther som vij edher vår meningh senast ther um tilschriffve. Ther I vethe edher effther rätte. Datum Helsingfors 18 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 20 November.

*Öppet bref till invånarne i Åbo [och öfriga finska] län
angående ryssarnes infall i landet.*

Riksregistr. 1555, fol. 195 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 315—318, hvarjämte ett annat exemplar af samma bref, ställt till invånarne i Nyslotts län, dock utan tillägget, på både svenska och finska efter afskrifter i Ture Bielkes kopiebok tryckts ibid., D. 3 (1849): s. 264—269.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, oss elskelige våre trogne undersåther, frijborne, frälsismän, prästmän, cloc-kere, fiärdingzmän, bolemän och alle andre våre och cronones skatthskyllige bönder, tesliges alle landbönder, som bygge och boo udi Åbo län etc., vår gunsth och nåde tilförende och giffve edher här medt tilkänne, att vij haffve oss till att förmode, thett våre och alles edhers skadelige och hädske fiender, the onilde och ochristne rydzer, achte att göre infall, så snartt föredt bliffver, här in udi Finlandh til att röffve, mörde, bränne och i grundh fördärfve alle thette landz inbyggere, hvar Gudh alzmechtig eliesth sådant theris onde upsått icke nådeligen förtager och um inthett gör och vij medt all then macht vij meest kunne åstadhkomme oss rusthe och bemanne emott them til att förhindre sådane theris onde vilie och meningh etc. Så kenne Gudh, att vij haffve la-thedt saken gå oss nogh til hierteed och nu sielffve udi egen persone giffvit oss hiit till Finlandh medt ett stoort taall krigzfolck, häster, skytt, värijer, fetalie och annedt mere, som behöffves till att försvare landh och rijke medt, och haffver thenne reese oss och våre under-såther i Sverige mere bekostedt än vij aff heele Finlandh kunne bekomme udi tiuge år etc. Så förhoppes oss och, att I, som boo här i landiit, vele och så lathe sådant gåå edher till hiertedh, såsom thett och gelder edher först till, och öffverväge then store bekostnedh och omack, som vij för alles edhers välfärdh hafft haffve, och ther emott

lathe edher finne tacksamme, lydige och välvillige, såsom trogne undersåther böör att göre, och när behoff görs sielffve hielpe till att affvärije edhers egen skade och fördärff medt lifff, godz och all then deell I kunne åstad komme etc. Så kunne vij väll täncke, att när rydzerne achte göre infall hiit i landit, dhå komme the mykit väldige och starcke, och til att göre them modstand vill och behöffves ett stoort tall folck och väldig machtt. Therföre haffve vij oss så betäncktt, att een hoop folck aff hvar sochn öffver heele Finlandh motte uttgöres medt gode värijer och så mykin kääst the kunne hielpe siig medt opå två måneder, och vele vij, att aff för:ne Åboo län skole fyre karrer aff menigheten utthgöre then fempte medt värijer, koost och annedt, hvad the skole opå holle, män frälsismän, prestmän, ländzmän och andre embetzmen, som bättre rådh och machtt haffve än then menige man, the skole uttgöre karrer medt harnisk, röör, kneffvelspiutt och andre gode värijer, som till heest beest tiäne kunne, och skall hvar och een uttgöre så många vällrustede karrer till heest, som han haffver meest råd till effther ytherste machten; hvilken thett icke gör skall achtas för rijgsens förrädere och straffes för uthan alle nådher. Så skall och alltt thett folck, som utgiortt bliffve, strax effther jull vare vederredhe till att drage åstad, thiitt man haffver them behoff och the dhå kallede bliffve, och skole våre fogter flijteligen achte opå, att thenne vår befallning aldelis bliffver fulfölgd, samelunde och thett förste mögeligit är lathe oss få vetthe, huru mykit folck aff hvar sochn utgiortt bliffver, så framptt the vele unvijke vår ogunsth och högste straff. Ther hvar och een må vetthe siig effther rätte etc. Datum Helsingfors 20 Novembris anno etc. 55.

Aff Kumagårdz län skole fyre uttgöree then fempte.

Aff Tavastehuss län, Rasborgz och Borgo län skole tre uttgöre then fierde.

Till Viborgz och Nyslottz län *hic articulus sic mutandus est ut sequitur:*

Therföre haffve vij oss så betäncktt, att een hop folck aff hvar sochn öffver heele Finlandh motte utgöres medt gode värijer och så mykin koost the kunne hielpe siig medt opå två månader eller lenger, effther som tijden begiffver siig och saken kräffver. Och vele vij, att aff Vijborgz län schole alle the, som värije kunne bruke, vare vederrede, enår them bliffver tilsagtt och behoff görs, till att göre för:ne rydzer modståndh, eenår och hvar the utöffver gräntzen hiit i landit ville infalle etc. Datum ut supra.

Helsingfors den 20 November.

Till Abraham [Eriksson (Leijonhufvud)], Birger [Nilsson (Grip)], Måns [Johansson (Natt och dag)], Jöran Eriksson [Gyllenstierna] och Jakob Bagge angående tillförseln till Viborg samt om härens underhåll och öfning i vapnens bruk m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 208. Förnt tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 24—30, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 318—323.

Vår synnerligh gunsth och nåde tilförende etc. Käre her Abram, her Bijrge, her Måns, Jören Ericksson och Jacob Bagge, vij haffve bekommedt edhers schriffvelse och ther aff förstätt, att till Vijborgh är än nu ingen annen tilförningh kommen, än hvad som vij tiit haffve latijd förskicke. Så haffve vij ännu latijd tilschriffve alle våre fogter, att the hvar udi siin befallningh skole handle medt prester, ländzmän och then meniige man, så att the medt thett förste skole slachte halffparthen eller till thet minste trijdie parthen aff all theris booskap, och att ther medt skall göres tilförning för lijke och skall till vårtt kriigzfolck. Vij förmode och, att när så mykitt

bliffver slachtedt aff booskapen, så skall man bekomme till köps både fetalie till folckett, tesliges thet höö till hesternes behoff, som sådane booskap skulle födes medh uttöffver vintheren, men ther I förnimme, att fetalien ville bliffve knap och icke väll tilräcke, så att folcket frandelis kunne få theris nödhtorffter ther i Vijborgh, så motte man nu udi tijdh täncke till att förlegge een hoop aff folckett til frelsit, präster, ländzmän och annerstädz, ther rådth och tillfälle vore, effther som vij edher senast vår meningh ther um lothe giffve tilkänne etc.

Vijdere som I giffve tilkänne, att I haffve skickett igenn till oss the rydze breff, som vij edher sende medt Jon dalekarll, tesliges uttolckningen aff samme breff och een copie aff thett breff, som I haffve latijd schriffve stadholleren opå Nogårdh till etc., så lathe vij edher förstå, atth hvarken thet ene eller thett andre är oss kommedt tilhondhe. Såge förthenskuldh gerne, att vij thett än nu motte bekomme, och förundrer oss icke lijtid, att Jören Pedersson, som oss opå edhre vägne ther um haffver tilschriffvet, icke haffver med mere achtsamhett beställt samme ärende, uthan i siit svärmerij rusett åstadh och inthett mere achtetd hvad han giortt haffver etc.

Som I lathe förstå, att I haffve förfaredt aff een rydze fånge, som I nyligen bekommedt haffve, thet ingen försambling skall nu vare vedh then karelske sijde, meen opå thenn nogårdzske sijde skole rydzerne förstärcke siig både medt feldtskytt och annen veldig macht etc., så synes oss rådeligit, att I ville flijteligen täncke till att beställe um alle lägenheter, som tiäne till att göre them modhständh och affbräck medt, synnerligen att thett icke motte bliffve försümetd um the bråther, som skulle falles opå vägerne, ther man förmoder, att the achte framdrage. Och är oss undervijsth, att um rydzerne förnimme thett någer hinder är opå färde, så att the icke drijste siig till att falle in vedh Jäschis eller Eurepä gräntzer, att

the dhå varde försöke theris lycke utt medt then Iterandiske sijden; therföre synes oss rådeligit, att man medt thett allerförste ther affsee motte, hvar the skulle framdrage, och sedan holle ther opå att bråthe thett meste man kunne etc. Samelunde är och fasth rådeligit, att I befijte edher um vjisse kundskaper, och motte man täncke till att giffve them väll skäll för theris umack, som visse kundskaper förfare och bringe kunne, opå thett the och andre flere täss villigere och flijteligere bliffve motte till att vinlægge siig um att förfare um alle lägenheter och ther um vethe beskedt göre. I vele och täncke till at befästhe både Vijborgz slotth och stadh, både medt skytt och andre munitioner thett meeste mögeligit är. Och våre mykiit nyttugt, att um kringh heele stadzmuren en vandringh tilpyntes motte, lijke som opå slotthett, så att man kunne medt samme vandring rycke aff och till medt skytten, eehvar thett helsth behöffdes. I vele och lathe oss förstå, um I haffve så många skytt, som I behöffve till att bemanne både slotthet och staden medt, eller um edher fattes någre skytt eller annedt, som vij kunne haffve rådth till att lathe förskaffe edher etc. Vjidere synes oss och fasth rådeligit, att både resetygedt och knechterne motte ruste siig medh harnisk och värijer effther theris ytherste macht, och motte man tilseije the skytter, som haffve starcke hester och harnisk, att the skaffe siig både glaffven och röör, och när the komme i mangel medt fienderne, så skulle the först skiuthe rören utaff och sedan fölge effther medt glaffven thett likkaste the kunne, samelunde att the dugligeste knechterne, som haffve spedzer eller hillebårder, motte och haffve rör vijd belthedt och först bruke them emott fienderne och sedan fölge effther medt the andre värijer. Vore och mykit nyttugtt, att både ryttere och knechter motte alltid bliffve öffvede, undervijste och lärde, huru the skole bruke theris värijer, besynnerligen att the, som haffve röör och

stålbuger, motte läre att sichte rätt, så att the icke skiuthe fåfengt häden i väderet eller feell opå fienderne, när behoff görs; samelunde att the skiölder, som vij haffve befaled, att thett blotte folck sig förskaffe skole, [motte tilredhes]. I vele och sampt medt rytthmesterne och befalningsmännerne för knechterne tencke till, att både ryttere och knechter motte rätt udi saken undervijst och lärde bliffve, så att the kunne vethe, huru the sig skicke skole både [medt] värijer och eliest emott fienderne, när umtränger etc. Yterligere synes oss och rådeligit, att man toge någre aff the skicke[lige]ste finske knechter, som finnes eblandh hoopen, och satte them till befalningsmen utöffver thett finske folckett, och skulle man holle samme befalningzmen före sådane mening (hvilken meningh the sedan eblandh heele hoopen skulle uttsprede), att man haffver förnummet utaff the svenske och finske ryttere, som haffve varijd fongede in i Rydzlandh, thett rydzerne skole handle så ynkelige och obar[m]hertelige medt alle fånger, som the öffverkomme, att een ärlig karr skulle mykit heller vele vare dödt än bliffve så jämmerligen och illde plåged, som thett selskap pläge theris fånger pine och pläge etc. Och är förmodendes, att när then meniige hoop um sådane thee rydzers obarmhertighet bleffve undervijste, skulle the bliffve thäss hiitzigere opå rydzerne och täss manneligere modhständh göre them, när umtränger, och icke giffve siig till fånger för någon rydz etc. Synes oss och rådeligit, att när man skulle till värcke medt fienderne, thett man ville dhå beställedt, att vårt folck kunne bekomme någre starcke dricker, anthen brennevijn, reensthvijn, miödh eller pryssing, så att hvar finge een godh driick, opå thett att the thäss [mere] oförfärede vare motte och lättsinnige till att grijpe fienderne ahn medt alle macht, um man komme med them till värcke etc.

Zedell.

Item såsom vij tillförende haffve begäredt egenom våre schriffvelser, att I oss ville giffve tilkänne, huru många skep och skuther äre ifrå Sverige frankompne till Vijborgh, och huru mykin fetalie och andre partzeler opå hvartt skep och skuthe varidt haffver, så är än nu vår nådige vilie och begären, att I thett ingelunde vele förgätte, och besynnerligen vele vij gärne bliffve förstän-digett medt thett aller förste utaff edher, um thett skep, som Isaack Nielsson var opå, är väll frankommedt etc. Datum Helsingfors 20 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 25 November.

Öppet bref till invånarne i Kumogårds län angående Jöns Vestgötes uppdrag där.

Riksregistr. 1555, fol. 211. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 323—324.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit medh thette mit öpne breff, att effther thett vij haffve behoff opå thenne tijd en stoor hoop krigzfolck till att göre våre och alle thetta fattige landz inbyggeres skadelige fiender, the omilde och ochristne rydzer, manneligit modståndh medh, så haffve vij nu afferdigett och befaledt thenne oss elskeligh tro man och undersäthe Jöns Vestgöte att drage in udi Kumegårdz länn och ther upsöke och antage udi vår tiänest alle the dugligeste unge karer, som han hoos prester, ländzmän, bolemän, clockere och andre våre undersäther udi för:ne Kumegårdz län kan öffverkomme. Och vele vij, att både prester, ländzmen och andre, som nägen godh förmögenheett haffve, skole giffve samme unge karer, som för:ne Jöns Vestgöthe udi vår tiänest antagendis var-der, så mykin kost och fetalie, som the kunne behielpe sig med til tre månadz tijdh. Och um vij haffve them dhå

sedhann lenger behoff, så vele vij lathe giffve them månadzpenningar till att köpe sig medh hvadh the behöffve, såsom vij nu lathe giffve the andre våre knechter, som ligge i lägeredt udi Vijborgh etc. Sameledes vele vij och, att för:te Jöns Vestgöte skall anamme till samme knechters behoff alle the dugelige värier, som han både hooss prester, ländzmän och andre meest kan öffverkomme etc. Biude förthenskuldh edher alle, som bygge och boo udi för:ne Kumegårdz län, att I vele lathe befinne edher välvillige och lydige, bådhe till att utgöre folckett, så och till alt annet, som för:ne Jöns Vestgöthe edher opå våre vägne och för edhertt egit gagn och beste skuldh biudendis och tilseijendis varder, hvilket vij medh edher gunsteligen vele betäncke. Men um någon bliffver här udinnan ohörsam och olydig befunnen, dhå skall hann bliffve recknad och achtetd för vår och rigsens förrädere och straffes uthan alle nåder. Ther hvar och een må fulkomeligen vethe sig effter rätte. Datum Helsingfors 25 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 25 November.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående anskaffande af vapen till det nyantagna krigsfolket m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 211 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 30—32, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 324—325.

Vår gunsth etc. Effter thett, Sijmon Thomeson, att the unge karrer vij lathe nu antage här i landit udi vår tjänest icke haffve så duglige värijer, som väll behoff görs till atth bruke emott våre och riigsens fiender, när umtränger, therfore vele vij, att thu skaltt lathe smijde medt thet allerförste the meste spedzudder, som thu kan haffve rådth till, och beställedt, att järnett ther till kunne bliffve väll tillpynted, och att samme spedzudder motte

smides väl starcke, så att the icke brijste eller veckne, när man them bruke skall. Man motte och göre them väll hvasse opå både ender, att the kunne thäss fastere stå udi marken, när man stöter them anthen udi frossen jordh eller ijssen, sameledis att spedze stakerne motte och bliffve väl höfflede, så att the icke äre förmykit tunge till att bruke etc. Tesliges såge vij och gerne, att thu ville lathe göre en hoop skiölder aff trä, som the knechter kunne bruke, ther ingen harnisk haffve, och lathe vij skicke tig eeth muster, ther effter samme skiölder tilpyn-tes skole etc.

Vjrdere förmode vij, att thu haffver beställtt um thet folck och annedt mere i Åboo länn, effther som vij tiig ther um haffve befaledt. Så vele vij och, att thu skaltt handle med Åbo borgere, thett the motte och så utgöore thet meste folck the kunne åstadkomme med värijer och kost till tre månader, och um vij haffve samme folck lenger behoff, så vele vij lathe giffve them månadz penningar till att köpe siig medt, hvadh the behöffve, såsom vij lathe giffve the andre våre knechter i lägered udi Vijborgh etc. Datum Helsingforss 25 Novemberis anno etc. 55.

Helsingfors den 25 November.

Till riksråden i Viborg angående truppernas mönstring och vapenföring.

Riksregistr. 1555, fol. 212 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 32—34, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 326—328.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre gode män, såsom vij eder både munteligen och schriffteligen haffve altid förmanedt, att I ville beflijte edher um alle saker ther vijd grantzenn, som kunne tiäne till att göre fienderne modständh och affbräck medt, så är enn nu vår nådige

vilie och begärens, att I thett ingelunde försume, och såge gärne, att I medh thett förste lathe mustre the knechter, ther äre i lägeredt, och beställedt, att alle fänecker måtte vare fulle, effther thenn ordinantz, som vij tilförende ther um giortt haffve, som är att femhundra skole vare under hvar fänecke etc.

Thernest är och icke orådeligit, att man utvalde en hoop utaff the starckeste knechter, som man kunne finne under hvar fänecke, the ther haffve harnisk, hvilke motte bruke spedzer emot fienderne, när behoff görs, och skulle sådane spedzer vare väll hvasse opå både enderne, synnerligen så länge vintheren är, att man kunne stöte then ene ende udi jorden eller ijssen, så att han stode fasth när behoff vore etc. Och vore thett nyttugt, att under hvar fänecke vore till thet minste eth hundrede spedzer, undentagendis spiuth och hillebårder etc. Doch skulle the, som spedzer bruke, icke thäss mindre förskaffe sig små sinthe rör thett meste the kunne, effther man och them medh spedzerne väll före och bruke kan. Man motte och beställedt, att hvarije två rother haffve en hest til thet minste att före theris tingest opå, um the skole drage emott fienderne, och hvar Gudh giffver lycken, att fienderne bliffve slagne opå fluchten, så skulle röorskytterne strax tage samme hester och medt them fulfölge fienderne udi fottspår thett likaste the kunne. Tesliges motte man och beställedt, att vedh pass fyrehundrede eller och flere aff the dugligeste ryttere, som haffve beste häster och rusthninger, motte före både glaffven och rör, effther som vij edher udi vår senaste schriffvelse ther um vår meningh lothe giffve tilkänne etc.

I vele och lathe göre en hoop skiölder till the knechters behoff, som ingen harnisk haffve, såsom edher tilförende ther um är tillschriffvit, och skicke vij edher här medh ett skamplun, ther effther I kunne lathe göre samme skiölder etc. Item vore och nyttugt, att man lothe göre,

til thet skickeligeste man dhå kunne, någre runde järn-plåther till the knechters behoff, som inge packnetter eller stormhatter haffve, och att the samme knechter motte bruke them udi theris hatter emot rydzernes pijler och anner hug, när man skulle giffve siig udi mangel medt them etc.

Till thett sijste är vår nådige vilie och begären, att I vele lathe oss förstå medt thet förste, hvadh tijdender nu äre opå färde i lägeredt um rydzerne, och um I vele haffve mere folck till edher etc.; item hvadh rådth ther kan finnes till höö och haffre till att holle hesterne medh på föråhrett och sedann in på sommeren etc.

Käre godemän, see vij gärne, är och vår gunstige vilie och begären, att I medh thett förste vele giffve oss tillkänne all edher anslag och betänckende, huru I äre til sinnes udi alle motte att göre fienderne modhstandh, um the mykitt starcke kommendis varde, tesliges att I och oss förståndige, huru um alle deeler, som behöffves till att göre them maneligit modhståndh och affbräck medt, nu beställt är etc.

Zedell.

Vij ville och gerne vethe, um I vele haffve flere hester till edher, och um I them haffve behoff, så må I giffve thett vår fodernarsk Nielss Jäspersson tilkänne, hvilken är beskedt att drage ifrå Tavastehuss och till Nyslotth etc. I vele och lathe oss förstå, um thet är beställt, så att bönderne både i Eurepä och Jäschi fören den fetalie och spannemåll opå the orther, ther rydzerne äre förmodendis, och hvar thet icke än nu beställt är, dhå såge vij gärne, att I ville medt thett förste förmane våre fogter, att the ther um flijteligen beställe hvar i siit fögderij med thet aller förste etc. Datum Helsingefors 25 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 26 November.

*Till Jakob Bagge angående Markus Skårenbergs anställning
som fanbärare för en fänika knektar.*

Riksregistr. 1555, fol. 213 v.

Vår gunsth etc. Må thu vethe, Jacob Bagge, att vij haffve tilsagtt thenne breffvisere, vår tjänere Marcus Skårenberg, att han skall bliffve fäneckedragere för enn hoop våre knechter emot rydzerne, effther vij förmode, att han skall vare väll tjänlig ther till etc. Är förthenskuldh vår vilie och befallningh, att thu skallt lathe honum bekomme en fänecke, anthen för the nyantagne knechter eller för någre andre, effter som thu kan täncke, att han er tjänligeste till. Vij haffve och efftherlatijd honum så mykit udi besoldningh, som the andre fänicke dragere bekomme. Ther thu vest tiig effther rätte. Datum Helsingeforss 26 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 26 November.

*Fullmakt för Nils Eskilsson och Erik Svensson att vara
skeppsbefälhafvare i Helsingfors.*

Riksregistr. 1555, fol. 214.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij tilskickedt och tilbetrodt haffve våre trogne tjänere, Niels Eskilson och Eriick Svenson, att the alle våre skeep, som vij vedh Helsingforss liggendis haffve samt med skeperne udi anthvording och befallningh haffve skole. Och skole the vare förplichtige att haffve flijtigt och gotth upseende medt allt skeepzfolcket, bysseskyttere och båtzmén, så att the väll achte på skeepen och eliest siig udi alle motte tilböriligen förholle och skicke etc. Hvarföre vij och här

medt biude och befale edher, trogne tjänere, alle skepere, bysseskyttere och båtmenn, som opå för:ne skep äre förordnade och bliffve skole, att I äre för:ne Niels Eskelson och Erijek Svensonn hörriige och lydige, vällvilligen och troligen görendis, hvadh som the edher opå våre vägne och til vårt gagn och beste befallendis varde, hvilket vij medt edher alle gunsteligen vele betäncke etc. Vij vele och här medh allffvarligen haffve tilsagt och förmanedt allt för:ne vårt skepzfolck, att the skole rätte siig aldellis effther the articler och ordnungh, som vij vårt krigzfolck thill undervijssningh och rättelse haffve giffve latijd, så framt the vele unvike thet straff, som udi samme articler uttryckt är. Ther hvar och en sig effther rätte haffver. Datum Helsingforss 26 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 27 November.

Öppet bref för herr Karl [Folkesson] på lifstidsbesittning under frälserätt å Hertugnäs gård.

Efter afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopicbok å donationer, I, KA. Förut tryckt af C. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och presterskapet, Saml. I (1892); s. 22.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafver undt och effterlåtidt, som vij och nu medt thette vårt öpne bref unne och effterlåtthe, att thenne vår tro undersåte, her Carl kyrckieprost udi Helsinga, må och skall niute och behålle udi sin lijftijdh thenne gårdh, benämbd Hiertnäs, som han effter sine framlijdne föräldrar ärfftt hafver undher rätt frijheet och frelse, lijke som the andre våre frelses män her i rijcket theres godhz under frälse niute och beholle. Ther våre fougdtter och alle andre vethe sig effter rätte, icke görendis förbemelte her Carl her emot hinder, platz eller förfong. Datum Helsingfors 27 Novembris anno 1555.

Under vårt secret.

Helsingfors den 28 November.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående ett antal beridna skyttars utrustning.

Riksregistr. 1555, fol. 214 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 34—36.

Vår gunsth etc. Vij haffve förnummedt, Sijmon Thommeson, att trijhundrede tre rijdklippere skole vare nyligenn ankompe ifrå Sverige till Åboo medt Lambrecht Dirichson etc. Så är vår vilie och befallningh, att thu skaltt medt thett förste upsöke och anamme hooss Åboo borgerne och hooss prester och ländzmen, som äre udi thinn befallningh, the meste harnisk och pantzer thu kan öffverkomme och upruste ther medt the dugligeste och skickeligeste karer, som med för:ne Lambrecht nu kompe äre ifrå Sverige sampt medt the unge karrer, som tilförende med Joen stalsven öffverkomme, och lathe hvardhere bekomme en utaff samme klippere och förskicke them sedan genast ått Hollula sochn i Tavasthelandh till Jören Truelson, hvilken them skall haffve udi befallningh.

Vij äre och tilfrijdz, att thu lather somblige aff för:ne unge karrer bekomme någre aff the korthe svampör, som ther äre opå Åboo slotth, synnerligen the som tiene till sadelrör och kunne vare tre eller halffierde span opå pipan. Vij vele och, att thu skall lathe upsöke både hooss prester, länsmän och andre, som någon förmögenheet haffve udi thin befallningh, alle the tjänlige värijer, som hooss them kunne finnes, såsom vij haffve tiig ther um vår vilie och meningh latijd giffve tilkenne etc. Thette ingelunde försumendes. Datum Helsingfors 26 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 28 November.

*Till Bertill Jönsson angående samarbete med krigsbefälet
i Viborg och om brefdragares fortskaffande.*

Riksregistr. 1555, fol. 215.

Vår gunsth etc. Är vår allffvarlige vilie, Bertill Jönsson, att thu altidh skall haffve tijtt vjssse budh till the gode män, som äre höffvetzmen för vårtt folck udi Vijborgh, och bespörje tiig medh them, um the behöffve thet folck til siig, som uttgiores skall aff thin befallingh, och hvadh the ther um tiig tilseije, ther må thu rätte tig effther, förskaffendis och så, att folckett är vederredhe, eenår the bliffve kallede etc. Vij vele och, att thu skall vare förtäncht att skynde the breffdragere flux åstad genom natth och dagh, som emellem oss och them, som äre udi Vijborgh, ressendis varde. Hvar och någre breffdragere komme, som äre trötthe, så att the icke förmå rese så fast(!) som behoff giörs, så skall thu skicke någon annen åstedh, then ther medh hath reesse kan, anthen thett är behoff ifrå Vijborgh och till oss eller ifrå oss och till Vijborgh. Thette ingelunde försumendes. Datum Helsingforss 28 Novembris anno etc. 55.

Samme meningh till the andre fogther, som emellen Helsingforss och Vijborgh äre.

Helsingfors den 29 November.

Till riksråden i Viborg angående skyndsammare brefbefordran, om meddelande rörande ett väntadt svar från Novgorod, om truppsammandragningar till Lapvesi och om Lasse Mikaelssons redovisning.

Riksregistr. 1555, fol. 215 v. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 334—335.

Vår synnerlig gunsth etc. Vij haffve för någon tijd sedan schriffvit edher till, käre gode meen, um någre anliggende värff, ther oss macht opå ligger, och haffve än nu ingen svar ther opå bekommedt, kunne och täncke, att breffdragerne icke skynde sig, såsom them haffver varijd befaledt etc. Så såge vij gerne, att I ville fliteligen förmane the breffdragere, som I uttskicke medh någre vordande ärender, thett the flux skynde siig egenom nätter och dager, effther som macht opå ligger. Vij haffve och förmanedt våre fogther, som äre opå vägen emellom oss och Vijborg, att the alle breff uthan förtöfning aff och till förfordre skole. Samelunde haffve vij och latijd förmane alle våre fogter um thett folck, som allestädz uttgiores skall, att thet altijd skall vare vederrede, och att the skole lathe samme folck komme till the orther I thet behöffve kunne, eenår I ther opå eske. Vij haffve och befaledt them, att the skole haffve theriis budh altijd hooss edher till att förhöre hvadh lägenheter opå färde äre, och när I behöffve till edher mere folck, så måge I lathe fogtherne thet förstå och fordret tijt I vele haffvedt etc. I vele och oförsumeligen förständigige oss um alle lägenheter, effther som vij edher ther haffve förre tilschriffvit.

Vij haffve och nu bekommedt thett rydze breff vij edher tilskickede medh uttolckningen och copie aff thet breff, som I haffve schriffvit stådholderen till etc. Så

hade vij gerne vettet, medh hvem I sende breffvet til stådholderen, och um I få ther svar opå, dhå såge vij gerne, att samme svar egenom natt och dagh oförsumeligen oss motte bliffve tilskickedt, att vij kunne få vethe, hvadh vij skole oss effther rättthe. Gudh edher befallendes.

Zedell.

Käre gode män, lathe vij edher och förstå, att vij haffve nu befaledt våre fodermarsker, Nielss Jäspersson och Jören Truelsson, att the skole rycke thett nemeste the kunne haffve råd h emott Vijborgh, som är till Lapvessij etc. Tesliges haffve vij och skyndett her ifrå Helsingfors tre fenecker knechter, som och till för:ne Lapvessij drage skole egenom Tavastelandh, och hvar I them någenstädz haffve behoff, så kunne I dhå medt en hasth göre them budh til för:ne Lapvessij etc.

Käre gode men, effther vij förmode, att Lasse Michelsson, som fetalien förtyrer i Vijborgh, haffver bekommedt en godh summa penningar, så såge vij gärne, att I ville haffve upseende, thet han medh samme penningar troligen och tilbörligen handle motthe, och att I ville förmanen, thet han lather oss med thett förste bekomme rätt beskedh opå then fetalie han haffver upburit och soldt, och huru många penningar han haffver till thenne tijd bekommedt. Datum Helsingfors 29 November anno etc. 55.

Helsingfors den 29 November.

Till Nils Jespersson [Cruus] angående hans tåg till Lapvesi.

Riksregistr. 1555, fol. 216 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 336—337.

Vår gunsth etc. Som thu lather förstå, Niels Jäspersson, att thu effther vår befallingh achter med thet

förste rycke up medt the skytter thu haffver i befallningh in udi Savlax emott Nysloth etc., så effther vij haffve oss til att förmode, thet rydzerne varde komendis med en väldig hoop, um the achte göre någet infall udi thenne vinther, dherföre motte vij täncke till att förstärke oss emot them thet mesthe oss mögeligit kan vare och lagedt, att vårt krigzfolck, både skytter och knechter, motte bliffve så när tilhope, att the kunne göre hvår annen undhsätningh och medt väldiig hoop möthe fienderne, ther så behoff görs. Therföre synes oss rådeligit vare, att thu lather bestå medt thet tugh till Nysloth och oförsumeligen rycker up medt the skytter thu haffver i befallningh och drager opå vägen in emott Vijborgh till Lapvesi sochn, så länge att thu bekommer någon beskedh ifrå våre gode män udi för:ne Vijborgh um alle lägenheeter, och hvartt them synes rådeligit, att thu medh för:ne skytter vjdere drage skall. Vij haffve och latijdh schriffve våre fogther till udi Savlax och Tavastelandh, att the skole förskaffe både fetalie, höö, haffre och annen deel till för:ne Lapvesij, som samme våre skytter effther skälighett kunne behielpe siig medh. Thu viltt och bestallett, att the lathe siig åtthnöije medt thet the kunne bekomme, effther som råden är opå färde etc. Datum Helsingfors 29 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 29 November.

Till riksråden i Viborg angående vin till truppernas och de sjukas behof.

Riksregistr. 1555, fol. 217. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 36—37, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 337.

Vår synnerlig gunsth etc. Såsom vij tilförende, käre gode män, haffve giffvit edher tilkenne, att oss syntes gott och rådeligit vare, thet vårt krigzfolck, ther äre

i Vijborg, motte bliffve försörgde medt någre starcke dräncker, som the bruke och ther utaff dristige och frimodige bliffve kunne, när the siig emot rydzerne skole bruke lathe, så haffve vij nu öffveranthvordett borgemestere och rådih i Helsingforss fiorthen åhner reensth vijn och halffierde åhm malmersseij och befaledt, att the samme vijn skole lathe komme medt thett förste väll förvaredt till Vijborgh. Och är vår nådige vilie och begären, at I thett aname lathe och väll förvare, så att thett icke bliffver fördärffvedt eller utskäncht öffverflödeligen, uthan att kriigzfolekett thett bekomme motte till köpz för penningar, när the mest haffvedt behoff, effther som förbemältt är, samelunde att the, som siuke äre, motte och undertijden bekomme therutaff undhsättningh för penningar etc. Thette I så bestalle vele. Befallendes edher Gudh. Datum Helsingforss 29 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 29 November.

Till Simon Thomasson [Tavast] angående provianteringen.

Riksregistr. 1555, fol. 217 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 338.

Vår gunsth e.c. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Sijmon Thomesson, och ther utaff förstätt, att någre fetalie skuther äre nyligen ankompne ifrå Sverige till Åbo och kunne nu icke längre komme för ijssen skuldh etc. Så är vår vilie och befalningh, att thu skallt anamme till tiig så mykin fetalie, som medt samme skuther nu kommen är, och lathe henne väll förvares, besvnrerligen att the äple och pärun, ther äre opå, bliffve ofördärffvede. Vij kunne och lijde, att thu lather förtäre thett brödh, som icke kan ligge länge oförderffvedt, såsom thin schriffvelse ther um förmelder, doch motte

man finne rådth til så mykit brödh i staden igen, ty vij kunne väll täncke, att både brödh och annen fetalie vill väll göres behoff opå förårett till våre skepz uttredningh etc. Vijdere må thu vare förtäncht att haffve en vijss karll till them, som haffve öffverste befallningen i Vijborgh, och skall samme kar alltid vare hooss them och förhöre, um the haffve behoff och vele haffve till siig thett folck udi Åbo län är, och ther the haffve samme folck behoff, så skall karren genom natth och dagh skynde siig effther them. Thette motte ingelunde bliffve försumedt. Datum Helsingforss 29 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 29 November.

Till Jöran Trulsson angående de under hans befäl stående knektarnes förläggning till Lapvesi socken.

Riksregistr. 1555, fol. 218. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 339.

Vår gunsth etc. Ändoch, Jören Truelson, vij haffve latijd befale tig att rycke in udi Tavastelandh till Nyeby udi Hollola sochn medh the skytter och hester thu haffver udi befallningh, och att thu ther skulle bliffve liggendis opå någon tjd tilgörendes, så haffve vij nu förnummit, att samme Nyeby ligger mykit långt ifrå Vijborgh, tesliges ifrå Eurepä, Jäskis och Savlax gräntzer, så att mann icke medh en hasth kunne rycke till thet folck vij ther haffve liggendis och göre them undhsätningh, när behoff görs. Therföre haffve vij för gooth anseett, att thu skall rycke närmäre till Vijborgh och gräntzerne, som är till Lapvesij sochn, ther och Niels Jäsperson medt siit selskap tig möthe skall, och skole I bliffve ther i sochnen liggendes medh skytterne och hesterne, så länge I bekomme någon beskedh ifrå våre gode män, som äre i Vijborgh, um alle lägenheter, hvartt them

synes rådeligit, att I vijdere drage skole. Vij haffve och latijd schriffve vare fogter till udi Savlax och Tavastelandh *etc. ut in alio concepto ad Niels Jäsperson.* Datum Helsingfors 29 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 29 November.

Till Mats Sigfridsson angående en gåfva i spanmål åt Peder Jönsson.

Enligt afskrift i Finlands statsarkiv (N. 3035).

Vår gunst tilförende etc. Vetth Mattz Seffredzsonn, att vij gunsteligen haffve tilgiiffvitt thenne vår thienare och lendzmann udi Borgo sochnn, Peder Jönsonn, halffpartthenn udaff alle thenn spannemåll, som han osz udaff lendzmenns rentthen skylligh bleff anno etc. 55, som är rogh 5 pundh 2 spann, kornn 7 phundh, haffra 1 lesth. Ther tu vesth tiigh epter retthe. Datum Helsinghefärs 29 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 30 November.

Till Jakob Pedersson angående tillförsel af foder och matvaror till Lapvesi.

Rikaregistr. 1555, fol. 218 v. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 340.

Vår gunsth etc. Schall thu vethe, Jacob Pedhersson, att oss synes rådeligit, thett vårt krigzfolck, både ryttere och knechter, som vij haffve hafftt liggendis en tijdh longh här i Nylandh och Åbo län, skole nu rycke nermer til thet folck vij haffve i Vijborgh, som är till Lapvesij, och effther vij nu inthet folck vele haffve liggendes i Tavastelandh i Hollola sochn, uthan att folcket ther egenom flux drage skall och till Lapvessij, och effther

samme folck icke kommer till Savlax såsom tillförende achtedt var, therföre vele vij, att thu skall förskaffe aff thin befalningh både höö, haffre, korn och fetalie til för:ne Lapvessij, ther för:ne folck kunne hielpe siig medt. Thu skall och bestället, att bönderne göre tilförningh för penningar till knechterne, som siig sielffve försörge och kost holle skole. Vettendes tiig här effther rätte. Datum Helsingfors 30 Novembris anno etc. 55.

Samme meningh till

Matz Raffvelson
Hans Olsson
Pelle Pedersson
Henrich Jönson.

Helsingfors den 30 November.

Till Jöns Brun angående hästutfodringen, afvelsgårdarne och fogdedistriktet.

Riksregistr. 1555, fol. 219. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 340—341.

Vår gunsth etc. Som thu lather förstå, Jöns Brun, at thett kött och flesk, som slachtedt bleff nu i hösth ther på slotthett, är meste parthen förtärtt, så kunne vij lijde, att thu anammer utaff rijdfogterne ther i länett så mykit thu kan bespijse slotthett medt igen, såsom thin schriffvelse ther um förmelder etc.

Vijdere hvadh the värkstodh och små foler belanger thu schriffver um, vele vij, att thu skall lathe komme någre ther utaff, besynnerligen the dugligeste, till våre affvelsgårder udi Nylandh, och komme väll samme stodh och foler mångestädz til nytte, ty vij achte här effther lathe uprätte affvell i hvar sochn öffver heele Finlandh, thenne fattige landzende till nytte och gagn. Doch um någre äre eblandh för:ne värkstodh, som anthen utgamble äre eller och eliesth icke mykit doge, dhå må

thu lathe selije them eblandh bönderne thet beste thu kan.

Vij haffve oss och så betäncht, thet vij här effther vele haffve en fogthe utöffver hvarije två sochner, then ther skall haffve för:ne våre affvelsgårder udi befalningh och förskaffe, att thett motte gå lijke till medh en deel och annen eblandh bönderne, och effther vij än nu icke haffve så många skickelige karrer, som vij kunne bruke till samme befalningh, therföre såge vij gerne, att thu ville befijte och vinlegge tiig um att förskaffe oss någre, som ther till kunne tjänlige vare. Vittendes tiig här effther rätte. Datum Helsingforss 30 Novembris anno etc. 55.

Helsingfors den 30 November.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kungl. Maj:t å ena och två borgareänkor i Helsingfors å andra sidan.

Efter orig. i v. Brinkmanska saml. i Trolle-Ljungby arkiv. Originalkonceptet finnes i RA. Förut tryckt (efter en afskrift) af R. Hausen i Bidrag till Fial. hist., D. 3 (1904): s. 326—327.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligt jordeskiifte med tässe breffvijsersker, hustru Margrete, Bertil Matzsons effterleffverska, och hustru Malin, Seffred Matzsons effterleffverske udi Helsingefors, siistror, udi så motte att the oss och våre lifzärffherrer uplatijd haffve til everdelige äge theres del udi Brockvick i Hels[inge socken], så och theris del udi Svartåå i Charis s[ocken], theres rette faderlige arff, effter som theres breff, oss ther opå giffvit, vijdere förmålder etc. Ther emot haffve vij undt och uplatijd them och theres effterkommende erffvinger til everdelige äge fiorten spanne åker land i Borgo med the ägher ther under ligge, som the tilförende under en stadge skatt haft haffve. Doch schole the och theres effterkommende ärfvinger vare förpligtig att göre oss

och cronone aff för:ne 14 spanneland sex mark udi stadge skatt etc. Ther våre fougter etc. Datum udi Helsingefors 30 Novembris anno etc. 1555.

Under vårtt secret.

(Sigill.)

Olika orter i November.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

•Prothocollon opå alle the meningher som utgångne äre aff Kong:e Matz cantzelij pro anno etc. 1555• (RA.).

Kymenegård den 2 November.

Till Kong:e M:ttz trogne men och rådih, som äre udi Vijborgh, ath the haffve altijd visse kundskaper uth in opå thesse öijer, Retunsari, Seeskar, Lövesall, Biörckö och the andre, ther ligger vidh Biörcköö, till ath förfare um rydzerne vele komme opå the orther, tesliges och vedh Savlax, Jeskis och Eurepä grentzer, och hvar man förnimmer, att the vele göre någett infall, dhå motte man felle bråter för them etc.

Svar till Lasse Olsson, att Kong:e Ma:tt etc. är tilfrijdz, thett han beholler then kostgärdh, som han scriffver um, till thet folck som han later förstå; item är och Hans Kong:e Ma:tt tilfrijdz, att thet folck, som är utgiordh utaff Helsingelandh, Mädelpada och Ångermanneland, måge bliffve hemme, så lenge the kunne göres behoff att brukes vedh grentzen emott rydzerne etc. Och haffver hög:te K. M:t latidt tilscriffve fogterne udi then landzenden, thet the skole haffve rådih med honom um alle deler etc.

Till rigsens rådih, som äre udi Vijborgh, at te skole förslå um fettalien vill tilreckie utöffver vintheren till thet folck som ther nu ligger etc., men um hon vill vare för knap, at te dhå förlägge en hoop aff folckett hoss prester, länssmän och till andre, som någen förmögenhett

haffve ther udi Vijborgz län etc.; item skole the och giffve K. M:t etc. tilkenne theres betenckende um samme fettalie, och um the mehre folck behöffve; item skole the och haffve theres visse kundskaffter um rydzernes lägenheter etc.

Utan ort den 3 November.

Till Hendrik Claesonn, att K. M. ähr tilsinnes opprette en affväll på Strömssby i Veckelax sochn etc.

Utan ort den 7 November.

Till Jönsz Vestgöte, att han later göre skantzkorger opå thet berget i Helsingefors, som K. M. haffver beviliget till en befestningh etc.

Sibbo den 12 November.

Till Erik Olsson på Kiala, att han later komme tilstedes the kör, som hann anammet haffver aff K. M. undersäter udi Borgo sochn etc.

Till Hansz Skalm, att han later then hustru udi Borgo bekomme sin betalning för then spannemåll han aff henne annammet haffver etc.

Till Bertill Jönson, att han genum natt och dag giffver K. M. tilkenne medt ett vist budh, huru monge fettalie skuter äre fram um hans befalning dragne, och huru monge ther än nu ligge börfaste.

Utan ort den 13 November.

Till Niels Tulesonn, att han förmaner the klinge smeder ther ähre i Arboge, att the göre the klinger något tiockere och bättre, så att the icke stå så effter hvart man them böier, som the her till giordt haffver.

Till Niels Jespersonn, att han medt thet förste giffver sig till Savlax ifrå Tavesthuss medt the skytter han ther i befalning haffver etc.

Helsingfors den 16 November.

Till Jören Pålerer, att han skicker till Kong:e Ma:tt etc. thett rydze harnisk, som Erick Matzon hade, tesliges thett pantzer, som Oluff Schotte hade etc.

Försvarelsbreff för the bönder, som bo udi Edesby, Idelax och Återböle byer i Perno sochnn etc.

Till Lasse Larsson och Jönsz Håkenson, att K. M. haffver lööss giffvit these effther:ne fiskere, Oluff Håkenson, Matz Andersonn, Peder Andersonn, Jönsz Person, Hans Jönson och Oluff Olsson, som en tijdh long haffve varit udi fengelse för theris skalchet skuldh.

Till Oluff Andersonn, att han medt thet förste medt någet vist budh skicker thill K. M. thet gull han haffver; item att han skicker till Nyeslott någre tusende mark penningar etc.

Till Lasse Larson och Jönsz Håkenson, att K. M. skicker till Vijbor Niels Bagge och skall ther brukes för en underfougte etc.

Till Oluff Anderson och Mårten Mårtenson, att the skole giffve Niels Bagge, som underfougte opå Vijborg vare skall, 20 mark ortuger och 6 allner cläde.

Helsingfors den 19 November.

Till Jon Bagge, att han är Lasse Fordell behielpeligh, att han motte bekomme the 70 mark ortuger, som honum tilkommer effter framlidne Jöns Fordell etc.

Till Claes Flemming, att K. M. haffver gunsteligen effterlatidt honum, att han opå någon tijdh må bliffve heme för sin siukdom skuldh, doch medh sådane skall att hanss karrer skole stedze vare vedt grentzen etc.

Helsingfors den 20 November.

Till Jacob Hendrichsonn, att K. M. sender till honum Matz schredder och Torkill, och skole the bliffve ebland the hengsterider han haffver i befallningh etc.

Till Jönsz Brun, att han later Jören Trulsonn till sitt selskap bekomme effter skälighet udi hanss befalning hvadt deell the opå holle skole etc.

Till Jacob Bagge, att han giffver K. M. scriffteligen tilkenne, hvilke the ähre aff then findske adell, som haffve geffvit sikh ifrå Vijborgh, siden K. M. drogh theden etc.; item att han giffver K. M. tilkenne, huru monge tianere och hester hvar frelsesman haffver etc.; item att han förfar, huru mykit folk K. M. haffver udi the trij läger Jäskis, Eurepe och Vijborgh.

Helsingfors den 22 November.

Till Anders Bagge, är i Vijborg, Sten Bure och Joen Persson, äre opå Rasborgh, ath the oförsumeligen förfoge sig till Kong:ge Ma:t.

Helsingfors den 24 November.

Svar till her Svanthe, att Kong:ge Ma:t är inthet tilsiennes nu opå thenne tijdt att lathe haffve förhender thet skiffthe medt Mörcköö och Gedderum, för än hans K. M:t kommer till Uplandh; item är och Hans K. M:t tilfrijdz, thet han må haffve sitt tilhold udi Erick Olsons gård udi Åbo etc.

Helsingfors den 26 November.

Till alle fogter udi Vijborgz län, att the tilseije hvar udi sin befalning, thet the före till lägreedt till knechternes behoff thet meste brennevijn the kunne komme åstedh etc.

Förschrifft för Marchus Schärenborgh till Jacob Bagge, så att han skall antagen under knechterne och lathen bliffve en fänicke dragere utöffver the nyssantagne knechter, tesliges att han och lather honum bekomme så myckett udi besoldningh, som the andre fänickedragere pläge fåå etc.

Till Pelle Pederson, att han skall lathe Jören Truels-son bekomme udi hans befalning så mycken fetalie till schytternes behoff, tesliges höö och haffre effter theres nödtorfft till hesternes behoff etc.

Helsingfors den 29 November.

Till Arvidh Biörsson, att han skall giffve sig ifrå Rasborgh och till Tavestelandh till Jören Truelsson med the skyttare, som han haffver udi befalningh etc.

Svidia den 2 December.

Till Jakob Henriksson [Hästesko] angående en sändning vapen till Åbo och Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 219 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 37—38, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 342.

Vår gunsth etc. Skall thu vethe, Jacob Henrichson, att vij haffve befaledt vår fogte udi Helsingeforss, att han medt thett förste skall lathe tiig bekomme these effter:ne partzeler, som är sijnterör medh hulster fem dusin, fusthambrer eeth dussin, hvilke rör och hambrer thu må deele utth både ebland hingxte rijdere och andre, som till hesth emott fienderne brugte bliffve skole, synnerliige atth the som mannelige och dugelige karrer äre, motte haffve tu eller trij rör, när behoff görs. Same- lunde lathe vij och skicke till Vijborgh tiuge trij svamp- rör, item kåper motter till nijtten rör, patroneflasker etth dusin, knechte tyg till fempten män, hvilketth thu må anamme och lathe komme in udi vår rusthkamer, och um ther äre någre duglige knechter, som thet haffve be- hoff, så må the väll bekommedt till läns, när the skole bliffve brukede emott fienderne och sedan lathe kommedt igenn udi rusthkameren etc. Vetendis tiig här effter rätte. Datum Svijdie 2 Decembris anno etc. 55.

Svidia den 3 December.

*Till de i Viborg församlade riksråden angående försvaret
mot ryssarne.*

Riksregistr. 1555, fol. 219 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 38—41, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 343—345.

Vår synnerlig gunsth etc. Såsom vij tilförende haffve giffvit edher vårt råd och betänckende tilkänne, käre gode män, huru man skulle tage saken före emott rydzerne, hvar the varde görendis infall hiit utöffver gräntzen, synnerligen att opå alle väger, ther the vore förmodendis, skulle all fetalie, spannemåll och höö undenföres, tesliges att väldige store bråther motte och opå the orther fälthe bliffve etc., så synes oss och än nu fasth rådeligit, att thett icke bliffver försumedt, besynnerligen att man medh thet förste ville lathe fälle sådane väldige bråther vedh änderne opå siöger, tesliges emellen siöger och bergh, ther man förnumme, at the ville framdrage, doch att man icke faller them, så att the synes till vägen och man försth lathe fälle samme bråther opå sijderne längz utth medh vägen, och när fienderne ville komme, så kunne man snart haffve råd till att bråthe tvärtt utöffver vägen, anthen främpst eller effterst opå bråthen, effther som dhå behoff giordes. Och ther skulle man haffve vårt fottfolck längz uth medt bråtherne medt theris fulle värijer och klämme så fienderne ther emellom thett likaste the kunne, effther som vij och edher vår meningh ther um lothe förstå udi Vijborgh. Vij skicke edher och här medt eth skamplun, effther som oss likasth synes, att sådane bråther skulle tilpyntede bliffve. Oss synes och rådeligit, att man befiijter siig thet meste mögeligit är um kunskaper udi Rydzlandh, eehvad ther opå kåstes skall, samelunde att man udi tijdh förskaffer

och beställer någre smucke karer, som vethe alle väger och stijger opå alle orther, både utth medt gräntzen och äliest udi Vijborgz, Eurepä, Jäskis och the andre sochner, hvilke vårtt folck fölge och ledsage motte, um the någenstädz emott fienderne drage skole. Samelunde synes oss och rådeligit, att vårtt folck icke motthe vare mykit långtt ättskilde, så att the ju medt en hasth kunne komme tilhope, när behoff görs. Och såge vij gärne, att I vele meddele oss edhertt råd och betänckende, um edher synes rådeligit, att thet folck, som aff Åboo och Kumagardz län uttgiortt bliffver, skole drage in udi Tavastelandh och ther bliffve tilstädis, till thäss man förnimmer opå hvad orther rydzerne vele göre infall, eller um the längre fram och till thet folck till Lapvessi eller Savlax förschriffvit är drage skole, her um I oss medt thette budh edhert betänckende meddele och samme budh egenom natth och dagh igen tijll oss skynde vele etc. Käre gode män, oss synes och rådeligit, att man icke ville lathe Jöns Månsson rase åstad medt thett folch opå Kiffvenebben äre effther siit egit huffvedt, eller ther mykit lijthe opå, att han och the medt honum være i mangel med rydzerne i fiordh finge dhå öffverhånden, och kunne vij väll täncke, att the rydzer, som dhå giorde infall hiit i landit, var inthet annedt än een hoop oförfaredt folck, som boo udi Nogårdz rijke och aldriig till eventyrs udi någit kriigh varedt brukede. Men hvar the nu komme, dhå skall man förmode thet krigzfolck, som haffve förfarenheet opå kriig och länge emott tatterne haffve varitt brukede etc. Therföre är rådeligit, att man icke grijper them an opå andre orther, uthan ther man med fördell kan göre them affbräck. Gudh edher befallendes. Datum Svidie 3 Decembris anno etc. 55.

Lojo den 4 December.

*Till Hans Pedersson och Hans Svenske angående förlägg-
ningsort och underhåll för de under deras befäl lydande
knektar.*

Riksregistr. 1555, fol. 221.

Vår gunsth etc. Ändoch, Hans Pedersson och Hans Svenske, vij befalthe edher senasth, när I droge ifrå Helsingfors, at I skulle drage till Nyby udi Hollola sochn medt the knechter I haffve i befallningh, och att I ther skulle bliffve liggendis opå någon tijd tilgörendes, så haffve vij nu förnummedt, att samme Nyby ligger mykett longt ifrå Vijborgh, tesliges ifrå Jäskis, Eurepä och Savlax gräntzer, så att man icke medt en hasth kunne rycke till thet folck vij ther haffve liggendis och göre them undhsäthningh, ther behoff görs. Therföre haffve vij nu för gott ansedt, att I skole drage närmere Vijborgh och gräntzerne, som är till Lapvessi sochn, och bliffve ther i sochnen liggendis, så länge I bekomme någon beskedt ifrå våre gode män, som äre udi för:ne Vijborgh um alle lägenheeter, och hvart them synes rådeligit, at I vijdere drage skole.

Vij haffve och latijd schriffve våre fogter till udi Savlax och Tavastelandh, att the skole förskaffe aff theris befallningar och till för:ne Lapvessi både fetalie och annedt hvadh knechterne haffve behoff och köpe vele för penningar etc. Datum Loijo 4 Decembris anno etc. 55.

Pojo den 6 Decembris.

Till Ture Pedersson [Bielke] och Gustaf Fincke angående truppernas förläggningssorter och samarbete med krigsledningen i Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 221 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 331—332.

Vår synnerligh gunsth etc. Ändoch, käre Ture och Göstaff, vij hade achedt för någon tijd sedan att skicke Niels Jäspersson medt the skytter han haffver i befallningh, tesliges någre fenecker knechter, som låge i Nylandh, genasth äth Savlax, så haffve vij doch oss nu annerlunde betäncht udi så mätte, att för:ne Niels och knechterne egenom Tavastelandh och genast ätth Lapvessi drage skole och ther bliffver tilstädis, till thäss man kan förnimme, opå hvilke orther the mesth behöffves, och är oss till vittendis vordet, att Lapvessi sochn är så belägen, att thet folck ther ligger kan medt en hasth komme opå alle thesse orther till undhsäthningh, när behoff görs, som är till Eurepä, Jäskis eller Savlax gräntzer etc. Och hvar I förnimme, thett rydzerne medt väldig macht vele göre infall utöffver Savlax gräntzen, så motte man beställdt, att the gode män, som äre udi Vijborgh, kunne thett få vethe udi tijd, samelunde och thett folck, som ligge udi Lapvessi, at the kunne komme them till undhsättningh; doch skulle mann icke vare för mykit hastiig att griipe fienderne an, uthan rätte siig effther then undervissning vij edher för någon tijdh sedan tilskickede etc. I vele och altijd haffve edre råd medh the gode män, som äre i Vijborgh, så att alle saker medh samfeldt och välbetäncht råd motte företagess etc. Vij såge och gärne, att I oss städze ville förständigige, hvadh tijdender I förnimme, och huru um alle deeler bliffver beställdt vedh then Savlax gräntzen etc. Gudh edher befallendes etc. Datum Poijo 6 Decembris anno etc. 55.

Pojo den 6 December.

Till det i Viborg närvarande riksrådet angående sjukligheten bland krigsfolket och botemedel däremot, om undsättning till Nyslott, om verkan af en till Ryssland afsänd skrifvelse och om Måns Ildes uppdrag.

Riksregistr. 1555, fol. 222. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 41—42, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 345—347.

Vår synnerligh gunsth etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse, käre gode män, then 5 Decembris, dateredt udi Vijborgh then 30 Novembris, och ther aff förstått, att I vele effther våre nådige förmaninger täncke till at achte all fördell, som man kan haffve till att göra fienderne modståndh och affbräck medt etc. Haffve vij och aff samme edhers schriffvelse förnummedt, att en hoop aff vårtt krigzfolck i Vijborgh äre döde bleffne och een stoor hoop än nu mykit svage och siuke, hvilket Gudh känne oss högligen bekymbrer; och ther vij viste rådth till att hielpe the[m], som siuke äre, vore vij icke obenägne att koste ther opå allehonde, hvadh ther till kunne behöffves. Och är oss till vittendis vordit, thet hvitlöck skall vare tianlig och godh til att förtage sådane siuckdomer, som pläge gemenligen komme utaff osaltadh matt och vathn drickende, när man honum bruker i rätten tijdh, och haffve vij någon hvitlöck udi Helsingforss, hvilken vår fogte ther sammestädz oförsummeligen till Vijborgh förskicke skall. Och såge vij gärne, att vårtt folck motte bekommen, som icke än nu siuke äre, ath the ther medt sådane soott förekomme kunne.

Vijdere som I giffve tilkänne, att I inge bysseskyttare umbäre kunne ifrå Vijborgh till att göra them undsethning medh, som äre opå Nyslott, så haffve vij nu latidh beställe, at ifrå Helsingforss skole skickes två eller tre

byssekyttare, ther um I och Ture Pedersson och Göstaff Fincke förtröste måge etc.

Ytherligere som I lathe förstå, att then rydze fonge I haffve nyligen bekommedt seger, att två baijorer oförsumeligen skyndede siig till storförsten medt edhers schriffvelse, så snart hon kom utöffver gräntzen in udi Rydzlandh, och att the hooper, som i Rydzlandh tilförende vore församlede, begynte ther effther att förskingres etc., så kan väll skeep, att the förskingre theris hooper opå någon tijdh och så lenge the kunne rusthe siig till och förett bättre bliffver, mene och till äventyrss, att när vij förmärke, att theris hooper förskijngres, så skole vij och förskingre vårt folck, så synes oss icke rådeligit, att man ther aff tager siig någon säkerheet, utan till thet flijteligeste um alle deler, som till saken tjänar både udi en motte och annen, medt thet förste vele tiltäncke och beställe, såsom vij eder vår meningh ther um altijdh haffve giffvit tilkänne etc.

Vij haffve och nu afferdigett Måns Ilde till Vijborg, att han edher opå våre vägne yterligere undervijssse skall både um bråther och annedt mere, som vij kunne täncke behöffves och macht opå ligger, begärendes att I oss oförsumeligen förständigige, huru I nu um alle deeler och nödtorffter haffve latiid beställe etc. Gudh edher befallendes. Datum Poijo 6 Decembris anno etc. 55.

Åminne den 8 December.

Till Jöran Henriksson angående de under hans befäl stående truppers förande till Viborg.¹⁾

Riksregistr. 1555, fol. 223.

Vår gunsth etc. Är vår allfvarlige vilie, Jören Henrichson, att thu medt thett aller förste skalt förskicke

¹⁾ Enligt rubriken har samma bref sändts ej blott till Jöran Henriksson, utan äfven till Mats von Klewen och Nils Ingesson.

opå vägen åttth Vijborgh alle the karrer, som tiig opå våre vägne effterfølge, medt gode och duglige värijer. Vore och gott, att the komme till Lambrecht Dirichson, som haffver een hoop aff våre klippere i befallning, så kunne hvar there anamme en klippere, som the emott fienderne bruke motte, um behoff görs. Thu må och göre tiig redhe, så att thu sielff med ther häden drage kan, hvar tiig ther um tilsagtt bliffver. Thette ingelunde försumendes. Datum Åminne 8 Decembris anno etc. 55.

Åminne den 9 December.

Till Ragvald Halvardsson angående nedslaktandet af allmogens boskap, om truppernas sold och om deras afmarsch till Viborg.

Riksregistr. 1555, fol. 223. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 347—348.

Vår gunsth etc. Som thu lather förstå, Raffvaldh Halffvardson, att menige man udi thin befallning icke gerne vele slachte mykit aff theris booskap opå thenne tijdh, uthan vele heller komme oss till hielp medt eeth nötth och eeth lass höö aff hvar röck etc., så äre vij ther medh väll til frijdz, och effther the nu theris booskap icke gerne vele slachte, så må thu handle medt them, att the lathe oss bekomme thet the sielffve välvilligen haffve tillbudett etc. Oss är och behageligt, att the haffve utloffvedt, thett hvar fempthe man skall vare vederrede medt kost och värijer, eenär behoff görs etc.

Som thu begärer vethe, um vij vele lathe giffve thet nyssantagne folck någre penningar opå handen etc., så haffver thu väll tilförende förstätt vår meningh udi så motte, att vij vele thett samme nyssantagne folck skole bekomme tre eller fyre mark opå handen. Ther thu må vethe tiig effther rätte.

Thu må och vare förtäncht och lathe alle the karrer, som tiig opå våre vägne fölgachtige äre, medt thet aller förste giffve siig ått Vijborgh medh gode och duglige värijer. Och vore gott *etc. ut in precedenti concepto ad Jören Henrichson*¹⁾. Datum Åminne 9 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 13 December.

Till Joen Karlsson angående pågående byggnadsarbeten i Vadstena.

Riksregistr. 1555, fol. 223 v. I Prothocollon är samma bref dat. Pojo den 6 december.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Jon Karlson, och ther utaff förstått hvadh fetalie partzeler thu haffver utöffver skickat etc., sameledis och huru mykit then bygningh lijder ther i Vadzstena etc. Så synes oss, att medt samme bygningh går fast långsameligen till, effther ther är icke mere lijdit, än som thin schriffvelse förmelder. Vele tiig förthenskuldh än nu haffve förmanedt, att thu någit fljteligere medt samme bygningh vare schall och såå lagett, att hon motte gå opå föråret någett bettere för siig, än som vij förnimme udi thenne sommer skedt är. Och kunne vij tiig opå thenne tijd ingen annen undervisningh göre, huru thu bygge skall, än som vij tiig munteligen befalthe, när som vij senasth droge ifrå Vastena etc. Vij gille och thett skamplun, som Anders målere haffver skickatt tig tilhonde, och må thu lathe täcke tetth gula rummet medh holl tegell och then andre delen medt kopper, såsom thin schriffvelse ther um förmälder. Datum Åbo 13 Decembris anno etc. 55.

¹⁾ Se sid. 502, rad 3 ff.

Åbo den 13 December.

Till Claes Holst angående de under hösten genom skeppsbrott i finska skären förorsakade skador på gods och fartyg, om den antagliga orsaken till dessa olyckor och om användningen af de därvid räddade varor.

Riksregistr. 1555, fol. 224.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Claus Holsth, och ther aff förnummet, atth een merkelig stoor skade är skedt udi Ålandz skär i thenne förlidne hösth, både opå skep och godz. Så tyckis oss icke mykit väll vare beställt, att man icke haffver hafft the styremen opå skepen, som hade varedt väll ledhkunnige och better kunnedt achtet opå att taget siig vare för grundh och andre farligheter. Vijdere som thu lather förstå, att thett köött och någre andre partzeler är bergedt, som var opå thett skep, som senast strandede under Ålandh, och begärer vethe, huru thu ther medt handle skall, så kunne vij icke annedt ther till svare, uthan att thu må förskaffett, thett um samme köött och andre partzeler bliffver så beställdt, som thu udi thin schriffvelse föregiffver. Och må thu framdels, när ijssen väll bär, yterligere medt oss förhöre, hvar vij samme partzeler behöffe, anthen här eller annerstädz; vittendes tiig här effter rätte. Datum Åboo 13 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 16 December.

Till det i Viborg närvarande riksrådet angående tillförseln af malt och hö till härens behof, om truppernas förläggning under vintern, om rekognoscering i Ryssland och uppsikt med gränsboarne samt om orsakerna till den bland krigsfolket härjande sjukligheten och om åtgärder för åstadkommande af större renlighet och de insjuknades bättre vård.

Riksregistr. 1555, fol. 224 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 352—356.

Vår synnerlige gunsth etc. Käre gode män, edhers schriffvelse, dateredt udi Vijborgh then 6 Decembris, är oss tillhonde kommen then 12 dagh i samme månadt, therutaff vij haffve förstätt, huru I haffve beställt um the ärender, som vij haffve edher tillschreffvit, och som I lathe förstå, thett I förmode, att udi lägeredt skall icke bliffve någit stoortt feell anthen opå en partzell eller annen, som ther behöffves, uthan allenasth att I befruchte, thett maltett och höött vill bliffve ther medt tijden förknapt etc., så giffve vij edher tilkänne, att vij haffve befaledt våre fogter här i landit, thett the skole lathe melthe allt thet korn the haffve till upbördh. Och måge I förmane the fogter, som äre udi Vijborgz, Nyslotz, Tavastehuss och Borgo län, att the lathe thett maltt the haffve komme till lägeredt, och um thett malth, som aff för:ne länn bestältt är, kan nu utöffver vintheren tilräcke, så förmode vij, att opå föråhrett, och så snart öpit vathn bliffver, varder man medt skep bekommendis undhsäthningh medt en hoop malth ifrå Sverige, tesliges kan och dhå finnes rådth till att förskaffe medt skep och till lägeredt thet maltt, som här udi Åbo, Rasborgx och Kumegårdz län udi thenne vinther meltedt och tilpyntett bliffver etc.

Um höött vethe vij inge andre råd, uthan som vij haffve tilförende ther um vårt betänckende tilkänne giffvett, såsom vij och menige frelssit och våre befallningsmen här i landit haffve befaledt och förmanet udi många år, thett the skole fljteligen täncke till alla the uttväger, som till änger finnes kunne, och så beställedt, att man kunne haffve alltid någre tusende lass höö i förråd, när behoff giordes, hvilke våre förmaninger äre fast ringe bleffne achtede, och nu förthenskuld ganske lijtedh förhånden, thett man kan hielpe siigh medt, men thett förslag I föregiffve, att våre fogter, präster och alle andre, som någon förråd haffve opå höö, motte bliffve förmanthe, att the sparsameligen och icke för mykit rundh thett uttdele, kunne vij icke ogille, haffve och nu förthenskuldh medh vår schriffvelse latedh them alle ther um förmane. Vore och nyttugt, att man kunne udi tijdh lathe hempte thett höö aff Rethunssare, för än rydzerne thet anthen thäden förtt eller och upbränne, såsom the göre pläge etc.

Vijdere, som I lathe förstå, att edher icke syness rådeligit, thett någett aff vårt folck skulle opå thenne tijdh skijngress utaff Vijborgh och förlegges ther um kringh opå bygden, effther I förmode, att um rydzerne vele göre infall udi thenne vinther, så varde the nu udi thette ny medt alle machtt kommandes, så vethe vij icke annedt ther um seije, uthan oss synes icke oråd vare, att man skilde thett siuke folck ifrå thett andre, och att thet siuke skickedes thäden aff staden, opå thett att the, som än nu helbregde äre, icke motte aff the siuke besmittede eller befängde bliffve. Samelunde effther ther i Vijborgh äre förtäpte och förqvaffde stuffver, så att en partt aff folckit och tiläventyrs aff then onde lucht ther är mykit bliffve siuke, så tycktes oss vare rådeligit, att man lothe förlägge utaff staden någett aff thett helbregde folck till the neste sochner um kringh opå landzbygdenn rothevijss, doch så när, att the medt en hasth kunne

komme tilstadis, när behoff giordes. Och effther en hoop aff knechterne äre döde bliffne, så såge vij gärne, att the värijer, som samme knechter hafft haffve, motte anammes igen in udi vår rustcammer och sedan utdeles eblandh thett folck, som udi tjänesten bliffver antagit och värijer haffve behoff. Samelunde motte man upfylle the fenecker igen medt thett nyssantagne folck, som äre försvagede genom the knechter nu döde och affidne äre etc.

Yterligere, käre gode män, synes oss rådeligit, see och gärne, att I vele beställedt, thett någon vijss, tro och förståndigh kar, som hade förfarenhett vedh Jäskis eller Savlax gräntz, motte bliffve utskickedt medt någre värrff in udi Rydzlandh till Kåxholm, som kunne affsee och förfare hvadh lägenheter ther äre opåfärde till att eröffre och bekomme samme slotth, um man än nu kommer udi mangell medt rydzerne och Gudh gäffve lycken, att the kunne bliffve slagne opå fluchten. Tesliges kunne man och finne någon lämpe till att hylle the bajorer, som nämesth boo gräntzen, dhå såge vij för nyttugt och rådeligit, att all flijt ther till förevändt bliffve motthe etc.

Item synes oss och rådeligit, att man ville lathe haffve nöge upseende medt våre egne bönder, som boo vedh gräntzen, effther man veeth icke, um the äre falske och tilstadije til äventyrss the rydze bönder atth vare eblandh siig och förfare och förkunscape allt hvadh man här förhänder haffver. I vele och eliest medt gott förståndh och välbetäncht råd h alle saker företage, effther som stoor macht opå ligger etc.

Zedell.

Käre gode män, thett ståår och nogh til troendis, att then store orenlighett, ther allestädz vancker i stadhen, skall och vare icke liten orsack ther till, att folckit bliffver så mykit siukeligit, therföre såge vij gerne, att I ville beställedt, att borgerne motte flyttije theris stalrhum,

fåhuss, svinhuss och flere sådane orenlighe huss utt um stadhen och lathe före all then dyngge och orenlighet, ther är i staden, in opå theris åkrer och upfyller sedan samme putzer medt steen och sândh igen, opå thet att ther motte stå någit renligere till udi alle måtte, än som här till skedt är. Vij såge och gärne, att I vele lathe tilskicke någre gamble qvinner till the siuke knechters behoff, som äre så svage, att the icke förmächte att drage utaff stadhen, opå thet att the icke mätthe så döo bortt udi vanrycht, såsom vij förnimme att medt en partt allerede skett är. Och måge I seije Oluff Andersson till, att han lather the qvinner bekomme någre penningar för theris omack, som till för:ne siuke knechters behoff tilskickede bliffve. Item kunne vij och lijde, atth man lather knechterne udi lägedt bekomme penningar opå två månader, när the här nästh skole bekomme penningar, opå thet att the motte bliffve ther egenom thäss välvilligere till att lathe bruke siig emott våre och rigsens fiendher, när behoff görs etc. Vij haffve och i dagh bekommedt schriffvelse ifrå Larss Flemmingh, Jörenn Holgersson och Ezechia Giupferth, och skicke edher här medt en copie aff theres schriffvelse¹⁾, therutaff I kunne förfare, hvadt tijdender udi Raffle um rydzerne vanker etc. Datum Åbo 16 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 18 December.

Till Ture Pedersson [Bjelke] och Gustaf Fincke angående allmogens uppådande i Nyslotts län, om truppernas proviantering och om huggandet af bråtar.

Riksregistr. 1555, fol. 226 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 334—338. Andra afskrifter förekomma dels i Gustaf Finckes kopiebok i Skoklostersaml. och dels i Ture Pederssons brefbok (RA.)

Vår synnerlig gunsth etc. Vij haffve bekommedt edhers schriffvelse, Ture Pedersson och Göstaff Fincke, then 13 Decembris, dateret opå Nyslott then 4 dag i

¹⁾ Detta bref är aftryckt bland bilagorna.

samme månadt, och ther aff förnummedt, thett I haffve så handlett medt menige man udi Nyslotz län, att alle the, som kunne bruke värijer, vele vare vederrede medt skijder, gode röör, stålbuger, handhboger, halfve spedzer och skiölder emott rydzerne, enär behoff görs, till atth försvare theris egen grantz, och ändoch the till eventyrss icke gerne någonstädz längre vele drage, så förtröste I doch, att när the bliffve upreste, skall man väll kunne komme them till atth følge krigzfolckett, hvart som behoff görs, tesliges att I haffve latijd bestå thenn utskriffningh på folckett i vår tjänest, effther I haffve aff någre förfaredt, thett the andre, som icke bliffve utskriffne, skole ther egenom vele bliffve förskonede och bliffve hemme till theris egit; samelunde skulle och the, som uttschriffne bliffve, vele bliffve försörgde medt fetalie och annedt hvad the haffve behoff etc. Så kunne vij lijde, att I lathe än nu then uttschriffningh bliffve tilbake, effther the eliesth haffve loffvedt, att hvar man vill vare vederrede til att göre fienderne motständh, när behoff görs etc. Doch synes oss rådeligit, att I ville befijte edher um att förfare, hvar the dugligeste karrer igen finnes, um man kunne frandelis haffve them behoff till vår och rigsens tjänest. Vij såge och gerne, att I gode män ville flijteligen handle medt för:ne bönder udi Savlax, att the ju vele lathe befinne siig välvillige till att drage åstadh och lathe bruke siig emott fienderne opå hvad orth som helsth the varde görendes infall, och eenår som helst them bliffver utaff eder eller andre våre befallningsmän på våre vägne tilsagtt etc.

Vijdere som I edhert betänckende och förslag föregiffve um thet läger udi Savlax till våre skytters behoff, tesliges um thett läger udi Kaukela [?: Koikkala.]¹⁾ fierding till the knechter, som ifrå Helsingforss komme skulle, så förmode vij, att I haffve aff vår senaste schriffvelse förnummedt,

¹⁾ Så i båda G. Finckes och Ture Pederssons brefböcker.

att vij för:ne skytter och knechter opå en annen orth, som är udi Lapvessi sochn, vele haffve församlede, effther oss är til vittendis vördit, att the ifrå then platz kunne medt en hasth rycke till the orther, som man them emott fienderne hade behoff, anthen till Vijborgh, Jäskis eller Evrepå gräntzer. Så såge vij gärne, att I ville beställedt um tilförningh ifrå Savlax och till Lapvessi, effther som I kunne täncke till sådane hoop folck vill behöffves. Och skole knechterne betale medt penningar theris nödtorffter, men skytterne skole effther skälighet bliffve försörgde medt thett the kunne hielpe siig och theres hester medt, uthan penningar etc. Vijdere såge vij gärne, att I medt thet förste oss förständigige, um I haffve någit förnummet til thet folck, som vij haffve latijd förschriffve ifrå alle Norlanden, och um samme folck är kommedt till Savlax, att I dhå lathe oss bekomme ther opå vijst mantalsregister etc. Vij lathe oss och benöije, såsom I haffve beställt um thett höö och haffre Jacob Henrichsson till våre egne hesters behoff begäredt haffver etc.

Hvadh then handelen belanger, som I haffve hafftt medt the rydze bönder vedh gräntzen boendis äre, kunne vij icke ogille, och ther I kunne än nu medh lämpe hulle någre barijorer [!] som edher ville förständigige um någre lägenheter udi Rydzlandh, dhå såge vij [gerne], att I och ther till all flijtt ville förevende. I vele och beflijte edher att förkunskape hvadh lägenheter opå Kåxholm äre och hvadh rådt ther kunne vare till att äröffrett etc. Som I schriffve, att ther i Nyslotz län äre stoore fierder och inge skoger, ther rydzerne kunne framdrage, och förthenskuldh icke tilfalle att fälle bråther i vägen till atth göre them hinder medt etc., så ändoch vij kunne väll troo, att ther äre sådane stoore väldige fierder, som edhers schriffvelse berörer um, doch skole the ju någenstädz in opå skogerne igen, när the komme utaff fierderne, och synes oss

förthenskuldh likkast, att man motthe täncke till, ther som tilfälle vore vedh enderne opå sådane fiender [o: fierder] och ther fienderne skulle framdrage, att ther bleffve lagedt för them någre bråther, lijke så tilpyntede, som I aff thette inneluchte skamplun haffve till atth förnimme, och skulle sådane bråtther nu strax fälles försth långtt utt medh vägen, och när fienderne ville komme, så kunne man snartt haffve rådth till atth bråthe tvertt utöffver vägen, anthen främpst eller effterst på bråthan, effther som dhå behoff giordes, och ther skulle man haffve vårt fottfolck långz uth medh bråtherne medt theris fulle värijer och klemme så fienderne ther emellom thet likkaste the kunne. Oss synes och rådeligit, atth man beflijter siig thett meste mögeligit är um kundskaper udi Rydzlandh, eehvad ther opå kostess skall, samelunde att I vele see edher udi alle måtte vijsligen före och medt förståndh och välbetäncht rådth alle saker företage. Gudh edher befallendes. Datum Åbo 18 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 18 December.

Till Anders Korp och Henrik Tysk angående uppsikt med utländske brefdragare.

Riksregistr. 1555, fol. 228 v.

Vår gunsth etc. Oss förundrer icke lijtid, Anderss Korp och Henrich Tysk, thett I icke giffve oss tilkänne, när som någre komme ifrå Lifflandh, Pryssen eller ifrå andre nationer och hiit i landit och befråge edher medt them, hvadan the komme och hvadh för värff the haffve, såsom nu är skedh medh thenne pryssiske breffdragere, som hiit till oss kommen är etc. Hvarföre är vår allffvarlige [vilje] och befalningh, att I här effther bättre och nogere upseende medt sådane vägfarende och uttlänske haffve skole, än som medt thenne skedt är, och än nu

medt thett förste oss förständigige med hvad skep och sel-
skap och hvar han är kommen i landh ther vedh Nylandz
sijden etc. Thette icke försumendes, så frampt I vele
göre thet oss är behageligit. Datum Åbo 18 Decembris
anno etc. 55.

Åbo den 18 December.

*Till Jon Bagge angående Hans Fordells tåg till Viborg
och om Ólof Anderssons otillbörliga tal.*

Riksregistr. 1555, fol. 228 v.

Vår gunsth etc. Vij lothe schriffve tiig till för nå-
gen tijd sedan, Jon Bagge, att thu skulle förskicke then
Hans Fordell medt knechterne in till Vijborgh eller Ny-
slotth. Så effther vij än nu ingen beskedh haffve be-
kommedt ifrå tiig, huru ther um beställt är, kunne vij
icke vethe, um för:ne Hans till för:ne Vijborgh är åstad
dragen eller ej. Är förthenskuldh vår alffvarlige befal-
ningh, att um han än nu är ther qvar, thett thu då skaltt
oförsumeligen förskicke honom hiit till oss.

Vijdere är oss till vittendes vordett, thett en utaff
birkarenar [!] ther udi Norrebothn, benempd Oluff Anders-
son, skall haffve latijd höre siig medt någre ordh, som
honom icke borde; doch kunne vij icke vethe hvadh ther
um santh är. Är förthenskuldh vår alffvarlige befalning,
att thu skall förskicke samme Oluff Andersson med thet
förste hiit till oss, och må thu lathe någre karer fölije
honom, som kunne haffve acht opå, att han icke giffver
siig någon annen vägh etc.

Till thet sijste skall thu med thett förste vare förtäncht
att giffve oss tillkänne um alle lägenheter, synnerligen hvadh
man förnimmer um rydzerne ther udi Norrebothn; inge-
lunde thetta försumendes, så frampt thu vilt göre thett oss
liufft och behageligit är. Datum Åbo 18 Decembris anno
etc. 55.

Åbo den 18 December.

Till Lasse Olsson [Björnram] angående de vesternorrländska knektarnes påbudna marsch till Nyslott.

Riksregistr. 1555, fol. 229.

Vår gunsth etc. Vij lothe schriffve tig till, Lasse Olsson, för någon tijd sedan medt vår tjänere Michel östgöthe, att thu skulle förskicke till Nyslott alle the knechter, som ifrå Helsingelandh, Medelpada, Ångermannalandh till atth försvare then landzenden Norrebothn emott rydzerne, um the någett infall opå then landzenden göre ville, uttgöres skulle; tesliges alle the knechter, som udi thin befalningh i vår tjänest antagne äre etc., effter vij haffve förnummedt, att för:ne rydzer opå then orth icke kunne göre någenn merkelig skade för then länge väg skuldh ther är atth rese öfver måsser och kär etc. Så effther vij ingen beskedh ther um ifrå tiig än nu bekommedt haffve, kunne vij icke vethe, huru thu ther um beställt haffver, hvarföre är vår allffvarlige vilie, att thu än nu oförsumeligen medt thenne vår tjänere och breffvizere skalt lathe oss förstå, huru um samme knechter beställt är och eliest hvad lägenheter ther i Norrebothnen opå färde äre etc. Thu vilt och altijd achte och rame vårt gagn och bestha udi alle måtte, såsom thu kan täncke att macht opå ligger; thette ingelunde försumendis. Datum Åbo 18 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 18 December.

Öppet bref angående häfdebyte med Svante Sture på Mörkö prästgård.

Efter originalet i Banérska saml. förr på Sjö (n. m. på Trolleholm).

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligit heffdebyte med

oss elskelig vår troman och råd her Svante Sture till Hörningsholm udi så måtte, att vij haffve undt och uplatid honum prestegården på Mörckön i Strengnes sticht. Ther emot haffver han oplatid oss til vederlag igen en gård Gedderum med en eng ther under ligger, liggiendes udi Torpe sockn på Vestre Rekerne, item ett torp benembd Sunkerstorp. Hvarföre tilegne vij förbe:te her Svante Sture för:ne prestegården på Mörcköön til att bruke, niute och behålle, så länge vij för:ne Gedderum och Sundkers-torp behålle måge, och tess til visse late vij tryckie vårt signet her neden före. Datum Åbo 18 Decembris anno 1555.

Åbo den 18 December.

Kollationsbref för Jöran Mattsson på klockaretjänsten i Mola.

Enligt afskrift i Finlands statsarkiv, tillägghandl. nr 328. Förut tryckt af C. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan, Saml. 3 (1898): s. 5.

Vij Gustaff etc. göre vittherligitt, atth vij aff synnerligh gunsth och nådhe, så och för velvilligheett och hulle tro tienesthe, såm thenne vår tienere Jörenn Matssånn oss och vårtth rijke her till dags giortth och bevisth haffver och änn nu ythermere her effther giöre, bevise mhå och skall, haffve unnt och förlennth, såm vij och nu medht thetta vårtth öpne breff unne och förläne hånem udhi hanns lijffstijdh thett klockare döme udhi Helige Korss kyrckie sochenn i Eurepä herädh medh all thenn renntthe och rättigheett, såm ther aff gåå pleger och lijke såm thenn ther klockare her till varit haffver same klockare döme hafft och nyttidth haffver. Ther våre befallningsmänn så och presthenn och böndherne udhi för:ne sochenn måge vethe sigh effther rättthe, icke görenndes för:ne Jörenn Madzsånn her emotth nogeth hindher eller förfonng etc. Datum opå vårtth slåtth Åbo 18 Decembris anno etc. 1555.

Undher vårtth secrett.

Åbo den 19 December.

Till Mats Sigfridsson, Anders Korp och Henrik Tysk angående det i Raseborgs och Borgå län utskrifna krigsfolkets förändring till gränssorterna.

Riksregistr. 1555, fol. 229 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 356—357.

Vår gunsth etc. Effther thett, Matz Siffrijdson, Anderss Korp och Henrich Tysk, våre fiender rydzerne nu haffve gotth tilfalle till att göre infall öfver gräntzen, um the eliesth någett sådant udi thenne vinther haffve i sinnedt att företage, therföre ligger alsomstörste macht opå, att vij nu förstärcke oss emot them, thett meste mögeligit kan vare. Är förthenskuldh vår allffvarligh vilie och befallningh, at I oförsumeligen skole skynde up emott grentzen alt thett uttgärdz folck, som utaff Råsborgz och Borgo län medt värijer och två eller tre månadtz koost skall utthgiöres, effther som vij tilförende haffve giffvit både edher och våre undersåther, som boo udi för:ne län, vår vilie och meningh ther um tilkänne. Vij kunne och lijde, att I lathe thett nyss antagne folck udi vår tjänesth bliffve eblandh thet andre uttgärdz folck, som bönderne utgöre skole, så att bönderne försörge them medt fetalie, värijer och andre nödthorffthigheter, lijke som the andre utgärdz karrer bliffve försörgde, under then meningh att vij icke vele haffve them antagne udi vår tjänest etc. Doch skole I vare förtänchte att förvare the register, som lyde opå samme nyssantagne knechter, opå thett man frandelis kan vethe, hvar man dhå tager them igen, um the opå andre orther behoff äre till att brukes. Thette ingelunde försumendis, så frampt I vele göre thett oss liufftt och behageligitt ar. Datum Åbo 19 Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Item är vår vilie, Matz Siffridsson och Henrich Tysk, att I skole fölije för:ne uttgiärdz folck in till gräntzen och beställedt, att the motte komme till the orther, som man kan haffve them emot fienderne behoff och våre öffverster för vårtt krigzfolck edher opå våre vägne tilseijendes varde etc. Datum ut in litteris.

Åbo den 19 December.

Till Jöran Jönsson angående frälsets värnplikt.

Riksregistr. 1555, fol. 230 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 358.

Vår gunsth etc. Såsom tiig väll vitterligt är, Jöran Jönsson, att vij för någon tijd sedan haffve latijd förmane medt vårtt öpne breff både frälsissmän och andre, som någon förmögenhett haffve här i landet, att the oförsumeligen skulle giffve siig till gräntzen medt theris tiänere och andre nödhtorfftige tilbehöringer til att hielpe affverije then menige rijsens skadhe och fördärff, så förnimme vij doch, att en partt [aff] frelssit lathe befinne siig ther till icke mykett välvillige etc.; hvarföre är vår allffvarlige befallningh, atth thu skalt medt thett förste tilseije på våre vägne alle the frelssismänn, som än nu heme äre udi thin befallningh och icke åstadh dragne till gräntzen, att the skole vare förtänchte vedh vår högxte ogunsth och thett straff, som udi vår förre schriffvelse bliffver förmeltt, oförsumeligen att giffve sig tijtt medt theris tiänere, hester, fetalie, värijer och andre nödhtorfftige tilbehöringer, och um någre finnes, som her utinnen lathe befinne siig ohörsamme, så att the medt thett förste än nu icke vele drage åstadh, dhå skaltt thu vare förtäncht att giffve oss sådant tilkänne ved thin edz förpflichtelse etc. Thette

ingelunde försumendes, så frampt thu vilt göre thett oss är behageligit. Datum Åbo 19 Decembris anno etc. 55.

Samme meningh till Raffvald Halffvardhson och Jöns Brun.

Åbo den 20 December.

Till Karl Holgersson [Gera], Jöns Brun och Henrik Pedersson angående det i Tavastehus län utskrifna krigsfolkets förande till gränsorterna.

Riksregistr. 1555, fol. 230. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 359.

Vår gunsth etc. Vij förmode, Karll Holgersson, Jöns Brun och Henrich Pedersson, att the knechter, som nyss-antagne äre udi vår tjänesth ther i Tavastehuss län, haffve nu bekommedt the penningar och värijer, som I skulle giffve them på våre vägne etc. Så effther våre fiender rydzerne nu haffve gott tillfalle att göre infall öffver gräntzen, um the eliest någett sådant udi thenne vinther haffver i sinnet att företage, therföre ligger alsomstörste machtt opå, att vij förstärcke oss emott them, thet meste mögeligit kan vare. Är förthenskuldh vår alffvarlige vilie och befallning, att I skole skynde up emott gräntzen alltt thett folck, som udi för:ne Tavastehuss län udi vår tjänest antaget är och I opå våre vägne nu lönt och affbetaltt haffve, sameledes allt thet utgårdz folck, som bönderne medt värijer och tre månadz kosth utgiöre skole etc. Thette I ingelunde skole försume, så frampt I vele göre thet oss är behageligit. Datum Åbo 20 Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Item är och vår vilie, Karll Hålgerdsson, att thu udi lijke motte skall förfoge tiig till gräntzen sampt medt Henrich Pedhersson till att hielpe affvärije menige rijgsens skade och förderff etc. Datum ut in litteris.

Åbo den 20 December.

Till riksrådet i Viborg angående åtgärder för försvaret, om ryska sändebuds emottagande, om de sjukes behandling och om priset på de matvaror, som tillhandahållos krigsfolket till köps.

Riksregistr. 1555, fol. 231. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 360—363, och delvis af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 42—45.

Vår synnerligh gunsth etc. Vij haffve åther bekommedt edher schriffvelse then 17 dag Decembris, date-redt i Vijborgh then 10 dag i samme månadt, sampt medt thet breff Jacob Bagge edher tilschriffvitt haffver ifrå gräntzen etc. Så haffve vij til thet förste förnum-medt utaff samme edhers schriffvelse, att I haffve förskickett till för:ne Jacob Bagge vårt breff och thett skamplun um bråtherne, effther han är ther vedh gräntzen sådane lägenheter till att besichte, thet oss är icke obehageligit. Såge vij och gärne, att I ville giffve oss tilkänne, huru edhert förslag, råd och betänckende är till att göre fienderne mothständh, um the någett infall udi thenne vinther görendis varde etc.

Vijdere kunne vij och föge annedt förnimme utaff edhers och Jacob Bagges schriffvelser, utan att förnembde rydzer ju äre vedh thet sinne och meningh, att the vele fulfölge thenn feijdh, som the emott thenne landzenden begynt haffve, ty ändoch the, som vedh gräntzen våre, haffve latijd siig höre, thett någre myndige sendebudh skole vare opå vägen afferdigett medt någre värff och ärender till oss ifrå storförsten etc., så kan man doch ingen troo eller loffen settije ther till, uthan står mere till troendis, att the egenom sådant sken vele försäckre edher, så att I icke skole haffve fiitigh acht um alle deler, såsom saken äliest kräffver, och att the thet medt

söke theris egen fördell både till att bespeije och förfare alle lägenheter vedh gräntzen, så och förkunscape rätte tilfällen till att göre infall här i landetth etc. Therföre synes fasth rådeligit vare, att I gode män vele haffve alle saker i godh acht och täncke till, i hurudane måtte man till thet beqvemligeste kunne göre them manneligit modståndh och affbräck, um the varde görendis något infall, effther som vij tilförende både muntligen och schriff-teligen haffve giffvit edher vårt rådth och betänckende tilkänne etc.

Ytherligere, som I begäre att vethe vår vilie och meningh, um I skole tilstädie storförstens sändingebudh att drage öffver landh till oss, ther som han någre sådane til oss förskickendis varder, eller skole I holle them ther vedh gräntzen, så länge I kunne vjdere bespörije edher medt oss etc., så kunne vij ther till inthett annedt opå thenne tijd svare, uthan vij vele haffve edher her medt gunsteligen rådth och förmanedt, thett I vele see edher vijssligen före udi alle saker och tage edher granneligen till vare, att för:ne storförstens sendingebudh icke komme för stärcke öffver gräntzen och göre edher någon förraskning under detth sken, att the komme udi legatz vijss etc. Vij seett och för gotth an, thett I försth lathe bespörije edher medt them, um the och uttskickede äre ifrå storförsthen, och hvadh värff the haffve medfare, um the äre afferdigede ifrå honum att handle med oss på fredh eller feijdh, och att I egenom natt och dagh oss thett ville sedan giffve tilkänne och beholle them så länge vedh gräntzen, att I bekomme ther um vjdere beskedt ifrå oss etc. Och um them sedan skall bliffve efftherlatid och utaff edher opå våre vägne frij legdh tillsagt att drage öffver landh till oss medt samme theris värff och ärender, så motte man beställedt, att vårt krigzfolck både skytter och knechter, ther the varde framdragendis, [äre] väll rustede och uttstofferede medt theris

harnijsk och fulle värijer, thett beste the kunne dhå haffve rådih till, och opå thett att samme rydzer skole icke annedt kunne förmärke, än att landett är fulth med sådant manligit och dugeligit krigzfolck, så synes oss icke orådeligit vare, att man icke lothe ledsage them rätte almänne vägen ifrå gräntzen till Åboo, uthan fordre them någett utaff vägen um kringh undertijden fram och undertijden tilbake igen, så att thet samme vårtt krigzfolck, som försth mötte them, motte och opå någre andre orther, doch icke myckett långtt ther ifrå, vare udi vägen för them, såsom I sielfve kunne täncke, att thet vill best skicke och lämpe siig etc.

Thernäst hvadh the knechter belanger, som I schriffve um, att ther i Vijborgh äre mykett siukelige och en parth döde bliffne, kunne vij inthet annedt svare till, än som vij tilförende haffve latijd schriffve edher till, att oss synes rådeligit vare, thett man ville försth skjlie the helbregde ifrå the siuke, och att the, som än nu helbregde äre, motte bliffve förlagde ifrå Vijborgh och till the näste sochner, ther är umkringh, effther udi Vijborgh är en ganske osundh lufftt, tesliges the stuffver och huss, som folckett är udi, så förstoppede och förqvaffde, att the ther utaff uthan tvifill och mykit siuke bliffve etc.

Till thett sijste så haffve vij och latijd schriffve Lasse Michelsson till, att han här effther skall icke dyrere sälje knechterne etth pundh köött än för sex öre och etth pundh flesk tijo öre, såsom edhers schriffvelse förmälder, opå thet the skole thäss bättre haffve rådih till atth holle siig öffver månaden medt the penningar vij them giffve lathe. Datum Åbo 20 Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Käre gode män, vij scicke edher här innelucht en liithen undervissningh um then siukdom ther vancker

ebland knechterne udi för:ne Vijborgh, som doctor Johannes Copp haffver ställtt och oss öffveranthvordett¹⁾. Så kunne I lathe försökedt, um samme hans rådh och betänckendhe vill någett hielpe til saken eller ej. Datum ut in litteris.

Åbo den 20 December.

Till hertig Albrekt af Preussen angående orsakerna till dröjsmålet med den polska giftermålsunderhandlingen och om krigsrörelserna i Finland.

Efter originalet i k. statsarkivet i Königsberg. Förnt tryckt af A. Fryxell i *Handl. rör. Sveriges hist., ur utrikes arkiver saml., D. 2* (1886) s. 14—18.

Vnnser freundschaft vnd was wir sonstent viel mehr liebs und guts vermuegen zuvorn. Hochgeborner furst, freuntlicher lieber schwager und nachpar. Wir haben beide E. L. schreibent, haldendt Konigsperg denn X. novembris diss jahrs den XVII. dis monats entpfangen, woraus wir dann E. L. freuntlich getrewlich und schwägerlich wolmeinung, gemuet und zubeneigung zu uns und den unsern gantz freuntlichen und wol erspuert und vernohmen, unnd das E. L. der sachen wegen, so dieselbige zu unser, unsert freuntlichen lieben sohns des erwelten konigs und reichen ere, nutz und best bei sich gantz getrewlichen bedacht, unnd derwegen iren radt und cämerrer, den edlen hern Fridrichen, burggraffen zu Dona etc., zweimal bei uns gehabt, uff unser gedachtem E. L. gesandten gebnen antwurt und erpietent anregung und erinnerung thuen, das wir uns jegen E. L. uff derselben furschlege eroffnen wolten, freuntlichen begerende, nebenst freuntlicher schwegerlicher derselben zu aller wilfarigkeit erpietung. So thuen E. L. wir disfals gantz

¹⁾ Denna undervisning, som i afskrift återfinnes i riksregistraturet 1555, fol. 244 f., är tryckt bland bilagorna.

freundtlichen bedancksagen, das sie uns unsern freundtlichen lieben sohn und reichen dermassen und zum besten ingedenck sein, und sollen E. L. darfur halten, do wir herwiderumb derselben viel freundschaftt, schwägerlichen nachparlichen willen unnd alles gueten erzeigen kondten und mochten, das ahn uns kein mangel erspuert werden solte. Unnd wolten uns auch gantzlichen getroesten und verlassen, do wir, wes uf solchem fall unser und mehrgedachts unsers sohns gemuet, E. L. verstendigt, das wir aber uff E. L. gesandten antragent und bisahnhero ansehentlicher ursachen wegen (wie E. L. auss der antwort, so wir irem gesandten mundtlich und schriftlich geben zuvernehmende gehapt) nit thuen mugen, das E. L. also der freundtlich verwandter schwager und nachpar sich unser, unsers freundtlichen lieben sohns des erwelten konigs und reichen best, wolphart und gedei zubeschaffen und zubefurderende wurden lassen bevohlen sein, und irem erpient wurcklichst und mit getrewem und allem muglichen vhleiss volge geleist oder noch wurden, wie wir dann nit anderst auss E. L. gesandten anwerbungen des hern von Dona spueren muegen. Dann das E. L. den handel bei sich allenthalben zum getrewlichsten und vhleissigsten und noch noturft bedacht, und uns inn dem wie der getrewe schwager geradten haben werden. Das wir uns aber gegen E. L. irem freundtlichen furderent unnd ahnregent noch und unserer disfals gegebner antwort und erpient nochmals nit ercleren und eroffnen mugen, ist aus dem, wie E. L. zuvorn freundtlichen vernahmen, dieweil solche sach zufferst vielgedachten unsern freundtlichen lieben sohn betreffen, der denn besten radt inn dem fall negst Gott bei sich hatt, derwegen wir denn handel ime zu seinem selbst eignen freihen willen und ahnheimgestellt. Wie sich dann nhun nit gepueren wolte, das ehr ohne unnd ausserhalbem fur und mitwissent und furgehent freundtlich radtlich bedenckent

und entschliess seiner städtlichen verwandten freundschaft draussen, uff solchem fall, etwas furnehmen oder entschliessen solte, besonder pillich, das ehr sich zuvorn mit denselben freundtlichen beradtschlagen und befragen thete, wie E. L. also der hochverstendig furst freundtlichen zuermessen, derwegen ehr dann einen diener ahn hochgedacht sein freundschaft abgefertigt, ir meinung zuvernehmen. Wir kondten aber ob der ausgesandte widerumb zuruck und ahnn unsern sohn gelangt oder was bescheidt ehr bekohmen, noch zur zeit nit wissen, dann wir E. L. hiemit freundtlichen nit muegen verhalten, das wir kurtz darnoch und E. L. gesandter von uns verabscheidet und auss unserm reiche Schweden versiglet, selbst auch auss unsern reichen zu Schweden verraist und unss hier nach unserm furstenthumb Finnlandt begeben, unsern sohn aber zuruck und inn Schweden gelassen, do ehr dann noch wesentlichen und bei uns nit ist, noch sint der zeit gewesen. Do nhun solches, wie gemelt, im wege nit gewesen, wolten wir nit underlassen haben, E. L. vermug des abscheidts und unsers erpietens unser gemuet zu eroffnen, und ist uns nit lieb, das wir nhunmals solchs nit thuen muegen. Es wolten sich aber E. L. darzu freundtlichen verlassen, das wir mit dem furderlichsten ahn vielgedachten unsern sohn disfals wegen, und das E. L. bei uns abermals freundtlichen schriftlichen ahnregung gethoen, gelangen lassen und verstendigen wollen. Do nhun uns sein antwurt und seiner verwandten freundschaft draussen meinung zukommt, so wollen wir uns inn massen wir E. L. inn der antwurt derselben gesandten zugestellt vertroost und zugesagt, jegen E. L. freundtlichen ercleren und eroffnen, das wir E. L. uff dero ahnregent und erinnerungs schreiben freundtlichen inn antwurt nit mochten verhalten, dieselbe hiemit freundtlichen pittende, solchens verzugs halben kein verdriess noch beschwer zu haben, unnd uns also der gelegenheit und nit anderst inn diesem

fall dann freundtlichen schwegerlichen und zum besten vermercken.

Soviel ferner, freundtlicher lieber schweger, E. L. ander schreibent belangent, so thuen E. L. wir wegen dero uns jegen unsere widerwertigen gluckwunschung, und das E. L. unser freundtlich und zum besten ingedenck und dermassen getrewlich schwegerlichen nach unser und unsern wolfart und zustandt nachforschung haben, freundtlichen bedancken, und wollen widerumb E. L. gluck, heil und alles gueten von Gott gewünscht haben. Und wie dann E. L. bericht ergangener handlung zwüischen uns und unserem auch gemeiner christenheit feinde dem muscowiter begerendt, so ist dem also, wie E. L. erfahren. Es haben die unsern, deren doch ein geringe anzal gewesen, ahnn der grentzen mit gedachts unsers feindts volck, deren viel gewesen, ein treffen gethoen, inn welchem sich die unsern vast mahnlich und wol erzeigt und gehalten, und der feinde viel erlegt. So haben wir auch verschiednes herbsts unser kriegsvolck, so wir die zeit nahe der grentzen gehapt, zu ross und fuess unserm feinde inns landt rucken lassen, dasselbtig aber, dieweil das unstedte nasse herbstwetter eingefallen und der winter nahe gewesen, und derwegen sich das kriegsvolck zu felde mit schwerheit erhalten und behelffen kahn, wie E. L. also einn alter kriegsmahn wol wissen, widerumb abgefordert und ohne schaden zu uns bekohmen, und darmit unsere grentzen verwaren vnd verwachten lassen. Sonsten weren wir gueter hoffnung gewesen, das wir vnsern forteil und willen wolten beschaffet haben, getrosten uns aber zu Gott, dieweil wir und die unsern ime dem muscowitter zu unfriden kein ursach gegeben, besonder je und alwegen darnach getracht, wie wir mit ime unsern benachtparten und sonst meniglichen inn gueter nachparlicher freundtlicher zuversicht, fride und rhue leben und pleiben mochten, das wir aber bei ime dem muscowiter nit ge-

niessen können, besonder durch sein viel und langgevebten mutwillen und frevel jegen die unsern, den wir lenger zusehen vnnd zugestadten nit mügen, zum krieg gedrun- gen, das ehr uns mit hulff und trost beistendig sein werde, unss dermassen jegen den muscowiter zu erzeigen, das ehr ahnn kriegem wenig fortheils haben solle, das wir E. L. also uf ir begerent uf dissmal freundtlichen nit mochten verhalten, und E. L. (dero wir viel freundschaftt, schwegerlichen willen und alles gueten zuerzeigen urputig) Gott zu aller gedeilicher wolfart getrewlich und schwe- gerlichen entpfelhende. Datum uf unserm schloss Aboo den 20. tag Decembris anno etc. 55ten.

Gustaff von Gots gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. konig.

Gostaus subscripsi.

(Sigill.)

Utanskrift: Dem hochgepornen fursten, unserm freundlichen lieben schwager und nachparn, hern Albrechten dem eltern, marggraffen zu Brandenburg, inn Preussen, zu Stedtin, Pommern, der Cassuben und Wenden hertzogen, burggraffen zu Nurnberg und fursten zu Rugen.

Åbo den 21 December.

Till riksrådet i Viborg angående uppsikt öfver uppbörd och utgift i lägret, om krigsfolkets sold och om båtsmäns tjänstgöring bland landtrupperna under vintern.

Riksregistr. 1555, fol. 233.

Vår synnerlig gunsth etc. Käre gode män, såsom I giffve tilkänne medt edhers schriffvelse, att Hans Thomesson skall vethe göre oss beskädh både um fetalie och andre partzeler, som ifrå Sverige och andre orther udi

thenne förlidne sommer och hösth komne äre till Vijborgh etc., så måge I vethe, att vij aff honum ganske lijten berethelse ther um haffve bekommedt, och förundrer oss icke lijtedh, att the, som äre tilskickede att upbäre sådane partzeler, lathe befinne siig så oflijtige och försumelige, att the icke sielffve haffve schriffvit och latijd oss forstå ythermere beskedh um alle deler, än som nu sketth är, besynnerligen effther vij för någon tijd sedan haffve begäredt medt vår schriffvelse, atth man skulle lathe granneligen registrere och upschriffve, huru mykit udi alle partzeler är ankommet ifrå Sverige och andre orther till Vijborgh, och huru mykett ther aff uttgiffvit är, tesliges och huru mykett hvar haffver än nu udi sin upbördh tilstädis, och bliffve vij och så genom edhers schriffvelse förtröstede, thett hvar för siig, som någon deel hade händhe emellen, thett oförsumeligen göre skulle etc. Så effther sådant icke sketth är, kunne vij sletth inthett behagh haffve till sådane theres försumelser, som oss ther um förståndige skulle. Är förthenskuldh vår gunstige vilie och begären, att I än nu vele haffve godh acht och nöge tilsyn medt them, som förordnade äre till att upbäre och uttgiffve både penningar, fetalie och andre partzeler, som udi lägeredt behöffves, atth ther medt motte gå lijke till och bliffve troligen och skickeligen handleett, och att vij medt thett förste motthe bekomme visse och clare register både opå upbörden och uttgifften udi alle partzeler etc.

Vijdere såsom vij senast lothe schriffve edher till, att man skulle lathe knechterne bekomme penningar till två månader, när som the härnesth skole bekomme theris månadzpenningar, så ähr vår gunstige vilie och begären, thett I vele beställedt, att thett och än nu så skee motte, oppå thett att samme knechter kunne köpe siig i rätten tijdh hvadh som helsth the haffve behoff och bliffve ther egenom thäss välvilligere till atth lathe bruke siig emott.

våre och rijgsens fiender, när behoff görs. I vele och förskicke Oluff Andersson till oss, så snart samme knechter äre lönthe och affbetaledede, medt hans register opå lönningen och andre uttgiffter, på thett vij kunne få see, huru många penningar han haffver udi förrådth aff sin upbördh etc.

Ytherligere begäre vij och gunsteligen, att I gode män vele medh thett förste förskicke oss tillhonde genom någre visse och förtrogne karrer en utaff the penninge kijster, som förseglede äre medt vårtt secret och insatte udi thenn kammer Oluff Andersson haffver stondendis the penningar udi, som han haffver udi sin upbördh, men then andre penningekijste, som och medt vårtt secret förseglett är och ther sammestädz insatt, vele vij, atth hon skall bliffve välförvaredt och orördt, så länge att the penningar tirroräcke [!], som för:ne Oluff Andersson haffver händhe emellen etc.

Till thet sijdzste, så kunne vij och icke heller vethe, hvarföre Lasse Larsson och Jöns Håkensson förskickede alle bättzmän, ther vore i Vijborgh, ifrå lägeredt, effther man väll kunne bruke them eblandh knechterne, så länge som vintheren står etc. Therföre såge vij gerne, är och vår nådige vilie, thett I vele beställedt, att samme bådzmän kunne än nu komme alle under en fenicke och bliffve brukede för landzknechter emott våre och riigsens fiender, när behoff görs, till thäss att man opå föråhrett kan bruke them opå våre skep och galleijder igen etc. Gudh edher befallendes etc. Datum Åbo 21 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 22 December.

Till Nils Jespersson [Kruus], Jöran Trulsson, Hans Pedersson och Hans Svenske angående sjukligheten bland trupperna och om förebyggandet af dess spridning.

Riksregistr. 1555, fol. 234. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 1 (1793): s. 45—47, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. hälder, D. 8 (1856): s. 366—367.

Vår gunsth etc. Oss är tilkänne giffvit, Niels Jäspersson, Jören Truelsson, Hans Pedersson och Hans Svenske, att en partt utaff thett folck, som ligger udi Vijborgh, skole vare någett siucklige och någre ther eblandh allerede döde bleffne utaff then orsach tiläventyrss, att the icke holle then skickelighet medt matt och öll, som behöffves, sameledes och att the ligge förträngt tilhope udi the förstoppede och förqvaffde huss och stuffer här allestädz äre i landett, ther inge fänster äre opå takett såsom i Sverige, item och att the icke holle then rhenlighet siig emellen, som them borde. Doch haffve vij än nu icke kunnet förnimme, um samme siukdom och besmittelig är eller ej. Så opå thett icke mere utaff vårt krigzfolck skall bliffve udi lijke måtte aff thett folck, som udi för:ne Vijborgh ligger, besmittede eller befängde och komme så um halssen, therfore see vij för gott an, är och vår vilie, att I medt the skytter och knechter, som I haffve udi befallningh, skole bliffve så länge udi Lapvessi beliggendis, att I bekomme beskedh ifrå våre trogne män och rådth udi för:ne Vijborgh, hvart I medh samme folck emott fienderne drage skole. I vele och förmane både skytter och knechter, som under edre befallningar äre, att the holle siig skickeligen medt matt och öll och äliest renligen ther the ligge, opå thett att eblandh them och icke motte upväxe sådane eller anner kranchett etc. I vele och giffve oss tilkänne medt edhers schriffvelser, hvadh tijdender I kunne förnimme um rydzernes

förehaffvende etc. Ther I vethe edher effter rätte etc.
Datum Åbo 22 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 23 December.

*Till riksrådet i Viborg angående truppernas förläggnings-
orter och underhåll och om medel mot de gängse sjuk-
domarne.*

Riksregistr. 1555, fol. 234 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af
Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 368—372.

Vår synnerligh gunsth etc. Käre gode män, vij
haffve bekommet eders schriffvelse the[n] 22 Decembris,
dateredt udi Vijborgh then 17 dagh i samme månadt, och
som I lathe förstå, att edher icke synes vare behoff, thett
våre skyttare än nu skole rycke till Lapvessi, effther man
icke aff någett tugh i Rydzlandh förnimmer til att göre
hiit i landet infall etc., så kunne vij edher ther opå icke
annedt svare, uthan att vij udi samme meningh haffve
skyndett både för:ne skytter, samelunde två fänecker
knechter, til för:ne Lapvessi, att the ther skole vare vedh
hånden och så när gräntzen, thett the medt en hasth
kunne rycke till edher eller annenstädz, ther man hade
them behoff att bruke emott fienderne. Vij haffve och
latijd befale våre fogter udi Tavastelandh och Nyslotz
länn, att the skole försörge thett folck udi Lapvessi medh
then deel the haffve behoff att hielpe siig medt, och um
folckett är allerede ther häden kommet, dhå syness oss
lijketh, att the ther bliffve tilstädis, så länge man kan
förnimme, huru våre lägenheter medt rydzerne siig än
nu varde begiffvendis etc.

Vijdere see vij gärne, att I medt thett förste skicke
the rydze breff medt uttolckningen till oss, som I lathe
förstå, att nu ifrå stådtholleren i Nogårdh och ifrå en
annen baijor kompe äre. I vele och befijte edher um
thet meste edher är mögeligit att förfare, hvadt handell

opå färde är i Nogårdh, och ther I någett aff samme handell förnimme, see vij dhå gärne, att I oss thett oförsumeligen giffve tilkänne etc. Som I lathe förstå, att till Vijborgz slotth är halffannedhundrede lester malth till åhrlig upbördh, och begäre förthenskuldh vethe, um vij vele efftherlathe, thett vårtt krigzfolck må bekomme till köpz aff samme maltth så mykit the kunne hielpe siig medt, att the icke skole dricke vatn etc., så kunne vij icke nogsampt förundre, thett I ther um nu haffve så stoor bevågen och edhers spörsmål till oss, effther I haffve ju noghsamptt förnummedt vår meningh tilförende, att vij gerne vele, thett folcket skall bekomme theris nödtörffter effter skälighet, och att the icke aff hunger eller törsth någon nödh lijde motte. Så är förthenskuldh än nu vår vilie, att I lathe bekomme them så väl maltth som annedt, thett the skole hielpe siig medt effther skälighet. Vij såge och gärne, att I vele lathe haffve nöge upseende medt them, som fetalien uttdele, att ther medt tilbörligen och trooligen handlett bliffver etc.

Yterligere såsom vij tilförende haffve rådt och förmanedt, att een hoop aff folcket motte förlegges ifrå Vijborg och udi the sochner, ther ligge nämesth umkringh, för the orsaker skuldh som vij och haffve giffvit tilkänne etc., så råde och förmane vij edher än nu til thett högste, att thett och så skee motthe medt thett aller förste, såå atth meste parthen aff folckett motte bliffve förlagtt udi näste byer um kringh staden, undentagendis så mykit som behoff är till att förvare slotthett och staden medt, opå thett att folckett i medlertijd icke motte så bliffve fördärffvedt och dhö bortth, såsom vij förnimme, att nu daghligen skeer, besynnerligen effther man än nu icke förmärcker någon stoor församblingh vare opå färde hooss rydzerne till att göre här infall i landett. Tesliges äre och icke heller the siöger, måsser och kär, som emellen Finlandh och Rydzlandh ligge, än nu så starcktt ijsslagde,

att för:ne rydzer någett väldigtt infall ther utöffver göre kunne etc. Och effther Oluff Andersson haffver nu schriffvit oss till och latijd någrelunde förstå, huru thett haffver siig medt then kranchett eblandh folckett vancker, och som vij kunne märke aff the lägenheeter han föregiffver um samme siuckdom, dhå tycker oss, att thett skall vare brännesotten etc., så haffve vij förthenskuldh latijd vår medicum här tilpynte någre läkedommer emott samme siuckdom, hvilckett vij edher medt en undervisningh, huru man then bruke skall, nu tilskicke. Vij haffve och nu latijd schriffve vår fogte udi Helsingeforss Andhers Korp till, att han oförsumeligen skall förskicke till edher ifrå för:ne Helsingforss någett sävänboum, som udi thenne inneluchte undervisningh um brennesotthen bliffver förmäldh, hvilckett I kunne lathe bruke till the siuke knechters behoff, ther så behoff görs, effther som samme undervisningh förmälder etc.

Till thett sijste vele vij edher icke förholle, käre gode män, thett vij nu udi these dager haffve latijd mustre och affbetaledt till två måneder en fänicke knechter, then vij nu achte förskicke till gräntzenn. Sameledis är här nu ahnkompe ifrå Sveriige två fänecker smålenske knechter, hvilcke och oförsumeligen skole komme in emott Vijborgh eller till the orther, ther I kunne haffve them behoff atth bruke emott fienderne. Vij förmode och, att een hoop knechter varde än nu medt thett förste komendis ifrå Jeneköpingh^z län och ifrå Vestergötthlandh, och är oss tilkänne giffvit, att the skole allerede vare på vägen ifrå Stocholm till Vaddön etc. Så måge I lathe oss förstå medh edre schriffvelser, hvartt utth edher synes likkasth vare, att samme knechter skole förskickes, när the framkomme etc. Edher Gudh befallendes. Datum Åbo 23 Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Item käre gode män, oss är tilkänne giffvit, thett eblandh knechterne ther i Vijborgh skall och vancke then siuckdom, som man pläger kalle rodhe vie [*sic*] etc. Så haffve vij förnummedt utaff här Svanthe, att man pläger bruke ther emott lagerbär och hollörth, lijke mykit tilhope pulverizereth och giffve then siuke etth skiedebladhd fullth udi starck etticke, så snartth som man samme siuckdom kenner eller förnimmer etc. Och skicke vij edher medh thenne breffvizere etth skålepundh aff hvar there, thett I kunne lathe bruke och giffve the siuke, när behoff görs etc. Datum ut in litteris.

Åbo den 27 December.

Cirkulär till prästerskapet i Åbo stift angående insändandet af mantals- och uppbördsregister.

Riksregistr. 1555, fol. 236 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sverges reformations- och kyrkohist. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 392—393, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 372.

Vår gunsth etc. Oss är till vittendis vordit, her Michel, att oss elskelig vår tro man och undersåthe M. Michel, ordinarius här i Åbo stichtt, haffver effther vår befallningh schriffvit någre resser menige clerckerijdt till, att the skulle förskicke till honom medt thett förste eeth clarth mantals register, sameledis och eeth clarth register opå theris årlige upbördh udi alle partzeler. Så förundrer oss, att sådant icke än nu skett är, och att samme clerkerij lathe befinne siig så olydiige udi the stycker, som för:ne M. Michell them opå våre vägne biuder och tilseijer, hvilckett oss slätth inthet behager. Är förthen-skuldh vår allffvarlige vilie och befallningh, thett I skole tilseije och förmane alle the prester, som boo udi edhert contract eller proesterij, thet the skole vare förtänchte

oförsumeligen lathe komme för:ne register till för:ne M. Michel, så framptt vij icke skole bliffve förorsakede att lathe göre ther något annedt till. I vele och oförsumeligen tilskicke för:ne M. Michell udi så måtte register aff edhertt prästegeldh etc. Ther I haffve edher effther rätte etc. Datum Åboo 27 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 30 December.

Till Ture Pedersson [Bjelke] och Gustaf Fincke angående knektarnes underhåll, om ett ryskt infall öfver svenska gränsen och om ett till Viborg från Novgorod anländt bref.

Riksregistr. 1555 fol. 237. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 338—340. Bojarernas bref är ur Gustaf Finckes kopiebok aftr. ibid., s. 340—349. I såväl nämnda kopiebok som i Ture Pederssons brefbok, där nedan stående skrifvelse äfven är intagen, är densamma dat. den 29 dec.

Vår synnerlig gunsth etc. Edhers schriffvelse, käre gode män, dateret opå Nyslotth then 16 Decembris, är oss tilhonde kommen then 25 dagh udi samme månadh, och som I till thet förste lathe förstå, thett I vele edher fljteligen vinlägge att förskaffe tilförningh till thett folck, som vij haffve liggendis udi Lapvessi, och effther ther är någon gärdt förhonden, som bönderne udi Nyslotz län haffve giortt tilhope, så begäre I vethe, um vij vele efftherlathe, att samme gärdh må bliffve förytredt och såldt knechterne för penningar, eller um han skall utdeles eblandh våre skytter, som Niels Jäpersson och Jören Truelssonn haffve udi befalningh och inge månadz penningar bekommedt etc. Så synes oss rhådeligit, såge och gärne, att samme fetalie motte spares och holles i förådth thet längste man kunne, opå thett man framdelis opå föråhrett kunne haffve någett till atth tage, när presterne och bönderne icke hade rådth till att göre mere tilförningh. I vele förthenskuldh beställedt, att knechterne motte bekomme för theris penningar theris nödh-torfftt utaff thenn tilförningh, som bådhe prester och

bönder haffve rådth till att göre opå thenne tijdh, men skytterne måge I lathe bekomme fetalie, tesliges höö och haffre till theris hesters behoff utaff gården effter skälighet.

Vijdere effther vij förmode, att the knechter, som I giffve tilkänne opå vägen våre ifrå Östrebothnen, äre framkomne til Tavisalmi, så såge vij gärne, att I ville skicke till oss eeth visth mantals register opå samme knechter, så snarth som the lönthe och affbetaledede äre, sammelunde rätte och clare löninghz register etc.

Ytherligere som I giffve tilkenne, att eth lösth selskap rydzer skole vare nyligen infaldne udi Tavissalmi och ther ihieslagett någett folck och upbrändh fyre gårdar, tesliges afförtth hvadh som helsth the haffve kunned öffverkomme etc., så kunne vij på thenne tijdh inthett annedt svare ther till, uthan oss synes rhådeligit, att I vele lathe bliffvedt, som thett är, så länge man bekommer bättre tilfålle till att vedergälledt och vij få see hvarth utth thette kriigett länder. I vele och haffve edre rådth medh the gode män udi Vijborgh, så at alle saker motthe medh förståndh företages, såsom vij edher tilförende ther um haffve latijd förmane. Edher Gudh befallendes. Datum Åbo 30 Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Vij skicke edher här inneluchtt etth uttogh aff etth breff, som ifrå Nogårdh och till Vijborgh är kommedt, och haffve vij icke än nu fätth sielffve breffvett eller uttolckningen udi längden på breffvett etc. Och varde I doch aff thette uttogh förnimendis någreledis, huru rydzernes grundh och meningh är. I vele förthenskuldh haffve alle saker udi godh achtt och stedze haffve edhre budh hooss them i Vijborgh till atth förfare hvadh opå färde är etc. Datum ut in litteris.

Åbo den 31 December.

Till utvald konung Erik angående ett planlagdt, men qväfdt myteri bland knektar från Dalarne, om spannmålslösen i Uppland, fogdarnes leveranser och kläders förfärdigande till hoffolket, samt om under hösten lidna sjöskador, konung Eriks resa till södra orterna och ändringar i den kamerala indelningen i Södermanland m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 238. Första stycket förut tryckt af C. G. Kröningsvärd i Diplomats. dalekarl., D. 3 (1846): s. 172.

Vår faderlige gunsth etc. Käre son, vij haffve bekommedt thine schriffvelser, daterede opå Konungzör then 5 Novembris och then 23 udi samme månadt, och som thu till thett förste giffver tilkenne um thett förrättelige upsått the daleknechter, som sig hemeligen förstunge ifrå Hans Svenske, hade achtedt haffve förhänder i Dalerne, och att samme daleknechter för samme sack äre sagde ifrå liiff och godz och nu udi fängelse väll förvarede etc., så kunne vij icke annedt ther um seijs, uthan att oss synes rådeligit, att the effther som saken kräffver straffes motte. Samelunde motte man och, effther som saken kräffver, straffe laathe then bonde, som skyndede then stijke[?] Eriick aff vägen, then tijdh vårt folck honum gripe skulle etc.

Vijdere, käre son, haffve vij aff samme thin schriffvelse förnummed, hvadt tijdender thu haffver förfaredt både ifrå Danmarck och Tyslandh etc. Så effther man förnimmer, atth the flux befijthe sig opå the orther um förstärckningh, ändoch man icke veeth, hvartt thett gälle vill, therfore vill vare behoff, atth vij udi lijke mätthe oss befijthe medt förstärckningh både medt folck, värijer och andre munitioner och krigztilbehöringer, thett meste mögeligit är.

Som thu lather förstå, att een partt aff the bönder i Uplandh, som i fiordh medt theris skatthe och affradz spannemåll stode tilbake, beclage siig, atth the icke haffve rådth till att lösse samme spannemåll och giffve tijo öre för spannen, utan begäre, att the nu måge giffve spannemåll igen, span för span etc., så effther vij nu på thenne tijdh haffve behoff så väl spannemåll som penningar, äre vij tilfrijdz, att man them thett effterlather medh sådane vijlkor, att the giffve gotth rensett maltt eller gotth miöll igen, span för span, effther som förmållt är etc.

Som thu och giffver tillkenne, att fogterne i Sverige äre mykit försumelige medh theris leffvereringh, och att udi cameren förthenskuldh icke äre så många penningar, thett vårt folck ther i landett udi rätten tijdh kan bliffve lönth och affbetaledt medt etc., så kunne vij väll täncke, att fogterne holle altijdh theris gamble seet, och vethe vij icke hvadh ther till göres skall etc. Vij förnimme och, att här vill vare bräck opå penningar. Therföre vethe vij icke annen rådth, uthan motte tänke till att lathe mynthe någre penningar, thet förste mögeligit kan vare etc.

Käre son, hvadh thin schriffvelse belanger um hoffclädhningen, synes oss lijkasth, atth then clädhningh, som the, ther vårt hoff dagligen efftherfölge, haffve skole, motte bliffve giortt här i landett, som folckett är tilständis. Vij hade och förmodett, atth meste parthen aff thet cläde, både granth och grofftt, som var opå Stocholms slotth och icke behöffves ther i Sverige atth uttgiffves, skulle varet hiit utöffver skickett, och är doch inthett mere hittkommedt än thett, som Hans Thomesson hade medt siig ifrå Stocholm. Så kunne vij icke vethe, um hiit utöffver någett clede är åstadkommett ifrå Stocholm udi thenne förlidne höösth, eller huru thett bestållt är etc. Såge förthenskuldh gerne, att vij ther um medt thett förste än nu motthe bliffve förständiget etc.

Videre käre son, som thu lather förstå, hurulunde thu haffver beställt medt våre fogter och proester udi Uplandh och Östregöthlandh um then spannemåll the haffve till uppördh, så att the skole lathe male rogen udi miöll och melthe korneth udi maltth, sameledis att våre fogther skulle lathe brygge och bake thet mesthe the haffve rådth till, hvilckett oss synes väll och effter nödhtörffter beställt vare, men atth man här effther udi thenne vinther någon fetalie eller annett till siöss förskicke skulle, tycker oss icke vare rådeligit, och kunne tiig icke förholle, atth vij udi nästhförlidne tijder, både udi Ålandh, Nylandh och then finske skäregårdh, haffve fått stoor schade opå skep, saltth, spannemåll och annen fetalie. Försth strandede etth vårt skep i höstes under Nylandh sijden, Ålekråken benempdh, och ther opå var trettije fyre lester spannemåll, ther aff någett bergett bleff och var doch så fördärffvedt, att thett ganske ringe kunne komme till nytte. Item um S. Märthens tijdh var een ganske svår storm, och dhå strandede eetth skep udi Vijborgz skäregårdh, som var kommet ifrå Norköpingh, ther opå våre elleffve läster malth, och bleff både skep och godz althth borthen. Opå samme tijd eller någon ringe tijdh tilförende stötte eeth vårt skep udi Ålandz skär, Gripen benempdh, ther opå var fyretije fyre lester saltth. Thett bleff opå halff annen lästh alt borthen, och som vij haffve förstått, dhå haffver thett varijd styremannndhzeens skuldh, som dhå var opå skepett, ty han lade een fierdingz veke siö utaff rätte skepz ledhen medh skepett och ther häden som ingen hade tilförende medh skep fram-lupit. Samelunde kom och etth skep medh hester till landzudden vedh Ålandh, hvilckett um nattetijdh dreff in opå etth skär och brechtis udi thu stycker, ther opå vij miste elleffve clippere. Någen tijdh ther effther var en finne opå ressen ifrå Stocholm medh en gammel skuthe, ladd medh fetalie, hvilken var hemme i Vesteråhrs, then

Erick Håkonsson hade nödgadh åstadh, så att han ändeligen motte giffve siig medh samme skuthe hiit utöffver, ändoch för:ne finne hade honum tilsagtt, att skuthen var råthen och fördärffvedt, och som skuthen kom någett när utöffver Ålandhz haff, begynthe natthen gå opå och bleff flux mörcktt, att skeperen icke sågh, hvar han skulle söke hampn, och opå thett siiste bleff så driffven opå eeth skär och ther bräcktes, och skildis samme skuthe ätth udi många stycker, och bleff ther en partt aff thet ther opå var slätth borthe, och thet, som tilstädis är, ilde fördärffvedt etc. Så tycker oss, atth Erick Håkonsson icke mykit väll haffver försörgdt våre skeep, både Griipen och Ålekråken, medh styremän, ändoch vij honum offthe haffve befaledt att skicke gode, förfarne och leedhkunnige styremän opå the skeep, som han medt vårt godz uttskicker, anthen hiitt eller annerstädz, och kunne vij honum ingen tack före, atth han siig icke haffver ther effther rättedh. Samelunde haffver han icke mykit väll besteltt, att så många skeep och skuther emott vintheren uttlöpe skulle udi sådane stoore farligheter, som både aff storm och ijss opå then tijdh um åhrett vare pläge, och i sommers och våhres thenn tijdh säckresth och beesth var att bruke seghlattz, dhå gjorde han inthett till saken, ändoch vij honum offthe nogh ther um förmanthe etc. Så synes och icke rhådeligit, atth man här effther udi thenne vinther någre skeep eller skuther ifrå Stocholm öffverskicker, medh mindre vintheren slår slätth tilbake och man gode starcke skuther, tesliges ledhkunnige styremän och gott förfaredt siöfolck bekomme kunne etc.

Ytherligere käre son, synes oss icke orådeligit, att thu ville resse till Smålandh och Vestergöthlandh till att förfare, huru ther tillstår både utth medh grantzerne och annerstädz, effther som thu udi thin schriffvelse föregiffver etc.

Käre son, som thu lather förstå, att under Ulfvesundh och Kalffveskär äre fåå dagzvärker till att förfordre bygningh, rödhningh och annedt arbethe medh, som ther behöffves etc., så kunne vij lijde, att Vester Rekerne måge bliffve ther tillagde, effther Michell Helsingh aliest kan behielpe siig medh Östre Rekerne och the landhboor han haffver i befalningh till att förfordre allehonde arbethe medt, som till Eskelstuna behöffves etc. Thett torp, benempd Sundhtorp, som hörde Svanthe till och thu lather förstå väll belägligit är under Ulfvesundh, haffve vij bytt oss till, och haffve latijd giffve för:ne Svanthe igen till vederlagh Mörcköö prestegårdh för samme torp och för etth annedt godz, benempd Gedderhum etc. Så kunne vij lijde, atth samme torp bliffver här effther under Ulfvesundh, och att man lather ther uprätte then miöll-qvärn och såge qvärn till gårdzens behoff, effther ther är godh tilfalle till, såsom thin schriffvelse ther um förmälder. Gudh tiig befallendes. Datum Åbo 31 Decembris anno etc. 55.

Åbo den 31 December.

Till ridfogdarne i Tavastland Hans Olsson och Henrik Jönsson angående tillförsel till Helsingfors och Lapvesi och om utgörandet af en hjälpskatt från den förstnämndes befallning.

Riksregistr. 1555, fol. 241. I Prothocollon är samma bref dat. den 20 december.

Vår gunsth etc. Schole I vethe, Hans Olsson och Henrich Jönsson, att vår fogthe udi Helsingeforss, Anders Korp, haffver begäredt någett aff the partzeler, som I haffve till upbördh aff edhers befalningar, besynnerligen malth, humble, köötth och fläsk, till att spijsse thett folck medtt vij haffve liggendis vedh Helssingforss hooss vår skipzflåthe etc. Så kunne vij lijde, att I lathe honum

bekomme någett aff för:ne partzeler, synnerligen utaff the sochner, som ligge nästh in till Helsingeforss, men aff the andre sochner motte I täncke till att lathe komme bådhe etth och annedt till lägeredt udi Lapvessi, effther som vij edher ther um tilförende befaledt haffve etc.

Vijdere haffve vij förstätt, Hans Olsson, att bönderne udi thin befallningh vele heller göre oss en hielp till atth holle vårt krigzfolck medt än the vele slachte theris booskap, haffve vij och seett thet register, som thu haffver skickedt till Måns Jönsson opå samme hielp etc. Så äre vij tilfrijdz, att the måge beholle theres boskap oslachtet, och att thu anammer the partzeler udi staden igen, som the tiig opå våre vägne loffvedt haffve och effther som för:ne register förmälder etc. Datum ultima Decembris anno etc. 55.

Åbo den 31 December.

Till Anders Korp angående nya afvelsgårdar, om tillförseln till Helsingfors m. fl. orter och om brefs afsändande till Reval m. m.

Riksregistr. 1555, fol. 241 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 377—380.

Vår gunsth etc. Vij haffve bekommedt och förstätt thin schriffvelse, Andhers Korp, och till thett förste som thu giffver tilkenne, att thu haffver besett två beläglige platzer udi Sibbo sochn, som kunne vare tiänlige till att lathe uprätte en affvelsgårdh på, och begärer vethe, hvilken oss synes tiänligeste ther till vare etc., så kunne vij tiig ther opå inthet annedt svare, uthan see gärne, att thu vinlegger tiig till thet fliteligeste att utvälige then platz, som ther till kunne finnes tiänligeste vare. Och effther Sijbbo prästegårdh, som thu schriffver, ligger ther till beläglig, kunne vij lijde, att thu samme gårdh ther till anammer, um jorden är eliesth icke mykett fråsth-

bithen, och att thu och handler medh the skattebönder, ther boo nämesth um kringh, att the vele uplathe oss för skälighet värddh så mykin jordh, som till sådane affvelsgårdh vill vare behoff och the haffve rådth till etc.

Till thett andre hvadh thin schriffvelse belanger um thett Nordan åå etc., skall thu vethe, atth samme platz är icke udi Espo beliggendis, uthan emellen Kirkeslätth och Sivendhå icke långtt ifrå Pijekala, ther som then elffven löper neder udi salthesiön, um hvilcken platz vij vele giffve Anders Larsson vijdere vår meningh tilkänne, när han til oss kommendis varder etc.

Till thett trijdie, som thu lather förstå, att vij haffve någre landhbönder udi Loppiss sochn i Kijtteijeby, och att ther är gotth tilfalle till atth lathe göre en affvelsgårdh, så äre vij tilfrijdz, att thet och så skee må. Vij haffve och latijdh schriffve Hans Svenske till, att han skall förskicke till tiig någre daleknechter, som kunne probere och försöke, hvadh malmbergh ther är på samme äger.

Till thett fierde kunne vij och lijde, att the bönder, som boo udi Sijbbo och Helsinge sochner, måge göre tilförningh till Helsingforss utaff then boskap the nu slachtedh haffve, effther som thin schriffvelse förmälde etc. Vijdere är oss icke och obehageligit, um the 100 köör thu schriffver, atth bönderne udi Espo haffve oss skäncht och förährett, äre vij och tilfrijdz, atth the måge vare frije för then slachteboskap, som them är opå lagdt etc.

Ytherligere som thu schriffver, att thu haffver handlett medh alle the styremän, som ther äre både i staden och på landzbygden udi thin befalningh, att the skole vare vederrede till att lathe bruke siig udi vår tjänesth, ther behoff görs på våre skeep och galleijder, och att en partt biude siig sielffve vellvilligen udi vår tjänesth etc., så är vår vilie, att thu skaltth antage så många styremän thu kann bekomme och siig välvilligen vele lathe bruke i vår tjänesth.

Vij äre och tilfrijdz, att the styremän, som thu schriffver um, måge bekomme och niuthe frijheett på theris gårdar, så länge vij haffve them behoff att bruke udi samme vår tjänesth etc. Thernesth haffve vij och latijdh schriffve Matz Siffridson till och muntligen tilsagtt Henrich Tysk, att the hvar udi siit fögderij skole lathe drage nöther och förskicke fjsken till Helssingeforss till att bespijsse vårtth skipzfolck medt, opå thett man thäss bätter kan spare och holle udi förrådth then andre fetalie till atth utthfetalie vår skepzflothe medh igen opå föråhret. Udi lijke motte haffve vij och latijdh tilschriffve våre fogter udi Tavastelandh, Henrich Jönsson och Hans Olsson, att the skole lathe tiig bekomme någett aff the partzeler thu haffver begäredt aff theres befallningar, um the äliesth ther till rådth haffve etc.

Till thett sijste haffve vij och förnummedt, atth en köpsven ifrå Lubeck, benempd Donatus, är kommen medh någre varer till för:ne Helssinghforss, och effther ther någre partzeler äre eblandh, som oss tiäne, therföre är vår vilie, att thu skaltt anamme så många partzeler utaff honum på enn skälig betalningh, som udi thenne inneluchte zedell äre antechnede, och förskicke oss them medh thett förste till honda, ehvar vij kunne stadde vare, men the andre partzeler, som han haffver qvarre, såge vij gärne, atth the motte komme til Vijborgh och bliffve ther eblandh vårtt krigzfolck förytrede, synnerligen the partzeler, som samme krigzfolck behoff haffve etc. Datum Åbo ultima Decembris anno etc. 55.

Zedell.

Vij haffve och latijdh öffveranthvorde Henrich Tysk tu breff, som vij haffve latijdh schriffve någre till udi Räfte, och hvar han icke samme breff ifrå siig och till för:ne Räfte skickett haffver, så vele vij, att thu skaltth förskicke them medh thett aller förste utöffver med nå-

gen viss och förtrogen kar, then ther och kunne flijteligen förhöre um alle lägenheter och vethe atth giffve oss ther opå någon godh beskedh, när han kommer tilbake igen. Datum ut in litteris.

Åbo den 31 December.

Till utvald konung Erik angående vapensmedernas arbeten, om pågående byggnadsarbeten i Uppsala och om Nils Spets' m. fl:s räkenskaper.

Riksregistr. 1555, fol. 243.

Vår faderlige gunsth etc. Käre son, såsom vij tilförende haffve medh våre schriffvelser begäredt, atth alle rörsmeder och stålbogesmeder både udi Norlanden och annerstädz motthe flux holle opå atth arbethe etc., så såge vij gärne, atth thett icke bliffver försumedt. Är och vår gunstige begären, att alle plåthenslagere motte och altijdh holle opå atth arbethe och göre the meste harnisk the kunne haffve råd till. Vij såge och gärne, atth thu ville beställe och till arbethes förskaffe alle the plåthenslagere, som man kunne öfverkomme både inrikes och utthrikes, och att alle the harnisk och värijer, som man kunne upbringe både hooss the tydske köpsvener och annerstädz, motte thett förste mögeligit är hiitt utöfver skickes, effther som vij tig vår nådige begären ther um tilförende haffve latijdh tilschriffve etc.

Vijdere käre son, vij befruchte, atth then bygningh M. Påvell haffver förhänder udi Upsala bliffver förmykit vitth begripen, och atth oss och rijkett skeer mher skade een gagn medt samme bygningh. Therföre såge vij gärne, är och vår nådige vilie, atth thu ville alffvarligen än nu förmane för:ne M. Påvell, atth han icke tager vijdere samme bygningh före, än som behoff görs, och att han ville täncke till atth beställedt så, att samme bygningh motte bätter här effther gå för siig och mhere framfordren

haffve, än som här till sketth är, så framptt vij ther till någett gott behagh haffve skole etc.

Ytherligere kunne vij tigh och icke förholle, käre sonn, att oss synes mykit oskickeligen vare handlett medt thett godz eller varer, som ifrå Stocholm i thenne förlijdne sommer och hösth till Vijborgh uttskickett äre, udi så måtthe att Niels Spedz och the andre, som sådane varer haffve hafftt håndh emellen och åstadh skickit, haffve icke veledt giffve någre reversalss qvittencer ifrå siig opå thett, som the haffve uttskickett. Therföre haffver mann icke vetedh, huru mykit utaff hvartt skep udi alle partzeler leffvereres skulle. Samelunde haffver och för:ne Niels Spedz nu nyligen skickett oss tilhonde allenest eeth inventarij register, meen thett som större macht opå ligger att vethe, som ähr um thenne 55 åhrs upbördh och uttgifftt, ther opå haffver han oss inthett register skickedt etc. Så kunne vij föge annett ther utaff förmärke, än atth han samptt the, som göre theris rekenskaper, äre oss udi thett stycket icke mykit trogne och rätt-rådige och ställe theris rekenskaper såsom them sielfve synes utaff then orsack tiläventyrs, atth vij icke äre nu så när förhånden och kunne haffve ögetth på brädet medh them, såsom vij tilförende göre pläge. Thu viltth förthenskuldh, käre son, haffve flijtigt upseende medh them, som haffve någenn upbördh opå våre vägne, atth the oss icke udi någenn måtte försnelle, samelunde medh camerererne, atth alle rekenskaper motthe bliffve rätt förhörde, och att alle fogter udi rätten tijdh motte leffverere ifrå siig hvadh som helsth them böör atth leffverere, opå thet att the icke motte göre så många restantier udi theris rekenskaper, som alltjyd skee pläger etc. Gudh tiig befallendes. Datum Åbo ultima Decembris anno etc. 55.

Olika orter i December.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Prothocollon opå alle the meningher, som utgångne äre aff Konge Matz cantzelij pro anno etc. 1555.» (R.A.)

Svidia den 2 December.

Till Anders Korp, att han skall anamme aff Matz Bertilsson och Michell Olsson, borgere udi Helsingefors. thet harnisk, rör och fusthamrer, som the haffve köpt till K. M:tz behoff, och lathe sedan samme partzeler komme til Jacob Henrichsson och ther opå tage qvittance etc.

Svidia den 3 December.

Till Jachim Fleming, att han schall medt thet alder förste giffve sig till grentzen medt sine hester, tesliges med sin moders och broders hester etc. Sammelunde är och K. M:tz begären, att han schall göre Hans K. M:t undsetning medt allehonde verijer, hvar han haffver någre utöffver, än som han haffver behoff etc.

Pojo den 6 December.

Till Erich Svensson, att han schall schicke till Nyeslott 3 svenske bysseskytter aff them som haffve legedt udi Helsingefors; item schall han och Hans K. M:t förstendige um alle legenheter etc.

Utan ort den 7 December.

Till Jacob Bagge, att Konge Ma:tt vill, thet the skantzbogere, som han haffver latid göre tilredhe, motte bliffve begiutne väl med vatn, så ath ijssen ther opå tiöck frysse motte etc.

Åbo den 13 December.

Till Anders Korp, att han skall ransake vedh Nordan åå udi Espo sochn, um ther schall vare godh lägenhet till att uprette en affvelssgårdh etc.

Till Simon Thomesson, att han oförsummeligen beställer, att alt thet folk, som ähr antaget udi K. M. tjänist udi Åbo län, thesliges thet folk prester, borgere, ländzmen utgöre skole, motte strax skickes ått Hollola och seden titt man förnimmer thet annet folk ähr emott grentzen.

Åbo den 15 December.

Till Oluff Andersonn, Lasse Michilzson och Simon Nielsonn, att the giffve K. M:t viss besked och undervisning udi alle partzeler um theris upbörder och utgifter och eliest um alle andre lägenheter etc.

Åbo den 16 December.

Till Anders Korp, att han oförsummeligen skicker till K. M:t medt Anderz Larszon all then timber redskap, som Dirik Dirichson ther i Helsingefors liggiendes haffver.

Åbo den 17 December.

Förskriff för Jönss Mattzson och Karll Henricsson till Pedher Abiörsson, ath han skall förhandle med borgmestere och råd udi Norköping, thet the skole vederlegge them något för theris omack etc.

Till Jacob Henricksson, att han schall antage udi stallett these breffvisere Erick Henricksson, Mickell Hansson och Märten Märthensson etc.

Åbo den 18 December.

Till Erick Håkonsson, att han skall lathe Peder Anderson skepere bekomme så mycken buldan till segell, som han kan tencke att behöffves till 2 K. M:tz gallejder. Sammelunde schall han och lathe honom bekomme en hoop koperterninger etc.

Åbo den 20 December.

Svar till Jöns Månson, att Kong:e Ma:tt etc. är tilfrijdz, thet han må beholle then häredzrätt än nu opå

någen tijdt, som han här till hafft haffver, doch så att han schall göre Kong:e Ma:tt etc. och rijkett therföre tienist etc.

Svar till Erich Arvidson, att Kong:e Ma:tt etc. kan icke effterlathe honom tienden vedh Loijo kyrke nu opå thenne tijdt, effter hans Kong:e Ma:tt etc. haffver för-länth samme tijende Hans Skalm etc.; item um thet han beclager sigh, att bönderne vele icke utgöre honom väl-villeligen then rättighet, som han bör haffve utaff then heradzrätt, som han haffver etc., ther till kan Hans K. M:t nu opå thenne tijdt att [ø: intet?] svare etc.

Åbo den 21 December.

Till Lasse Michilszonn, att han later knechterne udi Vijborg bekomme 1 pundh kött för 6 öre och 1 pundh flesk för 10 öre etc.

Till Anders Korp, att han schall här effter upbäre utaff the bönder, som boo udi Nylandh och pläge före tiäre och trävijrcke nedheråtth the älfver, som löpe udi Saltsiön, the som icke haffve rådth att utgöre theris schatt och andre uthschylder i peninger eller spannemåll, och skall han lathe sådane tiäre och trävircke komme till Pickala eller till andre beläglige orter, ther man um sommertijdt kunde lathe föryttre hollenderne udi salth och andre gode varer etc.; item att han och lather up-bygge någre beqvemlige spiker och andre tienlige huss på then orth, som man schulle lathe före för:ne partzeler tilhope etc.

Åbo den 22 December.

Fougte breff för Lyder Påffvaldzson opå Loijo och Vichtis sochner etc.

Pasbordh för Loudvich Prydz att drage tilbake igen in i Prydzen egenom Helsingefors etc.

Åbo den 23 December.

Till Erick Håkonsson, att han schall anamme opå Kong:e Ma:ttz etc. vägne utaff these guldsmeder, som äre udi Stocholm, som är Baltasar och Daniell, ett lodh och ett qvintin croneguld, som the bleffve Hans K. M:t skyldige effter thett arbete, som the gjorde till H. N. behoff etc., hvilckedt guld han schall lathe Mårthen myntheschriffvere komme tilhonde etc.

TILLÄGG.

1. Bref från utvald konung Erik.

Upsala den 1 Februari.

Till Lars Turesson [Tre rosor] angående stämning på de våldsverkare, som förstört den quarn han låtit bygga vid Norrtelje.

Efter original i RA.

Erich etc. Vår synnerligh gunst och nådige villie tilförennde etc. Vij haffve förstätt, käre Larentz Tursson, aff edher schriffvelse, att lenzmannen udi Liuhundrettz härede samptt medt någre andre böndher skal haffve opriffvitt och uthuggitt en qvårn, som I lotte lagligenn byggie vidh Norre Tälje, och begäre förthenskuldh, att vij samme böndher hijtt in till distingen stämpne vilde etc. Så giffve vij edher ther oppå tilkänne, att vij haffve latid ther om tilschriffve Kong:e M:ttz, vår käre her faders fogte uti för:ne härede, att han samme lensman och the andre böndher till för:ne tijdh hijtt in förskaffe skall, och förschicke edher samme breff her medt tilhonde. Gudh edher befalendes. Datum Upsale 1:a Februarij anno etc. 55.

Utanskrift: Till Kong:e M:ttz, vår käre her faders och oss elskeligh tro mann och råd[h] Larenttz Turssonn opå Penningeby etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Vesterås den 12 Oktober.

Till M. Peder [Caroli] angående ett insändt register på de småländska prästernas taxa.

Efter afskrift i Smålands handlingar 1555, N:o 2. Jfr anteckningen s. 577, hvaraf framgår, att brefvet blott delvis är återgifvet.

Erick etc. Vor gunst tilförende. Vij haffva förnummith, M. Peder, aff edher schriffvelse om thet regester I haffva hiitt op, som [lyder] opå presternas taxe ther nedher i Smålandt etc. Så äre vij opå Konung:e Ma:tz vor kiere herre faders vegne tiill fredz mett same taxe, att hon måå så utgiöres, som I ther om berörer, nemplig 6 öre reknendes på hvar marc, på thet att same presternar motthe tess velveliger lathe seg befijnne tiill högbeelte vor kierre herre faders gaffvin, ther epter I edher rette velie. Gud edher befalendes. Datum Vesteråss 12 Octobris anno etc. 1555.

Olika orter i Augusti—December.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Protocoll pro anno etc. 1555 upå the concepter, som thåå utgongne äre utaff V. N. H. hertig Erichz cantzelije.» (R.A.)

Stockholm den 5 Augusti.

Till Bencht schriffvere, att vår nådigeste herre haffver effterlatit Frantz Erichson i Öregrund, att han med bräder och annet trävärke må utsegle till Strålsund med sin skute etc.

Till borgmestere och rååd i Jeneköping, att högbe:te hans kong:e nåde, haffver effterlatit Nils Oloffson, som höffvedzman är öffver the knechter kring om Jeneköping, att han skall haffve sitt borgeläger ther i staden, tess emellen att han icke uthe är hoss samme knechter.

Förskriff för Peter stenhuggere till Jon Karson, att han later honom få kost ther på slottet i Vastene, sammeledes att han lather honom bekomme 4 alner clåde utaff löneherrerne, som framdeles löne skole, hvilke honom tilbake ståå på thenn förre års beställning, latendes och haffve upseende med honom på hans arbete.

Till Jöns Harelson, att han oförsumeligen förskicker två the dugeligeste karler med theres värier, aff them honom föllie, till Stocholm etc.; item att han vinlägger sigh om någre andre i theris städ; item att han leffrerer in i cameran innan Michaelis alle te penningar, som hans rekenskap kräffver etc., och mantalet med muster registret på alle them, som någen lön bekomme skole.

Samme meening till alle the fogter i Upland, Östergötland och the neemest vid Tiveden.

Stockholm den 9 Augusti.

Förskriff för Påffvel Jönson till Lasse Turson, att han vill lathe honom rätt viderfares om then lön han seger sich tilbake ståå hoss samme Lasse Turson och annet tingest som han honom förholler.

Stockholm den 10 Augusti.

Förskriff för en prest till ärkebiskop Lartz i Upsale, att han examinerer honom och lather honom seden bekomme ett prestegäld, som honom kan tienligit vara.

Förskriff till biskopen i Schara M. Erich Falk för skolemesteren i Lijdeköping, her Jacob, som begärer bliffve kyrkeherre thersamestedz etc., att han ther handler om, som honom synes best vara kan.

Till Anders Siffridson, att han the rörsmeder i Helsingland skall förforderlig vare med någen bygning, ther uti the en hop gode rör kunde bære med, till vår nådigeste herris behof, effter thet sätt, som them tilkenne-giffvit ar.

Förskriff till M. Peder Caroli till Keel Nilson om then tomt Hans Person i Linköping vill hindre för honom och samme M. Peder bekom aff K. M:tt etc., att han la[t]her för:ne M. Peder beholle samme tomt oqvalde.

Qvittance för Lasse Jespersion på ett stycke bränt berges sölf, som vog 3 löde march och trij lodt, hvilkit funnet var ibland Mons gulsmedz ägor.

Till Esbiörn Person, att han thet så beställer om alle the skuther, som grundvadige äre ther vid Surköping och tienlige äre att öfverföre folk och hester med utöfver till Finland, att the ingenstedz motte förlöfves; giffvendes Hans N. tilkenne oförsumeligen, hure monge ther till fongz våre.

Samme mening till 1. her Birge Nilsons fogte i Vestervik, 2. K. M:ttz fogte i Norköping, 3. her Johan Turson, om Nyköpingz stad.

Förskriff till Nils Jespersion för en skytte om ett sölfstop, som han honom förhindrer och hans lön 20 march, som han honom och förholler¹⁾.

Stockholm den 11 Augusti.

Till Jören Trulson, att han befliter sich om alle the skuter och grundvadige schip, som han udi Nycöping, Norköping, Surköping och Vestervik bekomme kan, ther med the schytter han i befallning haffver öfverföres skole; hvar ther och någre schyttere öfver äre, som icke öfverkomme, them må han förfordre till Stocholm, bestellendes och att fougterne, som tiene med hester, skole bliffve kvarre och hesterne med theres karler skole öfver skickes.

Förskriff till Jon Bagge för Sven Person i Ubbetorp, att han icke förholler honom thet K. M:tt samme Sven undt haffver, effter högbe:te K. M:tt haffver undt honom för:ne Ubbetorp med sitt breff, som Jon honom affhändt haffver.

¹⁾ Anteckningen om detta bref är i originalet öfverstruken.

Till Hans Pederson, att vår nådige herre haffver effterlatit Anders Person på Noteberg för hans siukdoom att drage heem tilbake igenn.

Stockholm den 12 Augusti.

Till Mons Svenson, att han ville vare med uthi slotzloffven på Stågeborg med the gode men thit nu förskriffne äre.

Samme meening till Nils Hoffvenskäl, Lasse Tide-
mandzson, Lyder Slatte på Vastena.

Stockholm den 14 Augusti.

Förskriff till Lasse Pederson för en pijge, som han sakfält hade till 20 march, för thet hon hade sendt en bonde hans gaffver igenn. Och effter presten them icke tilhope giffvit hade, haffver vår nådigeste herre upgiffvit then saak i tije march.

Stockholm den 15 Augusti.

Förskriff till Lasse Jesperson för en bonde i Sathuna om ett hemmen, som han sitter på och Eskell i Slaesta honom affhände vill.

Stockholm den 17 Augusti.

Till M. Erich Falk, att han förskicker hijt up ifrå Skare skolestuffve någre unge karler, som udi cantzelijet tienlige äre.

Till borgmestere och råd i Lidecöping, att vår nådigeste herre haffver effterlatit Anders gullsmedt borge-
läger ther sammestedz sielffridie; item att the och vele tenke til, ner the framdelis utseege utlendes, att före in i rikket någre gode värier, therföre the skole bekomme theres betalning igen.

Förskriff till Mons schriffvere för Dirik schreddere, att han förskaffer honom någon betalning på the 130 march ortuger aff Erich Andersons tingest, som ther finnes kan i Monses befallning, hvi[1]ke penningar Erich Anderson honom skyllig är för en gård i Surköping.

Lofön den 17 Augusti.

Till Jon Bagge, att han är Peder behielpelig att upbyggie en tegellade vid Öresiö etc. med then deel han ther till behöffver, och att han må bekomme sitt underhold till mat och ööl i Flistada [*sic*] prestegård, så lenge han holler på samme bygning.

Svartsjö den 17 Augusti.

Öpit breff för för:ne Peder Birgeson på en gård benempd Nötegarde i Börstena sokn till en behaglig tid.

Svartsjö den 18 Augusti.

Till Jören Nilson, att han lather komme till Svartesö gård 4 t:r ströming och 2 t:r torsk, och thet han haffver mer aff samme slaag må han skicke till Stocholm.

Svartsjö den 19 Augusti.

Till Erich Håkenson om then Jören jägere etc., som nu achter drage till K. M:tt, att han förstrecke honom någre peninger aff hans årslön på vägen, men hvar han förnimmer, att han K. M:tt inthet tienlig är, må han försee honom med pasfort och lathe honom drage aff landet.

Förskriff för en hustru till Anders Siffridzson om någenn gäld hon ther i Helsingeland haffver uthestondendes.

Samme meening till fogten i Ångermanneland.

Öpedt eller fulmachtz breff för Peder Birgeson, att the ther kring om Öresiö (ther han skall bygge tegel-laden) boendes äre, skole vare honom behielpelig ther till.

Svartsjö den 20 Augusti.

Till Erich Håkenson, att han förskicker till Lasse Olson i Vesterbotnen med then botneflote, som til Stocholm nu ventendes är, een hop rör och stålbåger utaff archelijet, samt med något kruut och blyy, som ther till behöffves etc. Latius in conceptis.

Svar till Jacop Turson, att vår nådige herre tilfridz är, att the knechter, som giffte äre, måge bliffve hemme och the unge dugelige karler drage åstad, och att thet icke skade kan, att rotherne bliffve förskingrede; item att the fogter ther nidre skole bliffve sielffve hemme och förskicke theres karler och hester till Finland, men the hester the sielffve ride på skole bliffve qvarre.

Svartsjö den 21 Augusti.

Till Axell Erichson, att han lather förfordre the schyttere till sich åt Surköping, som udi Östergötland äre, och samt med Jon clädeskriffvere late giffve them theris cläde, förskickendes seden registret ther på i cammeren.

Till Jon clädeskriffvere, att han anamer något cläde i Stocholm, som Jöns Monson honom ther om vijdere tilkenne giffve kann och seden ther med giffver sich till Surköping och med Axel Erichson löner the schyttere i Östergötland etc. Latius in conceptis.

Svar till Jon Karlson om the penningar till arbetes-folket, som han begärer, att the till Jacob Turson förskickede äre, och han samt Jon clädeskriffvere samme penningar ther i Vastena utgiffve skole, att han och holler ther emot kegen register, sendendes them förseg-lede in i cammeren etc.

Svartsjö den 24 Augusti.

Till Jören Trulson, att han skynder the schyttre udi Östergötland äre up till Stocholm; sammeledes och the schuter och schip, ther äre nidre, motte och upkomme med then kostgård, höö, korn och annen del, som til Finland förskickes skall. Latius in conceptis.

Till Keel Nilson, att han lather then student, som ner honom her till varit haffver för en underskriffvere, følge Jören Trulson för en musterskriffvere.

Till Jon Karson, att han med thet förste giffver vår nådiga herre tilkenne, huru monge oxer han i thenne sommer till slotzens behoff anamet haffver, både för gård och the som elliest upborne äre.

Svar till Esbiörn Person om the schuter i Surköping etc., att han lather them sampt med the skip och skuter i Vastene och Linköping med then gård ther nidre fordres till Stocholm.

Svar till Jacob Person, att Hans N. tilfridz är, att then knecht Henrik Olson, som then nederruttne gård i Henemore uptaget haffver, må hemme bliffve och besitie samme gård och göre ther utskyller aff etc.

Väntholmen den 26 Augusti.

Till Jöns Monson, att han lather Jesper målere bekomme sin årslön, item att han och lather then anstrachmakere bekomme 100 march till en bestrekning på hans lön.

Väntholmen den 27 Augusti.

Till her Göstaff Olson, att han med thet förste lather haffve sitt bud till Öresund, latendes förhöre om ther någre hollendere äre, som vele köpe spanmåle och löpe till Calmare, Surköping, Norköping, Nyköping eller in

för Stocholm, och skall them bliffve effterlätit så mycken spanmåle the begäre för 4 march t:n etc.

Väntholmen den 28 Augusti.

Till Bencht Nilson, att han lather the Stocholms borgere Jöns Anderson och Nils Oloffson beholle then Stregnes-Jörens gård, som han i pant her till aff samme Jören hafft haffver, effter för:ne borgere vele utlägge samme skuld, som samme Jören var skyllig K. M:tt; item att han och lefferer samme penningar i cammeren.

Svar till her Peder Braa, om then skade elden nu på nytt i Stocholm giort haffver, att han förmaner Erich Hakenson, att han hafver upseende udi all rum på slottet etc.; item att han later förmedle gästningen med then Jöns Anderson, effter som han haffver handlen till och icke för hart förlägge honom med gestningen.

Till Erich Håkenson, att han lather Cornelium få någon beqvemlig verkstad anten i Gurius Holstes hus eller annerstedz, ther han arbete kann; item att [han] och later honom bekomme 1 oxe, 2 svin, 2 pund malt, 1 pund rog, hvickit framdelis kan räknes i hans arbeteslön.

Till Erich Håkenson, att han later förhöre med Nils Spetz, om thet kabbelgarn är framkommit till Stocholm, som Hans N. lot förskriffve för någon tid seden ifrå någre siösteder her i riket och til Salebergit, och att han förskicker samme garn tit up, giffvendes Hans N. tilkenne, hure mykit aff hvar stad utgiort är. Är och någet aff samme garn kommitt till schipen, att han thå lather uti then viderlägges aff thet som köpt är.

Väntholmen den 29 Augusti.

Till Germund Svenson om then Påffvel stenhuggere, som siger sich stå tilbake med tu århs lön etc., att han lather honom bekomme hvad honom haffve bör, förfordrendes och hit up then steen, som han haffver på Öland bryte latit.

Till Erich Håkenson om then borgere i Stocholm Sigfrid, som nu begäret haffver bliffve tullfrij för the köpmandz varer han in i riket förer etc., att högbe:te Hans Nåde haffver såå honom för svar giffvit, att om han köper sich stenus eller upmurer thet hus, som för honom upbrentt är, skall han bliffve tulfrij etc. Om thet bly som draffvanterne antvordedes till theres rör, latius in conceptis.

Öpet breff för Joannem Baptista tysk student på fyre lester spannemåle aff tijonden vid Håtuna till en behaglig tid.

Till Erich Håkenson, att vår nådige herre haffver effterlatit tesse borgere i Stocholm, Jöns Anderson och Jöns Olson, att utskipe tilhope 2 lester smör och lax; item att samme Anderson må haffve en anpart udi stadzkälleren som tilförende eller holle sich sielff en eigen vinkällere.

Vennngarn den 30 Augusti.

Till Erich Håkenson, att han lather tilreede göre en ny håp, 35 alner long på khölen och bredere på botnen och siderne än then gamble är etc., förskickendes honom seden till Hans Nåde. Sammelunde och till Vänegarn 3 str: grönt brabantiskt cläde, någet lerfft och någre str: arnesk aff en färge etc.

Till Jöns Monson, att han med Erich Matzson förhör om the tu århs lön, som then Påffvel stenhuggere seger sich tilbake stää; item att han förstreckes honom 50 march ortuger och hans cläde, seden ner han tilbake kommer late honom få thet honom tilbake står på hans lön.

Till Germund Svenson, att han är thenne Påffvel stenhuggere behielpelig med then steen, som han haffver bryte latit på Öland och ther ligger vid stranden, [att then] motte med thet förste hit up komme.

Till Erich Håkenson, att han lather then Upsaleborgere Oloff Jonson och hans skipslag löpe till then marknedt, som ståå skall i Herrens sand.

Till Jöns Monson om the dalekarler, som vid Tunagård svedt [och] hugget haffve, att han lather them bekomme 80 march therföre, som Oloff Michelson them loffvet haffver; doch skall han affkorte i samme summa flesk 2 sider voge 2 [L]æ, torr ål $\frac{1}{2}$ [L]æ, spisebröd 3 t:r, sveneöl 1 t:a, spiseöl 3 t:r etc.

Venn garn den 31 Augusti.

Till M. Påffvel, att han oförsumeligen skynder sich till vår nådigeste herre.

Svar till Håken vesgöte om thet folk i Elffzborgz län, som antaget är etc., att thet behager högbe:te Hans Nåde, och att han tenker till på ett annet åhr lathe registren på samme folk komme up om Oloffzmesse tid och tilkenne giffve hvad the gamble knechters lön tilförende ther sammestedz varet haffver.

Svar till borgmestere och råd i Gäffle om jern, som the begäre utföre etc., att vår nådige herre tilfridz är, att the thet göre måge tenne reese effter humble, salt etc., doch att thet skeer effter mottelighet. Och the skuter och små schip, som grundvadige äre, skole bliffve tilstedes qvarre.

Till Erich dalekarl, att han lather Peder Galle bekomme till Vänegarn en bryggepanne, som ther vid Gripzholm är till öffverlöpz.

Till Bencht schriffvere, att han lather komme till Vänegarn 4 ploger, både med risser och biller, ner Peder Galle sitt bud ther om till honom sender.

Venn garn den 1 September.

Förskrift till Tommes Nilson för Olaff Person i Blaksta om någon rog, som fru Margretes fogte på Diusholm, Christoffer schriffvere, för honom hindre vill.

Till Jöns Gunnerson om then Raffvel i Tegneby, att han haffver gott upseende med honom och med flere ther nidre i landet etc.

Venngarn den 3 September.

Öpit commendationsbreff för M. Rubertus steensnidere, att han må tage till sich the siuke och kranke her i landet, som sich till honom giffve vele till att lathe heele sich.

Venngarn den 4 September.

Förskriff för en bonde till Erich Person, om ett hemmen Säby, som han stadt haffver effter K. M:ttz befalning och samme Erich honom affdriffve vill etc.

Öpit breff för Bencht Nilson på ett torp vid Sichtuna uti S. Oloffz sokn, benempd Pilsboda, till en behagelig tid, ter mot han haffver uplatit Hans N. H. siu ortuger jord i Gelteslösa uti S. Peders sokn.

Venngarn den 5 September.

Svar till her Peder Braa och Erich Håkenson om thet falske taal, som upkommet är i Rodzlagen etc., att the ther om beffite sich att bespörie, hvilken som rooten är till samme tal etc.

Uppsala den 6 September.

Förskriff till Lasse Person för hustru Elin i Hiske om någen saak, som hennes man är skylt före etc., att hon motte beholle then deel, som henne tilkommer, om hon icke haffver varidt i råd med honom.

Till Henrik Simenson, att han lather brygge och bake thet meste han haffver råd till och förskieke thet

oförsummeligen till Stocholm etc.; item att han lather slachte och förvare i gode tunner the gärde oxer han haffver och med thet förste sende till Stocholm; item att han lather male then meste rog han haffver, och om han icke haffver, må han upbäre af andre fogter och lathe male etc.

Till Jon Olson, att han skynder sich åt Upsale till vår nådige herre.

Förskriff till Erich Henrikson för Lasse Siggesson om ett ödeshemmen, som han uptaget haffver och skatte-gillet i Elffvekarleby vele honom förhindre.

Uppsala den 7 September.

Till Peder Galle, att vår nådige herre haffver effterlatit någre bönder i Alsekebyn halffparten fridt af affredet, som the nu i thenne tilstundende vinter skole utgöre.

Till Leenart sölffköpere, att han förskicker till vår nådigeste herre 40 lödige march sölff till the credentzekar högbeete Hans N. achter lathe reede göre.

Till Anders Hanson, att han giffver sich oförsumeligen till vår nådige herre.

Uppsala den 8 September.

Till Siffrid Jönson, att han lather komme till Stocholm all thenn fethalie, fisk, kött och flesk, som han åstad komme kan, bestellendes med fogterne på Öland, att the lathe slachte både oxer och fåår och väl förvarede i tunner förskicke till Stocholm etc.

Till Jochim Horn, att han förskaffer Hans Gartner uthi Upsale någre distillereglasz, och hvaar udi Stocholm inge sådane glaas tilstedes äre, att han thå lather bestyre någre med the köpsvener, som till Tysland drage etc.

Till Nils Munck, att han lather slachte både oxer och fåår, som han vid gården väl umbäre kann, latendes

samme kött väl salted och förvared udi gode tunner komme till Stocholm.

Till Gerimund Svenson, att han förskicker med the förste till Stocholm all thenn fethalie, som han frå slotted umbäre kan, bestyrendes och med landzfogterne, att the oförsumeligen lathe upkomme alt the ålleneflesk, som the haffve till att lefrere.

Till Hans Garp om the ålleneskoger ther nidre etc., att han oförmercht haffver upseende ther han framdrager, hure med them tilgår, hure mong svin på hvar skog slagne bliffve, och hure ållnelägen i thetta åhr tilgår, giffvendes vår nådige herre ther om tilkenne framdelis.

Samme meening till Karll smålenninge.

Förskriff till Erich Håkenson för Hans Förstenberger om thenn lön han seger sig tilbake ståå hoss K. M:tt etc., att han lather honom bekomme thenn deel honom bör haffve.

Uppsala den 10 September.

Förskriff till Jon Oloffson för Bencht Arendtsons hustru på Halqvi om thenn trätte emellen henne och Lasse Jesperson och hans medarffvinger etc., att han förfoger sich therhäden och ransaker ther om etc.

Till her Per Braa, Gabriel och Erich Håkenson om the 400 knechter, som frå Dalerne kompne äre etc., att the skynde Jöns Monson med så monge penningar och clädeskriffveren med så mykit brabantisk, vestfelisk etc., som the kunne lönes med hoss vår nådige herre etc. Latius in conceptis.

Uppsala den 13 September.

Förskriff till her Svantes fogte Jörenn Svenson för Mons Anderson knecht om någen trätte emellen honom och Anders Biörson med Lasse Håkenson etc., att han

thet så lager, att för:ne Anders och Lasse måge framdeles stå honom till rätte etc., ner her Svante tilstedes kommer.

Förskriff till fru Margretes fogte på Diursholm, Christoffer schriffvere, för Oloff Larson om ett hemmen Järinge, som han begärer etc., att han thet så lager, att samme hemmen cronone till förbättring utfäes och bygges må.

Förskriff till Anders Siffridson för hustru Karin i Forss om någon jord, som Nils Sigulson henne ifrå sich tillägne vill etc.

Förskriff till her Steen Erichson för Asser Person om någre godz, som Peder Christerson och Göstaff Larson haffve honom frå etc.

Till Nils Munk, att han är then Hans Kratzer, som the jernstycker etc. på Helsta berg smide skall, med then deel han ther till behöffver behielpelig etc., att han och bekommer månede kost ther ifrå gården till sich och sine drenger; item lön till honom och något till hans hustru etc.

Uppsala den 14 September.

Förskriff till Marchus Benschon för hustru Marget i Brunby om the trij års affredt, som henne är tilsagt fritt för then orsak att hon skulle uptage samme hemmen etc., att hon thet och så beholle må, hvar henne sådant tilsagt varidt haffver.

Bestellung för Silvester Meijer på sextije march ortuger, sex allne cläde och kost frij; ter emot skall hann tilreede göre årligen 50 zintelås med nykler och skruffver.

Bestellung för Jacop Vindebruge dreijere på 50 march ortuger, 8 alne cläde och frij kost; ter emot skal han svarfve till vår nådige herres behoff hvad honom tilsagt varder.

Uppsala den 16 September.

Svar till någre bönder uthi Torsåkers sokn i Helsingeland, som någon tiend aff kyrkeherbergit till läns taget haffve, att vår nådige herre them dag giffvit haffver till Brijte messe.

Till Erich Håkenson, att han lather mälte uthi malt och skickes till Finland eller leffrere til slotted thet korn, som Peder Galle haffver liggendes uthi thet steenhus, som doctor Johan Kopp inne haffver. Latius in conceptis.

Till Bencht Olson, att han tesse breffvisere behielpelig vare skall med thet eeke, aske och almevärke, som the vid Kongzör hämpte skole till bysselader och hiul etc.

Svar till Hans Erichson på Garpebergit om bergzbrukningen etc., att han tenker till lathe sielff khåle till hytterne och icke alt lijte till bönderne. Latius in conceptis.

Till Jöns Ingemarson, att han oförsumeligen lather framkomme till Garpebergit all the skatte och hielpekhål, som bönderne i hans befalning tit göre skole.

Till Erich Håkenson, att han lather göre till K. M:ttz behoff en hååp och tre galleijder, effter thet sätt som Gilius byssegiutere vet tilkenne giffve; item att han förskaffer med Bencht byssegiutere, att han giuter någre små stycker till K. M:ttz behoff, våre the och med achterladning giorde, tå såge vår nådige herre thet gärne, doch utan all krusering etc.

Uppsala den 17 September.

Till her Göstaff Olson, att [han] handler med frelset udi Vestergötland, som hemme äre, sammeledes med clerkerijt ther sammestedz och bispenn i Schara, att the

utgöre en gård tilhopa thet K. M:ttz folk uthi Finland [till undsättning], och att han seden lather med någon viss karl kommet up till Vastene, seden framdels till Surköping och Norcöping etc. Latius in conceptis.

Svar till her Göstaff Olson om sin tienere, som han till Danmark och Norige hafft haffver, och om thet tiltael the til honom och besynnerligen then Germund etc. om Nils Dacke och om rysserne hade etc., att han förthenskuld gran acht om alle saker haffve ville. Och hvar the utaff the danske något tillfrågede bliffve om thet uttog till Finland, hvad man thå ther till svare skal. Latius in conceptis.

Till Erich Håkenson om the speties, som Hans Vernerson haffver anamet och alt för dyrt räknede äre, att han förthenskuld lather hans hustru bekomme någon spannemåle uthi betalning och ther med henne motte skee skääl.

Till Erich Håkenson, att han lather Hans Svenske bekomme till the daleknechters behoff, som han är höffvedzman före och rör haffve, ett skålepund kruut til hvar roothe och så mykit bly, som ther på löpe kan.

Uppsala den 18 September.

Till Rasmus Rafvelson, att han lather ten Lasse Matzson i Byy ingen orätt viderfares på then hemmen hans hustru besitter udi hans fråvare och reese till Finland.

Till her Per Braa, Gabriel och Erich Håkenson, att the vijdere beskeed göre vår nådigeste herre om thet clåde och värier, som the till högbe:te Hans Nåde nu förskicket haffve etc. Latius in conceptis.

Uppsala den 19 September.

Till Sverkel Simenson, att han steller thenne Sigurd tilfridz om thätt hemmen han aff honom köpt haffver,

anten lather bekomme sin betalning therföre eller hemmenet igen.

Svar till Hans Person, att han lather the knechter, som han skriffver om och han med sich frå Dalerne hafft haffver, komme till Upsale till vår nådige herre, och att the icke myken tunge göre the hereder, som the drage genom.

Förskriff till Rasmus Raffvelson, att vår nådige herre haffver skonedt thenne Hans Mortensons hustru i Hyttäng med en hesth uthi vinden att köre på Gamble sölfbergit, och en hest skall hon holle körningen vid macht med, till tess samme Hans igen frå rijksens tieniste komendes varder.

Till Erich Håkenson, att han lather then Göstaff målere göre thet maak tilreede, som han påbegynt haffver, och late honom bekomme tu pund malt, 1 pund rog och 1 oxe till en förstrekning; sammelunde bekomme sitt cläde, som han för thet åhr haffve bör, om han thet icke bekommitt haffver.

Uppsala den 20 September.

Till Nils Munk, att han lather brygge och baake thet meste hann kann och förskicker thet seden med thet förste till Surköping och Norköping [till] the knechters behooff, latendes och komme tit the meste ölträä och tometunnor, som han kan till väge komme.

Samme meening till the andre gårdzfogter udi Östergötland och kring om Rogszen.

Till Erich Larson, att han bestyrer udi Vestervik the meste schip, skuter, styremen och gott siöfarit folk, som han ther sammestedz bekomme kann, till the 250 knechters behooff, som tit förskreffne och til Finland ther öffverskickes skole; item att han och är then Peder Nilson theres höffvedzman behielpelig med all then deel han till theres behof behöffver.

Till Jacop Turson, att han skall vare öfver then löning för the 400 knechter, som nu up frå Vestergötland komne och udi Surköping och Norköping lönes skole, för hvilke knechter Knut Håkenson är höffvedzman. Latius in conceptis.

Till Erich Knutzson, att han skall vare förtencht om någet cläde, engelst, brabanst, vestvelesk, mölnesk etc., till the knechters behooff, som nu skole tråde till schipz udi Vestervijk, Surköping och Norköping; och hvar han icke haffver så mykit cläde, att han få anamer aff knechterne ther nidre och betaler them med the varer han haffver.

Till Erich Håkenson, att han lather göre någre haker till the boger uthi archelijet, ther som haker fattes, och the rör och halffvehaker, som ofärdige äre, motte göres färdige med alle tilbehöringer; och att then Lenart och andre kleensmeder udi Stocholm skole göre någre spedzudder reede, förskickendes them med 200 spetzstaker och någre fäniker (om ther någre tilreede äre) till Calmarne, Vestervik, Surköping och Norköping till the knechter.

Uppsala den 21 September.

Till Peder Matzson, att han oförsumeligen giffver sich [till] vår nådigeste herre.

Till Lasse Dalbo, att han oförsumeligen giffver sich till högbe:te Hans Nåde.

Till Michel Helsing, att han lather komme någre kopperkättzler frå Torsällie hamersmidie och till Svartessö etc.

Till Jöns Harelson, att han bestyrer med bönderne uti Solentuna herede, att the utgöre till thet kött på Svartessö en hoop tome tunnor, latendes seden komme them till för:ne Svartessö.

Samme meening till Lasse Person, att han bestyrer udi Bro herede.

Svar till fru Malin, att vår nådigeste herre tilfridz är, att hon må lathe utföre (som hon begärer till hennes söners behoof) 2 lester smör och icke öffver.

Till her Steen Erichson om något otilbörligit snack, som bönderne uti hans förläning hafft haffve, ner thet folk nu utgiordes etc., att han ther vid tinget ransake och them (hvar så sant är) straffe lather andre till varnagel.

Till Erich dalekarl, att han förskicker till vår nådige herre hertigh Erich then meste frucht äpler och pärer, som han haffver ämpne på.

Uppsala den 22 September.

Till her Oloff¹⁾ och her Hans¹⁾, att the sampt med Hareld i Vellinge drage till Svarteszö och Ventheholmen till att inventere, förskickendes seden registret förseglet in udi cameren etc.

Till M. Hans, att han förskicker till vår nådige herre opera Virgilij med comment som han haffver.

Uppsala den 23 September.

Förskriff till hustru Ingeborg Hansedotter till Nils Munk om en krantz han haffver frå henne etc.

Till Erich Håkenson, att han lather Lasse Biur beholle sin skuthe, att hon icke skall i thenne hööst drage till siöss med the andre, som i Stocholm til redz äre.

Svar till Henrik Simenson om tunneträ han begärer etc., att Lasse Person och Jöns Harelson tilskrefne äre ther om ut patet 21 Septembris. Om koperkätzler är Michel Helsing tilskreffven.

Till Jon Karlson, att han endeligen sender utöffver ifrå sich till Finland the karler och hester han haffver, som han bär clåde och penningar på. Doch må han beholle en hest qvarr, ther han kan sielff rijde på.

Till Knut Håkenson, att han skall vare höffvedzman för the knechter, som up frå Vestergötland komme, la-

¹⁾ Lakuner i texten.

tendes them drage genom Surköping och Norköping till schipz etc. Latius in conceptis.

Till Jöns Harelson om the hester, som utgöres skole, att han lather 30 bönder utgöre tilhope en hest med sadell och betzl, sammelunde och 8 eller 10 prester om hesten etc., latendes samme hester med the förste komme till Stocholm, och att han befiter sich om någre unge karler, som samme hester besittie och fölge kunne till Finland.

Till Erich Håkenson, att han lather uptage the hester utaff gräset, som frå bönderne äre anamede, och sampt med the fogtetienere oförsumeligen förskicke till Finland.

Till Esbiörn Person, att han befiter sich om någre schip och skuter uthi Surköping och Noreköping till the knechters behooff, som nu ifrå Vestergötland kompe äre. Latius in conceptis.

Uppsala den 24 September.

Svar till Oloff Nielson, att han lather then fisk, som vid Stongehaffn tagen är, komme till Stocholm etc. Latius in conceptis.

Förskriff till hustru Karin Oloff Biörsons i Söderby till her Hans Erichsonn om någon spanmåle, som hon aff kyrkeherbergit till låns tagit haffver, att vår nådige herre haffver unt henne bethale spann mot spann, men the andre, som spannemåle taget haffver, måge betale med penningar.

Undervisning för them, som K. M:ttz knechter löne skole etc.

Till Erich Håkenson, att han lather Kundz bårskärere bekomme ett par oxer, som framdelis i hans besoldning räknes skall.

Uppsala den 25 September.

Förskriff till Peder Galle för 2 bönder ved Vänegarn, att vår nådige herre haffver effterlatit them bethale

thet fiordgamble affredt the ståå tilbake med span för span och göre ett dagzverke på theres eigen kost till gårdzens behoff för hvar spann.

Svar till Anders Nilson, att han fordrer ifrå Stocholm then fisk han är begärendes, ther om Erich Håkenson nu är tilskreffven.

Till Erich Håkenson, att han lather komme till Vesby gård (så och till andre K. Mittz bergzverk) så myken salt och torr fisk, som Anders Nilson behöffver och begärer; item att han och lather komme till Upsale, för änn ijsen lägges, then steen som i somers kom frå Öland till Stocholm.

Till Erich Håkenson, att han lather aname the 16 stålbooger och 20 suler aff thenn Hans Johanson, som H. N. nu betalet haffver, och lathe honom få till väggen en tunna öl och fethalie.

Till her Lars proest, att han lather bönderne i Schefftune sokn bekomme någen tijend aff kyrkeherbergit ther sammestetz til theris kyrkes bygning.

Qvittencie för Leenart sölffköpere på 18 stycker sölff, som vog 39 lödige march och toloff lodt.

Till Nils Munk, att han lather brygge och bake thet meste han kan och lathe thet seden komme till Surcöping och Norköping, hvickit för vintren til Finland förskickes skall. Samme meening skreffz 20 Septembris.

Samme meening till Oloff Michelson, Keel Nilson, Anders schriffvere, Jacop Holst.

Svar till her Peder Braa om fethalie etc., att han lather komme oförsumeligen öffver till K. Mitt fiordgamble lax 10 lester, fersk lax 2 eller 3 lester och salt åål 3 eller 4 lester, item alle gårde partzeler, som igen tilstedes är, undentagendes så mykit smör och fetalie, som knechterne etc. förtäre skole på vägen. Latius in conceptis.

Uppsala den 26 September.

Till Mauris Staake, att han är thenne Truls Person behielpelig att aname uti tienisten udi Vermeland och på Daal alt thet dugelige folk han kan öffverkomme etc.

Till longe Mons, att han handler med the fiskiere i Tuna län, Oloff Bror och Per Mört, att Jon Karlson skall bekomme aff them till slotzens behoff så mykit fisk, som han behöffver.

Svar till Jon Karlson om oxer han begärer etc., att han må behielpa sich med the oxer han haffver etc. Latius in conceptis.

Till her Peder Braa, Gabriel och Erich Håkenson, att the tenke till med thet förste, att ther vid slottet må bliffve inventeret; item att the tilseije Sven kornskriffvere, att han skall bliffve slotzskriffvere etc., och Peder kökenskriffvere skall bliffve uti Hareld Persons stad; item att the bondehester med fogtetieneren måge skickes öffver till Finland; om cläde till skytterne, som Jören Trulson öffverföre skall; om Lambrecht Dirichson och Jon stallsven; item att the thet så lage, att the skuter, som ifrå Öregrund, Gäffle och Upsale komne äre och thet folk öffverföre skole, måge bekomme sin betalning therföre; om tilförning till Finland med öl, bröd, skor etc.

Collation för her Michel Andreae på Lappeå kappelegäld udi Östrebottnen.

Uppsala den 27 September.

Till biskop Henrik i Vesterårs, att han förskicker then Henricum Petri och en annen god diekne med honom ifrå Vesterårs scholestuffve till vår nådige herre, them H. N. achter lathe bruke udi cantzelijet.

Svar till Peder schriffvere på Mothale om the karler, som han öffver till Finland förskicket haffver, att thet

behager vår nådige herre så etc. Om the penningar han utgiffvit haffver i arbeteslön aff leffreringen behager Hans N. inthet, thet han och på en annen tid icke skall dierffves att göre. Tett folk ved Mothale vill Hans N. lathe löne, ner flere ther nidre lönte bliffve. Item om oxer han begärer etc. skall Jon Karlson late få till 10 eller 15 stycker. The 50 spikelaxer må han lathe komme till vår nådige herre, som han skriffver om.

Till Axell Erichson och Jacob Turson, att the vid alle vår nådigeste herres gårdar uthi Östergötland förskicke någre gode menn, som ther skole inventere, förskickendes seden registren på samme inventering in i cammeren.

Uppsala den 30 September.

Till Jöns Hanson, att han lather Erich Knutzson få en tunnebindere frå Vesterårs.

Till Nils Tuleson, att han lather Erich Knutzson bekomme aff almogen vid Arboga hvad deel han aff them behöffver till brygning, bakning och slachtning, så att samme fethalie motte oförsumeligen komme till Arboga.

Öpit breff för Matz Michelson, att han fritt må upkräffie then betalning, som honom tilbake står på then spannmåle, som han utfått haffver och K. M:tth tilkommer.

Uppsala den 2 Oktober.

Förskriffit för hustru Cicilia Hans schriffveres till Göstaff Berg, att vår nådige herre haffver giffvit henne och hennes man frij för halffparten aff thet affredt, som hon skulle utgöre aff en åker uthanför Upsale.

Svar till Birge Monson, att vår nådige herre haffver effterlatid, att Bencht Nilson lather komme en hoop dagzverker aff foringen till then pålning uthi qvernåen vid Refznes. Om the penningar han begärer till arbetsfolkz

behooff etc., att han först giffver H. N. ett register, hure länge the arbetet och hvad them haffver loffvet varedt.

Öpedt breff för Birge Torstenson att uptage och bygge Schinneretompten udi Viste hered, som her till haffver leget öde.¹⁾

Till Halvard Knutzson, att vår nådige herre haffver förmidlet thenn sakörer med två bönder, thenn ene för hoor, att han skall utgöre 1¹/₂ par valde oxer och 4 lod sölff, then annen för mandråp att utgöre en utvald ox och 4 lodt sölff.

Qvittencie för Hans Person på 300 march och 12 d:r, hvicke öffver våre aff then summe penningar, som han skulle löne the nysantagne knechter med uthi Vestredalerne.

Uppsala den 3 Oktober.

Till Erich Håkenson, att han lager så, thet ten ene håp, som Hans N. lot skriffve honom till om, så och ten håp och 2 galleijder, som med Gilius förhandlet är, måge med thet förste reede bliffve; item att thet motte och lijde med thet store skip, som nu i sommer kom på vatnet etc.; om eekeverke; om båtmenn att förfordre aff Vermdö och Tören; item att han och haffver upseende med the embetzmen vid slottedt; item om thet torn i vedegården; item att vid borgmestereqvernen motte en smuk hammer-smidie upsetties.

Till Bencht Nilson, att han lather komme till Reffznes dagzverker till thenn pålning i qverneåen både för foringen och elliest. Qvere till Birge Monson 2 Octobris.

Till Erich Håkenson, att han förskicker någre skutor eller en aff the gamble galleijer till Arboga, som kunde före täden och till Stocholm then fethalie, som Erich Knutzson tit frå Örebro haffver lathet komme, som bruggit, baket och slachted är.

¹⁾ Om detta bref, hvarom anteckningen i originalet är öfverstruken, står marginalen tillskrifvet: »gick inthet ut».

Till Staffen Michelson, att han lather uptage the stodhester, som i sommers på Öland gått haffve, och bliffve stondendes på ladegården, latendes tem få till hvardere två skepper korn om veken, och att then Anders juthe med en staldreng måge bekomme mat och öl ther på gården.

Uppsala den 4 Oktober.

Svar till Jöns Olson om lönen som han begärer etc., att vår nådige herre ther till med thet förste vill för-tänkt vare att lathe henne tit komme. Om drettes oxer han begärer etc., ter om är Bencht Olson tilskriffvet, att han skall lathe honom få fyre eller fem par oxer. The dagzverke frå Tuhundretz herede han begärer kunne nu inthet umbäres i thetta åhr frå Vesterårs.

Till Bencht Olson, att han lather komme till Mølne-torp 4 eller 5 par starke drettes oxer till then bygning ther är.

Uppsala den 5 Oktober.

Förskriff till Henrik Monson för Knut Lasseson i Brunnby i Birge sokn, Nils Person och Tönnes Olson, att te må gøre sitt gamble affred uthi spannemåle, som the stode tilbake med i fiord, nemligen 6 pund, och skole the utgöre för hvarie två spenn ett dagzverke till Upsale.

Svar till her Peder Brae, Gabriel och Erich Håken-son om the fogtetienere, som till Stocholm kompne äre etc., att the lathe them sampt med the hester med sich, som ther äre, fölie Jon stalsven med thet förste öffver till Finland. Till theris behoff äre nu så monge pen-ningar och clåde bestyrt, som the kunne lönes med; att Lambrecht Dirichson skall bliffve qvarr, till tess flere hester komme; item at the änn nu handle med the Stocholms borgere, att the motte drage öffver till Fin-land med någre ätende värer.

Förskriff till Bencht Gylte och Oloff Person för her Svenn i Grolanda om någon jordeträtte emellen honom och Jon Sträng i Vorakumbla etc.

Förskriff till Henrik Monson för någre bönder, som tett register, ther på stält är, utviser med thetta tekn *, på någon frijhet på spannemålen med dagzverker etc. Ut patet supra till Henrik Monson.

Till Lasse Topred om the hester K. M:tt haffver hos bönderne bestyre latit, them Hans M:tt med thet förste vill till sich haffve etc., att han lather 30 bönder, sammeledes 8 eller 10 prester ther uti hans befalning vare om en hest till at utgöre med sadell och betzl, samme lunde bestyrendes någre unge drenger, som samme hester besittie kunne, förskickendes them till Stokholm.

Samme meening gick ut till alle fogter öfver meenige rikket, undentagendes Norlanden, Småland, Bergzlagen, Rodzlagen och någre hereder kring om Salebergit.

Uppsala den 6 Oktober.

Svar till Michel Helsing, att han oförsumeligen lather komme till Stocholm thet han haffver brygge och bake latit; item att han giffver vår nådige herre tilkenne, i huredane motte the hester, som bönderne på Rekerne utgiort haffve, utgiorde äre, och hure monge bönder om en hest, sadel och besl varidt haffve; item att han och förskaffer någre unge karler ther till, som samme hester besittie kunne; om thet manneslag etc., att H. N. vill unne honom lifvet, som thet bedreff, effter han nödvärn gjorde.

Till Niclaes hoffman, att han besteller någre partzeler till kryddegården i Upsale, som registret utviser och late komme them Hans Gardnere tilhonde.

Till Hans vhon Lignis, att han skaffer thenn hammer-smed Valentin Beste tre gode drenger, och elliest är

honom behielpelig till thet arbete han till K. M:ttz behoff göre skall, som är årligen smide falkeneter, halffve falkeneter och falkuner 10 stycker om åhret etc.

Förskriff till fru Ingrid Knut Hareldsons för hustru Karin Påffvel bårskereres om en hans karl, som hon läckt och kost hollit haffver, doch henne obetalet etc.

Qvittencie för Anders Torbiörson på 387¹/₂ march, som öffver var aff the penningar knechterne udi Vesterdalerne våre afflönte med.

Heredzhöffdingzbreff för Verner Slatte på Ambyrd i Småland etc.¹⁾

Till Erich Håkenson, att han lather Rasmus cledeskriffvere bekomme 4 pund malt, 2 pund rog och 1 oxe, som H. N. haffver nu undt honom och icke lenger, till tess han vijdere kan förfordre sin lön hos K. M:tt.

Uppsala den 7 Oktober.

Svar till Germund Svenson, att vår nådige herre sender till honom Verner Slatte med någre penningar till att löne K. M:tz folk ther nidre, att han och tenker till förskaffe them med thet snaraste theris lön, som öffver förskickes skole; item om skolemesteren etc., att her Peder Arffvidi ther om tilskriffven är att aname både scholen och orgerne till sich; item att H. N. icke är tillsinnes, att borgerne i Calmarne måge utföre på thenne tid någre hester eller äthende förbudne varer, som the begäre. Om then heredzrätt han begärer till Verner Slattes behoff vil vår nådige herre skriffve till K. M:tt.

Förskriff till Evert Bilde för en bårdskerere Tommes Vijdemann, som nu haffver sagt vår nådige herre tienst, att han honom behielpelig vare vill och besynnerligen att bekomme sitt tingest, som han i Trondhem liggendes haffver.

Collation för her Peder Jonæ på Gerlöse prestegäld på Öland.

¹⁾ Öfverstruket i originalet.

Till Siffrid Jönson, att han lägger något gott godz till prestegård i Gerlöse sokn uthi then städ, som Gerlöse prestegård varidt haffver, ther her Peder Jonæ nu kyrkerherre vare skall; item att han och lather komme till Calmarne 2 lester aff tijenden på Öland till the orger, som vår nådige herre vill haffve nu till reede giorde i Calmarne.

Svar till M. Per Karson om presternes taxe i Småland etc., att vår nådige herre är tilfridz, att taxen må så utgöres, som han rör om, reknendes 6 öre på hvar march; item att Hans N. icke giller, att skolmestern i Jönköping sich till Schare begiffve skall, som han begärer, med minne ther någon annen i staden tilskickes kan. Latius in conceptis.

Till her Peder Arffvidi, att han giffver sich till Calmarne och anamer skolen thersammestdz.

Uppsala den 8 Oktober.

Till Jöns Monson, att han lather then Hans Larson, som M. Gilius up till Koperbergit förskicket haffver till att lathe luttre en hoop koper, bekomme 400 march ortuger, hvicke penningar han them giffve skall, som samme koper luttre skole.

Till Henrik Monson om något otilbörligit snack, som en bonde uthi Vänge sokn haffver sich latit höre med the daleknechter etc., att han ransaker ther om hoss prosten i samme Vänge, om samme tal i hans gård vanket haffver, och hvicken samme bonde varidt haffver, vinläggendes sich att bekomme honom, seden må han sende honom till vår nådige herre.

Vesterås den 11 Oktober.

Till Peder Kart om then hielp bönderne ther nidre haffve giort till Hioo, att han lager så, att hon motte

redeligen utgöres, och att han seden lather komme henne till Vastene och framdelis till Norcöping och Surcöping.

Till Henrik Monson, att vår nådige herre haffver unt någre bönder giffve span för span aff then skattesäd, som the resterede anno 54 och 55 med för:ne medel på dagzverken.

Vesterås den 12 Oktober.

Till her Per Braa, Gabriel och Erich Håkenson, att the vele för alle saker haffve ett gott upseende med slotted och staden; item att the och beställe, att tit flere knechter komme motte, effther ther icke så monge äre, som tit förordnade våre; item och så monge vachtemestere, som tilförende vare pläger. *Latius in conceptis.*

Till Sigge Larson om thet breff hans broder Jören haffver skriffvit till Germund och begäret hielp etc., att han sampt hans medärffvinger ville göre honom någon undsettning till Lybbeke, att han mothe seden komme hem i landet.

Till her Johan Turson, att han thet så besteller med the bönder uti hans förläning [om] någre gode hester, så [30] bönder motte vare om 1 god hest, sadell och betzl, sammelunde 8 eller 10 prester (effter som the förmögne [äre]) om 1 hest, betzl och sadel, och att han bestyrer någre unge karler, som samme hester rijde motte, och någre båtzmén af Nyköping och Nyköpingz län, förskickendes them till Stocholm med thet snarest.

Försvarelsbreff för Birge Torstenson för alt orätte.

Till her Göstaff Olson, att han bestyrer uthi Elffzborgz län, Kind och Mark, att the göre K. M:tt änn nu undsettning med någon fetalie, som är hvar gård, som i somers utgiorde en ox, motte nu utgöre 4 [L] torket flesk uthi heele och halffve sijder, latendes thet komme med thet förste till Vastene och seden till Surköping och Norcöping.

Till M. Claes ordinarium, att han förskicker thenn Petrum Follingij till scholmestere i Linköping udi Petri Arffvidi stad, hvicken nu till Calmarne skole försänd är.

Vesterås den 13 Oktober.

Till Peder Anderson och Håken schriffvere, att the ransake om then ödes tomt, benempd Skinneretomt i Berkeberge sokn i Vestergötland, som Birge Torstenson begärer, om hon någon till ligger till meens, och hvar hon ingen bolby til hinder ligger, att han tå motte beholle och besittie henne, görendes rättighet cronone ther aff.

Vesterås den 15 Oktober.

Öpidt breff för M. Bencht på biskopz, canike och kyrkedelen aff tienden vid Valby och Vilberga sokner falle kan till tu åhr tilgörendes.

Svar till Jacop Turson etc., att han förskicker up till Stocholm the 3 rother knechter han skriffver om; item at han fitligen lather besättie thenn vacht vid Holveden med någre trogne karler; om gruffvenes lägenheter ved Gredbo etc., att vår nådige herre haffver latit tilskriffve Keel Nilson, att the dagzverker aff Svinstada, Gredbo, Åthved och Biörseters sokner skole göres till samme bergvärk. Item är H. N. tilfridz, att the, som äre i slotzloffven ther nidre, måge bliffve hemme och i then sted göre hielp till Finland.

Till Keel Nilson, att han lather the dagzverker aff Svinsta, Gredbo, Åtved och Biörseters sokner komme till Gredbo gruffve.

Förskriff till Erich Håkenson för Jöns skomakere om then bygning han haffver på Svartemunke kyrkegård i Stocholm och borgerne vele honom ifrå driffve etc.

Öpedt breff till bönderne uthi Henemora, Huseby, Skedvi, Torsånger, Lixan, Åhl och Gagneff sokner, att

the hielpen till tett bergverk och bergzbrukning vid Östersölffbergit, thu hielpedagsverker hvar mann.

Öpit breff för Andream Svenonis på 4 lester spannemåle, som faller i Stregnes sticht och skolemesteren ther samestedz tilförende hade.

Vesterås den 16 Oktober.

Till Mauris Stake, att han vinlägger sich om the meste båtmen, som han öffverkomme kan, förskickendes them seden till Stocholm.

Till Håken Värme om någre borgeredrenger, som frå Stocholm rymde äre och the schip och skuter åt Finland föllie skulle, att han ransaker effter samme sällskap både i köpstaden och på bygdenne i hans befalning och förskicker them till Stocholm, vinleggendes sich tesligeste om thet meste folk han kan bekomme, them han till Stocholm och sende skall.

Samme meening till Lasse Jesperson, Bencht schriffvere, Lasse Person, Bencht Nilson, Michel Helsing, til Nils Tuleson, Anders Hanson.

Till Erich Håkenson, om then förplichtelse, som någre tyske köpsvener för vår nådige herre giort haffve att före hit i landet med thet förste någet harnesk, och sender H. N. honom någre förskriffvinger, them han skall lathe Tynies Hagenow och Anders Ernst försegle om samme handell, effter the nu icke tilstedes våre; item att Nils Spetz lather Hans Conrâdt i Danske bekomme någet got osmundzjern i betalning för the 16 daler han utlade till the embetzmenn, som hit förskickede äre, och att han bekommer 6 march båter köp på lesten än andre. Latius in conceptis.

Till Erich Håkenson, att han sender vår nådige herre till 15 roter knechters behooff, som Hans N. föllie, så mykit himmelblått clåde, både brabanst, vestfelisk och mölnesk, tesligeste någre spetzer och hillebårder till

etthundred, giffvendes H. N. tilkenne hure monge spetzer, spetzudder, hillebårder och harnesk ther tilstedes är. Och skall inthet ther aff öffversendes, för än krigzfolket her tilstedes lönes kan; om thet jern Hans Conråd haffve skal ut in precedenti epistola.

Till Germund Svenson, att han lather Anders Ernst bekomme tije lester smör i Calmarne, therföre han sich förplichtet haffver med thet förste införe en hop knechts-tyge och harnesk.

Till Bencht Helsing, att han lather Lasse Anderson en annen gård igen för thet torp han hafft haffver, om thet elliest under Hägnetorp till ladegård lägges skall, latendes honom bekomme en gård Munketorp.

Till Erich Håkenson, att han lather Jon Erichson få then dreng igen, som honom ifråtagen är.

Till her Göstaff Olson, att han thet så förhandler udi hele Vestergötland, att hvar fullsättes bonde utgiorde 8 eller tije marcher flesk torkat, och att thet seden motte komme till Vastena och framdellis till Surköping och Norcöping.

Till Jäspen schriffvere, att han föger sich till Brönsboda och Götala (ther affvel nu holles skall) och holler ther en clar och beskedelig rekenskap etc.

Vesterås den 17 Oktober.

Till Nils Tuleson, att han förskicker till vår nådige herre then plåteslagere, som är i Arboga, och then Peder Grott hammersmed, som är hos Anders Monson.

Till Peder Biörson, att han lather komme till Stocholm all thenn fisk och annen fethalie, som han nu haffver att leffrere.

Samme mening till Bencht schriffvere.

Vägebref för Bertill Simenson till Åbo och tilbake igen.

Vesterås den 18 Oktober.

Till her Peder Bra, Gabriel och Erich Håkenson om the stålbogesmeder, med hvilke vår nådige herre gärne ville handlet haffve, att the aff slotted motte spisede bliffve som andre K. M:tz embetzmnen, thet the doch icke vele undergåå etc., att the med them ther om vijdere handle vele, som lijkest våre, förskaffendes them och en annen verkstad än then the her till hos Gilius byssegiutere hafft haffve; om Sven kornskriffvere och Per Monson etc., att med them bestelles som tilförende omskriffvet är.

Vesterås den 19 Oktober.

Till her Sven proest, att han lather Hans Person bekomme aff Henemore kyrke utaff tienden halff lest sääd.

Till Peder Larson, att vår nådige herre haffver effterlatit Jöns Person i Gastarffvet att bliffve frij för gruffvebrukningen vid Koperbergit.

Öpit breff för Dirik Jochimson, att han må frij och feelig till svars och frå komme och förhandle then sak om thet manneslag han är uthi kommen.

Svar till Nils Birgeson om knechternes och skytternes lön och foderpenningar, att vår nådige herre honom nu inge penningar till theris lön sende kan, för änn han sender munster registret uppå them, som skole lönte bliffve, giffvendes sich och up med thet snarreste med sin rekenskap etc. Latius in conceptis.

Till Erich Håkenson, att han lather tesse breffvisere bekomme up till Vestresölffbergit och Sæthers gård så myken fethalie, som zedelen utviser.

Vesterås den 20 Oktober.

Fogtebreff för Anders Hanson på Kongzör och the sokner ther under, Köpingz, Onsvij, Biörskog, Torpa, Tumbo, Lijesta och Råby.

Vesterås den 21 Oktober.

Till her Gotskalk, att vår nådige herre haffver giffvit her Lars i Hageby 4 pund aff tijnden, som faller i Hagund.

Till Knut Posse, att han sampt med Oloff Erson vill vare med och löne thet folk i Vestergötland.

Vesterås den 22 Oktober.

Förskriff till Knut Person för 2 bönder, Mons i Longö och Biörn i Lackö, hvilke han haffver satt i Tällies kijste och ille elliest trachteredt them.

Förskriff till Lasse Jespersion för Anders Jörenson i Kölvinge om någon orätt Göstaff Berg honom giort haffver etc.

Vesterås den 23 Oktober.

Svar till her Steen om then hielp adelen och presterne ther nidre utgiort haffver etc., att han lather henne med thet förste framkomme till thet folkz behoff, som öffversendes skall. Latius in conceptis.

Till her Peder Bra, Gabriel och Erich Håkenson, att the änn nu ransake om thet otilbörlige taal, som upkommit var i Rodzlagen; item att the och haffve upseende ved Vaxholmen; item att the skicke ther en annen till höffvedzmann öffver och icke then Peltz vhon Norden; item att the förskicke till Croneberg en feltslange eller 2, och att Gilius motte giute någre stycker, som till strekvärn aff the 4 rundeler på Croneberg tienlige våre.

Till Jöns Boson, att han lather the 30 schyttere, som nu till borgeläger på Orreholmen lagde äre, bekomme öl, matt och annen deel the behöffve och $\frac{1}{2}$ span korn till hvar hest om veken.

Vesterås den 24 Oktober.

Öpet breff för Leenart sölffköpere på canikedelen aff tijenden (till en behaglig tid) vid Sala, Kumbla, Kijla, Simetuna, Altuna och Norby sokner.

Till Lars Turson, att han bestyrer om the färrier och båther vid Vaddö, att tijt aff hans förlänning och Rodzlagen flere färrier och båther komme motte till att öffverföre folk och annet med, som till Finland nu skall sendes. Och är Hans N. tilfridz, att the bönder, som ther på vachte och samme färrier före skole, måge få någet för theris omak, anten aff tijenden eller annet.

Till Peder Larson, att vår nådige herre haffver undt tesse karler Håken Värme, Henrik, Bencht Person och Hans Jönson, som the daleknechter och förrädere hit fört haffve, alle the värier, cläde och annet, som the med them funne; att samme Peder och änn nu god uppsyn med alle saker i then landzänden haffve vill.

Till her Erich proest i Vesterreekerne, att vår nådige herre haffver effterlätit M. Erich i Vesterås (til en behaglig tid) halffparten aff canikedelen aff tijenden i Jäders sokn till then annen halffpart han ther tilförende haffver, för then heele canikedeel han haffver haft i Malm.

Till her Eleff, att han tenker till att göre reken-skap her effter för then halffve canekedeel, som M. Erich i Vesterås her till aff Malms kyrke haft haffver.

Öpidt breff för Oloff Erichson i Vestergötland att haffve borgeläger till två hans hester och karler, hvar honom synes lägligest vare.

Vesterås den 25 Oktober.

Öpit breff för Lenart sölffköpere att beholle thet hemmen Almunde i Norboherede frit för cronones skatt etc. till en behagelig tid.

Till Hans Helsing, att vår nådige herre haffver effterlatit Mons Person i Vij uthi Säffvede må bliffve utaff med tienisten, som han för ett år seden bleff antagen udi.

Till Bencht Gylte och Oloff Person, att the uthi thenne vinter vele förskone almogen ther nidre med then lagmandzgärd, som bönderne pläge utgöre.

Samme mening till Nils Ribbing och Peder Anderson.

Till Anders Hanson, att han lather fogten på Säter bekomme frå Kongzör 4 par drettes oxer.

Beställung för 2 ladesmeder på 80 march och 10 alner clåde.

Bestellung för 2 hiulsmeder på 60 march och 8 alner clåde.

Qvittencie för Sigge Svenson på testemente effter abboten i Varnemo på 707 march, 1 ung. [gylle]ne, 1 crone, 13 rensgyllene, 5 gulringer, 10 lödemarch söloff, 12 lodt, 10 daler, effter her Anders i Stenstorp 3 lödemarch söloff.

Svar till her Peder Braa, att vår nådige herre icke synes rådeligit vare, att almogen i Småland drager åt Schåne, köpe sild och ther med utföre hester, oxer, smör och annen deel, ther om Nils Birgeson är tilskreffven, att han skall lathe then drage till Calmarne, Växö och flerestedz her inriikes effter fisk, salt etc. *Latius in conceptis.*

Till Anders Håkenson, att vår nådige herre haffver effterlatit Morten Siggesson att haffve dag till nestkommende Erichzmesse på the 95 march, som han står tilbake medt.

Öpit breff för Peder Benchtson att besittie och beholle en gård Almesta i Halstada sokn udi Åsherede och göre ther skatt och skull utaff.

Hacksta den 29 Oktober.

Till Peder Larson, att han leffrerer Hans Larson så myken rhåkoper, som på Koperbergit nu till reede är,

förscaffendes honom för en skäligh arbetslön så monge koperdriffvere han behöffver till att lathe luthre samme koper med, doch alt på hans egen umkost etc.

Stempning för Birge Torstenson på Tuffve Birgeson till Schare landzting.

Svar till Erich Håkenson om then cleene förråd ther är i Stocholm med utspisningar till bergverken etc., att han sielff vollendes är sådane oförmögenhet; om det musterregister på fiskere, som theris lön begäre etc., att han och ville tenke till lathe samme fiskere göre något för samme lön. Latius in conceptis.

Svar till her Birge i Mora om then entschylling han gör för the bönder i Mora sokn om the daleförrädere etc. Latius in conceptis.

Qvittencie för Mons schriffvere i Elffzborg på rosenobler 15, henricusnobler 9, duble ducater 30, halfve ducater 7, angelotter 68, korsgyllen ett stycke, hvicke han upburit haffver för 9 lester 17 [L]æ åsmundzjern och 8 skepund stongejern.

Kungsör den 2 November.

Förskriff till Oloff vesgöte för en bonde, benemd Jören Håkenson, om ett bodelande, som Jöns Jönson i Ålesta honom hindre vill.

Kungsör den 3 November.

Till Jöns Monson och Erich Matzson, att the sende till her Peder Braa så monge penningar, som på tesse personer löpe kann, till 57 knechter hvardere 3 march, 4 hoffmenn hvardere 16 march och till 60 bondedrenger hvardere 1 march.

Öpit breff för Philippus gulsmed att utföre med sich till Tysland en god stark clippere uthi thenne höst.

Förskriff till Marqvard Holst för Erich Gregerson i Näsia om något sakefall för en eek han hugg för 10 åhr

sedem, att vår nådige herre haffver i thet nemeste förmidlet samme sak med honom, therutinnan han och skall rame hans beste.

Kungsör den 4 November.

Till Erich Knutson, att han förskicker till vår nådige herre ett vist register på the partzeler han haffver latet brygge, bake och slachte och nu i höst leffreret till Stocholm.

Samme meening till K. M:ttz slot och gårdar i Upland och Nerike.

Kungsör den 5 November.

Till Mons Birgeson, om the bönder vår nådige herre haffver effterlatit bethale theris skatt och affredt med spannemåle, doch att hvardere skall för hvarie två spenn utgöre till Salebergit ett staffrum vedt.

Till Jöns Monson, att han skynder sich till vår nådige herre, och att han besteller med Erich Matzson, att ner rekenskaperne förhörde äre, motte thå sendes till Jöns med en zedell hvad han aff them kräffie skall.

Svar till Jacop Turson, att han ändeligen lather the knechter komme öffve till Finland, ehvad råd ther finnes till skip eller skuther, effter som han och Axel Erichson ther om tilförende tilskreffne äre, ther om Germund nu tilskreffven är, att han skall lathe för en skälig fracht komme till Surköping någre schip eller skuther til samme knechters behoff; att han och besteller ther till gode styremen, fethalie och andre nöttorffter.

Svar till Axel Erichson, att han ändeligen lather the knechter frå Jönecöping drage åt Vestervik till schipz, och att Germund Svenson skall lathe komme tit frå Calmarne någre schip till samme knechters behoff.

Till Erich Håkenson, att han lather Peder hoffskredere bekomme folk, fethalie och andre nöttorffter till

then hoffclädning han nu skall förhender haffve, så att hon i tid motte reede bliffve.

Kungsör den 6 November.

Svar till her Per Braa, Gabriel och Erich Håkenson om the klippere ifrå Oloff Erichson, som the till gårderna fördeelt haffve, att thet behager Hans Nåde. Om the penningar the begäre till the 57 knechter, 4^hhoffmen och 60 bondedrenger, är Jöns Monson tilskreffven, att han them sende skall. Latius in conceptis.

Kungsör den 7 November.

Till Erich Göstaffzon, att han steller then Arbogeborgere Nils gulsméd tilfridz med the 10 march för fracht han honom skyllig är för någon gård han i somers förde åt honom till Stocholm.

Öpit breff för Köpingz och Onsvij sokner, att the skole bliffve frije anno 56 för 2 hester aff årlige foringen.

Svar till Germund Svenson, att vår nådige herre förundrer, hvarföre han så obeskedeligen haffver skyndet hit up till Stocholm the knechter frå Säfvede, Asboland och Ambyrd. Haffver H. N. och sent till honom så monge penningar, som hans musterregister kräffver till theris behoff och til annet folk etc. Latius in conceptis.

Kungsör den 8 November.

Till her Johan Turson, att han med the Nyköpingz borgere så förhandler, att the lathe komme till Stocholm en hoop gode schip och skuther till att hielpe the clipper, fethalie etc. utöffver till Finland, och vill vår nådige herre lathe giffve them therföre en skälig fracht.

Till Peder Kart, att han lather Jören Arffvedsons hustru beholle then gård Öija till en behagelig tid, som

hon her till hafft haffver och tenn Lasse Jonson i Moo var begärendes.

Kungsör den 9 November.

Öpedt breff, att the bönder uthi Säby och Store Rytterne sokner skole anno 56 göre theris dagzverker till Mölnetorp.

Kungsör den 10 November.

Försvarelsbreff för Nils Henrikson på Stemenarffve för thet manneslag han uthi kommen är, doch att han skall förlijke sich med then dödes arffvinger.

Till Nils Tuleson, att han lather thette M. Påvels bud få et halfft skepund jerntråd, ther aff han skall lathe göre sand och kalksichter.

Svar till Erich Matzson om fogternes leffreringer och rekenskaper etc., att han skynder sich till vår nådige herre med the fogter, som ther tilstedes och förhörde äre, menn cammerskriffverne måge bliffve ther qvarre; att han förholler ten Mons schriffvere frå Elffzborg ther qvarr på 8 eller 14 dager.

Till Anders Siffridson, att han skaffer till Kongzör 3 eller 4 qvinfolk, som väl spinne och väffve kunne.

Till Marqvard Holst, att vår nådige herre haffver effterlatit Gabriel Christerson, att the tiuge landbor, som ligge vid Mörby, skole bliffve frije anno 56 för the hielpedagzverker, som the pläge utgöre.

Kungsör den 11 November

Stempning för M. Påffel Schutz på Oloff Gunner-son, koperslagere i Helsingeland, nu i nestkommendes distingzmarknedt.

Svar till Oloff Staake om hammeren på Vermelandz-berg etc., att han skynder sich till vår nådige herre och

berätter Hans N. både um masugnen och rännehärden; item att Hans N. är tilfridz att effterlathe en lest aff Vasbo skatten till hamersmediens behoff, spannen för 1 march; att han och lather the hester upkomme, ner the utgiorde äre, som almogen utgöre skule; item att han skicker helfftene aff hans karler till Finland och halffparten beholle hoss sich, effther Norge ligger ther så ner.

Svar till M. Påffvel Schutz om lönen etc., att vår nådige herre vill med thet förste förskicke tit lön både till legefoket och andre; item att the 2 snidkere motte någet väl tracteres. Om jerntråd han begärer, är Nils Tuleson tilskreffven och Michel Helsing om taakkoper.

Kungsör den 12 November.

Vägebref för Staffan draffvant till Gäffle och Östhammer och täden tilbake igenn.

Till Peder Kart, att han lather komme till Vermlandzberg nu med förste åkeföre en lest malt aff Vasboskatten, then Hans N. haffver efftherlatit spannen för 1 march.

Kungsör den 13 November.

Till Arffved Claeson, att han besteller 3 eller 4 tunnor bohvete i Schåne till köpz, som duger att såå, skickendes thet up med thenne breffvisere.

Eed och förplichtelse för Henrik hamersmed.

Till Erich dalekarl, att han förskicker till Kongzör två söör och 1 farre aff thet beste svineslag på Gripzholm.

Kungsör den 14 November.

Till Erich Håkenson, att han handler med Gilius byssegjutere, att han sender till Kongzör en god timbermann, som förstond haffver att göre bysselåder, effter ther är god ämpne till eek, ask och ålleneskog.

Kungsör den 15 November.

Svar till her Peder Braa om K. M:ttz skriffvelse, belangendes then försterkning med folk i höst etc., att han tänker till tiyt motte förskickes thet meste folk han kan åstad komme, sammeledes hester, miöl och malt och annen fethalie etc. Latius in conceptis.

Svar till Nils Munk om then fethalie han till Surköping och Norköping förskicket haffver etc., att vår nådige herre haffver latit tilskriffve Germund Svenson, att han tit och en hop skip och skuter förskicke skall till samme fethalie och annet, som ther öffver till Finland sendes skall.

Kungsör den 16 November.

Svar till Anders Nilson om ten lön han begärer till folket på Vesby etc., att vår nådige herre framdelis ther om vill förtencht vare, att hon tit med thet förste komme skall.

Kungsör den 17 November.

Förläningzbreff för Hans Claeson på lagmandzdömet i Närike till en behagelig tid.

Svar till Jens Boson, att han till borgelägeshesterne fodrer om veken en skäppe haffre mere till hesten än biugg. Latius in conceptis.

Arboga den 18 November.

Fogtebreff för Bencht schriffvere på Axeberg och Kyla sokner uthi Örebro herede liggendes, att han them till Lindesberg och Noreskoga haffve skall.

Till Bertill Simenson, att han lather Bencht schriffvere bekomme 8 [L]æ bly ifrå Salebergit, ner han ther påå äsker.

Till Mons smed, att han lather komme ifrå Upsale gård till Arboga två sör och en farre, aff thet beste svineslag, tesligeste någre ängelske gumsar och tackor.

Fogtebreff för Lasse dalebo på Nerdinge hundred och Lyehundredz herader.

Till Göstaff Johanson, att han skynder sich till vår nådige herre.

Till Erich Person, att han lather komme till Lindesberg fyre eller sex lester spannemåle med förste åkeföre, them han ther kan lathe föryttre.

Förläningsbreff för Boo Olson (till en behaglig tid) på en konungzby i Sijende, benemd Kongzåre etc.

Svar till Oloff Knutzson, att vår nådige herre seer thet gärne, att han med almogen nest vid Salebergit haffver förhandlet om hielp till at upköre gråbergit, som i gruffven nedfallet är, eller ner sådane grufvefall skeer etc. Latius in conceptis.

Arboga den 19 November.

Till Lasse Larson, att han anthen sielff föllier then spannemåle öffver till Finland, som han tit före skall, och anamer ther qvittering före, heller och sender ett sitt visse bud ther med, latendes the Nyköpingzborgere bliffve otvingede ther till att qvittere honom therföre.

Till Jacop Horn, att han utvällier en hop tentalerker och någre thenfaat aff köpsvenerne i Stocholm och lathe[r] Nils Spetz betale them, hvilke seden till Arboge gård förskickes skole.

Svar till Leenart sölffköpere om gruffvenes legenheter etc., att vår nådige herre inthet förundrer, att uthi store gruffven liten malm tages, effter hon nu svårligen nedfallen är, men at ther tages lithet i the andre rymningar, ther ingen skade är skedd, förundrer Hans N.; att han förthenskuld förmaner them, som ther till acht haffve pläge, att folket motte i tid til arbetet haffves.

Arboga den 20 November.

Till Peder Abiörson, att vår nådige herre haffver effterlatit, att then lotthefisk, som ved the nöther på Brådviken toges och till Norköping årligen komme pläger, skall her effther komme till Arboge gård.

Svar till Mons smed om hamersmidien vid Gesvad, att vår nådige herre [är] tilfridz, att then bygning i thetta åhr må tilbake bliffve för the orsaker han skriffer; item att han tänker till någon annen trogen karl i Staffen Dannes städ, effter han achter sich nu till Tysland. Then longe Anders han begärer är nu till honom förskriffven. Item om then lön til slotzens tienere vill vår nådige herre med thet förste förtencht vare.

Svar till Lasse Nilson, att han förskicker till Erich Håkenson then 1^{1/2} tunna äpler och 1^{1/2} tunna must, som på Tynnelsö är, them samme Erich med förste schip eller skuthe skall til Finland komme lathe; item att han framdelis giffver sich till vår nådige herre till Kongzberga, ther Hans Kong:e Nåde vill tale med honom om fisken han begerer etc.

Till Knut Håkenson, att han oförsumeligen skynder sich up til the knechter i Surköping, som nu upkomne äre frå Vestergötland och han höffzman öffver vare skall, latendes samme knechter oförsumeligen komme till schipz åt Finland etc.

Svar till Norcöpingz borgere om then svære tunge etc., som the sich beclage, att the betenke sich i then saak och icke mere ther om önke sich, än andre rijkens inbyggere, som thet samme udi thetta åhr och vederfaret är; item att the och lathe sich velvillige befinne med the vestgöteske knechter ther äre, att the till ther öffver komme motte etc. Om schip och skuther (effter i Surköping och Norcöping icke monge äre) är

Germund tilskreffven, att han en hop tit ifrå Calmarne och Öland skall komme lathe.

Arboga den 21 November.

Till Oloff vesgöte, att vår nådige herre haffver anamet then Erich Person sulesmeltere på Garpebergit i H. N. försvar, och skall [han] arbete vid gruffven för then kongzsak, som samme Oloff honom haffver platzet före.

Till Erich Person, att then mölnere vid Högzqvern skall her effter årligen male tullfritt all then spannemåle i miöl och malt, som till Arboge gård behöffves vill etc.

Svar till Simon Jönson, att han lather någre tunner aff the äpler, som på Kongzberga äre, komme till vår nådige herre reenligen och väl förvarede.

Öpit breff för her Rasmus scholmestere i Arboga på en lest aff tijenden i Vesterrekers proesterij att upbäre årligen, så lenge han scholemestere är.

Svar till Jon Karson om then kyrke han begärer ruffve nid och lathe stenen komme till slottzens behof, att vår nådige herre synes thet icke behooff vare, doch vill H. K. N. vethe honom ther om beskeed, ner Hans N. tit i vinter framdelis kommendes varder.

Arboga den 22 November.

Till her Lars proest, att vår nådige herre haffver effterlatit till Medåkers kyrkes bygningz behoff kyrketijenden ved samme kyrke pro anno etc. 56.

Till her Steen Erichson, att han besteller till the sliperes behooff vid Arboga ett par slipesteener, förskickendes them tit up, ner ther effter kommer någet budt.

Till Jöns Booson, att han lather komme till Arboga, ner Nils Tuleson thet begärer, tiugu spisesenger.

Svar till Nyköpingz borgere om then besvering the haffve emot Lasse Larson, belangendes then spannemåle

han vill tvinge them att qvittere honom före etc., att vår nådige herre haffver latit tilskriffve Lasse Larson ther om, att han anten sielff eller en hans tienere skal med samme spannmåle öffverdrage. Item then tilförning med skoor, skiorter etc. the begäre bliffve frijede med till våren, kan vår nådige herre icke affslå, utan att ter med motte fortfares med thet förste.

Kungsör den 22 November.

Svar till her Johan Turson, att vår nådige herre behager, thet han med almogen i Nyköpingz län om hester handlet haffver. Item förnimmer H. N. och, att inthet är giort till saken om then tilförning med fethalie, skoor etc., som vår nådige herre haffver honom befalet tilförende att handle med the Nycöpingz borgere etc. Latius in conceptis.

Kungsör den 23 November.

Till Erich Knutzson, att han giffver vår nådige herre tilkänne för hvad orsak han afflagt haffver thenn jernskatt uthi Oxeberga [*sic*] sokn och föröket annet uthi then sted, ther om bönderne i samme sokn sich beclaget haffve.

Bestellung för Henrik hamersmed på Lindesberg att bekomme hvart åhr otte allner cläde och en oxe till hans behof och sex allner till hans dreng; ther emot skall han göre thet arbete ut patet in conceptis.

Till Nils Tuleson, att vår nådige herre haffver unt hustru Carin Peder Ålenninges att vare frij uthi thetta åhr för stadzens tunge i Arboga.

Kungsör den 24 November.

Vägebreff för Ambrosius vilskytte att drage fritt uthi Åkerbo herede och skiute räffver, ulffver etc.

Eskilstuna den 25 November.

Till Erich Håkenson, att han lather Peder Galle få till Vänegarn någon fisk till att utspise ther på gården.

Eskilstuna den 26 November.

Svar till fru Brita om Vestermo och Säterbo sokner, att vår nådige herre icke haffver befalet, att samme sokner henne ifrå tages skole, doch hvar the till Arboga gård behöffves kunne, skall han henne något annat vederläggis i thenn stääd.

Svar till her Sten Erichson om kostgården ther nidre etc., att han foger sich innen nestkommendes jul åt Stocholm till vår nådige herre, ther H. N. med honom om samme sak och annat förhandle vill.

Eskilstuna den 27 November.

Qvittencie för her Hans kyrkeherre i Stocholm på 302 march, 13 dubbel ducater och 7 ungerske [gylle]ne, hvickit han på biskopz Botvedz vägne leffreret.

Svar till Jacop Turson om en musterskriffvere han begärer etc., att han förskaffer sich sielff en ther nidre.

Till Germund Svenson, att han besteller till thet nysantagne krigzfolk thet meste cläde han i Kalmarne hos the fremende köpmenn bekomme kan; sammeledes then meste humble han kan öffver komme.

Samme meening till Esbiörn Person att bestelle i Surköping och Norcöping.

Till M. Erich Falk, att han sender till vår nådige herre (om ther kunne finnes) en crönike på latin och en latinisk skreffven book om rijksens stadger, hvilke skole vare ibland framlidne M. Svens böker i Skara, tesligeste och andre svenske skreffne böker aff samme slag, om the ther äre.

Eskilstuna den 28 November.

Svar till her Peder Braa, Gabriel och Erich Håken-
son, att the förskicke vår nådige herre ett register på
all then fethalie, som till Finland förskicket är. Item
vil H. N. frandelis förtencht vare, hvilken uthi Hareld
Persons stad förskickes skall; item att the lathe ligge
then Påfvel perlestickere i tornet på 14 dager ved vatn
och bröd och stelle knechten tilfridz etc.

Till Anders Siffridson, om then Simen Lut, som
vår nådige herre haffver förloffvet att före någon kätzle-
koper till Norge, att han haffver upseende med honom,
ner han tilbake kommer, att han införer igen (som han
sich haffver förplichtet) tu pund gammel koper för hvart
pund, som han utskiper.

Till Erich Henrikson, att han besteller then meste
humble uthi hans befallning, som han kan öffverkomme,
betalendes honom med then spanmåle han haffver på K.
M:ttz vägne, och giffver seden vår nådige herre tilkenne
hvad köp ther är upå och hure myken säd för 1 pund
humble giffves skall.

Samme meening till Erich Knutzson, Bryniel Bencht-
son, Erich Göstaffson, Lasse Person.

Svar till her Peder Braa, om then hielp, som ifrå
adelen i Vestergötland utgiord är etc., att vår nådige
herre förundrer, hvarföre samme hielp så sparsamligen
utgiord är, och att Hans N. haffver latit förskriffve her
Göstaf, her Steen och Axel Erichson till Stocholm nu
till nestkommendes juul etc. att berådslå och förhandle
om rijksens anliggende ärender.

Svar till her Gösteff Olson, om then hielp adelen i
Vestergötland utgiort haffve etc., att hon fast sparsam-
ligen utgiord är; item att han och tenker till, för then
försterkning nu i Danmarch skeer, att achte väl på alle

saker ther nidre; och att han foger sich innen nestkommendes juul till vår nådige herre.

Till proesten i Vestrerekerne, att vår nådige herre haffver efftherlatit her Jon i Torpa trij pund rog aff tijenden vid samma kyrkia.

Till Anders Hanson, att han förvijsar the schyttere, som till Ören lagde äre, till Vesterårs och anamer i then städ the unge hester, som tijt förskickede äre och i thetta år skole berijdes.

Fogtebreff for Lasse Jespersion på Gäffle stad och Gestringeland.

Förskriff till her Peder Braa, Gabriel och Erich Håkenson för Erich i Smedeby om thet tiuffverij han uthi kommen är etc., att the aname aff honom 40 march och släppe honom lös, effther han icke stolet hade, uthan fördolt samme sak med honom, som gärningen gjorde.

Svar till Anders Erichson om körningen för foringen aff Fellensbro, som han begärer till gården i thetta år etc., att han förseer sich annen hielp aff the andre sokner i Närrike, som icke skole eller pläge hielpe till bergverken. Item hvar honom fattes hö, som han skriffver, att han thå haffver bud till fogten i Österrekerne, att han lather honom få höö; item att Erich Knutzson är tilskrifven, att han skall lathe honom få något malt, som han begärer till gården.

Till Erich Knutzson, att han lather komme till Kagleholm 2 lester malt, ner fogten thersammesteds haffver sitt bud ther effther.

Till Lasse Jespersion, att han tenker till aname then be[stallning] i Gestringeland, som Sven Birgeson hafft haffver.

Till Håken Värme, att han giffver sich till vår nådige herre och haffver lenzmannen ifrå Trögd med sich.

Eskilstuna den 29 November.

Öpedt breff för Vilhem Nilson, att han må bliffve boendes i Arboga och bliffve till en behagelig tid frij för stadzens tunga.

Eskilstuna den 30 November.

Till her Göstaff Olson om then Mons skriffvere, som haffver K. M:ttz varer i Elffzborg etc., att han med någre gode menn aff adelen och någre förstondige borgere ther nidre vele inventere alle the varer, som ther äre tilstedes och samme Mons skriffvere tillydhe, sammeledes then spannemåle han i befalning haffver, förskickendes vår nådige herre ett register ther på.

Fulmachtzbreff för Mons Biörson att antage udi K. M:ttz tieniste en hoop unge karler vestan stong i Östergötland.

Till Sigge Svenson, att han oförsumeligen skynder sich up till vår nådige herre och svarer till sin rekenskap.

Samme mening till någre fogter i Vestergötland, Linköpingz sticht och Oloff Erson, fogte i Ångermanneland.

Till Axel Erichson, att han skynder sich up till vår nådige herre till nestkommendes juul.

Samme mening till her Johan Turson, Lasse Turson, Nils Crumme, Göstaff Johanson.

Till Erich Håkenson, att han lather Rochium ställe en certification her i Stocholm för Steffen Dann udi vår nådige herres namn på tyske, om någon skade han taget haffver för sin broder Jochim Dan etc.

Jäders prestgård den 1 December.

Till Peder Larson, att vår nådige herre haffver giffvit then Jöns Person på Gassarffvet en årsdag än nu på then gäld han K. M:tt skyllig är.

saker ther nidre; och att han foger sich innen nest-kommendes juul till vår nådige herre.

Till proesten i Vestrekerne, att vår nådige herre haffver efftherlatit her Jon i Torpa trij pund rog aff tijenden vid samma kyrkia.

Till Anders Hanson, att han förvijsar the schyttere, som till Ören lagde äre, till Vesterårs och anamer i then städ the unge hester, som tijt förskickede äre och i thetta åhr skole berijdes.

Fogtebreff for Lasse Jespersion på Gäffle stad och Gestringeland.

Förskriff till her Peder Braa, Gabriel och Erich Håkenson för Erich i Smedeby om thet tiuffverij han uthi kommen är etc., att the aname aff honom 40 march och släppe honom lös, effther han icke stolet hade, uthan fördolt samme sak med honom, som gärningen gjorde.

Svar till Anders Erichson om körningen för foringen aff Fellensbro, som han begärer till gården i thetta åhr etc., att han förseer sich annen hielp aff the andre sokner i Närrike, som icke skole eller pläge hielp till bergverken. Item hvar honom fattes hö, som han skriffver, att han thå haffver bud till fogten i Österrekerne, att han lather honom få höö; item att Erich Knutzson är tilskrifven, att han skall lathe honom få någet malt, som han begärer till gården.

Till Erich Knutzson, att han lather komme till Kagleholm 2 lester malt, ner fogten thersammstedz haffver sitt bud ther effther.

Till Lasse Jespersion, att han tenker till aname then be[ställning] i Gestringeland, som Sven Birgeson hafft haffver.

Till Håken Värme, att han giffver sich till vår nådige herre och haffver lendzmannen ifrå Trögd med sich.

Eskilstuna den 29 November.

Öpedt breff för Vilhem Nilson, att han må bliffve boendes i Arboga och bliffve till en behagelig tid frij för stadzens tunga.

Eskilstuna den 30 November.

Till her Göstaff Olson om then Mons skriffvere, som haffver K. M:ttz varer i Elffzborg etc., att han med någre gode menn aff adelen och någre förstondige borgere ther nidre vele inventere alle the varer, som ther äre tilstedes och samme Mons skriffvere tillydhe, sammelledes then spannemåle han i befallning haffver, förskickendes vår nådige herre ett register ther på.

Fulmachtzbreff för Mons Biörson att antage udi K. M:ttz tieniste en hoop unge karler vestan stong i Östergötland.

Till Sigge Svenson, att han oförsumeligen skynder sich up till vår nådige herre och svarer till sin rekenskap.

Samme mening till någre fogter i Vestergötland, Linköpingz sticht och Oloff Erson, fogte i Ångermanneland.

Till Axel Erichson, att han skynder sich up till vår nådige herre till nestkommendes juul.

Samme mening till her Johan Turson, Lasse Turson, Nils Crumme, Göstaff Johanson.

Till Erich Håkenson, att han lather Rochium ställe en certification her i Stocholm för Steffen Dann udi vår nådige herres namn på tyske, om någon skade han taget haffver för sin broder Jochim Dan etc.

Jäders prestgård den 1 December.

Till Peder Larson, att vår nådige herre haffver giffvit then Jöns Person på Gassarffvet en årsdag än nu på then gäld han K. M:tt skyllig är.

Till proesten i Vestrerekerne, att vår nådige herre haffver effterlatit hustru Alitza, Olsoff [*sic*] Hansons hustru på Holm, 12 spenn aff tijenden vid Helgare kyrke.

Förskrift till Arffved schriffvere för Jöns timberman om något arff, som honom på hans hustrues vägne tillkommer.

Kungsberga den 3 December.

Till her Erich proest, att vår nådige herre haffver effterlatit her Jon i Jäder halff lest aff tijenden vid Jäder eller annerstedz i Vesterrekers proesterij.

Öpit breff till Östre och Vestredalerna, att vår nådige herre haffver förskicket till them Jon Olson och Boo Olson att förhöre theris brister och clagemål och förskaffe them rätt etc.; att the förthenskuld vele uptäcke theris clagemål för them och till thet the i then saak görendes varde ställe tro och lijt.

Kungsberga den 4 December.

Till Erich Håkenson, att han tenker till, att the galleijder, ter om han tilskriffven är tilförende, motte andeligen till nestkommendes vår tilreede gjorde varda; item att han och afferdiger frå Stocholm (om thet står nogerledes tilgörendes för vintren) thet meste folk och fethalie han åsted komme kan, lagendes thet så till Åland motte komme en hop fethalie til thet folkz behoff, som tit frå Vaddö kommit är; om the hester, som utgiorde äre; om ekeverke, som longe Mons skall hugge late etc.

Svar till Esbiörn Person, att han lather förnöije the borgere för theris omak ther i Surcöping, som the skip och skuther tillatit haffve till Finland. Item hvar thet folk ther är ingelunde kann till Finland öffverkomme, att han thå skicker them hit up, att the seden vid Vaddö öffversendes kunde, latendes Hans Nåde bijtideligen för åt förståå, hvad them lijder på vägen.

Till Lasse dalbo, att han skynder sich med thet snaraste till vår nådige herre.

Samme meening till Marqvard Holst, Håken Larson, Bencht skriffvere.

Till her Peder Braa, att han lather komme gode förstondige styremenn, som leeden vethe till Finland, till thet folkz behoff, som frå Calmarne och Surköping komendes varde in i Stocholms skäriegård; item att Gilius byssegiutere motte förmanes, att then krutqvern och mörsier och någre andre stycker motte med thet förste ferdige och guttne bliffve.

Svar till Germund Svenson om the 6 stongekregere, som ligge reede med folk etc., att H. N. förundrer, hvarföre ther med så lenge dröijes. Doch hvar ter med länger för vintren dröijes, att han tå lather them drage hit up, giffvendes H. N. i tid tilkenne, hvad them på vägen lijder.

Kungsberga den 5 December.

Till Boo Olson, att han lather komme till Garpebergit någon salt fisk aff then fisk borgerne thersamstedz utgiort haffve, sammeledes och tre clippere.

Till her Anders i Valbo, att vår nådige herre haffver efftherlatit Hans Erichson på Garpebergit en deel aff tijenden i thetta åhr vid Torsåkers kyrke.¹⁾

Svar till Erich Anderson, att han tenker till komme up med sin rekenskap, effter thet är så tidt; item om hans lön han begärer, må han förhandle med Germund Svenson.

Till Jöns Ingmarson, att han sich inthet her effter med tesse sokner Grytenes, Folkere och Byy och Vijke fierding aff Henemore sokn befathe skall, effter vår nådige herre them med alle theris utskyller till Garpebergit lagt haffver.

¹⁾ Anteckningen om detta bref är öfverstruken i originalet.

Strängnäs den 6 December.

Till Lasse Turson, att han vill till nestkommendes juul vare i Stocholm hos vår nådige herre; item att han med en sin tienere, som lägenheterne ther vid Väddö och schären veet, giffver H. N. tilkenne om the färrier och båther, som ther bestelles skulle, förskickendes och en Jacop Bagges tienere till vår nådige herre.

Svar till Lasse Person, att han förskicker till Stocholm then knecht, som ifrå K. M:ttz krigzfolk rymbd är.

Gripsholm den 9 December.

Till Jon Karson, att han förskicker till Surköping thet flesk, som till Vastene ifrå Vestergötland kommit är, ther Esbiörn Person thet skall aname lathe.

Förskriffit för longe Benchtz hustru till Oloff Henrikson om thet clåde han henne förholler för någre penningar hon honom skyllig är etc., att han steller henne tilfridz.

Till Henrik Simenson, att han haffver upseende med tijenden, att hon uthi hans befallning rätt utgöres må, hollendes och kegen register emot prosten på all then tijende, som inkommandes varder, och göre beskeed therföre i cameran.

Svar till Siffrid Jönson, att vår nådige herre tilfridz är, att presten uthi Gerdzlöse sokn på Öland må bliffve besittiendes i Bredsether; item att H. N. tilfridz är, att han bekommer borgeläger till sex sine hester på gårderna på Öland.

Till her Eleff, att vår nådige herre haffver effterlatit Henrik vhon Cöllen 2 lester aff tijenden, som faller i Villåttingen.

Svar till Jon schriffvere, att han upbäre skall penningar i thetta åhr för foringen uthi Möre, latendes them

komme in i cammeren med thet förste; item [att] han må bekomme borgeläger till 4 sine hester vid Calmarne.

Gripsholm den 10 December.

Svar till Nils Birgeson om then Anders Jonson, som i manneslag kommen är etc., att vår nådige herre tilfridz är, att han må bekomme dag för samme gärning och förlike sich med then dödes målsägende.

Svar till Nils Birgeson, att thet behager vår nådige herre om thet folk han betalet haffver etc., och att han vinlägger sich om thet meste dugelige folk han ther nidre öffverkomme kan. Latius in conceptis.

Stockholm den 13 December.

Svar till her Göstaff Olson, att vår nådige herre til hans skriffvelse nu inthet synnerligen svare kan, för än han sielf nu till juul upkommendes varder; item att tet behager H. N., hure han om thet flesk ther nidre bestyrt haffver och med Mons skriffvere handle vill; vijdere om samme Mons schriffvere. Latius in conceptis.

Stockholm den 15 December.

Vägebref för Lasse Jönson med K. M:ttz folk och fethalie frå Diurehampn och till Finland.

Stockholm den 17 December.

Till Jon Olson, att han drager up i Dalerne och förhandler med almogen ther upe om lydne och hörsamhet, att the sich emot K. M:tt ville välvillige befinne lathe till hulskap och manskap, som utloffvet är; och att han vill vare öffver then betalning, som ther nu upe i bergzlagen skeer, vinleggendes sich om thet meste dugelige folk, som han kan bekomme ther i tienisten.

Samme meening till Boo Olson; item att han lather the 12 schyttere, som vår nådige herre nu tit haffver komme latit till borgeläger, become underhold både till hesterne och sich sielfve, som ther skole achte på slotted för farligheter etc.

Till Matz Körning, att han drager till Vesterårs och achter ther på slottet, till tess Boo Olson frå Dalerne kommandes varder.

Stockholm den 18 December.

Till Mons smed, att han haffver upseende med the snidkere och löffsnidere i Upsale, att the till arbetes förfordrede bliffve, latendes them beholle then smed, som theres redskap kan färdig hålle, och att the skäligen bespises motte.

Stockholm den 19 December.

Svar till Oloff Nilson, att han med thet snareste giffver sich up i cammeren med sin rekenskap etc.; item att vår nådige herre ingelunde vill, att han skall tvinge Hans N. folk och knechter, som i tienisten äre, till någet block arbete, utan elliest skaffe sich hielp hvar han kan etc. Latius in conceptis.

Förskriffit för någre bönder i Håbo och Broherede till Jonschriffvere, att vår nådige herre haffver effterlatit them utgöre span mot span aff thet affred, som the stå tilbake med, doch att the med hvarie 2 span skole gøre ett dagzverke till Upsale.

Stockholm den 20 December.

Svar till Birge Monson, att vår nådige herre tilfridz är, att then manneslagere, hans tienere, som Nils Birgesons karl ihälsagit haffver, må komme till dage och förlijke sich med målsägenderne, hvar han nödvärn giort hafver.

Svar till Erich Knutzson om the stadgebönder i Oxeberge [*sic*] sokn, att han lather lägge them under skatt och sådane utskyller, som andre bönder uthi Nerke utgöre, effter som hvar haffver jord och lägenhet till etc.; att han och lather ställe then bonde, som sich förtalet haffver, för rätten och straffes, effter som heredzhöffdingen och nempden ther om seije; doch att han giffver vår nådige herre först ther om tilkenne.

Svar till Arffved Claeson, att vår nådige herre behager, att almogen vid gräntzen äre välvillige etc., och att han haffver ther nidre ett gott upseende för upror och något hemligt förräderij, giffvendes sich och up med rekenskapen.

Till Jon Olson, att vår nådige herre sender honom 400 march, ther med han thet folk, som han i Dalerne nu nysantage skall, förstrecke må, giffvendes hvardere 1 march ortuger på honnden.

Förskriff till Henrik Monson för Karl i Skarpekrijkinge i Skutunge sokn, att han må utgöre span mot span för thet affred han står tilbake med, doch att han skall utgöre ett dagzverke till Upsale för hvarie två span.

Till Jon Larson, att vår nådige herre haffver giffvit thenne Peder Larson i Schöle uthi Medelpaa frij för then tienist, som samme Jon äskede aff honom till rijkzens beste, effter han ter til inthet för sin åller skickelig är.

Heredzhöffdingzbreff för M. Paffvel Schutz på Balingz herede.

Till Oloff harpere, att han giffver sich innen tiugende dag till Mölnetorp och upsetter ther en sågeqvern.

Stockholm den 21 December.

Förskriff till Jöns Harelson för någre bönder, att the skole utgöre uthi spannemåle thett affredt, som nu bör utgåå, doch halffparten malt och halffparten god torket rog.

Till Verner Slatte om the fiskere vid Stongehampn, att han om them granneligen bespaner och seden giffver vår nådige herre ther om tilkenne.

Till Bencht skriffvere, att han bestyrer udi hans befalning någon stället till byssegiutningen i Stocholm och förskicker honom till Arboge, att han framdelis till Stocholm komme kan.

Till Per Larson, att han med thet förste lather komme till Stocholm then koper, som på Koperbergit lutred är.

Bestellung för Hans Teusler på 50 march ortuger, siu alne cläde och frij kost på Gripzholm årligen, och skall han thersammestedz vare trögårdzmestere.¹⁾

Svar till Anders Nilson, att han haffver sitt bud till Stocholm effter ströming, som han begärer; item att thet höö aff then äng vid Enecöping skall i thetta åhr komme till Vessbygård.

Till Boo Olson, att vår nådige herre haffver nu efftherlatit, att thet höö, som han berget haffver vid Enecöping, skall föres till Vesby.

Till Henrik Simensson på Svartesiö, att han lather komme till Stocholm med thet aller förste utaff både gårderne thet meste öl och bröd som honom mögeligit är.

Stockholm den 29 December.

Heredzhöffdingzbreff för Mons Olson på Konge herede.

Fulmaktzbreff för Mons Olson, att han med Germund Svenson skall antage udi K. M:ttz tieniste en hop dugelige karler udi södre och norre Möre och alt Calmarne län.

Stockholm den 30 December.

Till Germund Svenson, att han ville föllie Mons Olson att antage mere folk udi K. M:ttz tieniste etc. Och haffver samme Mons nu bekommit med sich ther

¹⁾ Anteckningen om detta bref är i originalet öfverstruken.

till 500 march. Hvar the icke tilräcke att försträcke them med på honndene, att han thå sender hijt bud effther flere peninger.

2. Bref från hertig Johan.

Stockholm den 21 Maj.

Till Håkan Verme angående skattefrihet till följd af vådeld för Peder Larsson i Vällinge.

Efter afskrift i Upplands handl. 1555, N:o 14 i KA.

Johan etc. Vår gunst tilförende etc. Vij geffve tig tilkenne, Håkenn Verme, att thenne breffvisere, Peder Larsson udi Vellinge i Litzlena sochn, haffver varitt her för oss och opå thet underdånigeste begäratt, att vij honom then skatt han för thetta år 55 för Gudz skul tilgeffva ville, effter thet han aff våda eldh (thet Gud bettere) stor skade udi nest förledne höst leditt haffver etc. Så haffve vij opå Kong. Ma:tz, vår kere her faders gode behag honom sådantt gunstelig effterlåtedh, hvar så udi sanning finnas kan, som han för oss beretthet haffver. Ter tu vest tig effter retta. Datum Stocholm 21 Majj anno etc. 55.

BILAGOR.¹⁾

1.

Konung Kristiern III:s af Danmark bref till Kungl. Maj:t angående Jöns Splijts jordvist med Johan och Lars Turessöner [Tre rosor]; dat. Nyborg den 2 oktober 1554.²⁾

Riksregistr. 1555, fol. 4.

Vår vänliogh kärliig helsenn med alt mere gott, som udi vår macht och förmue är, alltiid tilförende etc. Stormechtigeste förste, käre svåger, broder och nåboe, vij gifve Eders Kärlighet kärligen tilkänne, att enn våre undersåthe, oss elskeliig Jöns Splidt, vor man och tjänere, haffver för oss berättedt, hurledis Eders Kärlichkeit undersåther, oss elskeliige, erliige och välbyrdige menn, her Johan Tursson rijdder och Lauriitz Turssonn haffve latijd beslæ och arrestere hans sädegård Rijkebast medt mere hans godz udi Sverrige liggendis allene för then orsage att för:ne her Johan Tursson och Lauriitz Tursson tiltale för:ne Jöns Splijtt udi vor rijge Norige för någett godz, som hans hustrues salig husbund her Vincentius kiöbte någon tijd sedan aff Erich Johanson och meen siig ther udinnen att skee urätthe, att han både skall tiltales udi rätthee och står thet eventyr udi rätthergongenn och ther til med hans godz arresteres före, och therföre haffver varid vår förschriift til Eders K:hett begärendis, hvilkenn vij viste honum icke att veygre kunne. Thy bede vij E. K. kärligen, att E. K. ville så lade bestilled, att för:ne Jöns Spliidz gård och godz, som är arresteredt

¹⁾ Utom de bref till Gustaf I, som bl. a. härnedan aftryckts, finnas i RA. äfven följande skrivelser till konungen från året 1555:

fr. Dirck Darman ang. en sändning af »2200 butten»; dat. Reval ¹/₁₁ 1555.

fr. Martin Hemminghus ang. hans mission i Narva; dat. ibid. ²⁰/₁₂ 1555.

²⁾ Rörande samma sak finnes i RA. ett till K. Maj:t ställdt odat. utlåtande af okänd hand, som härnedan aftryckes:

och beslaget, att han motte thett bekomme aff arrest och thet nyde och beholle med efftherstandende skyld och landgilde, efftherdi

Nädigeste herre, verdes ederss nådz högmectighet vele vete, att then sack är siig så förlupp in i thet möte i Oxlo, om conversio- nis Pauli anno etc. 38, om thet arff her Johan Tursson och hans broder Larss Tursson haffve i Nörige och finge dog ingen dom upå siith godz för tesse skotzmåll skull.

Förste skotzmåll var thet, att her Truidt hult siig så hård viidh then heffd epter Nörigis lagh. Ther tiill svaret her Holger Karsson, att samme heffdh bleff upsagd i Hamlstade utaff the skedzherrer ther vore om Olavi anno etc. 37, ther Larss Tursson haffver her Holger Karssons, her Måns Johanssons, her Karl Eriichssons och her Ture Trölles breff och segell opå.

Item på samme tiid in för rette svaret her Matz Ericsson och flere the danske herrer tiill, att samme heffdh hade inthet opå siig epter then legligheth rigerne emellan varit haffver för then svære feigde schull.

Item annen skotzmåll, att för the tvenne huffvud breff schull icke lyde både eth datum skilde thöm emellam xx eller xxx år, och fins ther eth konungh Hanss dombreff, som eldre är än the andre tu Larss Turssons och fru Ingerdz skiiftes breff xii år, och her Truidtz breff holder xiiii år eldre än konungh Hanss dombreff.

Then tridie skotzmåll, att i Barendh stode någre breff, som lydte alle medarffvingerne tiill, som är fru Ingerdz her Niels Hendricssons, Otte Holgerssons barn, her Johan Tursson och Larss Tursson, och gjorde the alle för:ne metarffvinge förbod på samme breff, att ingen schulle tage thom ther utt, för än alle erffvingerne tilstädes vore, att hvar motte komme tiill the breff han hade rett tiill; tiill hvilkit forbodh her Truidt svaredt tiill, att han ville tage thöm ther utt, när han ville oeh så syntes, och haffver thom nu alrede honde emellam, och bödh Larss Tursson siig tiill att ville haffve siith visse budh mett the andre ther in epter samme breff och att the motte delas thom emellan, efter som hvar utaff erffvingerne hade rett tiill. Thå svaret her Truidt in för rette, att hvilken tiith far epter thöm, han schall komme tilbacke igen med en blodigh panne.

Och för tesse trenne skotzmåll skull, bleff mötet upsat, tiill tess begge Kon. Mitter berame ther eth anneth tiill.

Begere vij förthensskull ödmijukelige, att ederss nådz högmectighet viill verdis tiill att scriffve Kon. M:tt tiill i Danmarck, att H. N. viill scriffve her Truidt tiill, att han fru Ingerdh och Otte Holgerssons barn ville haffve sine breff och bevissninger tilstädes, när samme möthe her nest skeer, och besynnerlige för thet datums skul.

Item begere vij Johan Tursson och Larss Tursson ödmijukelige, at vij kunne belange Kon. M:ttz breff tiil Danmarck tiill the iiij lagmen i Nörige, som på the förre för:ne möthe i Oxlo tilstädes vore, som är lagmannen i Tönsberg, lagmannen i Hedmarken, lagmannen i Oxlo och lagmannen i Viken, att the och motte komme tiill thet anneth möte, som hernest beramet bliffver med theris lagböcker och utrette samme sack efter Nörigis lagh, efter the danske förstå siig intet opå norske lagh, och vore tesse för:ne lagmänner i then annen retgong i Oxlo.

sagen hänger än nu udi rättthe och lade honum nyde thenne vår förschriffvelse och k:e förbön gatt att[!]. Thett vele vij udi lige och större måthe kärliigen och gärne förskylle; udi hves måthe vij kunne bevise E. K. vilie, vänskap och broderlig naboeskap, skall E. K. alltid finne oss villig. Datum Nyborg onssdagen näst efter S:ti Mickaelis anno etc. mdluij.

Christian medt Gudz nåde Danmarkis, Norigis, Vendis och Götis konungh, hertiig udi Sleswick, Holsten, Stormarn och Ditmersken, greffve udi Oldenborgh och Delmenhorst.

2.

Jöns SPLITTS bref till Kungl. Maj: angående hans gods i Sverige, hvilka Johan och Lars Turessöner [Tre rosor] låtit belägga med qvarstad; dat. Lund den 13 december 1554.

Riksregistr. 1555, fol. 5 v.

Minn ödmiukeliige, kärliige, tilbörliche tjäneste, Eders Nådis Kong:e Ma:tt alltid försænt med Gud och vår Herre etc., stormechtigste förste och herre, betacker jag Eders Nådz Högmechtighet

Item var Larss Tursson begerendes någre breff aff abbadissan i Oxlo, som lydde her Knuth Knutssons erffvinger tiill i Nörige, them han och fiick, hvilkit arff faller her Johan Tursson och Larss Tursson tiill efter Nöriges lagh, och när Peder Hansson upå Åkersshuss thet förnam, att abbadissan och hennes syster fru Elin på Elenne hade fått breffven ifrå siig, sade han att vele seckie abbadissan utij en säck och göre thöm både arff löss, epter the vore then svenske adell så godhe.

Item screff för:ne Peder Hansson och her Truidt strax Kon. Mtt i Danmarck ther om tiill, att H. N. schulle tage thetta clöster abbadissan ifrån för samme saker skull alle the frijheter, som för:ne abbadissa fått hade utaff för:ne Kon. Mtt, att clöstret skulle bliffve i vellmagth i hennes liifztiidh.

Item haffver för:ne abbadissa och hennes syster thet högeligen beclageth i theris scriffvelsse, som the haffve oss belangeth med, att thet samme viill thöm öffvergå, att the miste både theris arff och clösters frijheter, hvar the icke få the breff igen utaff oss.

Begerendes förthenskull ödmijukelige, att Eder N. H. viill scriffve then Peder Hansson tiill, att han gör abbadissan och hennes syster inthet hinder för thet the uplote the svenske breffven.

Item en stämpningh tiill her Truidt på nyt om thet möte.

A tergo:

Belangendes her Johan Tursson och Larentz Tursson om noget godz i Norige.

för Eders Nådz gunstelige och nådiige tillschriffvelse, som jag någon åhr förlidne fick ifrå E. Nådz Höghmechtighet, samme eders schriffvelse anrörendes her Johann Turson och Larss Tursson, huruledis att jagh skulle haffve noger godz här udi rikket, som the gode menn skulle tilkomme och förholle them thett före, att thee gode menn kunne icke komme til theris arff oc eijge, hvilket jeg icke giortt haffver. Thett godz, som jeg ij värije haffver, som the gode menn opå thale, thet haffver then gode man salig med Gudh her Vincentius Lunge inbekräfftt och inbekomedtt hoss hans närskylde frände salig med Gudh Erick Johansson udi Sverige med stor kost och tåring och penningar spjild, och äre samme godz betalede för gådz och för penningar, som thett godz kan vare värdd, som här finnes gode breff och segell före, och salig Erick Johanssons sinn egen oben hengendis incijgle för same breff medt flere gode mendz segell för samme breff, huruledis then godhe mann her Vincentius, hans hustru oc barn äre tilkomne samme godz. Så giffver jag E. Konge M:tt ödmiukeligen nu tilkänne, huruledis jag är främedt man til samme godz komen och inthett haffver ther medt att skaffe vijdere än som Noriges lag och rätt kan giffve miig, att miig bör att svare för minn hustru och hennes faderlöse barnn til rättthe effter breff och segels lydelse. Nådige herre, giffver jag E. Nådz Höghmechtighet ödmiukeligenn tilkänne, att jagh haffver någett godz udi Sverige, som mitt rätte arff och eijgett är, och äre samme godz miig förhälled ij v eller vj åhr, att jag må icke komme til mit arff och eijge och icke heller til min äbörzell och rättighet, som miig bör att haffve. Så haffver jag förmärckt ij Eders Konge M:ttz schriffvelse, att the gode män här Johann Tursson och Lauritz Tursonn haffve beredt för E. Konge M:tt, att miit godz skulle rijsteres och ij kvarstad stå, in til the gode menn komme til theris arff och eijge här udi rikket. Thy är min ödmiukeliige, kärliige bönn til Eder Nådis Konge M:tt, att jag motte komme til miitt arff och eijge udi Sverige ubeschornet lijke som the gode menn udi Sverige komme til theris både i Danmarck och Norige. Hvadsomhelst tunge och tjänstachtighet the gode men ij Danmarck och Norige, som arff och eijge haffve, göre Edhers Nådes Konge M:tt ther aff vill jag gerne och vällvilligen vare Eders Nådes Höghmechtighet lydiig och tjänstachtig aff then fattighed meg kan tilkomme ther udi rikket, thy bedher jag Eders Nådes Konge M:tt, att Edhers Nåde vill verdes för Gudz skyld att ansee min läglighet, att jag motthe komme til mitt arff och äijget, som andre gode menn göre till theris. Beder jag E. K. M:tt, att E. Nåde vill

värdes för Gudz skyld att icke tage thenne min ringe och oförständige schriffvelse til mistycke ij någer mätthe, her medt Edhers Nädis Kong:e M:tt then alzmechtigeste Gudh befallendis till evig tijd. Ex Lundestadt S. Lucie dag år etc. mdluij.

3.

Nils Muncks bref till Kungl. Maj:t angående vissa donationsjordar till Söderköpings hospital och om åtskilliga andra ärenden i hans befallning; dat. Nora den 16 Mars 1555.

Efter originalet i RA.

Stormectigiiste högborne först[e] och herre, min ödmijukeliig, underdännig förbeplittige [sic] hulle och tro tineste bevissendes Ederess N. Kongl. Ma:tt genom natt och dag, sa lenge jag fattige tinner läffver etc.

Aller nådige herra Kongl. Ma:tt bekome jag Rasmus Lodvissons breff, att jag skolle ransacke effther nogra godz, som Eriich Nielsson riddar gaff tiill spiittalen i Surckiöping. Sa haffver jag graneliig opsportt och ransacket ther effther; sa är ther thu gårder uti Skierkind heratt i Giislesta sokan i Sierastaby, then ena renter langis korn $2\frac{1}{2}$ pund, then andre $1\frac{1}{2}$ pu[n]d oc otta hester aff hver gård, oc är ther en andre gård i same herad uti Gårby sokan hetther Settra, som är aff same godz, halff part är giiffvett tiill Gårby kiercke oc andre halffpart haffver kiercken kiöp, renther same gard smör 1 [L]æ, penningar $4\frac{1}{2}$ öre, oc är nu same godz ifra spiittalin och kiercken tagett oc them haffver Criistin Larsson barn på Flettna och hade hustru Marit Holsten Bagges efftherleffversk then same gård, som hetther Settra. Sa haffver jag förbudett therras affras, tiill sa lenga Ederess N. Kongl. Ma:tt haffver ransacket her om etc.

Viider aller nådig herra Kongl. Ma:tt, är thet en stohest på gården, som inthett doger tiill stodtt, utan han är förderöft aff qvedrack, så att han stor inthedtt tiill att botta; om Ederz N. viille letta kome en andre stohest tiit, som tient tiill stodtt etc.

Tesliigiiste, aller nådigste herre, är min ganske storlig begerning tiill Ederz N. Kongl. Ma:tt om Ederz N. viille letta mig bekome then skapelun, som Ederz N. loffvede, att jag skulle bekome en, ther som jag kunä retta mig effther etc. Ij thetta och alt anett ther jag vetta Ederz N. Kongl. Ma:ttz gang och besta natt eller

dagh skall jag aldrig för sume mig sa sant Gud tiill hielp, then jag Ederz N. innerliig befaler samp medtt Ederz N. unge arffve liiff herskap medt ett sunt vellfart. Scriffvet på Ederz N. gård Nora then 16 Marthi anno 1555.

Ederz N. trotinner
Niellss
Munck.

Utanskrift: Stormectiigiiste högborne herra oc furste, her Gustaff, medtt Gudz nåde Sveriges, Göttes och Vendes etc. koni[n]g, min aller nådig herre ödmijuckelig.

(Spår af sigill.)

4.

Erik Jönsson [Rosenstråles] till Bolgård öppna bref angående ett jordbyte mellan honom å ena och Kungl. Maj:t å andra sidan på uppräknade gods och gårdar; dat. Vadstena den 28 Mars 1555.

Riksregistr. 1555, fol. 32.

Bekennes jag Erich Jönns�n till Bolgård och med thetta mitt öpne bref fulkomligen tilstår, att jag med frij villie och berådne modhe, så och med mine hustrues Malin Palne dotter och begges våre barns och erfvingers godhe ja, rådñ och samptycke hafver uplatidt och hemblett stormechtigesthe fursthe och herre, her Gustaf, Sverigis, Göthis och Vendis etc. konung, min allernådigesthe herre och Hanns M:tz konunglige liiffzerfvinger till evärdelige äghe thesse efterschrefne godz och gårdar för Bolgård, så och nogon tijende Hans K. M:tt mig till en behagelig tijdh gunsteligen uthi Tiustt förlänt hafver, thess jag H. K. M:tt ganske ödmiuikeligen betacker, som ähr två gårdar i Sviesta, ränte kornn fyre tynner, en gård Åsetorp, ränter kornn 2 tynnor, enn hage ther under liggendes, ränter penningar en mark ortiger, enn gård Møllertorp, ränter korn två tynnor, och en gård Idista, ränter kornn två tynnor, hvilche för:ne godz ligge uthi Harg sochnn i Åkerbo häredt uthi Östergötthland, hvarföre afhender jag mig, min hustru och begges våre barnn och efter:de erfvinger för:ne godz och gårdar och tilegner them hög:te Kong:re M:tt och Hanns Kon:ge M:tz lijfzerfvinger med huss, jord, åker, äng, skog, skiull, fiskevattn,

qvernn och qvarnnströmer, torp och torpestäder, i våthe och torre, inthet undentagendes, som samme godz och gårdar nu tilligger och af ålder tilleget hafver eller her efter ther till upspöries kan till evärdelige äge, och thes till ytermere visso beder jag erlig, velbördig man och stränge riddere her Månn Johansson till Broo, att han henger sitt insigle bredhe vedh mit eigit insigle her neden före. Datum Vastena deenn 28 Martij anno thusende femhundrede femtije på thet fempthe.

5.

Gustaf Olsson [Stenbocks] bref till Kungl. Maj:t angående afståendet från Tofta gård; dat. Torpa den 14 april 1555.

Efter originalet i RA. Jfr ofvan s. 160.

Stormechtigiste furste, aller käreste nådigher herre och konnungh, nest min underdanighe tilplichtige thro tiennest, betacker jag Ederss Kong:e Ma:tt för all gunsth och nådhe, som Ederss Kong:e Ma:tt mig och min hustru och barn aff synnerlig gunsth altiit nådeligen bevist haffve, hvilkitt jag aldrig veth såådanna gunsth någentiidh till ath fultacke en seden förtiener, så vill jag dog gerne med all ödmiucktt och tiennist alrigh förgetta såå lenghe jag lifver etc.

Aller käreste nådigheste herre haffver jagh ij all underdanighet bekommeth Ederss Kong:e Ma:ttz bref, lydendess om min gårdh Tofta, att Ederss Kong:e Ma:tt beger honnom för viiderlagh, så betacker jag Ederss Kong:e Ma:tt med all ödmiucktt ij all underdanighet för then store kongelig erre, dygdh och godhe behag, som Ederss Kong:e Ma:tt haffver haft och haffver till min hiertanss aller käreste dotter, then alsmechtiige Gud lathe thet altiit bliifve Eder Kong:e Ma:tt tiill lycksalighet, och förthenskyll hvad gott som jag eller min hustru eghe i thenne verden thet Gud kenne skall thed altiit vare Ederss Kong:e Ma:ttz, min hiertanss aller käreste dottirss egiitt och altiit till rede, och effther thenne mijn underdanige meningh vill jag samptt min käre hustru gerne uplathe Ederss Kong:e Ma:tt och min hiertanss käre dotter förbenemde Tofta, så adt Eder Nådhe ecke behöffver adt legge mig ther nogett ij vederlag före, effther min hierta käre dotter är ther then högste och nemste arffving tiill, uthen thet skall vare och bliifve Ederss Kong:e Ma:ttz och min hiertanss käre dottirss egiitt, som min hustru och jag Ederss Kong:e Ma:tt och min hierthanss käre dotter

gerne unne aff alth vårt hierthe, och hvad mere goss, som mig tillhörer ther nest under ligger legligest till förbenemdhe Tåffta, ther skall Eder Kong:e Ma:tt och min hiertte käre dotter haffve adt råde och biude öfver, inthed tviffendess att Ederss Kong:e Ma:tt och min hiertanss käre dotter udii annett vell varden ramendess min barnss beste, och ther som Ederss Kong:e Ma:tt teckiss förnemde Tåffta lathe annamme effther min underdanighe meningh, så er jag ij all underdanighetht gerne ther tiill friidss medh, når thed Eder Kong:e Ma:tt behageligett är, effther hvilken Ederss Kong:e Ma:ttz behagelige villie jag mig altiid gerne rette vill, Ederss Kong:e Ma:tt hermed samptt Ederss Ma:ttz kunglige herskafft till lycksalig och longvarigtt och roligitt regimenthe then allsmechtige Gudh ij underdanighe[t] befallendes. Aff Tärpa then 14 Apprillis anno 1555.

Ederss Kong:e Ma:ttz

thro tiennere

Göstaff Olsson.

[Utanskript:] Thenn stormechtigiste furste och herre, her Gustaff, Svergijs, Gottis och Vendiss etc. konung, min aller nådigiste herre ganska underdanligenn.

(Sigill.)

6.

Ärkebiskopens af Riga, markgrafve Wilhelms instruktion för hans sändebud till Sverige, Jörgen Niederlandt; dat. Lemsal den 14 maj 1555.

Efter originalet i RA.

Innstructionn unnd werbung wess an denn durchleuchtigstenn grosmechtigenn furstenn unnd herren, herren Gustafenn der Schwedenn Gotenn unnd Wenden konigk etc. im nahemenn unnd vonn wegen dess hochwirdigstenn durchleuchtigenn hochgebornenn furstenn unnd herren, herren Wilhelmen, ertzbischoffenn zu Riga, marggraven zu Brandennburgk, zu Stettin Pommern, der Cassubenn und Wendenn herzogen, burggravenn zu Nurmbergk unnd furstenn zu Rugenn, durch denn erbarn Jurgenn Niederlandt, erzvoigt zu Lembsel, sol angetragenn und geworben werdenn.

Negst freuntwilliger nachbarlicher und schwegerlicher begruessung, gluck und heil wunschung Irer Ko. Wirden anzumeldenn, dass hochermelter mein gnedigster her erzbischoff unnd marggraff etc. kurz vorrukter zeit vonn Irer Ko. Wirdenn gesantenn Jochim Burwizenn, denn sie bej Irer F. D:t gehabt, vornommenn, welchermassenn der deuzsch lifflendisch ordenn seiner Ko. W. die gefahr dess muskowitterss angegebenn unnd umb verbundtnuss wieder ine ansuchenn lassenn, auch wess ursachen Ire Ko. W. inen domalss, aldieweil sie die geschigktenn ire mithabennde gewerbnmb theil zuruck gehaltenn unnd grundtlichenn nicht entdegkenn wollenn, nicht unbillich allerlej bedengkennss halbenn, domalss dorin nicht wilfaren konnenn, derwegenn sich Ire Ko. W. bej meinem gnedigstenn herrenn erzbischoffenn und marggraven etc. auss gueter zuvorsicht erkundigenn lassenn, wie es mit diesenn landenn unnd dem muskowitter umb denn friedenn unnd sonnstenn allenthalbenn gewandt, oder wess sie zu solcher suchung ursachen thete, domit Ire Ko. W. sich auff denn vhal weiterer ansuchung nach gestalt der sachen geburlichen wustenn vornehmenn zulassenn, mit dem gnedigenn unnd freuntlichenn angehafftenn vormeldenn, so der muskowitter diesenn landenn mit seiner wutendenn tyrannej zusezenn wurde, unnd solchs seiner Ko. W. hufft erforderte, dass sich dieselbe gemeiner christennheit zum trost unnd erhaltung godtlichs worts, alss ein christlicher potentat muglicher hufft unnd beistandess woltenn wissenn zuerzeigen.

Nun seint erstlich hochermelter mein gnedigster her erzbischoff unnd marggraff etc. vor anmeldung dieser dinge unnd gnedigs freuntlichs erbietenn, dess muskowitterss halbenn, dinst unnd freuntlich dangkbar, spurenn unnd erkennenn dobej Irer Ko. W. gnedigs unnd freuntlichs gemuet, wollenn auch solchess alles umb dieselbe nach eussersten irem vormogenn gleichsfalss zuvordienenn nicht vorgessenn.

Unnd wiewol Ire F. D:t auff solch wolmeinlich koniglich ansuchenn domalss entschlossenn gewesenn, derselbenn allsbaldt mit andtwort zubeseignenn, so habenn sich aber Ire F. D:t, weil derselbenn wegenn unnbestendigkeit dess muskowitterss dess friedennss halber die zeit nichts grundtlichs bewust frist nehemenn mussenn, biss Ire F. D:t dorauff grundtlich unnd eigenntlich S. K. W. zu berichten hettenn.

Derwegenn dann nuhnn Irer Ko. W. mein gnedigster her erzbischoff unnd marggraff dinst unnd freuntlich nicht kann vorhalten, dass kurz hiebevornn mit dem muskowitter auff funffzehenn

jhar friede gemacht, aber doch nach seinem gebrauch also vorfast, dass sich diese lande nicht lenger alss drej jhar gewissens friedennss zugetrostenn, derwegenn mein gnedigster her zum hochstenn erfreuet dess trostess unnd erbietennss, dess sich seine Ko. W. zu vorhinderung dess muskowitterss tyrannej, so er dieselbe ann diesenn landenn ubenn wolt, gnedig und freuntlich vornehmenn lassenn, bittenn denn liebenn allerhochstenn Godt, er wolle wiederumb Ire Ko. W., derselbenn konigreich, landt unnd leute zu aller wolfart, gedey unnd auffnehmen gnedigst gesegnenn.

Es wolte sich aber dannoch wol geburt haben, nachdem hochgemelter mein gnedigster her erzbischoff unnd marggraff etc. nicht allein ein eingeleibter standt, sonnderu dass heupt dieser lande ist, dass die suchung dess ordennss inn solchenn algemeinenn hochwichtigenn sachen nicht allein vor sich, sonnder aller stende dieser lande wie billich vorgenommenn, und also eine semptliche unnzertheilte voreynigung, nachbarschafft unnd zuvorsicht bestenndig unnd ordenntlich erbauet unnd auffgericht wordenn, so hette man sich in vorfallender nott derselbenn onhe jenige irrung zugebrauchen, unnd ob wol gedachter orden meinem gnedigstenn herren erzbischoff unnd marggraffenn etwann hiebevornn vonn solcher besendung bericht einbringenn lassenn, ist er doch dermassenn nicht gethann, wie er ann sich selbst gewannt ist, wess ursachenn aber solchs geschicht, konnen Ire F. D:t nicht wissenn.

Dieweil aber dannoch S. Ko. W. gnedige freundschaft, nachbarschafft unnd voreynigung jegen unnd zuwieder denn vorvolgern christlichs nahemess unnd worts, dieselbe mit diesenn gemeinenn landenn bestenndigk zumachenn, meinem gnedigstenn hernn erzbischoffenn und marggraven lieb unnd angemem ist, auch innss werck zubringenn unnd mitzubefordernn geneigt, so kann unnd wil sich doch anders nicht geziemenn, dann dass solche ding einhelligk mit volwortt unnd vorwilligung Irer F. D:t unnd aller stennde dieser lande vorgenommen, wie auch solchs, do es ordenntlich unnd geburlich gehandelt, ob Godtwil wol erheblich unnd kein mangel sein solte, dass lobliche konigreich Schwedenn unnd diese gannze lande unnzertheilt inn eine faste bundtnuss, treu zuvorsicht unnd voreynigung zubringenn, dess sich dan beiderseits konigreich, lande unnd leute inn herdringender nott negst Godt nicht wenig zugetrosten, im vhal dann der ordenn vor sich allein, wie doch unnkrefftigk unnd unnbundigk auch allen auffgerichten landt recessenn zu jegenn unnd zuwieder, auch meinem gnedigstenn hernn erzbischoffenn unnd marggravenn etc. ann S. F. D:t hoheit vorkleinlich, voriger gestalt bej

Irer Ko. W. ansuchung thetenn, werdenn Ire Ko. W., dorumb dann S. F. D:t ganz dinst und freuntlich thun bittenn, die vorsichtigkeith gebrauchenn, vornehmenn unnd halten, domit sie sich nicht alleine mit dem ordenn zu vorkleinerung irer hoheit, sonndernn auch mit dem ganzenn lande Lifflandt inn guete zuvorsicht geben.

Derwegenn dann hochgedachter mein gnedigster her erzbischoff unnd marggraff etc. keinenn zweiffel tregt Ire Ko. W. diese dinge vor auffrichtung einiger vorbundtnuss, do sie dorumb anhalten wurdenn, ann Ire F. D:t alss dass heupt der lande vorweisenn, domit alssdann wie obvormelder ordentlich dazu geschrittenn, dann Ire Kon. W. bej sich gnedig unnd freuntlich haben zuerachten, im vhal sich Ire Ko. W. onbe vorwissenn Irer F. D:t alss dem heupt mit dem ordenn inn solche dinge gebenn solten, dass Irer F. D:t und denn andernn stendenn dieser lande allerlej bedengkenn vorfallenn mochten. Irer F. D:t gemuet, herz unnd meynung aber ist gewislich dahin gerichtet, nicht allein Ire Ko. W. mit diesenn landenn inn treu und zuvorsicht bestennndigk zubringenn, sonndernn auch Irer Ko. W. unnd irem loblichen konigreich sonnsten viel ehre, dinst, freuntschafft, lieb unnd guets iress eussersten hochsten vormogennss zuerzeigenn unnd zubewisenn, do jegenn sich dann zu jder zeit Ire F. D:t inn diesenn unnd andernn sachen gnedigs und freuntlichs willennss vorhoffenn wollenn. Urkundtlich mit hochgedachts erzbischoffenn und marggraven etc. secret besiegelt, geschehen zu Lembsel dinstags nach cantate anno etc. LV.

(Sigill.)

Qui supra manu propria.

7.

Joakim Burwitz' bref till Kungl. Maj:t, innehållande politiska nyheter från den livländska ordensstaten; dat. Riga den 9 juni 1555.

Enligt originalet i RA.

Durchleuchtigster furst, grossmechtigster koningk, allergnedigster her, meine undertenigste, willigste unnd gehorsamste dienste seind E. K. M. und derselbigen gesampthen jungen leibs erbhschafftenn jderer zeith unnd die tage meines lebendes in aller trewe bevhor. Allergnedigster her, vorschienes ungefeherlich fastnachts zeith hab ich mein schreibenn auf die bevolne werbung ahn den hoch-

wirdigen heren meister zu Liffand, unnd was S. F. G. mir zur gnedigen andwurd gegeben, mith mher anderenn umbstenden dieser lande gelegenheiten, gefertigt, dasselbtig ahn Marten von der Öije gegen Dantzick vorschickt, mith bevelch unnd vleissigen begerende, ferner ahn E. K. M. underteniglich zuubersendende, wil mich gentsligen vorsehen E. K. M. werden dasselbig vorlangst entfangenn unnd gnedigst vorstanden habenn. Als dan aber in demselbigen des hern meisters abschied mitheingezogen, das S. F. G. bei E. K. M. in den sachen mith dem ehrsten ire städliche bothschaften haben wolten etc., so hab ich nicht underlassen unnd kurtzer tage ahn S. F. G. cantzlei geschrieben unnd freundlich begeret vorstendig zu werden, wannher doch die bothschaften ahn E. K. M. vorordnet oder aber ob dieselbiige auch vorthzihenn solte oder nicht. Darauf ich dan diesen bericht widerumb erlangt, das noch zur zeith darauf nichts endlich geschlossenn, und das S. F. G. secretarie Michel Bruggener alhir gegen Rige in kurtz komen wurde, ferner darvan mith mir zuberedende, ist aber noch nicht hir erschienen, taglichs aber seiner erwartende. Whan ehr ahn mich gelanget und wue ehr deshalben mith mir ethwas vorhandlen wurde, wil ich E. K. M. underteniglich unvormeldet nicht lassenn.

So viel nhun in vorigen meinem schreibende van des grosfursten zur Muskow erwartender bothschaft gegen mithfasten vorschienen, angezogen, seind dieselbtigen alhir auf gemelte zeith erschienen, und seind diese ire endlige werbung gewesen den zinsspfenning aus dem stift Darpte vormuege meines vorigen schreibendes zuerforderende oder den gemachten unnd aufgerichteden funfzehen jrigen friedstand zurevorirende. Es habenn aber die stende disser lande bei dieser muskowitersken bothschaft eine prorogation auf drei jarlang dieses zinsspfenninges halben erhalten, also bescheidentlich das innerhalb dieser dreijer jar der her erzbischof zu Rige und der her meister zu Lijffand eigentliche unnd warhaftige erforschinge, nachkundigung und inquisition thuen sollen, wie es grundlich umb den zinsspfenning gelegen, und whan der grosfurste alsdan darauf einen rechten bericht erlangt, alsdan wil ehr auch den funfzehenjrigen bewilligten friedstand gewenlich halten und nachkomen. Darauf beruhet es nhun zwischen diesen landen und dem reussen, was es aber fur ein zavorsicht ist unnd was man sich darauf zuvorlassende habe, haben E. K. M. also der hochweisester leichtlich zuermessende.

Es hat auch der hochwirdige her meister mir ahm letzen der van Revel vermeinte entschuldigung gnediglich zugeschickt, mith begere dieselbigen ahn E. K. M. gelangen zulassende, welcher ich

hirbei E. K. M. undertenigst zuschicke. Was nhun dero grund ist, haben E. K. M. daraus zuersehende, ich hedte mich mith dem allerersten ahn E. K. M. gerne erhaben, werde aber alhir mit schweren meinen egenen scheftenn und langschwebenden irrigen handlungen dermassen aufgehaltenn, das ich nirgents vorreisen kan, wolte sie auch ungerne unendtscheiden hangen lassenn, darzu auch mein hausfrau ahn irem zurbrochenen schenckel ubel furgesehen, gehet noch immer auf den kruckenn, welchs mich auch nicht wenig vorhindert, wil aber dennoch gleichwol mith gothlicher hulfe E. K. M. in kurtz besuchenn, undertenigst bittend, deswegen auf mich kein beschwerung zu schepfenn.

In diesen landen ist den winther uber vast ein geschrey umbgangen, also das E. K. M. mith dem reussen ahn der grentzen in manglung gewesen sein soltenn, des ich doch nicht hab gleuben konnen, nichtoweiniger aber dennoch kan ich E. K. M. unangezeigt nicht lassen, das her Jurg van Munster landmarschalck mich beschickt unnd vormelden lassen, wue dem also mith dem reussen were, und E. K. M. drei oder vierhundert pherde van Revel oder Ösel ab in Vinland begerende, wolte ehr etzlige ordensherenn darzu vormuegen, die E. K. M. und iren reichenn zu zihen und dienen solten, des ich dan ime E. K. M. halben bedancket, mith ahnzeigung das ich es ahn E. K. M. weither gelangen lassen wolte.

Man sprenget auch alhir ein zeitung, das Ko. W. zu Denemarcken, mith hulfe und zuthadt E. K. M. unnd irer krigsmacht, uber die 150 schieffe ausgerustet haben solle, und dweil ein jder sein gissung machet, seindt die leute in diessen landen darfur nicht wenig erschrockenn, unnd ob es mir wol anders bewust, so erachte ich es darfur, das sie irer regirung gewissen engstet, dan sie es selbst darhen eins theils gesetzet, das diese ordnung der regirung einmalch aus vorhengnuss Gottes werde aufgehoben werden.

Aus dem Deutschlande horet man alhir nichtes, sagen das aldar alledinck stille, willen nicht das Key. M. im lebende sein solle, ob es also sey oder nicht, lasse ich in seinen werden, unnd wil also hirit S. Key:e unnd E. K. M. dem lieben almechtigenn in der erkendnuss Jesu Christi bevolen habenn. Datum in eil Rige ahm tage trinitatis anno etc. 55.

E. K. M.

undertenigster
gehorsamster diener

Joachim Burwitz.

Utanskrift: Dem durchleuchtigsten unnd grossmechtigstenn fursten unnd heren, heren Gustaffenn, zu Schweden der Gotten unnd Wenden etc. konige etc., meinem allergnedigsten herenn.

(Spår af sigill.)

8.

Joakim Burwitz' bref till Kungl. Maj:t med fortsättning på föregående skrifvelse; dat. Riga den 18 juli 1555.

Enligt originalet i RA.

Durchleuchtigster furst, grossmechtigster koninck, allergnedigster her, meine undertenigsten willigsten und gehorsamste dienste seind E. K. M., derselben jungen herschaften unnd gantzen reichenn jder zeith getreulich bevhor. Aller gnedigster her unnd konung, ich habe E. K. M. kurtz hiebevhor mein undertenigst schreiben zugeschickt, darinne die gelegenheit und was ich aus diesen landen habe ahnzeigenn konnen, vorstendigt, sey auch sieder der zeith alweg aufm sprunge gewesenn mich ahn E. K. M. zuerhebende, so sey ich doch inn deme alhir von meinenn schwegeren unnd freunden uber zuvorsicht aufgehalten worden, were aber dennoch underteniges willens gewesenn E. K. M. dismalch ethwas lenger zu schreibende, sey aber aus den ursachen, das ich vorhoffet E. K. M. auf die werbung, so ahn einen radt alhir gescheen, das andwurd mit zuubersendende, welchs ich doch anhero nicht bekommen habe konnenn, wil aber nichstoweiniger mith dem furderligsten durch hulfe des almechtigen aufsein, bei E. K. M. zuerscheinende, ob velichte E. K. M. meiner armen geringen dienste dieser zeith zugebrauchende haben mochtenn, dan negst Got onnhe ruhm gesagt mein hogster vleis und sin dahin gerichtet E. K. M., dero nachkomen unnd krone zu Schwedenn ehrlich getrewlich unnd aufrichtig zu dienende, undertenigst bittende E. K. M. wollenn diss mein eilendes und unnutz schreiben nicht andergestalt ufnehmen und vormercken, dan das es aus dem gemuete geschicht und E. K. M. sampt derselbigenn vorwandten sehen muegen, mich dieselben in kein vorgessen gestellet, noch stellen wolle.

Alhir in diesen landen stehen sie noch fur dem koningk zu Dennemarcken der schieffe halben in fruchtenn, der her meister hat seinen secretarien Michel Bruggener jegen Lubeck geschickt, mith bevelch das ehr beineben doctor Volcken, burgmeister zu Lubeck, unnd Frantzen von Sliten daselbst whanaftich sich ahn K. W. zu

Dennemarken begeben sollenn, aus was grund kan ich nicht wissen, dan alleine vielleicht unther dem schein den zugk zuerkundigende oder aber die irrungen, so Ko. W. zu Dennemarcken Harrien und Wirlands halben mith dem hern meister hatt, zuuntherbawende.

Alhir seint auch inwendich 4 tagen schieffe van Lubeck gekommen, sogen aus Deutchlandt van keiner krigsrustung, dan alleine ahm stifte Bremen bey Drecksfeerden sollen etzlige knechte vorsamlet sein, machen gissung, das es frantzosisch stiftung sey, dem marggraven zu gudte etc.

Dieser jegenwurtiger briefszeiger Ruprecht Gockel stenschneider hat mich alhir ahngesprochen, das ehr die reich Schweden dem armen notturftigen zu gudte gernne besuchen wollte, hab ich ine darzu geradtenn, ob velichte jmantz were der seiner negst Got zuthuende. Ich hab alhir beid bruchsneiden und starstechen van ime gesehen, ist ime wol gelungen, sonst aber weis ehr van keinen artzneijen, ob ehr sich der understehen wolte, wil ich darfur gewarnnet haben, wil also E. K. M. die eintredende regirung samptlig dem almechtigen ewigen Got empholen haben. Datum Rige den 18 julij anno etc. 55.

E. K. M.

undertenigster
diener

Joachim Burwitz.

Utanskrift lika med föregående bref.

(Spår af sigill.)

9.

Joakim Burwitz' bref till Kungl. Maj:t med fortsättning på föregående skrifvelse; dat. Riga den 4 september 1555.

Enligt originalet i RA.

Durchleuchtigster unnd grossmechtigster koningk, aller gnedigster her, meine undertenigsten willigste unnd gehorsamste dienste seind E. K. M. unnd dero jungen erbberschaften ider zeith geneulich bevhor. Allergnedigster furst unnd her, ich hab E. K. M. schreiben, welchs Stockholm den 12 julij itziges jares datirt, mith geburliger reverentz in undertenigkeit entfhangen unnd E. K. M.

gnedigste meijnung vornohemen, sey erstlich gantz hocherfreweth, unnd weiss Gotte dem almechtigen nimmher fur sein gnade genugsam zubedankenn, das sich E. K. M. meine arme geringe dienste (wiewol ich mich des nicht wirdig erkenne, vielweinger ahnzumassen weiss) in gnaden gefallen lassenn, dan alleine das dennoch negst des almechtigen hulfe dieselbigen kleines vormuegendes, aber hogstes vleisses unnd trewe (onhe ruhm) vorthgesetzt, unnd so ich ethwas thuen kondte oder zuthuende wueste oder aber bedencken mochte meines eussersten vorstandes. Dieselbigen sey ich E. K. M., den iren unnd iren kunigreichen ahnzuwendenn pflichtig unnd schuldich, unnd muss mich jegen E. K. M. allergnedigsten erzeigung underteniglich danckbar erkennen.

So viel nhun die gebetene voreinigung van dem heren meister zu Lifland bei E. K. M. gesucht ahrrendt, unnd was ich darinne habe ausrichten muegen, haben E. K. M. aus vorigen meinem schreiben gnedigst wol vornohemenn, auch volgens ein brieflein van hinab auf Suderkopingen vorfertiget, das nhunher E. K. M. zur handen komen sein wirdt, darinne auch allerlei vormeldet, sich in gnaden zu berichten als das eine bothschaft van dem heren meister ahn E. K. M. vorordneth, welchs auch volgens abgezogen unnd ungezweifelt vorlangt van E. K. M. widderumb vorabschiedet sein werden. Die sachen aber zwischen dem muskowiter unnd eiflndern seind dermassen wie hiebevhor angezeigt geschaffen, also das der grosfurste den aufgerichteden funfzehen jerigen friedestand zu haltende geneigt, so ferne das ein her erzbischof zu Rige unnd meister zu Liflandt warhaftigen erkundigen unnd ergrunden sollenn, wie es umme den begeerten zinssepfenning im stift Darpte eine gestalt haben muege, und darvan inwendig drey jaren dem grosfursten einen rechtmessigen unnd wharen bericht zuthuenn geflissen sein, undt ist solchens meins erachtens ein geringer locheriger friedstandt, welchern der grosfurste seins gefallens jder zeith infringirn unnd zurugstossen muege, auch ungezweifelt anders nirgents auf abgerichtet, dan das der muskowiter anderen furfallenden und ereugeten gefeherlichkeiten midler zeith furkomen konne, darnach seiner gelegenheit zum ausrichtligesten nachzutrachtende, welchs sich auch mith der todt ahn des heren meisters hofe hatt sehen unnd vormercken lassen, aber es gehet hir im lande beynhaent so zu, wie man im sprichworte sagt, was sol dem kertzen oder brill, der selbst nicht sehen will, unnd leben midlerweil in grossen furchten vor iderman, besorgen sich nicht weinig, das Got der almechtig ire

regirung einmal sturzen werde und den umbliggenden nachbarn zum raube gebenn.

Es hat Eiflandt mith Polen auch eine erbeinigung aufgericht, aber mith dem bescheide, das der pole mith den liffendern die grentze gehen wolle, des sie sich auch erbotten, nhu begeret der konig zu Polen jerliges solchenn bedinge und bewilligung nach zukomende, kan es aber endlich nicht inswerck setzen dan die liffender wissen, das inen etzlige gebiete ahn Lettowen abgehen wurden, so enthaltet man sich auch noch zur zeith des ubergreifens nicht, und wirdt van den amptleuten unnd dem adel auf der grentzen des koninges underthanen mercklich beschwerung zugefuegt. Was zuvorsicht auch solchens stiftet, haben E. K. M. leichtlich zuermessen. So seindt die stende disser lande under sich auch nicht eins, die merhern wolten die weinigern gerne vorweisen, whan nicht etzlige furbetrachtungen des ends vnd der personen vorhanden, summa es were diese brauth wol eines breutigams weherdt etc.

Es hat auch der konig zu Polen vorgangen sommer zu Peterkaw einen gemeinen tagk gehalten, aldar van vielen sachen sonderlich der religion halben viel gesandter, aber nichts bestendigs ausgerichtet, das auch weinig nutzbares darvan zuschreibenn, dan alleine das die grossen bischoffe, prelaten und woiwoden einer widder den anderenn erwachssenn, und das der lettowske radt mith dem polniskn rade daruber uneinig gewordenn, welcher der konig auch schwerlich vogleichen magk, dan S. K. W. werden regirt, und die prelaten seint regenten der reiche und grosfursthumb in Polen und Lettowen.

Es ist auch nicht onnhe, das der konig zu Polenn sich etzlige jar vast nach einander geruset, unnd whan es nach seinem willen vorthgangen, ungezweifelt wol kegen den muskowiter ethwas radlichs angefangen, hat auch darauf radslagen lassen, aber endlich wie vorgemelt seint die regirungen der sachen unther sich nicht eins, besorgen sich auch mith irem eignen volgk onnhe hulf frembder krigsleute nichts ausrichtigs zu beschaffen, haben die furbewegung gemacht, das die frembden mith grosser unkost und geltspildung underhalten werden muessen, so were der konig zu solcher barschaft ubel gefast, es kondte die landschaft auch dar nicht so viel zulegen, das man solchen zugk ausfueren mochte, man solte zuvorn etzlige jar einen schatz samlen etc. Also stehet es noch, und ist meins bedunckens zuvormuetende, das die landschaft in diesem falle dem konige obligen werdenn, und ob wol exempel unangenehem, so machen sie dennoch ein bewegung, dan es ist wol vormals gescheen,

das ein konig zu Polen ethwas zugesagt auch gerne gehalten, aber van seinen undersassen vorhindert, daruber das andertheil bloss in grosser gefahr bestanden blieben. Nichtstoweiniger ist wol wissenschaftlich, das der grosfurst zur Muskow mith dem krintzkij tatarn in schwerer rustung, diesem krintzkij hat der konig van Polen van seinen tatarn, so ehr in vorsprechung hatt, etzlige tausent zugeschickt, und hat dieser tatar dem muscowiter nhun kurtzer zeith etzlige viel tausent volckes abgeslagen, die stadt Kassan widerumb eingenhomen, man sagt auch der tartar solle sich einer unbluetigen uberwinninge nicht zu erfrewen haben, und van den seinen wol mher else 40000 menschen erslagen und niderlegt sein.

Von dem muscowiter, das ehr sich jegen E. K. M. unnd ire reiche rusten solte, kan ich alhir nichts gewisses erkundigen, hab deshalb auf die grentzen geschickt, auch meinem eignen brudern Hansen Burwitzenn, whanhaftig zu Darpte, darumme geschrieben, krige aber keinen egentligen bescheidt zu rugk, vormeijnen die reussen, das es E. K. M. kein ernst sey, oder aber das es jegen E. K. M. sich sterck zu rusten nicht nötigk, wie dan die muscowiter van natur ein stoltz hohemuetig volck ist, unnd seind also abgerichtet, whan sie gleich die niderlage erlitten, so beruhemen sie sich doch der uberwinninge, muess also vor inen weiss schwartz unnd schwartz weiss sein.

Unnd wiewol alhir das geschrey ist, das E. K. M. mith ein ahnzall krigsvolck Vinland besetzt haben sollenn, auch ungezweifelt zu vortedung iren grenitzen vordacht sein werden, ob nhun velicht etzlige mith E. K. M. den steen nicht heben woltenn, so werden doch E. K. M. else ein hochweiser konig ire sachenn darhin zu richten gnedigst wissenn, das man in ahnseheung der itzigen gelegenheite des muscowithers mith dem tartarn, mith der gewalt unnd ernsthaften furhaben auch im schreck, alle leidlige unnachteilige mittele unnd vortrege beid der grenitzen und al anderer beschwerung halben, so E. K. M. billich widder den wueterigen nachbarn haben, treffen konne, welchs E. K. M. nach allem willen mith gotliger hulffe vor sich unnd ire armen undertanenn treffen unnd erhalten werdenn, welchs ich E. K. M. also, mher aus unverstand else sonst meiner einchfalt undertenigst unangezeigt, nicht hab lassen muegen, vleissigst bittende E. K. M. es auch also in gnaden wie es trewlich gemeineth vormercken wollenn.

Auch, allernedigster her, hab ich je und alweg im willen gehabt, das ich vorlangst wie auch noch bei E. K. M. gerne gewesen sein wolte, so weis Got, das ich der betruetzten elenden, kurtz weil

mith meinen schwegeren so viel habe, und die eine weitherung sich aus der anderen enthspinnet, das mir vordriesslich darvan zu schreiben, darzu ahn meinem krancken schwacken weibe der betruuebness so viel taglichs ersehe, das es zuebarmen, und diss vormeheret mir den wehemuet und smertzen desto mher, das keiner besserung zuhoffende, und ir lebentlangk darahn muss zu leidende und zubuessende habenn, doch einem idernn werdt sein kreutz zugeschickt van Got, dem ich E. K. M. in ewicheit frisch unnd gesunth ahn leib unnd seel sampt alle den iren mith mehrung glucks unnd siegens wil empholen haben. Datum eilich Rige den 4 septembris anno 55.

E. K. M.

undertenigster
diener

Joachim Burwiz.

Utanskript lika med föregående bref.
(Spår af sigill.)

10.

Drottning Katarinas qvitto på uppburna varor; dat. utan ort den 2 augusti 1555.

Efter afskrift i Nils Spetz' qvittensregister bland Varuhushandl. i RA.

Vij Katerina *etc.* bekennes oss haffve anammat aff Konge Ma:ttz vor aldher nådigeste herres och troo tienare och köpman udij Stocholm Jacop Horn thesse effther:ne partzeler, som han haffver upburitt upå våre vegna utaff thesse efftherskriffne köpsvener ther samma stadz, hvilket skeddhe then 2 augusti anno etc. 55, som är först aff Antonio Hageno item 1 stycke grant tvebret hollandz lereffth hulth 20 alnar, alnen för 10 öre, item 4 stycker groffth tvebret hollandz lereffth, hvart stycke hulth 25 alnar, alnen för 1 mark, item 2 pundh 1 fat superfijn ynseguldh, pundet för 72 mark ortuger, item 33 ynse guldh och silffvers possament svarth, ynseth för 6 mark, item 17 alnar rööth possament, alnen för 1 öre, item 4^{1/2} pundh, 4 loodh gementh svarth silke, pundhet 14 mark och socker chanarij 2 pundh, pundet för 1 mark; aff Anders Arnesth item 2 stycker grant tvebret hollandz lereffth, alnen för 10 öre, item 4 stycker groffth tvebret hollandz lereffth, hullo alla stycken 25 alnar, alnen för 1 mark, item 3^{1/2} yns och een fierdhendell guldbordher,

ynset för 7 mark, och 2 stycker neglike brunth macheer, stycket för 15 mark; aff Hendrick Scherenhågen item 3 pundh $4\frac{1}{2}$ ynse super fin ynse guldh, pundet för 72 mark; aff Hans Hoffman neglike brunth macheer, 1 stycke för femton mark, hvilka för:ne partzeler Nils Spetz betala skall, ther han veet sig effther retta; och thes till visso haffve vij med eijgen handh her undher skrivith. Datum loco et tempore ut supra.

Katerina.

11.

Drottning Katarinas qvitto för Nils Spetz på emottagna varor; dat. Stockholms slott den 3 augusti 1555.

Efter afskrift i Nils Spetz' qvittensregister bland Varuhushandl. i RA.

Vij Katerina etc. göre vittherligith, att vij udhij eijgen persone upå Stocholms sloth then 3 augusti anno etc. 55 anammatt och upburitt haffve aff Kong:e Ma:ttz vor aldher nådigeste herres och troo tienare Nils Spetz, haffvandes Hans Kong:e Ma:ttz varor i befalningh udhij Stocholm, thesse effther:ne partzeler, som han haffver köpth upå vår vegna, som är försth super fin ynse guldh 2 pundh, pundhet för 72 mark, och lijfferga macheer 11 stycker, stycketh 25 alin, hvart stycke för 15 mark ortuger, hvarföre göre vij för:ne Nils Spetz qvitt och frij för alth ythermera til taall om för:ne partzeler, och thes til visso låthe vij trycke högbemelthe Kong:e Ma:ttz secret her nedhan före och medh eijgen handh undher skrivit. Datum loco [et] tempore ut supra.

Katerina.

12.

Konung Kristiern III:s af Danmark bref till Kungl. Maj:t angående Ingeborg Jönsdotters gods i Sverige; dat. Nyborg den 17 oktober 1555.

Riksregistr. 1555, fol. 31 v.

Vår vänlig kärliig helsen medh hves mere kärtt och gott vij förmåge alltid tilförende etc. Stormechtigeste försthe, käre her

svåger, broder och nåboe, vij giffve eders kärlighet käriligen tilkänne, att en vår undersåtherske Ingebor Jönssedotther, borgeske udi vår köpstad Opsloe, haffver varit för oss, huruledis att honn haffver fire gårder udi Sveriige udi Normarkenn liggendis, och haffver aff thenom udi någre år upbårit frucht och landhgillde, men nu för trij åhr sedan är henne aff eders kärlichetz fougthe vid nampn Jörgen Knudtsson förbudit någit att måge befatthe siig medh landhgillet aff för:ne fire gårde, och förmen siig ther udi att ske orette, hvarföre hon ganske underdånlig aff oss begäredt vår förschriff till eders kärliighet ther um, hvilken vij viste henne icke veijre, thi bede vij eders kärliighet käriligen, att E. K. ville then sack lathe förhöre i rätte och lathe therutinnan haffve ett inseende, så att hon mätthe igen komme til hannes godz och landhgille och henne therutinnan ingen orett mätthe viderfares. Thet vele vij udi like mätthe och större mätthe altid kärligen och gärne förskylle. Datum Nyborgh 17 octobris anno etc. 54.

13.

Lars Flemings, Jöran Holgersson [Gerås] och Ezechias Gepfarts bref till Kungl. Maj:t angående deras i Reval verkställda inköp för svenska härens behof samt om de politiska förhållandena i ordensstaten; dat. Reval den 5 december 1555.

Enligt originalet i RA.

Durchlauchtigster furst, grosmechtiger koenigk, E. Koe. M:t seindt unsere demuttige underthenige dienst mitt besonderem schuldigem gehorsam inn allewege bevern. Aller gnedigster herr, E. Koe. M:t gnedigstem auferlegetem befehlich nach, habenn wir an wahren, so viell derselben nach denn vor zeichenetenn parschelenn und stuckken alhier zu Revell zubekommen gewehsenn, aufs wolfelheste als es ummer moeglich ist, eingekauft und Mathes Bertholtson neben Michel Olefson zugestellt und uberandtwortd, als nemlich funff thusijn tzintroeher und 12 patron flaschen, welchs kosten an rigischer munz 655 mark;

item kopferne mass zu den tzintroeren 19 stucke kosten $9\frac{1}{2}$ mark;

item 23 schwamproehr vor 138 mark;

item 1 thusin fausthemmer vor $9\frac{1}{2}$ mark;

item 15 knechtische harnisch vor 157 mark rigisch und eine halbe ist sonst an wehren, roeren und harnisch ausserhalb der vor-

zeichneten stücke gar nichts inn der statt zubekommen gewehsenn. Maltz aber, tuch, mehl und biehr, so E. Koe. M:t uns im gleichen einzukauffen befohlenn, wie wol dasselbie genugsam vorhanden, so ist es idoch inn dem kauff von inen angeschlagen wurden, des es keines wegcs wirdigk ist und zum Stockholm viel mehr zubekommenn, habenn aber nicht unterlassen und zum fleisigsten mitt etzlichen kaufgesellenn umb zufuhr von krieges rustungk gehandelt, unter welchenn der vornemsten einer mitt nahmen Thomas von Brugge auf das vorjar ungeferlich inn die 600 rustunggen, die gut sein sollenn, von knechtischen harnisch und schutzen gezeugk an E. Koe. M:t zubringgen versprochen und zugesaget, idoch das im wiederumb etzliche wahren aus dem reich zu fuhren moecht frey und zugelassen sein, welches alles zu E. Koe. M:t gnedigstem gefallen gestellet.

Wir haben auch mitt allem fleis mitt einem ratt alhier der zufur halben und sonderlich was virtualia betreffent unterhandlungk gehabett, haben gleicher gestalt globet und versprochenn alle das jenige, so sie inn irer stat habenn und zubekommen, es sey an maltz, bier, roggen, mehl, wem und anderem, so zur kriegesrustungk von noechten, mitt dem ersten vorjar nach dem leger fuhren zu lassenn, wolten auch solchs itziger zeit nicht unterlassen, do sie der vorhandene frost und winter nicht abhilt, mitt mehr anderen underthenigstem hohen erbittenn etc.

Was den reussen belanggett, ist alhier das gemeine geschrey und von denen verstandenn, die innerhalb 5 tagen von der Narbe kommen, das er der muscowiter inn trefflicher aufrustungk wieder E. Koe. M:t sein solle, Pleskaw ist auszumachen funfzig tausent mahn, Nawgarten sechzig tawsent man befohlen wurden, des sol noch ein hauptman liegenn im stift Ottfer, wie sie es nennen, so zwischen Nawgarten und der Muskaw gelegenn, mitt nahmen Alexander, der ermales taterisch gewehsenn, mitt siebenzig tawsent man, dorunter zimlich gerust volck mitt harnisch, pantzer und roehren sein soll, haben befehlich das sie auff Nicolai schir kunftigk aufzihen sollenn, dieweilnn wir aber (aus ursachenn das der hantirende man nichts liebers umb der communication willen, die sie mitt dem reussen habenn, und auch fest alhier der fehde halben niederliget dan friede gemachet) solchenn zeitunggen nicht vollkommenen glauben gebenn konnenn, so habenn wir wie uns E. Koe. M:t auch befohlenn einen vorschwiegenen gesellenn besprochenn, der sich unvormerkett inn kaufmans weise nach der Narbe, oder do der ort nichts gewisses zu erfahren, gen Pleskaw begebenn, so viel moeglich aller umbstende

sich erkundigen, und E. Koe. M:t mitt dem forderlichsten, dernach sie sich zurichten, zu schreiben soll. Sein namen ist Martinus Hemmick, hoeret zu Franckfurtt an der Oder zu hauss¹⁾, vorsehtlich er werde hierume keine muh spahren und solchs E. Koe. M:t aufs forderlichste zuschreiben.

Inn der reusischen Narbe ist der dritte mann der einwohner die grehnitz vor E. Koe. M:t kriegesvolck zu wachtern befohlen wurden, welche im groser furcht vor E. M:t sein sollen etc.

Das der tater die stat Cassan von dem muscowiher wiederumb gewonnen und erobert, ist gewiss, hat im auch eine treffliche mengge volcks abgeschlagen, und unlangest köeniglicher wurde zu Pohlen 30 man von dem obersten baioren, so er gefanggen zum triumph zugeschickkett, seint nach mitt einander inn trefflichem widerwillenn und aufrustungk.

Man wil auch sagen, das hochgedachte koe. wurde zu Pohlenn einen anstandt und forlenggerungk des friedes auf 3 jar gemachett habe, etzliche aber seindt derwieder und sagen, das er es des tatern halben, wie wol die lantschaft darzu geneigett, welcher teglich umb beistandt bey irer koeniglichen wurde anheltt, nicht habe eingehen wollen und also hierume nach zur zeit nichts beschlossenn, verhoffen uns, ob Got will, wir wollen zur rechten zeit ankommen und wes nutzlichs ausrichten.

Diese lande zu Eiflandt seint auch noch inn ratschlagen und bedenkken was inen inn der itzigen gelegenheit zu thun sey, haben auch reuter und knecht auf den sommer ins lant bestellet, wollen uns verhoffenn, sie werden sich nachmales eines bessern bedenck und die gelegenheit nicht vorgebes ausschlagenn, denn eine reusische post mitt brieffen bey dem h. meister gewehsen, welche schimpfflich abgefertigett und ohne andwortt wiederumb anheim zihen müssen.

Es ist auch ein lantstagk zu Wolmar gehalten wurden, weilnn aber der herr ertzbischoff und andere bischoff aldar nicht erschiennen, ist er baldt zueganggen und nichts beschlossenn wurden, wirtt aber inn kurtzenn tagen nach einer ausgeschriben werden, was dan auf zueganggenem proponirett wurden und auf zukunfftige gehandelt werden magk, wollen wir, wan wir besser ins lant kommen, erforschen und E. Koe. M:t unsaumlich neben anderem vorstendig, dorzu wir sonder zweiffell besser occasion dan alhier unter den kaufleuten, do man wenigk gruntlichs hoert, die weilnn ein ider rehdett wie er die sachen oder parten gewogen haben werdenn, und thun uns E. Koe.

¹⁾ Jfr ofvan s. 608, not ¹⁾.

M:t inn aller underthenigkeit entphelen der almechtige E. Koe. M:t langge neben alle den iren fristen sigk und victoria wieder den unkristen gnediglich und veterlich vorleihen und geben wolle, welchs wir von hertzen von Gott dem almechtigen thun wunschen und bitenn. Datum eilents Revell den 5 decembris anno etc. lv.

E. Koe. M:t

gehorsame underthane und diener

Lorentz Flemingk,
Jorg Holgersson und
Ezechias Gepfartt.

Wir moegen auch E. Koe. M:t dienstlich nicht vorhaltenn das E. Koe. M:t muntz im ganzen lant der eiffendischen muntz gleich als margk stücke vor mark stücke und acht oehr vor eine mark rigisch genommen werdenn, und lassen sich sonst die von Revell und der h. comptor aller gebuhr und gutter nachparschaft gegen E. Koe. M:t underthenigst vornehmen und vormergken, mitt vielen hohem erbitten und bevorab die zufuhr belanggende vorsentlich sie werden auff zukomenden sommer solchem allen nachparlichen vervolck geben. Datum etc. ut in literis.

Utanskript: Dem durchlauchtigsten grosmechtigen furstenn und herren, herren Gustaffen, zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. koenigk, unserm allergnedigsten herren undertheniglichen.
(Spår af tre sigill.)

14.

Lars Flemings, Jöran Geras och Ezechias Gepfarts bref till Kungl. Maj:t angående inhämtade upplysningar om den ryske tsarens personliga närvaro i Novgorod och ryssarnes rustningar; dat. Reval den 9 december 1555.

Enligt originalet i RA.

Durchlauchtigster furst, grosmechtiger koenigk, E. Koe. M:t seindt unsere underthenige schuldige dienzt jederzeith nach euserstem vermoegen bevern. Aller genedigster herr, wir wollenn uns underthenigst verhoffenn, E. Koe. M:t werdenn albereit unser schreibenn

bey Mathes Bertholson überschickett inn gnaden empfanggen und aufgenommen habenn, dorinnen E. Koe. M:t was wir alhier zu Refell ausrichten, so wol an zeitunggen den muscowiher belangget erfahren haben können, gnedigster zuersehen etc. Wan dann nuh gemelte zeitunggen je lengger je mehr alhier lautbar werdenn und eins fast mitt dem andern stimmt, habenn wir nicht unterlassenn sollenn, E. Koe. M:t was nachmales im geschrey undertheniger dienst williger meinungk zueroffenenn, und wirtt einhelliglich von den kaufteutenn alhier, die inn kurtz von Pleskaw kommenn, das der grosfurst auf Nicolai schirstkunftigk inn eigener persohn mitt groser macht zu Nawgarten ankommenn wirtt, und also sein volck, so er zu Pleskaw, Nawgarten und Otfer versamlet, kurtz dornach wieder E. Koe. M:t (der almechtige seine goetliche genade verleihenn und dem blutdorstigen thirannenn sein vornehmenn hindern und wehren wolle) anziehen lassenn ausgebreitet, wer derhalbenn gnedigster herr wol vonnoehten, das die grehniz wol bewachtet und mitt geschutz vorsehenn wurde, das inen von seinen vornehmenn abhalten und also der winter hiubracht werden moecht. Wir haben diesen tagk den kuntschaffer, welchenn wir E. M:t inn gemeltem unserm schreiben dargethan, auf die grehniz die eigentliche zeitunggen, wie starck er sey, was er von deutschenn bey sich habe, was vor rustungk und wie vil gewepneter, wes ortes und mitt wie viel hauffen er E. Koe. M:t anzugreifen vorhabent, neben mehr anderen laut seinem mitgegebenem von uns memoriall zuerfahren, und als dan E. Koe. M:t zum forderlichsten zuzuschreiben abgefertigett, do er auch auff der grehniz nichts gewisses erfahren kann, hat er sich inn kaufmans wise nach Pleskaw, wie wol es gefeulich ist zu begeben, versprochen. Was wir sonst unterwegenn glaubwirdig erfahren moegen, sol E. Koe. M:t neben unserm armen geringgen dienst ungespartes fleises unverhalten sein und befehlen E. Koe. M:t dem almechtigen zu langger leibsgesuntheit, siegk und victoria wider alle ire feinde. Datum Refell den 9 decembris anno etc. lv.

E. Koe. M:t

underthenige gehorsame
diener

Lorentz Flemingk
Georg Gera und
Ezechias Gepfartt.

Utanskrift lika med föregående bref.
(Spår af tre sigill.)

15.

Doktor Johan Cops odaterade bref till Kungl. Maj:t angående orsakerna till och botemedlen mot de i hären gängse sjukdomar.

Riksregistr. 1555, fol. 244. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 363—366. Jfr ibid., D. 4 (1851): s. 121—122, samt ofvan sid. 520 f.

Stormechtigeste konungh, aller nådigeste herre, ändoch fasth svårt, besvärligit och nästen omögeligit är för många perssoner till lijke att beschriffve något regementhe emot then siuckdom, um hvilcken jag icke noghsampt undervisth och thäss orsaker megh ovitterlige äre, så haffver jag doch (effther Eder Kong:re Mat: mig sådant nådeligest befaledt och opålagdt haffver) miig på thet fliteligeste såsom mögeligit vare kan theruthinnen bekymbredt och haffver nu udi underdånigeste hörsamhet E. K. M. thenne kårthe underrättelse schriffvit.

Till thett förste kann jag än nu inthett annedt förstå hvadh orsaken är till then siuckdom, som E. K. Mat:tz krigzfolck är belad med, utan till äventyrss then öfverflödige fyldningh medt maat och dryck, som samme krigzfolck effther then förlidne hunger uthan förnuft fasth giricht siig medh besväredt haffve, hvilcken öfverflödig matt och drick icke haffver väll kunnedt bleffvedt smält, uthan förvandlet siig udi onde och skadelige väsker, therutaff många fördärfvelige febres, så och besväringar i magen, brystedt, huffvedet, tesliges många andre siuckdomer komme pläge, såsom jag thet och achter och troor, att samme E. Kong:re Mat:tz krigzfolckz plågo och siuckdom uthan en starck och förgiftig febres icke är. Och är tilförmodendes, att till äventyrs ther hooss invertess apostemata och sölmer både i brystedt och tiläventyrs i hiärnen äre förhondene. Derföre motte någrom tiläventyrss vare aff nödene att purgere och rånse theris lekamen medt ringe och oskadelige läkedomar, män effther the sådant icke alle till lijke effther eth mått och sätth bekomme måge, så moste jagh och thet tilbake lathe och gå förbij, men um thett andre styckett, hvilcket jag förhoppes alment emot then starcke och hettige febres och emott the invärtes apostemata och sölmer nesten alle man nyttigt vare skall, nämpligen att lathe slå siig ådre, ther till jagh och thenne ressen till thet meste råder, att man strax när siuckdomen begynnes uthan all förhaling och upskuff lather slå siig ådre etc. Um värken begynnes i bröstedt medt stingh, som förhindrer att man icke andas kan, och um ther

hooss är någon hooste förhanden, så skall man strax lathe slå lunge ådren, basilica benempd, på armen eller handen på then samme sijde som stingen eller värken till thett meste är. Och skall man lathe löpe blod nogh, doch then ene mere än then andre, effther som hvar är starck eller svagh och haffver mykin eller ringe blodh till, såsom the unge, starcke och rödhachtige personer haffve mere blodh än the gamble, svage och bleke personer. Dherföre skole the och lathe löpe mere blodh etc. Men um the stingh och värk begynnes i huffvedet, som förhindrer och förtager then siuke sin sömpn, så skall man lathe slå medianen på armen och lathe löpe blodh passelig väll, doch effther hvars och ens lägenheeth. Annen dagen ther effther skall man lathe slå huffvedhådhren på then andre honden. Vedh matt och driick skole the siuke så holle siig, som här effther følger. The skole bevare siig för alle starcke drycker, för rödhlöck, för allehonde fisk och för miölckmatt, men miödh eller gotth friskt vatn och svagtth öll måge the väll drijcke, item haffre välling och korn vällingh koketh i vatn måge the väll äthe etc., item allehonde kokett kääll supmat aff miödh, färsktt lambecköth, haner och höner eller annen sådane ringe spijss etc. Ändock, alder nådigeste herre konungh, än nu många andre tingesth våre förnöden til ath beschrifve, doch effther jag befructer att sådane nödhtörfftige tingh på thenne orth icke stå tilbekommendes, tyctes miigh inthet vare behoff E. Konge M:tt medh ythermere schriffvende till att besväre etc.

E. K. Mattz
 underdånigeste
 tiänere och phisicus
 Johan
 Cop doctor.

Bilaga.

Till thett förste skall man märke, att så snart som någer aff thenne siuckdom blifver befängdh, är inthett nyttugere än atth man lather ådherlå then siuke medianen på then sijden, som värken mesth kännes, och thett förre ju bättre, och skall man lathe löpe så myken blodh, som then siukes lägenheter och nödhtorffter fordre. Thernesth, så snarth then siuke är ådherlagen, skall man giffve honum etth qvintin väll vägett utaff thet medhfölgende pulver udi bränt vijn tilhope rördt, ther effther lägge honum udi varme cläder och täcke väll till um honum, att han kan väll svethes och thet ju länger ju bättre. Item hvilcken thett pulver icke kan bekomme,

dhå skall han tage någre valnöthe kärner och någre göpner sävenboum, then man på latin pläger kalle savina. Thette skall man stöte tilhope och sedan genom etth renth linclåde uttrijste then väske eller musth ther udi är, och giffve så then siuke en skeedh full eller någett lijted mere ther utaff att drijcke och [tecke så] väll cläder[ne till] um honum, atth han kan svettes ju länger ju bettere etc.

Tagh rothen aff chelidonia, thett är svalegräss, och riff henne och siuden udi godh ätticke en stundh eller halff tilgörendis, och sijleth så sedan egenom etth reenth linclåde. Utaff samme ätticke skall man dhå giffve then krancke en godh starck dryck varm atth dricke och täcke honum så in udi varme cläder, opå thett han kan svettes ju länger ju bättre etc. Men ther man inthet utaff these för:ne stycker kan bekomme, så må man tage byssepulffver eller kruth vedh pass till eth qvintin eller någet mere och röre thet udi gode starcke och varme ätticke tilhope och giffve så then siuke ther aff atth drijcke. Hvadh mere then siuckdom belanger, skole the siuke siig udi alle motte förholle såsom udi then förre under-vissningh är tilkänne giffvit.

16.

Berättelse af livländska ordensmästarens sändebud, Berndt von Schmert och Rembert von Gilsheim m. fl., angående deras mission till Sverige 1555 och möte med konung Gustaf i Finland.

Efter en samtida odat. handling i RA.

In dem nhamen Gots nach Christi unsers heilands geburth tausent vunffhundert und im funf und vunffzigsten jare, dingstags, wellicher war der dreissigster tagk des monats julii, zwischen sechsen unnd sieben uren, seynt wir E. F. G. gesanthen zu schieff gangen, aber das uns der windt zuwidern geworden, nicht weiter dan eyn meyle von Revel den tagk kommen konnen, daselbst wir biiss freitags nach vincula Petri gelegen, seint aber freitags am abende widderumb zu siegel gangen und sonnabents fru in den scheeren angekommen, unnd haben also von tagen zu tagen, wen uns Got den wyndt verlehnet hat, vortgesiegelt, unnd seynt sontags nach Laurentii in neun stunden glucklichen uber das haf gekhommen, daselbst wir ufm abend die Ko. D:t myt eyner gerusten floth vor uns gefunden. Und haben die Kon. D:t denselben abendt zween

edelleuthe, gefettere von den Flemmingen, mit sambt doctor Andreas an uns uf das schieff gesanth etc., wellich uns angezaiget haben, das der K. D:t angelant, das wir von E. F. G. mit werbungen und bevelich an Ire K. D:t abgefertigt, also weren Ire Kon. D:t unser ankumpst erfreuwet, mit weiterm vormelden, das die Kon. D:t itzt uf dem herzuge were. Begertenn demnach Ire Kon. D:t wir derselben eroffenen wolten, ob die gewerb dergestalt geschaffen, das wir dieselbigen Irer Kon. D:t daselbsten ader wor es sonsten derselbigen ufm zuge gelegen seyn wolte, eroffenen muchten, dan wolten Ir. Ko. D:t uns zu erster irer gelegenheit zu gnedigster verhorunge khommen lassen, woruff wir negst gethaner geburlicher dancksagung geandtworth haben, das wir von unserm gnedigen herren abgefertigt weren unsere habende werbungen Irer Kon. D:t anzutragen, wo es nun Irer Kon. D:t glegen uns zuvorhoren, were uns gleich eyns, wir wolten es zu Irer Kon. D:t gnedigsten willen und gefallenn gestalt haben, wir sagen aber nichts liebers, dan das wir furderligst zu gnedigster audientz gestadet und mit dem ersten widderumb abgefertigt werden muchte, wellichs sie also angehen der Kon. D:t widderumb anzupringen.

Montags nach Laurentii umb neun uren haben Ir Kon. D:t abermals an uns geschicket unnd anzaigen lassen, was massen Ir Kon. D:t daselbst fast ein zeit langk uf den wyndt gewartet. Nun hette Got denselben Irer Kon. D:t gegeben, begerten derwegen gnedigst, wir Irer Kon. D:t biss in die nehesten hafn folgen und uns des nicht beschweren wolten, dan Ir. Kon. D:t das selbe uns nicht beschwerlich geachtet, in deme es doch mit widder uff unsre zuruckreysen where etc. Woruff geandtworten, das stunde in Irer Kon. D:t gnedigsten willen und gefallen, wolten Ire Kon. D:t unbeschwert biss in die nechsten hafn folgen, das ist der Kon. D:t widderumb einbracht.

Seint also desselbigen tags mit der kon. floeth im nhamen Gots vortgelauffen, aberst den abend spett im finstern in einer hafn uf diess seits Carpestrom seynt wir bey einer plinden klippen uf des konings schieff mit grosser gefar geradten, aber Got hat uns durch seyn gnad scheinparlichen behutt und von eyn ander geholffen, dem wir darfur pillich danckpar.

Und haben also Irer Kon. D:t von tagen zu tagen gefolget, piss ungeferlich drei meyllen wegs von Abow, daselbst hat uns die Kon. D:t nach dem mittage zur audientz in ir gezelt furderen lassen, wellichs gescheen ist den freitagk nach Marien hemmelfarth. Seynt also daselbst negst uberreichunge unnd durchlessunge unser credentz

verhort worden, was mit der heuptwerbung Irer Kon. D:t vorzupringen gehabt haben, unnd haben negest freund und nachperlicher zuendpietunge, auch heilsamer gluckswundschunge, inhalts unserer volmacht von worte zu worten geworben [?], allein das wir darbeneben angezogen, in massen uns das in der volmacht zugeschoben, auss was unvorbeigengklicher noth E. F. G. und die lande zu Liefflande negest vorschienen wynter den hoichbeschwerlichen frieden mit dem musscowiter hetten annhemen müssen, nemlichen wiewol Ir F. G. allem menschlichem vortrauwen und glauben nach nicht anderst gemeynet, dan das sie mit demselben musscowiter inhalt des friedbrieffs nach zweyjarigen frieden ausserhalb des neuen gesochten beyfriedens gehabt haben solten, hat aber doch ehgerurter musscobiter, uber aller menschlich zuvorsicht, das nicht eyner stunden lenger zu ankunfft Irer F. G. sendbotten in der Musscow gestehen wollen, damit die lande zu Lieffland in unvorsentliche grosse gefar gesatzet werden, darinnen sie auch der zeit mit nicht geringer angst, sorgen und betrubnussen gesessen, sunderlichen der ursachen halber, das die lande in fester zuvorsicht des friedens ires folckes mergklichen entplosset gewesen, das sie sich auch der langkwierigen auch noch fast werenden krigsemporunge halber in deutzscher nation nach notturfft nicht zu erholen noch zuergenzen gehabt haben, und furnhemblichen das ehgemelter musscobiter negest vorschienen winter uf die becreutzkussunge des neuwen und rechtlichen friedens durch seyn potten so hart und eylendt hatt dringen lassen, der auch darbeneben in sollicher schwerer ufrustung und im anzuge uf diese lande gewesen ist, das Ir. F. G. in der eyl bey sich selbst und denn landen zu Liefflandt trost der nottigen starcken gefasten gegenwher nicht gehabt, welliche sie auch aus deutzscher nation, obgerechter ursachen halber, mit endsaz zu stercken keyn hoffnunge gehabt; in massen dan auch aus Irer Kon. D:t reichen die erbottene hilff des wynters halber nicht zulangen khonnen. Weren demnach E. F. G. verursacht, wo die [!] mergedachtem veynde den vorzugk und die unvorsentliche verherunge der mherer teyl dieser lande nicht gestadten wollen, das sie nothwendigklichen denselben frieden haben annhemen müssen, mit weiterm anhange, das er dannoch mit sonderlichen gedinge und aussbescheide gescheen seye, wie sich dan das in unserer habenden volmacht weiter erfolget, alss haben wirs weiter gewerben unnd nach dem beschluss daruff gleichmessig Kon. D:t erbiethen ufs underthennigst gebethen, unnd das wir furderligst darmit unsern abschiedt hinwiderumb erlangen mughten.

Hieruff seynt wir abgetretten, aber als baldt widerumb eingefurdert worden, da dan Ir. Kon. D:t dar zuenpierung und gluckwunschung halber dancksagung thun lassen, mit gnedigem begeren wir unsre mithabende instruction Irer Kon. D:t uberreichen, alssdan wolten dieselbig sich zu irer gelegenhait doruff mit geburlichem andtworth haben vornhemen zu lassen. Wan wir dan keyn instruction mit uns gehabt, haben wir uns des nicht uberreichen derselbigen entschuldigt, als aber die Kon. D:t weiter haben anzaigen lassen, es hette unser credentz meldunge eyner volmacht, die begerten sie zu uberreichen etc.

Woruff geandtwortet, es were nicht ohne, E. F. G. hetten uns eyn volmacht schrieftlich versiegelt und untergeschriben zugestalt und mitgeben, die wir auch in bevelich uf erfurdern Irer Kon. D:t denselben zu uberreichen und von Irer Kon. D:t gleichmessigs schriftlichs erbieten vorsiegelt hinwiderumb zu erfurdern zu empfangen und E. F. G. widder einzupringen, und wen wir uns dan gleich Ewr. F. G. gantz ungezweifelt vorsagen Ir. Kon. D:t werde zu gleichmessigem schrieftlichem erbieten freundt unnd nachparlichen genaigt seyn, wolten wir demnach Ir. Kon. D:t unsere volmacht mit geburlicher reverentz uberliebern mit undertennigsten pitten, uns mit gleichem freundlichen schrieftlichem erbieten Irer Kon. D:t furderligsten widerumb abzufertigen, wormit wir zu der zeit abgeschieden und haben daruff des andtworts erwarten müssen.

Die Kon. Ma:tt aber haben nach denn abendt mit irem lager daselbst ufgebrochen und seynt nach Abow gelauffen, dahin wir Irer Kon. D:t denselben abendt gefolget etc. Und haben daselbst folgenden tags nach eyner herbergen fast müssen umb suchen lassen, und endlichen eyne bekhommen, darinnen nicht viell zufor gewesen.

Volgenden montag, wellicher war der 19 augusti, hatt Kon. D:t seyn rethe als nemlich hern Abraham Eriksson, hern Schwant Stursson, Oluff Gustaffsson, doctorem Andream, Las Iversson unnd Hesechielen [?] secretarien an uns geschickt unnd negest furgewandter entschuldigung, das wyr biss daher zu weiterm bescheidt nicht gereicht etc., das wir das dem zumessen solten, das sie mit dem krigsfolck bissdaher dermassen behindert unnd angezogen, was den punct der innerlichen emporunge belangendt, das Ir. Kon. D:t sich deren in iren reichen gar nichten bewusten, thetten aber E. F. G. gantz freund- unnd nachperlichen pitten, ob derselben darfon ezwas beykhommen were, dieselb wolt ir das als der treuwe freundt und nachpar eroffenen unnd vormelden lassen.

Zum andern, den punct, die irrung mit andern christlichen heuptern betreffend, das auch Ir. Kon. D:t imgleichen sich itziger zeit mit keynem haupt der christenheit ichts in unguthen bewusten, da aber E. F. G. darfon was beykhommen were, haben Ir. Kon. D:t imgleichen gebethen ir das nicht zu vorschweigen.

Zum dritten, was den punct der aussgetrettnen angehet, ob Ir F. G. sollicher leuthe etwan in dero lande vormerket hatt, dieselben Ire Kon. D:t zu vormelden unnd kundt zu thuen sich gegen dieselben haben zu verhalten.

Zum vierten, nachdem Ir. Kon. D:t [v: E. F. G.?] sich erbotten der Kon. D:t uf ire uncosten reuter unnd knechte folgen zu lassen, so viel sie deren immer entperen kunthen, unnd aber Irer Kon. D:t darumme gelegen, auch nichts weinigers geburen wolte, das sie, wie viel dero in eyner summe seyn solten, vor wissen muchten ire gelegenheit darnach haben zu achten, mit gnedigem begeren, wir uns an stadt E. F. G. ercleren solten, wie viel Ir F. G. derselben in eyner anzall entperen kunthen, darzu Ir. Kon. D:t sich eigentlichen verlassen muchten, mitt weiterm anzaigen, damit unss die zeit nicht langk wurde, solten sie uns den abend geselschafft leisten, das wir also gescheen lassen, unnd haben uff die vorgemelte articull, folgents den 21 augusti, diess andtworth geben.

Uf dem ersten wusten wir uns nicht zu berichten, das E. F. G. darfon noch zur zeit jennige wissenschaft hatten, und solten es Ir Kon. D:t gewisslichen darfur halten, da Iren F. G. des ezwas beykhommen were, wurde das Iren Kon. D:t als der treuwe freundt und nachpar nicht vorschweigen, der liebe Got wolte es in Irer Kon. D:t koningreich unnd den landen zu Liefflandt allerseits zu langen zeiten gnedigklichen vorhutten, aberst noch zur zeit wusten E. F. G. in den landen zu Liefflandt auch darfon gar nichts. Nachdem aber die leuffte dieser werlt selzam unnd geferlich, darinnen das menschlich wesendt mit allerhande sorgen umbfangen, wuste man nicht, wes Got der menschlichen schwacheit kunfftiger zeit verhengend und gestadten muchte, also hette Ir F. G. sich uf den kunfftigen vhall freundt und nachperlichen erbotten, inmassen sie das um Iren Kon. D:t uf kunfftigen zufall hinwiderumb freundt und nachparlichen wolten gewertig seyn.

Was den andern punct belangend, wusten Ir F. G. auch noch zur zeit von dem gar nichts, der barmherziger Got wolle Ire Kon. D:t, so woll Ire F. G. zu langen zeyten darfur behutten; weylen aberst das menschlich leben in diesen lezten zeiten vielen sorgen und betrubnussen auch anfechtungen unterworpffen ist, das man

nicht wissen kan, was uns so wol andern des kunfftiger zeit zuhanden gehen unnd zustehen magk, dan es leyder Got in der werlt vor augen wie der eyner uf des andern gedey gleich lew unnd bär uf den raub laureten, demnach haben Ir F. G. sich uf kunfftigen vhall erbotten, da ir das vortrauwet, sich freund- und nachparlichen darinne zu legen, wie E. F. G. sich das imgleichen zu Irer Kon. D:t vorsehen wolten, nicht das sie itziger zeit sich mit jemandt ainiger zweyunge bewusten, dan was allein Iren F. G. kunfftiger zeit zufallen muchte, das dan alles in Gots des almechtigen henden und willen ist, der magk Ir. Kon. D:t so wol E. F. G. darfur lang behutten und beschirmen, doch ist es alles in seyner gnadt, was er dess und anders mher uber uns wolle vorhengen.

Uf den dritten articul. Die itzigen leufften geben, Got bessers, sollicher felle gar viell, das aber in E. F. G. landen sich itziger zeit solliche leuthe, wellich der Kon. D:t zustendich unnd doch mit mutwillen von derselben reumich worden, vorhanden seyn solten, wusten sie sich nicht zu bescheiden, dan was sich desfalls in kunfftigen zeiten begeben und zutragen muchte, stunde uf kunfftigen vhall.

Uf das lezte, was die reuter und knechte angehet, wurde E. F. G. sich ungezweifelt irem erpiethen nach gegen der Kon. D:t freund und nachperlich wissen zu verhalten und derselben die freund und nachperlichen folgen lassen, so viel sie deren immer entperen und missen kunthen; das aber wir von eigentlichem anzall der Kon. D:t meldunge thuen solten, nachdem wir des keinen bevelich, auch bey uns nicht zu berechnen, wie viel dero seyn magk, so kunthen wir Irer Kon. D:t darfon nicht bescheiden, dan was sich Ire F. G. erbotten, dem wurden sie ungezweifelt nachsetzen.

Und haben demselben hieruff weiter angezaigt, das wir noch einem schriefftlichen vorsigelten credentz nebenst mundlichen werbungen hatten Irer Kon. D:t das neben dem zuvormelden, mit angehafter pitt, das wir auch derselbigen gnedigst verhort werden muchten.

Woruff sich begeben das nebenst dem, das Ir. Kon. D:t sich schwachheit halber endschuldigen lassen, sie uns durch ire geschickden angezaigt, das sie zu vorhorunge der mundlichen werbungen den jungen prinzen, herzogen Johansen, hetten verordent, wir wolten unbeschwert seyn ime dieselben mundlichen gewerben zu eroffnen; wurd der printz Irer Kon. D:t dieselben widderumb haben einzuprengen etc., unnd das sich der printz dem zuffolge uf des bischoffs hoff begeben hette, dar thette er unser erwarthen, sie wolten uns dahin furen, so uns das also gelegen etc. Und wen wir uns dan in

dem fugklichen nicht zu beschweren, haben wir uns alssbald mit denn geschickten uf gemelten bischoffshoff begeben, unnd als wir daselbst vor Seyn F. G. gebracht, haben wir erstlich vorgewandt, das wir der schwachheit Seyner F. G. geliebten hern vaters in underthennigkeit ein trewherziges mitleyden trugen, vom allemechtigen Gode aber wundscheude, das Seyn Gotliche Matt. Irer Kon. D:t zu schleuniger unnd begerter besserunge gnedigklichen verhelffen wolte. Wir haben uns aber ufs underthennigst bedancket, das Seyn F. G. sich nicht beschwert uns der mundlichen werbungen zuvorhoren, nicht zweifelende dieselb wurde unns auch in denselben, so wol den heubtwerbungen bey irem geliebten hern vattern der Kon. D:t zum schleunigsten abscheide furderlich unnd behulfflich erscheinen, haben demnach alles von worten zu worten mundlichen erworben, inmassen es in dem memoriall geschrieben gewessen, allein das wir auss radlichem bedencken, was die zufhur dem reussen nicht zugestadten belangend, haben wyr diess darneben angezogen. Es thetten sich aber E. F. G. freundlichen vorsehen, die Kon. D:t wurden mit demselben das nicht meynen, das Ir F. G. iren underthanen den revelschen die communication mit andern iren eingessenen stedten in Liefelandt und den ausslendischen gemeynen anze und kauffstedte auch damit verhindernen unnd einziehen solten, das dan zu mergklichen abbruch der gantzen lande gereichen, auch sonsten E. F. G. gantz untregklichen seyn wolte.

Also haben wir auch im gleichen bey dem, was die irrunge zwischen der Kon. D:t zu Schweden untersassen und dem radt zu Revel anlangend, dem jungen prinzen an stadt Kon. D:t allen bericht gethan, wie es zu Revel durch E. F. G. verordenten in den sachen verabschiedet, und was daselbst gehandelt, auch uns E. F. G. stadt Revel zu guthem so viel angemasset, dieselb allenthalber mit Irer Kon. D:t in guthe zuvorsicht zu prengen und das sie alles geschepfften argwhons bey derselbtigen erledigt und auch gemacht werden muchte. Was die irrunge zwischen den Schweden in koningreich sesshafftig, und der stadt angehet, haben wir diesen bericht, wiewol E. F. G. der Kon. D:t zu gar freund und nachparlichen willen unnd gefallen ire commissarien zu angesazter zeit zu Revel stadlichen verordent gehabt alle irrunge zu endscheiden, darunter dan der erw:r her voigtt zugegen eyner mit gewessen, derwegen so thetten seyn erw. hierfon diessen bericht, das zu obengesetzter zeit in der stadt Revel keyner auss dem reich Schweden erschienen, der widder den rath daselbst ainich zuspruch furbracht, allso hetten die verordenten derwegen der gemelten irrunge weitere rechtfertigunge

nicht pflegen können, undt es kunthe unsers erachtens niemand den rath unrechtens beclagen, in dem sie keyn beschossen (!) dan eyn offen ausgehende recht hetten, von welchem, so jemand daselbst beschwert, menniglichen zu appelliren unvorhindert zugelassen were, darumb sie je unrechtens nicht muchten beschuldigt werden. Da aber auch dieselbig sonsten der rechtsweigerung ampts unnd syndicats zu besprechen unnd zu beschuldigen, weren sie E. F. G. mit eyden, ehren unnd pflichten unterworfen, der kunthe und wurde sie uf geburlich ansuchen wol zu rechten halten und zwingen können, unter welcher gehorsam sie auch guthwillich zugeben unnd zunehmen erbuttigk weren, unnd haben demnach an stadt E. F. G. Ir Kon. D:t gebethen, sie dessfals alles erschepfften argwhons zu erlassen, unnd das Ir Kon. D:t furhin jden anbringen nicht stracken glauben geben und beymessen wolte, das wolten E. F. G. sich gantz ungezweifelt zu Irer K. D:t vorsehen, da aber jemandt noch were, der sich eynes ersamen rats myt guthem grunde zu beclagen, unnd darumb geburliche furderunge bey E. F. G. thun wurde, were E. F. G. des erpietens uf ansuchen jedem recht mitzuteilen, das sich niemandts mit fugen solte haben zu beclagen.

Was auch anlangend, das die eingesessene schweden zu Revel gleich andern eingesessenen deutschen burgern unnd kauffleuthen frey communication, handel und wandel treiben solten, in den hetten E. F. G. lobliche voffaren zu erhaltunge guther loblicher policey eyn erbar stadt Revel mit christlicher guther ordnung herlich unnd loblich vorsehen und befreyet, wellich Ire F. G. auch irer stadt in eintretung ires furstlichen regements bestedigt und confirmirt hetten, die sie auch halten musten, wie E. F. G. dan auch noch zur zeit derselben nicht wusten zu andern, sie wolten dan alle beruffe, empter und kauffmanschafft irer einwhoner und burger zu Revel in einander vermischen unnd confundieren, darauss dan eyn untregkliche ungleichheit erwachsen, dem dan auch endlich unainigkeit unnd ufrur folgen wurde, die dan Irer Kon. D:t, so es derselben antrieffe, selbst nicht wurde gefallen, geschwiegen, das sie das E. F. G. gunnen ader radten solten, mit weiterer anzaige das die gedachten eingesessenen schweden, (in dem es inen vorgehalten, das sie der ursachen halber uber eynen radt zu Revel bey Irer Kon. D:t solten geclagt haben), das sie das daselbst mit guthem grund thun solten, was sie das furzubringen hetten, haben sie daselbst nicht zu clagen gehabt, ist auch unter inen niemandts gewesen der da geclagt hatte, so aber unter inen jemandt were, den sollichs uber wiessen muchte werden, derselb solt darumb seiner geburlicher straff

erwarthen, unnd haben demnach gebethen, da jemandt were bey Irer K. D:t von denselben irscheinen Ire Kon. D:t wolte denselben unseren person eroffnen und namkundich machen, unnd das E. F. G. der zuvorsicht were Ir Kon. D:t als der grossgunstiger her, trewer freund und nachpar wurde sich solliche Irer F. G. ordnunge unnd irer underthanen desfals nicht anmassen, es kunthen E. F. G. auch die guthen ordnungen nicht zerrenten lassen.

Dieselben weren auch dergestalt geschaffen, das sie beyde deutzschen unnd schweden gemeyn were, das wer eyn handtwergk gelernet unnd sich desselbigen gebraucht, sich auch desselbigen ernheren unnd anderer kauffhandlunge en[t]halten muss, so aber jemandt, er were dan schwede ader deutzsch, sein handtwergk verlassen und der hantierunge gebrauchen wolte, dem sey das frey zugelassen, er sey deutzscher ader schwede, das aber eyner zugleich seyn handtwergk treiben unnd auch darzu dem kauffman zu verfange mit kauffschlagen seyn narung endziehen solte, das ist verbotten, auch were es an ime selbst untrechlich und wolte endlichen nicht viel guts geben. Es trugen aber E. F. G. sollicher ordnunge vor Godt unnd der gantzen werlt keyn scheuwen, wellich auch Ir Kon. D:t als der christlicher koningk und freundlicher nachpar nicht unpillichen konthen.

Was aber das antriefft, das die revelschen nechst verschieen wynter in Irer Kon. D:t werbungen (durch derselben gesanthen und secretarien Joachim Burwizen furbracht) zum hochsten beschuldigt, das sie sich mit Irer Kon. D:t widerwertigen zu Luebeck derselben unnd iren konnigreichen zu widdern in handlunge unnd bunthnusse eingelassen haben solten, wellichs dan Ir. F. G. mit nicht geringer gemuts beschwerunge vernhomen, haben derwegen dieselbigen auch also fort vorschienen winter uf gemeynen landestage zum hoichsten beschuldigen lassen. Nachdem aberst dieselben sich des zum hoichsten kegen E. F. G. endtschuldiget, und das sie in deme mit unfugen bey Irer Kon. D:t weren angegeben worden, sie wolten auch zu errettunge irer unschuldt in deme als das erdulden, das inen zu rechten muchte uferlecht werden, mit underthennigster angehafter pitte, das E. F. G. sie dessfals bey Irer Kon. D:t im pesten wolten verpitten, das Ire Kon. D:t sie des argwhons verlassen, dan sie wusten sich Gotlob das wol zu berichten, das sie an zulass E. F. G. sich in gar keyne bundtnusse und handlunge durfften einlassen, so sie das thetten, wusten sie gar wol, was sie zu geburlicher straffe verdienet unnd verwirket hatten. Nachdem dan E. F. G. in dem vhall uf sollich erbiethen sie pillich endtschuldiget haben, es wurde dan durch Ire

Kon. D:t anderst an den tagk gebracht unnd uber sie erwiesen, so das ezwes im grunde vorhanden, haben wir gebeten, das unss das eroffenet unnd angezaigt wurde, damit E. F. G. sich weiter gegen die revelschen desshalb muchten haben zu vorhalten, wo aber nicht, thette E. F. G. freynd und nachparlich pitten, Ir. Kon. D:t wolten sie das geschepfften argkwons gantzlichen erlassen unnd es darfur gewisslich achten, da Ir. F. G. befunden, das die revelschen mit jennigen menschen widder Ire Kon. D:t ader auch anderen benachparten koningreichen zu jennigen buntnussen inlassen thetten, das E. F. G. desshalb nicht weiniger missfallen gegen die revelschen tragen wurde, dan alss hetten sie sollich bunthnusse widder Ir F. G. selbst vfangen, daruber sie ire geburliche straff wol finden wurden. Thetten derwegen E. F. G. gantz freundlichen unnd nachparlichen pitten, wolten der gedachten Irer F. G. underthanen pillich endschuldigung und rechtmessigs erbiethen, als der christlicher koningk in gnaden ufuhemen unnd hinfuro derselben ir gnediger grossgunstiger her unnd zuvorsichtiger freundlicher nachpar seyn und pleiben, dasselbig wurde E. F. G. nach vormugen freynd unnd nachparlich zu vordienen nicht unterlassen etc.; und das ander alles inhalt des memorial zettels weiter mundlich geworben.

Und wan wir dan auch daselbst im reich vormergket, das etwan der Kon. D:t furhabend widder den muscowiter mit mherern ernst gericht, dan das man in diesem lande darfon gewust ader auch glaubt hette, wie dan auch sollicher ernst auss Irer Kon. D:t jungsten schreiben an E. F. G. ergangen nicht zu schliessen gewessen etc., unnd wiewol wir desshalber keynen bevelich von E. F. G., so haben wir darnechst vieler ursachen halber die unss bewogen nicht unterlassen unnd auss eigenem bewoge vor unser persson gebethen, das es unss vortrawet werden unnd zu wissen geburen muchten, das unss doch muchte mitgeteylet werden, ob Ir Kon. D:t einen ernstlichen beharlichen krigk widder den musscobiter beschlossen ader wie es cyn gestalt hetten E. F. G. dasselbig zu berichten, sich darnach haben zu richten etc. Diess haben wir Ir F. G. gebethen der Kon. D:t irem geliebten herrn vattern einzuprengen, daruff wolten wir derselben ire gnedigst andtworth nebenst dem abscheide uf unser hauptwurbunge erwarthen, dasselbig weren wir umb Ir F. G. etc.

Uf dies hat Ir Kon. D:t folgenden freitag uns durch denselbigen gesandten, so vorgemelt seynt, was weiters furgeben lassen etc.

Wellicher gestalt hoichgemelter printz Johans der Kon. D:t iren geliebten hern vatern so viel wie mundlichen derselben angebracht mit besondern fleiss eroffenet hette, unnd hett Ir Kon. D:t

dieselben demnach an uns gesandt, so viel das mundlich antragen betreffend, unss eynen abschiedt zu geben.

Unnd erstlichen so viel die ersten punct, die zustadtunge der reuter und knechte sambt anderer furderunge den seynen zu erzaigen, auch die krigsrustunge, gewher, unnd zufur betreffend, das seynt Ir Kon. D:t gantz freund unnd nachparlichen danckpar, was aberst die zuffur angehet, wellich dem veyndt zu sterckung, hulff und endsaz widder die christenheit kommen muchte, wolte sich Kon. D:t freundt unnd nachparlichen versehen E. F. G. wurde (als der christlicher nachpar, der auch nicht weiniger als Ir Kon. D:t von demselbigen beengstigt, beschwert und vergewaltigt wurde) demselben das keynes wegs auss iren stedten vergunstigen. Es were aber Irer Kon. D:t meynunge nicht, das Ir F. G. damit iren underthanen unnd eingesessenen stedten der lande Liefelandt unter inen und mit andern ausslendischen anze unnd kauffstedten die frei communication vorstricken ader einbijnden solten, dan das die allein mit dem musscobiter zu desselbigen sterckunge und endsaz nicht getrieben, dasselbig hetten sie gemeyner christenheit zu guthem gesocht, wie sie das noch thetten pitten, vorsehendlichen E. F. G. wurde sich in dem irem erbiethen nach freund unnd nachparlichen zu erzaigen wissen.

Was antriefft die irrunge zwischen dem rath zu Revel unnd der Kon. D:t untersassen im reich Schweden besessen, liessen es Ir Kon. D:t bey der verordnunge E. F. G. berouwen, und wiewol daselbsten zu der zeit niemandts erschienen, der die revelschen wort mit zu besprechen gehabt, und das darumb auch weitere rechtfertigunge nicht khonnen gepflegen werden, wolten sich aber versehen, dar Irer Kon. D:t underthanen kunfftiger zeit daselbst zu Revel zu recht zu furdern haben muchten, das E. F. G. als der zvorsichtiger freund und nachpar bey den revelschen dannoch die vorsehung thuen wurden, damit den ansuchenden Irer Kon. D:t underthannen rechtens und der pilligkeit verholffen, also kundten sie Ire Kon. D:t des argkwons wol erlassen.

Das die irrunge zwischen den eingesessenen schweden zu Revel unnd dem kauffman durch E. F. G. commissarien zum endtscheidt gebracht, liessen Ir Kon. D:t sich freund und nachparlich gefallen, unnd ob sie wol abermaln uf die frei communication der eingesessenen schweden gedrungen, haben sie sich doch endlich die ordnung unnd policey der stadt Revel, inmassen die bestedigt, sich gefallen lassen etc.

Die endschuldigunge der revelschen anlangendt, ist angezogen worden, wiewol Ir. K. D:t guthe erfarnheit hette, das ezliche von

Revel mit etzlichen iren widderwertigen zu Luebeck gemeynschafft und handlung ge habt und sich in selzam practicken daselbst eingelassen, so liessen sie es doch Iren F. G. zu freund und nachparlichen gefallen in sein wyrden unnd unwürden berouwen, wolten aber derselb endschuldigung dessmals Iren F. G. zu freund und nachparlichen gefallen angenohmen (?) haben.

Von Wolmars Raben vorwürlunge wusten Ire K. D:t nichts, dan was sie von unss were bericht worden, unnd trugen an sollicher seyner handlung gar mit nichtem gefallen, unnd ob er wol vormalss im reiche Schweden, da anno im drei unnd vunffzigsten E. F. G. daselbst gewesen, unnd das Ir Kon. D:t sich zu berichten, was gedachten Raben damals von den gesanthen mit geleydt und sonsten bejegenet, so wusten Ir K. D:t doch dasmals nicht, ob derselb in irem reiche vorhanden ader nicht. Sie wolten aber nichts weiniger bey iren stedten und voigten nach ime forschen lassen, und wo er angetroffen wurde, wolte sie widder ine uff rechtlich erfordern und anlagen ergehen lassen, was recht were.

Uf das lezte unsere pitte, so wir eigenes bewogs gethan und dar uns das vertrauet werden und zu wissen geburen muchte, betreffend, ist uns durch die geschickten diess anzaigen und vermeldunge gescheen, weylen dan Ir. K. D:t ohne jennige gegebene ursachen, auss eigenem blutdurstigen gewaltsamen zunottigunge des musscobiters, des veyndts der christenheit, Got leyder geclagt, hierzu geradten, weren sie das ernstlichen eigentlichen willens unnd furhabends sich mit strackem beharlichem krige nach aller macht und vormugenheit sollicher seyner tyrannischen unmenschlichen gewalt zu erwheren abzuheffen, wie sie dan auch itzund, so vor augen, im eigentlichen anzuge widder denselbigen veyndt weren etc.

Und weilen dan Ir. Kon. D:t uf sollichem vhall, da E. F. G. dergleichen veyndliche zunottigunge von ehgerurtem veyndt widderfure, sich mit aller irer macht unnd vormugenheit bey derselben zusetzen erbotten, und das sie dieselbig sampt iren ordens stenden nicht gedachten zu vorlassen, wellichs dan auch E. F. G. zum freuntligsten danck ufgenhomen, mit dem erbiethen, das sie sich in sollichem vhall hinwiderumb der gleichheit verhalten und erzaigen wolten, inmassen das E. F. G. schreiben vorschienes jars zu Wenden aussgangen clerlich mitbrachte, und auch die uberraichte volmacht das in sich selbst begrieffen und einhielte. Also wolten Ir. Ko. D:t sich gantzlichen vortrosten, nachdem sie, wie gemelt, zu diesem stracken krige, Got bessers, itzt dermassen gekhommen, dan sie auch negest der gnaden Gots widder demselben veyndt

beharlichen ausszufuren endschlossen und bedacht weren, E. F. G. wurden alss der trewe freundt und nachpar irem erbiethen nach mit aller irer macht und vermugenheit nicht verlassen, und nachdem der uferichter fried E. F. G., als sie bericht, dermassen gestalt, das E. F. G. genugsam ursache denselben zu prechen, wolten sich Ir. Kon. D:t gantz freund und nachparlichen versehen, E. F. G. wurden zugleich mit Irer Kon. D:t denselben vheindt mit aller macht und gewalt angreifen unnd ine mit bekriegen helffen, das sie also allerseitz sich seyner tyrannischen gewalt eintsten(?) abhelffen unnd erretten mugen und wan dan Ir Kon. D:t sich ohne alles hintersehen ader zuruckhalten vor ire persson gegen E. F. G. sich vormalss des ungezweifelten willens eroffnet und erclert, so solten sich auch E. F. G. und der gantzen orden gewisslich das zu irer Kon. D:t vorsehen, das sie sich in dem dermassen gegen dieselben verhalten unnd erzaigen wolte, dass sollichts zu derselben unnd der gantzen lande rhum, ehren und wolpfert reichen und gelangen solte, und solten wir das eigentlich darfur halten, was dieselben gesandten unss dermassen angebracht, das dasselbig Irer Kon. D:t gantzer ernst, eigentlicher wille und meynunge were, unnd wen dan Ir Kon. D:t gar nichts zweifelten, wir in dem auch benebenst der uberreicheten volmacht bevelich hinter uns haben wurden, das wir unss hieruff endlichen, eigentlichen und schliesslichen ercleren unnd eroffnen, auch mit der Kon. D:t zu sollichen beharlichen kriegk an E. F. G. stadt mit schliessen solten, demnach wolten Ir Kon. D:t sich uf die heubtwerbunge unserer volmacht weiter haben vernhemmen zulassen.

Uf diese lezte meynunge haben wir nechst gehaltener beredtung diessen andtwort geben, das wir in der heubtwerbunge eynen gemessenen bevelich unser volmacht hetten, daruber wir nicht schreiten, viel weiniger das wir zu sollichem ernstlichem krigk endlich an E. F. G. stadt schliessen, noch auch uns darinnen ainiger bey weise bewilligen ader ercleren solten konnen, dan wir das von E. F. G. keynen bevelich empfangen, wellich in unserm abziehen, auch diese stunde von sollichem ernstlichen krigk Irer Kon. D:t wissenschaft noch nicht trugen, wie dan auch E. F. G. denselben auss dem lezten schreiben Irer Kon. D:t unsers erachtens nichtt hetten schliessen konnen, unss demnach underthennigklich vorsehende, Ir. Ko. D:t uns in dem uber unsern bevelich nicht nötigen wurde, und das Ir Ko. D:t uns das in gnaden unnd gutem wolten zum pesten halten. Wen wir aber mher bevelichs hinter uns hetten, wie wir doch, weiss es Got, nicht hetten, solten Ir Ko. D:t unss gewisslich

darfur halten, das wir das in sollichem vermerckden ernst bey uns vorschwiegen nicht wurden zuruckhalten. Wir wolten aber diess E. F. G. zu unserer glucklichen widerheimkunfft, wie wir zu thuen schuldigk, widerumb einbringen, ungezweifelt E. F. G. wurde sich in dem aller unvorweisslichen gebhur gegen der Kon. D:t zu erzaigen wissen.

Hieruff seynt sie zuruckgetretten unnd haben nach kurzer beredunge weiter angezogen, sie zweifelten gar nichts Ir Kon. D:t werde die vorigen puncte bey den gegebenen bescheiden pleiben lassen, aber so viel das lezte anginge, hette Ir Kon. D:t sich keines wegese versehen, in dem sie sich allewege gegen E. F. G. und den landen zu Liefflande auss offenem truwem gemuthe, auch nun uf unser underthennigst ersuchen so gar unvorholen bloss gegeben, das wir uns daruff nicht eynes endlichen unnd beschliesslichen bescheidts solten erclert haben, und dermassen allein uf unser volmacht solten vorpleiben seyn, unnd haben daruff abermaln widerholt, das hoich koninglich erbietens, so Ir Ko. D:t uf das ansuchen durch E. F. G. sendbotten, dem von Gilssen und Brugknern, furbracht, und was dieselben an stadt E. F. G. sich daselbst hinwiderumb erpotten, was auch E. F. G. in irem schreiben an Ire Ko. D:t aussgangen imgleichen sich der gleichheit zu vorhalten erbietens, woruff dan erfolget, das Ir. Ko. D:t durch iren secretarien vorschienen wynter sich weiter auss getreuwen freund und nachparlichem gemuthe nichts hinter sich haltende erclert hetten, wie sie dan dieselb erclerunge von worten zu worten widerholt unnd auch unsre volmacht dahin gezogen, darinnen auch das gleichmessig erbiethen E. F. G. begrieffen, so bedurfft je das disputirendss weiter gar nichts. Es were ja eyn kurtz argument an ime selbst, E. F. G. wolten sich uf dem vhall in der volmacht verleybdt des konnigklichen erpietens gewisslich getrosten, wolte je das reciprocum folgen, das Ire Ko. D:t sich des geschehen erbietens E. F. G. in vorstehendem vhall hinwiderumb dermassen zu getrosten haben solten, unnd das sie Ir. K. D:t nicht alleyn mit hilff und trost nicht verlassen, dan auch mit derselbigen in samtlichen krig sich einlassen unnd begeben wurden mit gesambter macht sollichen veyndt zu bekriegen. Das muste je das reciprocum seyn, nach dem E. F. G. sich der gleichheit erbotten, und haben demnach in zuvorsicht wir noch was weiters hinter uns haben wurden abermaln uf endliche schliesslicher erclerunge zur sachen gedrungen etc.

Nachdem diess drangen fast scherff auch mher gespitzt gewesen, dan wir aussprechen können, unnd wiewol wir auch daruff

unss unserer volmacht genugsam zuerinnern, so haben wir doch den abend weiter disputiren der sachen halber gemitten, mit dem anzaigen, wir folgenden tages, so viel unss das geburen wolte, vor unsere persson weiter andtworth geben wolten, aberst was die sachen in sich betreffend, musten wir unss unserer volmacht halten, daruber wir auch mit fugen nicht zu trengen etc.

Demnach haben wir weiter folgenden sonnabents, tags Bartholomei, in der thumkirchen den vorgemelten gesandten diese andtworth geben, wass wir das furhabenden krigs unnd ernstes verstandigt zu werden gebethen, were im allen pesten unnd der ursachen halber gescheen, das wir vor der zeit desshalber den eigentlichen ernst der Ko. D:t nicht gewust, wie wir auch wol wusten, das auch E. F. G. diesen stracken krigk der Ko. D:t nicht gewust, wellichen sie auch auss jungstem Irer Ko. D:t schreiben nicht schliessen khonnen, so wusten wir auch nicht, was unsers abwessens E. F. G. von gedachten musscobiter weyter michte begegnet seyn, sich demnach daruff weiter gegen Irer Ko. D:t haben zuvorhalten. Da aber Ir F. G. vorsiener zeit den angezogenen beschwerlichen frieden mit dem musscobiter haben angenhomen, wellichen sie auch halten musten, biss er von dem vheinde durch weiter erzwingunge der untrechlichen articul unnd sonsten gebrochen etc., hatt ewren F. G. das keynes weges zu guthem und zu trost kommen khonnen, das E. F. G. sich dannoch itzund durch unsere perssonen zum freund und nachparlichsten thetten erbieten, wen aber daselbst die gelegenheit dermassen nicht gestandten, hetten dan Ir F. G. sonsten wol eyn ander bedencken gehabt, eher sie zu sollicher creutzkussunge khommen und geradten weren, unnd wan auch E. F. G. den krigk widder den musscobiter schon zugleich verfangen wolten, wie doch angezaigter ursachen halber auch unsers wissens in sollicher eyl nicht gescheen kunthe, unnd ob wir auch wol eigentlich nicht wusten, ob E. F. G. auch des eyner gar geringen zeit vor ime sicher seyn unnd verschondt pleiben konthen, so kunthen dannochst E. F. G. sich schwerlichen eynes grossern auss iren landen erbieten, dan sie bereyts gethan haben, wurde das auch uff gesezten vhall schwerlich ohne schmelerunge ires eigenen veltzuges gescheen konnen, welliche sie dannoch auch, eher sie in sollichem ernst zu khommen, mit zeitlicher vorbestellung eynes frembden krigsfolcks unnd anderer notturfft zu stadten kommen musten, wie dan auch die lande, je und alwege, wan sie mit dem musscobiter zu sollichem schertz geradten, ohne das auch des frembden krigsfolckes haben gebrauchen. Wir wolten uns aber vorsehen, E. F. G. hette je noch zur zeit sich

keynes unpilligen ader ungleichen erbotten. Da aber die gelegenheit auch dermassen gestandten, und das E. F. G. mugglichen gewesen mit gleichem krig vortzufaren, unnd Ir. K. D:t dan denselben mit radt, guthem ansehen unnd willen E. F. G. hette furgenommen, solten Ir. Ko. D:t sich gewisslich versehen, es wurde E. F. G. sich eben desselben unnd keynes andern erzaigt, dan wie sie sich das uff dem bestimbten vhall in irer volmacht verleibd, mit aller macht unnd vormugenheit haben erbotten. Das aber E. F. G. itzund auss dem itzigen vormergketen ernst Irer Ko. D:t zu geleichem krig mit redten unnd ehren so eylendt khommen solten, kunthen wir vor unsre persson nicht wissen, wellicher gestalt das sonder vorbrechunges ires eydes, so sie gethan, gescheen khunte, nachdem der musscowiter noch zur zeit die gemelten neuwerunge Iren F. G. nicht angemuttet, auch sonsten den frieden nicht gebrochen, das aber E. F. G. das ohne vorbrechunges des vheindess thuen solten, wurde die Ko. D:t als der trewer freund und nachpar Iren F. G. nicht radten, vielweinig anmutton. Es hette Ir Ko. D:t selbst christlich zu bedencken, da Ir F. G. durch sollich mittel des meyneidts mit derselben zusammen tretten unnd setzen wurde, was heyls, siges unnd gluckes Ir. Ko. D:t in sollichen mit E. F. G. wurde haben zu erwarten, wie dan die felle in den historien beschrieben, so sich vormalss sollicher ursachen halber das E. F. G. eyn warnunge seyn musten, deren sich Ire Ko. D:t auss den gemelten geschichtebuchern iren von Got vorlentem koninglichem vorstande nach wol zu berichten, unnd muste das E. F. G. das koningreich Ungern wol eyn exempel seyn, unnd wiewoll wir diesses keynen bevelich hetten, so haben wir doch aus getreuer meynung, und wie wir das gegen E. F. G. als unserm gnedigen hern zu thuen schuldigh weren, zu unser gebur in andt-worth nicht vorschweigen sollen, sunderlichen aber weylen dieser ernstlicher handel, uns ohne habenden bevelich, zu bewilligen angemuttet ist etc., unnd nachdem derselbiger, nicht allein in der macht der menschen stehet, dan dessen auch Got seyn gluck darinnen zu vorhengen in handen hatt, wolte derselbiger nicht allein ane radt, guthen ansehen, auch zeitlicher vorbestellunge unnd preparation, nicht anzugreifen, dan auch das vorzusehen seyn, das auch Got damit nicht erzurnen unnd etwa verursacht wurde, ehr ungluck unnd verderbnusse, dan sigk unnd uberwindunge des veyndts zu vorhengen. Unnd nachdem wir dan zu diesem ernst der Kon. D:t E. F. G. eigenen rats gethan ansehens wissens und willens nicht mechtig, konthen wir uns weiter nicht einlassen, dan allein so viel unsre volmacht mitbrachte, Ir Ko. D:t wolte uns das in gnaden und allen

guthen zum pesten halten, der zuvorsicht E. F. G. hette sich guther christlicher freundschaft zuzolge alles freundlichen nachparlichen und pillichen willens erbotten, dem sie auch uf dem vhall es also Irer Kon. D:t zu angenehmen freundt und nachparlichem gefallen gereichen wurde, mit gantzen treuwen nachsetzen wurden. Wir wolten aberst nicht unterlassen und diess alles E. F. G. zu unser glucklichen heimkumpst auss schuldiger pflicht einbringen, dieselbige wurde sich ungezweifelt aller unvorweislichem gebür darjegen freund und nachparlichen zu erzaigen haben. Wyr haben abermaln wie vor, umb unss zum fürderlichsten abscheidt zu befurdern gebethen, wellichs die gesanthen also allenthalber an sich genhomen der K. D:t widerumb einzuprengen, des versehens Ir. K. D:t wurde diese andtwort zu gnedigem gefallen ufnhemen, auch unss der hauptwurbunge halber mit dem ersten widerumb abfertigen wurden.

Volgendes sontags ist Ko. D:t uber aller unser zuvorsicht von Abow ufgebrochen und hat unss durch seynen secretarien und zween edelleuthen anmelden lassen seyne endschuldigung, warumb Ir K. D:t bissdaher mit unss zu weiterer perssonlicher beredtung nicht gereicht, auch ist so eylendt zum abscheidt nicht konthen kommen lassen, mit gnedigem begeren, das wir Irer K. D:t nur zween tage in den klippen folgen, dan wolten Ir K. D:t, so viel unser hauptwurbunge anlangend, unss unsern abscheidt geben.

Und wiewol wir keynen stewartman gehabt, wie wir auch brots und biers mangel, auch darbeneben beyde schipffer unnd die bossleuthe unwillig, haben wir dennoch der Kon. D:t wilfaren und derselben uf grossen abentheur und nicht weinig g[e]far, so mit diesem, so mit jennem steurman folgen müssen, sijnt also vor wind unnd weg in die schantzen geschlagen, biss uns Got auss der sehe von Stockholm her eynen kundigen steurman gnedigklichen vorleihen hatt. Sonsten were es uns unmuglichen gewesen, der K. D:t weiter zu folgen. Denselben stewartman haben wir donnerstags decollationis Johannis uf den abend angenhomen, unnd seint also folgenden freitags vortgeseigt, piss wir sonnabents frü widerumb an die koningkliche schieff gkkommen, daselbst wir aber einst uf unsern abscheidt haben anhalten lassen, unnd weylen dan daselbst die K. D:t von dannen ufzuprechen willens gewesen, ist uns angezeigt worden wir solten der Kon. D:t nach eynem tagk folgen, dan wolten sie uns abfertigen, aberst nach dem der koningk damals mit dem wijnde nicht weyt kkommen können, hat Ir Ko. D:t unss nach der malzeit gegen dem abendt zwischen drey unnd vier uren diesenn vorgenden abscheidt geben lassen.

Haben erstlich uf das freundlich zue anpieten und begrussen Ewer F. G. freunt und nachparliche dancksagung thun lassen unnd daruff diess abreden lassen, wiewol Ir. K. D:t sich wol versehen, nachdem E. F. G. diesse stadliche botschafft an Ir. K. D:t abzufertigen furhabendss gewessen, inmassen sie sich das, uf jungsten Irer Kon. D:t weiter gethaner erclerunge, durch derselben gesandten Joachim Burwitzen im winter gescheen, erbotten, das dieselben mit ernsterm unnd grundlicherm bescheid an Ire Ko. D:t solten abgefertigt seyn, in dem E. F. G. der erst gewessen, so umb hulff und trost widder denselben veyndt der christenheit bey Irer Ko. D:t durch derselben gesandten, den von Gilssen und Brugknern, hetten suchen lassen, wellicher Ir Kon. D:t sich auch gegen E. F. G. uffs freunt unnd nachparligsten hetten erbotten. Inmassen dan auch Ir. K. D:t sich desselben mit weiter grundlichere erclerunge vorschinen winter durch denselben gesandten Jochim Burwitzen gantz offentlich ohne alles zuruckziehen hetten vornemen lassen, unnd wiewol auch vor der zeit beyde durch Ghilssen, als auch E. F. G. eigenen schreiben dieselb sich in sollichem vhall der gleichheit hinwiderumb zu vorhalten erbotten, so were doch befindtlich, das die itzige unsere werbung und volmacht nicht allein den werbungen Gilsses (so doch noch was mher ernstes uf sich ghabt), dan auch E. F. G. eigenen schreiben gar zuwiddern, darinnen man sich der gleichheit erbotten, der man sich itzund thette widderigen, das aber von dem meister zu Liefflandt dem vheinde solt zugesehen werden, das er mit seiner blutdurstigen zunottigunge einem christlichen heupt vor dem andern her nacher dermassen zugesazt unnd also die gemeyne christenheit an irer macht und vormugenheit geschmelt unnd abgebrochen werden sol, das muste Got geclagt seyn, wie sollichs aber E. F. G. unnd ir ritters orde, so widder solliche unchristliche gewalt zu beschirmunge christliches bluts zum streitt gestiftet seynt, vor Got unnd der gantzen christenheit zu vorandt-worthen, wusten Ire. Kon. D:t sich nicht zu berichten, unnd wen E. F. G. in sollichen gewerben nicht strackem ernst hetten gebrauchen wollen, muchten sie beyde Ir Ko. D:t auch sich selbst mit diesen wol verschondt haben. Es hette aber Ir Kon. D:t darauss nicht anderst abzunehmen, dan das diess alles alleyn uf eyn vorsuch angestellt, da doch Ire Kon. D:t sich alzeit gar ungeschewet bloss gegeben unnd sich keynes andern dann aller trewen freundschaft hetten, vorhalten, unnd aber Ir Kon. D:t nun hierauss vornemen, das sie der sachen in vordacht und argkwon etwa gehalten, der dan in der thadt, negest gotlicher hilf, bey denselben

nummer solt gespurt noch befunden werden, hetten auch, Got lob, biss daher dermassen gehandelt, das sie desselbigen vor Got, keyser, koningk und der gantzen werlt wol bestehen kundten, auch hetten wol grossere heupter sich mit derselben zusammenzusezen scheuwes nicht gehabt, unnd solte Ir Ko. D:t sich das pillich nicht vorsehen haben, das E. F. G. und ire ritterssorden dieselb widder dem vheindt der christenheit, dem musscobiter, mit irer macht iren erbieten zuwidder dergestalt solten verlassen haben. Widder wellichen und sonst niemand anders alles vorerganges erbiethen Irer Ko. D:t allein geneget were, so wusten sie sich auch der andern articul halber nichts zu befaren, und musten also das Got und der zeit bevehlen. Zu wellicher auch sich kunfftiger zeit leicht muchte begeben, wen man dieser vorstehenden gelegenheit gerne gebrauchen wolte, das den dieselbig hinwiderumb vielleicht feylen unnd endstehen wurde. Uf die mundlichen werbungen hetten wir vorhin bescheidt erlangt, darbey liessen es Ire K. D:t berouwen, unnd solten damit unsern abscheidt haben.

Nachdem wir uns dan ehr eynes andern vorsehen, dan das wir sollich eynen abscheidt solten erlangt haben, wir haben aber unss dennoch daruff mit kurzem besprochen, unnd nach dem besprech Irer Kon. D:t underthennigst gebethen, unss in gnaden zum pesten zu halten, das wir uf diesen gegeben abscheidt Ir Ko. D:t eyn geringes berichten mussten, haben wir demnach alles das, so zu endschuldigunge E. F. G. notig gewesen, inmassen das auch vor derselben rytter unnd rethen tags Bartholomei gescheen war, widderholet und mit bestem vleiss vorgewandt, unnd das wir uns gantzlichen vorsehen thatten, es wurden unsere werbungen von Irer Kon. D:t nicht dergestalt ufgenhommen seyn, als hette sich E. F. G. noch zur zeit einiges umpillichen darinnen erzaigt. Wir wusten aberst nicht anderss, dan das sie viel mher sich alles freund und nachparlichen willens erbotten, weren je noch zur zeit nicht zu beschuldigen, auch wusten E. F. G. unsers wissens auch noch die stunde nicht, das Ire Kon. D:t den ernstlichen krigk dermassen an die handt gehen, wie wir auch die zeit nicht wusten, ob sie auch nach eyner stunden des krigs von den musscobiter sicher seyn kunthen. Sie hette aber uf diesen stracken furhabend, den sie nicht gewust, unss keyn volmacht geben, unnd so wir aberst dan unser mithabenden werbungen und volmacht anderm bescheidt desmales nicht haben solten, haben wir underthennigst gebethen uns die uberreichte volmacht in gnaden widderumb zustellen zu lassen. Wir wolten uns aberst vorsehen, Ir Ko. D:t wurde ohne das der weinige nicht E. F. G., ires ordens

und der gantzen lande grossgunstiger her unnd freundlicher nachpar seyn und pleiben unnd unss in gnaden zum pesten halten, das wir vor unsere persson, unss uber dieselbige volmacht nicht einzulassen ghabt. Wir wolten uber diesen abscheidt, auch die angemerckeden gelegenheit Irer Kon. D:t E. F. G. in unser heimkunfft in underthenniger gehorsam widderumb anpringen, vorsehentlich E. F. G. wurde sich daruff aller unvorweislichen gebur freund und nachparlichen haben vornemen zu lassen.

Woruff die K. D:t selbst stände aussg[e]redt: Secretarie, wor seynt die brieff? Der hat sie bey der handt gehabt, und uns die volmacht widderumb zugestellt, daruff Ir Ko. D:t selbst weiter und mit fast beschwertem gemuthe unnd wehemutigen gberde vortgeredt: Nachdem die cron zu Schweden mit den landen zu Liefflandt von alterss hero je und allezeit in guther zuvorsicht unnd freundlicher nachparschaft gestanden, dero untersassen sich auch alzeit mit eynander freund und nachparlich verhalten hatten, denselben auch Ir. Ko. D:t bissdaher alzeit nachgefolget und alle freundschaft und nachparschaft dem landen zu beweisen sich beschliessen, wie sie dan auch alzeit der trewen meynunge gleich irem erbieten gewesen, deren sie sich gegen Gilssen, auch durch iren gesandten Burwitzen gegen E. F. G. ohne alles vorhelen mit gutthem bestendigem grund eroffenen unnd erclert hatte, und were Ir Ko. D:t uf das unnd den gleichmessigen erbieten E. F. G. so beyde, in werbungen, auch brieff vorsegelt an sie ergangen, zu widdern, der stadlichen botschaft mit so lossen werbungen nicht gewertig gewesen, und wan E. F. G. das nicht anderss gemeynt gewesen, hette sie beyde Ire Ko. D:t auch sich selbst mit sollicher potschaft wol verschonen mugen. Es were aber ire orden darzu nicht gestiftet, das sie deme zusehen solten, das von dem veynde der christenheit dem eynen christlichem koninge vor dem andern nach deromassen zugesagt, und also die gemeine christenheit geschwecht solt werden, sie wurden das vor Got und der ganzen christenheit nimmer zu vorantworten haben, so sie sich aber ires ordens recht bedachten, weren sie viel mher darzu gesetzt, das sie die christenheit widder solliche bludturstigen zunotigunge des erbfeindts mit irem leib unnd blude verfechten unnd aller unchristlichen gewalt erretten helffen solten, unnd wan es schon diess meynunge mit dem orden nicht hette, so were es doch allen christliebenden fursten billich zu bedencken, das der eyne dem andern uf zunottigen sollichs vheindss der christenheit pillich nicht zu vorlassen, mit dem anhefft, unnd wan ine dan ja die menschen verliessen, so wurde ine doch Got nicht verlassen, daruff er alles vor

trauwent g[e]zetz hatte. Sie hetten sich uf das hohe erpieten E. F. G. schier zu weit vorthan, sie kunthen aber darauss nicht anders abnhemen, dan das man Ire Ko. D:t etwan in argwhon unnd missdunck hielte, und ir das vertrauent nicht zu stellen thette, sie wusten aber, ohn rhumb zu redten, das sie durch Got von irer jugendt uf biss an die gegenwertige stunde dermassen gehandelt, das sie vor Got und allen christlichen keiser, koningen, fursten und herren und der gantzen werlt ir aug unnd heubt mit allen ehren ufschlagen unnd ufheben muchten, unnd das es Irer Kon. D:t nicht weinich beschwerlich, das sie sich nicht eynes andern zu E. F. G. iren eigenen erbiethen nach vorsehen sollen, sie wolten das aber Got und der zeit bevelhen, und wusten unss dessmals keynen andern abscheidt zu geben. Uff die mundlichen werbungen hetten wir unsern bescheidt von dem secretarien empfangen, darbey liessen sie auch das pleiben, unnd wiewol hieruff vormalss, so viel bey unss gewessen, geantwortet, so haben wir doch abermalhen erholt, wir verhofften E. F. G. hatten Ir Ko. D:t in iren gewerben nicht anders dan mit pilligen freund und nachparlichen willen bejegenet, was aber itzundt bey uns nicht in bevelich zu bewilligen, thetten wir E. F. G., wie vor auch geschen, endschuldigen, und das E. F. G. Ir Kon. D:t in gar keynen missduncken wusten, hette aber alzeit zu ire vor andern das vertrauwen gehabt, wie sie sich nochmalss des hohen kon. erbietens thetten getrosten und nicht allein uf derselben erbieten sich trost, helff unnd beistandts vorsagen, dan das sie auch uf den vhall in der volmacht verleibt sich mit Irer Ko. D:t mit sampt aller irer macht zusammen zu setzen gar keyn scheuwen hetten, darauss dan je nicht zu schepffen, das sie Ir Ko. D:t in jennigen missduncken hetten ader das sie zu Irer Kon. D:t das vertrauwen nicht stelleten. Wir haben aber von Irer Kon. D:t eyn abschriefft des abscheidts gebethen, darmith wir E. F. G. darauss zu berichten, hierauff Ir Ko. D:t geantwortet, der abschiedt were kurtz, alle seyn voriges erbieten were allein uf der musscobiter geruht, man hette das ander nicht darbey bleiben durffen, dan er itziger zeit widder der emporunge nach des andern gar nichts zu thun, hoffte auch zu Got das des articulss in seynem reiche nicht notig seyn wurde, die lande zu Liefflande wurden auch darfur seyn, das sie des articuls auch nicht bedurfften, unnd als er daruff die handt an sich gehalten, haben wir ufs underthennigst gebethen, das wir unss uber unser volmacht nicht einzulassen, von unss dass nicht anders dan in gnaden ufzunhemen, wir weren boten, unnd musten uber unsern bevelich nicht schreiten, und das Ir Ko. D:t unser gnedigster her

seyen wolte, woruff er unss durch den secretarien widderumb anzaigen lassen, er thette unss das nicht verkheren, das wir alss botten unss unser volmacht gemess verhielten, und hatt unss damit semplichen die handt gegeben unnd also widderumb zu schieff pringen lassen.

Alssbald wir denselben abend zu schieff kommen, haben wir fertig gemacht, und also forth durch die nacht die vunnfzichen wegke sehes ubergelaufft, das wir frü zu zweyen uren vor Revel unnd umb sechs uren, alss die stadt eroffenet, unss absetzen lassen, welliches gescheen sontags den ersten septembris, und dancken dem lieben Godt vor behaldener reise, derselb wollen zu den vorgemelten sachen seynen gotlichen segenen geben, uf das alle sachen zum pesten geradten unnd befurdert werden muchten.

REGISTER.

A.

- Abo** l. **Abow**, se **Åbo**.
Abberud (Abborjdh), by i Beatebergs sn, Vadsbro hd, Vg. 305.
Abraham Eriksson [Leijonhufvud] till Ekeberg, hr, rr., br. t. 32, 166, 168, 295, 470; sk. vara öfverste för allt krigsfolket vid Viborg 430; omnämnd 309, 638.
Ackerbo, se **Åkerbo**.
Adeln i Finland, br. t. 43; ang. dess rusttjänst 47; ang. dess handel 117 f.; vid ryska gränsen, br. t. 367; ang. dess värnpligt 516.
Adelsman (ädelman), holsteinsk 108; jfr **Pogwisch**, **Hartwig**.
Adelsö (Alznö), sn i Färentuna hd, Uppl., 263 noten.
Adelunde, se **Alunda**.
Adzer, se **Assar**.
Afradssäd, ang. uppskof m. inlevererandet af 49 f.
Afvelsgårdar i Finland 314, 489, 492, 540, 541, 545.
Agricola, se **Mikael**.
Akershus (Åkersshuss), slott i Norge 610 noten.
Alakulu by i Jäskis sn, Finl. 424.
Albo, hd i Smål. 13, 263 noten.
Albrecht, hertig af Preussen, markgrefve af Brandenburg, br. t. 84, 147, 148, 287, 521.
Ale (-a), hd i Vg., 263 noten.
Alexander, rysk knekthöfvidsman 629.
Algö (Aliö), ö, numera gd i Öferselö sn, Selebo hd, Södermanl., 263 noten.
Alitza, Olof Hanssons hustru på Holm 600.
Almby, gdsnamn 308.
Almesta, se **Elmestad**.
Almunda (-e), by i Harakers sn, Norrbo hd, Vestmanl., 584.
Alsike (-eke), by och sn i Erlinghundra hd, Uppl. 561.
Altuna, sn i Simtuna hd, Uppl. 584.
Alunda (Adelunde), sn i Olands hd, Uppl. 346.
Alvastra (Alffv-), f. d. kloster, n. m. kungsgd i Vg. 338; fogde där omnämnd 24; hästar dit 71; gods som lydt därunder 97.

- Alznöen, se Adelsö.
 Ambrosius, vildskytt, pass f. hm 595.
 Ambyrdh, se Handbörd.
 Amord, se Åmål.
 Amsterdam, handtverkare därifr. t. Sverige 98.
 Anatho (?), ort i Östra Tavastland 453.
 Anders, hr, kyrkoherde i Rumskulla, br. t. 59.
 Anders, hr, kyrkoherde i Stenstorps sn, afl., ang. hans qvarlätenskap 227, 235, 585.
 Anders, hr, kyrkoherde i Valbo, prost, utvald kon. Eriks br. t. 601.
 Anders Björnsson 42 f., 562.
 Anders Dalkarl 238.
 Anders Eriksson (Ers-), fogde på Käggelholms gd 17; br. t. 17, 19, 24, 96, 337; utvald kon. Eriks br. t. 598.
 Anders Guldsmed (gullsmedt), knekthöfvidsman, 97, 553; br. t. 97.
 Anders Hansson, fogde på Kungsör och i underlydande snr, utvald kon. Eriks fogdebr. f. hm 582.
 Anders Hansson, fogde vid Vestra silfberget [dens. som föreg.?] 19; br. t. 293; utvald kon. Eriks br. t. 561, 580, 585, 598.
 Anders Håkansson (Hokens-), fogde öfver kons arf och egna gods i Uppl., br. t. 55; utvald kon. Eriks br. t. 585.
 Anders Jonsson [Birger Månssons tjänare?: jfr 604] begått dråp 603.
 Anders Jute 574.
 Anders Jöransson i Kölinge 583.
 Anders Klensmed på Vänngarn sk. komma till Gripsholm 232.
 Anders Larsson 546.
 Anders, Länge 593.
 Anders Målare, förl.-br. f. hm 89; br. t. 386; omnämnd 177, 386, 503.
 Anders Månsson (Monson) 581.
 Anders Nilsson på Väsby, br. t. 330; utvald kon. Eriks br. t. 570, 591, 606; omnämnd 570.
 Anders Nilsson [Sabelfana], landbofogde i Finland, f. d. höfvidsman på Kivinebb, br. t. 21; omnämnd 187, 189, 194 f., 199 f., 332, 541; höfvidsman för det nyantagna finska krigsfolket vid Viborg 430.
 Anders (Andreas) [Olsson], doktor i lagfarenheten, 638.
 Anders Persson i Noteberg 553.
 Anders Persson [Lilliehöök], br. t. 58; omnämnd 211.
 Anders Sigfridsson (Seffridsonn) [Rålamb], br. t. 296, 352, 360; utv. kon. Eriks br. t. 551, 554, 563, 589, 597; omnämnd 354.
 Anders Skrifvare, fogde i Helsingland, br. t. 294.
 Anders Skrifvare på Kungsbro, br. t. 172, 234; utvald kon. Eriks br. t. 570.
 Anders Skräddare (schreddere), fogde, br. t. 331.
 Anders Styrman, pass f. hm 339.
 Anders Torbjörnsson, knekthöfvidsman 335 f.; utvald kon. Eriks qvittobr. f. hm 576.
 Anders Östgöte, knekthöfvidsman 430; br. t. 434.
 Andorpen, se Antwerpen.
 Andreas Olai, se Anders [Olsson].
 Andreas Svenonis, utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 580.

- Anna, Arend tegelslagares änka, ö. br. f. henne 51.
- Anna [Clemetsdotter (Hogenskild)] till Åkerö, fru, hr Nils Pedersson [Bjelkes] änka, 13; br. t. 24, 165, 291, 295, 340.
- Anna Hansdotter, Hafsten Månssons änka, 55.
- Anna, Olof Galles änka, skyddsbr. f. henne 92.
- Anna [Pedersdotter (Lake)] till Flättna, hustru, änka efter Krister Larsson [Sjöblad], br. t. 173.
- Antonius 383.
- Antwerpen (Andorpen), murmästare och snickare därifr. 383.
- Apelby [i Hagebyhöga sn. Aska hd, Ög.?] rättaredöme sk. ligga under Motala fögderi 97.
- Arboga, stad och kungsgd 299, 337, 492, 572, 573, 581, 591—594, 596, 606; hafre dit 17; Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] bröllop där 32; tackjärn dit 57; hästar dit 70; smeder dit 230; gård därifr. 297; br. t. borgmäst. och råd där 322; borgare där omnämnd 588, 595, 599; dat.-ort för utvald kon. Eriks br. 591—595; fogde där, se Nils Tulesson; skolmästare där, se Rasmus [Nicolai].
- Arend tegelslagare, afl., hans änka, se Anna.
- Arklímästare (archielemestere, alchelli-, alkeliel-) 48; se äfven Didrik, Lille; Gilius; Herman Krutmakare; jfr Nils Eskilsson.
- Arlax, rusthåll i Virmo sn, Finl. 430.
- Arnesth, se Ernst, Anders.
- Artiklar (artickelsbref), se Krigsartiklar.
- Arvid i Råfsjö 174.
- Arvid Björnsson (Björsson), br. t. 495.
- Arvid (Arffvid) Claesson [Ugglå till Sjögård] 74, 97, 162, 381; förordnad t. fogde i Vestbo 136; br. t. 158, 211, 236; utvald kon. Eriks br. t. 590, 605.
- Arvid Månsson i Pålskog dräpt 61.
- Arvid (-fvedh) Nilsson, fogde i Lysings och Dals hd 95, 107, 168, 339; br. t. 338.
- Arvid Pedersson, hyttfogde vid Salberget 24.
- Arvid Persson i Ofdaskog, skyddsbr. f. hm 60.
- Arvid (Arffvid) von Skara (Schara), knekthöfvidsman, br. t. 16, 96, 296; omnämnd 91, 295, 430.
- Arvid Skrifvare (scriffver), br. t. 102, 177, 230; utvald kon. Eriks br. t. 600.
- Asboland, se Aspeland.
- Asikkala (Assekala), sn i Östra Tavastland 453.
- Aska, hd i Ög., 237, 263 noten; fogde där, se Joen Karlsson; Jöran Torstensson.
- Aska rättaredöme i likanämnda hd, Ög., sk. ligga under Motala gd 97.
- Askarp (Asketorp), by i Grenna landsförs., Vista hd, Smål. 170.
- Asker, sn och hd i Närike 90, 164, 179, 263 noten.
- Askersund (-esund), sn i Närike 15, 331; fogde där, se Jöran Torstensson.
- Askeryd, sn i Norra Vedbo hd, Smål. 102.
- Asketorp, gd i Forsby sn, Vadsbo [n. m. Kåkinda] hd, Vg., 305.
- Asketorp, se äfven Askarp.
- Askim, hd Vg., 263 noten.
- Aspeland (Asbo-), hd i Smål., 166, 207, 264 noten, 588.

- Aspelunda**, gd [n. m. by] i Källby [n. m. Hangelösa] sn, Kinnefjerdings hd, Vg., 97.
- Aspö**, sn i Selebo hd, Södermanl. 6, 19.
- Assar** (Adzer) **Eriksson**, hr Sten Eriksson [Leijonhufvuds] fogde 174.
- Assar** (-er) **Pedersson** i Vallesten 230; dens.? omnämnd 563.
- Assekala**, se **Asikkala**.
- August**, hertig (sedermera kurfurste) af Sachsen, g. [1548] m. prinsessan Anna af Danmark, 157.
- Axberg** (Axe-, Oxebergal), sn i Örebro hd, Närke, 595, 605; fogde där, se **Bengt Skrifvare**.
- Axel Andersson**, hans änka, se **Margareta**.
- Axel Eriksson** [Bjelke till Häradssäter], rr., 121, 587, 597; qvitto f. hm 39; br. t. 62, 116, 174, 277, 336; utvald kon. Eriks br. t. 555, 572, 587, 599.

B.

- Bagge**, **Anders**, i Viborg, br. t. 494.
- Bagge**, **Halsten** (Häl-) [Månsson], stämning på hm och hans söner 91; med orätt innehaft gods 92; hans hustru [Katarina Slatte] omnämnd 612.
- Bagge**, **Jakob**, ö. br. f. hm 280; utnämnd till befälhafvare öfver flottan 281; öfverste höfvidsman för knektarne 377, 430; br. t. 361, 377, 389, 409, 435, 470, 479, 494 (2 st.), 545; omnämnd 362, 364, 368, 394 f., 408, 416 ff.; br. fr. hm omnämnda 389, 415, 518; en hans tjänare omnämnd 602.
- Bagge**, **Joen**, fogde i Redvägs och Ås hd, skall öfvervakas ss. misstänkt för rynningsplaner 16; br. t. 17, 53, 95, 178, 329, 332; utvald kon. Eriks br. t. 552, 554; omnämnd 374; hans tjänare omnämnd 263 noten.
- Bagge**, **Joen**, fogde i Österbotten, br. t. 324, 325, 355, 358, 459, 493, 512; omnämnd 351, 352 f., 360, 440, 441, 442; hans bref omnämndt 368.
- Bagge**, **Nils**, underfogde i Viborg 493.
- Baling**, se **Bälinge**.
- Ballebygd**, se **Bollebygd**.
- Ballingekälla**, gd i Vadsbo hd, Vg. 305.
- Baltasar**, guldsmed i Stockholm 548.
- Banér**, se **Dorothea Knutsdotter**; **Isak Nilsson**; **Knut Eskilsson**; **Sigrid Eskilsdotter**.
- Bankekind**, hd i Ög. 39, 53, 263 noten; fogde där, se **Jöran Torstensson**.
- Barbro** [Laurensdotter Ulfstand] i Holm, afl. 74.
- Barkestorp** (Barkis-), gd i Dörby sn, N. Møre hd, Smål. 91.
- Barnarp** (-netorp), sn i Tvetta hd, Smål. 110.
- Barne**, hd i Vg., 263 noten.
- Barnetorp**, se **Barnarp**.
- Bartholomei dag** = 24 augusti.
- Basse**, se **Peder Hansson**.
- Becketorp**, gd [i Smål.] lagd under Strömserum, 197.
- Befallningsbref**, se **Fullmakt**.
- Beneken**, **Jörgen**, borgare i Stockholm, qvitto br. f. hm 327.
- Bengt**, **Anders Störms** son 385.
- Bengt** (-cht), M.r., utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 579.

- Bengt i Torstorp 343.
 Bengt (-cht) i Åkerby, br. t. 95.
 Bengt (-cht) Arendtsson (Arens-) [Örnflycht] 74 ff., 562.
 Bengt Bössgjutare (byssegyther) 108, 191, 352, 370, 564.
 Bengt Eriksson 338.
 Bengt Helgesson i Tagle 168.
 Bengt Helsing, fogde på Højentorps gd och i Valla hd, 294 f., 342 f.; fogde-br. f. hm 287; br. t. 294, 435; utvald kon. Eriks br. t. 581.
 Bengt Johansson 297.
 Bengt, Länge, knekthöfvidsman 430; hans hustru omnämnd 602.
 Bengt Nilsson, fogde i Åkers och Selebo hd, förl.-br. f. hm 8; br. t. 19, 54; utvald kon. Eriks br. t. 557, 573, 580; d:o ö. br. f. hm 560; omnämnd 572.
 Bengt Olsson, fogde på Kungsör, br. t. 19, 24, 228; utvald kon. Eriks br. t. 564, 574; omnämnd 574.
 Bengt (Bäncht) Olsson, fogde öfver landbönderna i Gäsene hd, br. t. 167, 171; fogdebr. f. hm 169; omnämnd 299.
 Bengt Persson 584.
 Bengt Skrifvare, fogde på Lindesberg och Noraskog, 264 noten, 591; br. t. 57, 100, 165, 167, 330, 385; utv. kon. Eriks br. t. 550, 559, 580, 581, 601, 606; fogdebr. f. hm på jämväl Axbergs och Kils snr 591.
 Bengt Tordsson, fogde i Gäsene hd, br. t. 232.
 Bengt Töriellsson i Rör 100.
 Bengta, Nils Anderssons änka, 77.
 Bengtsheden (Hedhan, Benchtsheda), by i Svärdsjö sn, Dalarne 19, 39.
 Berekeby, se Bjärka.
 Berg, Gustaf, fogde i Rasbo hd, br. t. 17; utvald kon. Eriks br. t. 572; omnämnd 583.
 Berga (Bä-), by i Medåkers sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 305.
 Berga (Bä-), gd i Redvägs [l. Vartofta] hd, Vg. 306.
 Berga, gd i Svennevads sn, Sköllersta hd, Närke 306.
 Bergen (Bärendh), stad i Norge 8, 609 noten.
 Bergqvara (Bärqvare) i Bergunda sn, Kinnevalds hd, Smål., hr Ture Trolles gd, 13, 68.
 Bergslagen, ang. förhållandena där 10; åtande varor dit 14 f.; häst- och boskapsbrist där 250.
 Beritta, se Birgitta.
 Berkeberga, se Bäreberg.
 Bertil (-ll) Jönsson, fogde i Lapvesi m. fi. socknar i Finl., fogdebr. f. hm 409; br. t. 410, 482, 492.
 Bertil Jöransson [Mjöhund, till Strömsnäs], rysstolk, br. t. 400.
 Bertil Mattsson, afl., hans änka, se Margareta.
 Bertil Simonsson, pass f. hm 581; utvald kon. Eriks br. t. 591.
 Besman (bismare, bijssmar, besmer), ang. deras beskaffenhet 15, 385; om d:o i Vestergötland 318.
 Beste, Valentin, hammarsmed 575.
 Beställningsbref (bestellung) för handtverkare 563; för hammarsmed 595; för trädgårdsmästare 606.
 Beteby i Mörbylånga sn, Öland; -rättaredöme 18.
 Beurrens (Burreus), Dionysius 455.

- Bijrckeby**, se **Björckeby**.
- Bille, Claes**, hr, dansk ståthållare på Bohus, br. t. 5; omnämnd 67.
- Bille (-de), Evert**, utvald kon. Eriks br. t. 576.
- Birger Ingemarsson**, ö. br. f. hm 236.
- Birger (-ge)** [Johansson Roslagius], hr, kyrkoherde i Mora, br. t. 330; utvald kon. Eriks br. t. 586.
- Birger (-ge) Jönsson**, afl., ang. arf efter hm 99.
- Birger Månsson**, fogde på Råfsnäs, br. t. 94, 233; utvald kon. Eriks br. t. 572, 604.
- Birger (-ge) Nilsson (Niels-)** [Grip t. Vinäs], rr. 22, 112, 264 noten, 423; br. t. 128, 172, 175, 178, 256, 277, 296, 335, 336, 470; part i jordbyte 302 ff., 309; sk. vara öfverste för allt krigsfolket vid Viborg 430; hans fogde i Vestervik omnämnd 552.
- Birger Torstensson** 101, 579, 586; utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 573; do skyddsbref 578.
- Birgitta (Biritta)** till Kolletorp, hustru, 170.
- Birgitta** [Eriksdotter (Leijonhufvud)], fru, Gustaf Olsson [Stenbocks] gemål, drott. Katarinas moder, 15.
- Birgitta (Beritta)** [Turesdotter (Trolle)], fru till Sundby, Lars Siggesson [Sparres] änka, br. t. 295; utvald kon. Eriks br. t. [dens.?] 596.
- Birgitta (Biritte)**, fru [ovisst hvilken], br. t. 293.
- Birkarlarna** skola rusta 324.
- Biskopskulla (Bijskopz-)**, sn i Lagunda hd, Uppl., 321.
- Biskötsel** 382.
- Bismare**, se **Besman**.
- Biurum**, se **Byarum**.
- Bjelke**, se **Axel Eriksson; Ture Pedersson; Ingrid** [Turesdotter].
- Bjelkestjerna**, se **Hans Claesson**.
- Bjernå (Bierne)**, sn i egentl. Finl. 298.
- Bjur, Lasse**, fogde i Norunda hd, 568.
- Bjurbäck (Björnebäck)**, gd och sn i Vartofta [ej Redvägs] hd, Vg. 306.
- Bjärka (Berckeby)**, gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 308.
- Bjärke (Bie-)**, hd i Vg., 263 noten.
- Björckeby (Bijrcke-)**, gdsnamn i Södermanl. 308.
- Björckind (Bier-)**, hd i Ög., 263 noten; fogden där, se **Jöns Gunnarsson**.
- Björkil (Biörnekijl)**, gd i Åmåls landsförs., Tössbo hd, Dalsl. 203.
- Björkö (Biörckö)**, ö i Finska viken utanför Viborg 491.
- Björn Pedersson** [Båat till Fällnäs], br. t. 22, 58.
- Björndal (Biörnedall)**, gd i Kisa sn, Kinda hd, Ög. 309.
- Björnebäck**, se **Bjurbäck**.
- Björnekijl**, se **Björkil**.
- Björnram**, se **Hans Larsson; Lasse Olsson**.
- Björnskog**, se **Björskog**.
- Björnsäter**, se **Björsäter**.
- Björntorp**, två gårdar i Björnskogs sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 303.
- Björsjön** [i Norrbärke?] 178.
- Björskog (Biörn-)**, sn i Åkers hd, Vestmanl. 303, 305, 582.
- Björsäter (Björn-, Björseter)**, sn i Bankekinds hd, Ög., 579; fogden där, se **Olof Mikaelsson**.

- Blaksta**, ortnamn, 559.
- Bledesta** [n. m. Blistad i Gistads sn?] 81.
- Blekinge**, jämförelse rör. fisket där och vid Öland 54.
- Blistad**, se **Bledesta**.
- Blydrifning** vid Salberget 10.
- Bo** (-oo), gd i Svennevads sn, Skyllersta hd, Närke, 230.
- Bo Olsson**, fogde på Vesterås slott samt i Åsunda och Tuhundra hd, br. t. 19, 24, 52, 129, 171, 178, 296, 332, 333, 334, 337; fogdebr. f. hm 20; förläningsbref f. hm 592; utvald kon. Eriks br. t. 601, 604; omnämnd 407, 600.
- Boberg**, hd i Ög., 263 noten; fogde där, se **Holst, Jakob**.
- Bock**, se **Margareta**.
- Boda**, by i Lännäs sn, Askers hd, Närke 164.
- Boda**, gd i Vadsbo hd, Vg. 303.
- Bodetorp**, se **Bottorp**.
- Bodskulla**, se **Boskulla**.
- Bogesund** (Bå-) 317.
- Bohus**, slott i Bohuslän, ståthållaren där, se **Bille, Claes**.
- Bohuslän**, se **Viken**.
- Boije**, Nils [Andersson till Gennäs], br. t. 297; omnämnd 423; ryttmästare för de finska ryttarne vid Viborg 430.
- Bokbindare** (bokebinder), se **Nils**.
- Bolgård**, se **Borggård**.
- Bollebygd** (Balle-), hd i Vg., 263 noten.
- Bona Sforza**, änkedrottning af Polen, omnämnd (die alte Königin) 153.
- Borggård** (Bol-) i Hällestad sn, Bråbo hd, Ög., Erik Jönsson [Rosenstråles] gd, 613.
- Borgholm**, kungsgd på Öland, hästar dit 71.
- Borgläger** hos prästerna i Smål. 14; på Helsingfors gård 110; ang. deras förökande 130; ang. lägliga platser för dem i Finl. *ib.*; i Kalmar län 155; på Stegeborg 167; på Tuna gd 238.
- Borgstena** (Börstena), sn i Vedens h:d, Vg. 554.
- Borgå** (-go, Burga, Bårgo), sn i Finland 20, 406, 443, 492; sk. lyda under Helsingfors län 86; ang. sjöfarten därifr. *ib.*; salt fisk därifr. 409; jord där bortbytt 490; dat.-ort 399—402, 407—408, 443—446; fogde där, se **Mats Sigfridsson**; länsman där, se **Peder Jönsson**; -län, fiskelägenheter där 447; utskrifning där 469; malt därifr. till lägret vid Viborg 505; krigsfolket därifr. sk. föras t. gränsen 515.
- Boskulla** (Bodz-) och **Boskullatorp** (Bodtzkulle-), byar i Svennevads [n. m. Bo] sn, Sköllersta hd, Närke, 305.
- Boteå** (Bota), sn i Ångermanl., kyrkoherden där, se hr **Nils**.
- Bottorp** (Bode-), by [antagl. i Risinge sn, Bråbo, n. m. Finspånge läns hd, Ög.] 91, 343.
- Botvid** [Sunesson], biskop i Strängnäs 54, 328, 335, 341, 596.
- Brackvik**, se **Brockvik**.
- Brahe** (Brae), Lage, danskt rr. 382.
- Brahe** (Brae, Brade, Braa), se **Peder** [Joachimsson].
- Braskholm**, gd [i Ög.], hästar dit 70.

- Braunschweig** (Brunsvich), stad i Tyskland, harnesk inköpt där 131; hertigen där, se **Heinrich**.
- Bredeshult** [i Svennevads sn, Sköllersta hd?] 305.
- Bredeveck**, se **Brevik**.
- Bredsättra** (-sether), sn i Runstens hd, Öland (annex till Gärdslösa) 602.
- Bremen** (Brä-), stad och ärkestift i Tyskl., 622; br. fr. borgmäst. och råd där omnämndt 154; skepp därifr. belagdt med arrest i Elfsborg 337.
- Bremsbro** (!), se **Brunsbö**.
- Brevik** (Bredeveck), gdsnamn (i Bohuslän?) 5.
- Brita**, hustru till Olof murmästare 328.
- Brita** (Brijte), hustru, på Ridön 383.
- Brita**, se äfven **Birgitta**.
- Bro**, hd i Uppl. 567, 604.
- Bro**, sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 20.
- Bro**, se äfven **Brokind**.
- Brobo** [= Bro?], hd i Uppl., 264 noten.
- Broby**, by i Täby sn, Danderyds skplg, Uppl. 302.
- Brockvik** (Brack-) i Helsinge sn, Östra Nyland, 490.
- Brokind** (Broo) i Vårdsnäs sn, Kinda hd, Ög., hr Måns Johansson [Natt och Dags] gd 614.
- Bronäs** (Brä-) [i Ög.?,] fogde där, se **Joen**.
- Bror**, **Olof**, fiskare i Tuna län, 571.
- Bror** (-oor), se **Lasse**.
- Bror Eriksson**, br. t. 60.
- Bruckner** (Bruggener), **Michael**, livländsk sekreterare, 619, 621, 648, 652.
- Brugge**, **Thomas von**, köpman i Reval, 629.
- Bruggener**, se **Bruckner**.
- Brun**, **Jöns**, sk. bl. fogde på Tavastehus slott, br. t. 435, 489, 494, 517.
- Brunby**, ortnamn 563.
- Brunnby**, gd i Börje sn, Ulleråkers hd, Uppl., 574.
- Brunneby**, sn i Bobergs hd, Ög. 308; gd där bortförl. 211.
- Brunnetorp**, by i Kåkindes hd, Vg. 306.
- Brunsbö** (Bremsbro!, Brönsbo, Brömsboda!), biskopssäte i Åsaka sn, Skånings hd, Vg. 92, 165, 331; ny fogde där (efter Peder Nilsson) 235; f. d. fogden där, se **Sigge Svensson**; nytillträdande fogden där, se **Peder Nilsson**; **Helge Arvidsson**.
- Brunsvich**, se **Braunschweig**.
- Bryggie**, **Herman von der**, borgare i Söderköping, pass f. hm 171.
- Brynnolf** (-iell, Bröniolff) **Bengtsson**, fogde öfver Riseberga klostres landbor, 55, 100; br. t. 96, 167, 173, 176, 338; utvald kon. Eriks br. t. 597.
- Brynnolf** (Brö-) **Skrifvare** 77.
- Bråbo** (Bro-), hd i Ög., 54, 263 noten.
- Brånäs**, se **Bronäs**.
- Bråtar** sk. fällas mot ryssarne 511.
- Bråviken** (-vijcken), ang. fisket där 24, 95, 169, 593.
- Brännböl** (-neböle), gd i Rasbo sn och hd, Uppl. 303.
- Brämen**, se **Bremen**.
- Bröms**, **Anders**, ö. br. f. hm 51.
- Bröms** (-mpz), **Bengt** 60.

- Brömsboda, se Brunsbo.
 Brönsbo, se Brunsbo.
 Bröniolff, se Brynolf.
 Bulgrin, Joachim (Jo-, Ja-), befälningssman på Vadstena slott, sedan knekt-höfvidsman, br. t. 20, 24, 56, 334.
 Bullerborg [i Savolaks?] 447.
 Bure, Sten, på Raseborg, br. t. 494.
 Burga, se Borgå.
 Burreus, se Beurrens.
 Burwitz, Hans, i Dorpat, broder till följ. 625.
 Burwitz, Joachim, kons sekreterare och diplomatiska agent i Östersjöprovinserna, 251, 616, 643, 652, 654; hans br. t. K. M:t 618, 621, 622; hans hustru omnämnd 620, 626.
 By, sn i Folkare hd, Dalarne 55, 565, 601.
 Byarum (Biurom), sn i Östbo hd, Smål., 61.
 Bytesbref å jord 5, 68, 302.
 Bågesund, se Bogesund.
 Bårdskärare, se Hans; Jakob; Jöran; Kundz; Päfvel [Hansson]; Videman, Tomas.
 Bårgo, se Borgå.
 Båtsmän, använda t. skogsafverkning 35, 64.
 Bååt, se Björn Pedersson.
 Bålinge (Baling), sn och hd i Uppl. 9, 303; häradshöfding där, se Schutz, Päfvel.
 Bäreberg (Berkeberga!), sn i Viste hd, Vg. 579.
 Bärendh, se Bergen.
 Bärge, se Berga.
 Bärqvare, se Bergqvare.
 Böcklinge (Bök-), by i Öja sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 304.
 Böja (Bögien), gd och sn i Vadsbo hd, Vg., 305.
 Bølle, se Mats Eriksson.
 Böriel Jönsson 91.
 Börstena, se Borgstena.
 Bössgjutare sk. påskynda sitt arbete 64; jfr Bengt; M. Gilius; Jöran.

C.

(Se äfven under K.)

- Cecilia, Hans skrifvares hustru, 572.
 Cecilia Månsdotter (Monsse-) [af Ekaslägten], kons moder, aff. 302.
 Charis, se Karis.
 Claes [Hvit], Mr., ordinarus i Linköpings stift 279; utvald kon. Eriks br. t. 579.
 Claes Jöransson, br. t. 22.
 Claes (-us) Kristersson (Christiers-) [Horn t. Åminne], befälhafvare öfver krigsmakten i Finland 26, 28, 42, 44, 47, 54, 120, 129, 130, 190, 314, 430; br. t. 434.

- Claes Nilsson** i Lagga socken 297.
Claes (l. Lucas) **Trädgårdsmästare** 106.
Clemane, se **Klämme**.
Clemens (Clemet) **Bastekarl** 328.
Clemens (-et) **Hansson**, sekreterare, qvittobr. f. hm 348.
Clemens (-et) **Jönsson**, fogde på Skenäs 341.
Clemens (-et) **Larsson** 296.
Collation, se **Kollationsbref**.
Conradt (-rädt), **Hans**, rådman i Danzig 580, 581.
Cop (Copp, Kopp), **Johan**, doktor, konungens läkare 521, 531, 564; hans br. t. K. M:t 633 [utom i de s. 633 omnämnda tryckställen förut tryckt äfven i Bergii Inträdestal (i K. Vet.-akad.) om Stockholm för 200 år sedan (1758), s. 264—266].
Corke, rysk partigångare 324.
Cornelius, handtverkare, skall få verkstad 557.
Cruus till Edeby, se **Lars Jespersson**; **Nils Jespersson**.
Crymskij, tatarisk kejsare 289.

D.

- Dacke** (-ckke), **Nils**, afl. 212, 565.
Daga, hd i Södermanl., 263 noten, 337.
Dal, by i Medåkers sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 305.
Dal, hd i Ög., 263 noten; ö. br. t. menige man där 107; underhåll därifr. t. klostersystrarna i Vadstena 114; ang. hemmanens storlek där 138; fogde där, se **Joan Karlsson**; **Jöran Torstensson**.
Dal, se äfven **Dalsland**.
Dalarne 605; pass dit för tio hemvändande dalkarlar 228; rykten om att de norske röjde väg dit 330; planlagdt, men qväfdt myteri där 535; löning af knektar därifr. 562; knektar därifr. t. Uppsala 566; utvald kon. **Eriks** ö. br. till allmogen där 600 (jfr 603, 604).
Dalbo, se **Lasse**.
Dalby, sn i Hagunda hd, Uppl. 304.
Daler, dess värde i svenskt mynt 88 f.
Dalkarl (dalekarll), se **Anders**; **Erik**; **Joan**; **Mats**.
Dalsland (Dahl, Daal) 203 f.; ö. br. t. allmogen där 244; värfning där 571.
Dan, se **Danne**.
Danaarf (daan-) 17, 81, 175, 342.
Danderyd (Daneryd), sn och skplg i Uppl., 263 noten; jfr **Täby**.
Daniel, guldsmed i Stockholm 548.
Danmark, 298; tjänstskyldighet för gods där 3; tysk budbärare sk. resa därigm 14; befästning på gränsen mot 102 f., 132 f., 145, 182, 214, 224; rykten om rustningar där 146, 156, 158, 161, 181, 213, 535, 597; dess vapen förbättradt med tre kronor 156 f.; underrättelser därifr. 221, 251, 300 f., 389, 398; förbud mot utförsel af hästar dit 223; tillstånd att segla dit med trävaror 291; ang. rykten om och afsikten med en flottas utrustning där 320, 403, 620 f.; köpman därifr. anländ t. Stockholm 349; Stockholmsk borgare bör sändas dit 350; ang. förhållandet till 456; spion där 565;

- kon. af, se **Kristiern III**; drottningen af, se **Dorothea**; se äfven **Danskar**; **Dansk köpman**.
- Danne** (Dan), **Joachim** (Jochim) 599.
- Danne** (Dann), **Staffan** (Steffen), den föreg's broder 593, 599.
- Danskar** i svensk tjänst 14; få ej handla på den småländska landsbygden, utan endast i Vexjö 169 f.
- Danske**, se **Danzig**.
- Dansk köpman** 25; -a studenter skola sändas till kon. 329.
- Danviken** (-evijken), ang. kyrkobyggnad där 51, 63, 64.
- Danzig** (Danske, Dautzick) 340, 580, 619; vintappare därifr. 109; br. t. borgmästare och råd där 400.
- Daretorp** (Dara-, Darre-), sn i Vartofta hd, Vg., ang. ett torp under prästbordet där 62; årliga räntan där bortförl. 210 f.; kyrkoh. där, se hr **Håkan**.
- Darman**, **Dirck**, borgare i Reval, hans br. t. K. M:t 608, noten.
- Darpt**, se **Dorpat**.
- Darretorp**, se **Daretorp**.
- Demperyd**, se **Dimperö**.
- Derpt**, se **Dorpat**.
- Didrik** (Dirik) **Didriksson** (Dirichson) 546.
- Didrik** (Dirik) **Joachimsson** (Joch-), utvald kon. Eriks ö. br. f. 582.
- Didrik** (Dijrich), **Lille**, arklimästare 431.
- Didrik** (Dirik) **Skräddare** (schreddere) 554.
- Digerödén** omtalad 138.
- Dimperö** (Demperyd), gd i Hällestads sn och bergslag, Ög., 305.
- Dingtuna**, sn i Tuhundra hd, Vestmanl., se **Säby**.
- Dirich** (Dij-), se **Didrik**.
- Distings** marknad, stämning dit 589.
- Diureboda**, se **Dyrbord**.
- Djurhamn** (Diurehamn) på Djurön i Stockholms yttre skärgård 603.
- Dohna** (Donau), **Friedrich**, burggraf **von und zu**, kammarherre, sändebud från hertigen af Preussen, rekreditiv f. hm 147; omnämnd 174, 206, 521 f.
- Doktorer** (doctores) på resa från Kalmar till Söderköping 176.
- Dom**, K. Maj:ts 74.
- Donatus**, köpsven från Lybeck 542.
- Donau**, se **Dohna**.
- Dorothea**, drottning af Danmark 157.
- Dorotea Knutsdotter** [Banér], **Kristiern Johansson** [Vasas] hustru, afl. 57.
- Dorpat** (stiigt von Derpt, Darpt), stad och stift i Livland 273, 310, 315, 619, 623, 625.
- Drecksferden** (?) i Bremen 622.
- Dråp** (manneflag) 106, 227, 230, 589.
- Dräntzick** (l. **Drentziig**), **Rodtger**, afl. 280.
- Dufva**, **Ambrosius**, pass f. hm 339.
- Dunker** (Duncker), by och sn i Villåttinge hd, Södermanl. 308.
- Dyrbord** (Diureboda), by [n. m. gd] i Bo sn, Sköllersta hd, Närrike 305.
- Düdesjö**, sn i Upvidinge hd, Smål. 163, 176.
- Döderhult**, sn i Stranda hd, Smål. 52, 227.

E.

- Ebbetorp**, gd i Dörby sn, N. Möre hd, Smål. 91.
Edbo (Edzbo) hd [n. m. sn i Frösåkers hd] i Uppl. 96.
Edesby i Perno sn, Östra Nyland 493.
Edsberg, hd i Närke 263 noten.
Eiflandt, se **Livland**.
Ekaätten, se **Cecilia Månsdotter**.
Ekeberg, gd i Tirserums sn, Kinda hd, Ög. 309.
Ekeberg i Lillkyrka sn, Glanshammars hd, Närke, hr Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] gd 309.
Ekeberga (Eekeberg), gd i Åsarps sn, Redvägs hd, Vg. 164.
Ekeboda, gd i Vadsbo hd, Vg. 305.
Ekeby, by i Vallentuna sn och hd, Uppl. 304.
Ekeby, gdsnamn 53, 57.
Ekeby, sn i Olands hd, Uppl. 303, 347.
Ekeholm, se **Ekeholm**.
Ekelsund, se **Ekolsund**.
Ekenäs, dat.-ort för en åberopad vittnesskrift 77.
Ekenäs, stad i Finland 434.
Ekerö (Åkeröö), ö och sn i Färentuna hd, Uppl. 263 noten, 308.
Ekeholm (Ekeholm), gd i Veckholms sn, Trögds hd, Uppl., hästar dit 70.
Eknö (Öcknem), gd med utjord i Björskogs sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 303.
Ekolsund (Ekel-), gd i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd, Uppl., hästar dit 70;
 -s län, landbofogden där, se **Peder Larsson**; **Lasse Pedersson**.
Ekvirke (ekevärck) afverkas i Ög. 34 f., 64; vilkorligt förbud däremot 59.
Eldstorp (Eles-) i Askeryds sn, Norra Vedbo hd, Smål. 102.
Eleff, hr [= Elef Pauli, kyrkoherde i Årdala och Forsa?], utvald kon. Eriks br. t. 584, 602.
Elekärr (-ker), gd i Ale hd, Vg. 89.
Eleme, se **Elimä**.
Elena, se **S:t Helenæ** prebende.
Elenne, ortnamn [i Norge?] 610 noten.
Elestorp, se **Eldstorp**.
Elfkarleby (Elffve-), sn i Örbyhus hd, Uppl. 561.
Elfsborg 20, 179, 213, 317 f., 322, 331, 337, 340, 586, 589; varor därifr. t. Stockholm 154; slottslofven förordnas där i Gustaf Olssons frånvaro 183, 184; ståthållaren där, se **Gustaf Olsson** [Stenbock]; fogden där, se **Håkan Smälänning**; K. M:ts köpman där, se **Jöns Håkansson**; varuskrifvaren där, se **Måns Skrifvare**; -s län, mandatsbref dit 263 noten; om det nyantagna folket där 559; kostgård af fläsk därifr. 578.
Elimä (Eleme), sn i Östra Nyland, fogde där, se **Mats Sigfridsson**.
Elin, fru, på Elenne 610 noten.
Elin i Hiske, hustru 560.
Elin [Bengtsdotter], g. 1 m. Måns hattmakare, 2 m. Peder Larsson [Ulfstand] 75 ff.
Elin [Svensdotter] på Graby, [Nils Slatte] hustru, br. t. 177; en hennes son-dotter [Helga Svensdotter Slatte?] omnämnd *ib.*

- Ella [o: Jälla?], gd i Vaksala sn och hd, Uppl. 303.
- Ellenburg (-borg), **Valentin** (Fal-) von, muraremästare, förl.-br. f. hm 211.
- Elmeboda, sn i Konga hd, Smål., prästen där, se hr **Sigfrid**.
- Elmestad (Almesta), by i Hällestads sn, Ås hd, Vg. 585.
- Emån (Emmen), ang. lax- och ålfisket där 168.
- Enderyd, gdsnamn [i Smål.] 162.
- Eneby, gdsnamn 307.
- Engelbrekt (-cht) Larsson i Hälbonäs 76.
- Enköping (Enecö-) 173, 606.
- Eren, Bertil von, afl., hans arfvingar 280.
- Erik [Erici?], hr [kyrkoherde i Torshälla?], prost i Vesterrekarne, utvald kon.
Eriks br. t. 584, 598, 600 (2 st.).
- Erik i Smedby 598.
- Erik, »then stijke» (?) 535.
- Erik (-iick, -ch), utvald konung, hertig, 26, 168, 379; br. t. 10, 27, 34, 49, 52, 59, 82, 119, 166, 168, 185, 204, 290, 349, 369, 386, 397, 407, 420, 435, 455, 456, 535, 543; br. t. hm omnämndt 33; ang. hans ifrågasatta giftermål 148, 521 ff.; br. fr. hm 549-607.
- Erik, M., [skolmästare] i Vesterås 584.
- Erik, M., se äfven **Falk, Erik**.
- Erik [Andersson], hr, kyrkoherde i Oviken, prost i Jämtland, br. t. 296.
- Erik Andersson 554.
- Erik Andersson, landbofogde i Norra Vedbo hd, br. t. 89, 102; utvald kon.
Eriks br. t. 601.
- Erik Arvidsson, slottslofven på Viborg 430; br. t. 547.
- Erik Bengtsson i Ålsta 328.
- Erik (-ck) Birgersson (Bijrges-) 101.
- Erik Dalkarl (Dalekarll), befallningsman på Gripsholm, qvittobr. f. hm 11;
br. t. 19, 23, 51, 54, 95, 170, 232 (2 st.), 233 (2 st.), 297, 337, 341, 384, 385; utvald kon. Eriks br. t. 559, 568, 590; omnämnd 290.
- Erik Eskilsson, Peder Nilssons tjänare, 264 noten.
- Erik (-ch) Fodermarsks gränd i Stockholm 81.
- Erik Gregersson i Nässia 586.
- Erik Gustafsson (Göstasson), fogde i vestra Närke, br. t. 51, 230; utvald kon. Eriks br. t. 588, 597.
- Erik Hansson, förl.-br. f. hm 80.
- Erik Hansson i Linköping. f. d. fogde, ö. br. f. hm 94.
- Erik Henriksson, br. t. 434; utvald kon. Eriks br. t. 561.
- Erik Henriksson, fogde i Tierps hd och öfver K. M:ts arfgods i Uppsala stift, 260 f.; br. t. 333; br. t. hm omnämndt 37, 83; sk. sändas t. kon. 60; utvald kon. Eriks br. t. 597.
- Erik Henriksson sk. anställas i kons stall 546.
- Erik Håkansson (Hackenson), ståthållare på Stockholms slott, 28, 263 noten, 264 noten, 350, 364 f., 403, 538, 557, 570, 593; br. t. 7, (15), 19, 20, 25, 34, 41, 51, 54, 63, 72, 96 (3 st.), 99, 101, 108, 118, 129, 167, 170 (2 st.), 172, 174, 175, 176, 187, 291, 294, 351, 356, 373, 374, 384, 385, 386, 388, 405, 429, 434, 546, 548; qvittobr. f. hm 342, 346; utvald kon. Eriks br. t. 554, 555, 557 (2 st.), 558 (3 st.), 559, 560, 562 (2 st.), 564 (2 st.), 565 (3 st.), 566, 567, 568, 569 (2 st.), 570 (2 st.), 571, 573 (2 st.), 574, 576, 578, 579, 580

- »must» dit 593; register på ditsända fetalier infordras 597; styrmän (lotsar) för farleden dit 601; livländska trupper dit 620; se äfven **Norrfinland; Söderfinland.**
- Finne**, se **Nicho.**
- Finntorp** (-netorp), gd i Askers sn och hd, Närike 164.
- Fittja** (-tie), gd i Täby sn, Danderyds skplg, Uppl. 307.
- Fjuk** (Fiukön), kal klippa i Vättern midt emellan Motala och Karlsborg, del i fisket där förbehålles Vadstena kloster 114.
- Fleming, Claes**, br. t. 493.
- Fleming, Herman**, befallningsman på Tavastehus, br. t. 131, 298, 408, 425.
- Fleming, Joachim** (Ja-) 167; br. t. 545.
- Fleming, Lars**, till Nynäs, br. t. 408 (2 st.); hans br. t. K. M:t 628, 631; omnämnd 423, 427, 508.
- Fleming** (Flä-), **Peder** 77.
- Flistads** [antagl. felskrifning för **Fristads**] prästgård 554.
- Floda**, sn i Dalarne, 21.
- Flundre**, hd i Vg., 263 noten.
- Flytspånen**, fartygsnamn 370.
- Flärekulla**, gd i Redvägs hd, Vg. 306.
- Flättna**, i Nikolai sn, Jönåkers hd, Södermanl., hustru Anna [Pedersdotter (Lakes)] gd 173, 612.
- Fogdar**, K. M:ts, öfver hela riket, br. t. 21, 575; i Uppland 33, 49 f., 52 f.; i Ög., deras räkensk. sk. sändas t. kon. 60; försumlige med deras leveranser 536.
- Fogdebref** 20, 53 (2 st.), 91, 93 (3 st.), 96, 97, 98, 166, 167, 169, 177, 233, 234, 237, 293, 332, 409, 433, 547, 582, 591, 592, 598.
- Folkärna** (-kerne), sn i Folkare hd, Dalarne, 55, 601.
- Follinger**, se **Peder** [Nilsson].
- Fordell, Hans** 460, 512.
- Fordell, Jöns** 170; omtalas som afiden 493.
- Fordell, Lasse**, br. t. 170; ö. br. f. hm 459; omnämnd 460, 493.
- Fors**, ortnamn 563.
- Fors**, sn i Österrekarne hd, Södermanl. 16.
- Forsby** [i Kimstads sn?] 344.
- Fox, Peder**, förl.-br. f. hm 207; br. t. 337.
- Frandesta**, se **Fransta.**
- Frankfurt an der Oder** 630.
- Frankrike**, konungen af, se **Henrik II.**
- Frans**, hertig af Sachsen, ang. ett fr. hm anländt bref 49.
- Frans** (-tz) **Eriksson** i Öregrund 550.
- Fransta** (Frandesta), gd i Husby sn, Långhundra hd, Uppl. 304.
- Fredrik**, dansk tronföljare, 156.
- Fremmendeby**, se **Främby.**
- Frijss, Sven** 20; br. t. *ib.*
- Fristad**, sn i Vedens hd, Vg., vid Öresjön, se **Flistad.**
- Främby** (Fremmendeby) i Falu landsförs., Dalarne 94.
- Fröjered** (-ijeryd), by i Bjurbäcks sn, Vartofta [ej Redvägs] hd, Vg. 306.
- Frökind**, hd i Vg., 263 noten.
- Fröslunda**, gd i Sunnersbergs sn, Källands hd, Vg. 306.

- Fullersta** (-esta), sn i Kullings hd, Vg. 102.
Fullmakt f. knekthöfvidsman 169; f. skeppsbefälhafvare 479; f. härads-höfding 576, 605, 606; jfr **Beställningsbref**; **Fogdebref**; **Förläningsbref**; **Kollationsbref**; **Värfningspatent**.
Fundbo, sn i Rasbo hd, Uppl., 305.
Fürstenberg (Fürstenberger), **Hans** 562.
Fyltby [i Risinge sn, Ög.] 91.
Fysaren, sjönamn [jfr reg. till D. 24] 19.
Fällnäs (Follenäss) i Sorunda sn, Sotholms hd, Södertörn, Björn Pedersson [Bääts] gd 58.
Fällebro (Fe-), gd i Täby sn, Danderyds skplg, Uppl. 307.
Färdeby, gdsnamn (i Bohuslän?) 5.
Färingö, ö i Mälaren [= Svartsjölandet] i Färentuna hd, Uppl. 263 noten.
Förläningsbref 8, 9, 36, 51, 80, 81, 83, 89, 104 (2 st.), 186, 207, 209, 210 (2 st.), 211, 220, 258, 259 (2 st.), 320, 321, 592; på lagmansdömet i Närike 591.
Fürstenberger, se **Fürstenberg**.
Försvarelsbref, se **Skyddsbref**.

G.

- Gabriel Kristersson** [Oxenstjerna] br. t. 373; utvald kon. Eriks br. t. 562, 565, 571, 574, 578, 582, 583, 588, 597, 598; omnämnd 589.
Gagnef (-eff), sn i Dalarne, utvald kon. Eriks ö. br. t. bönderna där 579.
Galen, Heinrich von, tyska ordens i Livland ordensmäst. 427, 619, 621, 623; jfr **Livland**.
Galle, Olof, hans änka, se **Anna**.
Galle, Peder, fogde på Venngarn 20, 384, 559, 564, 596; utvald kon. Eriks br. t. 561, 569.
Gardenär (-ner) [o: Gärtner, trädgårdsmästare], se **Hans**.
Garndräng, se **Simon**.
Garp, Hans, knekthöfvidsman, utvald kon. Eriks br. t. 562.
Garpenberg (pebergitt), sn och gruffält i Dalarne, 55, 57, 178, 564, 594, 601; fogde där, se **Hans Eriksson**.
Gassarfvat (Gast-), by i Falu landsförsaml., Dalarne 582, 599.
Gasslöt, se **Gäselöt**.
Gastenberg, Anders, stämning på hm 91.
Gedderum, gd [enl. uppgift s. 514] liggande i Torpa sn, Vesterrekarne [n. m. Åkerbo] hd, Vestmanl. 494, 514, 539.
Geffe (Gäffle, Geffla), 571, 590; ang. köphandeln där 173; brödbakning och ölbryggnad där för flottans behof 260; ang. utförseln därifr. 261; br. t. borgmäst. och råd där 339; utvald kon. Eriks d:o 559; fogden där, se **Sven Birgersson**; **Lars Jaspersson** [Cruus].
Gellerskulla, se **Gällerskulla**.
Gelteslösa (?), gd i St Peders sn, Erlinghundra hd, Uppl. 560.
Gepfart (Giipferth), **Ezechias** (Hesechiel) 207, 444, 508; hans br. t. K. M:t 628, 631.
Gera, se **Holger Karlsson**; **Jöran Holgersson**; **Karl Holgersson**.

- Gerby** (Geer-) i Pernå socken i Finland, ö. br. f. åborna där 443.
- Gere, Henning**, borgare i Stockholm, danaarf efter hm 175, 342.
- Gerlöse**, se **Gärdslösa**.
- Germund** 565.
- Germund Joensson** på Beckatorp 197.
- Germund Svensson** [Somme], ståthållare på Kalmar, br. t. 12, 16, 23, 59, 97, 101, 129, 155, 172, 175, 176 (2 st.), 179, 234, 261, 338, 380; omnämnd 93, 176, 178, 578, 587, 591, 594, 601, 606; br. t. omnämndt 163; ö. br. f. hm 341; utvald kon. Eriks br. t. 557, 558, 562, 576, 581, 588, 596, 601, 606.
- Gertrud Jakobsdotter**, borgaren Erik Joenssons hustru i Helsingfors, 258.
- Gestrikland** (Gestringe-), br. t. allmogen där 37, 240 och noten; d:o omnämndt 260; ang. kostgårdens utgörande där 259; fogde där, se **Lars Jaspersson** [Cruus]; **Sven Birgersson**.
- Gesvad** [i Bälunge sn?] 593.
- Getter** (gether) 382.
- Giipferth**, se **Gepfart**.
- Gilius Bössgjutare** (bysse-), M. 64, 73, 108, 121, 191, 352, 356, 369 f., 376, 384, 385, 388, 397, 403, 419, 429, 458, 564, 573, 577, 582, 583, 590, 601; skall bl. arklimästare 175.
- Gillberga**, sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 16.
- Gilsen**, [Robert von], livländska ordensmästarens råd och sändebud 648, 652 654.
- Gilsheim, Rembert von**, doktor i lagfarenheten, livländskt sändebud till Sverige, hans berättelse om sitt möte med kon. Gustaf 633 ff.
- Gistad** (Giislesta), sn i Skärkinds hd, Ög. 612.
- Giusanäs** (?), gd i Svennevads sn, Sköllersta hd, Närke, 306.
- Gladhammar**, sn i S. Tjusts hd, Smål. 6 (där omnämnda gdr höra nu till Vestrums sn).
- Glanshammar**, hd i Närke, 263 noten.
- Gliesta**, se **Klista**.
- Glisberga**, se **Klitsberga**.
- Gnasebo** lycka 81.
- Gockel, Ruprecht l. Rubertus**, läkare (»steinschneider») 622; utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 560.
- Godegård**, sn i Finspångs hd, Ög., 263 noten; fogde där, se **Holst, Jakob**.
- Goternas vandring** omtalad 140.
- Gotskalk**, hr, kyrkoherde i Balingsta, utvald kon. Eriks br. t. 583.
- Gottröra** (Gotröre), sn i Långhundra hd, Uppl. 304.
- Graby** i Sunds sn, Ydre hd, Ög., hustru Elin [Svensdotters] gd, 177.
- Gramberg** (-bärg), **Hans**, budbärare till Tyskland 146.
- Grebo** (Gredbo), sn i Bankekinds hd, Ög., grufva där 384, 579.
- Grecker**, se **Jakob**.
- Grimstorp** (Grimers-, Grines-) gd [i Vg.?] 89.
- Grip**, se **Birger Nilsson**.
- Gripen**, fartygsnamn 537 f.
- Gripsholm** 23, 74, 102, 170, 232, 233, 341, 383, 384, 590; dat.-ort 1—11, 15—22, 238—261, 290—295; d:o för utvald kon. Eriks bref 602—603; redsvennen där sk. flytta undan för kansliet där 51; nybyggnad där 54; hästar dit 70; ang. ett torp därinvid 297; en bryggpanna där 559; trädgårds-

- mästare där, se **Teusler, Hans**; befallningsman där, se **Erik Dalkarl**; f. d. underfogde där, se **Peder Andersson**; -s län, fogden där, se **Peder Skrifvare**.
- Grolanda**, sn i Frökinds hd, Vg., kyrkoherde där, se hr **Sven** [Karlsson].
- Grott, Peder**, hammarsmed 581.
- Grytnäs** (-thenes), sn i Folkare hd, Dalarne, 55, 601.
- Grå, Nils** 97.
- Gråmunkeholmen**, tegel därifr. 51; kyrkobyggn. där *ib.*, 63, 64.
- Gräfsnäs** (Gräffz-) i Erska sn, Bjerke hd, Vg., hr **Sten Eriksson** [Leijonhufvuds] gd 309.
- Grängeshyttan** (Kränges-) [n. m. den till Grängshammars bruk hör. Ulfsyttan] i Dalarne, Stora Tuna sn, 92, 193, 227, 228.
- Grönskog**, gd i Fliseryds sn, Handbörds hd, Smål. 382.
- Gröp, Henrik** 168.
- Gudhem** (-dem), hd i Vg., 263 noten; fogde öfver K. M:ts arfgods där, se **Jöns Bosson**.
- Guldsmed**, se **Anders**; **Evert**; **Måns**; **Nils**; **Olof**; **Filip**.
- Gullberg** (Gulbärg), h:d i Ög. 263 noten.
- Gunnar** [Jonæ (Trolle)], hr, kyrkoherde i Linköping, förl.-br. f. hm 36.
- Gunne Jeppesson** i Kullen, Nils Ribbings landbo, 162.
- Gunnered** (-ryd), gd i Kölingareds sn, Redvägs hd, Vg., 305.
- Gustaf** (Göstaff) hingstridare, 263 noten.
- Gustaf Johansson** [Tre rosor], hans förestående bröllop omnämndt 122; utv. kon. Eriks br. t. 592, 599.
- Gustaf** (Göstaff) **Larsson** 563.
- Gustaf** (Göstaff) **Olsson** [Stenbock], br. t. 15, 23, 98, 102, 107, 128, 132, 154, 160, 164, 172, 174, 179 (2 st.), 213, 224, 249, 317, 337, 420; omnämnd 145, 158, 221, 263 noten, 366, 389, 403, 420, 597; ö. br. f. hm 259; hans br. t. K. M:t 614; utvald kon. Eriks br. t. 556, 564, 565, 578, 581, 597, 599, 603.
- Gustaf Mälare** 566.
- Gustaf** (Göstaff) **Skrifvare**, fogde, sk. afsättas 166.
- Gyldenlöve**, se **Nils Henriksson**.
- Gyllius** (Gyllius), Anders Ernsts tjänare, 322.
- Gyllenhorn**, se **Joan Olsson**.
- Gyllenstjerna**, se **Erik Nilsson**; **Eskil Nilsson**; **Jöran Eriksson**; **Karin** [Eriksdotter]; **Karl Eriksson**; **Karl Nilsson**; **Kristina** [Nilsdotter]; **Magdalena** [Eriksdotter]; **Nils Eriksson**; **Nils Nilsson**.
- Gylta, Bengt** (Bencht), br. t. 101, 184; utvald kon. Eriks br. t. 575, 585; sk. blifva slottslofven på Elfsborg 182, 183; omnämnd 214.
- Gylta** (-e), **Jöran** 296.
- Gylta**, se äfven **Katarina Bengtsdotter**.
- Gårdby**, sn i Skärkinds hd, Ög. 612.
- Gårdveda**, sn i Aspelands hd, Smål. 381.
- Gåseboda**, gd i Vadsbo hd, Vg. 305.
- Gåselöt** (Gåssielött, Gasslöt), by i Törnevalla sn, Åkerbo hd, Ög., 85, 222.
- Gäddenäs**, gd i Vadsbo hd, Vg. 305.
- Gällerskulla** (Gel-), by i Gladhammars (nu i Vestrums) sn, S. Tjusts hd, Smål., 6.

- Gärd**, angående dennas fördelning i Smål. 277; ö. br. ang. dens. omnämnd 292; ö. br. till allmogen i Vesterbotten ang. samma 293.
- Gärdshammar**, se **Härshammar**.
- Gärdslösa** (Gerlöse), gd och sn i Runstens hd, Öland, hästar dit 71; prästgårdsjorden där 577, 602; kyrkoherden där, se hr **Peder Jonæ**.
- Gäsene** (Gäsund, Gäsende), hd i Vg., 229, 263 noten; fogdar där, se **Jöns Bosson; Bengt Olsson; Bengt Tordsson**.
- Göding**, Eggert 175.
- Göppersta** (Göpestadha), by i Kuddby sn, Björkekinds hd, Ög., 95.
- Göran**, se **Jöran**.
- Göstring** (Gör-), hd i Ög., 263 noten; fogde där, se **Jöran Torstensson**.
- Götala**, gd i Skara landsförs., Skånings hd, Vg., 235, 293, 320, 333, 581; fogde där, se **Helge Arvidsson**.
- Götteryd** (Göttre), sn i Sunnerbo hd, Smål., kyrkoherden där, se hr **Jöns**.

H.

- Hacksta** (Hakesta) i Näs sn, Åsunda hd, Uppl., Joen Olsson [Gyllenhorns] gd 309; dat.-ort för utvald kon. Eriks br. 585—586.
- Hada berg och gård** i Gestrikl. 57.
- Hafre**, ang. odling däraf 4, 21; skall utgöras i skatt *ib*.
- Hafsten Månsson**, afl., hans änka, se **Anna Hansdotter**.
- Hagby** (Hage-), by i Medåkers sn, Åkerbo hd, Vestmanl., 303, 305, 306.
- Hagby** (Hage-), gd i Täby sn, Vallentuna hd, Uppl. 307.
- Hagby** (-eby), sn i Hagunda hd, Uppl., 583; prästen där, se hr **Lars**.
- Hagelsrum**, gd i Mälilla sn, Aspelands hd, Smål. 207.
- Hagen** (-now), Antonius (Tynies), tysk köpman 327, 580, 626.
- Hagunda** (-gund), hd i Uppl., 264 noten, 304, 583.
- Hallola** (Halolby) by i Nykyrka sn i Egentl. Finl. 291.
- Hallqvad** (-qvi) i Funbo sn, Rasbo hd, Uppl., Peder Larsson [Königsmarks] gd 74 f., 562.
- Halmstad** (-da), stad i Halland 72, 364; mötesbeslut där åberopadt 609 noten.
- Hals**, Joen, br. t. 22.
- Halstada**, se **Hällstad**.
- Halvard Knutsson**, fogde i Östra hd i Smål., utvald kon. Eriks br. t. 573.
- Halvard** (-lfvardh) **Larsson**, ö. br. f. hm 18.
- Hammar** (Hamer), gd i Torskinge sn, Vestbo hd, Smål. [nu del af Liljenäs], hästar dit 71; fogden (?) där, se **Jakob Månsson**.
- Hammarby** (-merby), by i Hätuna sn, Håbo hd, Uppl. 307.
- Hammarkind**, hd i Ög., 263 noten; fogde där, se **Kristoffer Olsson**.
- Hammersta** (Hamerstada), gd i Ösmo sn, Sotholms hd, Södermanl., hästar dit 70.
- Hamnar** på finska kusten 274.
- Hamneda** (-mpnede), sn i Sunnerbo hd, Smål. 90.
- Hamra** (-bra) gd i Munktorps sn, Snefringe hd, Vestmanl., 6.
- Handbörd** (Ambyrdh), hd i Smål., 229, 264 noten, 299, 576, 588; fogden där, se **Nils Pedersson** [Silfversparre].
- Hanekind**, hd i Ög., 263 noten; fogde där, se **Jöran Torstensson**.

- Hans, hertig af Slesvig-Holstein-Haderslev, konung Kristiern III:s af Danmark yngre broder, 301.
- Hans, hr, utvald kon. Eriks br. t. 568.
- Hans, hr, kyrkoherde i Häradshammar, 175.
- Hans, konung af Danmark, afl., 609 noten.
- Hans, M., bårdskårare i Vadstena, 231; br. t. 337; utvald kon. Eriks br. t. [dens.?] 568.
- Hans, M., smed vid Hällestaberg, 172 f.
- Hans Björnsson [Lejon till Lepas] 75.
- Hans Claesson [Bjelkenstjerna], utvald kon. Eriks förl.-br. f. hm på lagmansdömet i Närike 591.
- Hans Eriksson, hr, utvald kon. Eriks br. t. 569.
- Hans Eriksson på Garpenberg 55, 601; br. t. 231; utvald kon. Eriks br. t. 564.
- Hans Gardener (Gartner), [Mr, i Uppsala], br. t. 330; utvald kon. Eriks br. t. 561; omnämnd 575.
- Hans Germundsson (Garffvundson), krutmakare i Norrköping, ö. br. f. hm 90.
- Hans Helsing, fogde i Sevede och Aspelands hd, br. t. 54, 90, 91, 92, 166, 177; utvald kon. Eriks br. t. 585.
- Hans Hofslagare, dennes hustru omnämnd 385.
- Hans Johansson 570.
- Hans Jönsson 584.
- Hans Jönsson, fiskare 493.
- Hans Jönsson, hr Sten [Eriksson (Leijonhufvuds)] fogde 229.
- Hans Larsson 23, 577, 585.
- Hans Larsson i Vesterås sk. blifva häradshöfding 52; omnämnd 89.
- Hans Larsson, kons sekreterare, br. t. 85, 87, 272; befinner sig i Helsingfors 291.
- Hans Larsson [Björnram?], befallningsman i Helsingfors, br. t. 53, 110, 172, 272, 400, 404, 406, 410, 433, 443; omnämnd 393, 399.
- Hans Mårtensson (Mo-) i Hytting, hans hustru 566.
- Hans Nicolai, hr, predikant i Stockholm (kallas äfven kyrkoherde), qvittobr. f. hm 328; utvald kon. Eriks qvittobr. f. hm 596.
- Hans Nilsson, lappfogde i Lule lappmark, qvittobr. f. hm 285.
- Hans Olsson, fogde i Säxmäki hd, ridfogde i Tavastland, br. t. 465, 489, 539; omnämnd 542.
- Hans Pedersson, fogde på Grängeshyttan och i Vesterdalarne, br. t. 19, 20, 21, [t. dens.?] 335; ö. br. f. hm 344; qvittobr. f. hm 573; omnämnd 582.
- Hans Pedersson, knekthöfvidsman 463, 465, 525; br. t. 498, 528; utvald kon. Eriks br. t. 553, 566.
- Hans Persson i Linköping 552.
- Hans Skrifvare, hans hustru, se Cecilia.
- Hans Skräddare 174.
- Hans Svenske, knekthöfvidsman, 463, 465, 535, 541, 565; br. t. 498, 528.
- Hans Thomasson (Thommes-), kons kamrerare, br. t. 14; omnämnd 34, 161, 228, 351, 352, 364 f., 374, 536.
- Hans Vernersson 565.
- Harald i Vellinge 568.

- Harald Hemmingsson**, afl., hans änka, se **Kristina**.
- Harald Pedersson**, slottsskrifvare på Stockholms slott 42, 405, 571, 597.
- Hardemo**, hd i Närrike, 263 noten.
- Harg**, se **Östra Harg**.
- Harnesk**, inköpt i Tyskland 131.
- Harpare**, se **Olof**.
- Hart**, **Jost v.** 434.
- Hassle** (Hasle), sn i Vadsbo hd, Vg., 100.
- Hedemarken**, landskap i Norge, lagmannen där 609 noten.
- Hedemora** (Hene-) 339, 556, 582, 601; utvald kon. Eriks ö. br. t. bönderna där 579.
- Heden** (-dhan), se **Bengtsheden**.
- Hedensberg**, by i Tillberga sn, Siende hd, Vestmanl., 307.
- Hedensholmen** [i Åkerbo hd] 171.
- Hegvig**, se **Häggevik**.
- Helgakorskyrka**, se **Mola**.
- Helgarö** (-re), sn i Åkers hd, Södermanl., 600.
- Helgasjön** (Heliesjö), sjö i Småland nära Växiö 340.
- Helgdagar**, deras rätta bruk 270.
- Helge** (Helie) **Arvidsson** ifrågasatt till fogde på Brunsbo 235; fogdebr. f. hm som fogde på Brunsbo och Götala gårdar 293 [jfr dock **Peder Nilsson**]; omnämnd 331.
- Heliesjö**, se **Helgasjön**.
- Hellestabergr**, se **Hällestadsberg**.
- Helsing**, se **Bengt**; **Hans**; **Mikael**.
- Helsingar** [invånare i Helsingland], uppodlat Norrland i forntiden 141.
- Helsinge**, sn i Östra Nyland, 490; tillförsel därifr. t. Helsingfors 541; prästen där, se hr **Karl** [Folkesson].
- Helsingfors** 373, 399 f., 409, 428, 435 f., 465, 498, 500, 509, 545, 546 f.; ang. utskrifning där 46; ang. dagsverksskyldigheten dit 86; ang. Raumo borgares ditflyttning 86 f.; br. t. borgmäst. och råd där 99; borgläger där 110 f.; dat.-ort (felaktig) 224 noten; borgare där omnämnd 258; flotta afsänd dit 274; krigsförnödenheter dit 291; borgare där omnämnda 407, 545; ang. därvarande hamn 434, 438; krigsfolkets underhåll där 437, 443 f.; ö. br. t. krigsfolket där 445; tillförsel dit 539 ff.; d:o fr. Reval 455; befälhafvare för där liggande skepp 479; vin dit t. truppernas behof 486; två änkor där omnämnda 490; befästningar där 492; fogden där omnämnd 495; lybska varor dit 542; dat.-ort 387—398, 407, 453—491, 493—495; fogde där, se **Hans Larsson**; **Korp**, **Anders**; borgmästare där, se **Henrik Pedersson**; -s län, värfning där 47; ang. dess omfattning 86; skattläggning där 88; fisk därifr. t. Viborg 404; gården därifr. t. Viborg 406.
- Helsingland** 351, 491, 554; allmogen där välbergad 141; ö. br. t. allmogen där 240 och noten; hjälp därifr. t. Österbotten mot ryssarne 359; d:o till Savolaks 440, 450, 460 f., 513; sold t. knektarne därifr. 442; ang. rörsmederna där 551; fogde där, se **Anders Skrifvare**; **Lars Olsson** [Björnam]; kopparslagare där, se **Olof Gunnarsson**.
- Hemmansbruket**, ö. br. ang. 136.
- Hemmansklyfning** i Finland 414.
- Hemmingk**, se **Henninghus**.

- Hemorda** (?), gd i Knutby sn, Närke län, 303.
- Hendelöff**, gdsnamn 165.
- Henemora**, se **Hedemora**.
- Henesta**, se **Hensta**.
- Henninghus** (Hemmigk!), **Martin**, fr. Frankfurt a. d. Oder, agent i Narva, hans br. t. K. M. 608, noten; omnämnd 630.
- Henrik** 584.
- Henrik**, hammarsmed 590.
- Henrik**, hammarsmed på Lindesberg, beställningsbr. f. hm 595.
- Henrik**, hertig af Braunschweig, 146.
- Henrik**, hr, kyrkoherde i Torsåker 330.
- Henrik**, hr, och dennes broder skola sändas t. K. M:t 95.
- Henrik** i Arlax, proviantmästare för krigshären i Viborg 430.
- Henrik II**, konung af Frankrike, 146.
- Henrik Claesson** [Horn], höfvidsman öfver krigsfolk i Finland 46, 119; br. t. 492.
- Henrik** [Johansson], biskop i Vesterås 74; utvald kon. Eriks br. t. 571.
- Henrik Jönsson**, fogde i Hattula hd, ridfogde i Tavastland, br. t. 465, 489, 539; omnämnd 542.
- Henrik Kammarven** tjänstgjort som vintappare 192.
- Henrik Månsson** 77; br. t. 169; utvald kon. Eriks br. t. 574, 575, 577, 578, 605.
- Henrik Olsson**, knekt 556.
- Henrik Pedersson**, borgmästare i Helsingfors 407; br. t. 437, 517.
- Henrik** (-cus) **Persson** (Petri), skoldjåkne i Vesterås, sk. anställas i kansliet 571.
- Henrik Pryss** (Prijs) begått dråp 230.
- Henrik Simonsson**, fogde i Svartsjö län, br. t. 292, 296; utvald kon. Eriks br. t. 560, 568, 602, 606.
- Henrik** (Hindrich) **Tysk**, br. t. 179, 511, 515; omnämnd 542.
- Hensta** (-esta), by [i Vallby sn, Österrekarne hd?] Södermanl. 308.
- Herman Krutmakare**, arklimästare 431.
- Herman Simonsson**, ö. br. f. hm 432.
- Herrenssand**, se **Härnösand**.
- Herresäter**, se **Häradssäter**.
- Hersammer** (?), gd i Öja sn, Vestra Rekarne hd, Södermanl. 306; jfr **Härsammer**.
- Hershammer**, se **Häradshammar**.
- Hertugnäs** (Hiertnäs) i Helsinge sn, Östra Nyland 480.
- Hesechiel**, se **Gepfart**, **Ezechias**.
- Hessleby** [i S. Vedbo hd?] 90.
- Hildesheim** (Hillensheim), biskopsstift i Tyskl. 146.
- Hinnevad**, se **Hyndevad**.
- Hisingen** (Hiss-) 182, 184, 263 noten.
- Hiske** (?), gdsnamn 560.
- Hjertnäs**, se **Hertugnäs**.
- Hjo** (Hioc), stad i Vg. 318, 577.
- Hjort till Ornäs**, se **Jöns Ingemarsson**.
- Hjorthufvud**, se **Peder Andersson**.

- Hjortö-släkten**, se **Lasse Tidemansson**.
Hjärpås (Järpåsse), sn i Kållands hd, Vg. 216.
Hoffmann, Hans, tysk köpman 627.
Hoffvenskåäl, se **Hogenskild**.
Hofman (Hoff-), se **Niklas**.
Hofskräddare, se **Peder**.
Hofva (-fve), sn i Vadsbo hd, Vg., ang. en bonde där 99.
Hogenskild (Hoffvenskåäl), **Nils**, kallad till slottslofven på Stegeborg gm utv. kon. Eriks br. t. 553.
Hogenskild, se äfven **Anna** [Clemetsdotter].
Holaveden (-levidhen, -lveden), från dansk sida önskad gräns mot Sverige 156; vakt där 579.
Holger Karlsson (Kars-) [Gera], hr, rr. († 1541) 609 noten.
Hollola (-lula), sn i Östra Tavastland 481, 487, 488, 498, 546; fogde där, se **Mats Sigfridsson**.
Holm i Stora Tuna sn, Dalarne, hustru **Barbro** [Laurensdotter (Ulfstands)] gd 74.
Holm, ortnamn [i Stenqvista sn, Österrekarne hd, Södermanl.?] 21, 600.
Holm (Hålm), sn i Lagunda hd, Uppl. 304.
Holst (-te), **Borius** eller **Gurius**, borgare i Stockholm, afl. 81, 557.
Holst, Claes, underfogde på Åland, br. t. 330, 384, 400, 504.
Holst, Hans, hingstridare, ö. br. f. hm 17, 337.
Holst, Jakob, fogde på Norrby gd samt öfver arf- och egna gods i Bobergs hd och Godegårds län, br. t. 91, 167, 177, 383, 386; fogdebr. f. hm 234; omnämnd 337; utvald kon. Eriks br. t. 570.
Holst, Marqvard (l. **Markus**), fogde i Långhundra och Sjuhundra hd, 264 noten; utvald kon. Eriks br. t. 586, 589, 601.
Holst, Severin (Söfverijn), mördad, ang. danaarf efter hm 17.
Holveden, se **Holaveden**.
Horn, gd i Högby sn, Öland, hästar dit 71; kalk därifr. 95.
Horn (Hornby), by i Hamneda sn, Sunnerbo hd, Smål. 90.
Horn, Jakob, kon:s köpman i Stockholm, utvald kon. Eriks br. t. 592; drottning Katarinas qvittobr. f. hm 626.
Horn (-nn), **Joachim** (Jochim) 7; utvald kon. Eriks br. t. 561.
Horn, se **Claes Kristersson**; **Henrik Claesson**.
Hornby, gdsnamn 165; jfr **Horn**.
Horshaga (Hårsshage), gd i Händene sn, Skånings hd, Vg. 320 f., 333.
Hospitalet (spettalen) [i Växiö] 13; i Vadstena 259.
Hospitalsund (Spitalsundh, Spe-), dat.-ort 352—357.
Hossmo (Husemo), sn i S. Möre hd, Smål. 6.
Huffva, gd i Mörkö sn, Hölbo hd, Södermanl. [= Häga?] 308.
Hugeboda, gd i Vg. 303.
Huliem [= Hulängen i Mölltorps sn] by i Vadsbo hd, Vg. 305.
Hult (-tt), **Berndt** (Bären), knekthöfvidsman, ö. br. f. hm 236; omnämnd 433.
Hultinge, se **Hyltinge**.
Hulängen, se **Huliem**.
Hundeberg, **Nils**, fogde på Strömserums gård, br. t. 179; omnämnd 197.
Husby, by i Tumbo sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 304.
Husby, by i Öja sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 304.

- Husby (Huse-) [= Husbyfjöl?], gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 308.
- Husby (Huse-) [Ö. eller V.?], kyrkoherden där, se hr **Håkan**.
- Husemo, se **Hossmo**.
- Husesta, se **Hästa**.
- Hvappa, se **Vappa**.
- Hvarf, sn i Aska hd, Ög., kyrkoherden där, se hr **Joen**.
- Hvena, sn i Aspelands och Sevede hd, Smål. 309.
- Hvit, by i Kyrksläatts sn i Vestra Nyland 407.
- Hvit, se **Claes, Mr.**
- Hvit, Lasse, i Hvits by, skyddsbrief f. hm 407.
- Hvitlök som läkemedel 500.
- Hvivilstadha, se **Fifvelstad**.
- Hyltinge (Hul-), sn i Villättinge hd, Södermanl., -rättaredöme 308.
- Hyndevad (Hinnevadh) i Fors sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 166, 447.
- Hytting (-äng), by i Stora Tuna sn, Dalarne 566.
- Håbo, hd i Uppl. 264 noten, 307, 604.
- Håga, se **Huffva**.
- Håkan (-en), hr, kyrkoherde i Daretorp 62.
- Håkan, hr, kyrkoherde i Norrköping, afl. 341.
- Håkan i Husby, hr 175.
- Håkan Bengtsson i Tostarp dräpt 61.
- Håkan Jonsson, timmerman 94.
- Håkan Larsson, fogde i Olands hd, quittobr. f. hm 346; utvald kon. Eriks br. t. 601.
- Håkan Månsson begått dräp 61.
- Håkan Skrifvare, utvald kon. Eriks br. t. 579.
- Håkan Smälänning, fogde på Elfsborg 182, 184.
- Håkan Svensson i Asketorp 170.
- Håkan Vestgöte (vesg-), utvald kon. Eriks br. t. 559.
- Hälbonäs (Hol-) [i Skyllinge sn, Oppunda hd, Södermanl.?] 76.
- Hällingsbo (Hällingersboda!), by i Svinngarns sn, Åsunda hd, Uppl. 307.
- Hålm, se **Holm**.
- Hård, Peder, hr, kyrkoherde i Villstad 175, 176, 296, 328.
- Härsshage, se **Horshaga**.
- Hästa (Husesta), by i Öferselö sn, Selebo hd, Södermanl. 306.
- Håtuna (-ne), sn i Håbo hd, Uppl. 307, 558.
- Häffre (?) grufva i Närike 100.
- Häggenäs, två gårdar under Tullgarn i Hölö sn, Hölö hd, Södermanl. 306.
- Häggevik (Hegvig), by i Eds sn, Grums hd, Värml. 106.
- Hägnetorp, se **Höjentorp**.
- Häljanäs (Hälge-), gd i Mölltorps sn, Vadsbo hd, Vg. 305.
- Hällestad (-sta), sn i Finspångaläns hd, Ög. 303, 305, 306.
- Hällestadberg (Hellestabergh, Helsta-) i socknen af samma namn, Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 263 noten, 343, 563; ang. ett smide där 173.
- Hällingersboda, se **Hällingsbo**.
- Hällstad (Halstada), sn i Ås hd, Vg. 585.
- Häradshammar (Hers-), kyrkoherden där, se hr **Hans**.
- Häradssäter [n. m. Herresäter] i Värna sn, Bankekinds hd, Ög., Axel Eriks-son [Bjelkes] gd 62, 277.

- Häringe**, gd i Vesterhanninge sn, Sotholms hd, Södermanl., hästar dit 70.
- Härlunda** (Her-), by (fordom sn) i Skånings hd, Vg. 178.
- Härmästaren** i Livland, se **Galen, Heinrich von**.
- Härnösand** (Herrenssand!) 559.
- Härshammer** [o: Gärdshammar?; jfr dock i samma sn Hershufvud], by i Öja sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 304; jfr **Hersammer**.
- Häss, Greger** 431.
- Hästar** (clippere), förbud mot utförsel af 222, 223, 224, 249, 257; uppköp af sådana för finska härens behof 242, 249, 260.
- Hästdagsverken** (konungzhestar), befrielse från 68 f.
- Hästesko**, se **Jakob Henriksson**.
- Hästhufvud**, se **Nils Ottosson**.
- Hästutfodring** 49.
- Högby** (Höge-), gd i Nysätra sn, Lagunda hd, Uppl. 304.
- Högs qvarn** [i närheten af Arboga] 594.
- Högsby** (Höx-), sn i Handbörds hd, Smål. 299.
- Högstorp**, gård i Vg. 303.
- Höjentorp** (Hägnetorp), gd i Eggby sn, Valle hd, Vg. 581; fogde där, se **Bengt Helsing**.
- Hökhufvud** (-huffved), sn i Frösäckers hd, Uppl. 323; **-sberg**, fogden där, se **Stut, Mats**.
- Hölebo** (Hölbo), hd i Södermanl. 263 noten, 306, 308.
- Hölö**, sn i Hölebo hd, Södermanl. 306.
- Hörestadhult** (Örista-) gd (n. m. by) i Vimmerby sn, Sevede hd, Smål. 309.
- Hörningsholm** i Mörkö sn, Hölebo hd, Södermanl., hr Svante Stures gd 74, 514; fogden där omnämnd 244, 248.

I.

- Idelax**, by i Perno sn, Östra Nyland 493.
- Idingstad** (Idista), gd i Ö. Hargs sn, Åkerbo hd, Ög. 613.
- Ijo älf** (i Österbotten) 324, 355.
- Ille** (Ilde), Måns, sk. vara ryttmästare för de finska ryttarne vid Viborg 430; omnämnd 501.
- Ilmola**, sn i Södra Österbotten, kyrkoherden där, se hr **Peder Eri**.
- Ingeborg Hansdotter** 568.
- Ingeborg** (-bor) **Jönsdotter** (Jonsse-, Jönsse-), borgarhustru i Oslo 66, 627 f.
- Ingelstad** (-da), by i Risinge sn, Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 91.
- Inger** (-rd) [Ottosdotter (Römer)], fru, Nils Henriksson [Gyldenlöves till Östråt] gemål 609 noten.
- Ingesarfvat**, gd i Torsängs sn, Dalarne 94.
- Ingrid**, Engelbrekt Larssons hustru, afl. 77.
- Ingrid** [Thuresdotter (Bjelke)], fru, Knut Haraldsson [Soops] hustru, utvald kon. Eriks br. t. 576.
- Ingristada** (?), gd i Spelviks sn, Rönö hd, Södermanl. 308.
- Instruktion** (undervisning) för alla fogdar 225; för svenska härens befälhafvare omnämnd 377; för dem, som sk. löna K. M:ts knektar 569.

Isak Nilsson [Banér] 132, 474.
Itäranta socken [jfr Arwidsson, 8: 34] (•then iterandiske sijden•) 472.
Ivan IV Vasiljevitj, storfurste af Moskva 619, 623, 625, 632; jfr **Ryssland**.

J.

Jackarby (Jakar-) i Borgå sn i Finl. 443.
Jagtparker vid Gripsholm 23.
Jakob, M., K. M:ts bårdskårare 98.
Jakob (-cob), M., sk. blifva skolmästare i Lidköping 101; omnämnd 551.
Jakob Eskilsson i Torsnvi 19.
Jakob Grek (Grecker) 400, 427.
Jakob Hansson, fogde i Lule lappmark, fogdebr. f. hm 332.
Jakob (-chob) **Henriksson** (Hindrich-) [Hästesko], kon:s stallmästare. br. t. 25, 69, 90, 130, 168 290 (2 st.), 408, 493, 495, 546; ö. br. f. hm 298; omnämnd 373, 387, 510, 545; sk. vara ryttmästare för de svenska ryttarne vid Viborg 430.
Jakob (-cob) **Jute**, hingstridare, ö. br. f. hm 17.
Jakob Juvelerare (jubilerer) 179.
Jakob (-cop) **Kammarsven** 58.
Jakob Lukasson 29 f.
Jakob Månsson på Hammar, ö. br. t. 175; br. t. 230.
Jakob Olsson, borgare i Vadstena, qvittobr. f. hm 161.
Jakob Olsson, knekt 58.
Jakob Pedersson, fogde i Sääminge, Rantasalmi och Tavisalmi (=: Kuopio) snr samt två fjärdingar af Jokkas sn, br. t. 57, 425, 462, 488.
Jakob Persson, utvald kon. Eriks br. t. 556.
Jakob, tullskrifvare i Kalmar 59.
Jakob Turesson (-rson) [Rosengren till Grensholm] 120, 555; br. t. 117, 238, 329; utvald kon. Eriks br. t. 555, 567, 572, 579, 587, 596.
Jakob (-cob) [Ulfsson (Örnefot)], ärkebiskop i Uppsala, afl. 76.
Jenköping, se **Jönköping**.
Jenäker, se **Jönäker**.
Jep Nilsson (Nielson) 379.
Jeskis, se **Jääskis**.
Jesper Jönsson, landbofogde i Finl., br. t. 18.
Jesper Målare 556.
Jesper Skrifvare, br. t. 331; utvald kon. Eriks br. t. 581.
Jochim (Jochim), borgmästare 7.
Joen (Jon), hr, kyrkoherde i Jäder 600.
Joen (Jon), hr, kyrkoherde i Torpa 598.
Joen i Hvarf, hr, br. t. 174.
Joen i Stensvad, fogde på Bronäs 340.
Joen i Ökna, landbo 22.
Joen Arvidsson (Arffvedson) i Ledsjö, skyddsbref f. hm 329.
Joen Dalkarl 436, 437, 471.
Joen (Jon) **Eriksson** (Erichsonn) 296, 581.

- Joen Karlsson** (Kars-), befallningsman på Orreholmen, br. t. 16, 17, 96, [t. hm l. följ.?] 338; ö. br. f. hm 238.
- Joen (Jon) Karlsson** (Kars-, Carl-), fogde på Vadstena slott och i Dals och Aska hd [dens. som föreg.?] 386, 571, 572; fogdebr. f. hm 177; förl.-br. f. hm 210; br. t. 231, 234, 237, 238, 329, 334 (2 st.), 339, 383, 386, 503; hans tjänare omnämnd 263 noten; utvald kon. Eriks br. t. 551, 555, 556, 568, 594, 602.
- Joen (Jon) Klädskrifvare** (cl-) (i Vadstena), utvald kon. Eriks br. t. 555; omnämnd *ib.*
- Joen (Jonn) Larsson**, fogde i Medelpad, br. t. 332, 353, 360; qvittobr. f. hm 345; utvald kon. Eriks br. t. 605; omnämnd 354.
- Joen Mårtensson** i Boda 164.
- Joen Olsson** [Gyllenhorn] t. Hacksta, rr. 309, 600; utvald kon. Eriks br. t. [dens.?] 561, 562, 603, 604.
- Joen Pedersson** 228.
- Joen Persson** på Raseborg, br. t. 494.
- Joen (Jon) Skrifvare** till Barkestorp, fogde i Möre, br. t. 338; utvald kon. Eriks br. t. 602, [t. dens.?] 604; omnämnd 91, 382; jfr **Joen Klädskrifvare**.
- Joen (Jon, Jören!) Stallsven**, ö. br. f. hm 337; omnämnd 373 f., 431, 481, 571, 574.
- Joen Svensson** [i Vånga?], afl., ang. hans förlänningar 16.
- Johan**, hertig, kons andre son, sk. begifva sig t. Salberget 82; br. t. 10, 49, 58, 93, 119, 168, 185, 204, 290; br. från hm 607; omnämnd 168, 348, 640 ff.
- Johann Albrecht**, hertig af Mecklenburg, br. t. 275.
- Johan Knutsson**, ö. br. f. hm 101.
- Johan Olsson** i Borgå, stämning på hm 20.
- Johan Pedersson** 21; br. t. 408.
- Johan Turesson** (Turs-, Dursön!) [Tre rosor till Gäddeholm och Lindholmen], rr., höfvidsman på Nyköping, ang. hans anspråk på gods i Norge 1 ff., 608 ff.; ang. hans anspråk på ersättning för ett skepp 29 ff.; br. t. 23, 92, 122, 128, 171, 294, 336; utvald kon. Eriks br. t. 552, 578, 588, 595, 599; omnämnd 95, 97, 243, 300; hans sons bröllop förestående 172; en hans fogde omnämnd 229; part i jordbyte 302 ff.
- Johannes Baptista**, tysk student, utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 558.
- Johannis dag** = S:t Hans dag, midsommardagen, 24 juni.
- Jon**, se **Joen**.
- Jonstorp**, gd i Vånga sn, Ås hd, Vg. 186.
- Jontzälke** (Joutzälke?; jfr Arwidsson, D. 8), finskt ortnamn 310.
- Jordbyte** mellan kronan och enskilde 490, 513 f.
- Joss Tome**, se **Jöns Tomasson**.
- Julita** (-ata!), sn i Oppunda hd, Södermanl., dykare därifr. 166.
- Jurij** (hr Jören) [Danilovitj], storfurste af Moskva († 1325) 367, 371.
- Jute** (-the), se **Anders**; **Jakob**; **Jöran**; **Nils**.
- Juvelerare** (jubilerer), införskrifna fr. utrikes ort 174; se äfven **Jakob**.
- Jäder**, sn i Österrekarne hd, Södermanl. 383, 584, 600; dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 599—600; prästen där, se hr **Joen**.
- Jägare**, se **Jöran**.
- Jälla**, se **Ella**.

- Jämtland** (Jämpte-), prosten där, se hr **Erik** [Andersson].
- Jäneköping**, se **Jönköping**.
- Järinge**, gd [i Edebo sn, Frösåkers hd?] 563.
- Järn**, ang. tillsyn öfver dess tillverkning 292; se **Osmundjärn**.
- Järna**, sn i Dalarne 21.
- Järpåsse**, se **Hjärpås**.
- Järstorp** (Järns-), sn i Tveta hd, Smål. 109.
- Jäske**, **Joen** 384.
- Jäskis** (Jeskis, Jäschis), sn i Södra Karelen 424, 471, 478, 487, 491, 494, 497, 498, 499, 507, 510; befaradt ryskt infall där 440, 448; rustningar där 449.
- Jönköping** (Jene-, Jäne-), stad i Smål. 72, 331, 587; qvitto f. borgare där 8, 180; ö. br. ang. dess sammanslagning med kringligg. snr till ett prästgäll 109; borgare (?) där omnämnd 167; dagsverken dit och byggnad där 221, 236; br. t. borgmäst. och råd där 228; utv. kon. Eriks d:o 550; borgläger där *ib.*; skolmästaren där får ej begifva sig till Skara 577: -s län, ö. br. t. allmogen där 264 noten; krigsfolk därifr. t. Finland 531.
- Jöns**, hr, afl., hans änka i Kalmar 23.
- Jöns**, hr, kyrkoh. i Göteryd 176.
- Jöns**, hr, kyrkoh. i Markaryd 176.
- Jöns**, hr, prost, br. t. 60.
- Jöns** i Löfsta 95.
- Jöns Andersson**, borgare i Stockholm 557, 558.
- Jöns Andersson** i Lekeryds kyrkoby 174.
- Jöns Bosson**, fogde på Orreholmen och i Vartofta och Gäsene hd samt öfver K. Maj:ts arfgods i Valla och Gudhems hd, fogdebr. f. hm 93; br. t. 94, 228; utvald kon. Eriks br. t. 583, 591, 594; omnämnd 374.
- Jöns Gudmundsson** 99; ang. arf efter hans morbroder 100.
- Jöns Gunnarsson**, fogde i Östkind och Björkekinds hd, fogdebr. f. hm 96; utvald kon. Eriks br. t. 560.
- Jöns Hansson**, utvald kon. Eriks br. t. 572.
- Jöns Haraldsson** (-relson), fogde i Sollentuna, Vallentuna och Seminghundra hd, hans tjänare omnämnd 263 noten; utv. kon. Eriks br. t. 551, 567, 569, 605; omnämnd 568.
- Jöns Håkansson** (Häckenson), köpman i Elfsborg, qvittobr. f. hm 79; ö. br. f. hm 179.
- Jöns Håkansson**, slottslofven på Viborg 430, 527; br. t. 493 (2 st.).
- Jöns Ingemarsson** [Hjort till Ornäs], br. t. 55, 56, 293; utvald kon. Eriks br. t. 564, 601.
- Jöns Jönsson** i Ingelstad, stämning på hm 91.
- Jöns Jönsson** i Ålsta 586.
- Jöns Knutsson** [Kurck] till Lauko, br. t. 24, 332; qvittobr. f. hm 287; omnämnd 426.
- Jöns Larsson** i Eldstorp 102.
- Jöns**, Lille 42.
- Jöns**, [Långe], i Tynningsö 72.
- Jöns Matsson** 546.
- Jöns Månsson** [Ulfsparre], höfvidsman på Kivinebb 44, 48, 180, 187, 408, 497; br. t. 198, 332, 433, 546; förl.-br. f. hm 209.
- Jöns Månsson**, ihjälslagen af sin broder 92.

- Jöns Månsson (Monson), ö. br. f. hm 230; [dens.?] omnämnd 555, 562, 588; utvald kon. Eriks br. t. 556, 558, 559, 577, 586, 587.
- Jöns Nilsson, borgare i Vadstena 231.
- Jöns Olsson, borgare i Stockholm 558.
- Jöns Olsson, br. t. 56; utvald kon. Eriks br. t. 574.
- Jöns Olsson på Heden i Bengtsheden, länsman 19, 39.
- Jöns Persson, fiskare 493.
- Jöns Persson i Gassarvet 582, 599.
- Jöns Skomakare 579.
- Jöns (Joss) Tomasson (Tome), »relator» af anförda mål 228 noten.
- Jöns Timmerman 600.
- Jöns Vestgöte till Vexö 46; ö. br. f. hm 224 noten; br. t. 434, 437, 443, 492; ang. hans uppdrag i Kumogårds län 474.
- Jönåker (Jen-), hd i Södermanl. 263 noten.
- Jöran, bårdsklärare i Skara, afl. 98.
- Jöran (-en) bössgjutare (byssegiuthere) 191.
- Jöran, hr, prost på Rekarne, br. t. 383.
- Jöran, hr, se Jurij.
- Jöran i Strängnäs 557.
- Jöran Arvidsson (Arffvedson), afl., hans enka, se Karin.
- Jöran Eriksson [Gyllenstjerna till Fogelvik], br. t. 24, 470; slottslofven på Viborg 430.
- Jöran Henriksson, fogde på Kumo gd och i Satakunda öfre hd 58; ö. br. f. hm 333; br. t. 405, 425, 462, 465, 501.
- Jöran Holgersson [Gera] 74, 427, 508; hans br. t. K. M:t 628, 631.
- Jöran Håkansson, bonde 586.
- Jöran Jute, hr Svante [Stures] fogde 237.
- Jöran Jägare 554.
- Jöran Jönsson [till Lähteenoja], fogde i Halikko hd, br. t. 32, 385, 387, 399, 405, 407, 425, 516.
- Jöran (-rgen) Knutsson (Knudz-), fogde i Nordmarks hd 66, 628.
- Jöran [Larsson] 578.
- Jöran Larsson, fogde [i Vestmanl.], br. t. 17, 52, 339; omnämnd 263 noten.
- Jöran Matsson, br. t. 385.
- Jöran Mattsson (Madzsänn), klockare i Mola sn, kollationsbr. f. hm 514.
- Jöran Nilsson, utvald kon. Eriks br. t. 554.
- Jöran Pedersson 49, 471.
- Jöran Polerare (? Pålerer), br. t. 493.
- Jöran Skrifvare 431.
- Jöran Stallsven, se Joen.
- Jöran Svensson, Svante Stures fogde, br. t. 53, 60; utvald kon. Eriks br. t. 562.
- Jöran Torkelsson, ifrågasatt till fogde på Brunsbo 235.
- Jöran Torstensson, fogde öfver arf- och egna gods i Hanekinds, Bankekinds, Valkebo, Göstrings, Dals, Lysings, Vifolka och Aska hd samt i Askersunds socken och på Hammarsberg, fogdebr. f. hm 233; br. t. 337.
- Jöran (-en) Trulsson (Truels-), knekthöfvidsman, stämning på hm 91; br. t. 92, 95, 167, 330, 425, 487, 528; omnämnd 292, 337, 373, 444, 467, 481, 484,

494, 495, 533, 571; ryttmästare för de svenska ryttarne vid Viborg 430; utvald kon. Eriks br. t. 552, 556.

Jörgen, se Jöran Knutsson.

K.

(Se äfven under C och Q.)

Kaffe, se Lasse Mattsson.

Kalfveskär (-fvesker) 299, 539.

Kagg (-ge), Mats (-dz) 74.

Kagg, se Karin [Ragvaldsdotter].

Kalkebol (Kalkeboda), gd i Svennevads [n. m. Bo] sn, Sköllersta hd, Närike 305.

Kalmar (Calmere, -rna), stad och län 23, 175 f., 179, 379, 556, 567, 581, 585, 587, 594, 596, 601; borgare där 12; ållonflask dit 14, 215, 235; saköresmedel där 59; hästar dit 71; dagsverken dit 93; kalk dit 95; borgläger där 101, 155; skeppsutrustning där 155; spannmål dit 170, 215, 235; fisk dit 235; kläde därifr. 236; K. M:ts köpman där [Peder Larsson] omnämnd 299; saköresoxar dit 386; orgel där 577; borgläger där 603; skolmästare och orgelnist där, se **Peder Arvidsson**; -län, ang. mönstringarne där 338; hjälpsändning af folk och fartyg därifr. t. Finland 380; värfning där 606.

Kammaren (ränthecamer), brist på penningar där 34.

Kammarven, se Henrik; Jakob.

Kapellskär (Kappelskär) i Rådmansö sn, Frötuna skplg, Uppl., dat.-ort 349—351.

Karin, Gudmund Slattes hustru, afl. 91.

Karin, hustru, Jöran Arvidssons änka, br. t. 179; omnämnd 588.

Karin i Fors, hustru 563.

Karin, Olof Björnsons hustru i Söderby 569.

Karin, Peder Ålännings hustru [i Arboga] 595.

Karin, Påfvel Bårdskärars hustru 576.

Karin [Ragvaldsdotter (Kagg)] på Årby, hustru [till Laurens Tomasson (Ulfs-tand)] afl. 75.

Karin [Eriksdotter (Gyllenstjerna)] t. Lagnö, fru, hr Erik Trolles änka, bytesbr. mellan henne och kronan 5.

Karin, Sven Birgerssons 73.

Karis (Cha-), sn i Vestra Nyland 490.

Karl i Göppersta 95.

Karl i (Skarp-) Krycklinge 605.

Karl V, kejsare af Tyskland 146.

Karl Eriksson [Gyllenstjerna], hr, rr. († 1541) 609 noten.

Karl (Carl) [Folkesson], hr, kyrkoherde i Helsinge, ö. br. f. hm 480.

Karl Henriksson 546.

Karl (-ll) **Holgersson** [Gera] t. Björkvik, br. t. 100, 238, 433, 435, 517; ö. br. f. hm 234, 407; slottslofven på Viborg 430; omnämnd 463.

Karl (-ll) **Kammarven** (cammer-, -svin!) 101; br. t. 230.

Karl Magnusson, hemmansägare i Slasta 17.

- Karl Nilsson** [Gyllenstjerna], af. 303.
- Karl** [Petri], hr, kyrkoherde i Stora Tuna, br. t. 330, 336.
- Karl Sigge**sson i Gäselöt, ö. br. f. hm 85, 222.
- Karl** (-ll) **Smälänning** (-leninge), br. t. 165; utvald kon. Eriks br. t. 562; omnämnd 176.
- Karleby**, bynamn [i Lagunda hd?] 304.
- Karleby** (Karleby Oxelöde), gd i Ytterselö sn, Selebo hd, Södermanl. 8.
- Karleby**, två gårdar i Kisa sn, Kinda hd, Ög. 309.
- Karstorp**, by i Kåkinds hd, Vg. 306.
- Kartt**, **Anund** el. **Amund**, knekthöfvidsman 463, 465.
- Kartt**, **Peder**, till Snärten, fogde i Vadsbo hd, br. t. 16, 97, 98, 99 (2 st.); ö. br. på frälsfrihet f. hm på uppräkn. gdr 203; utvald kon. Eriks br. t. 577, 588, 590; omnämnd 374.
- Kasan** (Kassan), stad i Ryssland 625.
- Katarina** af Sachsen-Lauenburg, konungens första gemål, ang. hennes grafvård 121.
- Katarina** (Chaterina) **Bengtsdotter** (Benedicti) [Gylta], abbedissa i Vadstena kloster 113.
- Katarina** [Gustafsdotter (Stenbock)], drottning, kon:s tredje gemål, hennes qvitton 626, 627.
- Katt**, **Pelle**, borgare i Kalmar 12.
- Kaukela** fjärding 509.
- Kegleholm**, se **Käggholm**.
- Kejsaren** [af Tyskland], se **Karl V**.
- Kemi** lappmark, fogde där, se **Olof Amundsson**.
- Kersö** (Kärssö) ö i [numera sammanhängande med] Ekerö sn, Färentuna hd, Uppl. 263 noten.
- Kettil** (Kedell, Keell) **Nilsson**, fogde på Linköpings gd, br. t. 55, 100, 334, 339; utv. kon. Eriks br. t. 552, 556, 570, 579.
- Kexholm** (Käx-) 363, 394 f., 510; ryska köpmän därifr. 310; spejare dit 507; -s län 119, 394; stämningen hos därvarande bojarer 416.
- Kiala** i Borgå sn i Finland, Erik Olsson [Stålarms] gd 492.
- Kiffvenebben**, se **Kivinebb**.
- Kiitäjä** (Kijtteije), by i Loppis sn, Vestra Tavastland 541.
- Kil** (Kyla), sn i Örebro hd, Närke, fogde där, se **Bengt Skrifvare**.
- Kila**, sn i Jönåkers hd, Södermanl., fiskare där förorättade af Johan Turesson [Tre rosors] tjänare 122.
- Kila**, sn i Öfvertjurbo hd, Vestmanl. 584; fullmakt för präst (antagl.) där 336.
- Killing**, **Peder**, kämnär i Stockholm, qvitto br. f. hm 286.
- Kind** (-dt), hd i Vg. 263 noten; befästning där ifrågasatt 103, 134; ang. hemmansbruket där 135; kostgård af fläsk därifr. 578.
- Kinda** (Kinden), hd i Smäl. [n. m. i Ög.] 308; ang. kostgården där 334.
- Kinde** hd = Kinnefjerdings hd 68, 97.
- Kinde** [Kinne i Vg.?] hd 53; landbönderna där fräntagas hr Svante [Sture] 168.
- Kinne**, hd i Vg. 263 noten, 329.
- Kinnevald** (Kindvald), hd i Smäl. 263 noten.
- Kirkeslätt**, se **Kyrkslätt**.

- Kivinebb** (Kiffvenebben), sn och fäste i S. Karelen, höfvidsmän där ifrågasatta 44; ang. dess proviantering 45; omnämndt 189, 195, 200, 332, 433 f., 497; höfvidsman där, se **Jöns Månsson** [Ulfsparre]; f. d. höfvidsman där, se **Anders Nilsson** [Sabelfana].
- Klensmed**, se **Anders**.
- Kleven** (Clewen, Cleffven), **Mats von**, fogde på Ulfby gd och i Satakunda nedre hd, br. t. 58, 405, 425, 432, 462, 465, 501 noten; omnämnd 57.
- Klingesten**, **Markus**, br. t. 228, 294, 297.
- Klista** (Gliesta), utjord i Fröslunda sn, Lagunda hd, Uppl. 304.
- Klitsberga** (Glisberga), by i Öferselö sn, Selebo hd, Södermanl. 304.
- Klockarnäs** (-erenäs), by i Svärdsjö (n. m. Envikens) sn, Dalarne 18.
- Kloster**, se **Vadstena**.
- Klädskrifvare** (clede-), se **Rasmus**.
- Klämne** (Cleman), gd i Döderhults sn, Stranda hd, Smål. 52.
- Knut Bengtsson**, f. d. landbofogde, br. t. 55.
- Knut Eskilsson** [Banér], hr, afl. 111.
- Knut Hansson** 94.
- Knut Haraldsson** [Soop], höfvidsman öfver skyttet 431; hans hustru, se fru **Ingrid** [Turesdotter (Bjelke)].
- Knut Håkansson**, knekthöfvidsman 567; utvald kon. Eriks br. t. 568, 593.
- Knut Knutsson**, hr, afl. 610 noten.
- Knut Larsson** (Lasseson) i Brunnby 574.
- Knut Persson**, utvald kon. Eriks br. t. 583.
- Knutby** (-eby), sn i Närke 303.
- Koffretorp** [= Koppetorp, gd i Sköllersta sn och hd, Närke?] 305.
- Kohamn** (Koohamn), ortnamn 336.
- Koland**, se **Källand**.
- Kolbäck**, sn i Snefringe hd, Vestmanl. 6.
- Kollationsbref** f. präst 278, 336, 571, 576; f. klockare 514.
- Kolletorp** (Co-), se **Källarp**.
- Kolmorden** (-lemoren), afverkning af mastträd där 22.
- Konga** (-ge), hd i Smål. 162, 263 noten; häradshöfding där, se **Måns Olsson**.
- Kongzåre**, se **Kungsåra**.
- Konungzör**, se **Kungsör**.
- Koporie** (-ea), ort i Ingermanland 363.
- Kopp**, se **Cop**.
- Kopparberg** (Koperbergitt) i Dalarne 172, 577, 582, 585, 606; underrättelser därifr. infordras 58; fläsk dit 96; häst dit 332 f.
- Kopparböl** (-erbole), by i Svennevads [n. m. Bo] sn, Sköllersta hd, Närke 305.
- Koppetorp**, se **Koffretorp**.
- Koraskrifvare**, se **Sven**.
- Korp**, **Anders**, fogde i Helsingfors, br. t. 511, 515, 540, 545 (2 st.), 546, 547; omnämnd 531, 539.
- Korpilaks** (Korpelax) berg 432.
- Korpoström** (Korpström, Carpe-), farvattnet söder om Korpo ösocken i Virmo hd, Finland 373, 399, 636.
- Kraft** (-fitt), **Hans**, knekthöfvidsman 430.
- Kragsta** (-gesta), by i Vallentuna sn och hd, Uppl. 307.

- Kratzer, Hans**, smed vid Hellestaberget 563.
- Kreijer, Jakob** (-cop), tysk borgare 53.
- Krigsartiklar** (art icler, artickelsbref) för flottan [och landthären?] 281 ff.; för svenska landthären på dess marsch mot Nöteborg 362 f.
- Krister** (Cristin!) **Larsson** [Sjöblad] till Flättna, af. 612.
- Kristiern II** (gamble konungh Christiern) 67.
- Kristiern III** (Christian), kon. af Danmark 156, 620 ff.; br. t. 1, 29, 66, 217; ett hans bref af år 1544 omnämndt 30; hans bref till K. M:t 608, 627.
- Kristiern** (Christian) **Pedersson** 100.
- Kristiern** (Chr-) **Skrifvare** (Schriffv-) vid Salberget 10.
- Kristina** (Kirstin), Harald Hemmingssons änka 56.
- Kristina** (Chirstin, Kirstin) [Nilsdotter (Gyllenstjerna)], fru, hr Johan Tursson [Tre rosors] gemål i hennes 2:a gifte, Sten Sture d. y:s änka och konungens moders halfsyster, br. t. 111, 291; part i jordbyte 302 ff.
- Kristoffer** (Cherstoffer) **Beridare**, ö. br. f. hm 337.
- Kristoffer** (Chr-) **Nilsson** (Nielson), Per Brahes tjänare, begått dråp 227.
- Kristoffer** (Cr-) **Olsson**, fogde öfver Hammarkinds hd, fogdebr. f. hm 93.
- Kristoffer Skrifvare** 77.
- Kristoffer** (Chr-) **Skrifvare**, fru Margareta [Pedersdotter (Bjelkes)] fogde på Djursholm 559; utvald kon. Eriks br. t. 563.
- Kristoffer** (Chr-) **trumpetare** (trummetere), tjänstgjort som vintappare 192.
- Krogshult**, gd i Redvägs hd, Vg. 306.
- Krok** (-ck), **Håkan**, br. t. 58.
- Kronoberg** (Cr-), slott i Norrvinge hd, Smål. 68, 165, 340; hästar dit 71; dagsverken dit 163, 176; fältslangor dit 583; -s län 68, 262; ang. kostgårdens utgörande där 378 f.; ang. krigsfolkets löning där 379.
- Krumme, Nils**, till Örboholm, rr. 74, 309; utvald kon. Eriks br. t. 599.
- Krutmakare**, se **Herman**.
- Krycklinge** (Skarpekrijcklinge), två byar (N. och S.) i Skuttunge sn, Bälinge hd, Uppl. 605.
- Kuddby** (Kudby), sn i Björkekindes hd, Ög. 95.
- Kullen**, gdsnamn [i Smål.] 162.
- Kumla** (-bla), hd i Närike 263 noten.
- Kumla**, sn i Öfvertjurbo hd, Vestmanl. 584.
- Kumo** (Cu-), gd och sn i nedre Satakunda, fogde där, se **Jöran Henriksson**; -gårds län 497, 505; ang. borglägersplatser där 130; värfning där 407; hästar förläggas där 421; br. t. fogdarne där 465; utskrifning där 469; ö. br. t. invånarne där 474; fogde där, se **Nils Ingesson**.
- Kundz Bårdskärare** 569.
- Kungsberg** (Konungxberga), gd i Fogdö sn, Åkers hd, Södermanl. 593, 594; dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 600—601; hästar dit 70.
- Kungsbro** (Konungs-), gd i Vretaklosters sn, Gullbergs hd, Ög., dat.-ort 55; hästar dit 71; hafre dit 234; fogden (?) där, se **Anders Skrifvare**.
- Kungsnorrby**, se **Norrby**.
- Kungsåra** (Kongzåre), sn i Siende hd, Vestmanl. 592.
- Kungsör** (Konungxöör, Kongzör, Ören) 229, 299, 323, 564, 585, 589, 590, 598; hästar dit 70; dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 586—591, 595 (jfr 535); fogden där, se **Bengt Olsson**; **Anders Hansson**.
- Kuopio**, se **Tavissalmi**.

- Kurck**, se **Jöns Knutsson**.
Kusala (-e) hamn i Finland, dat.-ort 435; omnämnd 436.
Kyla, se **Kil**.
Kymmenegård i Östra Nyland, dat.-ort 436—439, 491—492.
Kyrkobyggnad vid Danviken 51, 63; på Gråmünkeholmen *ib.*, 64.
Kyrksilfver, qvitton å 346.
Kyrkslätt (Kyrkeslet, Kirke-), sn i Vestra Nyland 407, 541.
Kyle, Nils, slottslofven på Viborg 430.
Kåkind, hd i Vg. 263 noten, 306.
Källand (Ko-, Koland, Källan), hd i Vg. 263 noten, 306; landbönderna där sk. ej längre lyda under hr Svante [Sture] 168; en del kyrkor där aflysta 216.
Källandsö (Kollön), sn i Källands hd, Vg. 263 noten.
Källarp (Colletorp), by i Hults sn, S. Vedbo hd, Smål. 170.
Källan, se **Källand**.
Käggelholm (Kegle-), gd i Ödeby sn, Glanshammars hd, Närrike 15, 17, 323; hästar dit 70; malt dit 598; fogden där, se **Anders Eriksson**.
Källby, sn i Kinneferdings hd, Vg. 97.
Kärssö, se **Kersö**.
Käxholm, se **Kexholm**.
Köksskrifvare, se **Peder**.
Kölefors (Köllefärs) qvarn i Kisa sn, Kinda hd, Ög. 309.
Kölinge (Kölv-), by i Rasbokils sn, Rasbo hd, Uppl. 583.
Köllen (Cöllen), **Henrik von** 602.
Königsberg, dat.-ort för ett hertig Albrechts af Preussen omnämnda bref t. kon. 521.
Königsmark, se **Ulfstand**.
Köping (-ung) 299, 318, 334, 337, 338; oxar dit 168, 317, 331; ang. därvarande smeder 168; br. t. borgmäst. och råd där 322; -s socken 582; utvald kon. Eriks ö. br. f. 588.
Köpmannagatan i Stockholm 89.
Körning, **Mats**, knekthöfvidsman (?), br. t. 336; utvald kon. Eriks br. t. 604.

L.

- Lacka** (-kö), [ö i Östersjön, söder om Trosa, räknad till Vesterljungs sn, Hölbo hd?] 583.
Lagga, sn i Långhundra hd, Uppl. 297.
Laggarbo (Laggereboda), gd i Svinngarns sn, Åsunda hd, Uppl. 307.
Laggemyra, se **Lamyra**.
Lagnö i Aspö sn, Selebo hd, Södermanl., fru Karin [Eriksdotter (Gyllenstjernas)] gd 5 f.
Lagunda (-undh), hd i Uppl. 264 noten, 304, 321.
Lambrekt (-cht) **Didriksson** (Dijrichsonn), fogde i Svartlösa och Sotholms hd, ö. br. f. hm 337; omnämnd 373 f., 481, 502, 571, 574; stallmästare vid hären 431.
Lampis, sn i Östra Tavastland 453.

- Lamyra** (Lagge-), gd i Vendels sn, Örbyhus hd, Uppl. 304.
- Landsberga** (Lans-), by i Biskopskulla sn, Lagunda hd, Uppl. 321.
- Landsköp**, klagomål däröfver i Finland 413 f.
- Lappo** (-peå), sn i Österbotten, kapellan där, se **Mikael Andreæ**.
- Lapvesi** (Lappevesy, -vijss, Lapvessij, ej Lappa, Vesy!), sn och hd i Södra Savolaks 409, 484 f., 487, 488, 489, 497, 498, 499, 510, 528, 529, 539, 540; fogde där, se **Bertill Jönsson**.
- Lars**, hr, domkyrkosyssloman i Skara, afl. 293.
- Lars**, hr, kyrkoherde i Hagby 583.
- Lars**, hr, prost [i Köping?], utvald kon. Eriks br. t. 594.
- Lars**, hr, prost [i Skeptuna?], utvald kon. Eriks br. t. 570.
- Lars**, M., kyrkoherde i [Öster-] Väla, ö. br. f. hm 9; omnämnd 339.
- Lars**, ärkebiskop, se **Laurentius Petri**.
- Lars Ingesson**, hr, afl., hans äuka 228.
- Lars** (Las) **Ivarsson** 638.
- Lars** (Lasse) **Jespersson** (Jä-) [Cruus till Edeby], fogde i Gefle stad och Gestrikland 74 ff., 562; br. t. 128, 294; utvald kon. Eriks qvittobr. f. hm 552; d.o br. t. 553, 580, 583, 598; fogdebr. f. hm 598.
- Lars** (Lasse) **Larsson**, slottslofven på Viborg 430, 527; br. t. 493 (2 st.).
- Lars Olavi**, hr, kyrkoherde i Kila sn, kollationsbr. f. hm 336.
- Lars** (Larentz, Lauritz) **Tureson** (Turs-) [Tre rosor t. Penningby] 74; ang. hans anspråk på gods i Norge 1 ff., 608 ff.; utvald kon. Eriks br. t. hm 549, 551, 584, 599, 602.
- Laske**, hd i Vg. 104, 263 noten.
- Lasse** i Torp, ö. br. f. hm 428; dens.? 435.
- Lasse Andersson** 581.
- Lasse Bror** (-oor), uppsyningsman öfver ett fiske 54; br. t. 24, 235.
- Lasse Dalbo**, fogde i Närdinghundra och Lyhundra hd, utvald kon. Eriks br. t. 567, 601; fogdebref f. hm 592.
- Lasse Eriksson** 179, 344.
- Lasse Eriksson**, gruffogde vid Salberget 24, 231.
- Lasse Haraldsson** i Mäskäläby (ej Mäskäle!) 298.
- Lasse Håkansson**, ifrågasatt till fogde på Brunsbo 235; [dens.?] omnämnd 562.
- Lasse Jonsson** i Mo 589.
- Lasse Jönsson**, br. t. 433; pass f. hm 603.
- Lasse Jönsson** i Köping, br. t. 170.
- Lasse Larsson**, utvald kon. Eriks br. t. 592; omnämnd 594 f.
- Lasse Mattsson**, fogde i Viborgs socken, fogdebr. f. hm 433.
- Lasse Mattsson**, ö. br. f. hm 165.
- Lasse Mattsson** i By 565.
- Lasse Mattsson** i Ås, länsman, förl.-br. f. hm 220; ö. br. f. hm 237.
- Lasse Mattsson** (Masson) [Kaffe], äfven kallad **Lasse Skrifvare** 74, 298; för-läningsbr. f. hm 104.
- Lasse Mikaelsson** (Michelson), kammarskrifvare 86, 484, 520; br. t. 87, 546, 547.
- Lasse Nilsson** 203.
- Lasse Nilsson** på Tynnelsö, br. t. 335; utvald kon. Eriks br. t. 593.

- Lasse Olsson** [Björnram], fogde i Helsingland [och Vesterbotten?], br. t. 295, 298, 325, 330, 353, 360, 441, 461, 491, 513; omnämnd 350, 352 f., 356, 440, 441, 459, 460, 555.
- Lasse Pedersson**, borgare i Jönköping, qvitto f. hm 8.
- Lasse Pedersson**, fogde på Ekolsund, qvittobr. f. hm 326; utvald kon. Eriks br. t. 567, 580; omnämnd 568.
- Lasse Pedersson**, förrådsförvaltare vid arkliet 431.
- Lasse Pedersson** (på Kungsör) 230.
- Lasse Persson** (Pedersson), fogde i Askers och Skyllersta hd och på Ulfvesund, br. t. 16, 57, 90, 164, 179, 228; utvald kon. Eriks br. t. [dens.?] 553, 560, 597, 602.
- Lasse Pryss** (Prijs), profoss, qvittobr. f. hm 328.
- Lasse Pryss** i Danzig 109.
- Lasse Siggeson** 561.
- Lasse Skrifvare**, se **Lasse Mattsson** [Kaffe].
- Lasse Tidemansson** [af Hjortö-släkten Ulfsparre], kallad till slottslofven på Stegeborg gm utvald kon. Eriks br. t. 553.
- Lasse Topperid** (Topred, -erijdt, -eredt), [hr], fogde öfver kyrkolandborna i Nyköpings län, br. t. 54, 228; utvald kon. Eriks br. t. 575; omnämnd 263 noten, 336, 337.
- Lasse Töriellsson** i Rör 100.
- Lauko** (-co, -cko) i Vesilaks sn, Finl., Jöns Knutsson [Kurcks] gd 287, 426 prästen vid därvarande kapell, se hr **Mårten**.
- Laurentius** (Lartz) [Petri], ärkebiskop i Uppsala, utv. kon. Eriks br. t. 551.
- Lavensari**, se **Lövesall**.
- Laxflsket** i Smål. 381.
- Ledsjö** (Lydesjö), sn i Kinne hd, Vg. 329.
- Leegeäng**, se **Lekäng**.
- Lejd** för svensk breffdragare till Ryssland 390; åt ryska bönder 452.
- Lejon**, se **Hans Björnsson**.
- Leijonhufvud**, se **Birgitta** [Eriksdotter]; **Sten Eriksson**.
- Lekebo**, se **Lekäng**.
- Lekeryd** (-id), sn i Tveta hd, Smål. 174.
- Leksand** (Lex-, Lix-), sn i Dalarne 83; utvald kon. Eriks ö. br. t. bönderna där 579.
- Lekäng** (Leegeäng) [= Lekebo?], gd i Svinngarns sn, Åsunda hd, Uppl. 307.
- Lemsal** (Lemsel), stad i Livland, dat.-ort för den s. 615—618 tr. instruktionen för ärkebiskopens af Riga sändebud till Sverige; — **Erzvogt af**, se **Niederlandt**, **Jurgen**.
- Leneman**, **Fredrik**, pass f. hm 56.
- Lennart** (Lenart, Lenerdh), klensmed i Stockholm 567; [en annan?] 386.
- Lennart** (Leen-), silfköpare, br. t. 173; utvald kon. Eriks br. t. 561, 592; do qvittobr. f. hm 570; ö. br. f. hm 584 (2 st.).
- Lennes**, se **Lännäs**.
- Lettowen**, se **Lithauen**.
- Lexand**, se **Leksand**.
- Lidköping** (Lijdeköpfung), skolan där 101; utvald kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 553; skolmästare där, se **M. Jakob**.
- Liffland**, se **Livland**.

- Lignitz** (-is), **Hans von**, fogde vid Dannemora grufvor och på Österby gd, utvald kon. Eriks br. t. 575.
- Lijesta**, se **Lysta**.
- Lilla Täby**, se **Täby**.
- Lilldunker** (Lisleduncker), gd i Hyltinge sn, Villåttinge hd, Södermanl. 308.
- Lilliehöök**, se **Anders Persson**; **Esbjörn Pedersson**.
- Lima**, sn i Dalarne 21.
- Lindesberg** (Linde) 591, 592, 595; hö dit 51; dagsverken dit 167, 169, 335; ö. br. dit 264 noten; br. t. därvarande smeder 339; fogden där, se **Bengt Skrifvare**.
- Lindholmen** i Orkesta sn, Seminghundra hd, Uppl., hr Johan Turesson [Tre rosors] gd 302.
- Lindö** (-öö) i Kärrbo sn, Siende hd, Vestmanl. 174.
- Lindön** 178, 232.
- Linköping** (-chöpijng), stad och kungsgd i Ög. 94, 95, 556; dat. ort 34—40, 52—54; hästar dit 71; tomt där bortförl. 80; hafre dit 234; ang. en tomt där 552; skolmästare där, se **Peder Arvidsson**; **Peder** [Nilsson] **Föllinger**; kyrkoherde där, se hr **Gunnar** [Jonæ Trolle]; -s stift, Sunnerbo, Vestbo och Östbo hd läggas därifr. under Växiö stift 279; kostgård därifr. 365; utvald kon. Eriks br. t. fogdar där 599; ordinarius där, se **Claes** [Hvit].
- Lisleduncker**, se **Lilldunker**.
- Lissabon** (Liisbon), stad i Portugal, ang. en man därifr. (»then lisboenske mann») 7.
- Lisäter** (Lysätter), gd i Hyltinge sn, Villåttinge hd, Södermanl. 308.
- Lithauen** (Lettowen) 624.
- Litslena**, sn i Trögd's hd Uppl. 607.
- Liurestad**, se **Lyrestad**.
- Livland** (Liff-, Eifl-) 200, 273; br. fr. ordensmäst. där 251; d:o omnämndt 191; br. t. dens. omnämndt 274, 316; ang. värfningar där mot ryssarne 255, 275; ang. det politiska förhållandet till ordensstaten där 272 f., 635 ff.; ryssarnes tillförsel därifr. sk. hindras 274; fiskutförsel dit fr. Vederlaks skärgård 408; uppsikt med brefdragare därifr. 511; politiska nyheter därifr. 618 ff., 630.
- Livländare** (the liffländske), till dem borde ej sättas lit 363, 389; hade väntats deltaga i kriget mot Ryssland 371; böra utspioneras, om de göra ryssarne tillförsel 393.
- Lixand**, se **Leksand**.
- Ljungarum** (-grum), sn i Tvetå hd, Smål. 109.
- Ljusfall** (Liuse-), gd i Hällestads sn, Finspångälans hd, Ög. 306.
- Loberget**, by i Asarums sn, Bräkne hd, Blekinge 13.
- Lockhyttan** i Kils sn, Örebro hd, Närke 100.
- Loffvensten**, se **Lovensten**.
- Lofta**, sn i N. Tjusts hd, Smål. 60.
- Lofö** (Löfföen), sn i Färentuna hd, Uppl. 263 noten; dat.-ort för ett utvald kon. Eriks br. 554.
- Lojo** (Loijo), sn i Vestra Nyland, dat.-ort 498; kyrkotionden där bortförlänt 547; fogde där, se **Lyder Påfvelsson**.
- Long-**, se **Lång-**.

- Loppis, sn i Vestra Tavastland 541.
 Lotsning af Nyköpings borgare 23; i finländska skärgården 387.
 Lovensten (Loffv-), Hans 395 f.
 Lubke (Lubek, Lubeck), se **Lybeck**.
 Ludher (Iudrer), se **Lurar**.
 Ludvig (Loudvich) Pryss (Prydz), pass f. hm 547.
 Lukas Trädgårdsmästare, se **Claes**.
 Lule (-a) lappmark, lappfogden där, se **Hans Nilsson**; nyutnämnd fogde där, se **Jakob Hansson**.
 Lund (Lundestadtt), dat.-ort för Jens Splits bref till K. Mt 612.
 Lunge, Vincentius, hr, danskt rr. († 1536) 608, 611.
 Lurar (Iudher, Iudrer) till krigshärens behof till orderbläsning 394.
 Lussij, ort i Östra Tavastland 453.
 Lut, Simon (-en) 597.
 Lybeck (Lu-, Lubke, Lubek, Lybbeke) 578, 621 f., 643; förbjuden sjöfart dit 41, 330; tillstånd f. en skuta att segla dit 122 f.; pass dit 171; befrielse från ansvar för resa dit 174; förhållandet till 181, 456; priset på tran där 385; köpsven därifr. omnämnd 542; livländskt sändebud dit 621; borgmästare där omnämnd *ib.*
 Lyder Påffelsson (Påffvaldz-), fogde i Lojo och Vichtis snr, fogdebr. f. hm 547.
 Lydesjö, se **Ledsjö**.
 Lyhundra (Liu-), hd i Uppl. 264 noten, 549, 592; fogde där, se **Lasse Dalbo**.
 Lyrestad (Liure-), sn i Vadsbo hd, Vg., ang. en bonde där 99.
 Lysing (-sning), hd i Ög. 231, 263 noten; ö. br. t. menige man där 107; underhåll därifr. t. nunnorna i Vadstena kloster 114; fogde där, se **Jöran Torstensson**.
 Lysta (Lijesta), sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 582.
 Lysätter, se **Lisäter**.
 Långgatan (Longegathen) i Stockholm, ö. br. ang. ett hus där 280.
 Långgatan (länge gatun) i Vadstena 260.
 Långhundra (Long-), hd i Uppl. 264 noten, 304, 346.
 Långvik (Längevick), utjord (nu gd) i Gladhammars (nu Vestrums) sn, S. Tjusts hd, Smål. 6.
 Långö [ö i Östersjön, hörande till Mörkö sn, Hölebo hd?] 588.
 Långön, hemman i Tingvalla sn, Värmland 173.
 Läckö (-ke), i Källandsö sn, Källands hd, Vg.; -län 263 noten.
 Lännäs (Lennes, Länne), sn i Askers hd, Närke 90, 164, 179.
 Läpper, Herman, ö. br. f. hm 235.
 Löföen, se **Lofö**.
 Löfstad (Löfstada) [i Ög.?] gdsnamn 95.
 Lösing (Lösning), hd i Ög., 263 noten; fogden där, se **Peder Ambjörnsson**.
 Löt, gd i Hökhufvuds sn, Frösåkers hd, Uppl. 323.
 Löt (-tt), gdr i Strängnäs landsförs., Åkers hd, Södermanl. 6.
 Lötbrunna (Löte-), gd i Viksta sn, Norunda hd, Uppl. 303.
 Lövesall, ö i Finska viken [= Lavensari?] 491.

M.

- Magdalena** (Malin) [Eriksdotter (Gyllenstjerna)], hr Ture Trolles hustru, fru, br. t. 99; utvald kon. Eriks br. t. 568.
- Magnus Eriksson** (konungh Mäns), konung af Sverige (1319—1364) 367, 371.
- Makowietzki, Jeronimus**, polskt sändebud 49, 84; reser från kon. 97; ang. svar åt [dens.?] som då befinner sig hos utvald kon. Erik och hert Johan 204.
- Malin**, änka efter Sigfrid Mattsson i Helsingfors 490.
- Malin Palmesdotter**, Erik Jönsson [Rosenstråles] hustru 613.
- Malin**, se äfven **Magdalena**.
- Malm**, se **Stora Malm**.
- Malma**, sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 20.
- Malmberg** sk. undersökas i Loppis sn 541.
- Malunda** (!) [=: Mälilla?], sn i Aspelands hd, Smål. 166.
- Malung**, sn i Dalarne 21.
- Mandat rör**. hemmansbruket 136; d:o omnämndt 135.
- Margareta**, Axel Anderssons änka 92.
- Margareta** i Bodetorp, hustru 91.
- Margareta** (Marget) i Brunby, hustru 563.
- Margareta** [Bock], Nils Claussons [Två sparrar] fru till Vik, afl. 111.
- Margareta**, änka efter Bertil Matsson, i Helsingfors 490.
- Margareta** [Eriksdotter (Leijonhufvud)], konungens andra gemål, ang. hennes gravvård 121.
- Margareta** [Eriksdotter (Vasa)], fru, kon:s syster, i sitt 1:a gifte förmäld med Joachim Brahe, i det 2:a med greve Johan af Hoja och Brockenhusen, afl. 302.
- Margareta** [Pedersdotter (Bielke)], hr Axel Nilsson [Banérs] änka, fru till Djursholm, hennes fogde, se **Kristoffer Skrifvare**.
- Mariedal**, se **Söderbo**.
- Mark**, hd i Vg. 263 noten; befästning ifrågasatt där 134; ang. hemmansbruket där 135; kostgård af fläsk därifr. 578.
- Markaryd** (Markrö), sn i Sunnerbo hd, Smål., kyrkoherden där, se hr **Jöns**.
- Markus**, mästervsen 176.
- Markus Bengtsson**, kämnär i Stockholm, qvittobr. f. hm 286; br. t. 297; utv. kon. Eriks br. t. 563.
- Markus Matsson**, qvittobr. f. hm 426.
- Markus Vaktmästare** (Vachtmester) 27.
- Marstad**, by i Bjälbo sn, Göstrings hd, Ög. 339.
- Mats**, Mäster 176.
- Mats Andersson**, fiskare 493.
- Mats Andersson** i Sunnanbygd, skyddsbr. f. hm 231.
- Mats Bertilsson** (-tholtson), borgare i Helsingfors, br. t. 427; omnämnd 545, 628, 632.
- Mats Dalkarl** (-lekarle) har hand om fisket vid Fysaren, br. t. 18, 19, 228.
- Mats Eriksson** [Belle?], hr, danskt rr. 609 noten.
- Mats** [Henriksson], skrifvare på Svartsjö gd 263 noten.
- Mats Ingemarsson** 384.

- Mats Joensson** 177.
Mats Jonsson till Solfvetorp, afl. 102.
Mats Larsson [Ulfstand] 77.
Mats Matsson, fogde i åtsk. finska socknar, fogdebr. f. hm 409.
Mats Mikaelsson (Michelson), utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 572.
Mats Olsson i Mornäs, ö. br. f. hm 18.
Mats Pedersson, br. t. 338.
Mats Ragvaldsson (Raffvalson), fogde i Savolaks sn och två fjerdingar af Jokkas sn, br. t. 425, 462, 489.
Mats Rödhår, pass f. hm 339.
Mats Sigfridsson (Siffridson, Seffredz-), fogde i Elimä, Hollola, Villekis (?), Pyttis, Perno och Borgå snr, br. t. 405, 409, 465, 488, 515; fogdebr. f. hm 409; omnämnd 542.
Mats Simonsson, fogden Joen Karlssons tjänare 263 noten.
Mats Skräddare (schredder), hingstridare 493.
Mats Staffansson, stallmästare vid hären 431.
Maurits, brefdragare till Östergötland och östra Smål. 264 noten.
Mecklenburg, hertig af, se **Johann Albrecht**.
Medellöse, se **Mellösa**.
Medelpad (-da, -paa, Melpa, Mädelpada) 351, 491, 605; allmogen där välbergad 141; ö. br. t. allmogen där omnämndt 293; hjälpskatt därifr. 345; hjälp därifr. t. Österbotten mot ryssarne 359; d:o till Savolaks 440, 450, 460 f., 513; sold t. knektarne därifr. 442; fogden där, se **Joen Larsson**.
Medelvetta, by i Tveta sn, Öknebo hd, Södermanl. 308.
Medåker (Mä-), sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 303, 305, 306, 594.
Meeshattesund, se **Mesattsund**.
Meijer, Silvester, rörsmed, beställningsbr. f. hm 563.
Mellösa (Medellöse), hd, numera sn i Askers hd, Närke 263 noten.
Melpa, se **Medelpad**.
Memming (Mi-), hd i Ög. 54, 263 noten.
Mesattsund (Meeshatte-), gård i Holms sn, Lagunda hd, Uppl. 304.
Mikael [Agricola], M., biskop i Åbo 116; ett hans bref omnämndt 368, 532.
Mikael Andreae, hr. kapellan i Lappo, kollationsbr. f. hm 571.
Mikael (Mickell) **Hansson** sk. anställas i kon:s stall 546.
Mikael (Michell, -ill) **Helsing**, befallningsman på Eskilstuna gd, br. t. 17, 58, 93, 166; utvald kon. Eriks br. t. 567, 575, 580; omnämnd 263 noten, 297, 568, 590.
Mikael (Michill) **Mikaelsson** (Michilsson) i Hallola by, ö. br. f. hm 291.
Mikael (Michell) **Olsson** (Olefson), borgare i Helsingfors 545, 628.
Mikael Pedersson, borgare i Vadstena, hans gd omnämnd 105.
Mikael (Michill) **Ryss** (Rydz) 407.
Mikael (Michel) **Östgöte** 513.
Mikaelsmessa (Michilmesse) = 29 Sept.
Milltorp (Mölle-), gd i Ö. Hargs sn, Åkerbo hd, Ög. 613.
Mimming, se **Memming**.
Mjöd, ang. tillverkning af sådant 41 f., 109.
Mjöhund, se **Bertil Jöransson**.
Mo (-oo), hd i Smål. 263 noten, 264 noten.
Mo (-oo), sn i Vadsbo hd, Vg. 589.

- Mola** (Helige kors' kyrka) i Eurepää hd i Södra Karelen, klockare där tillsatt 514; länsman där omnämnd 292.
- Mora**, sn i Dalarne 83, 335, 586; kyrkoherden där, se hr **Birger** [Johansson].
- Morckare**, se **Morkarla**.
- Moren**, ortnamn [i Vestmanl.] 20.
- Morkarla** (Morckare), sn i Olands hd, Uppl. 347.
- Mornäs** (-renäss), by i Transtrands sn, Dalarne 18.
- Moskva** (Musskoffven) 273, 629, 637; storfursten af, se **Ivan IV Vasiljevitj**.
- Mossebo** (Måseboda), by i Vadsbo hd, Vg. 305.
- Motala**, kungsgd i Ög. 174, 176, 237, 572; dat.-ort 231—232; hästar dit 71; arbetsaflöning där 100; fisk därifr. t. nunnorna i Vadstena kloster 114; mjölkdeja därifr. t. Vadstena 234; fogden där, se **Peder Jonsson**; jfr **Sven Bondesson** och **Peder Olsson**.
- Munk, Nils**, fogde på Nors gd samt öfver landbönderna i åtsk. hd i Ög., fogdebr. f. hm 53; br. t. 172, 230, 343, 384; utvald kon. Eriks br. t. 561, 563, 566, 568, 570, 591; hans br. t. K. M:t 612.
- Munkeboda** [eller **Nor** = nuv. Norsholm], gd (f. d. biskopssäte) i Kimstads sn, Memmings hd, Ög., dat.-ort 32—33.
- Munketorp** [i Valla hd?] 581.
- Munktorp** (Muncke-), sn i Snefringe hd, Vestmanl. 6; kyrkoherden där, se hr **Videkinus** [Laurentii].
- Münster, Jurgen van**, livländsk landtmarskalk 620.
- Munsö** (Mundzö), ö och sn i Färentuna hd, Uppl. 263 noten.
- Murmästare**, se **Olof**.
- Muskoviter**, se **Ryssar**.
- Musskoffven**, se **Moskva**.
- Myntning** 536.
- Myntskrifvare**, se **Mårten**.
- Myntslag** som få mottagas i uppbörd 88 f.
- Myran** (-re), allmänning [n. m. by] i Skånings hd [Synnerby sn] 171, 232.
- Myrö** (-re), gd i Ringkarleby sn, Glanshammars hd, Närrike 308.
- Myssinge**, by i Tuna sn, Olands hd, Uppl. 17.
- Målare**, se **Anders**; **Gustaf**; **Jesper**.
- Mälilla**, sn i Aspelands hd, Smål. 207; jfr **Malunda**.
- Måns** i Qvarntorp 92.
- Måns**, konung, se **Magnus Eriksson**.
- Måns Andersson** i Långön, ö. br. f. hm 173.
- Måns Andersson**, knekt 562.
- Måns Birgersson** (Bijrges-), hr, skolmästare i Växiö 162.
- Måns (Mo-) Birgersson** (-geson), K. M:t's landbofogde i Vesterås län, utvald kon. Eriks br. t. 587.
- Måns (Mons) Björnsson** (Biörson), utvald kon. Eriks värfningspatent f. hm 599.
- Måns (Mons) Guldsmed** (gulsméd) 552.
- Måns hattmakare** [i Uppsala], afl. 75 ff.
- Måns** [Håkansson] **Skrifvare** (scriffvere), fogde öfver Valkebo hd, fogdebr. f. hm 93; br. t. 321; utvald kon. Eriks br. t. 554.

- Måns Johansson** [Natt och dag till Bro], hr, rr., ö. br. f. hm 407; br. t. 174, 238, 334, 433, 435, 470; omnämnd 229, 609 noten, 614; slottslofven på Viborg 430.
- Måns Jönsson**, sekreterare, förl.-br. f. hm 81; omnämnd 540.
- Måns Jönsson**, tullskrifvare i Öregrund, qvittobr. f. hm 319; br. t. 330.
- Måns Larsson**, borgare i Vadstena, hans gd omnämnd 105.
- Måns, Länge**, fogde i Tuna län och på Virbo gd, fogdebr. f. hm 91; br. t. 93, 215, 235, 340; sk. hafva häradsrätten i Tuna län i förläning 215; utv. kon. Eriks br. t. 571; omnämnd 600.
- Måns Månsson** i Jönköping 167.
- Måns Nilsson**, afl. 19.
- Måns Nilsson**, kanik i Linköping, afl. 80.
- Måns Nilsson** [Stjernkors], befallningsman på Viborgs slott, br. t. 18, 129, 143, 173, 194, 312; omnämnd 120, 361, 371, 390, 412 f.
- Måns Olsson**, häradshöfding i Konga hd, fullmakt f. hm 606; värfningspatent f. hm *ib.*
- Måns Pedersson** [Stjerna] till Eskilstorp 91; br. t. 101, 230.
- Måns Persson** i Vi 585.
- Måns Skrifvare** i Elfsborg 589, 599, 603; utvald kon. Eriks qvittobr. f. hm 586; jfr **Måns** [Håkansson].
- Måns (Mo-) Smed**, utvald kon. Eriks br. t. 591, 593, 604.
- Måns Svensson** [Somme] kallad till slottslofven på Stegeborg gm utv. kon. Eriks br. t. 553.
- Månsarp** (Månssetorp), sn i Tveta hd, Smål. 110.
- Mårten**, hr, hr Sten Kristiernssons kaplan 78.
- Mårten**, hr, kapellan i Lauko 332.
- Mårten, M.**, se **Norman, Mårten**.
- Mårten (Morth-) Eriksson** (Erichson) 101.
- Mårten myntskrifvare**, br. t. 22; omnämnd 52, 548.
- Mårten Mårtensson** sk. anställas i kon:s stall 546.
- Mårten Mårtensson** [i Viborg], br. t. 493.
- Mårten Pedersson** 173.
- Mårten (Mo-) Siggesson** 585.
- Mårten Tidekesson** 264 noten.
- Måseboda**, se **Mossebo**.
- Måskäle**, se **Måskälä**.
- Mått**, falskt, i Finland 414; jfr **Spanmålsmått**.
- Mädelpada**, se **Medelpad**.
- Mädåker**, se **Medåker**.
- Mälby** (Mädel-), by i Gottröra sn, Långhundra hd, Uppl. 304.
- Måskälä (-e)** [*ej* Måskäle!], by och sn i Vestra Tavastland (sedermera Vänä) 298.
- Mölehuen**, äng under Grönskog i Fliseryds sn, Handbörds hd, Smål. 382.
- Mölletorp**, se **Milltorp**.
- Mölintorp** (Mölne-), gd i Säby sn, Snefringe hd, Vestmanl. 171, 323, 574, 589, 605.
- Mörby** (Möre-), gd i Klockrike sn, Bobergs hd, Ög. 308.
- Mörby** i Fasterna sn, Sjuhundra hd, Uppl., hr Gabriel Kristersson [Oxenstjernas] gd 589.

- Möre**, S. och N., hd i Smål. 6, 380, 602; värfning där 606; fogden där, se **Joen Skrifvare**.
Mörkö, sn i Hölebo hd i Södermanl. 264 noten, 308, 494; jordbyte å prästgården där 514, 539.
Mörlunda, sn i Aspelands hd, Smål. 166.
Mört (-tt), **Peder**, fiskare vid Värebo och Simpevarp, br. t. 176; omnämnd 571.

N.

- Naffstada**, se **Näfstad**.
Nafvelsvik (Naffversvik), utjord (nu gd) i Gladhammars (nu Vestrums) sn S. Tjusts hd, Smål. 6.
Narva (-ve, -be, Narffven), stad i Ingermanland 273, 629; ang. sjöfarten där under de ryska krigsförvecklingarne 254; tillförsel därifr. t. ryssarne 389; skepp dit till bevakning 350.
Nastola, se **Nyby**.
Nawgarten, se **Novgorod**.
Nebb, Nils, i Gefle 398.
Nejonögon (nejgenögen) sk. sändas t. K. M:t 52.
Nerdingehundra, se **Närdinghundra**.
Nerke, se **Närike**.
Nicho Finne, kock 340.
Niederlandt, **Jurgen**, erzvogt till Lemsal, ärkebiskop Wilhelms sändebud till Sverige, instruktion f. hm 615 ff.
Niklas (-claes) **Hofman** (hoff-), utvald kon. Eriks br. t. 575.
Nils, hr, kyrkoherde i Boteå 330.
Nils i Härlunda 178.
Nils i Sätra 92.
Nils Andersson, afl., hans änka, se **Bengta**.
Nils Arvidsson (Arffvedson) 340.
Nils Bengtsson (Bencktszon), borgare i Jönköping, qvitto f. hm 8.
Nils (Niels) **Birgersson** (-gesson) [Rosenqvist], befallningsman på Kronobergs slott, br. t. 13, 128, 161, 168, 169, 229, 231, 299, 330, 340, 378; omnämnd 158, 177, 340, 347, 381, 585, 604; utvald kon. Eriks br. t. 582, 603 (2 st.).
Nils Bokbindare, hr, kyrkoherde i Norrköping 13, 162, 341.
Nils Eriksson [Gyllenstjerna], hr, afl. 302, 307.
Nils Eskilsson (Eskiels-), höfvidsman öfver arkliet 431; skeppsbefälhafvare 479.
Nils Guldsmed (gulsmmed), borgare i Arboga 588.
Nils Halstensson i Finntorp 164.
Nils Henriksson (Hindrickson), hans hustru 228.
Nils Henriksson [Gyldenlöve till Östråt], hans hustru, se **Inger** [Ottosdotter (Römer)].
Nils Henriksson på Stämnarfvet, utvald kon. Eriks skyddsbr. f. hm 589.
Nils Håkansson i Ofdaskog, skyddsbref f. hm 60.
Nils Håkansson i Söderköping 298.
Nils Ingesson, fogde i Kumogårds län, br. t. 425, 462, 465, 501 noten.

- Nils Jespersson** (Jä-) [Cruus till Edeby], konungens fodermarsk, 74 ff., 100, 178, 467, 478, 484, 487, 492, 499, 533; ryttmästare för de svenska ryttarne vid Viborg 430; br. t. 484, 528; utvald kon. Eriks br. t. 552.
- Nils Jonsson**, knekt 58.
- Nils (Niels) Jute** (-the), hingstridare, ö. br. f. hm 17.
- Nils Jönsson**, lappfogde i Pite lappmark, qvittobr. f. hm 286.
- Nils Knutsson** (Canuti), ordinarius eller tillsyningsman i Växiö stift 279, 347; br. t. 176, 296.
- Nils Månsson** i Näfstad 91, 92.
- Nils Nilsson** [Gyllenstjerna], afl. 303.
- Nils Nilsson** i Bo 230.
- Nils Olofsson**, borgare i Stockholm 557.
- Nils Olsson** i Ålsta 338.
- Nils Olsson**, knekthöfvidsman i Södra Vedbo, Östbo och Vestra hd, fullmakt f. hm 169; förläningsbr. f. hm 186; ö. br. f. hm 234; omnämnd 550.
- Nils (Niels) Ottosson** (Otthesonn) [Hästhufvud] [g. m. Anna Pedersdotter (Ulfstand)] 74 ff.
- Nils Pedersson** 298.
- Nils Pedersson** [Silfversparre] på Holma, fogde i Handbörds och (en tid) i Uppvidinge hd 382; fogdebr. f. hm 166; br. t. 170, 176, 229, 230, 233, 262, 311, 347; hans tjänare omnämnd 263 noten.
- Nils Pedersson** [Ållongren, till Gesterby], br. t. 400.
- Nils Persson** 574.
- Nils Persson**, drabant 96.
- Nils Sigulsson** 563.
- Nils Skrifvare**, sk. kvarstanna på Orreholmen 228.
- Nils Svensson**, ö. br. f. hm 332.
- Nils Tullesson**, fogde i Åkerbo hd och Arboga stad, br. t. 19, 24, 57, 129, 167, 168, 171, 292, 322, 334, 335, 337, 383, 385, 386, 492; omnämnd 263 noten, 297, 356, 590, 594; utvald kon. Eriks br. t. 572, 580, 581, 589, 595.
- Nogård**, se **Novgorod**.
- Nor** (-re) [n. m. Norsholm], gd i Kimstads sn, Memmings hd, Ög., dat.-ort för Nils Muncks bref t. K. M:t 613; jfr **Munkeboda**.
- Nora** (-e), br. t. därvarande smeder 339.
- Noraskog** (-a), sn och bergslag i Vestmanl. 264 noten, 591; fogden där, se **Bengt Skrifvare**.
- Norby**, se **Norrby**.
- Nordanä** i Sjundeå (ej Esbo) sn, Vestra Nyland 541, 545.
- Nordanåker** (-åcker), ödejord [nu by] i Ytterlännäs sn, Ångermanl. 83, 208.
- Norden**, **Peltz von**, knekthöfvidsman 583.
- Nordmark** (Normarken), hd i Värmland 66, 628.
- Noreköping**, se **Norrköping**.
- Norge** (-rige), svenska anspråk på gårdar där 1 ff., 5, 67, 608 ff.; dom begärd ang. Erik Johansson [Ulf]s qvarlätenskap där 1; rymling därifr. 8; en fogde misstänkes skola rymma dit 16; gränsen däremot bör skyddas 102, 403, 590; bärgadt vrakgods därifr. 154; danska planer mot franska kapare vid kusten af 301; kunskapare dit 336, 565; ut- och införsel af koppar dit och därifr. 597.
- Norman**, **Mårten**, M., anställd i kon:s kansli 131, 207, 456, 458.

- Normarken**, se **Nordmark**.
- Norra Vedbo**, hd i Smål., värfningspatent där 234; ö. br. t. allmogen där 236, 264 noten; landbofogden där, se **Erik Andersson**.
- Norrbo**, hd i Vestmanl. 584.
- Norrbotten** (Norbotn) 450, 459—461, 512, 513; allmogen där välbergad 141; ryskt infall där väntadt 326, 352; infall därifr. in i Ryssland 440, 442; f. d. fogden där, se **Reen, Hans**.
- Norrby** (Norby) [Kungs-], gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 336 (?), 337; dat.-ort 40—50, 56—59, 211; fatburshustrun där omnämnd 386.
- Norrby** (Norby), sn i Öfver-Tjurbo hd, Vestmanl. 584.
- Norresmideätha**, se **Smedstad**.
- Norrfinland**, hd i det Egentl. Finland 291, 335; ang. borglägersplatser där 130; gård, uppuren af adeln där, inlevereras 287.
- Norrköping** (Nörkepingh, Norc-) 242, 295, 333, 337, 344, 565—567, 569, 570, 578, 581, 591, 593, 596; dat.-ort 85, 221—224, 237—238; husgeråd och dryckesvaror därifr. t. Vadstena 56; krutmakare där 90; underhåll därifr. t. nunnorna i Vadstena kloster 114; fartyg dit 170; ang. fisket där 172; ang. köphandeln där *ib.*; br. t. borgmäst. och råd där 341; register på tillförseln därifr. till Finland 435, 436; fartyg därifr. lidit skeppsbrott 537; borgmästare och råd där omnämnda 546; utvald kon. Eriks br. t. K. M:ts fogde där 552; utländsk spanmål dit 556; utvald kon. Eriks br. t. borgerskapet där 593; f. d. kyrkoherde där, se hr **Håkan**; kyrkoherde där, se hr **Nils Bokbindare**; fogde där, se **Erik Svensson**; **Peder Ambjörnsson**; varuskrifvare där, se **Erik Knutsson**.
- Norrland** (Norlanden) 575; dess kolonisation fr. Helsingland omtalad 141; ang. tillförsel dit 244 ff.; häst- och boskapsbrist där 250; br. t. samtliga fogdar där 295.
- Norrmännen** (de nörske) sades rödja väg till Dalarne 330.
- Norrtälje** (Norre Tälje), marknadspåls i Uppl., Frötuna skplg 549.
- Norrvidinge**, hd i Smål. 263 noten.
- Norsholm**, se **Munkeboda**; **Nor**.
- Norunda**, hd i Uppl. 303.
- Notabeck**, se **Nottebäck**.
- Noteberg** [i Smål.?] 553.
- Notegärde** (Nö-), gd i Borgstena sn, Vedens hd, Vg. 332, 554.
- Nottebäck** (Notabeck), sn i Uppvidinge hd, Smål. 99, 163, 176.
- Novgorod** (Nogårdh, Nawgarten), stad i Ryssland 418, 497, 629, 632; brefdragare därifr. 28; ståthållaren där 273; bref till denne 315; d:o omnämndt 471, 483; d:o fr. hm omnämndt 367, 371, 529, 534; lejd af dens. för svensk brefdragare 390.
- Nunnered** (-ryd), by i Bjurbäcks sn, Vartofta [ej Redvägs] hd, Vg. 306.
- Nurmis**, gd i Finland 311.
- Nyborg**, stad i Danmark, mottagningsort för ett kon:s br. t. kon. af Danmark 31 noten; dat.-ort för kon:s af Danmark bref t. K. M:t 608—610, 627—628.
- Nyby** (Nye-), tingssocken inom Hollola prästgåll i Östra Tavastland (= n. v. Nastola sn) 487, 498.
- Nydala** (-dal), kloster och sn i Vestra hd, Smål., ö. br. t. klosterlandbönderna 236.

Nyby, se **Nyby**.

Nyen, ort i Ingermanland 48, 273, 362 f., 415; rekognoscering på vägen dit 377.

Nygård [i Ög.], dat.-ort 55, 210—220, 232—236; hästar dit 71.

Nygård i Nottebäcks sn, Uppvidinge hd, Smål. 99.

Nygård, se äfven **Suärten**.

Nykyrka (-kyrcke), sn i Norrfinlands hd, Egentl. Finl. 291.

Nyköping (-keping), stad och slott 300, 336, 552, 556, 578, 588, 592, 595; dat.-ort 22; utvald kon. Eriks br. t. borgersk. där 594; ö. br. f. borgare där 22; tomt där bortförlänt 51; ang. därvarande borgares handel 123; ståt-hållaren där, se **Johan Turesson** [Tre rosor]; -s län 294, 300, 578, 595.

Nyland, landskap i Finland 381, 425, 488, 489, 499, 512; ang. skattläggning där 88; skeppsbrott i dess skärgård 537; skatt af vissa bönder där 547.

Nylänning, se **Olof**.

Nyslott, stad och slott i Savolaks 478, 485, 493, 500, 509, 512, 513, 545; ang. dess proviantering 45, 195, 200, 451; trupper dit 441, 453, 459, 512; Ture Pedersson [Bjelke] sk. stanna där 446; dess försvar mot ryssarne 448; penningar dit 451; dat.-ort för ett omnämndt bref till kon. 533; -s län 529; värfning där 48; häradsrätt där förlänt till Jöns Månsson [Ulfsparre] 203, 209; antalet trupper därifr. 391; uppköp af fetalier där 434; fiske-lägenheter där 447; årliga räntan därifr. 451; utskrifning där 470, 509; malt därifr. till lägret vid Viborg 505; allmän folkväpning där 509; skogar och fjärdar där 510; gård därifr. 533.

Nysätra (-sättre), sn i Lagunda hd, Uppl. 304.

Näs (Nåås), sn i Dalarne 21.

Näfstad (Naffstada), by i S. Vi sn, Sevede hd, Smål. 91.

Närdinghundra (Nerdinge-), hd i Uppl. 264 noten, 592; fogde där, se **Lasse Dalbo**.

Näriike (Nerke) 305, 306, 308, 338, 598, 605; hafre därifr. 17; elgarne där sk. skyddas 99; grufva där 100; utvald kon. Eriks br. till K. M:ts slott och gårdar där 587; lagmansdömet där bortgifvet 591; fogden där, se **Erik Gustafsson**; lagman där, se **Hans Claesson** [Bjelkenstjerna].

Näs (Näss), gd i Husby sn, Dalarne, fogden där omnämnd 356.

Näs (Näss), sn och kyrkoby i Vartofta hd, Vg. 68.

Näsby, gd i Täby sn, Vallentuna hd [n. m. Danderyds skeppslag], Uppl. 307.

Nässja (Näsia), gd i Gottröra sn, Långhundra hd, Uppl. 586.

Nörkepingh, se **Norrköping**.

Nöteborg, stad i Ingermanl. 48, 119, 362 f., 394 f., 415 f.; rekognoscering på vägen dit 377; ståt-hållarens där bref till Måns Nilsson [Stjernkors] omnämndt 390; -s län 394.

Nötögärde, se **Notegärde**.

O.

Odensjö, se **Ofvansjö**.

Odenskareby, se **Onskarby**.

Odensvi (-ssvij, Onsvij), sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 20, 582; utvald kon. Eriks ö. br. f. 588.

- Ofdaskog** (Åffre-), gd i Byarums sn, Östbo hd, Smål. 60 f.
- Ofva**, sn i Kinneferdings hd, Vg. 68.
- Ofvanberg** (?), gd i Vendels sn, Örbyhus hd, Uppl. 307.
- Ofvansjö** (Oden-l, Offven-), sn i Gestrikl., därvarande grufva omnämnd 57, 178.
- Oland**, hd i Uppl. 264 noten, 303; kyrksilfver därifr. 346 f.; fogden där, se **Håkan Larsson**.
- Olaus Magni l. Magnus**, kallad **Svinfot** (-efott), tit. ärkebiskop af Uppsala, ang. den af honom utgifna krönikan, som författats af brodern Johannes Magni (jfr hänvisningen i själfva brevet till bok 15: kap. 1), men af kon. kallas »M. Oluffz Svinefottz crönicke» 185.
- Olavi tid** = Olofsmessan, 29 juli.
- Olof**, hr, br. t. 59; utvald kon. Eriks br. t. 568.
- Olof** (-uff), hr, kyrkoherde i Villberga, br. t. 18; omnämnd 328.
- Olof Amundsson**, fogde i Kemi lappmark, ö. br. f. hm 329.
- Olof Andersson**, birkarl i Norrbotten 572.
- Olof Andersson**, konungens kassör i Viborg 451, 508, 527, 531; br. t. 493 (2 st.), 546.
- Olof Björnsson** (Biörson), hans hustru, se **Karin**.
- Olof Eriksson** (Ersson), fogde i Ångermanl., br. t. 95, 208, 293, 353, 360; utv. kon. Eriks br. t. 599; omnämnd 330, 354.
- Olof Eriksson**, höfvidsman (fodermarsk) öfver skyttarne i Vg., qvittobr. f. hm 71; br. t. 166; utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 584; omnämnd 249 f., 402, 483, 588.
- Olof** (Olhuff!) **Eriksson Tröbo** [dens. som föreg.?] sk. blifva slottslofven på Elfsborg 183; omnämnd 214.
- Olof Guldsmed** (gulsmed) i Skara 210.
- Olof Gunnarsson**, kopparslagare i Helsingland, utvald kon. Eriks stämmingsbref på hm 589.
- Olof Gustafsson** (Göstafsson) [Stjernbjelke till Horsnäs?] 74, 638.
- Olof** (Olsoff!) **Hansson** på Holm, skytt 21, 600, [dens.?] 377.
- Olof Harpare** (-ere), utvald kon. Eriks br. t. 605.
- Olof Henriksson** (Hindrichson) 228.
- Olof Henriksson**, utvald kon. Eriks br. t. 602.
- Olof** (-uff) **Hermansson** (-munsson), tullskrifvare i Söderköping, qvitto f. hm 35; br. t. 56.
- Olof Håkansson**, fiskare 493.
- Olof Jonsson**, borgare i Uppsala 559.
- Olof Jönsson** 77.
- Olof** (-uff) **Jönsson** på Tången, br. t. 331.
- Olof Knutsson**, silfskrifvare 17, 19, 82, 100; br. t. 19, 24, 93, 172, 230, 231, 291; utvald kon. Eriks br. t. 592.
- Olof** (-uff) **Larsson** 23, 298, 563.
- Olof Larsson** i Rassbo 178.
- Olof Mikaelsson**, befallningsman i Linköping 80.
- Olof Michaelsson**, fogde på Tuna gd och i Åkerbo hd samt Örtomt och Björsätters sn i Bankekinds hd, fogdebr. f. hm 53; br. t. 238; omnämnd 559; utvald kon. Eriks br. t. 570.
- Olof Murmästare** 96, 328.

- Olof (-uff) Månsson**, mjölnare i Vesterås 171.
Olof Nilsson, borgare i Helsingfors, skyddsbr. f. hm 407.
Olof (-uff) Nilsson (Nielson), fogde öfver Torne och Varangers lappmarker 322.
Olof (-eff) Nilsson, landbofogde i Småland, ö. br. f. hm 299; br. t. 18, 23, 52, 98, 168, 197, 229, 381; omnämnd 179; utvald kon. Eriks br. t. 569, 604.
Olof Nylänning, skeppare 91.
Olof Olsson, fiskare 493.
Olof Olsson i Svedäng 19.
Olof Pedersson, pass f. hm 95.
Olof Pedersson i Häggevik 106.
Olof Pedersson i Ålsta 338.
Olof Persson i Blaksta 559.
Olof Persson [Örnefot till Bjurum], utvald kon. Eriks br. t. 575, 585.
Olof Sadelmakare (-ere), br. t. 425.
Olof Sigfridsson (Sefriidzon), Jöns Haraldssons tjänare 263 noten.
Olof (-uff) Skotte (Skätte, Skothe, Schotte), knekthöfvidsman 361, 363, 394 f., 415, 493.
Olof Stålsmed, br. t. 339.
Olof Vestgöte (Vesg-), fogde vid Hällestaberg, utvald kon. Eriks br. t. 586, 594.
Olofsmessa = 29 juli.
Onskarby (Odenskare-), by i Tierps sn, Örbyhus hd, Uppl. 305.
Onsvij, se **Odensvi**.
Opphem, gd (n. m. by) i Tjärstads sn, Kinda hd, Ög. 309.
Oppunda (Up-), hd i Södermanl. 263 noten.
Opsloe, se **Oslo**.
Opvidinge, se **Uppvidinge**.
Orgalytta i Vånga sn, Memmings hd, Ög. 263 noten.
Orreholmen, gd i Skörstorps sn, Vartofta hd, Vg. 583; hästar dit 71; qvarnbyggnad där 94; inventarium därifr. infordras 96; fogden där, se **Jöns Bosson**.
Orsa, sn i Dalarne 83.
Oslo (Upsloo, Oxlo, Oxslo, Opsloe), stad i Norge 609; lagmannen där *ib.*; abbedissan där 610 noten; borgarhustru där, se **Ingeborg Jönsdotter**.
Osmundjärn i gåfva till hertigen af Mecklenburg 276; i skatt i st. f. tackjärn 343.
Otte Holgersson 609 noten.
Ottenby, kungsgd på Öland, hästar dit 71.
Ottfer, stift i Ryssland mellan Moskva och Novgorod [= Tver?] 629, 632.
Oxeberga, se **Axberg**.
Oxenstjerna, se **Gabriel Kristersson; Sten Kristiernsson**.
Oxlo, se **Oslo**.

P.

- Padvisk**, se **Pogwisch**.
Parsberg (Pasbergh), **Verner (Vär-)**, danskt rr. 13.

Paskog, se **Pålskog**.

Pass (pasbordt, passportd, vägebref) 56, 95, 170, 173, 336, 339, 547, 581, 590, 595, 603.

Peder, hr, kyrkoherde i Skön, afl., testamente efter hm 345.

Peder i Hessleby 90.

Peder i Villstad, hr, se **Hård**.

Peder Ambjörnsson (Abjörnson, Abiors-), fogde i Norrköping och Lösings hd, fogdebr. f. hm 98; br. t. 128, 172, 334, 341; utvald kon. Eriks br. t. 593.

Peder Andersson 77; br. t. 56.

Peder Andersson [dens. som föreg.?] br. t. 18; omnämnd 19.

Peder Andersson, f. d. underfogde vid Gripsholm 12.

Peder Andersson, fiskare 493.

Peder Andersson [Hjorthufvud till Brandstorp], utvald kon. Eriks br. t. 579, 585.

Peder Andersson i Tödeby 60.

Peder Andersson, skeppare 546.

Peder Andreæ [Svart l. Niger], hr, kons kaplan 75.

Peder Arvidsson (Arffvidi), hr, skolmästare i Linköping 578; sk. blifva skolmästare och orgelnist i Kalmar 576, 577.

Peder Bengtsson 585.

Peder Birgersson i Notegärde 332; sk. bygga en tegellada 554; ö. br. f. hm *ib.*, 555.

Peder Björnsson (Björs-), utvald kon. Eriks br. t. 581.

Peder Bruntesson, kons kammarsven, kvittobr. f. hm 301.

Peder Karlsson (Caroli, Karson), M., skolmästare i Linköping, utvald kon. Eriks br. t. hm 550, 577; omnämnd 552.

Peder Erici, hr, kyrkoherde i Ilmola sn, kollationsbr. f. hm 278.

Peder Eriksson i Eldstorp 102.

Peder Gudmundsson (Gumunds-) l. **Gunnarsson**, ang. hans rätt till gods i Norge 5, 67.

Peder Hansson, arkliskrifvare 431.

Peder Hansson [Basse till Sem] på Akershus († 1551) 610 noten.

Peder Hofskräddare 587.

Peder [Joachimsson (Brahe)] till Rydboholm, rr. 112, 145, 221, 248, 586; br. t. 102, 132, 213, 224, 227 (2 st.), 243, 249, 320, 340, 364, 373, 388, 402, 412; förläningsbr. f. hm 104¹⁾, 259; part i jordbyte 302 ff., 309; utvald kon. Eriks br. t. 557, 560, 562, 565, 570, 571, 574, 578, 582, 583, 585, 588, 591, 597 (2 st.), 598.

Peder Joensson, hr, i Strängnäs, br. t. 21.

Peder Jonæ, hr, kyrkoherde i Gärdslösa, utvald kon. Eriks kollationsbr. f. hm 576; omnämnd 577, 602.

Peder Jönsson (Jonsson), fogde på Motala gd, fogdebr. f. hm 97; br. t. 291, 299; utvald kon. Eriks br. t. 571.

Peder Jönsson, länsman i Borgå socken 488.

Peder Knutsson (Knudh-) 77.

¹⁾ Samma bref är utom i den s. 104 anförda källan infördt i riksregistr. 1555, fol. 130 v., men under datum 9 juni.

- Peder Kristersson** (Chr-) 563.
Peder Köksskrifvare (kökenskrifvere) på Stockholms slott skall blifva slotts-skrifvare där 405, 571.
Peder Larsson, br. t. 19.
Peder Larsson 23, 298.
Peder Larsson i Sköle 605.
Peder Larsson på Främby, br. t. 94; [dens.?] omnämnd 96.
Peder Larsson på Koppaberget 172; br. t. 339; utvald kon. Eriks br. t. 582, 584, 585, 599, 606.
Peder Larsson i Vellinge 607.
Peder Larsson, K. M:ts köpman i Kalmar 175; jfr 299.
Per Larsson, landbofogde i Ekolsunds län, br. t. 55; förläningsbref f. hm 321.
Peder Larsson [Ulfstand] till Hallqvad, afl., dom ang. qvarlätenskapen efter hm 74.
Peder Laurensen, br. t. 58.
Peder Mattsson, utvald kon. Eriks br. t. 567.
Peder Mikaelsson (Michil-), Joen Bagges tjänare 263 noten.
Peder (Per) **Månsson** (Monson) 582.
Peder Nilsson, fogde på Brunnsbo och öfver biskopslandbönderna i Skara stift, f. d. knekthöfvidsman (?) 264 noten; br. t. 165, 233, 261; [dens.?] omnämnd 166, 331; fogdebr. [för dens.?] på Värmland 167; br. t. hm 340.
Peder Nilsson i Myssinge 17.
Peder Nilsson, knekthöfvidsman 566.
Peder [Nilsson] **Föllinger** (-gii), M:r, skolmästare i Linköping 579.
Peder Olsson Skrifvare »på Motala», br. t. 55, 179, 235.
Peder (Pelle) **Persson** (Pedersson), fogde i Hollola hd, br. t. 452, 465, 489, 495.
Peder Börsmed 297.
Peder Skrifvare, fogde i Gripsholms län, br. t. 22, 95, 295, 386; omnämnd 263 noten, 294.
Peder (-ter) **Stenhuggare** 179, 551.
Peder Tordsson, underfogde i Sunnerbo hd, br. t. 58.
Peder Åbjörnsson (Åbjörns-), br. t. 546.
Peder Åläanning [i Arboga], hans hustru, se **Karin**.
Peen, **Göran**, qvittobr. f. hm 349.
Penningby (-eby) i Länna sn, Frötuna skplg, Uppl., Lars Turesson [Tre rors] gd 549.
Perlstickare, se **Påfvel**.
Perno, sn i Östra Nyland 493; sk. ligga under Helsingfors län 86; ang. sjöfarten därifr. *ib.*; fogde där, se **Mats Sigfridsson**.
Peterkau (-kaw), stad i Vestpreussen 624.
Petri dag (S. Pedhers dagh) 368 (här förmodl. = Petri och Pauli dag = 29 juni).
Phij, se **Pyhy**.
Philippi et Jacobi dag = 1 maj.
Philpus, se **Filip**.
Pikkala (Pijck-), gd i Sjundeå sn, Vestra Nyland 541, 547.

- Pilsboda**, torp i S:t Olofs sn [= Pilsbodarne i Haga sn?], Erlinghundra hd, Uppl. 560.
- Pite lappmark**, lappfogde där, se **Nils Jönsson**.
- Pitkepaasi** (Pijtkepäss), dat.-ort 404—406, 408—409.
- Pittis**, se **Pyttis**.
- Plage**, Hans 335.
- Pleskaw**, se **Pskow**.
- Pogwisch** (Padvisk), **Hartvig** (-wick), holstenisk adelsman 72.
- Pojo** (Poijo), sn i Vestra Nyland, dat.-ort 499—501, 503, 545.
- Polen** (Pålandh) 200; sändebud därifr. (then pålneske legat) ang. svar på hans framställningar 204; jfr **Makowietzki**, **Jeronimus**; konungen af, se **Sigismund August**; änkedrottningen af, se **Bona Sforza**.
- Porkala udde**, dat.-ort 386; hamn där 438.
- Posse**, **Knut**, utvald kon. Eriks br. t. 583.
- Possemir** (-myr), **Antonius** (Tönies), i Amsterdam 98, 179.
- Possemir**, **Cornelia**, i Amsterdam, br. t. henne omnämndt 98.
- Prebenden**, se **S:t Helene** och **S:t Johannis**.
- Preus** (-z), **Georg** (Je-) fr. Reval 454.
- Preussen**, brefdragare därifr. 511; pass dit 547; hertigen af, se **Albrecht**.
- Prostarne** i Sten Eriksson [Leijonhufvuds] och Svante [Stures] förlänningar, br. t. 95.
- Pryss** (Prijs, Prydz) [= preussare], se **Henrik**; **Lasse**; **Ludvig**.
- Pryssen**, se **Preussen**.
- Pskov** (Pleskaw), stad i Ryssland 629, 632.
- Pyhy** (Phij), **Konrad von**, kons f. d. kanslär, ang. hans i Bremen pantsatta dyrbarheter 154.
- Pyttis** (Pittis), sn i Östra Nyland, fogde där, se **Mats Sigfridsson**.
- Påfvel** [Hausson?] **Bårdskärare**, hans hustru, se **Karin**.
- Påfvel** (Påfvell) **Jönsson**, ö. br. f. hm 432.
- Påfvel Jönsson** i Hornby, skyddsbr. f. hm 90; dens. (?) omnämnd 551.
- Påfvel**, M., se **Schutz**, **Påfvel**.
- Påfvel Perlstickare** 597.
- Påfvel Stenhuggare** 557, 558.
- Påfvelstorp** (Påvels-), se **Pålstorp**.
- Pålerer** [= Polerare?], se **Jöran**.
- Pålskog** (Paskog), by i Åkers sn, Östbo hd, Smål. 61.
- Pålstorp** (Påvels-), gd i Dalums sn, Redvägs hd, Vg. 306.

Q.

- Qvarntorp**, ortnamn 92.
- Qvarstad** på gods 92, 100.
- Qydia**, gd i Pargas sn, Finl. 387; dat.-ort 378—381, 385.
- Qvittobref** (qvittance) 8, 11, 35, 39, 71, 79, 161, 180, 285, 286 (2 st.), 287, 300, 301, 319, 322, 323, 326, 327 (2 st.), 328 (2 st.), 342, 345 (2 st.), 346 (2 st.), 348 (2 st.), 349, 426; utvald kon. Eriks d:o 552, 570, 573, 576, 585, 586, 596; drottning Katarinas d:o 626, 627.

R.

- Rabe, Wolmar** 646.
- Ragvald** (Raffvald) **Halvardsson** (Halffvardsonn), fogde i Masko och Vemo hd, br. t. 399, 405, 407, 425, 502, 517.
- Ragvald** (Raffveldh) **Tydekesson** i Tegneby 95, 560.
- Ragvaldstorp** (Raffvalds-) (?) i Huddinge sn, Svartlösa hd, Södertörn 308.
- Ralingsås** (Radlingxåss) [i Lommaryds sn, N. Vedbo hd?] 89.
- Ralm**, gd i Hyltinge sn, Villättinge hd, Södermanl. 308.
- Ramshyttan** i Kils sn, Örebro hd, Närke 100.
- Ransta** (Randesta), ödetorp i Skuttunge sn, Bälunge hd, Uppl. 9.
- Rasbo**, sn och hd i Uppl. 303.
- Raseborg** (Rasb-, Råsb-), slott i Finland 494, 495; -s län 505; ang. borg-lägren där 120; fisk därifr. t. Viborg 404; gård därifr. t. Viborg 406; tillförsel därifr. t. Helsingfors 438; utskrifning där 469; krigsfolket därifr. sk. föras t. gränsen 515.
- Rasmus**, hr, prost i Täby, br. t. 91.
- Rasmus Klädskrifvare** (clede-) 576.
- Rasmus Ludvigsson** (Lodvisson), sekreterare 612.
- Rasmus** [Nicolai], skolmästare i Arboga [slutl. biskop], utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 594.
- Rasmus Nilsson**, skrifvare vid tullkammaren i Stockholm, br. t. 21.
- Rasmus Ragvaldsson** (Raffveldz-), fogde vid Östra Silfberget 15; br. t. 92, 227; utvald kon. Eriks br. t. 565, 566.
- Rassbo** (Rasboda), by i Böne sn, Redvägs hd, Vg. 178.
- Raumo**, stad i Finland, ang. därv. borgares flyttning t. Helsingfors 86 f.; kyrkklockan där till Helsingfors 99.
- Reaner, Jakob**, linväfvare 98.
- Redestadhe**, se **Restad**.
- Redväg** (Rijd-, Ridveg), hd i Vg. 164, 178, 263 noten, 303, 305, 306, 318.
- Reen, Hans**, f. d. fogde i Norrbotten, omnämnd 326.
- Reffsiöö**, se **Räfsjö**.
- Regna**, sn i Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög., ang. skattläggningen där 343.
- Reinhold von Stockholm**, knekthöfvidsman 44, 430, 465; br. t. 463.
- Rekarne** 575; prost där, se hr **Jöran**; se äfven **Vestra Rekarne**; **Östra Rekarne**.
- Ressner, Mikael** (Michel), stallmästare vid hären 431.
- Restad** (Redestadhe) [i Tingstads sn, Lösings hd, Ög.?] 52.
- Retunsari** (-thunssare), ö i Finska viken i närheten af Viborg 491, 506.
- Reval** (Räffle) 273, 310, 315, 453, 508, 619, 633, 641 f., 645, 656; dat.-ort för svenska sändebudens br. t. K. M:t 628—632; ang. sjöfarten där under de ryska oroligheterna 254; br. t. borgmästare och råd där 315, 426, 454; d:o omnämnda 542; värfning där 361, 389, 620; tillförsel därifr. till ryssarne 389; sändebud dit 427; uppköp där af allehanda varor 428, 444; -sborna (the räffvelske) sk. antastas, om de gjorde ryssarne tillförsel 363.
- Ribbholmen** (Ribbo-), gd och ö i Kolbäcks sn, Snefringe hd, Vestmanl. 6.
- Ribbing** (Rijb-), **Kristoffer** (Chr-), fogde, br. t. 168; omnämnd 343.

- Ribbing, Nils**, en hans landbo omnämnd 162; utvald kon. Eriks br. t. 585.
- Ribboholm**, se **Ribbholmen; Rydboholm**.
- Rikebasta** (Rikebast) i Alsike sn, Erlinghundra hd, Uppl., Jöns Splits säteri 2, 608.
- Riddaretorp** (-eretorp), gdsnamn [i Vadsbo hd?] 309.
- Ridfogdarne** i Växiö stift, br. t. 4; öfver hela riket br. t. 21; i Vesterås stift 25; sk. vistas vid slotten 131; i Tavastland, br. t. 539.
- Ridveg**, se **Redväg**.
- Ridön**, ö i Mälaren [antagl. tillh. Barkarö sn] 383.
- Riga** (Riige), stad i Livland 273, 310, 315, 340; br. t. borgmästare och råd där 401; dat.-ort f. Jochim Burwitz' bref 618 ff.; ärkebiskopen af, se **Wilhelm**.
- Rikebast**, se **Rikebasta**.
- Riksrådet** i Viborg, br. t. 436, 439, 452, 453, 470, 476, 483, 485, 491 (2 st.), 496, 500, 505, 518, 525, 529; omnämndt 452, 534.
- Ringkarleby** (Rinckeby), sn i Glanshammars hd, Närike 308.
- Rior** [= sädesrior], finska 270.
- Risinge**, sn i Finspångälans hd, Ög. 54.
- Rochius** 599.
- Roedz** skeppslag, se **Ryd**.
- Rogsen**, se **Roxen**.
- Rosengren**, se **Jakob Turesson**.
- Rosenqvist**, se **Nils Birgersson**.
- Rosenstråle**, se **Erik Jönsson**.
- Roslagen** (Rodz-) 575, 584; falskt tal där 560, 583.
- Roxen** (Rogszen), sjö i Östergötl. 566.
- Robertus Stensnidare**, se **Gockel, Ruprecht**.
- Rumskulla**, sn i Sevede hd, Smäl., kyrkoh. där, se **hr Anders**.
- Rungnor**, namn på tatariska hästar 202.
- Ryd** (-dh), gd och sn i Vadsbo [n. m. Kåkinds] hd, Vg. 305.
- Rydboholm** (Ribbo-) i Ö. Ryds sn, Danderyds sklg, Uppl., **hr Peder Brahes** gd 105, 259.
- Ryds** (Roedz) skeppslag [= Ryds sn och östra delen af Täby] i Uppland 264 noten.
- Rydtzby** (?), by i Vadsbo hd, Vg. 303.
- Ryning, Nils**, br. t. 408; slottslofven på Viborg 430.
- Ryss** (Rydz), se **Mikael**.
- Ryssarne** (muscoviter) 16, 25 f.; ang. försvaret mot 43, 196, 353, 468, 496; ang. deras angrepp mot Finland 134, 143, 180, 221, 239, 246, 287, 324; ang. deras förhållande till den livländska ordensstaten 252; deras infall i Norrbotten befaradt 326, 352, 356; ang. deras andra infall i Österbotten 358 f.; handel med dem 413; ang. deras underhåll af borgarne i Åbo 421; varning för deras infall i Eurepäa hd 423; rykten om deras omänskliga behandling af fångar borde utspridas 473; kriget med dem omnämndt i ett bref till hertigen af Preussen 524; tyckes f. tillfället hålla sig lugna 529; deras infall i Tavisalmi sn 534; danskt tal om dem 565; deras förhållande till livländska ordensstaten 616 ff., 619 f., 623 ff., 644 ff.; ang. deras rustningar och krigsrörelser 629 f.

Ryssland, brefdragare därifr. 26, 28, 49, 144; ang. förhållandena på gränsen mot 27, 119, 195; straff på de svenska undersåtar, som röfvat där 144; rör. den politiska ställningen till 272; tillförseln dit sk. hindras 274; under rättelsers inhämtande därifr. 310, 315, 363, 393, 467, 507, 511; br. t. storfursten där 340; sändebud fr. dens. anländ t. Viborg 361; planerat infall dit 377, 439; förhandlingar med bojarerna där *ib.*, 507, 510; tillförsel dit fr. Reval och Narva 389; bönder neka deltaga i tåget dit 408; rykte om dess storfurstes död 416; skildring af Jakob Bagges infall där *ib.*; bref därifr. 436, 471, 483, 529, 534; befaradt infall därifr. 437; bref till storfursten där 501; sändebud därifr. på väg t. kon. 518; ang. dessas emottagande 519.

Rysstolk finns ej hos konungen 436; se **Skalm, Hans**.

Rytterne, se **Stora Rytterne**.

Råby, sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 582; ö. br. f. menige man där 16.

Rågön (ovisst om i Loftahammars eller Tystberga sn eller annorstädes) 339.

Rålamb, se **Anders Sigfridsson**.

Råsborg, se **Raseborg**.

Räffle, se **Reval**.

Räfsjö (Reffsiöö), gd i Fifvelstads sn, Aska hd, Ög. 174.

Räfsnäs (Räffznäss), gd i Toresunds sn, Selebo hd, Södermanl. 572, 573;

hästar dit 70; tjärbränning där 382; fogde där, se **Birger Månsson**.

Räfsäter (?) (Räffvesätter), gd i [Öster-] Våla sn, Våla hd, Uppl. 303.

Rödhar, se **Mats**.

Römer, se **Inger** [Ottosdotter].

Rönö (-ne), hd i Södermanl. 263 noten.

Rör i Hassle sn, Vadsbo hd, Vg., kvarstad å 100.

Rörsmed, se **Peder**.

Rörsmeder, se **Vapensmeder**.

S.

Sabelfana, se **Anders Nilsson**.

Sachse, se **Sasse**.

Sachsen, hertig af, se **Frans**.

Sadelmakare, se **Olof**.

Safviniemi (Savinemi, Saffvenemij), gd i Jääskis sn, S. Karelen 18, 47, 311.

Sakören inlevererade 285 f., 328.

Sala, sn i Öfvertjurbo hd, Vestmanl. 584.

Salberget (Salebärgiitt, Salegruffve) 10 f., 17, 25, 82, 230, 339, 557, 575, 587,

591, 592; grufffogden där, se **Lasse Eriksson**; hyttefogden där, se **Arvid**

Pedersson.

Salsta (-esta), by i Öja sn, Vestra Rekarne hd, Södermanl. 304.

Saltorp (Sale-), gdsnamn 60.

Sanda, sn i Tveta hd, Smål., n. m. delad mellan Ljungarum och Hakarp 109.

Sandby, by i Hökhufvuds sn, Frösåkers hd, Uppl. 323.

Sander Skotte 175.

Sandhamn, ort i Finland, nära Helsingfors 399 f.

S:t Eriks brödralag 9.

- S:t Helenæ** (Elene) prebende i Skara 210.
S:t Johannis prebende i Skara 210.
S:t Olofs socken i Erlinghundra hd, Uppl. 560.
S:t Peders socken, Erlinghundra hd, Uppl. 560.
Sarflax (Sarve-), dat.-ort 439—442.
Sasse (Sachse), **Påfvel** (Pav-) 316.
Sasse (Sachse), **Staffan** (Stafen), borgare i Stockholm 316; hans hus i Stockholm omnämndt 89; jfr **Staffan Sasses gränd**.
Satakunda (-gunden), skattläggning där 88; värfning där 407.
Savinemi, se **Safviniemi**.
Savolax (Savl-), härad i Finland 26, 391, 485, 487, 489, 491, 492, 497—499, 507, 509, 510; befaradt ryskt infall där 440, 448; odlingslägenheter där 446 f.; rustningar och truppsammandragningar där 449, 450, 459, 461, 465, 467.
Schare, se **Skara**.
Schefftune, se **Skepptuna**.
Scherenhagen (-hågen), **Henrik**, tysk köpman 627.
Schinneretompten, se **Skinnartomten**.
Schmert, Berndt von, livländskt sändebud till Sverige, hans berättelse om sitt möte med kon. Gustaf 635 ff.
Schoning, se **Skåning**.
Schutz, Påfvel, M. 543, 589; haft Enköpings stad i förläning 173; utvald kon. Eriks br. t. 559, 590; utnämnd till häradshöfding i Bälunge hd 605.
Schweiz (Svisserland), utvandring dit fr. Sverige i forntiden omtalad 140.
Schöle, se **Sköle**.
Schöper, Hans, borgare i Reval 316.
Seckyerffvij, se **Säkkjärvi**.
Seeskar, se **Seskär**.
Seffvedhsundh, se **Säfvesund**.
Seglats (-glatie), se **Sjöfart**.
Selebo (Silbo, Selbo), hd i Södermanl. 6, 170, 263 noten, 304, 306; fogden där, se **Bengt Nilsson**.
Selldenrick, Asmus, i kon:s tjänst, sk. begifva sig till Tyskl. 14.
Seminghundra (Säming-), hd i Uppl. 263 noten; fogden där, se **Jöns Haraldsson**.
Seskär (Seeskar), ö i Finska viken mellan Viborg och Narva 491.
Settra, se **Sätra**.
Sevede (Säffvedhe, Sävede) 585, 588; förhandl. m. allmogen där 54; lösen af tionden där 59; ö. br. t. allmogen där 264 noten; fogden där, se **Hans Helsing**.
Sibbo (Sijb-), sn i Östra Nyland, dat.-ort 445—453, 492; lägenheter för afvelsgård där 540; tillförsel därifr. t. Helsingfors 541.
Siende, hd i Vestmanl. 307.
Sierasta, se **Särstad**.
Sigfrid, borgare i Stockholm 558.
Sigfrid (Siffrid), hr, kyrkoherde i Elmeboda 162 f.
Sigfrid (Siffridt), M., i Skara, br. t. 331.
Sigfrid (Siffrid) **Jönsson**, fogde på Öland, br. t. 54, 95, 177, 383, 386; utvald kon. Eriks br. t. 561, 577, 602. omnämnd 177.

- Sigfrid** (Sefredh) Jöransson 298.
Sigfrid (Sefred) Mattsson, afl., hans änka, se **Malin**.
Sigfridsskäppan (Siffridz-) i Albo hd bortförl. 13.
Sigge i Bottorp 343.
Sigge Larsson, utvald kon. Eriks br. t. 578.
Sigge Svensson, fogde på Brunnsbo och öfver biskopslandbönderna i Skara stift, br. t. 16, 92, 97, 234 (2 st.), 298, 331, 333, 342; sk. lämna fögderiet till Peder Nilsson 165; omnämnd 374; utvald kon. Eriks qvittobr. f. hm 585; d:o br. t. 599.
Sigismund II August, konung af Polen, sändebud fr. honom 84; ang. den ifrågasatta äktenskapshandeln mellan en af hans döttrar och utvald konung Erik 148 ff.; ifrågasatt förbund med hm mot ryssarne 288; rör. hans förhållande till ryssarne och den livländska ordensstaten 624 ff., 630.
Sigrid [Eskildsdotter (Banér)], fru, afl., konungens mormoder 112, 302 f., 307.
Sigtuna (Sich-) 560.
Sigurd 565.
Silbo, se **Selebo**.
Silfköpare (sölff-), se **Lennart; Olof Knutsson**.
Silfvatorp, se **Solfvetorp**.
Silfversparre, se **Nils Pedersson**.
Simon Andersson, tullskrifvare i Stockholm 40, 41.
Simon garndräng, pass f. hm 336.
Simon Jonsson, fogde öfver ålfisket i Hyndevadsån, br. t. 166; utvald kon. Eriks br. t. [dens?] 594.
Simon Nilsson 168; br. t. 546.
Simon Tomasson (Thommes-) [Tavast], befallningsman på Åbo, arklimästare i lägret 314; br. t. 16, 115, 117, 119, 129, 166, 168, 169, 170, 299, 387, 399, 405, 407, 420, 424, 432, 464, 475, 481, 486, 546; omnämnd 188, 314.
Simpevarp (-rtt), by i Misterhults sn, Tunaläns hd, Smål. 54, 157; fiskaren där, se **Mört, Peder**.
Simtuna (Sime-), sn och hd i Uppl. 52, 263 noten, 584.
Sineban, Jochim, hertigens af Mecklenburg tjänare 276.
Sivendhä, se **Sjundeå**.
Siöarydh, se **Sjöryd**.
Sjuhundra, hd i Uppl. 264 noten, 346.
Sjukdomar i hären vid Viborg och deras botande 500, 505 f., 508, 520, 528, 530 f., 532, 633 ff.
Sjundeå (Sivendhä), sn i Vestra Nyland 541.
Sjöblad, se **Krister Larsson**.
Sjöboda [= Sjöbol?], gd i Redvägs [möjl. Vartofta] hd, Vg. 306.
Sjöfart (seglatie), ang. olaga sådan 86; på utlandet ang. 122 f.; fr. Viborg 144.
Sjöholm i Östra Vingåkers sn, Oppunda hd, Södermanl., Erik Johansson [Ulf] gd 2.
Sjölunda, gdsnamn 112, noten.
Sjölunda, gd i Säterbo sn, Åkerbo hd, Vestmanl., -viken = **Fröshammarsviken**.
Sjöryd (Siöarydh), gd i Ås sn, Åse hd, Vg. 68.

- Sjösås** (Svarsås! jfr medeltidens Sioarsaas!), sn i Uppvidinge hd, Smål. 163, 176.
- Skalkarika** (Skalckerijke), by i Odensåkers sn, Vadsbo hd, Vg. 309.
- Skalm, Hans**, rystolk 436, 492, 547.
- Skara** (Schare) 321, 331, 577; br. t. borgmäst. och råd där 98; stämning till lagmanstinget där 101; tomt och hus där bortförl. 210; brödragården där (asyl f. gamla präster) 214; hospitalet där 234; djäknar fr. skolan där till kansliet 553; stämning till landstinget där 586; stift, ang. prostarnes räkenskaper 175; br. t. ordinarium där 178, 332; St. Johannis och St. Helenæ prebender där 210; ang. domkyrkosysslomannens lön där 293; ang. prästernas taxering där 332; förhandlingar med prästerskapet där 564; ordinarium där, se **Falk, Erik, M.**; f. d. biskopen där, se **Sveno** [Jacob].
- Skara** (Schara), se **Arvid von Skara**; **Sven von Skara**.
- Skarpekrijklinge**, se **Krycklinge**.
- Skattefrihet** 55, 85, 209, 214, 222, 230, 236, 298, 299, 319, 424, 542, 584, 607.
- Skattehemman** slagna under frälset i Finland 414.
- Skattejämnkning** (-jächning, -läggning) i Finland 85 ff.; i Skedevi sn 343.
- Skattelindring** 36, 37, 68 f., 82, 312.
- Skattelösen** 164 f.
- Skatterestantier**, orsaker till 136 ff.
- Skattenppbörden**, ang. 131.
- Skedevi** (Skedvij), sn i Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög., ang. skattläggningen där 343.
- Skefthammar** (Skäfft-), sn i Olands hd, Uppl. 303, 347.
- Skenäs** [i V. Vingåkers sn eller Ö. Husby sn?], fogde där, se **Clemens Jönsson**.
- Skeppsbrott** 537.
- Skeppsbygge** 118, 144.
- Skepptuna** (Schefftune), sn i Seminghundra hd, Uppl. 570.
- Skevik** (Skie-), gd i Åmåls landsförs., Tössbo hd, Dalsl. 203.
- Skidlöpare** sk. värfvas 143 f.
- Skierkind**, se **Skärkind**.
- Skinnartomten** (Schinnere-), gd i Bärebergs sn, Viste hd, Vg. 573, 579.
- Skobo** fjärding (?) sk. ligga under Motala fögderi 97.
- Skomakare**, se **Jöns**.
- Skotte**, se **Olof**; **Sander**; **Tomas**.
- Skottland** (Skätte-), rykten om dansk expedition dit 301.
- Skragshult** (-zhullt), gdsnamn [i Smål.] 13.
- Skrifvare** (schriffvere), undervisning f. blifvande sådana i Helsingfors 86; öfvergrepp af dem i Finl. 88.
- Skrifvare** (schriffv-), se **Anders**; **Arvid**; **Bengt**; **Brynolf**; **Erik**; **Gustaf**; **Hans**; **Harald Pedersson**; **Håkan**; **Jesper**; **Joen**; **Jöran**; **Kristiern**; **Kristoffer**; **Lasse**; **Måns**; **Nils**; **Peder**; se äfven **Kornskrifvare**; **Kökskrifvare**; **Slottsskrifvare**.
- Skräddare** (skred-), se **Anders**; **Bengt**; **Didrik**; **Erik**; **Hans**; **Mats**; jfr **Hofskräddare**.
- Skuru**, se **Skåra**.
- Skuttunge**, sn i Bålinge hd, Uppl. 9, 605.

- Skyddsbref** (försvarelsebref) 60, 90, 92, 329, 407, 493, 578, 589.
- Skåne** (Sch-), den småländska allmogens handel bör dragas därifr. 585; utsädesbohvetet därifr. 590.
- Skåning** (Scho-), hd i Vg. 263 noten, 321; landbönderna där sk. ej längre lyda under hr Svante [Sturē] 168; allmänning där häfdas under kronan 171, 232.
- Skåning**, se **Erik**.
- Skåra** (Skuru), gd i Mörkö sn, Hölbo hd, Södermanl. 308.
- Skårenberg**, **Markus**, fänikedragare 479, 494.
- Skäffthammar**, se **Skeffthammar**.
- Skägganäs**, halfö i Kalmarsund, tillh. Ryssby sn, N. Möre hd, Smål. 178, 338.
- Skällero** (-ryd), qvarn i Fundbo sn, Rasbo hd, Uppl. 305.
- Skärkind** (Skier-), hd i Ög. 54, 263 noten, 612.
- Sköfde** (Sködvij) 317.
- Sköle** (Sch-), by i Tuna sn, Medelpad 605.
- Sköllersta**, hd i Närike 263 noten.
- Skölista** (Sköllesta), by i Vaksala sn och hd, Uppl. 307.
- Skön**, sn i Medelpad, f. d. prästen där, se hr **Peder**.
- Slaesta**, ortnamn 553; jfr följ.
- Slasta** (Slae-) [= Slafsta i Vaksala sn och hd, Uppl.?] 17.
- Slatte**, **Gudmund**, hans afl. hustru, se **Karin**.
- Slatte**, **Lyder**, slottslofven på Stegeborg [och Vadstena?], utvald kon. Eriks br. t. 553.
- Slatte**, **Verner** 382, 576; utvald kon. Eriks br. t. 606.
- Sliten**, **Frans von**, i Lybeck 621.
- Slottsskrifvare** på Stockholms slott, se **Peder Köksskrifvare**.
- Slunsta**, gdsnamn 112.
- Smedby** (-eby), ortnamn [i Stockholms län?] 598.
- Smedstad** (Norre och Södra Smidiestha) i St Lars sn, Hanekinds hd, Ög. 80.
- Småland** 6, 24, 69, 214, 238, 309, 336, 337, 575, 576; ö. br. t. allmogen där 212; ö. br. t. samtliga fogdar där 223; d:o omnämndt 222; krigsfolk därifr. t. Finland 372; boskap till afvelsgårdarne där 379; kon. Erik sk. resa dit 538; taxa af prästerna där 550, 577; landbafogde där, se **Olof Nilsson**; ang. allmogens där handel 585.
- Smälänning**, se **Håkan**; **Karl**; **Sven**.
- Snefringe** (Snaffving, Sneffv-), hd i Vestmanl. 6, 263 noten.
- Snekloft**, **Kasper** (Chaspar) 17.
- Snärten** [n. m. Nygård] i Ämås landsförs., Tössbo hd, Dalsl., **Peder Kartts** gd 203.
- Solberga**, by i Tveta sn, Öknebo hd, Södermanl. 308.
- Sold** åt krigsfolket vid ryska gränsen 411.
- Solfvetorp** [= Silfvatorp i Örs sn, Allbo hd, Smål. eller felskrifning för Ulfvetorp?; se sistnämnda ord] 102.
- Sollentuna**, sn och hd i Uppl., 263 noten, 307, 567; fogden där, se **Jöns Haraldsson**.
- Somme**, se **Germund Svensson**; **Måns Svensson**.
- Soop**, se **Knut Haraldsson**.
- Sorunda**, sn i Sotholms hd, Södertörn 58.

- Sost, Berend von** 175.
- Sotholm**, hd i Södertörn 264 noten.
- Spanmålsförsäljning** 33, 34; i Finland 115, 132.
- Spanmålslösen** i Uppland 536.
- Spanmålsmått** i Åbo 32.
- Spanmålspris** 13, 33, 50, 115.
- Sparre**, se **Erik Knutsson** (?); jfr **Birgitta** [Turesdotter (Trolle)].
- Spelvik** (-vijck), sn i Rönö hd, Södermanl. 308.
- Spetalsund**, se **Hospitalsund**.
- Spetsbol** (Spedzbool), by i Beatebergs sn, Vadsbo hd, Vg. 305.
- Spetz** (-dz, -dtz), Nils, K. M:ts köpman i Stockholm, br. t. 291, 385, 435; qvittobr. f. hm 348, 627; omnämnd 327, 349, 405, 544, 557, 580, 592, 627.
- Spitalsundh**, se **Hospitalsund**.
- Split** (-ijdt, -iitt), **Jöns**, till Rickebasta, norsk adelsman af ätten **Fasti**, ang. hans gods i Sverige och de svenska anspråken på af hm innehafda gårdar i Norge 1 ff., 608 f.; hans hustru och stufbarn omnämnda 3; br. t. 2; hans bref t. K. M:t 610.
- Spåre** (-rre), **Erik**, sk. vara ryttmästare för de finska ryttarne vid Viborg 430.
- Staffby** (Staby), sn i Olands hd, Uppl. 347.
- Staffan**, drabant, pass f. hm 590.
- Staffan Mikaelsson**, utvald kon. Eriks br. t. 574.
- Staffan Pedersson** i Stockebäck 24.
- Staffan Sasses gränd** i Stockholm 89.
- Stake, Mauritz**, fogde på Dalsland, br. t. 261, 329; utvald kon. Eriks br. t. 571, 580.
- Stake, Olof**, fogde i Östersysslet i Värml., br. t. 106, 261, 377; utvald kon. Eriks br. t. 589; omnämnd 169, 170, 374.
- Stallmästare** på kungsgårdarne 69, 90.
- Stallsven**, se **Joen**; **Jöran** [förmodl. felskrifn. för Joen].
- Stegeborg** (Stägg-, Stäk-), slott och län 263 noten; dat.-ort 12--15, 22--26, 51; hästar dit 70, 167; underhåll därifr. till klostersistrarna i Vadstena 113; fartyg dit 170; vin dit 192; skjutvapen därifr. t. Stockholm 237; fogden där, se **Esbjörn Persson**; slottslofven där, se **Måns Svensson** [Somme]; **Hogenskild, Nils**; **Lasse Tidemansson**; **Slatte, Lyder**.
- Stemenarfve**, se **Stämнарfvet**.
- Sten** [Eriksson (Leijonhufvud)], hr, rr., kons svåger 72, 158, 264 noten, 309, 597; br. t. 91, 128, 132, 145, 174, 221, 229, 300, 420; br. t. prostarne i hans förläning 95; utvald kon. Eriks br. t. 563, 568, 583, 594, 596.
- Sten Kristiernsson** (Chr-) [Oxenstjerna], hr, afl. 78.
- Sten** [Svantesson (Sture)], hr, riksföreståndare, afl. 111.
- Stenbock**, se **Gustaf Olsson**; **Katarina** [Gustafsdotter].
- Stenhuggare**, se **Peder**; **Påfvel**.
- Stenkulla**, gd i Svennevads [n. m. Bo] sn, Sköllersta hd, Närke 305.
- Stensered** (Stensryd), by i Köllingareds sn, Redvägs hd, Vg. 306.
- Stensnidare** (steinschneider), se **Gockel, Ruprecht**.
- Stensta** (-da), by i Fellingsbro sn och hd i Vestmanl., br. t. därvarande smeder 339.
- Stenstorp**, sn i Gudhems hd, Vg., f. d. prästen där, se hr **Anders**.

Stensvad, ortnamn [i Täby sn?] 340.

Stjerna, se **Måns Pedersson**.

Stjernbjelke, se **Olof Gustafsson**.

Stjernkors, se **Måns Nilsson**.

Stockebäck, gdsnamn 24.

Stockholm 10, 21, 23, 48, 99, 178, 206, 236, 274, 291, 296, 297, 340, 355, 374, 419, 435, 436, 537, 538, 544, 556, 588, 592, 596, 600, 651; br. t. borgmäst. och råd där 40, 51, 64; ållonfläsk dit 14; fetalier därifr. t. bergslagen 15; öl och bröd sk. ej sändas dit fr. Finl. 34; grunder för gästningsskyldigheten där 40 f.; förbjuden sjöfart därifr. 41; fetalier därifr. t. Garpenberg 55; stadskyrkan där remnad 63; ang. byggnader där 65; invånarnes seder *ib.*; tomt där bortförl. 81; stenhus d:o 89; hampa dit fr. Elfsborg 154; ang. köphandeln och sjöfarten där 190; skjutvapen dit fr. Stegeborg 237; adeln kallas dit 239; den för Finlands försvar afsedda kostgården m. m. sk. samlas dit 242 f., 247, 257, 260, 365; Svante Sture och Peder Brahe kallas dit 248; ö. br. ang. ett hus där vid Långgatan 280; ang. leveransen af bröd och öl dit 291; knektar dit 294; kläde m. m. dit *ib.*; bräder m. m. dit 336; oxar dit 338, 386; borgare där omnämnda 327, 342, 548, 557, 558, 626; dansk köpman anländ dit 349 f.; borgare därifr. bör sändas till Danmark 350; kläde därifr. t. Finland 352; undsättning därifr. t. Norrbotten 356 f.; mjöl och malt m. m. därifr. t. Viborg 357, 375; oberidet manskap dit fr. Värml. 377 f.; ang. uppsikten där 402; ryssar sända därifr. t. Åbo 421; utförselförbud därifr. 458; skyttar dit 552; fisk dit 554, 569; eldsvåda där 557; tillförsel dit af oxkött och mjöl 561; d:o fr. Öland *ib.*; sten dit fr. Öland 570; tillförsel till Finland därifr. 574; hästar dit 575, 578; bröd dit *ib.*; Svartmunkekyrkogården där 579; båtsmän dit 580; fisk dit 581; kallelse till rådsmöte där 597, 599, 602; bössgjutning där 606; koppar dit *ib.*; ang. prisen på vissa varor där 629; dat.-ort 225, 262—287, 295—349, 383—384; d:o för utv. kon. Eriks bref 550—554, 603—607; d:o för hertig Johans bref 607; d:o för K. Mits omnämnda bref till J. Burwitz 622; d:o för drottning Katarinas qvittobr. 627; d:o för ett Per Brahes omnämnda bref 402; kämnärer där, se **Killing, Peder; Markus Bengtsson**; predikant där, se **Hans Nicolai**; kon:s köpman där, se **Horn, Jakob**.

Stockholms slott, inventering där 571; hästar dit 70; ang. utskänknigen från vinkällaren där 73; ang. därvarande förråd 405, 536; slottsskrifvare där, se **Harald Pedersson; Sven Kornskrifvare**; köksskrifvare där, se **Peder**; slottslofven där, se **Erik Håkansson; Peder Joachimsson [Brahe]**; -s län, mandat dit 263 noten.

Stockholm, Reinhold von, se **Reinhold**.

Stongebro, se **Stängebro**.

Stongehaffn, se **Stängehamn**.

Stora Malm (Malm), sn i Oppunda hd, Södermanl. 584.

Stora Ryttern, sn i Snefringe hd, Vestmanl. 589.

Stora Sundby, se **Sundby**.

Stora Tuna, sn i Dalarne, br. t. menige man där 192; kyrkoherden där, se **hr Karl [Petri]**.

Stralsund (Strål-), seglationsfrihet dit 550.

Stranda (Strände), hd i Smål. 227, 229, 264 noten.

- Stridshult** (Stridz-), gd i Vadsbo hd, Vg. 309.
- Strålsund**, se **Stralsund**.
- Strände**, se **Stranda**.
- Sträng, Jon**, i Värkumla 575.
- Strängnäs** (Strengnes, Stränge-), sn i Åkers hd, Södermanl. 6, 8, 21, 557; dat-ort för utvald kon. Eriks bref 602; — **stift**, biskop Botvid skall ej längre förestå prästerskapet där 341; kostgård därifr. 365; omnämndt 514, 580.
- Strömsby** i Vekkelaks sn, Östra Nyland, afvelsgd sk. upprättas där 492.
- Strömserum** (-srhum), gdsnamn [i Smål., antagl. i Ålems sn, Stranda hd] 13, 179; hästar dit 71; linväfvare dit 98; fogden där, se **Hundeberg, Nils**.
- Sture, Svante**, hr, rr., till Hörningsholm 57, 72, 74, 112, 122, 128, 233, 237, 251, 263 noten, 422, 532, 539, 563, 638; ang. kyrkotioden i hans förläning 95; br. t. 168, 175, 216, 238, 246, 494; br. t. hm omnämndt 244; ang. hans fogde på Hörningsholm *ib.*: ö. br. på jordbyte m. honom 513; hans fogde, se **Jöran Svensson**.
- Sture**, se äfven **Sten** [Svantesson].
- Stut, Mats**, fogde vid Sala grufva, sedan vid Hökhufvudsberg 264 noten; qvittobr. f. hm 323.
- Styrman** (styreman), se **Anders**.
- Stålar**, se **Erik Olsson**.
- Stålhandske**, se **Sven Andersson**.
- Stångebro** (Sto-) i Östergötl., gränsskillnad mellan östra och västra delarne af detta landskap (>ostanstång>, >vestanstång> eller >östen Stongebro> etc.) 295.
- Stångehamn** (Stongehaffn, -hampn), by i Döderhults sn, Stranda hd, Smål. 52, 227, 569, 606.
- Stämnaarfvet** (Stemenarfve), gd i Falu landsförs., Dalarne 589.
- Stämning** (stempn-) 20, 91 (3 st.), 101, 549, 586, 589.
- Störm, Anders** 385; hans son, se **Bengt**.
- Stöt** (-th), **Peder**, uppsyningsman öfver fisket i Döderhults sn, ö. br. f. hm 227.
- Suderköpfung**, se **Söderköping**.
- Sundanåcker**, se **Sunnanåker**.
- Sundbo**, hd i Närrike 263 noten.
- Sundby**, by i Håtuna sn, Häbo hd, Uppl. 307.
- Sundby**, by i Tumbo sn (?), Vesterrekarne hd, Södermanl. 304.
- Sundby** i Öja sn, Vesterrekarne hd, Södermanl., fru Birgitta [Turesdotter (Trolles)] gd, [n. m. Stora Sundby] 295.
- Sunderbo**, se **Sunnerbo**.
- Sundtorp** (äfven Sundkerstorp eller Sunkerstorp) [i Torpa sn?; ett Sundtorp finnes ännu i Ärla sn] 514, 539.
- Sunkerstorp** l. **Sundkerstorp**, se **Sundtorp**.
- Sunnanåker** (Sundan Åcker), gd i Ytterlännäs sn, Ångermanl. 83, 208.
- Sunnerbo** (Syn-, Sönd-, Sund-), hd i Smål. 90; befästning där ifrågasatt 103, 134, 159; ang. hemmansbruket där 135; gränshandeln med Danmark förbjuden där 159; ö. br. t. allmogen där 279; lägges under Växiö stift 279, 296; ang. Jep Nilssons gods där 379; underfogde där, se **Peder Tordsson**; fogde där, se **Arvid Claesson** [Uggla].
- Surkopping**, se **Söderköping**.

- Svalesjö**, se **Svärdsjö**.
Svante, hr, se **Sture**.
Svarsåss, se **Sjösås**.
Svart, se **Peder Andrea**.
Svartlösa, hd i Södertörn 264 noten, 308.
Svartmunke kyrkogård i Stockholm 579.
Svartsjö (-tesö), kungsgd i Färentuna sn och hd, Uppl., hästar dit 70; fisk dit 554; tomtunnor och kopparkittlar dit 567; inventering där 568; dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 554—556; skrifvaren där, se **Mats** [Henriksson]; fogde där, se **Henrik Simonsson**.
Svartå (-åå) i Karis sn, Vestra Nyland 490.
Svartån (-thåå) 23.
Svedäng (Svidinge), gd i Strängnäs landsförs., Åkers hd, Södermanl. 19.
Sven i Å 99.
Sven Andersson 72 f.
Sven Andersson i Tödeby 60.
Sven Andersson [Stålhandske] till Torpa, bytesbr. mellan hm och K. M:t 68.
Sven Birgersson (Birgesson), äfven kallad **Smälänning**, fogde i Gestrikl., br. t. 21, 37, 57, 123, 173, 178, 259, 296; skall användas bl. krigsfolket 398; har afgått från fogderiet 598; jfr **Karin**.
Sven Bondesson, [f. d.?] fogde i Motala, br. t. 100.
Sven Eshjörnsson, br. t. 333.
Sven Jonsson i Vänga 166.
Sven [Karlsson], hr, kyrkoherde i Grolanda 575.
Sven Kornskrifvare 405, 582; sk. blifva slottsskrifvare på Stockholms slott 571.
Sven Larsson, »länsman i Restad» 52.
Sven [Laurentii?, kyrkoherde i By], hr, prost [i Hedemora kontrakt], utvald kon. Eriks br. t. 582.
Sven Månsson, br. t. 94.
Sven Månsson, borgare i Stockholm 42.
Sven Persson i Ubbarp (Ubbetorp) 552.
Sven (Svän) von **Skara** (Schara), knekthöfvidsman 430; br. t. 434.
Sven Smälänning (-lennigh), fogde i Gefle 398; jfr **Sven Birgersson**.
Svennevad (Svine-), sn i Sköllersta hd, Närke 57, 230, 305, 306.
Sveno [Jacobi], f. d. biskop i Skara stift 92; ang. hans efterlämnade böcker 596.
Svenske, se **Hans**.
Sverker (-el) **Simonsson**, utvald kon. Eriks br. t. 565.
Svidja (Svidie) i Sjundeå sn, Vestra Nyland, dat.-ort 495—497, 545.
Svidinge, se **Svedäng**.
Sviesta, by i Ö. Hargs sn, Åkerbo hd, Ög. 613; jfr **Svista**.
Svinegarn, se **Svingarn**.
Svinevad, se **Svennevad**.
Svinfot, se **Olaus Magni**.
Svingarn (Svine-), by och sn i Åsunda hd, Uppl. 304, 307.
Svinstad, sn i Bankekinds hd, Ög. 579.
Svisserland, se **Schweiz**.
Svista (Sviesta), by i Bålinge sn och hd, Uppl. 303.

- Svärdsjö** (Svalesjö), sn i Dalarne 18; ö. br. t. sockenmännen där 38.
- Synnerbo**, se **Sunnerbo**.
- Systerbäck**, gränså mellan Finland och Ryssland 367.
- Sådesta** [ej Sådesta!], se **Såsta**.
- Såksale bol** (?) i Bjernå sn 298.
- Såsta** (Sådesta [ej Sådesta!]), gd i Täby sn, Danderyds skplg, Uppl. 302.
- Säby**, gd i Aspö sn, Selebo hd, Södermanl. 6.
- Säby**, hemman 560.
- Säby**, ortnamn 295.
- Säby**, sn i Tuhundra [n. m. Snefringe] hd, Vestmanl. 307 [den där omnämnda gdn ligger n. m. i Dingtuna sn] 589.
- Sådesta**, se **Sådesta**.
- Säffvede**, se **Sevede**.
- Säffvedal** (Säffvedalen), hd i Vg. 263 noten.
- Säffvesund** (Seffvedsundh) 243.
- Säkkjärvi** (Seckyerrfvi), sn i Södra Karelen, fogde där tillsatt 409.
- Säminghundra**, se **Seminghundra**.
- Särestad**, sn i Åse hd, Vg. 173 f.
- Särstad** (Sierasta), by i Gistads sn, Skärkinds hd, Ög. 612.
- Säter**, gd i Dalarne 582, 585.
- Säter** (Sätter), gd [n. m. by] i Åmåls landsförs., Tössbo hd, Dalsl. 203.
- Säterbo**, sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 596.
- Sättra** (Settra), gd i Gårdby sn, Skärkinds hd, Ög. 612.
- Sättra**, ortnamn 92.
- Sätuna** [i Gudhems hd?] 553.
- Sävede**, se **Sevede**.
- Söderbo** [n. m. Mariedal], gd i Ofva sn, Kinnefjerdings hd, Vg. 68.
- Söderby**, gdsnamn i Södermanl. 308; se äfven **Sörby**.
- Söderby**, ortnamn 569.
- Söderfinland** (Södre-), hd i Egentl. Finland, ang. borglägersplatser där 130.
- Söderköping** (Sur-, Surkhopping, Suderköpungh) 96, 162, 176, 242, 295, 333, 335, 337, 552, 554—556, 565—567, 569, 570, 578, 581, 587, 591, 593, 596, 600—602, 623; dat.-ort 27—32, 52; tullmedel därifr. qvitteras 35 f.; husgeråd och dryckesvaror därifr. t. Vadstena 56; br. t. borgarne där 95; br. t. borgmäst. och råd där 101, 173, 230; borgare där omnämnd 171, 298; ang. köphandeln där 172, 177; ang. sjöfarten därifr. 340; hospitals-gods där 612; tullskrifvare där, se **Olof Hermansson**.
- Södermanland** (Sudermanne-), ö. br. t. adeln där omnämndt 239.
- Södertelje** (Tellie) 583.
- Södertörn** (Tören) 573.
- Södra Vedbo** (Vijd-), hd i Smål. 39, 264 noten, 336; värfningspatent där 234; ang. gårdens fördelning där 277; knekthöfvidsman där, se **Nils Olsson**.
- Södra Vi** (Vij), sn i Sevede hd, Smål. 585.
- Södresmidiestha**, se **Smedstad**.
- Sölfberga**, hemmansnamn 332.
- Sönderbo**, se **Sunnerbo**.
- Sörby** (Söder-), utjord i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 308.

T.

Tagle, gdsnamn [i Smål.] 168.

Taskeskär, dat.-ort 351—352.

Taijpale (Taypaiala) [= n. v. Taipalsaari], sn i Södra Karelen, fogde där tillsatt 409.

Tatarer (tatterne, krimtzkij tatar) önskas i svensk sold 289; ryssarne vunnit i krigsvana genom fejder mot dem 497; polackars och ryssars förhållande till dem 625, 630.

Tavast, se **Simon Tomasson**.

Tavastehus (-vesthuss) 408, 467, 478, 492; — län 517; värfning där 48, 407; ang. borglägersplatser där 130; ang. skatteuppbörden där 131; ang. därvarande ärjemarks användning *ib.*; hästar förläggas där 421; knektarne där sk. blifva hemma t. v. 433; br. t. fogdarne där 465; utskrifning där 469; malt därifr. till lägret vid Viborg 505; befallningsman där, se **Fleming, Herman**; — slott, fogde där, se **Brun, Jöns**.

Tavastland 425, 481, 485, 487, 488, 495, 497—499, 529; skattläggning där 88; hjälp därifr. till Österbotten mot ryssarne 359; tillförsel därifr. t. Helsingfors 438; br. t. samtliga fogdar där 452; durchtåg 453, 459, 465, 499; befälet öfver knektarne där 463, 465; br. t. ridfogdarne där 539; d:o omnämnda 542.

Tavisalmi [n. m. Kuopio], sn i Norra Savolaks 534.

Taxa af prästerna som vederlag för borgläger 14; skall utgöras i oxar 163; fr. lappmarken 322; af prästerna i Småland 550, 577.

Taxor för utländska handeln 124 ff.

Taypaiala, se **Taijpale**.

Tegneby, gd i Kuddby sn, Björkekinds hd, Ög. 95, 560.

Tellie, se **Södertelje**.

Tensmyra (Tändis myre, Tendiss-) i Elfkarleby sn, Örbyhus hd, Uppl. 36, 37, 82, 333.

Testamente efter präst 227, 233, 235, 345.

Teusler, Hans, trädgårdsmästare vid Gripsholm, utvald kon. Eriks beställningsbr. f. hm 606.

Thosthorp, se **Torstorp**.

Throndhjem 576.

Tiarpen, se **Tierp**.

Tibble (Tibbile), by och sn i Håbo hd, Uppl. 307.

Tidika (-ca) [personnamn] 179.

Tiell, gdsnamn 307.

Tierp (Tiarpen, Tiärp), sn i Örbyhus hd, Uppl. 82, 305, 346; br. t. allmogen där 36; fogden där, se **Erik Henriksson**.

Tievadh, se **Tived**.

Tillberga, sn i Siende hd, Vestmanl. 307.

Tillinge (?), gd i Hvena sn, Sevede hd, Smål. 309.

Tillinge, sn i Åsunda hd, Uppl. 306.

Timmerman (timber-), se **Jöns**.

Tingvalla, f. d. sn [n. v. Karlstad] i Värml. 173.

Tionde bortförlänt 36.

- Tived (Tievadh), gd och sn i Vadsbo hd, Vg. 305.
 Tiveden 551.
 Tiärp, se Tierp.
 Tjufnad 13.
 Tjust (Ti-), S. och N., hd i Smål. 6, 56, 93, 236, 264 notèn, 613; vapeninköp där 257; ang. gårdens fördelning där 277.
 Tjustada (?), gd i Tuna sn, Jönåkers hd, Södermanl. 308.
 Tjärbränning 382.
 Tockejerffve, se Tottkajerfvi.
 Toftaholm (Tofftha), gd i Dörarps sn, Sunnerbo hd, Smål., ifrågasatt till be-
 fästning 107; ang. dess upplåtande till konungen och drottningen 160, 614.
 Tomas Hiansson, br. t. 333.
 Tomas (Thomus) Nilsson (Nie-), br. t. 23; utvald kon. Eriks br. t. 559.
 Tomas Skotte 175.
 Topperid, se Lasse.
 Tord i Nygård 99.
 Tord Bengtsson, borgare i Nyköping, qvittobr. f. hm 300.
 Tord Birgersson, hingstridare 238.
 Tord Månsson 91.
 Torkill, hingstridare 493.
 Torlunda (-luna), by [antingen i Vånga eller i Löts sn] 343.
 Torne lappmark, taxemedel därifr. 322; fogden där, se **Olof Nilsson**.
 Torp, gd i Hyltinge sn, Villättinge hd, Södermanl. 308.
 Torp, gd i Varnums sn, Ås hd, Vg. 428.
 Torpa (Tå-) i Långhems sn, Kinds hd, Vg., Gustaf Olsson [Stenbocks] gd,
 dat.-ort f. hans br. t. K. M:t 614—615.
 Torpa [i Vg.?), Sven Andersson [Stålhandskes] gd 68.
 Torpa, sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 514, 582, 598; ö. br. f. allmogen där 16;
 prästen där, se hr **Jon**.
 Torsforsen [i Smål.] 381.
 Torshälla (-silie, -sälie), sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 16, 567.
 Torsnvi, gdsnamn [i Torsns (n. m. Toresunds) sn, Selebo hd, Södermanl.?)
 19.
 Torsten Henriksson, fogde på Åland och Kastelholms slott, br. t. 292, 310,
 408; omnämnd 315.
 Torstorp (Tost-, Thosth-), gd [antagl, i Skedevi sn, Bråbo, n. m. Finspångä-
 läns hd, Ög.] 343.
 Torstorp, gd i Vadsbo hd, Vg. 309.
 Torstuna, hd i Vestmanl. 52, 263 noten.
 Torsåker, sn i Gestrikland 601.
 Torsåker, sn i Ångermanland (•Helsingland•) 564; kyrkoherden där, se hr
Henrik.
 Torsång (-ger), sn i Dalarne 94; utvald kon. Eriks ö. br. t. bönderna där
 579.
 Torsälje, se Torshälla.
 Torunda, se Törunda.
 Tostarp (Tostetorp), gd i Byarums sn, Östbo hd, Smål. 61.
 Tostorp, se Torstorp.
 Tottkajerfvi (Tockejerffve), gd i Vesilaks sn, Finl. 426.

- Tre kronor [svenska vapnet] insatt i danska riksvapnet 156 f.
- Tre rosor, se **Gustaf Johansson; Johan Turesson; Lars Turesson.**
- Trolle, **Erik**, hr, afl., hans änka, se **Karin** [Eriksdotter (Gyllenstjerna)].
- Trolle (Trölle), **Ture** [Arvidsson till Bergqvara], hr 13, 99, 609 noten; hans hustru, se **Magdalena** [Eriksdotter (Gyllenstjerna)].
- Trolle, se äfven hr **Gunnar** [Jonæ]; **Birgitta** [Turessdotter].
- Trosa (-ssa), ö. br. för borgarne där 23.
- Trud (Truidt) [Gregersen (Ulfstand)], hr, danskt rr., † 1545) 609 noten.
- Truls Persson 571.
- Trumpetare (trummeter), se **Kristoffer.**
- Tryninge (?), gd i Ekerö sn, Färentuna hd, Uppl. 308.
- Trädgårdsmästare, se **Claes.**
- Träsläpningar [= räntekammarmedel] 59.
- Tröbo [= Trögdbö]. se **Erik; Olof Eriksson.**
- Trögd, hd i Uppl. 263 noten; länsmanen där omnämnd 598.
- Trölle, se **Trolle.**
- Tufve Birgersson, stämning på hm 101, 586.
- Tuhundra, hd i Vestmanl. 307, 574; fogden där, se **Bo Olsson.**
- Tullbotorp (Tulbo-), två gdr under Tullgarn i Hölö sn, Hölö hd, Södermanl. 306.
- Tullfrihet 319.
- Tullgarn (Tulg-), gd i Hölö sn, Hölö hd, Södermanl. 306.
- Tullskrivare i Stockholm, se **Simon Andersson**; i Söderköping, se **Olof Hermansson**; i Kalmar, se **Jakob**; i Åbo gjort sig saker t. försnillning 117; i Öregrund, se **Måns Jönsson.**
- Tumbo qvarn 22, 111.
- Tumbo, sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 304, 582; ö. br. f. menige man där 16.
- Tuna, gd i Munktorps sn, Snefringe hd, Vestmanl. 6.
- Tuna [gd i Rystads sn, Åkerbo hd, Ög.] 559; dat.-ort 33—34, 220, 236; hästar dit 70; hafre dit 234; borgläger där 238; fogden där, se **Olof Mikaelsson.**
- Tuna, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 308.
- Tuna, sn i Olands hd, Uppl. 17, 346.
- Tuna sn, se äfven **Stora Tuna.**
- Tuna län, hd i Smål. 236; häradsrätten där bortförlänt 215 (jfr dock 235); ang. fisket där *ib.*; ö. br. t. allmogen där 264 noten; fogden där, se **Måns, Länge.**
- Ture Pedersson [Bjelke], br. t. 446, 448, 465, 499, 508, 533; omnämnd 501.
- Turunda, se **Törunda.**
- Tvartaregrufvan (?) [i Dalarne] 193.
- Tver, se **Ottfer.**
- Tveta, hd i Smål. 109; värfningspatent där 234; ö. br. t. allmogen där 236, 264 noten.
- Tveta, sn i Öknebo hd, Södermanl. 308.
- Tvisthe (!) [antagl. Viste], hd i Vg. 234.
- Tynnelsö, gd i Öfverselö sn, Selebo hd, Södermanl. 593; hästar dit 70; fogden där, se **Lasse Nilsson.**
- Tynningsö (Tynningzhö), bebodd ö i Stockholms skärgård, tillh. Värmdö sn och skplg 72.

Tysk, se **Henrik; Vilhelm.**

Tyskland (Tysl-) 593; budbärare dit 14, 146; harnesk därifr. 131; politiska rykten därifr. 146, 213, 217, 240, 535, 620 f.; förbud mot utförel af hästar dit 223; ang. underrättelsers inhämtande därifr. 251, 398; ryssarnes tillförel därifr. sk. hindras 274; destillerglas därifr. 561; rätt att utföra häst dit 586.

Tåby, Lilla, by i Björskogs [n. m. Medåkers] sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 305.

Tåby, sn i Björkekinds hd, Ög., prästen där, se hr **Rasmus.**

Tåhult, by i Kölingareds sn, Redvägs hd, Vg. 305.

Tånga, gd i Ekeby sn i Olands hd, Uppl. 303.

Tången (-ga), gd i Kölingareds sn, Redvägs hd, Vg. 306.

Tången, ortnamn [på Oroust?] 331.

Tårpa, se **Torpa.**

Tåby, sn och by i Vallentuna hd [n. m. Danderyds skplg], Uppl. 302, 307.

Tällie, se **Norrtelje; Södertelje.**

Tändismyre, se **Tensmyra.**

Tödeby, gdsnamn 60.

Tönnes (Tönen!) **Jönsson** i Falköping 227.

Tönnes Olsson 574.

Tönnes (Tönne) **Olsson**, proviantmästare för krigshären vid Viborg 430.

Tönnes (Töniss) **Pedersson**, Nils Persson [Silfversparres] tjänare 263 noten.

Tösberg, stad i Norge 609 noten.

Tören, se **Södertörn.**

Törne, Mats (-tz), knekthöfvidsman, br. t. 294; omnämnd 430.

Törnevalla, sn i Åkerbo hd, Ög. 85, 222.

Törunda (Torunda, Turunda), by i Säby (n. m. Dingtuna) sn, Tuhundra hd, Vestmanl. 307.

Tössbo, hd på Dalsl. 203.

U.

Ubbarp (Ubbetorp), by i Vists sn, Redvägs hd, Vg. 552.

Ugglä, se **Arvid Claesson.**

Uleträsk (Ulåträske), därinvid boende svenska undersåtar ihjälslagna af ryssarne 358, 360.

Ulf (Ulf), **Olof** 77.

Ulf, se **Erik Johansson.**

Ulfshby (Uls-), stad, sn och kungsgd i Finl. 57; klocka därifr. t. Helsingfors 99.

Ulfsparre, se **Jöns Månsson; Lasse Tidemansson.**

Ulfstand [l. möjl. Königsmark], se **Mats Larsson; Peder Larsson; Ursula Pedersdotter; Barbro Laurensdotter.**

Ulfstand, se **Barbro** [Laurensdotter]; **Trud** [Gregersen].

Ulfvestorp i Fullersta sn, Kullings hd, Vg. 102.

Ulfvesund 539.

Ullbro (Ulle-), by i Tillinge sn, Åsunda hd, Uppl. 306.

Ulrik, skeppare 23.

Ulsby, se **Ulfshby.**

Ulåträske, se **Uleträsk**.

Undervisning, se **Instruktion**.

Ungern, konungariket 650.

Uphem, se **Opphem**.

Uppland (Upl-) 10, 32, 52, 318, 494; vapentillverkning där 26; brödbakning, ölbrygd och spanmålsförsäljning där 33 f.; förhandling med fogdarne där 49 f.; ö. br. t. adeln där omnämndt 239; ö. br. t. allmogen där 240 och noten; hr Peder Brahe sk. hafva öfverinseendet där under kons resa t. Finl. 244; ang. tillförsel dit 244 ff.; hästmönstring där 373; mjölmalning där för krigshärens behof 419; spanmålslösen där 536; ang. spanmålsupp-
börden där 537; utv. kon. Eriks br. t. samtl. fogdar där 551, 587.

Uppsala (Ups-) 28, 76 ff., 561, 571, 575, 591, 604; spanmål därifr. t. Kalmar 170; ang. byggnadsarbetena där 543; borgare där omnämnd 559; knektar dit fr. Dalarne 566; sten dit 570; dat.-ort för kon. Eriks bref 549, 560—577; — gård, hästar dit 70; dagsverken dit 574, 604, 605; — län 264 noten; — stift, kostgård därifr. 365; ärkebiskopen där, se **Laurentius** [Petri].

Uppunde, se **Oppunda**.

Uppvidinge (Uppvidhinge, Opvidijnge), hd i Smål. 263 noten; ingen ny skatt får där påläggas 100; underhåll därifr. t. nunnorna i Vadstena kloster 114; ö. br. t. allmogen där 234; ang. därvarande landbohemman 262; ang. skattläggningen där 311; ang. förvaltningen där 347; fogden där, se **Nils Pedersson** [Silfversparre].

Upsloo, se **Oslo**.

Ursula (-sela) [Pedersdotter (Ulfstand)], g. m. Bengt Arendtsson [Örnflycht] 77.

V. [W.]

Vadsbo (Vas-), hd i Vg. 98, 100, 263 noten, 303, 305, 309, 590.

Vadstena (Vast-) 55, 101, 103, 181, 237, 318, 551, 555, 556, 565, 578, 581, 602; dat.-ort 59—209, 227—231, (2591); husgeråd och dryckesvaror dit 56; hästar dit 71; polskt sändebud där 97; mjölkdeja och jordbrukare dit 98; timmerrmän dit 100; tomt där bortförl. 105; qvitto f. två borgare där 161; dykare dit 166; smed dit 167; fisk dit 215, 235; mjölkdeja dit fr. Motala 234; hus och tomt där bortförl. 259; borgläger där 334; murmästare dit 383; ang. slottstaket's täckning där 386; ang. där pågående byggnadsarbeten 503; dat.-ort för Erik Jönsson [Rosenstråles] bref 613—614; fogde där, se **Joen Karlsson**; jfr **Slatte**, **Lyder**; — kloster, ö. br. f. nunnorna där 113; gods, som förut hört dit, omnämndt 207; — län 263 noten; — slott, underhåll därifr. t. klosterystrarne i Vadstena 113.

Vaksala (Vaxale), sn och hd i Uppl. 303, 307.

Vaktmästare (Vachtmester), se **Markus**.

Valakra, se **Vallåkra**.

Valared (Vallarydh), by i Hössna sn, Redvägs hd, Vg. 306.

Valbo, sn i Gestrikland, prästen där, se hr **Anders**.

Valborg, Clemens Bastekarls hustru 328.

Valby, se **Vallby**.

- Valdemar** (Valmar) **Vallmästare** (Valmestere) 431.
Valentin, K. Maj:ts dräng 385.
Valkebo, hd i Ög. 263 noten; fogde där, se **Måns Skrifvare**; **Jöran Torstensson**.
Valla, gd i Täby sn, Danderyds skplg, Uppl. 303; se äfven **Valle**.
Vallaryd, se **Valared**.
Vallby (Valby), gd i Öja sn, Vesterrekarne hd, Södermanl. 304.
Valiby, sn i Trögds hd, Uppl. 579.
Valle (-a), hd i Vg. 263 noten; sk. ej längre lyda under hr Abraham Eriks-
son [Leijonhufvud] 168; fogde där, se **Jöns Bosson**; **Bengt Helsing**.
Vallentuna (Valen-), sn och hd i Uppl. 263 noten, 302, 304, 307; fogden där,
se **Jöns Haraldsson**.
Vallmästare, se **Valdemar**.
Vallåkra (Valakra), gd i Högsby sn, Handbörds hd, Smål. 299.
Valmar, se **Valdemar**.
Valshall, gd i Redvägs hd, Vg. 305.
Vamelsö i skärgården utanför Viborg 312.
Vapensmeder, ang. deras utbildning 116 f.; sk. påskynda sina arbeten 121.
Vappa (Hvappa), gd i Tillinge sn, Åsunda hd, Uppl. 306.
Varangers lappmark, taxemedel därifr. 322; fogden där, se **Olof Nilsson**.
Varg (-gh), **Jon**, knekthöfvidsman 359, 441, 442, 459, 460; br. t. 439.
Varg, **Törius**, pass f. hm 173.
Varnhem (Varnemo!), kloster i Skarke sn, Valle hd, Vg., abboten där nyligen
död 342; testamente efter hm 585.
Varnum (-em), sn i Ås hd, Vg. 428.
Vartofta, hd i Vg. 68, 211, 263 noten; fogde där, se **Jöns Bosson**.
Vasa, se **Margareta** [Eriksdotter].
Vasbo, se **Vadsbo**.
Vastena, se **Vadstena**.
Vaxale, se **Vaksala**.
Vaxholm (-men) 583.
Veckelax, se **Vekkelaks**.
Veda (?), utjord i Sollentuna sn och hd, Uppl. 307.
Veden (Veen), hd i Vg. 263 noten.
Vederlaks (Verlax), sn i Södra Karlen 432; ö. br. för bönderna i dithörande
skärgård 408; fogde där tillsatt 409.
Vekkelaks (Veckelax), sn i Östra Nyland 432, 492; fogde där tillsatt 409;
— skär, dat.-ort 402—404.
Vellinge, by i Litslena sn, Trögds hd, Uppl. 607.
Vellinge, se äfven **Vällinge**.
Vendel (Vändell), sn i Örbyhus hd, Uppl. 304, 307.
Vendelstorp, namn på en gd (bredvid Söderköping), som egdes af Svante
Sture, men förr egts af Dorotea Knutsdotter [Banér] 56.
Wenden, stad i Livland 646.
Vene, se **Väne**.
Vengarn (Vene-, Väne-), kungsgd i St Olofs sn, Erlinghundra hd, Uppl. 112,
569, 596; hästar dit 70; smed därifr. t. Gripsholm 232; bryggpanna dit
559; plogar m. m. dit *ib.*; dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 558—560;
fogden där, se **Galle**, **Peder**.

Ventholmen, se Väntholmen.

Vepsälaiid [*sic*], Olof, i Alakuluby i Jäskis sn, Finl., ö. br. f. hm 424.

Vereboda, se Väreboda.

Verlax, se Vederlax.

Verme (Vä-), Håkan, fogde i Enköping och kringligg. hd, br. t. 55, 173, 263 noten, 292; utvald kon. Eriks br. t. 580, 598; hertig Johans br. t. 607; omnämnd 584.

Vernamo, sn i Östbo hd, Smål., — kloster, dess landbor [i Vg.?] 294.

Vernanäs (-enäs) [i Vernamo sn, Östbo hd, Smål.?] 90.

Verner Håkansson, knekthöfvidsman 166.

Verner timmerman 95.

Vesby l. Vessby, se Väsby.

Vesta, gdsnamn 308.

Vestbo (Väsboo), hd i Smål., ang. hemmansbruket där 135; dagsverken därifr. t. Kronoberg 163; ö. br. t. allmogen där 279; lägges under Växiö stift *ib.*, 296.

Vesterbotten (Vestrebothnen), ö. br. t. allmogen där 240 och noten, 293; ryskt infall där befaradt 350, 356; hjälp därifr. t. Österbotten mot rysarne 359; d:o till Savolaks 440, 460; sold t. knektarne där 442; fogden där, se Lasse Olsson.

Vesterdalarne, värffning där 344; löning där 573, 576; utvald kon. Eriks ö. br. t. allmogen där 600; fogde där, se Hans Pedersson.

Vestergötland 68, 104, 303, 309, 321, 337, 569, 579, 597, 602; skyttarnes aflöning där 71; ang. ohörsamhet mot prästerskapet där 216; ö. br. till samtliga fogdar där 224 (jfr 223); nya fogdar där 235; hafre därifr. t. Vadstena 237; ö. br. t. allmogen där 246; kostgården därifr. sk. utgöras i oxar 247; hästar skola uppköpas där 249; ang. försvaret där 250; ang. kostgården därifr. 317; ang. besmansvigten där 318; krigsfolk därifr. t. Finland 372, 531, 593; kon. Erik sk. resa dit 538; förhandlingar med frälset och prästerskapet där 564; kostgård af fläsk därifr. 581; löning af krigsfolket där 583; utvald kon. Eriks br. t. fogdar där 599.

Vestermo, sn i Vestra Rekarne hd, Södermanl. 596.

Vestersysslet (Vestre Sysle) i Värml. 264 noten.

Vestervik 175, 567, 587; ang. köphandeln där 172; kostgård där 257; skeppsutrustning och vapeninköp där *ib.*; utvald kon. Eriks br. t. hr Birger Nilssons fogde där 552, 566.

Vestervik (-vijek), Lasse 18.

Vesterås (-års) 52, 101, 110, 170, 323, 407, 572, 574, 598; nybyggnad där 52; tackjärn dit 57; mjölnaren där 171; skeppare därifr. omnämnd 537; datort f. kon. Eriks br. 550, 577—585; skolmästare där, se M. Erik; — slott hästar dit 70; omnämndt 296; t. f. slottsfogde där 604; fogde där, se Bo Olsson; — stift 6, 25; adeln där uppådas 333; kostgård därifr. 365; biskop där, se Henrik [Johansson].

Vestgöte, se Håkan; Jöns; Olof.

Vestra, hd i Smål., värffningspatent där 234; ö. br. t. allmogen där 236, 264 noten; knekthöfvidsman där, se Nils Olsson.

Vestra Rekarne, hd i Södermanl. 263 noten, 264 noten, 304, 306, 539, 594; prost där, se hr Erik [Erics?]

- Vestra silfberget** (sölff-) i Stora Tuna sn i Dalarne 19, 20, 21, 24, 55, 582; fogden där, se **Anders Hansson**.
- Vexiö l. Vexslö**, se **Växjö**.
- Vi** (Vij), se **Södra Vi**.
- Viborg** (Wiborch) 203, 362 f., 396, 457, 475 f., 484, 487, 493, 497—503, 505, 510, 512, 520, 534, 544: vapen m. m. dit 26, 28, 48, 188; frälset illa rustadt där 27; dess proviantering 44 f., 47, 118, 195, 200 f., 312 f., 339; utskrifning där 46; ang. skeppsfarten därifr. 144 f.; ang. köphandeln där 173; hö dit 290; öl och bröd dit 292; hästar dit 311, 359 f.; mjöl och malt dit fr. Stockholm 357; ståthållaren där Måns Nilsson afsatt 361; sändebud fr. ryska storfursten ditkomna 361; lifsmedelpris där 375; tillförsel dit 376, 388, 397 f., 404, 406, 408, 410, 419 f., 423, 427 f., 432, 435, 436, 455, 470, 547; rekognoscering på vägen därifr. och till Nyen 377; ang. slottslofven där 389; ryska köpmän där gå oantastade 393; register på ditsändt krut *ib.*; ang. tillförselns framskaffande dit 399; ang. tillförsel dit fr. Riga 401 f.; ang. missbruk och brister där 412 f.; vinterläger där 430; slottslofven där *ib.*; uppköp af fetalier för därvarande krigsfolks behof 434; br. t. det där församlade riksrådet 436, 439, 452, 453, 470, 476, 483, 485, 491 (2 st.), 496, 500, 505, 518, 525, 529; befaradt ryskt infall där 448, 453; dess befästade 453, 472; register på ditsända fetalier infordras 474, 526; ang. brefdragares fortskaffande dit 482 f.; vin dit t. truppernas behof 486; adelsmän, som begifvit sig därifr. 494; antalet krigsfolk där sk. inberättas *ib.*; vapen dit 495; båtsmän bortsände därifr. 527; skeppsbrott i skärgården invid 537; lybska varor dit 542; dat.-ort 409—435; d:o för ett Jakob Bagges bref 415; d:o för ett riksrådets omnämnda bref 500, 505, 518, 529; -s län 408; värfning där 47; ryssarnes planer mot 119, 180; fiskelägenheter där 447; utskrifning där 470; br. t. alla fogdar där 494; malt därifr. t. lägret vid Viborg 505; befallningsman där, se **Måns Nilsson** [Stjernkors]; underfogde där, se **Bagge, Nils**; -s slott, ang. maltförrådet där 530; slottslofven där, se **Jöns Håkansson**; **Lars Larsson**; -s socken, fogde där, se **Lasse Matsson**.
- Vichtis**, sn i Vestra Nyland, fogde där, se **Lyder Påfvelsson**.
- Videkinus** (Vidicke) [Laurentii Granemontanus], hr, kyrkoherde i Munktorp, br. t. 170.
- Videman** (Vij-), **Thomas**, bårdskårare 576.
- Viesten**, se **Visten**.
- Vifolka**, hd i Ög. 263 noten; fogde där, se **Jöran Torstensson**.
- Viggeby** (Vigby), by i Dalby sn, Hagunda hd, Uppl. 304.
- Vigstad**, se **Viksta**.
- Vigter**, ang. dessas beskaffenhet 15; falska, i Finland 414; jfr **Besman**.
- Vij**, se **Södra Vij**.
- Vijasrum**, se **Virserum**.
- Vijelsta**, se **Villstad**.
- Vijenäs**, se **Vinä**s.
- Vik** (Vijck), gd i Balingsta sn, Hagunda hd, Uppl., fru Margareta [Bocks] gd 111.
- Vika** (Vijke) fjärding af Hedemora sn 601.
- Viken**, landskap i Norge (= Bohuslän), lagmannen där 609 noten.
- Viksta** (Vigstad), sn i Norunda hd, Uppl. 303.

- Wilhelm**, markgrefve af Brandenburg, ärkebiskop af Riga, br. fr. hm omnämndt 275; instruktion f. hans sändebud till Sverige 615 ff.; omnämnd 619, 623.
- Vilhelm** (-hem) Nilsson, utvald kon. Eriks ö. br. f. hm 599.
- Vilhelm** (Villam, Velhem) Tysk sk. lämna från sig Götala gd 235; förläningsbref f. hm 320; omnämnd 333.
- Villberga** (Vilb-), sn i Trögds hd, Uppl. 579; kyrkoherden där, se hr **Olof Villekis** (?), sn i Finland 409; fogde där, se **Mats Sigfridsson**.
- Villstad** (Vijelsta, Vie-), sn i Vestbo hd, Smål., kyrkoherden där, se **Hård Peder**, hr.
- Villättinge** (Vilät-), hd i Södermanl. 264 noten, 602.
- Vilske**, hd i Vg. 263 noten.
- Vin** åt trupperna vid Viborg 473, 485 f.
- Vincentius**, hr, se **Lunge**.
- Vindebruge, Jakob**, svarfvare (drejare), beställningsbr. f. hm 563.
- Vindsöö**, ödetorp [i Tierps sn?] 305.
- Vingåker**, sn i Oppunda hd, Södermanl. 264 noten.
- Vinnerstad**, sn i Aska hd, Ög. 236.
- Vinä**s (Vije-) i Eds sn, N. Tjusts hd, Smål., Birger Nilsson [Grips] gd 277.
- Virbo** (Vijrbode), gd i Misterhults sn, Tunälans hd, Smål. 91; fogden där, se **Måns, Länge**.
- Virgili**i opera 568.
- Virmo**, sn i Norrfinland 335; klockare där, se **Eskil Tomasson**.
- Virserum** (Vijasrum), sn i Aspelands hd, Smål. 90.
- Visingsö**, sn och ö i Vättern 229; ö. br. t. allmogen där 236, 264 noten.
- Vist**, sn i Hanekinds hd, Ög. 384.
- Vista** (-e), hd i Smål., värfningspatent där 234; ö. br. t. allmogen där 236, 264 noten.
- Viste** (-a), hd i Vg. 263 noten, 573; landbönderna där sk. ej längre lyda under hr Svante [Sture] 168; lägges under hr Abraham Eriksson [Leijonhufvud] *ib.*; se även **Twisthe**.
- Visten** (Vie-) [i Å sn, Björkekinds hd, Ög.?] 111.
- Witt, Kort** 297.
- Wolcke**, doktor, borgmästare i Lybeck 621.
- Wolmar**, stad i Livland, ang. där hällen landtdag 630.
- Vongaberg**, se **Vångaberg**.
- Vorakumbla**, se **Vårkumla**.
- Vreta**, sn i Gullbergs hd, Ög., br. t. »ordinarius» där 175.
- Våla**, hd i Uppl. 52, 263 noten, 303.
- Våla**, se även **Östervåla**.
- Vång** (-ga), gd i [Dalums? eller Timmeleds? sn], Redvägs hd, Vg. 306.
- Vånga**, ortnamn [i Vg.] 166.
- Vånga**, sn i Ås hd, Vg. 186.
- Vångaberg** (Vo-) i Finspångälans hd, Ög. 54, 263 noten, 343.
- Vårdade** (l), by i Skefthammars sn, Olands hd, Uppl. 303.
- Vårkumla** (Vorakumbla), sn i Frökinds hd, Vg. 575.
- Väddö**, ö, sn och skpslag i Uppl. 531, 584, 600, 602.
- Vägebref**, se **Pass**.
- Vällinge** (Vel-), gd i Salems sn, Svartlösa hd, Södertörn 568; jfr **Vellinge**.

- Välskland**, sändebud därifrån [»then valske legat»] 56.
Vändell, se **Vendel**.
Väne (Vene), hd i Vg. 263 noten.
Vänegarn, se **Vengarn**.
Vänge, sn i Ulleråkers hd, Uppl. 577.
Väntholmen (Venthe-), gd i Hillersjö sn, Färentuna hd, Uppl., dat.-ort för utvald kon. Eriks bref 556—558; inventering där 568.
Väreboda (Ve-), gd [i Tunaläns hd?] 54, 157, 215, 235; fiskaren där, se **Mört, Peder**.
Värfningspatent (fulmachtzbreff) f. Måns Björnsson 599; f. Måns Olsson 606.
Värmdö, sn och skeppslag i Uppland 264 noten, 573.
Värme, se **Verme**.
Värmland (Verme-) 374; ang. hemmanens storlek där 138; ang. smörskatten där 340; br. t. fogden där [obest. hvilken af nedannämnda] 169; ö. br. t. allmogen där 244, 264 noten; värfning där 571; fogde där, se **Stake, Olof; Peder Nilsson; -sberg**, hammare och masugn där 589 f.
Värnamo, sn i Östbo hd, Smål. 230.
Väsboo, se **Vestbo**.
Väsby (Ves-, Vess-), kungsgd invid Sala 330, 570, 591, 606; fogde där, se **Anders Nilsson**.
Vätile, hd i Vg. 263 noten.
Vättern, del i fiske där förbehålles Vadstena kloster 114.
Växjö (Vexjö, -xsiö) 170, 585; skolmästaren där, se hr **Måns Birgersson; — stift**, br. t. ridfogdarne där 4; br. t. ordinarius där 176; Sunnerbo, Östbo och Vestbo hd lägges dit 279, 296; två gårdar »rappade» fr. domkyrkan där 340; ordinarius där, se **Nils Knutsson**.

Y.

- Ydre**, hd i Ög. 59, 264 noten; ang. gårdens fördelning där 277.
Ytterlännäs (-lencs), sn i Ångermanl. 83.
Ytterselö (-la), sn i Selebo hd, Södermanl. 8.
Yxnevik (Öxnevick), utjord (nu gd) i Gladhammars (nu Vestrums) sn, S. Tjusts hd, Smål. 6.

Å.

- Å** (Åå), ortnamn [i Vg.] 99.
Åbo (Abo, Abow, Åbå, Åboo, Åbbå) 387, 399 f., 415, 425, 481, 486, 520, 581, 636, 638, 651; spanmålsmättet där 32 f.; ang. utskrifning där 46, 476; ang. därvarande borgares spanmålshandel 115; försnillningar vid tullen där 117; spanmålsförsäljning där 166; tullskrifvaren där sk. sändas t. K. M:t 169; kostgård dit 353; tillförsel därifr. t. Viborg 388; ang. där förvarade ryssar 421; br. t. borgmäst. och råd där 433; Erik Olssons gård där 494; dat.-ort 357—378, 385, 503—548; — **stift**, kyrksilfver där sk. användas till inköp af spanmål 116; ang. handeln med utflänningar där 169; cirkulär till prästerskapet där 532; biskopen där, se **Mikael** [Agricola]; — **län**

- 476, 487, 488, 497, 505; ang. ridfogdarnes redovisning där 420 f.; hästar därifr. 421; ang. tillförsel till hären därifr. 435 f.; ö. br. t. invånarne där 468; krigsfolket därifr. skall sändas till Hollola 546.
- Åby**, gd i Tjureda sn, Norrvidinge hd i Smål. 13, 24, 163, 165, 340.
- Åby äng** [i Selebo hd?] skall vederkännas till kronan 335.
- Åfreskog**, se **Ofdaskog**.
- Åhl**, se **Ål**.
- Åkatorp** (Åcke-), prebendegd i Österbitterna sn, Laske hd., Vg., bortförlänt 104, 298.
- Åker**, hd i Södermanl. 6, 170, 263 noten; fogden där, se **Bengt Nilsson**.
- Åker**, äng [n. m. by] i Nottebäcks sn, Uppvidinge hd, Smål. 99.
- Åkers skeppslag** i Uppl. 264 noten.
- Åkerbo** (-oo), hd i Vestmanl. 263 noten, 305, 306; jagträtt där 595; fogden där, se **Nils Tulesson**.
- Åkerbo** (Åcker-), hd i Ög. 85, 222, 263 noten, 303, 613; afverkning af ekvirke där 35; fogden där, se **Olof Mikaelsson**.
- Åkerby** [i Ög.?] gdsnamn 95.
- Åkershuss**, se **Akershus**.
- Åkerö** i Bettna sn, Oppunda hd, Södermanl., fru Anna [Clemetsdotter (Hogenskilds)] gd 165, 291.
- Ål** (Åhl), sn i Dalarne, utvald kon. Eriks ö. br. t. bönderna där 579.
- Åland** 399, 434, 600; hästar därifr. t. Viborg 311; skeppsbrott i skären där 504, 537; underfogde där, se **Holst, Claes**.
- Ålands haf tillfruset** 28.
- Ålekråken**, fartygsnamn 381, 537 f.
- Ålem**, sn i Stranda hd, Smål., »Ålems hd» omnämndt 18.
- Ålesta**, se **Ålsta**.
- Ållongren**, se **Nils Pedersson**.
- Ålänning**, se **Peder**.
- Ålsta** (Åle-) [i Ö. Tollstads sn?] 586; ortnamn (obest. hvar) 338.
- Ålö**, »liggendis i Nyköpings skär» [i Ösmo sn, Sotholms hd, Södermanl.?] 22 f.
- Åminne**, gd i Uskela sn, Egentl. Finland, dat.-ort 501—503.
- Åmål** (Amord), sn i Tössbo hd, Dalsl. 203.
- Ångermanland** (-mannelandh) 351, 491; hemman där bortförl. 83; allmogen där välbergad 141; ö. br. t. allmogen där 240 och noten; d:o omnämndt 293; ö. br. t. prästerskapet där 357; hjälp därifr. t. Österbotten mot rysarne 359; d:o till Savolaks 440, 450, 460 f., 513; sold t. knektarne därifr. 442; utvald kon. Eriks br. t. fogden där 554; skrifvare där, se **Erik Månsson**; fogden där, se **Olof Eriksson**.
- Årby** [i Rasbokils sn, Rasbo hd, Uppl.?] hustru Karins gd 75.
- Årsta** (Åås-), by i Rasbo sn och hd, Uppl. 303.
- Årås** (Åå-, -åss), gd med qvarn i Kölingareds sn, Redvägs hd, Vg. 303, 306.
- Ås** (Ååss), hd i Vg. 186, 263 noten, 318, 585.
- Ås** (Åss) i Örtomta sn, Bankekinds hd, Ög., Lasse Mattssons gd 220, 237.
- Ås** (Ååss), sn i Åse hd, Vg. 68.
- Åse** (Åsse, Åsa), hd i Vg. 68, 263 noten.
- Åseltorp** (Åsle-), gd i Ö. Hargs sn, Åkerbo hd, Ög. 613.
- Åsunda** (Åss-), hd i Uppl. 263 noten, 304, 306, 307; fogde där, se **Bo Olsson**.

Återböle, by i Perno sn, Östra Nyland 493.
 Åtvid, sn i Kinda och Bankekinds hd, Ög. 579.

Ä.

Åkerö, se Ekerö.

Ångshamn (Ångeshamn), ort i Finländska skärgården, dat.-ort 381—382, 385.
 Årjemarken (äre-) [= odlingsbar ödemark], ang. dess användning i Tavastehus län 131.

Äugrepä, se Eurepä.

Ö.

Öcknem, se Eknö.

Ödeshög (Össe!), sn i Lysings hd, Ög. 231.

Öfverjärna (Öffvergerna), sn i Öknebo hd i Södermanl. 264 noten.

Öfverselö (-le, -selle), sn i Selebo hd, Södermanl. 304, 306.

Öije, Martin von der 619.

Öja (Öije), [antagl. i Flistads sn, Vadsbo hd, Vg.] 179, 588.

Öja (Öije), sn i Vesterrekarne hd, Södermanl. 304, 306.

Ökna (Öckne), ortnamn [i Södermanl.] 22.

Öknebo, hd i Södermanl. 263 noten, 295, 308.

Öland 18, 574, 577, 594; ang. fisket vid 54; fisk därifr. t. Vadstena kloster 114; fiskare dit 177; saköresoxar därifr. 338, 386; stenbrytning där 557, 558, 570; tillförsel därifr. t. Stockholm 561; borgläger där 602; fogde där, se Sigfrid Jönsson.

Öning, Bengt (-cht), borgare i Kalmar 12.

Öratompta, se Örtomta.

Örboholm i Vesterljungs sn, Hölebo hd, Södermanl., Nils Krummes gd 309.

Örby, gd i Vendels sn, Örbyhus hd, Uppl., hästar dit 70.

Örebro, stad och län 17, 323, 573; skattehö dit 51; fläsk dit 53; aflösning af dagsverken dit 57; byggnadsarbeten vid slottet där 99; borgläger där 100; — härad 263 noten; — slott, hästar dit 70; höfvidsmannen där, se Erik Knutsson [Sparre?].

Öregrund 571; ang. köphandeln där 173; ö. br. f. borgerskapet där 319; ang. sjöfarten därifr. 330, 550; tullskrifvaren där, se Måns Jönsson.

Ören, se Kungsör.

Öresjön i Vedens hd 554, 555.

Öresund 556.

Öristahult, se Hörestadhult.

Örnefot, se Olof Persson.

Örnflycht, se Bengt Arendtsson.

Örtomta (Öratompta), sn i Bankekinds hd, Ög. 220, 237; fogden där, se Olof Mikaelsson.

Ösel, svensk värfning där 620.

Össe, se Ödeshög.

Östbo (Ösbo), hd i Smål. 61, 264 noten; ö. br. t. allmogen där 279; lägges under Växiö stift *ib.*, 296; knekthöfvidsman där, se **Nils Olsson**.

Österbitterna, sn i Laske hd, Vg. 104.

Österbotten (Östrebothnen) 278, 458; pass dit 95; ö. br. t. allmogen där 240 och noten; ryskt infall där 324, 358 f., 368, 371; ryska köpmän sk. sändas därifr. nedåt Finland 355; krigsfolket drages därifr. 440, 460, 534; hästar därifr. t. Viborg 359; ryssar därifr. 421; »ryssebref» funnet där 436; upp-
börd af lagmansrättan där 459; fogde där, se **Bagge, Joen**.

Österdalarne, utvald kon. Eriks br. t. allmogen där 600.

Östergötland (-gylland) 32, 40, 238, 303, 306, 308, 318, 337, 374¹⁾, 613; ang. knektarnes förläggning där 16, 555; ekvirkes afverkning där 34 f.; kyrkotionde bortförlänt 36; räkensk. därifr. sk. sändas t. kon. 60; vapensmeder därifr. 121; ö. br. t. adeln där omnämndt 239; ö. br. t. allmogen där 240 och noten, 244; br. t. ridfogdarne där östanstång 241; br. t. K. M:ts befallningsmän där 292; knektar och kostgård därifr. t. Finl. 295, 372, 556; boskap till afvelsgårdarne där 379; malning af mjöl där för krigsfolkets behof 419; ang. spanmålsuppbörden där 537; utv. kon. Eriks br. t. samtl. fogdar där 551, 566; inventering på därvarande gårdar 572; värfning där 599.

Östersysslet (Östre Sysle) i Värmland 264 noten; fogden där, se **Stake, Olof**.

Östervåla (Våla), sn i Våla hd i Uppl. 303; kyrkoherden där, se **M. Lars**.

Östgöte, se **Anders; Mikael**.

Östhammar 590.

Östkind, hd i Ög. 263 noten; fogden där, se **Jöns Gunnarsson**.

Östra (Oestre), hd i Smål. 263 noten; underhåll därifr. t. nunnorna i Vadstena kloster 114.

Östra Harg, sn i Åkerbo hd, Ög. 613.

Östra Rekarne (Österrek-), hd i Södermanl. 263 noten, 264 noten, 539; fogden där omnämnd 598.

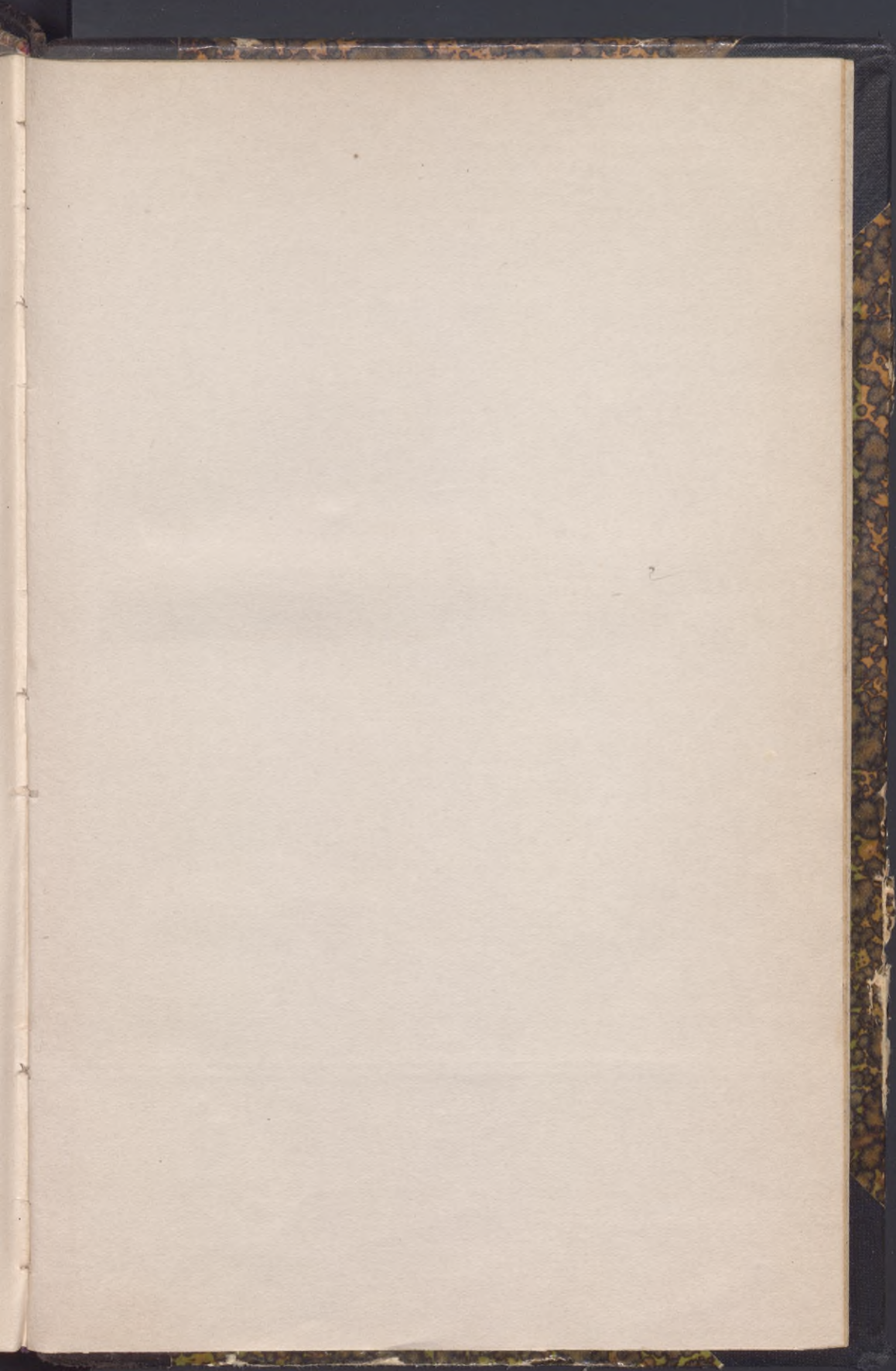
Östra silfberget 100, 580.

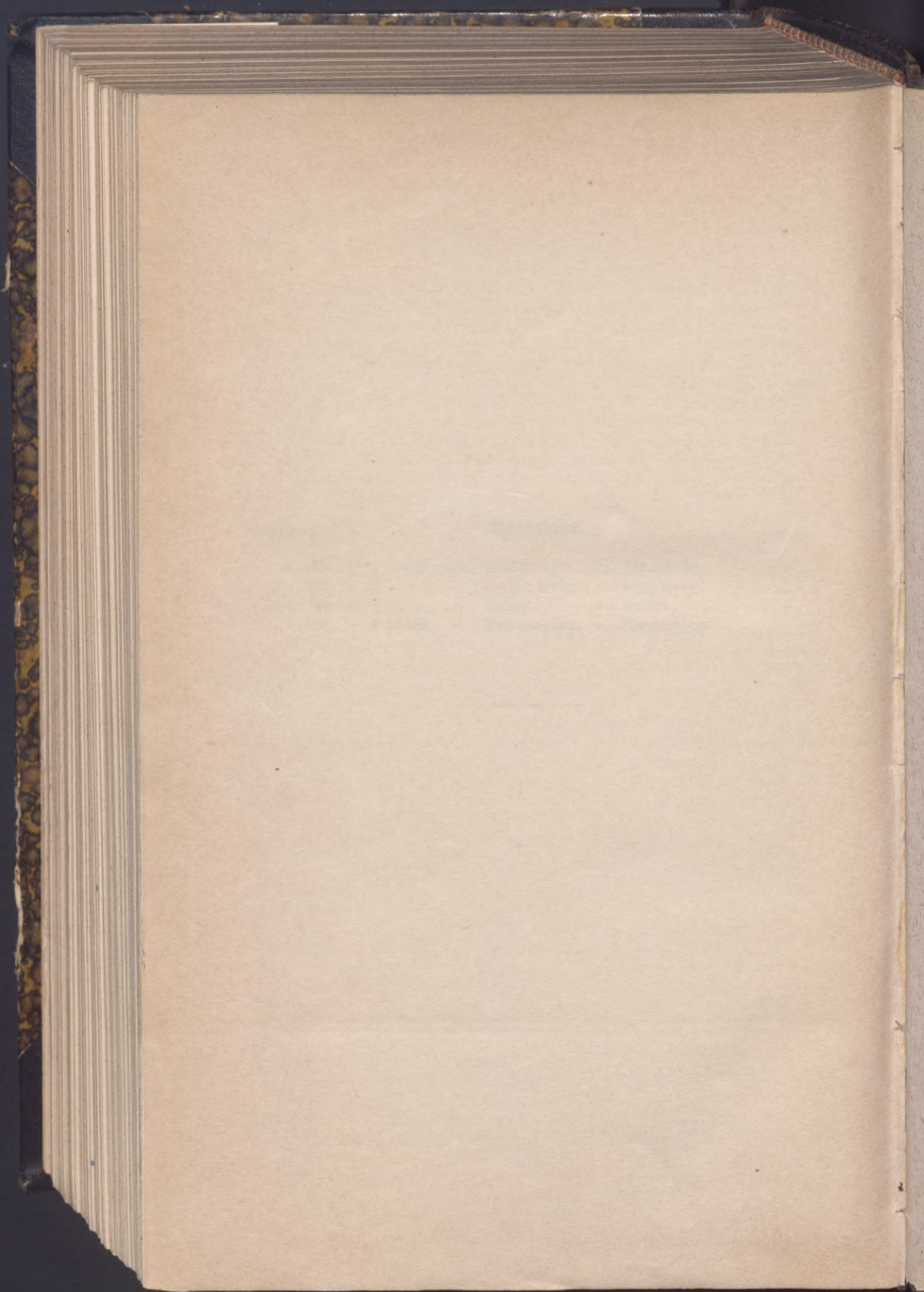
Öxnevick, se **Yxnevik**.

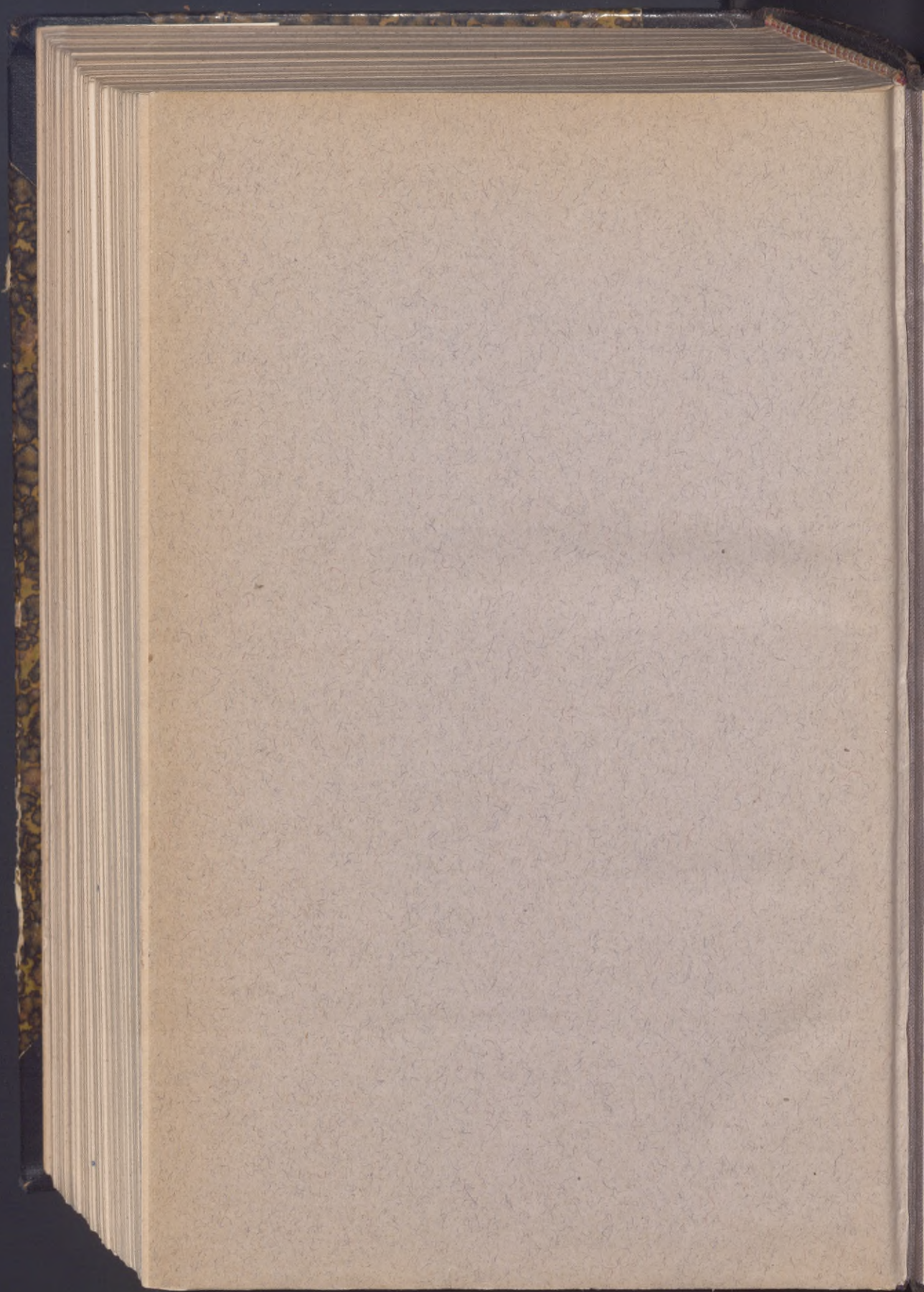
¹⁾ På detta ställe felskrifning för Vestergötland.

Rättelser.

- S. 298, rad 4 uppfir. står: Mäskäleby; läs: Mäskäleby.
» 409, » 8 » » : Lappa, Vesy; » : Lappavesy.
» 534, » 1 » » : thenne; » : thenne.
» 608, » 4 nedifr. » : Hemminghus; » : Henninghus.
-

6000255583

Göteborgs universitetsbibliotek

